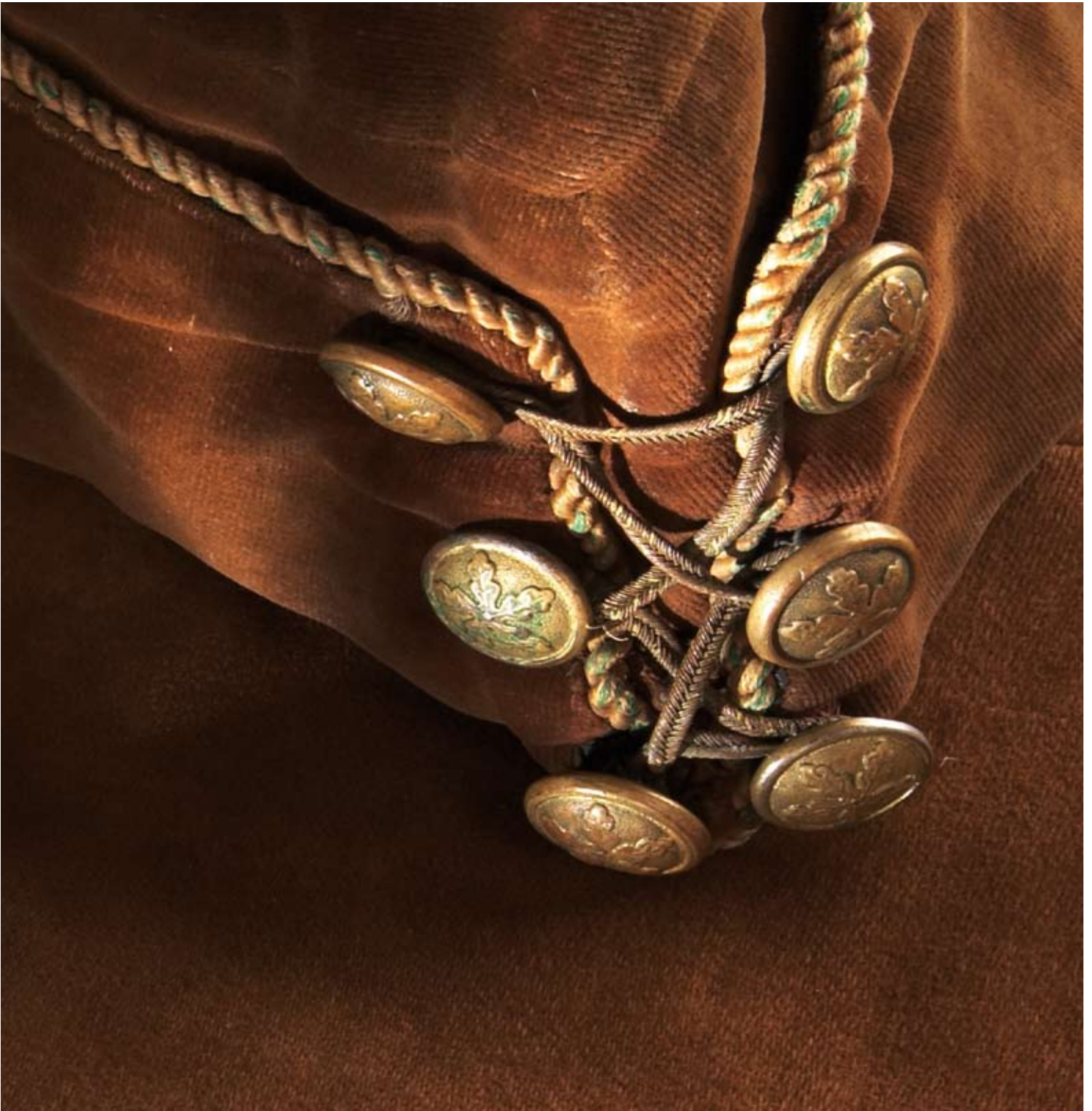

Az erdészeti
AZ ERDÉSZETI
Felsőoktatás
FELSŐOKTATÁS
200 éve
200 ÉVE

*Az erdészeti
felsőoktatás
200 éve*

AZ ERDÉSZETI
FELSŐOKTATÁS
200 ÉVE

*Emlékkönyv
Selmecbánya 1808 – Sopron 2008*

I. KÖTET

Szerkesztőbizottság:

Dr. Albert Levente (elnök), Dr. Bartha Dénes, Dr. Faragó Sándor,
Dr. Führer Ernő, Mastalírné dr. Zádor Márta, Dr. Mátyás Csaba, Dr. Náhlik András,
Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó, ifj. Sarkady Sándor, Dr. Solymos Rezső,
Szemerey Tamásné Dr., Tompáné Székely Zsófia, Varga Tamás

Fotó:

Köszönet mindazoknak, akik a köteteket képekkel, illusztrációkkal gazdagították.
A 3. kötet főkamaragrófok képeit a selmecebányai Szlovák Bányászati Múzeum
(Slovenské Banské Múzeum) hozzájárulásával közöljük.

Fordítás:

A köszöntők angol fordítását az EMK Idegen Nyelvi Központja készítette.

Felelős kiadó:

Dr. Náhlik András

Kiadja:

Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, Sopron

Lektor:

Dr. Szodfridt István

Grafikai tervezés, nyomdai előkészítés:

Yellow Design Kft., Szombathely

Nyomdai kivitelezés:

Kapitális Kft., Debrecen

Az emlékkönyv 1000 példányban készült, amelyből 100 számozott. Ez a számozott kötet.

ISBN 978-963-9883-02-4

© NymE Erdőmérnöki Kar, Sopron 2008

Rektori köszöntő

Greetings

„E nuce fit corylus, ex glande ardua quercus,
Exiguuum nihil esse putes, quod crescere possit.”

„Magból lesz a mogyoró, /
makkból a büszke égre törő tölgy,
jelentéktelen semminek hinnéd, /
mi fává terebélyesedik később.”

Wilckens Henrik Dávid
Lectori salutem!

Wilckens Henrik Dávid – első erdészprofesszorunk – profetikusszavai beteljesültek. A 200 éve talajba hullott makk terebélyes és tekintélyes tölgygé fejlődött az évek során, s ma büszkén tekinthet rá a Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron városa és nemzetünk minden polgára.

Ahogy az erdőket is gondos erdészkezek formálják, ápolják, művelik, védik, hasonlóan telt el a felsőfokú erdészképzés történelmi folyamában ez a kétszáz esztendő. Kiváló professzorok, tudós, távlatosan gondolkodó elmék, elkötelezett tanári kar, magas szintű szak- és segédzsemményzet biztosította mindenkor az európai szintű oktató-kutató tevékenységet, formálta önmagát és a szakmai közösséget. Ebben a folyamatban mindig főszereplő volt a hallgatóság, továbbá az a páratlan hallgató-hallgató és hallgató-tanár viszony, amely minden más hazai és európai felsőoktatási intézménytől megkülönböztette a kart és jogelődjeit. Az az erkölcsiség, amit – mi mindannyian, akik kötődünk ehhez az intéz-

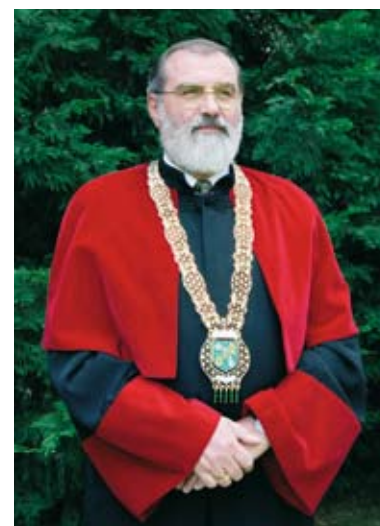
„E nuce fit corylus, ex glande ardua quercus,
Exiguuum nihil esse putes, quod crescere possit.”

„Hazel-nut grows from seed, /
proud, titanic oak grows from acorn,
what you would consider of /
no weight later becomes a tree.”

Dávid Henrik Wilckens
Lectori salutem!

The prophetic words of our first professor of forestry, Henrik Dávid Wilckens have come true. The acorn which fell into the soil 200 years ago has developed into a grand and imposing oak in the course of years, and the University of West Hungary, the town of Sopron and all the citizens of the country can be proud of it now.

As forests are formed, tended, cultivated and protected by the hands of careful foresters, high level forestry training has gone through the same historic process in the past 200 years. Excellent professors, scholarly, forward-thinking people, a committed teaching staff, highly qualified professional and support staff have always provided European level educational and research activity, formed themselves and the professional community. Students have played the leading role in this process, and the student-student and student-teacher relation, which has distinguished the faculty and its legal predecessors from all other

ményhez – selmeci-soproni szellemnek nevezünk. Jelenti ez az egymás iránti felelősségérzetet, az intézmény iránti elkötelezettséget, továbbá a haza és a nemzet iránti feltétlen ragaszkodást. Az egyéni és közösségi példaadás emelte az intézményt – amelylyel sokáig valós, ma pedig átvitt értelemben egyet jelentett és jelent az Erdőmérnöki Kar – azokba a magasságokba, amelyeknek dokumentumait kezében tartja most a Tisztelt Olvasó.

Három kötet és mintegy 1500 oldal soknak tűnhet annak, aki nem ismeri történetünket. Fájóan kevésnek azok számára, akik elmerültek múltunkban és megírták azt. Ők tudják, mennyi minden kimaradt belőle, mennyivel gazdagabb a leírtnál ez a 200 esztendő.

A múlt – amellet, hogy biztos támaszt, tartást ad – kötelez is. Az a szellemi progresszió, amely mindig jellemezte a Kart, amelyet világhírű tudósok, professzorok, akadémikusok sora fémmjelez, amely minden válságos helyzeten megerősödve emelte át az intézményt, amely az Erdészeti Főiskolává zsugorodott kis intézményből az ország hatodik legnagyobb egyetemét volt képes formálni – megfelelő biztosítékokat jelent a jövő számára.

Az Erdőmérnöki Kar a Nyugat-magyarországi Egyetem vezető kara és ennek felelősségét az elkövetkezendő évszázadokban is vállalnia kell. A wilckensi terebélyes tölgyek ugyanis ezer évet is megérhetnek, s közben makkok milliárdjait hullajtják a talajra. Magasztos juss és sors ez az utóbbi, hiszen az utódokban felcsillantja a végtelen jövő lehetőségét. A Nyugat-magyarországi Egyetem minden polgára nevében ezt a végtelen, végtelenül gazdag és boldog jövőt kívánom a jubiláló Karnak, minden volt, jelenlegi és jövőbeli polgárának.

Végül egy személyes gondolat: a kar egykori hallgatójaként, jelenlegi professzoraként, egykori dékánjaként semmivel össze nem vethető ajándék és tisztesség számomra, hogy megoszthattam a Tisztelt Olvasókkal gondolataimat!

Jó Szerencsét! Üdv az Erdésznek!

Sopron, 2008. Július 23.
Prof. Dr. Faragó Sándor
rektor

national and European higher educational institutions. The ethos that we all call the Selmec-Sopron spirit means the sense of responsibility for one another, commitment to the institution and unconditional devotion to the nation and the country. Individual and collective exemplary behaviour has raised the institution into heights, which is documented here.

Three volumes and circa 1,500 pages may seem a lot for those who do not know our history, but painfully little for those who immersed themselves in it and wrote it down. They know, how much has been left out, how much richer the 200 years have been.

The past – besides providing safe support – gives us an on-going responsibility. The intellectual progress, which has always been characteristic of the Faculty, marked by world renowned scholars, professors and academics, which has strengthened the institution through all critical situations, and which has been able to transform the small institute of the Forestry College into the sixth largest university of the country – provides adequate assurance for the future.

The Faculty of Forestry is the leading faculty of the University of West Hungary, and it has to take the responsibility for this in the coming centuries as well. The grand oaks of Wilckens can live up to a thousand years and drop billions of acorns on the ground. This means a noble inheritance and fate for the successors, as it illuminates the possibility of a never ending future.

On behalf of all the citizens of the University of West Hungary, I wish the Faculty celebrating its jubilee, and all its past, present and future citizens this endless, infinitely rich and happy future.

Finally a personal remark: as a former student, present professor and former dean of the faculty, it is a great honour for me to share my thoughts with the readers.

Good luck! Greetings to the foresters!

Sopron, 23rd July, 2008
Prof. Dr. Sándor Faragó
Rector

Dékáni köszöntő

Greetings

A kétszáz éves magyar erdészeti felsőoktatás jubileumán az Erdőmérnöki Kar nevében köszöntök minden erdőmérnököt, erdészt és erdőmérnök hallgatót. Köszöntöm mindazokat, akiknek szívügye az erdészeti felsőoktatás és az erdészihivatás, akik bármilyen módon kötődnek karunkhoz és az erdész-társadalomhoz. Köszöntöm mindazokat, akiknek érdeklődésére jubileumi évkönyvünk számot tarthat. Az évfordulók emlékezésre, visszatekintésre, értékelésre sarkallnak. Karunk az ünnephez méltónak és ugyanakkor megtisztelő kötelességének érezte, hogy nagyszabású, díszes kivitelű évkönyvet tegyen le a szakma, a szaktörténészek asztalára, és teljességre törekedve mutassa be az elmúlt 200 év történéseinek, fontos szereplőinek, személyiségeinek, oktatási-kutatási műhelyeinek történetét. Ezzel hivatkozási alapot, forrást kívántunk nyújtani a következő évtizedek tudománytörténeti kutatásaihoz is. A felsőfokú erdészsképzés kétszáz éve összeforrta a haza két évszázados történetével. A napóleoni háborúkkal, a reformkorral, a 48-as forradalom és szabadságharc dicső eseményeivel, amelyből hallgatóink önfeláldozóan vették ki a részüket. Ezenközben a magyar nyelv fokozatosan elfoglalta helyét az oktatásban és e folyamat eredményeképpen a kiegyezés után megindult a magyar nyelvű erdészsképzés. A dualizmus korának gazdasági fellendülése az oktatás korszerűsítésében is éreztette hatását: nőtt az oktatás időtartama, a műszaki tárgyak szerepe tovább erősödött, hangsúlyosabbá vált a biológiai, majd az üzemtani tárgyak oktatása, és

On behalf of the Faculty of Forestry, I greet every forestry engineer, forester and student of forestry on the two hundredth anniversary of Hungarian forestry higher education. I greet all those who are committed to forestry higher education and to the profession of foresters, who are in connection with our faculty and with the forester's community. I greet all those who are interested in our jubilee commemorative volumes.

Anniversaries encourage us to look back and to evaluate. Our faculty considered it worthy of the occasion and also as an honourable duty to produce a grand decorative commemorative book for the professors and historians, and to present the history of the events, the main characters and personalities, the educational and research activities of the past 200 years. We wish to provide a reference base and source for future research in history of science as well. The two hundred years of tertiary forestry training have become united with the history of the country; the Napoleonic wars, the reform era, the glorious events of the revolution in 1848, in which our students devotedly participated. Meanwhile the Hungarian language gradually took its place in education, and as a result of this process, after the Compromise of 1867 the training of foresters in Hungarian began. The economic upswing of the era of the dual monarchy also had an impact on the modernisation of our education: the duration of the training increased, the role of the technical subjects was strengthened, teaching biology and business management became

mindennek következtében 1904-től már nem erdő-
tisztítót, hanem okleveles erdőmérnököket képez-
tek. Az első világháború sorsfordító volt a főiskolára
nézve, Sopronba kényszerült menekülni. Az erdő-
mérnök hallgatók tevékeny részt vállaltak az ágfal-
vi csatában, döntően befolyásolták a népszavazást,
amelynek eredményeképpen Sopron magyar város
maradt. Egy évtizeddel a kommunista berendezke-
dés után hallgatóink fényesen helytálltak az 56-os
forradalomban, majd az oktatók és hallgatók nagy
csoportjának exodusával a kar elszenvedte legna-
gyobb személyi és szellemi veszteségét.

A történelem eseményeitől a főiskola, a kar soha nem
tudta, nem tudhatta függetleníteni magát, a történel-
mi változások nem hagyták érintetlenül az erdészeti
felsőoktatást, az Alma Matert. Büszkeséggel tölt el
bennünket, hogy kétszáz éves történelmünk folya-
mán hallgatóink mindvégig a haladás és a hazafiság
talaján álltak. Ez egyben minősíti professzoraink
oktató-nevelő munkáját is. Erdészeti felsőoktató-
sunkban nagyhírű tanárok sora tevékenykedett. Az
intézmény szellemi kisugárzása érezhető volt egész
Európában. A történelem szeszélye folytán külföld-
re került oktatóink, hallgatóink világszerte elismer-
ést szereztek intézményünknek.

Az 1989-90-es rendszerváltoztatás utáni korszak-
nak már magunk is tevékeny részesei voltunk. Míg
a társadalmi-gazdasági változások a nemzetnek
szellemi megújulást, szabadságot hoztak, az okta-
tásban megoldandó problémák egész sorát vetet-
ték fel. Az utókorra bízunk annak eldöntését, hogy
mindig megtaláltuk-e ezekre a helyes válaszokat és
szakmai tudásunk legjavából táplálkozók, jó szándé-
kú döntéseink nyomán előbbre jutott-e a legújabb
kori magyar erdészeti felsőoktatás és erdészet ügye.
E kötetekben igyekeztünk teljes képet nyújtani az
erdészeti felsőoktatás kétszáz éves történetéről, még,
ha egy ilyen átfogó munka óhatatlanul tartalmaz
hiányosságokat is. Munkánkat elvégeztük, hogy si-
kerrel-e, az utókor fogja értékelni!

Jó szerencsét! Üdv az erdészeknek!

Sopron, 2008. július 7.

Prof. Dr. Náhlik András
dékán

more important. Consequently, from 1904 on certi-
fied forest engineers were trained in place of the ear-
lier forest officers. World War I was crucial for the
college because it had to move to Sopron. Students
of forestry played an active role in the fight at Ágfal-
va, and had a decisive influence on the referendum,
as a result of which Sopron remained a Hungarian
town. One decade after the start of the communist
regime, our students stood their ground splendidly
in the revolution of 1956. With the exodus of a con-
siderable number of teachers and students the facul-
ty suffered its greatest personal and intellectual loss.
The college and faculty could never make them-
selves independent of the historical events, histori-
cal changes which affected forestry higher education
and the Alma Mater. We are proud of our students,
who have always been devoted to progress and pa-
triotism in our two hundred year history. This also
qualifies the educational work of our professors. A
great number of renowned teachers have worked in
our forestry higher education. The intellectual in-
fluence of the institute was to be felt all over Europe.
The teachers and students who had to go abroad be-
cause of a whim of history have received recogni-
tion for our institution throughout the world.

In the era after the 1989-90 system change, we were
active participants. The social-economic changes
have brought intellectual renewal and freedom for
the nation, but a great range of problems have been
revealed in our education. We hand down the deci-
sion to posterity, whether we have always made the
right decisions, and if recent forestry higher edu-
cation and forestry have progressed from our well-
intentioned, professionally sound decisions.

In these volumes we have tried to present a com-
plete picture of the two hundred year history of
forestry higher education, even if such a compre-
hensive work inevitably contains insufficiencies.
Succeeding generations will decide if we have suc-
cessfully accomplished our task.

Good luck! Greetings to the foresters!

Sopron, 7th July, 2008

András Náhlik
Dean of the Faculty of Forestry

Előszó

Foreword

Az emlékkönyv a kétszáz éves, jubiláló magyar erdészeti felsőoktatás szellemi örökségét mutatja be. A történeti fejlődés perspektívájába helyezi két évszázad jelentős eseményeit, intézményeit, oktatási rendszerét, képzési elveit és eredményeit, kiemelkedő személyiségeinek szakmai arcélét. Vállalkozik emberi és gondolati összefüggérendszer bemutatására is. A konkrét eseményeket és személyeket azok között a történelmi-társadalmi körülmények között mutatja be, amelyek szerves közegét képezték a mindenkori felsőfokú erdészsképzésnek.

A magyar erdészeti felsőoktatás első kétszáz éve páratlanul szép helyszíneken, Selmecbányán és Sopronban zajlott. 1808-tól valamivel több mint száz évig Selmecbánya, 1919-től valamivel kevesebb mint száz éve Sopron az otthona. A selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia európai rangú, oktatóit és hallgatóit tekintve nyitott, nemzetközi intézmény volt, a felfedezők műhelye, a művelődés egyik központja. A Sopronba költözött Bányászati és Erdészeti Főiskola Selmec *„szellemi tűzhelyéből átmentett egy olyan zsarátnokot, amelynek a felélesztésével nemcsak újra, hanem minden eddiginél magasabb lángra is lobbantotta életét” (Majer Antal)*. Az Akadémia egyik jogutódjaként a soproni Erdőmérnöki Kar az elmúlt századok örökségét a jelen és a jövő viszonyai között őrzi és gyarapítja, garancia erre szakmai elkötelezettsége, tiszta törekvése, oktatóinak és hallgatóinak közösségi felelősségtudata. Ezek nyomán a jövőben is jó hírű műhelye marad az oktatásnak, a tudomány gyűjtésének, művelé-

The commemorative volumes present the legacy of the two hundred years of Hungarian forestry higher education. The significant events of the past two centuries, and the professional profile of outstanding personalities are shown in the perspective of historical progress. Human and intellectual relations are also described. Specific events and persons are presented among the historical-social conditions that formed the medium of tertiary forestry training at all times.

The first two hundred years of the Hungarian forestry higher education took place at uniquely beautiful locations, in Selmecbánya from 1808 for a little longer than one hundred years, and in Sopron, from 1919 for a little less than one hundred years. The Selmecbánya Mining and Forestry Academy was of European rank. It was an open, international institution, a workshop for explorers, and a cultural centre. The Mining and Forestry College, moving from Selmec to Sopron, “preserved embers from the spiritual fireplace of Selmec, and by rekindling them they were set ablaze and the flames were higher than ever.” (Antal Majer).

The Sopron Faculty of Forestry (as one of the legal successors of the Academy) preserves and enriches the heritage of the past centuries in the present, and will continue into the future. Its professional commitment, pure endeavour, collective sense of responsibility of its teachers guaranty that it will remain a respectable workshop for education, science and culture, maintaining its place and rank

sének és gyarapításának, a kultúrának, megőrizve helyét, s rangját az európai felsőoktatási térségben. A kar tanárai és diákjai közösen éltetik tovább a hagyományokat, ennek eredményeként erdőmérnök generációk őrzik a selmeci-soproni szellemet, tudatukban Selmecebánya és Sopron az összetartozás szimbólumává válik.

A felsőfokú erdészeti szakoktatás kétszáz éves története tudománytörténet. Megírásakor merítettünk az elődeink által ránk hagyott bőséges szakirodalomból, de ezen túlmenően hazai és külföldi levéltári kutatások alapján új adatokat is közöltünk. Beszámoltunk az utóbbi évtizedek fontosabb eseményeiről, amelyek összefoglalóan, szerkesztett formában még nem jelentek meg. Ezek hiteles rögzítése valóság-hű tudománytörténeti forrás.

Három kötetben rajzoltuk meg a magyar felsőfokú erdészoktatás kétszáz éves történetét. A kötetek kiegészítik egymást. A képek a kötetek illusztrálását szolgálják, képaláírást csak ott alkalmaztunk, ahol erre feltétlenül szükség volt.

Az I. kötet első része felsőoktatás-történet, amely az erdészeti szakoktatás intézményes kiépítését, szervezeteit, a szakképzés szisztematikai összetételét, az előadások rendszerét, a tárgyak oktatóit, az erdészeti szakművelődés fontosabb eseményeit mutatja be. Ezeken keresztül kirajzolódik a selmecebányai Erdészeti Tanintézet és jogutódjai tudományos és oktatói tevékenységének átfogó története. A 2000-2008 közötti időszak fontosabb történéseit külön fejezetben tárgyaltuk. A kötet második részében a mindenkori intézetek nemzetközi kapcsolatainak, az erdészeti felsőoktatás botanikus kertjeinek, a Központi Könyvtár és Levéltárnak, a selmeci és soproni diákéletnek és a 110 éves szervezett erdészeti kutatásnak a történetét írtuk meg.

1956-ban a kar hallgatóinak és oktatóinak egy nagy csoportja Kanadába, British Columbiába menekült. A hallgatók a Vancouverben létesített Sopron Faculty of Forestry-n magyar nyelven tanultak tovább, többségük erdőmérnöki oklevelet szerzett. Történetük a magyar felsőfokú erdészeti szakoktatás szerves része, róluk, a Soproni Divízió történetéről külön fejezetben emlékeztünk meg.

Az I. kötet második része szellemi panteon. Érték és

in European higher education. Teachers and students of the faculty jointly keep the traditions alive. Generations of forest engineers preserve the Selmec-Sopron spirit. Selmecebánya and Sopron have become the symbol of common identity in their minds.

The two hundred year history of the Hungarian forestry higher education is the history of science. When writing it, we have drawn from the abundant special literature passed down to us by our predecessors, but we have also published new data on the basis of Hungarian and foreign archival research. We have reported on the most significant events of the past decades, which have not yet been published in an edited form. The authentic recording of these events is a true source for the history of science.

We have described the two hundred year history of tertiary forestry education in three volumes. The volumes complement one another. The pictures serve as illustrations; we have used captions only where they are necessary.

The first part of volume I. is the history of higher education, which presents the institutional development of forestry education, its organisations, the systematic composition of professional education, the system of lectures, the teachers of the subjects and the most significant events of forestry education, through which the comprehensive history of the educational activity of the Selmecebánya Forestry School and its legal successors has been outlined. The most important events of the period 2000-2008 have been discussed in a separate chapter. In the second part of the volume we have described the history of international relations of the institutions, the botanical gardens, the Central Library and The Archive, the student life in Selmec and Sopron and the history of the 110 years of forestry research.

In 1956 a great number of teachers and students of forestry took refuge in Canada. They continued their studies in their native language at the Sopron Faculty of Forestry established in Vancouver. A separate chapter commemorates the Sopron Division.

érdem szerinti megemlékezés az erdészeti felsőoktatás kiemelkedő tanáregyéniségeiről, akik a selmecbányai és soproni iskolát a tudomány művelésének, gyarapításának és átadásának szellemével töltötték meg. Portré a tanárokról, akik tudták, hogy a tudományos megismerés csodája, a tudományok oktatása az időből örökre kilopott és továbbadott pillanatot. Tanárok, akik a szellem erejében éltek és maradandót alkottak mind a fák, mind a fők nyesegetésében. Mára már összezárt fölöttük az örök idő lombkoronája. Ránk hagyományozott szakmai életrajzuk megannyi szellemi névjegy, amely magán hordozza az erdészeti felsőoktatás emberi arcvonásait.

A II. kötet az oktatott és tudományosan művelt diszciplínák története, amelyeken keresztül kirajzolódik az erős műszaki és természettudományos alapokon nyugvó, a biológiai és ökonómiai tudományok széles körét is felölelő multidiszciplináris felsőfokú erdészsképzés története. Külön fejezetet szenteltünk az erdészsképzésben nagy hagyományokra visszatekintő és kiemelt fontosságú gyakorlati oktatásnak és a testnevelésnek. Bemutattuk az Erdélyben, Csíkszeredában zajló levelező képzést, az egyre nagyobb szerepet betöltő idegen nyelvek, az informatika és a környezet- és természetvédelem oktatását. Az oktatott és művelt diszciplínák történetén át felsejlik egy szakismereteket és műveltséget egyaránt nyújtó képzés története, amely gondolkodó és közösségi felelősségtudattal rendelkező szakembereket nevelt. Nemcsak szaktudományt, hanem értelmiségi magatartást is tanított.

A szerkesztő bizottság törekedett a diszciplínatörténetek egységes szempontok szerinti bemutatására, de tiszteletben tartva a szerzői függetlenséget teret biztosított az egyéni stílus kibontakozásának is.

A III. kötetben adattárakat teszünk közzé. A kötet forráskiadvány, amely eredeti dokumentumok, hallgatói főkönyvek feldolgozása nyomán készült. Bemutatjuk az 1808-2008 között működő intézmények vezetőit, az 1808-1879 között beiratkozott hallgatók, és az 1880-2008 között végzett hallgatók nevét és fontosabb adatait. Külön adattárakban ismertetjük a Nyugat-magyarországi Egyetem és jogelőd intézményei Erdőmérnöki Karának tiszteletdiplomáit, a műszaki és egyetemi doktori

The second part of volume I. is an intellectual pantheon. It commemorates the outstanding teacher personalities of forestry higher education, who filled the Selmecbánya and Sopron school with the spirit of enriching and conveying science. It contains portraits of teachers who knew that the wonder of teaching science is a moment stolen from eternity, which is then passed on. It describes teachers who created something lasting, both in pruning trees and heads. By today the leafy crown of eternity has closed over them. Their biographies bear the human features of forestry higher education.

Volume II is the history of the disciplines, through which the history of the multidisciplinary forestry training is outlined, which has a strong technical and scientific basis and also comprises a wide range of biological and economic sciences. A special chapter has been devoted to practical training and physical education, which are of particular relevance and have long traditions. We have presented the correspondence course in Csíkszereda, Transylvania, the teaching of foreign languages, information science and nature conservation, which are gaining an increasingly important role. Through the history of our disciplines you can see a training that provides both professional knowledge and education training great thinkers and experts with responsibility for the community. Not only professional knowledge, but intellectual behaviour was also taught.

The editorial board has tried to present the history of the disciplines according to uniform aspects, but having respect for the authors' independence individual styles have also been allowed.

In volume III data stores are published. The volume is a publication of sources, which has been prepared by using original documents and students' ledgers. The heads of institutes from the period 1808-2008 are introduced. Another data store contains the names and most important data of students enrolled in the period of 1808-1879 and graduated 1880-2008. In a special data store we have presented the list of names of the honorary degree holders, the recipients of technical and

címet, PhD tudományos fokozatot és habilitált doktor címet szerzettek névsorát. Adattárakat közlünk a Nyugat-magyarországi Egyetem és jogelőd intézményei által alapított és az Erdőmérnöki Kar előterjesztése alapján elnyert megtisztelő címek viselőiről, a kitüntetések birtokosairól. Bemutatjuk a tiszteletbeli doktorokat, az egyetem díszpolgárait, professor emeritusait, címzetes oktatóit és mestertanárait. Közzöljük a Nyugat-magyarországi Egyetem és jogelőd intézményeinek Erdőmérnöki Kara által alapított címek és kitüntetések, a Pro Silvicultura, Natura et Venatoria, valamint a Pro Universitate Soproniensi kitüntetés viselőinek adatait. Az egyetemi szintű kitüntetettek között csak azok kaptak helyet, akiket a kitüntetésre az Erdőmérnöki Kar terjesztett elő. A kötetben bemutatjuk akadémikusaink és az MTA doktora címet viselők névsorát és fontosabb adatait is.

Külön adattár tartalmazza a legfontosabb tanterveket a kezdetektől napjainkig, amelyek az oktatás reformjellelű változásainak dokumentumai, és egyben az oktatott tudományterületek bővülését is szemléltetik.

Az 1842 előtti adatok a Selmezbányai Állami Bányászati Levéltárból (Štatny Ústredný Banský Archiv) és a bécsi Állami Levéltárból (Österreichisches Staatsarchiv) származnak. Mindkét helyen a selmeci Főkamagrófi Hivatal fennmaradt iratanyaga volt a forrás.

Az emlékkönyv az értékek fénykörében fogant. Ennek ellenére nem jelenhetnek meg benne a mindennapok apró, hűséges, láthatatlan erőfeszítéseinek értékei és a mögöttük álló személyek. A szerzőket kötötték a szavakba foglalhatóság határai is. Főhajtás jár mindazoknak, akik a háttérben maradva szolgálták a nemes ügyet, és kimaradtak az emlékkönyvből.

Köszönet mindazoknak, akik az emlékkönyv megjelenését elősegítették. A Nyugat-magyarországi Egyetem rektorának és az Erdőmérnöki Kar dékánjának a szakmai, erkölcsi és anyagi segítségért, a szerkesztő bizottság tagjainak és a szerzőknek elhivatott munkájukért. Külön köszönet Mastalírné dr. Zádor Márta, ny. könyvtári főigazgatónőnek, Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó ny. múzeumi igazgató-

university doctoral titles, PhD academic degree holders and the recipients of the habilitated doctoral title at the Faculty of Forestry of the University of West Hungary and of its legal predecessors. Data stores are published of the recipients of honorary titles and holders of distinctions created by the University of West Hungary and its legal predecessors and awarded on the recommendation of the Faculty of Forestry. Honorary doctors, honorary citizens of the university, professors emeritus, honorary lecturers and master teachers are introduced. Data of the recipients of titles and distinctions created by the Faculty of forestry of the University of West Hungary and of its legal predecessors; Pro Silvicultura, Natura et Venatoria and Pro Universitate Soproniensi. From among those receiving awards we have only included those who were recommended for the distinction by the Faculty of Forestry. The list of names and most important data of our academics and the holders of the title of doctor of the Hungarian Academy of Sciences are also presented in this volume.

A special data store contains the most significant curricula from the beginnings until today, which are documents for the educational reforms and demonstrate the expansion of the areas of science. The data before 1842 originate from the Selmezbánya State Mining Archive (Štatny Ústredný Tatnybanský Archiv) and from the Vienna State Archive (Österreichisches Staatsarchiv).

The values of the everyday small, devoted, invisible efforts and the people behind them could not be presented. The authors were bound by the limits of putting things into words. We should bow our head to those who served the noble cause remaining in the background and are left out of the book.

Acknowledgements to all those who have contributed to the publication of the commemorative volumes, to the Rector of the University of West Hungary and the Dean of the Faculty of Forestry for their professional, moral and financial help, to the members of the editorial board and to the authors for their devoted work. Special thanks to Dr. Márta Zádor Mastalír, retired director-general of

nőnek, Tompa Zsoltné könyvtári informatikusnak, Szemerey Tamásné Dr. tudományos munkatárs, mb. levéltárvezetőnek, Sági Éva doktoranda, levéltárosnak, a Központi Könyvtár minden munkatársának, Varga Tamás múzeumi igazgatónak, Krisch Imrének, az Idegen Nyelvi Központ ny. igazgatójának, a Miskolci Egyetemi Könyvtár és Levéltár főlevéltárosának, Szendi Attila osztályvezetőnek, és könyvtárosának, Dr. Lossné Ács Máriának, Ormándiné Baji Judit általános előadónak és az Erdőmérnöki Kar Dékáni Hivatala többi munkatársának, Nagy Józsefné humán-erőforrás gazdálkodási koordinátornak, Dr. Kosztkáné Málnás Valéria humán-erőforrás gazdálkodási munkatársnak.

Köszönet az Idegen Nyelvi Központ oktatóinak az előszó és a köszöntők angol fordításáért.

Külön köszönet Dr. Szodfridt István professor emeritusnak szakértő észrevételeiért, tanácsaiért, gondos lektori munkájáért.

Köszönet kollegáinknak, akik hasznos tanácsokat adtak, szakértő szemmel, javító szándékkal átolvasták és csiszolták a kötetek szövegét és táblázatait, válogatták a képanyagot, okleveleiket, vagy a birtokukban lévő fényképeket rendelkezésünkre bocsátották.

Az emlékkönyvben bemutatott tudásörökség birtokában az Erdőmérnöki Kar megalapozott derűlátással és hittel vág neki az erdőmérnök-képzés következő kétszáz évének.

Vivat, crescat, floreat Academia!

Sopron, 2008. július 3.

*Prof. Dr. Albert Levente
rektorhelyettes, főszerkesztő*

the library, Dr. Ildikó Schneider Rácz, retired director of the museum, Zsófia Székely Tompa information specialist of the library, Dr. Rita Szontágh Szemerey research worker, head of the archive, Éva Sági PhD student and archivist, Tamás Varga museum director, Imre Krisch, retired head of the Foreign Language Centre, chief archivist of the Library and Archive of the University of Miskolc, Attila Szendi head of department and librarian, Dr. Mária Ács Loss, Judit Baji Ormándi general executives and the other co-workers of the Dean's Office of the Faculty of Forestry, Rozália Nagy human-resources management co-ordinator, and Valéria Málnás Kosztká human-resources management co-worker.

Special thanks to Dr. István Szodfridt, professor emeritus, for his expert comments and advice and for his conscientious reader's work.

Acknowledgements to the Foreign Language Centre for translating the foreword and the greetings.

Acknowledgements to all those, who gave us useful advice, read through and edited the text of the volumes with an expert eye, selected the illustrations, placed their certificates and photos at our disposal.

On the basis of the heritage of knowledge presented in the commemorative volumes, the Faculty of Forestry can start the next two hundred years of training forest engineers with courage and faith.

Vivat, crescat, floreat Academia!

Sopron, 3rd July, 2008

*Prof. Dr. Levente Albert
Vice Rector, editor in chief*

Erdészeti felsőoktatás története 2000-ig

Mastalírné Zádor Márta

Bevezetés

Kétszáz esztendő! Az emberiség történelmében milyen kis időszak! Ámde szak-felsőoktatásunk kialakulása és fejlődése szempontjából mégis nagyon jelentős, hosszú folyamat! S biztos ez a kétszáz év? Igen, igen! Sokkal biztosabb, mint például honfoglalásunk időpontjának esetében! A millennium évének meghatározásakor merült fel a kérdés: mikor is volt a honfoglalás? E kérdés eldöntésére a magyar kormány megbízta a vallás- és közoktatásügyi minisztert, ő a Magyar Tudományos Akadémia történeti bizottságát. Hosszú viták és a szakemberek véleményének egyeztetése után döntött a kormány arról, hogy a szóba jöhető 12 évi időköz mely évét jelöljék meg e jeles esemény dátumául. A döntés az 1895. évre esett. Igenám, de ezután ismét számos javaslat, érv, majd vita következett arról, hogyan, s miképp ünnepeljenek? A legkézenfekvőbb az ország gazdasági életét bemutató kiállítás megrendezése, s szobrok, emlékművek állítása, új épületek építése, rendezvények tartása, stb. volt. Az 1892. évi II. törvénycikk kimondta, hogy Budapesten országos, általános nemzeti kiállítást tartsanak. A határozat után született nagyszabású tervek megvalósítására azonban több idő, jelentősebb anyagi háttér kellett. Így 1893-ban a kormány az 1893. évi III. törvénycikk 3. §-ában eldöntötte, hogy az ünnep fő attrakciójául szolgáló kiállítás az 1892. évi II. törvénycikk 1. §-ában foglalt határozatától eltérőleg 1896-ban „tartatik”. Így született meg tehát Magyarország

ezeréves fennállásának ünnepi éve! (Tarr 1979) A mi kérdésünk is így hangzik: Mikortól kezdődött erdészeti felsőoktatásunk? Mikor alapítottak az erdészet oktatására felsőfokú intézményt?

Ebben az esetben csupán három dátumon lehet vitatkozni, az 1807., 1808., 1809. éveken. Megállapítást nyert, hogy erdészeti felsőoktatásunk a bányászati és kohászati felsőfokú szakoktatás számára létrehozott intézményben született meg Selmecbányán, s vele közösen fejlődött. Felmerült az igény, a Bányászati Akadémia mellett erdészeti tanintézet is működjék. Így történt, hogy az akadémia vezetése, a bécsi udvari kamara, a pénzügyi és bányászati udvari kamara 1807. június 9-i közös tanácskozásán elhatározta, javasolta és kérvényezte a császárnál erdészeti tanintézet létrehozását. A megkeresés kedvező elbírálást nyert.

1807. augusztus 30-án elrendelték a selmecbányai Bányászati Akadémia mellett működő Erdészeti Tanintézet létesítését.

Selmecbánya

Előzmények. Bányatisztképző iskola – Bányászati Akadémia. A bányászat és erdészet kapcsolata. Az erdészeti oktatás szükségessége

Az emberiség története folyamán az erdőt isteni adománynak tartották, olyan ajándéknak, tőkének, amelyet csak használni lehet és kell, s amely az emberek életviteléhez, megélhetéséhez mindig jelen lesz, és örökkévalóan szolgálja őket. Az Úristen adta, majd gondoskodik megmaradásáról is – gondolták. Az erdőgazdálkodás, az erdő mesterséges megújításának lehetősége teljességgel ismeretlen volt. Házi szükségletekre, építkezésekre, hídépítésre, kocsis- és hajóépítésre, különféle eszközök, szerkezetek készítésére, legeltetésre, bőrcserzésre, mezőgazdasági földterület nyeresére – s a sort még hosszan folytathatnánk –, egyre több fát használtak fel, mértéktelenül egyre több erdőt irtottak ki. A települések terjeszkedése fejlődése is nagyon sok esetben az erdőterület rovására történt. A hadviselés, az „iparosodás” az üvegfúvó, fazekas és fémöntő műhelyek megjelenése, stb. során mindinkább megmutatkoztak a fahiány jelei. Hamarosan gondoskodni kellett az erdőállományok, az erdővagyon megvédéséről. Az uralkodók, az egyházi birtokosok, a kolostorok lakói saját erdőtulajdon kialakításáról és azok szervezett védelméről intézkedtek a hivatalos erdőóvó rendszer létrehozásával. Fokozatosan megjelentek az erdők védelmét, fennmaradását, megújítását szolgáló királyi utasítások és rendeletek. Ezek azonban nem általános, az egész országra érvényes utasítások voltak, csupán egyes birtokokhoz tartozó erdők védelmét szolgálták sokféle, sajátos formában.

Meg kell említeni Zsigmond király 1426-ban kiadott rendeletét, amely a Zólyom környéki újonnan felfedezett ólombánya fával való folyamatos ellátásáról gondoskodik. Ez az első tudatos erdőművelési, erdőtelepítési királyi rendelet. (Hiller, 1985)

A bányászat és kohászat igen nagy mértékben fejlődött. A nemesfém-bányászat és kohászat Magyarországon jelentős volt. A 13. század második felében az európai aranytermelés ötödada, az ezüsttermelésnek pedig egynegyede Magyarországról származott. Nem volt elhanyagolható a réztermelés és a sóbányászat sem. A 15–16. században azonban a

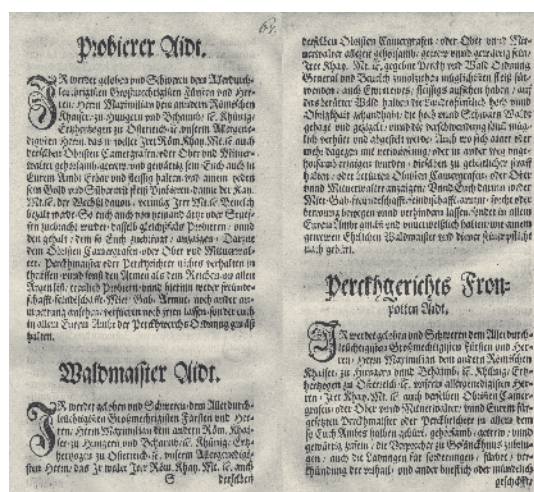
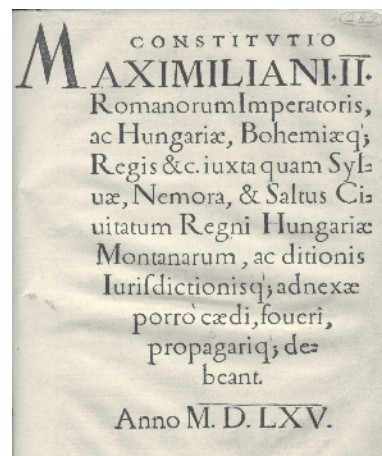
nemesfémtermelés visszaesik, sőt mélypontra jut, s csak a 17. század elején kezd ismét fellendülni. (Hiller–Zsámboki–Zsidai 1989)

A bányák, kohók működtetésének elengedhetetlen, alapvető anyaga volt a fa, amely egyre fogyott az erdők rohamos kihalásával. Nem véletlen tehát, hogy az erdőgazdálkodás csirái is itt, a bányák kohók mellett alakultak ki, mivel az egyre inkább megmutatkozó fahiány miatt gondoskodni és gondolkodni kellett a fa, az erdőállomány célszerű használatáról és újratermeszthetőségének lehetőségeiről. Különös jelentőségűek voltak azok a rendelkezések, amelyek egy-egy bányához tartozó erdő ápolásáról és egyéb „bánásmódjairól” szóltak. Közülük is talán a legjelentősebb a Miksa király által 1565-ben kiadott erdőrendtartás, amely a bányavárosok erdészeti tevékenységét szabályozta a bányászati célra rendelt erdők művelésére vonatkozóan, s az ugyancsak Miksa által 1571-ben kiadott bányarendtartás, amely számos utasítást tartalmazott a bányatisztek erdészeti tevékenységéről. Ebben a rendelkezésben volt olvasható az első hivatali erdész eskü szövege is, amelyben az erdőtisztiket kötelezték arra, hogy hűségesen betartsák és végrehajtsák a rendelkezéseket, őrködjenek az erdők fölött, megakadályozzák a pazarlást, s megbüntessék a vétkeket. (Hiller 1985)

A 18. század elejére az egykor gazdag, könnyen kitermelhető ércelelőhelyek kimerülőben voltak, ennek következtében a kohászati tevékenység is visszaesett.

ERDÉSZETI FELSOOKTATÁS 200 ÉVE | 17
Erdészeti felsőoktatástörténet

Meg kellett találni azokat a technológiákat, amelyekkel a mélyebben fekvő ércet is ki lehetett bányászni, s a kohászatnak is meg kellett oldania a nehezebben feldolgozható ércek kohósítását. Ezzel egyidejűleg olyan szakembergárdára is szükség volt, akik e feladatokat meg tudták oldani, s nemcsak egyszerűen szakembergárdára volt szükség, hanem képzett, irányítani tudó, nagytudású szakemberekre, akik a műszaki és természettudomány csaknem minden területén jártasak a kor színvonalának megfelelően. A selmecebányai főkamagróf 1724-ben felhívta az udvari kamara figyelmét arra, hogy hiány van ilyen szakemberekből.

A bécsi udvari kamara 1735. június 22-én kelt leiratával Selmecebányán bányászati-kohászati iskolát (Berg-Schola) alapított. Ennek feladata volt a bánya-, kohó- és pénzverő tisztek, tehát vezető műszaki, jogi és igazgatási szakemberek képzése a bányászat, kohászat számára, a gyakorlati oktatásra helyezve a fő hangsúlyt. Megszabták a felvehető tanuló létszámot. A tanulmányi időt 2 évben állapították meg. (Zsámboki 1985) A tantervi utasításban, az úgynevezett Instrukcióban, 13 fejezetben részletesen szabályozták a tananyagot, a tanulmányi rendet, az oktatókkal és a tanulókkal szemben támasztott követelményeket. A tanintézet szerves része volt a bányászati főkamagrófi hivatalnak. Első oktatója *Mikoviny Sámuel* a hét alsó-magyarországi szabad királyi bányaváros mérnöke volt. Itt kell megemlíteni azt a rendelkezést, amely 1758. december 9-i keltezésű és többek között az erdészet oktatásának első ismert „elrendeléséről” is szólt. Valójában a „kohász” hallgatók gyakorlati tennivalóit határozta meg. A sok feladat közepette a különféle ércfajták ismeretét, az ércelemezést, a zúzókat, a kohók, a bányák, a vízemelőket, az ácsolási munkák és az erdészet megismerését írták elő. (Hiller 1983)

Az intézmény fejlődése során az udvari kamarai rendelkezések miatt számos szervezeti és tartalmi változást ért meg.

A legjelentősebb az a határozat volt, amelyben *Mária Terézia* 1762. október 22-én kimondta, hogy Selmecebányán létre kell hozni egy olyan tanintézetet, amelyben az egész Habsburg birodalom számára bányász-kohász műszaki szakembereket képeznek.

Erős elméleti alapokon nyugvó, gazdagabb bányászati és kohászati ismereteket adó intézménynek kell működnie. 1763. június 13-án az ásványtan, kohászat, kémia oktatására hozták létre az első tanszéket *Nicolaus Jacquin* vezetésével. 1765. augusztus 13-án a második tanszéket a matematika, fizika, mechanika elsajátítására *Nicolaus Poda* professzorságával, majd 1770-ben a harmadik, gyakorlati bányászat-kohászati tanszéket *Christoph Traugott Delius* vezetésével. Meg kell jegyeznünk, hogy 1770-ben az ásványtan, kohászat, kémia professzora már *Giovanni Scopoli* lett. Az udvari kamara az 1770. április 14-én kelt leiratában értesítette a selmecebányai főkamagróft, hogy a királynő császári és királyi Bányászati Akadémiát alapított három osztállyal (tanszékkel). A leirat tartalmazta az 1770. április 2-án jóváhagyott alapítólevelet is. Az intézmény tehát akadémiai rangra emelkedett. Az oktatás három évfolyamossá alakult. Ez volt Európában az első ilyen rendszerű bányászati-kohászati akadémia. A harmadik évfolyamon erdészetet is oktattak. A megváltozott szervezeti felépítés új tantervi utasítása a *Systema Academiae Montanisticae* lett. Ebben az utasításban nevezték először az intézményt akadémianak, s ebben olvashatunk először arról, hogy a bányász, kohász szakembereknek mit kellett az „erdészeti tudományokból” elsajátítaniuk.

Az ötödik fejezet 14. pontjában ezt olvashatjuk: „Mivel a bányászathoz és kohászathoz az erdőségek nélkülözhetetlenek, ezért a praktikánsoknak kellő ismeretekkel kell bírniuk az erdők telepítéséről és használatáról, az összes fafajtaról, s arról, hogy ezek a bányászatban és kohászatban mire használtatnak, mikor vágassanak és mikor készíttessenek elő, nem kevésbé pedig: hogyan kell jó szemet égetni, és hogyan kell irányítani az erdőfelügyelőket, a favágókat, hántolókat, fuvarosokat és a szénégetőket”. Egy másik helyen: „Jól megérthetően kell előadni a bánya biztosítását, az ácsolást, az aknában és tárókban a biztosítást karózással és szekrényekkel a bányagépek tereiben.” (Hiller 1985; Zsámboki 1985)

Az akadémia a főkamagrófi hivatal keretében működött, igazgatója maga a főkamagróf volt. A professzorok egyben a hivatal bányatanácsosai is voltak. A bányatisztképző iskola átszervezése, akadémiai

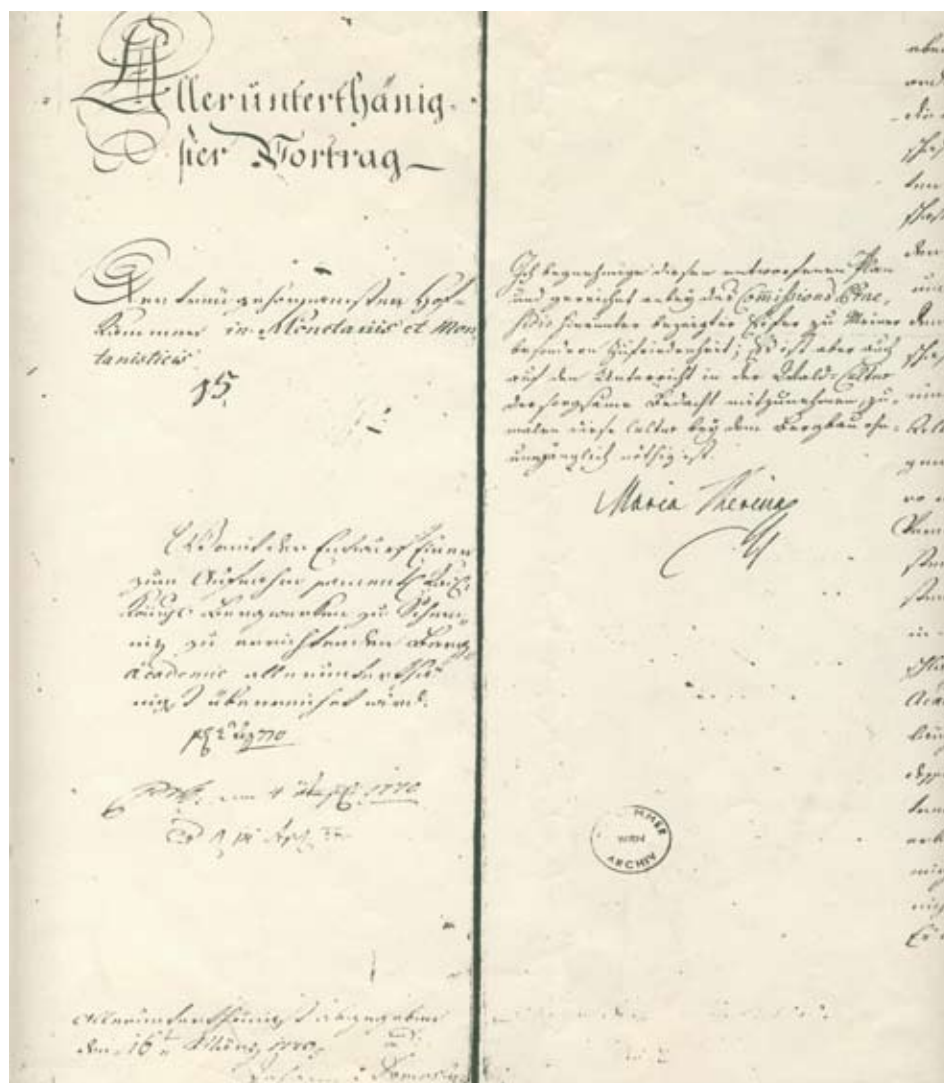
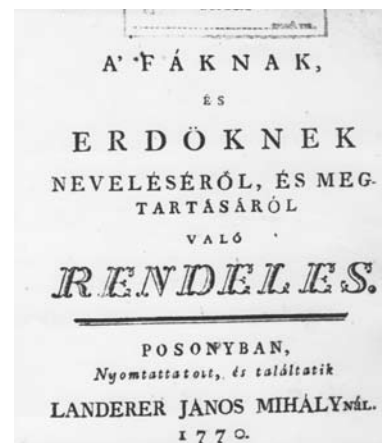
rangra emelése erdészeti felsőoktatásunk kialakulásának szempontjából is döntő jelentőségű.

Az új tantervi utasításra írta rá Mária Terézia sajátkezűleg a következőket: „Jóváhagyom ezen elkészített tervezetet és különös meglelégedéssel tölt el a bizottság elnökének az ügy iránt tanúsított buzgalma, azonban az erdészeti kultúra oktatására is különös gondot fordítsanak, mert ez a kultúra a bányászat számára elengedhetetlenül szükséges.” Ez a néhány sor erdészeti felsőoktatásunk szempontjából történelmi jelentőségű! Ezeket a szavakat felfoghatjuk úgy is, mint az erdészet felsőfokú oktatásának elrendelését. (Hiller 1985; Vadas 1896)

Meg kell ismernünk röviden az uralkodó más, az erdőgazdálkodással kapcsolatos munkálkodását is. Úgy tűnik, hogy Mária Teréziának jó tanácsadói voltak, akikre erdészeti ügyekben nyugodtan rábízhatta magát, s talán az ő javaslataiknak köszönhetően tekintette ezt szívügyének. Így aztán a magyarországi korszerű erdészeti kultúra a királynő uralkodása idején jött létre.

A korábban csak a bányászati érdekek szerint fejlődő erdőgazdálkodás 1742-től a Bánsági Erdőhivatalok felállításával már a honvédelmi érdekeket is szolgálta. A határörvidék védelmére erdőket telepítettek. Jelentkeztek önálló erdőgazdasági törekvések is, amelyeket az uralkodónő támogatott. 1747-től sorra jelentek meg azok az utasítások, rendelkezések, amelyek az erdők védelmét szolgálták. Ilyenek a bányavárosok számára kiadott rendelkezések, 1748-ban a zalatnai erdőbíró számára kiadott utasítás, 1749 szeptemberében a hamuzsír főzésre buzdító rendelkezés, amely bár nagy gazdasági haszonnal kecsegtetett, végül óriási erdőpusztításhoz vezetett. 1750., 1752., 1753., 1754. években tiltó, vagy az erdőpusztítás ellen fellépő, erdősitést elrendelő intézkedések láttak napvilágot. 1766-ban mesterséges erdőtelepítést foganatosított, majd a közcélokra tartalékolt erdők ügyében rendelkezett. Ausztria számára erdőrendtartást készített. 1767-ben kiltotta az erdőkből a kecskéket, mert a rügyek és a lombozat lerágása miatt az erdők nagyon pusztultak. Általában a rendeletek megszegői ellen komoly büntetéseket vezetett be. Megjelent urbárium. Egy fűrészmalom terve is foglalkoztatta. Ebben

az évben a királynő egy általános erdőrendtartás kiadásának lehetőségét mérlegelte, s kikérte erről a helytartótanács véleményét. 1767 februárjában, majd májusában a bécsi udvari kamaránál is sürgette a rendelet kiadását. 1768. június 6-án a magyar udvari kamarát arra utasította, hogy az erdészeti tudomány elsajátítására két fiataalt küldjenek külföldre néhány évre. Végül 1769. december 22. dátummal elkészült Mária Terézia Magyarország számára kiadott erdőrendtartása latinul. Nyomtatásban, közzé téve németül és magyarul 1770-ben jelent meg: *A fáknak és erdőknek neveléséről és megtartásáról való rendelés* címmel

Ebben a rendelkezésgyűjteményben részletesen az erdészeti tevékenység ismereteinek tárházáról olvashatunk. Így érthető, hogy kiemelten nincs szó az erdészeti oktatásról vagy felsőoktatásról, de meggyőződhetünk arról, mivel az erdészeti tevékenység részletes alkalmazásáról ír, hogy a rendelkezések, az akkori erdészeti tudomány oktatásának vázát is adják.

1771-ben olyan szerkezetet vizsgáltatott, amellyel a fákat gyökerestől lehet kitermelni, s ekkor rendelte el a fák kivágásakor a fejsze helyett a fűrész alkalmazását. (Hiller, 1983, 1985)

Vissza kell térni arra a történelmi jelentőségű mondatra, amely az erdészet oktatásának szükségességére irányította a figyelmet, s amely megosztotta az e témával foglalkozó erdészeti oktatás történészek véleményét. Több kutató az erdészeti felsőoktatás elindításának tekintette azt, mások szerint viszont a királynő csak egy lehetőséget kínált az erdészettudomány megismertetésére, az erdők szakszerű kezelése érdekében. Alapvető és lényeges változást valóban nem hozott a kezdeményezés az erdészettan oktatásában. Való igaz, nem létesítettek önálló erdészeti intézetet, sem tanszéket nem hoztak létre, nem neveztek ki önálló professzort, mégis ráirányította a figyelmet, az erdészeti felsőfokú oktatásának szükségességére.

Az erdészeti oktatását a bányász-kohász hallgatók számára a bányaműveléstan keretében végezték. Delius Traugott Kristóf adta elő mindazokat az erdészettan körébe tartozó ismereteket, amelyek a bányászok, kohászok számára szükségesek voltak. *Delius* híres, Németországban született bányatudós volt. A wittenbergi egyetemen jogot, majd a selmecebányai bányaiskolán bányászatot és kohászatot tanult. A bányászati kincstári bányászatnál szolgált. Oravicán bányamérő és az ottani bányaiskola tanára volt. Szolgált kerületi főbányamesterként, bányabírósági ülnökként.

1770–1772 között volt a selmeci akadémia bányászati tanszékének tanára és vezetője. Az erdészeti ismereteket az akkori tudásnak megfelelően a teljesség igényével oktatta. Erről híres *Anleitung zu der Bergbaukunst...* című bányaműveléstan alap-tankönyvének átnézésekor, olvasásakor meggyőződhetünk. Igaz tankönyvében nem tárgyalja kü-

lön fejezetként az erdőgazdálkodást, de mindenre kiterjedő részletességgel egyesíti a bányászati ismeretekkel.

Már az előszóban olvashatjuk a következőket: „A harmadik osztályban oktatják a bányaművelést, annak minden részét, a bányamérést, bányajogot és a kincstári bányatudományt. Figyelemmel arra, hogy a bányahivatalnokoknak igen nagy szükségük van arra, hogy az erdészetet is alaposan elsajátítsák, mégpedig minden részletét elméletben és gyakorlatban, ezt a tudományt is oktatják.”

Végigolvasva részletesen bemutatnánk, idézhetnénk és igazolhatnánk az oktatásra vonatkozó fenti állítást. Most csak még egy példát idézünk: „A fa oly elsőrangú szüksége a bányászatnak, hogy nélküle bányaművelés el sem képzelhető... Ha az erdőket helyes erdőgazdasági elvek szerint kezelik, ha a vágásokat évről-évre pontosan kijelölik és a felújításról gondoskodnak, akkor a bányászat, ha mégoly szapora és kiterjedt is, sohasem fog az országban fainyságot előidézni. A fahiányt és az erdők pusztulását egészen más okokban, nevezetesen az erdőgazdálkodás fogyatékoságában és az újraültetések mellőzésében, a szándékos irtásokban, a kecsketartásban és a nálunk is bevezetett célszerű erdőrendtartás egyéb áthágásaiban kell keresni.”

Elemezhetnénk még hosszasan *Delius Traugott Kristóf* művét, bizonyítva azt, hogy az erdészetet 1770-től részletesen oktatták a selmecebányai Bányászati Akadémián. Azonban *Delius* 1772-ben el távozott az akadémiáról.

Az oktatást átszervezték, a bányaművelés oktatását a matematika tanszék keretébe utalták. Bár hivatalos dokumentumok nem bizonyítják, hogy az erdészeti oktatását is átvették volna, de a könyvtári állomány valószínűsíti azt. Beszerezték ugyanis a teljesség igényével az erdészeti szakkönyveket, s a matematikai művek közé vették leltárba. Így feltételezhetjük, hogy a matematika tanára ezen szakkönyvek alapján oktatta továbbra is az erdészetet. Azt, hogy meddig folytatható ily módon az oktatás nem sikerült megállapítani. (Hiller 1983; Lesenyi 1940)

Az erdészeti tudomány megismertetésére, az erdészeti oktatás bevezetésére országosan egyre nagyobb igény mutatkozott. Több próbálkozás szüle-

tett felsőoktatási intézményekben illetve földesúri birtokok mellett létrehozott szakiskolákban, vagy felsőbb iskolákban. A kezdeményezések közül ismerjük meg az alábbiakat:

A pesti egyetemen *Mitterpacher Lajos* 1777–1814 között erdő-, mező- és szőlőgazdaságtant is előadott, bár 1785-től már csak rendkívüli tárgyként. 1792-ben *Klanitzay János* beszercebányai iskolafelügyelő ajánlotta magát egy, a pesti egyetemen felállítandó erdő- és kerttanszék élére. Ugyancsak 1792-ben *Mak Domokos* magyar pap létére német nyelvű felterjesztésben javasolta a királynak, hogy a pesti egyetemen ő személyesen az erdészettudományt, az erdő gazdaságtanát és a földmérést adná elő. Kifogásolta, hogy nem áll rendelkezésre megfelelő tankönyv. Nagyobb jelentőségű volt az országgyűlés bányászati és pénzverési bizottságának szintén 1792-ben kelt előkészített törvényjavaslata, amelyben több más javaslat mellett Selmecebányán bányászati és erdészeti akadémiát kívánnak létrehozni két tanárral, az erdészettan tárgyként való oktatására. Ugyancsak ebben az évben, egy magyar országgyűlési bizottság tagjaként javasolta *Prónay László* egy erdészeti ismereteket oktató intézet felállítását, amely különösen a mérnököknek készülőknek volna szükséges. A sok javaslat azonban sajnos csak terv maradt.

Az alsófokú erdészeti szakoktatás megindítását *Vízner Ferenc*nek köszönhetjük, aki 1797-ben Hradeken (Liptóújváron) részben saját költségén erdei munkások gyermekeinek olyan népiskolát alapított, amelyben egy általa írt, úgynevezett erdészeti kátéból tanította az erdészettan fortélyaira a tanulókat, ezzel erdőőröket képezve.

1797-ben *gróf Festetics György* megalapította Keszthelyen híres Georgikonját. Ebben az intézményben elsősorban gazdatisztket képeztek, az uradalom számára. Később az uradalom jó működéséhez szükséges többféle szakembert is képeztek a parasztiskolától kezdve, a gazdasszony-, kertész-, mezőgazdasági-, lovászmester-, jogász- és mérnökiskolai oktatás keretében. Természetesen erdész- és vadásziskola is működött, ahol uradalmi erdőtisztket, erdészeket, vadászokat, erdőszöket, erdőőröket, erdőpásztorokat képeztek. Az oktatást

két kinevezett tanár végezte. A gyakorlati oktatásra igen nagy súlyt helyeztek. Amíg a mezőgazdasági ismereteket elismerten felső fokon adták elő, addig az erdészettan oktatása csak közép és alsósintű volt. Vissza kell térnünk *Vízner Ferenc* hradeki iskolájához, amely 1803-tól kezdődően felső fokon oktatta az erdészeti tudományt. Ferenc királynak olyannyira tetszett az iskola tanulmányi rendje és oktatási módszere, hogy a magyarországi erdészsképzés központjául akarta megtenni. Sőt, ennek mintájára más iskolákat is létre kívánt hozni. A magyar udvari kamara felügyelete alatt álló iskola azonban mégis megszűnt, mert az udvar, egy összmonarchiai felsőfokú erdészeti oktatási intézményt kívánt létrehozni és támogatni.

Meg kell emlékeznünk még *Esterházy Miklós herceg* Kismartonban 1806-ban alapított erdésziskolájáról is. Itt a herceg által kiválasztott tanulók az erdészeti tudomány és a vadászattan minden részletében a legmagasabb kiképzést kapták.

Figyelemre méltó, hogy *Károlyi gróf* máramarosi és karánsebesi birtokain, valamint *Schönborn gróf* kárpátaljai birtokain is működtek erdészeti iskolák. Erdélyben is terveztek a kolozsvári líceum keretében erdészeti oktatást. (Hiller 1983; Leopold 2001; Majer 1977; Mészáros 1989)

Az Erdészeti Tanintézet megalapítása – 1808 – H. D. Wilckens az erdészeti oktatás első tanára

Az erdészettan oktatására javasolt, tervezett és létrehozott iskolák nem tudták pótolni a császári udvar célkitűzéseit szolgáló összmonarchiai intézményt. Szükség volt központi irányítású intézményre, amelyben megbízható, nagytudású és udvarhű erdőtisztket nevelnek, a rendszeres erdőgazdálkodás megteremtése érdekében. Erre a célra a 18–19. század fordulójára már híres intézménnyé vált selmecebányai Bányászati Akadémia mutatkozott alkalmasnak. (Zsámboki 2005)

A bécsi udvari kamara, a pénzverészeti és bányászati udvari kamara 1807 júniusában közös tanácsulésen elhatározta, hogy erdészeti tanintézet alapítására tesznek javaslatot a császárnak. I. Ferenc császár 1807. augusztus 30-án a főkamaragrófi

hivatal szervezetébe tartozó Erdészeti Tanintézet felállítását rendelte el Selmecbányán, a Bányászati Akadémia keretében. A pénzverészeti és bányászati udvari kamara 1807. szeptember 30-án pályázatot hirdetett az erdészeti tanszék vezetésének elnyerésére. A pályázat szövegét az örökös tartományok és a szomszédos országok hírlapjaiban is közzétették. A jelentkezési határidő 1807. november 16. volt, amikoris versenyvizsgát tartottak.

Három pályázó jelentkezett: *Joseph Benony* Ausztriából, *Julius Nördlinger* Württembergből és *Heinrich David Wilckens* Wolfenbüttelből.

A császári királyi fővadászmesteri hivatalnak benyújtott, Wolfenbüttelben 1807. október 30-án kelt beadványával pályázta meg *Wilckens* az állást. A kérelemben leírta, hogy a híres *Bechstein*-féle erdészeti tanintézetnek volt első tanára. Az erdészettant és a vadászattant oktatta. Arra számított, „hogy ugyanolyan tiszteletnek és szeretetnek fog örvendeni az oly jó és becsületes magyaroknál is, mint amilyenek örvendett a *Bechstein* féle tanintézet fejlethetetlen erdészönvendékei körében.” Pályázati indokai között szerepelt az, hogy elkészítette a szász meiningeni tanintézet tantervét és megismerte az erdészeti oktatási intézmények felépítését, valamint az is, hogy a freibergi Bányászati Akadémián elsjátította a bányászat és kohászat tudományát. Kérte,

hogy a személyes megjelenés alól mentsék fel, mert „a *Bécstől* való igen nagy távolság miatt... lehetetlen ott személyesen megjelennie.” Azt javasolta, hogy a *Bechstein* féle tanintézetben tartott erdészeti előadásai alapján döntsék el, hogy a kiírt pályázatnak megfelel-e, vagy sem.

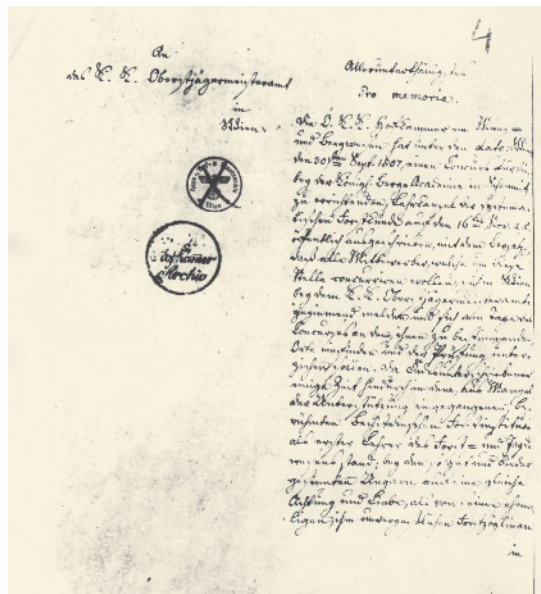
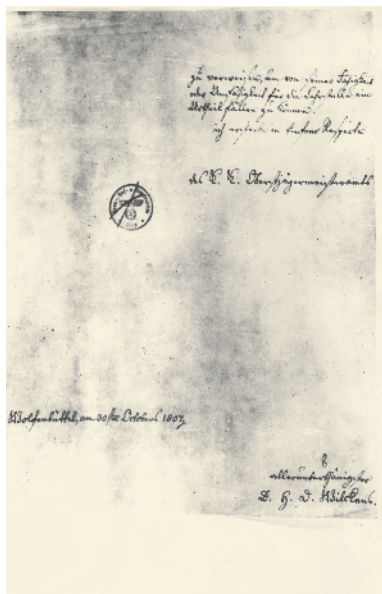
A versenyvizsgán csak *Benony* jelent meg személyesen, *Nördlinger* is a személyes megjelenés nélküli elbírálást kérte.

Érdekes az a magán jellegű átirat, amelyet még 1807. október 7-én írt *Hardegg* udvari fővadászmester a pénzverészeti és bányászati udvari kamara elnökhelyettesének *Leithner* úrnak. „Nagyon nehéz volt ismeretlen emberek közül választani.” Mégis dönteni kellett. „*Benony* nem választott magának igazán megfelelő helyet... Meg kell őszintén modanom, hogy egyik urat sem ismerem, de elméleti, gyakorlati tudásánál és ismeretanyagánál fogva *Wilckens* a legmagasabb helyeken alázatos javaslatommal ajánlani merészelem.”

Az 1807. november 16-án tartott versenytárgyalás jegyzőkönyvében pedig ezt rögzítették: „Miután csak *Joseph Benony* úr jelent meg személyesen, a második folyamodó viszont... távol maradt és miután az első folyamodó semmiféle iratokkal nem rendelkezett, ami erdészeti oktatási anyagának előadandó részét ismertetné és nem is tudja hitelesen igazolni ilyen irányú tevékenységét, nincs jogunk képességeit igazolni, vagy megcáfolni, és miután kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy *Nördlinger* neve nem ismert, tudományos munkássága sem, viszont *Wilckens*ről csak jót lehet hallani, beszélni, folyóiratokból is ismerős a neve, arra enged következtetni, hogy birtokában van az erdészeti tudományoknak... megerősíti bennünk azt az ítéletet... hogy támogassuk.”

Ezek után a pénzverészeti és bányászati udvari kamara 1807. december 14-én felterjesztést tett *Wilckens* kinevezésére. A király 1807. december 17-én kelt határozatával kinevezte a selmecbányai Erdészeti Tanintézet tanárává *Wilckens* *Henrik Dávid*ot bányatanácsosi rangban.

Wilckens *Henrik Dávid* 1763. november 14-én Wolfenbüttelben született az udvari pincemester negyedik gyermekeként. Iskoláit itt végezte. A hercegi gimnáziumot látogatta. 1782. augusztus 24-én kezd-

te meg tanulmányait a braunschweigi Collegium Carolinumban, ahol két évet töltött. Aztán a helmstedti egyetemre iratkozott a Julia Carolinába. Orvosi tanulmányait itt fejezte be. 1787. június 6-án felvételét kérte a freibergeri Bányászati Akadémiára a következő indokkal: „...*hón óhajtom, hogy... ismereteket szerezzek a bányászati tudományban*”. Engedélyt kapott az előadások hallgatására s a bányászati és kohászati épületek bejárására és látogatására. Itt került kapcsolatba bányászhallgatóként az erdészettudománnyal is. *Johann Matthäus Bechstein* erdésziskolájába oktatónak hívta meg, ami igen nagy szó volt. Minden erdészeti tárgyat előadott. Később a *Bechstein* által alapított Erdészettudományi és Vadászattani Tudományos Társulat rendes tagjai közé választották. Elkészítette a Meiningenbe tervezett elsőfokú erdészeti iskola tantervét, majd az ilsenburgi erdésziskola reorganizáció részletes tervét. Sajnos az oktatási intézmények nem valósulhattak meg. 1788. április 22-én a göttingai egyetemre is beiratkozott. Tudatosan képezte magát polihisztorrá. Minden tudományág érdekelte, mindent szeretett volna megismerni. 1789. augusztus 1-jén lett a filozófia magisztere. 1790–1792 között a göttingeni egyetem magántanáraként matematikát, kémiát és természetant tanított. Sok tudományos cikket, tanulmányt írt. Számos nyelven beszélt, magyarul is megtanult. A magyar udvari kancellária 1808. január 5-én értesült hivatalosan *Wilckens* kinevezéséről és az Erdészeti Tanintézet felállításáról. Több ügyiratot küldtek meg egyszerre, amelyik mindegyike alapvetően a nevezetes eseményről szólt. Bár már többször volt szó róla, most mégis idézzük az értesítő ügyiratokból az alábbiakat:

„...*a célszerű erdőgazdálkodás és erdőművelés, valamint a szakavatott erdészeti tisztviselők képzése céljából a selmeci cs. Bányászati Akadémián egy nyilvános Erdészeti Intézetet és a felsőbb erdészeti ismereteknek, továbbá a rendszeres erdészettudományoknak saját tanszékét állítsák fel.*”

Egy mellékelt ügyiratban pedig a Főkamaragrófi Hivatal *Wilckens* számára készített szolgálati utasítását is megküldték, amelyben leszögezik: „...*meg kell tenni az előkészületeket, hogy minden héten a főkamaragrófi hivatal ülésnap délelőttjén az egyik*

erdészeti kollégium, a másik pedig egy más, a bányászati akadémiai tanárok által megbeszélte nap délutánján, az egyéb felolvasások és a hallgatók más előírásai, valamint a foglalkozások megzavarása nélkül – amelyek pontos teljesítésére ügyelni kell – az akadémiai előadóteremben előadassék és megtartassék.” Az oktatáshoz szükséges valamennyi segédletet, beleértve a gyűjteményeket, szerszámokat, csemetekertet is, *Wilckens* választhatta ki, készíttethette el, s a Főkamaragrófi Hivatal kötelessége volt a bányatanácsost mindenben támogatni és „*fontos erdészeti esetekben, különösen pedig a bányászat és kohászat szempontjából hasznos különböző fajok mesterséges ültetése, kezelése és ápolása ügyében tanácsát meghallgatni...*” A tanárnak viszont előírták, hogy szabadidejében és oktatási szünetek idején ismerje meg az alsó-magyarországi bányászatban és kohászatban szokásos és szükséges szerszámokat, gépeket, erdei munkálatokat. Járja be a Selmecebánya környéki vasműveket és kohókat, nézze meg az erdei irtásokat, „*famunkálatokat*”, faúszató berendezéseket szénégető helyeket.

A harmadik ügyiratban ezt olvashatjuk: „...*az erdőgazdaság és kultúra legjavára és tanult és ügyes erdőhivatalnokok nevelésére és képzésére a selmeci k. bányászati akadémián egy saját k. erdészeti intézet is és egy külön nyilvános tanszék állíttassék fel a magasabb elméleti és gyakorlati-szisztematikus erdészeti tudományokra, nemcsak a bányászati akadémia növendékei számára, hanem mindenki más számára is, akik magukat az erdészeti tudományoknak óhajtják szentelni és az ingyenes elméleti és gyakorlati oktatás az erdészeti tudományok tanárává legfelsőbb helyen kinevezett Braunschweig-Wolfenbüttel-i k. k. valóságos bányatanácsos D. H. Wilckens révén legyen adva.*

A k. bányász növendékek számára ugyan az erdészeti tudományok két évfolyamra lettek elosztva, más magántanulók számára, akik magukat ezen tudománynak óhajtják szentelni, jogukban fog állni saját szorgalmuk és az erdészeti tudományokban való komoly alkalmazásuk révén, hogy egy, vagy 1½ év alatt képezthessék ki magukat és vizsgáztathassák le magukat, mivel a k. bányatanácsos és az erdészeti tudományok tanára utasítva lett, hogy a

k. bányásznövendékeknek akik más tudományokkal is foglalkoznak, minden héten csak kétszer, a többi magán erdésztanulóknak azonban hetente gyakrabban adja elő az elméleti-gyakorlati tudományokat, hogy a szorgalmas és előismeretekkel és geometriai ismeretekkel rendelkező magántanuló egy év alatt is használható erdösszé képeztesse ki magát...

Ezután a királyi és állami hivatalokban, az erdészeti szolgálatban csak azokat alkalmazták, akik „szolgálatképességüket és alkalmasságukat a k. erdészeti tanintézet bizonyítványával igazolják.”

„...ezt a legmagasabb rendeletet a kir. magyar helytartóság útján a Magyar Királyságban”, vármegyékben ki kellett hirdetni, a hatóságokat pedig minderről értesíteni kellett.

Wilckens 1808. január 22-én és február 1-jén megköszönte kinevezését a cs. és k. pénzügyügyi és bányászati udvari kamarának valamint a császárnak. Egyúttal kérte az udvari kamara türelmét, jelezve, hogy dolgai elintézése, nagy könyvtárának és eszközgyűjteményének átköltöztetése miatt legkorábban március vége felé tud Bécsben szolgálatátételre jelentkezni. Az is kérése tárgyát képezte, hogy a költöztetés költségeihez kaphasson hozzájárulást, mivel könyvei, eszközei nemcsak személyes tárgyak, hanem az oktatáshoz szükséges segédanyagok. Kérése támogatásáról és elfogadásáról február 10-én értesítették.

Wilckens 1808. április 20-án érkezett meg Bécsbe. Átadták számára a szolgálati dekrétumot és selmecbányai útjával kapcsolatban utasításokkal látták el. Selmecbányai berendezkedése és munkába állása nagyon lassan és körülményesen folyt. 1808. május 14-én arról adott hírt a főkamagrófi hivatalnak, hogy „A Királyi Bányaaadémia professzor uraival való megbeszélés alapján ebben az esztendőben nagyobb zavar előidézése nélkül nem lehet a bányaaadémiai előadások közé az erdészeti felolvasásokat besorolni. A mélyen tisztelt kolléga uraimnak ebben az ügyben egységes volt a véleményük, nevezetesen hogy az erdészeti felolvasásokat a következő év megkezdéséig szüneteltetni kell.” Ezzel az indokkal kérte előadásai megkezdésének elhalasztását. Biztosította a hivatalt, amennyiben erre engedélyt kap, nem tétlenül tölti az idejét, hanem az erdők bejárásával, megismerésével. Kérését elfogadták. (Hiller 1983)

Wilckens valóban nem tétlenkedett. 1808. június 17-én benyújtotta azt a javaslatát, amely a királyi Erdészeti Tanintézetben oktató erdészeti tudományok rendszerbe foglalt tervezetét adja. Wilckens ezt írja: „...az erdészet mindazon ismereteknek foglalátja, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az erdőket okszerűen kezeljük. Az oktatást tehát eszerint kell folytatni, meg kell tanítani, hogy az erdőket hogyan kell jókarban tartani, a silányakat megjavítani, a tisztásokat beerdősíteni, a növekedés akadályait elhárítani, az erdőket a legjobban és legtökéletesebben kihasználni.” Ennek érdekében elhatározta, elő fogja adni „az erdészet minden részét, továbbá a bányácsolást, az erdészeti térvázlatok és térképek készítését, az építészeti rajzokat és az erdészeti jogismereteket, a bányaeépítést kivéve...” Ez utóbbit már úgy is tanították az akadémián. A rajzok és térképek készítésének oktatását sem vállalta, arra hivatkozva, „hogy a vadászkodás folytán testileg képtelennek érzem magam annak tanítására.” Mivel a magyar törvényeket még nem ismerte, az általános német erdő- és erdőrendezési törvényt adta elő a jogi ismeretek oktatásakor.

A részletes tanterv a következő volt:

Sommás tervezet arról, hogy a selmecbányai erdészeti intézetben az erdészet miképpen fog rendszeresen előadatni.

I. Az erdészet általában

- Az erdészeti tudomány – Az erdészeti mennyiségtan
 - Tiszta mennyiségtan
 - a. aritmetika
 - b. algebra
 - c. geometria
 - d. trigonometria
 - e. erdészeti térképrajz
 - Alkalmazott mennyiségtan
 - a. mechanika – statika, géptan
 - b. építészet – középítészet, vízépítészet, bányácsolás, építészeti rajz
- Erdészeti természetrajz
 - Általános átnézet
 - Erdészeti természetrajz
 - a. erdészeti ásványtan

b. erdészeti növénytan

c. erdészeti állattan

Erdészeti természettan

A vidék erdészeti ismeretek

- Erdészeti technológia

A fatechnológia, különösen a szénítés phisikai és chemiai alapelvek szerint

Erdészeti állattani technológia

II. Erdőgazdaság

- Az erdőtenyésztés

Természetes

Mesterséges úton

a. vágással

b. vetéssel

c. ültetéssel

d. dugványozás és homlítás

- Erdőhasználat

A fák használata

a. a fatermény – haszonfa, tűzifa

b. a cserzéshez szükséges kéreg

c. tapló

d. makkoltatás

e. szurok, terpentín, terpentínolaj

f. kátrány és szurok

g. korom

h. hamuzsír

Az erdők használata

a. vasas földön

b. kötött agyagos

c. agyagos

d. köves

e. tufás talajon

f. fűhasználat és legeltetés, a legeltetési erdészeti szabályok felsorolása mellett

g. alomhasználat

h. halászat

i. méhészet

k. vad

Erdészeti vadászat

- Erdőbecslés

- Kamarai erdőzet alapelvek az erdők:

Fenntartására

Kihasználására

Javítására

III. Erdészeti jogismeretek

- Általános átnézete a jogismereteknek

- Az erdőrendészet

- Az erdészeti jog

A tervezetre a választ az udvari kamara 1808. július 13-án küldte meg. Kritikusan beleszólt *Wilckens* elképzeléseibe. Az algebrát, trigonometriát, geometriát, mechanikát, bányácsolást, vízépítést csak az erdőzet speciális igényei szerint kellett előadnia, mert a bányászati akadémián úgylis oktatták ezeket a tárgyakat!

Az uralkodó akarata szerint az erdőzetet nemcsak a bányászoknak kellett hallgatniuk, hanem a magán és állami uradalmak hivatalnokainak is, az ő számukra különórákat kellett tartani. Szigorúan felhívták *Wilckens* figyelmét arra, hogy előadásai során szoroson tartsa magát az erdészeti tananyaghoz elméletben és gyakorlatban egyaránt. Semmiképpen se bocsátkozzék politikai tárgyak és az alkotmány tanításába. Tényleges oktatói tevékenységének megkezdéséig botanikus kert és csemetékert felállítása érdekében tevékenykedett. „*Erdészbotanikai kertész*” igyekezett felkutatni, és sok hasznos intézkedést foganatosított.

Megvolt a tanintézet, a kinevezett tanár, a terv, úgy tűnt, hogy az új tanév kezdetével végre elhárult minden akadály és *Wilckens* elindíthatja előadásait. Azonban ismét probléma adódott. Az előadások időpontját reggel 6-8 óra közé tették, így előbb intézkedni kellett ennek megváltoztatásáról. Csak erélyes tiltakozása után sikerült a bányász-hallgatóknak egy héten kétszer délután másfél órát, az erdőshallgatóknak délelőtt kétszer két, délután pedig egyszer egy órát, tehát heti három alkalmat biztosítani (az eredetileg előírt heti bányászati 4, erdészeti 6 óra helyett).

Wilckens első előadását 1809. február 12-én délelőtt tartotta meg, ünnepélyes külsőségek között, a főkamagrófi hivatal és a teljes hallgatóság jelenlétében. Hamarosan az eredeti erdészeti tananyaghoz képest változás állott be az oktatásban, mert az erdőshallgatók is hallgattak géptant és mechanikát, amit *Reichetzer Ferenc* tanár adott elő. A magán erdészeti hallgatók elméleti és gyakorlati földmérést is tanultak.

Újdonság lett az erdészeti oktatásban az ún. „*philosophiai kursus*” megalapítása, amelyet 1809. szeptember 12-én kelt határozatával rendelt el az uralkodó I. Ferenc. *Schitko József* bányatanácsos tanár lett a vezetője. A második Ratio Educationis csökkentette a középiskolákban a természettudományos oktatást. Ez tette szükségessé azt az előkészítő tanfolyamot, amelyen a matematika és fizika oktatását erősítették azoknál, akiknél szükség volt a középiskolai hiányok pótlására, s akik így felsőfokú tanulmányokat folytathattak. Logikát, matematikát és fizikát oktattak részletesen és nagyon alaposan. Ez az előkészítő év átvette az első évfolyam helyét. Azok a diákok, akik korábban ezeket az ismereteket már megszerezték nem voltak kötelesek a tanórákat látogatni csupán vizsgát kellett tenniük, s folytathatták tanulmányaikat a második évfolyamon.

Az erdészeti oktatás elősegítésére új önálló erdészeti tantermet alakítottak ki az ún. Zsembery-házban, az erdészeti gyakorlatok helyszínül pedig a bányakincstári uradalomban lévő szklenói erdőt jelölték ki, amelyből 1810 januárjában külön erdőrészt is kihalítottak az erdészeti intézet részére. Augusztus 2-án kiadott rendeletben előírták a majdan kamarai szolgálatba álló hallgatóknak a fizika és mechanika jó elsajátítását és a rajzórák látogatását is a szokásos tanulmányokon kívül. 1810. október 31-én kelt utasítás újabb szabályozást adott:

„a. Az erdősnövendékek köteleztessenek a bányászakadémikusokkal az első évben a logikát, matematikát és fizikát s csak a 2-dik és 3-dik évben az erdészeti tudományokat hallgatni, továbbá

b. a kamarai bányamérnök által a 3-dik év folyamán úgy a rajzolásban, mint a földmérésben gyakoroltassanak”.

A december 27-i rendelet pedig már azt vetette fel, tegyenek különbséget a tanulmányi rendben, más oktatást kapjanak az alsóbb erdészeti, s mást a felsőbb erdészeti szolgálatba kerülő szakemberek. Az előbbieket két év alatt végezheték volna el tanulmányaikat. Ebben az évben határoztak arról is, hogy a megüresedett erdészeti álláshelyekre csak olyan szakembereket nevezhettek ki, akik a bécsi legfelsőbb udvari erdőhivatal vagy a selmecbányai erdészeti

tanintézet bizonyítványával rendelkeztek. Meg kell jegyezni, hogy ez utóbbi intézkedést már a tanintézet alapításakor is foganatosították.

1811. január 3-án javasolta az udvari kamara a vadászattannak, mint rendes tárgynak bevezetését. *Wilckens* erre fel egy segédtanár kinevezését kérte, s benyújtotta a 3, valamint a 2 éves képzésre szóló új, részletes tantervét is. 1811. május 22-én kinevezték *Ráth Ignác* „végzett erdősnövendék”-et „ideiglenes erdészeti adjunktusi minőségben” segédtanárnak. A tanterv is életbe lépett, sőt a hallgatók helyes magaviseletét segítő rendszabályokat, büntető rendelkezéseket is előírtak.

A tanterv a következő volt:

• Első félév

Bevezetés az erdészeti ismeretek –, nevezetesen az alsóbb erdészeti ismeretek – és az erdészeti tudományok körébe. Előadó: *Wilckens*

Erdészeti számtan. Előadó: *Ráth*. Erdészeti természetrajz, *Wilckens*. Erdészeti technológia, *Ráth*.

• Második félév

Az erdőgazdaság, erdőtenyésztés és természetes erdőtenyésztés ismereteibe való bevezetés, *Wilckens*

Bevezetése a mesterséges erdőtenyésztésnek, a mesterséges erdőtenyésztés, vágás (sarj) s maghullás által, *Ráth*.

A mesterséges erdőtenyésztés ültetés s dugványozás által, *Wilckens*.

• Harmadik félév

Fabecslés vagy egyes fák és egész állagok becslése.

Az erdőhasználatban bevezetése, főhasználat s a főhasználat tárgyainak nyérése, *Wilckens*.

A főhasználat tárgyainak kiválasztása, *Ráth*.

A főhasználat tárgyainak előkészítése, raktározása és szállítása, vadászati mellékhasználatok, *Wilckens*.

Az erdőhasználat tárgyainak kiszámítása, *Ráth*.

• Negyedik félév

A felsőbb erdészeti ismeretekbe való bevezetés *Wilckens*.

Az erdőbecslés *Ráth*.

Erdészeti jogismeretek és az erdőüzem nemzetgazdasági szabályai *Wilckens*.”

Az alábbi tanterv a felsőbb erdészeti ismeretek tanterve volt:

A felsőbb erdészeti ismeretek alapelvei.

Bevezetés a felsőbb erdészeti ismeretekbe.

Első főrész:

Erdőbecslés.

Bevezetés az erdőrendezésbe.

- *Első fejezet* – Az erdészeti felmérésről.
- *Második fejezet* – A tulajdonképpeni erdőbecslésről.
- *Harmadik fejezet* – A megbecsült erdő tartamos hozamának megállapítása.
- *Negyedik fejezet* – Egy megbecsült erdő szabályozása.

Második főrész:

Az erdészeti jogismeretek.

Bevezetés az erdészeti jogismeretekbe.

- *Első főfejezet.* Az erdészetre vonatkozó jogokról és törvényekről általában.
- *Második főfejezet.* Az erdészeti jogról.
Első fejezet – Az erdészeti jogról általában.
Második fejezet – Az erdőtulajdonról.
Harmadik fejezet – Az erdőtulajdon jogai.
Negyedik fejezet – Az erdőtulajdon jogainak korlátozásai.
- *Harmadik főfejezet.* Az erdőrendészeti jogról.
Első fejezet – Az erdőrendészeti jogról általában.
Második fejezet – Erdőrendészeti törvények alkotására vonatkozó jogról.
Harmadik fejezet – Az erdészeti szolgálat gyakorlására vonatkozó jogról.
Negyedik fejezet – Az erdészeti bíróság (Forstgericht) erdőrendészeti bíraskodásának jogairól.

Harmadik főrész:

Az erdőüzem nemzetgazdaságtani tételei.

- *Bevezetés.*
- *Első főfejezet.* Az erdőüzem pénzügyi elvei.
Első fejezet – Az általános legfelsőbb pénzügyigazgatóságnak az erdőüzemre vonatkozó elveiről általában.
Második fejezet – Az általános legfelsőbb pénzügyigazgatóságnak elvei, a külső legfelsőbb erdőigazgatóságok berendezéséről és szervezéséről.

Harmadik fejezet – Ugyanennek elvei, az erdésznek a nyilvános tanintézetekben történő kiképzetéséről és választásáról.

- *Második főfejezet* – Az erdőüzemre vonatkozó erdőigazgatósági elvek.
Első szakasz – A külső legfelsőbb erdőigazgatóságnak az erdőüzemre vonatkozó elveiről.
Második szakasz – Ugyanennek általános elveiről: az erdészet szabályozása, a nyilvános tanintézeteknek berendezése, az erdőbecslés s az erdőgazdaságnak a fennálló viszonyoknak megfelelő berendezése iránt.
Harmadik szakasz – A külső legfelsőbb erdőigazgatóság különleges elvei, az erdőüzemről általában, az erdők használatáról, az erdők fenntartásáról és az erdők jobb karba hozásáról.

A tanterv elfogadása és életbe lépése után a tanintézet oktatóinak munkája jelentősen megnőtt. Wilckens kérésére és javaslatára az udvari kamara 1812. szeptember 17-én kinevezte tanársegédé *Wallhofer József* erdész növendéket. Fő feladata a gyakorlati oktatás segítése volt. Megbízták egy rügy-, lomb-, virág- és maggyűjtemény, valamint egy fiziológiai és fabetegségtani gyűjtemény elkészítésével. Ennek azért is volt különös jelentősége, mert a hosszú ideje húzódó botanikus kert létesítésének ügye még mindig nem volt megoldva. Miután *Wilckens* véleménye az volt „*hogy Selmechnya sem erdészeti tanintézet, sem botanikus kert létesítésére nem alkalmas*” – s ezt többször hangsúlyozta is –, az udvari kamara sem szorgalmazta többé a botanikus kert létesítését, pedig erre nagy szükség lett volna. Nem, is nagyon érthető, hogy *Wilckens* lelkesedése miatt lohadt le ilyen hamar, hisz a berendezkedés és a kezdet nehézségei után, bár voltak nézeteltérései is, csaknem minden kérését teljesítette, elképzeléseit, oktatási terveit támogatta az udvari kamara. *Wallhofer* 1814-ig maradt a tanintézet tanársegédje. 1813-ban *Ráth Ignác* lett a „*hivatalos*” tanársegéd, aki a földméréstant és rajzolóstant tanította. Az oktatott tárgyak köre az általános számviteltannel bővült. Az erdészeti tanfolyamokban elhagyták a

félévi vizsgákat, s csak a második év végén tartottak egy vizsgát.

Az udvari kamara 1813-ban elrendelte, hogy a tanév november elején kezdődjön, a vizsgákat áprilisban és szeptemberben tegyék le, s októberben legyen a szünidő.

A matematika és fizika oktatására még nagyobb súlyt helyeztek, az előkészítő tanfolyamon az erdészeti növendékeknek heti egy-két külön előadást is hallgatniuk kellett, amit *Ráth Ignác* tartott.

1814-ben az erdészeti tanintézet gyakorlati tanulmányi célokra megkapta a szklenői és repistyei erdőrészeket, ahol *Wilckens* vezetése és útmutatása mellett komoly erdőművelési, erdőrendezési és erdőhasználati munka folyt.

1816-tól az erdészeti előadásokat az 1811.-i tantervhez képest, mivel az oktatói létszám igen csekély volt, egy úgynevezett egyszerűsített tanterv szerint tartották meg:

- *I. év*

első félév: algebra, elméleti geometria, trigonometria, tervek rajzolása

második félév: fizika, mechanika, hidrosztatika, aerosztatika, tervek rajzolása

- *II-III. év*

termőhely (fekvés, klíma, talaj ismertetése),

erdészeti növénytan, erdészeti fiziológia,

erdőgazdaságtan: az erdő vágásának és telepítésének elmélete, az erdőtelepítés gyakorlati ismertetése, az erdőhasználat elmélete, szénégetés, gyakorlati geometria, „*gyakorlati kirándulások*”.

1818-ban *Ráth Ignác*ot elhelyezték az erdészeti tanintézettől, ami nagy veszteség volt. Az erdészeti tárgyakat kizárólag *Wilckens* adta elő.

1821-től az erdészeti földmérést *Lollok Károly*.

1822 áprilisában *Schmall Frigyes*t ideiglenes erdészeti adjunktussá nevezte ki a budai udvari kamara.

1815–1822 között jelentősen megnőtt az erdész-hallgatók száma, a végzetek elhelyezése azonban nehézségekbe ütközött. Ezért előírták, csak az jelentkezhet erdészhallgatónak, aki a 18. életévét betöltötte, legalább egy évig olyan erdész mellett dolgozott, aki maga is erdészeti tanintézetet végzett.

A felvétel feltétele volt továbbá, hogy a jelentkező „*hiteles bizonyítványokkal*” igazolja „*szépen és helyesen ír, rajzol, számít, nemkülönben hogy ép, egészséges testű s az erdészet iránt hajlammal bír*”. Ezeket a feltételeket nem túl sokan tudták teljesíteni, s a hallgatói létszám is csökkent.

1831-ben nyilvánvalóvá vált, hogy *Wilckens* egészségi állapota megromlott, sokat betegeskedett. Előadásait nem tudta rendesen megtartani, végül teljes egészében *Schmall Frigyes* adjunktus vette át az oktatást. 1832-ben pedig *Schmall* irányítása mellett *Lang György* a selmeci főkamagrófi hivatal alkalmazásában álló főerdőmester tartotta az előadásokat. 1832. május 25-én meghalt *Wilckens Henrik Dávid*, az erdészeti tanintézet tulajdonképeni megteremtője, az erdészeti felsőoktatás elindítója. Halálával lezárult az a nagy fejezet, amely az alapítás nehézségeivel együtt küzdelmes volt, de tekintélyt vívott ki az erdőgazdálkodás és az erdészeti felsőoktatás számára. (Hiller 1983, 1985; Lesenyi 1940; Mihalovits 1938; Vadas 1896)

Erdészeti Tanintézet Wilckens halála után – Feistmantel Rudolf – Bányászati és Erdészeti Akadémia – Magyarosítási törekvések – Millenium – Utolsó selmecbányai évek – 1832–1918

Wilckens halála utáni időszak

Wilckens halála után az előadásokat továbbra is *Lang György* tartotta meg. 1832. november 3-án pályázatot hirdettek a megüresedett álláshely betöltésére a bécsi, budai és pozsonyi újságokban. A pályázóknak 1833. január 7-én felvételi vizsgát is kellett tenniük.

A történelem megismételte magát, ismét három pályázó jelentkezett. *Schmall Frigyes* segédtanár és *Göllner Mihály* zólyomi erdész, akik a szóbeli vizsgán is megjelentek, valamint *Lang György*, aki felmentését kérte a vizsga alól, arra való hivatkozással, hogy tevékenységét úgy is ismerik.

Az udvari kamara úgy határozott, hogy 1835-ig senkit nem nevez ki az álláshelyre.

Az előadások megtartásával Lang Györgyöt és Schmall Frigyest bízták meg. Schmall adta elő a matematikát, az erdőrendezést, a törvényeket és az erdőtenyésztést, a többi tárgyat pedig Lang György. Az udvari kamara elrendelte azt az eredeti gyakorlatot, miszerint az erdészönvendékek is fél-évenkénti vizsgát kötelesek tenni.

Wilckens halála után az oktatás az 1816. évi tanterv szerint folyt, bár néhány változtatást bevezettek. Az erdővédelmet, a hozamszámítást és az erdőrendezést is előadták. A vadászattant és az erdőrendezést sajnos csak nagyon hiányosan, a megfelelő oktatói személyzet hiányára való hivatkozással. Lang György ugyanis végezte folyamatosan főerdőmesteri teendőit az oktatás mellett. 1833-tól 10 napos erdészeti gyakorlatot tartottak a hallgatók ugyancsak Lang irányítása mellett.

A tanév november elejétől augusztus végéig tartott. A félévi vizsgákat a húsvéti ünnepek előtt vagy után, illetve augusztus utolsó, vagy szeptember első hetében tették le. Szeptemberben és októberben volt a szünet.

Valószínűleg a Langra nehezedő feladatok, a felelősség súlya készítette arra, hogy 1835. február 8-án terjedelmes memorandumot intézett a főbányagrófi hivatalhoz, számos kritikai megjegyzéssel, rámutatva a szervezeti felépítés és az oktatás „tökéletlenségére”. Teljes egészében meg kívánta reformálni az erdészképzést. Ő is hangsúlyozta, hogy Selmezbánya nem alkalmas helyszín az erdészeti oktatás megvalósítására. Amint elődei, Lang is szükségesnek tartotta a többszintű oktatás bevezetését, vagyis, hogy a különféle erdészeti hivatalok tisztségviselőit, más és más fokon és szinten kellene képezni. Tehát más oktatást kellene kapnia az erdőmesternek és más az erdőfelügyelőnek és erdőigazgatónak, amint azt a mariabrunni erdészeti iskolában teszik. Általában mindenben ennek az iskolának a rendszerét javasolta átvenni, azzal az indoklással, hogy ez az iskola az erdészképzésben élen jár. Bírálataiban odáig merészkedett, hogy leírta, az erdészképzést nem az eddigiek szerint, hanem egy mezőgazdasági tanintézet keretében kellene megvalósítani, a tharandti, hohenheimi, moszkvai intézetek példája alapján.

Feistmantel az akadémián

Az udvari kamara ezeket a javaslatokat nem találta helyénvalónak. A memorandumra adott válaszként Langot 1834. december 4-én elbocsátották, Schmall álláskérélmét elutasították. 1835. április 30-án az osztrák Feistmantel Rudolf mérnököt nevezték ki bányatanácsosi rangban erdészeti tanárnak Wilckens helyére.

Feistmantel 1805. július 22-én született Ottakringben. Apja földbirtokos, ügyvéd volt.

Filozófiai tanulmányokat folytatott, majd 1825-ben iratkozott be a mariabrunni erdészeti tanintézetbe, ahol 1827-ben kitüntetéssel végzett. Néhány évi gyakorlatszerzés után Bécsben erdőhivatali mérnökként tevékenykedett, s ezután került Selmezbányára. A főkamagrófi hivatal is tagjává választotta.

1835. június 22-én tette le hivatali esküjét. Ettől kezdve azon munkálkodott, hogy a Wilckens által megteremtett és megtermelt makkból terebélyesedő tölgyfa váljék. Nem mindenben értett egyet Wilckens véleményével, de az oktatást illetően az általa kijelölt úton kívánt haladni. Nézete szerint „az erdészet a bányaművelésre nézve rendkívül nagy fontossággal bír, azért a selmezbányai erdészeti tanintézetnek soha sem legyen célja általános erdészeti képzettséggel bíró erdőgazdákat nevelni, sem pedig az erdészeti oktatást a bányászati akadémia hallgatóitól elvonni és éppen ezért a még Selmezbányán bányászati akadémia létezik, az erdészeti tanintézetnek megfelelő helye is ott van.”

Kijelentette, hogy egy tanársegéd segítségével a két éves erdészeti szakoktatást zökkenőmentesen el tudja látni, további tanszemélyzet kinevezésére nincs szükség. Kérvenyezte, hogy a szklenói tanulmányi erdő helyett inkább Kisiblyén létesítsenek botanikus kertet, az oktatás szempontjából azt sokkal célszerűbbnek látta. Kérését 1835. november 25-én máris teljesítették.

1836 februárjában jelentést készített tanítási módszeréről, tantervéről, amely az alábbi volt:

I. év – Első félév:

- Erdészet – természettudomány, erdészeti növénytan

Feistmantel Rudolf

- Erdészeti mineralógia – talajtan, kőzettan, az erdőgazdasági növények agronómiai geognosztikai viselkedése

- Erdészeti klímatan
- Erdészeti állattan

I. év – Második félév:

- Erdőgazdaságtan – az erdő vágásmódjai, erdőtelepítési módok, erdővédelem, erdészeti felmérés

II. év – Harmadik félév:

- Erdőgazdaságtan – favágatás, fafeldolgozás, a fának szállítása, az összes mellékhasználat, vadászat

II. év – Negyedik félév:

- Erdőrendezéstan
- Erdészeti szervezés
- Erdészet, mint állami tényező

Ezen szakmai tanulmányokat megelőzte az az első év, amelyben a diákok a matematikát, fizikát, mechanikát, kémiát tanulták. Ezért nem tartotta szükségesnek, hogy a belépő erdésznövendékek olyan bonyolult feltételeknek feleljenek meg, mint *Wilckens* korában. A 18. életév betöltését, az erdészeti szolgálatra való alkalmas fizikai adottságokat ennek ellenére továbbra is igazolni kellett. *Feistmantel* szükségtelennek tartotta a tanulmá-

nyok előtti egy éves gyakorlati időt. Szerinte sokkal fontosabb volt, hogy az erdésznövendékek az elméletet a gyakorlattal együtt sajátítsák el. Ámde ez a követelmény mégis megmaradt.

Az 1838-as esztendőben az udvari kamara megvásárolta az un. „*Fortuna házat*” az erdészeti oktatás céljaira. Ebben az épületben tantermeket, gyűjteménytermeket alakítottak ki egy tanári és tanárszegédi lakással. Így az erdészeti tanintézet sokkal kedvezőbb körülmények között tudott működni, mint az előző bérelt helyein.

1839-től engedélyezték az erdészhallgatóknak a zöld egyenruha viselését.

1840. május 5-én ideiglenes adjunktussá nevezték ki *Schwarz Ignác*ot, akinek a bányászok számára előírt erdészeti előadásokat volt kötelessége megtartani. *Feistmantel* nagy gonddal fogott a Fortuna házba való átköltözéshez, a gyűjtemények fejlesztéséhez, elrendezéséhez. 1841 ősztől kezdődően tartotta meg előadásait az új helyen.

Feistmantel diákjai nagyon szerették. Hírét elvitték messze földre. Oktatói tevékenységén túl szerteágazó tudományos munkásságot is folytatott. Selmecezen írta meg 4 kötetes művét, amelynek címe: „*Die Forstwirtschaft in ihrem ganzen Umfange und mit besonderer Rücksicht auf die österreichischen Staate.*” (Az erdőgazdálkodás teljes egészében és különös tekintettel az osztrák államokra). Ugyancsak itt készítette el az osztrák államerdészet megszervezéséről, az erdő államosításáról szóló tervezetét, amelyet Ferdinánd császárnak nyújtott be, s amely számos olyan gondolatot és javaslatot tartalmazott, amely csak 15 év múlva egy erdőtörvényben valósult meg. Címe ez volt: „*Ein Vorschlag zur zweckmässigen Einrichtung des Österreichischen Forstwesens aus dem Jahre 1837.*” (Javaslat az osztrák erdészet célszerű szervezetére 1837-ből). S bár a cím nem utal rá, ebben az iratban is kitér az erdészeti oktatás fontosságára, szükségességére, mivel „*Ausztriában még mindig kevésbé ismerték fel az erdészet fontosságát.*” Ezt a tervezetet hivatali esküje és meggyőződése, belső kényszere miatt, nem felsőbb utasításra készítette el, sajnos akkor még hiába. Hosszú évek múlva fogadták el és valósították meg javaslatait.

1843-ban viszont felsőbb utasításra részletes jelentést tett a bécsi udvari kamaránál a selmeci erdészeti tanintézet állapotáról, különös tekintettel a hallgatók életkörülményeire. Ismertette a felvételi feltételeket, elemezte a tanulmányi időt, bemutatta az oktatott tárgyakat, részletezve a 3 éves tanulmányi idő megoszlásában.

Beszámolt a vizsgákról, azok eredményeiről, az osztályozásról, a szünidőről, az oktató személyzetről.

Minden bizonnyal e jelentés is rámutatott arra a helyzetre, hogy a bányász és erdész növendékek nem egyenlő esélyek között végezheték tanulmányaikat, s bár *Feistmantel* az udvar kegyeltje volt, sok oktatási javaslatát elfogadták és megvalósíthatta elképzeléseit, az erdészeti tanintézet „nem részesült oly elbánásban, hogy egészséges fejlődése, megerősödése biztosítva lett volna.” Valószínűleg a visszas helyzet hírére kihasználva ebben az időben Pesten is tervezték egy erdészeti tanintézet alapítását, s így a selmecbányai meg is szűnhetett volna. A főkamagrófi hivatal azonban ekkor részletes felvilágosító jelentést küldött 1846. április 16-án a selmeci erdészeti akadémia szervezetéről az udvarnak. Ez a jelentés majdnem teljes egészében az volt, amit 1843-ban *Feistmantel* készített. (Hiller 1985, 1987; Killian 1996; Vadas 1896)

Bányászati és Erdészeti Akadémia

Az udvar az 1846. október 6-án kelt rendeletével a bányászati és erdészeti tanintézetet egyesítette és létrehozta a Császári és Királyi Bányászati és Erdészeti Akadémiát, amely egyben az intézmény újjászervezését is jelentette. A pesti alapítási tervet pedig elvetették.

Kétségtelenül *Feistmantel* selmecbányai tevékenységének ez volt a legjelentősebbike, mert rámutatott a tanintézetek egymás melletti működésének előnyeire és hátrányaira és javaslataival elősegítette az akadémia létrehozásának lehetőségét.

A Bányászati és Erdészeti Akadémia új szervezetében 2 új bányászati tanszéket hoztak létre, így azok száma ötre növekedett, az erdészeti tanszék száma továbbra is csak egy maradt. A tanszékek élén egy „valóságos cs. kir. bányatanácsosi címmel

és ranggal felruházott tanár állott, akik együttesen a főbányagróf, mint akadémiai igazgatónak elnökle alatt, egy teljesen önálló, a főbányagrófi hivatal mellé koordinált tanácsot képeztek.” (6 professzor és az igazgató) Ez az akadémiai igazgatóság javaslatait, felterjesztéseit egyenesen az uralkodónak küldhette meg. Tehát többé nem a főkamagrófi hivatal szervezeti egységeként működött az intézmény, bár összekötő kapocsként az igazgató személye, azaz a főbányagróf megmaradt. Az akadémia felügyeletét közvetlenül az udvari kamara látta el.

Az erdészeti tanszékre, az eddig ideiglenes minőségben működő *Schwarz Frigyes*t állandó adjunktussá nevezték ki. Egyúttal rábízták az akadémiai könyvtár kezelését is.

A tanulmányok során a felvételi rend nem változott. A bányászok 4, az erdészek 3 évig tanultak. A fél-években a rajzon kívül csak két tárgyat volt szabad felvenni.

Az erdészhallgatók a bányászokkal közösen hallgatták a mennyiségtant, természettant, erőműtant, vegytant. Külön hallgatták a közet- és talajtant, növénytant, állattant, erdőművelést, erdőkezelést és „földmértant”. Az erdészhallgatók a vegytant kötelezően csak 1846-tól tanulták.

Érdekes megemlíteni, hogy úgy állították össze a tanrendet, hogy a diákok, ha kívánták egyszerre végezheték a bányászati és az erdészeti tanulmányokat is rendes hallgatóként, bár ekkor egy évvel többet kellett hallgatniuk, mert az erdészeti 3. évvel meg kellett hosszabbítani a tanulmányi időt.

A tanrend a következő volt

I. év – Első félév:

- Algebra, geometria elmélet és gyakorlat a bányászokkal együtt
- Rajzoktatás elemei, helyszínrajzok a bányászokkal együtt

I. év – Második félév:

- Természettan és erőműtan elmélet és gyakorlat a bányászokkal együtt
- Ábrázoló mértan elmélet és gyakorlat a bányászokkal együtt

II. év – Első félév:

- Általános vegytan elmélet és gyakorlat a bányászokkal együtt

- Mértani és távlati rajz gyakorlat
- II. év – Második félév:*
- Közvet és talajtan elmélet és gyakorlat
 - Természethistoria
 - Polgári építészettan a bányászokkal együtt
 - Vizi és útépítészet a bányászokkal együtt
 - Mértani és távlati rajz gyakorlatok
 - Földtani kirándulások

III. év – Első félév:

- Erdészeti természetrajz (növény és állattan)
- Erdőműveléstan (erdősítés, erdőhasználat, erdőkezelés)
- Hivatalos irály, irodarend a IV. éves bányászokkal együtt
- Építészeti rajz gyakorlat
- Épületi tervek szerkesztése
- Erdészeti gyakorlatok

III. év – Második félév:

- Erdőigazgatás és erdőmérten
- Géprajz és géptervezetek gyakorlata
- Erdészeti nagy gyakorlat, legfeljebb 14 napos tanulmányút

Az első két évben a tárgyakat főként bányászati előadók oktatták. A harmadik évben *Feistmantel* adott elő, *Schwarz Frigyes* segédletével.

Feistmantel egészségi állapota megromlott csak nehezen tudta a számára megerőltető előadásokat megtartani. Így 1847. február 3-án azzal a kéréssel fordult a bécsi udvari kamarához, hogy új állásba helyezték át. Április 1-jei hatállyal a bécsi cs. k. udvari kamarához rendkívüli szolgálattételre osztották be. A megüresedett tanári álláshely betöltésére pedig pályázatot hirdettek. Tanári állása alól csak az utód megválasztása és megérkezése után kaphatott volna felmentést. Végülis 1847 nyarán költözött el Selmecbányáról. A bécsi mezőgazdasági-, pénzügyi- és bányászati minisztérium miniszteri tanácsosa lett. 1871. február 7-én halt meg. A nagytudású erdész tanárnak sokat köszönhetett a tanintézet, fejlődése szempontjából.

Negatívumként kell elkönyvelnünk azt a kijelentését, amely szerint „*általános erdészeti képzettségű erdőgazdákat*” önállóan soha ne képezzen az akadémia. Az álláshelyére kiírt pályázat elbírálásáig

helyettes előadóul *Bachmann* tanárt, tanári állására *Schwarz Frigyes* adjunktust jelölték ki.

1848. január 13-án rendes erdészeti tanárrá nevezték ki, bányatanácsosi rangban *Schwarz Frigyes*. Ideiglenes adjunktus *Szajbély József* lett. (Hiller 1985; Vadas 1896)

Oktatási reformok – 1848–1867

Az 1848-as magyar márciusi forradalmi események nem kerültek el Selmecbánya városát. A magyar hallgatók és a magyar, illetve magyar érzelmű lakosok is csatlakoztak a szabadságért vívott mozgalomhoz. Lelkesedésük nőttön nőtt, amikor a magyar királyi udvari kamara elrendelte hivatalos oktatási nyelvként a magyart, az eddigi német oktatási nyelv helyett. Rövid időre „*bányász és erdősztanoda*” lett az akadémia. A magyar Vallás és Közoktatási Minisztérium 1848. szeptember 1-jén kelt utasításában elrendelte, hogy a tanintézetre egyedül a magyar zászlót tűzzék ki, s hogy tegyék közhírré az akadémia felvételi feltételeit. Ez utóbbinak magyar nyelven való megjelenése azt a reményt keltette, hogy az 1848/49. tanévben az akadémia már magyar nyelven oktató, magyar intézmény lesz. Továbbá a *Kossuth Lajos* által kinevezett *Beniczky Lajos* kormánybiztos feleskette 1848. szeptember 3-án az akadémia tanári karát és a főbányagrófság tisztviselőit az alkotmányra. Az esküt *Schwarz Frigyes* kivételével mindenki letette. Ő elhagyta Selmecbányát, mivel a hallgatók már korábban sem szimpatizáltak vele, s kérték, hogy az előadásokat inkább *Szajbély József* tartsa meg, mert *Schwarz* előadásait nem akarták látogatni. Hivatali esküjét végül mégis letette 1848. november 27-én. Ennek ellenére a magyar és magyar érzelmű diákság beadványokat szerkesztett ellene, más nemzetiségűek mellette. Helyzete még akkor sem vált megnyugtató módon megoldottá, amikor Bécsből hivatalosan is Selmecbányára hívták előadásainak megtartására. Többen eltávolítását követelték.

A diákság és a lakosok közül hazafias érzülettől fűtve honvédnek álltak – főleg műszaki és tűzészeti beosztásba kerültek –, s harcoltak a szabadságharc végéig, a világsi fejezetéig.

Eötvös József kultuszminiszter ekkor tájékoztatást kért a selmeci akadémia viszonyairól, állapotáról, mert foglalkozott a műegyetemmel való egyesítés gondolatával. Később elkészült a teljes egyesítési terv, szervezeti változtatásokkal és részletes tantervvel. A történelem vihara azonban elsöpörte a tervet. 1848 októberében a várakozásokkal ellentétben az előadásokat német nyelven kezdték meg. Az ifjúság kérvényezte a minisztériumnál a magyar előadások tartását. 1848. december 7-én az üresen lévő erdész adjunktusi állásra a Budán szolgáló *Lázár Jakabot*, „erdőfelügyelői fogalmazó segédet” nevezték ki segédtanárnak, anélkül, hogy a pályázati eljárást lefolytatták volna. Egyúttal helyettes könyvtárnoki megbízatást is kapott. 1848. december 18-án tette le az esküt az akadémia vezetője, *Ritterstein Ágoston* főbányagróf előtt, majd megkezdte magyar nyelvű erdészeti előadásait. Sajnos azonban csak nagyon rövid ideig tartott ez a diadalmas időszak, mert az akadémiát hamarosan bezárták.

Az előadásokat a zavaros időkben rendetlenül és egyre kevesebb hallgató előtt tartották meg. 1849 januárjában megszakították az előadásokat, majd február 5-én ismét megkezdtek. A hallgatóság száma azonban csekély volt. Így 1849. március 14-én az akadémiát bezárták. Elrendelték a megkezdett előadások azonnali beszüntetését, s a diákok mielőbbi szétoszlását, Selmecbányáról való eltávozását.

1849 szeptemberében *Lázár Jakabot* is felelősségre vonták, amiért a „*rebellis*” magyar kormánynak engedelmességet. Az akadémián nem maradhatott. *Ritterstein* főkamagróf közbenjárására a bélabányai erdész állást foglalhatta el ideiglenesen. A bécsi földművelési és bányászati minisztérium 1849. december 11-én elrendelte az akadémia újbóli megnyitását.

Az 1849/50. évi tanévet a karácsonyi ünnepek után kellett megkezdeni és szeptember végén kellett befejezni, majd az új tanévet 1850. november 1-jén nyitották meg. Az erdészeti tanszéket továbbra is *Schwarz Frigyes* tanár vezette, *Lázár Jakab* adjunktusi állását nem töltötték be.

A matematika, mechanika, fizika tanszéket „*Korzińska assistens*” látta el. A bécsi és pesti újságokban meghirdették, hogy a félbeszakított tanulmányokat

1850. január 2-án folytatni lehet. Sajnos az akadémia-ára csak 84 hallgató tért vissza.

Az akadémia megnyitása után a földművelődésügyi és bányászati minisztérium hamarosan kiadta az erdészeti államvizsga kötelezettségről szóló ideiglenes szabályzatot. Ez egyrészt az erdőgazdáknak, másrészt az erdővédelmi és műszaki segédszemélyzetnek készült. A tanulmányok befejezése után 2 év gyakorlati időszaknak kellett következnie. Ezután lehetett az államvizsgát letenni, ami után „önálló erdőgazdasági kezelésre alkalmas” szakemberek lettek. 1850-ben új igazgatója lett az akadémia-nak *Rusegger József* miniszteri tanácsos személyében. Ő, mint bánya-, erdő- és jószágigazgató irányíthatta az intézményt, mert megszűnt a főkamagrófi cím. Hozzálatott a szabadságharc alatt az épületekben keletkezett károk kijavításához. Intézkedések eredményeképpen betöltötték az erdészeti tanszék üres adjunktusi állását. *Neubehler Pál* erdészt nevezték ki 1850 novemberében ideiglenes minőségben.

1851-ben a Magyarországon élő erdészeti szakemberek megalapították az Ungarischer Forstvereint, azaz a Magyar Erdőszegyletet, amely 1852-ben a birodalmi erdészeti egyesülethez csatlakozott. Az egyesület nyelvében német, de szívében magyar egyesület volt. (Magyar 1980)

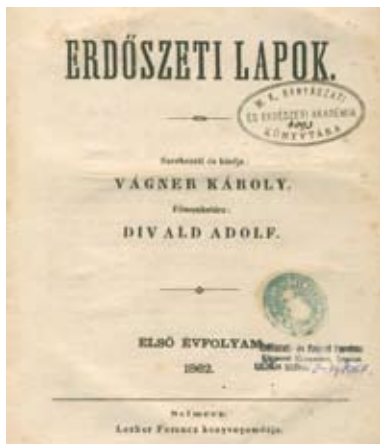
Rusegger javaslatára 1852-ben változtatásokat vezettek be az érvényben lévő 1846. évi tantervben. Ezek javarészt az oktatási módszerekre vonatkoztak, több előadás és gyakorlat-tartást bíztak az oktatási segédszemélyzetre, valamint bizonyos műszaki tárgyak pl.: gépelemek szerkesztése, polgári építészet, elemző vegytan, stb. óraszámát növelték rendkívüli előadások tartásával. Új tantárgyként csak *Az osztrák birodalom földtani leírása c. tárgyat* vezették be.

1853-tól az erdésztnövendékek számára is vizsgaköteles tárgy lett a számviteltan, amit addig is hallgattak, de nem vizsgáztak belőle. Ennek ellenőrzésére „*a vegytanból csak egy rövid kivonatot*” hallgattak.

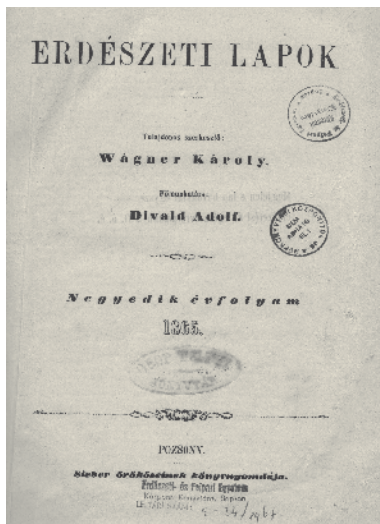
Az a vélemény alakult ki 1853-ra, hogy az erdészeti oktatás nagyon szűk keretek között mozoghat, s hogy teljesen alá van rendelve a bányászati, kohá-

Rusegger József

34 | ERDŐSZETI FELSOÓKTATÁS 200 ÉVE
Erdészeti felsőoktatás története

szati oktatásnak. Az egy erdésztanár adjunktusával együtt igen leterhelt. Megbízták *Schwarz Frigyes* egy új felső erdészeti tanintézet tervének kidolgozásával. A tervezet nem volt eredményes, inkább alsófokú erdészeti iskola létrejöttét támogatta magánadakozásból, ezért elvetették. 1854-ben az erdésztanár és adjunktusa mellé oktatási segédezőként alkalmazhattak egy erdészjelöltet is. *Neubehler Pál* adjunktust elhelyezték az akadémiáról.

1854–59 között több adjunktus, segédtanár működött egymás után. *Blondein Károly*, *Hell János*, *Harczer Antal*, *Pichler Keresztély*, *Makonyi Sámuel*, *Hoffmann Antal*.

1856-ban *Rusegger József* új tantervet dolgozott ki, amely azonban nem sokban különbözött az előzőtől. Ebben is az erdész növendékek az előkészítő tudományokat az első két évben, a tulajdonképpeni szaktudományokat az utolsó harmadik évben hallgatták. Az általános természetrajz, kőzet- és talajtan, vegytan előadások és gyakorlatok a téli félévből a nyári félévbe kerültek át, s így az e tárgyakhoz kapcsolódó terepi gyakorlatok és tanulmányutak könnyebben voltak megszervezhetőek.

1858-ban a tanszéki adjunktusi állás betöltésére kétszer is írtak ki pályázatot. A második pályázati kiírás sikeres lett. A bécsi pénzügyminisztérium 1859. február 1-jén kinevezte adjunktussá *Wagner Károly* dobrocsi erdészt, s megbízták az akadémiai könyvtár vezetésével is. Saját kérésére nyerte el a selmecbányai akadémia adjunktusi állását.

1859 áprilisában érkezett Selmecbányára. A segéd-tanári állásra ekkor *Harczer Antal* erdészjelöltet nevezték ki.

Az erdészeti előadásokat és gyakorlatokat *Schwarz Frigyes* és *Wagner Károly* megosztva tartották. A harmadéves erdészeknek *Wagner* oktatta a növénytant, az erdőhasználattant, az erdőrendezést és az erdőismeretek alapelveit. Ugyancsak ő tartotta a Kisiblyén és a selmeci erdőkben végzett gyakorlati oktatásokat is.

Wagner Károly ösztönzésére *Schwarz Frigyes* az erdészeti tanszék bővítésére és a botanikus kert növelésére tett javaslatot. Ez utóbbira a pénzügyminisztérium engedélyt is adott, így megkezdődhetett 1860-ban az újabb botanikus kert kialakítása. Ez az

év még arról is nevezetes lett, hogy az akadémiai ifjúság torna- és vívóegyletet alakított.

1861-ben *Harczer Antalt* elhelyezték, s helyére *Belházy Jenőt* nevezték ki.

1861. augusztus 25-én nagy változás állt be az erdészeti oktatás fejlődési folyamatában. Ezúttal azonban visszafelé fordított volt szó. A bécsi pénzügyminisztérium a 3 éves erdészeti oktatást 2 évesre degradálta. A legszomorúbb tény az volt, hogy mindez az akadémia igazgatóságának javaslatára történt. Az új oktatási rend az 1861/62. tanévben kezdődött. A tantárgyakat egy előkészítő és egy szaktanfolyami évben osztották el.

Az előkészítő tanfolyamon a következő tárgyakat oktatták illetve tartottak gyakorlatokat: fizika, vegytan, algebra, geometria, trigonometria, építészeti, általános természetrajz, talaj- és kőzettan, klimatológia, szerves vegytan, térképrajz.

A szaktanfolyamon az erdőkezelést, az erdészeti termelést, az erdészeti növény- és állattant, az erdészeti felmérést, a fizikát és vegytant, a bányászati-kohászati és erdészeti ügyvitelt, a jogtudományt és váltójogot, a számvitelt oktatták, s erdészeti gyakorlatokat tartottak.

1862-ben *Divald Adolf* és *Wagner Károly* megalapította az *Erdészeti* később *Erdészeti Lapok* c. szakfolyóiratot, amely a magyar szakemberek szakmai orgánuma volt.

1864-ben a bécsi pénzügyminisztérium az édesvízi haltenyésztés oktatását is elrendelte. Az akadémia tanári kara belátta a 3 tanév tapasztalata alapján, hogy a 2 éves képzés nem megfelelő és szorgalmazta a 3 éves képzés visszaállítását. Ezt a pénzügyminisztérium engedélyezte is.

Wagner Károly ebben a furcsa időszakban nem érezte jól magát az akadémiaán, 1864-ben Nagy-bányára nevezték ki erdőrendezőnek. Állását nem töltötték be. Munkáját *Belházy Jenő* vette át.

Az 1865/66. tanévet már ismét a 3 éves oktatási rend szerint kezdték meg. Az első évfolyamon új tantárgy lett a faméréstan és a vadászattan, a második évfolyamon a gyümölcsstermesztés, a harmadik évfolyamon a fatermesztés-számítás, az erdőérték-számítás, valamint a geodézia és nemzetgazdaságtan. Az oktatott tárgyak a következők voltak:

- *I. évfolyam:* mennyiségtan, mechanika, fizika, szerkesztési rajz, térképrajz, faméréstan, vadászat (előadások és gyakorlatok)
- *II. évfolyam:* építészet, általános természetrajz bevezetése, erdészeti növény- és rovarstan, szerves vegytan, építészeti rajz, gyümölcsstermesztés, törvényismeretek (előadások és gyakorlatok)
- *III. évfolyam:* erdőtenyésztés, erdőhasználat- és iparműtan, erdővédelem, geodézia, fatermesztés-számítás, erdőrendezés, erdőérték-számítás, erdészeti rajz, ügy- és számvitel, hivatalszervezés és szabályok, nemzetgazdaságtan (előadások és gyakorlatok).

Átmeneti intézkedéseket is bevezettek, azok a hallgatók, akik elvégezték már az első évet, a régi rendszerinti második évre iratkozhattak be. Az új három éves tanrend csakis az új beiratkozókra volt kötelező, tehát csak az első évesek számára.

A faméréstant *Schwarz Frigyes*, a vadásztant *Belházy Jenő* adta elő.

1866 decemberében meghalt *Schwarz Frigyes* bányatanácsos, erdészeti tanár. *Belházy Jenő* átvette az összes erdészeti tárgy oktatását.

Az 1860-as évek elején az uralkodó a budai vár építési munkálatai során fennmaradó pénz nagy részét a mező- és erdőgazdaság fejlesztésére adományozta. Nem voltak megelégedve e két szakterület oktatásának színvonalával, s most lehetőség nyílt a változtatásra. A magyar királyi helytartótanács és a magyar gazdasági egyesület felhívást intézett arra vonatkozóan, „*hogy a gazdasági és erdészeti tanodák ügyét alaposan és körülményesen*” vizsgálják meg. A vizsgálat eredményeként új „*erdészeti és földműves iskolával összekötött gazdasági tanintézet felállítására*” született határozat. A helyszín Debrecen városa lett. Ezután más városok: Igló, Eperjes, Rimaszombat is jelentkeztek az új oktatási intézmény, főleg az erdészeti tanintézet lehetséges székhelyéül, biztosítva az épületeket és a mezőgazdasági, erdészeti gyakorlatok céljára alkalmas területeket, erdőket. A magyar gazdasági egyesület igazgató választmánya Rimaszombatot találta legalkalmasabbnak az új intézet létesítésének céljaira. A terv nem valósulhatott meg, mert a helytartóta-

nács viszont Keszthelyen létesített „*országos gazdasági és erdészeti tanintézetet*”, ahol az oktatás 1865. november 1-jén meg is kezdődött.

A mariabrunni erdészeti tanintézet újjászervezése is ekkor folyt, s bizony felmerült a kérdés, szükség van-e a selmecbányai akadémiára?

Divald Adolf fejtette ki, hogy nem szükséges sok erdészeti tanintézetet létesíteni, inkább a meglévő selmecbányai akadémiát kell továbbra is fejleszteni, európai színvonalúvá tenni.

Nyomatékosan kiemelte, súlyt kell helyezni az akadémia megmagyarosítására. A magyar erdészegylet kérelmezte a helytartótanácsnál, hogy ne zárják be a selmeci akadémiát. Valószínűleg nemzetközi hírneve és történelmi hagyományai miatt a helytartótanács válasza megnyugtató volt, az intézkedések nem irányultak a selmecbányai akadémia bezárására.

1866-ban az akadémia vezetősége változást kért, úgy a szervezeti felépítés, mind a tanári fizetések emelése ügyében. Az uralkodó a bányászati szak esetében teljesítette a kérést, az erdészeti oktatásról és oktatókról viszont nem esett említés. Úgy tartották ez volt „*a büntetés*” azért, amiért ismét előtérbe kerültek az akadémia magyarosítási törekvései.

A kiegyezés. Az akadémia magyar intézmény lett

A politikai élet nagy változása, a legfőbb eredménye az 1867. évi osztrák–magyar kiegyezés volt. A selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia megszűnt birodalmi intézményként, magyar állami intézménnyé lett. Nemzetközi jelentősége erősen csökkent.

Kihirdették az új alkotmányt, megalakult a magyar pénzügyminisztérium. Ennek felügyelete alá került az akadémia. A szakma és az akadémia életében is nagy változások következtek be. Erre szükség is volt, mert az oktatók is világosan látták, hogy a követett oktatási rendszer már nem felel meg a kor követelményeinek.

Az erdészeti szakoktatást egyedül *Belházy Jenő* erdőgyakornok, mint helyettes adjunktus végezte. 1867. június 5-én pályázatot írtak ki az erdész tanári állásra. A magyar pénzügyminisztérium kikötötte, hogy a pályázónak a magyar nyelvet tökéletesen

kell tudnia. Bár *Lázár Jakab* is pályázott az állásra, az akadémia tanácsa egyhangúlag *Wagner Károlyt* jelölte a poszt betöltésére.

A pénzügyminisztérium javaslatára a földművelésügyi minisztérium utasította *Wagner Károlyt*, hogy utazzék Selmechányára és vegyen részt az akadémia újjászervezésében.

Wagner eleget tett az utasításnak, s elkészítette az erdészeti tanintézet átszervezésének tervét. A bányászati, kohászati tanintézetre vonatkozó tervezetet pedig *Farbaky István* dolgozta ki. Együttes jelentésüket 1867. augusztus 11-én nyújtották be az akadémia tanácsának. A jelentés teljes egyetértésre talált, s továbbították szeptember 5-én a pénzügyminisztériumnak.

Ráműtettek a történelem során rögződött hibákra, s részletesen elemezték azokat a feltételeket, amelyek révén az akadémia élete megindulhat a fejlődés útján.

Az erdészeti szakoktatás terén a következőket írta *Wagner Károly*:

Az erdészeti oktatás nagyon alacsony színvonalú, a kor erdészeti tudományához képest elmaradott, a közönséges erdésziskolák szintjén áll. A tanterv, tanrend nem alkalmas felső erdészeti vezetők képzésére, holott Magyarországon ez az egyetlen „felsőfokú” erdészeti tanintézet. Ezért új tantervet kell bevezetni. Kéri a 3 éves oktatás új, tudományos alapokra helyezett, a külföldi példákat is hasznosító és átvevő tanrendjének elfogadását. Ahhoz, hogy a tanterv szerinti előadásokat, gyakorlatokat megtarthassák szükség van az oktatói létszám növelésére, hisz egy tanár, „egy segédtanár és egy tansegéd” nem elegendő, még akkor sem, ha bizonyos tárgyak előadására igénybe veszik a bányászati szak oktatóit. A takarékoság figyelembevételével is ideiglenesen szükség volna 2 rendes tanárra, 2 segédtanárra és 1 tansegédre. (Mariabrunnban 1 igazgató, 4 rendes tanár és 3 segédtanár van.) Majd a továbbiakban a fejlesztések során emelni kell ezt a létszámot.

A magyar nyelv bevezetését csak fokozatosan kívánta megvalósítani, hogy azok, akik nem értik a magyar nyelvet időt nyerjenek, s el tudják sajátítani azt. Javasolta, hogy német előadásokat is tartsanak átmenetileg, amíg a 3 évfolyamon oktatók és diákok

egyenként nehézség nélkül értik és használni tudják a nyelvet. A gyakorlati oktatás hiánytalan megvalósítására és elősegítésére kérte, hogy a kisblyei tanulmányi erdőt adják át az akadémia tulajdonába, teljes kezeléssel és felelősséggel.

A javaslatot a pénzügyminisztérium jónak találta, s az akadémia ideiglenes szervezeti keretek között működhetett. *Wagner Károlyt* rendes erdészeti tanárrá nevezte ki 1867 szeptemberében, s hivatali esküjét október 1-jén tette le. Október 2-án *Lázár Jakabot* helyettes tanárrá nevezte ki, segédtanári helyettesekké pedig *Fekete Lajos*, *Nikel* (később Szécsi) *Zsigmond* és *Belházy Jenő* erdőgyakornokokat. A kisblyei, a gyakorlati oktatást szolgáló erdőrészt is az akadémia önálló kezelésébe adta. A magyar nyelvű erdészeti előadásokat az 1867/68. tanévben, 1867 októberében megkezdték.

A pénzügyminisztériumi rendelkezés értelmében az 1868/69. tanév első évében már minden tárgyat magyarul kellett előadni. A következő évfolyamokban pedig fokozatosan kellett áttérni a magyar nyelvre. Óriási feladat volt a magyar erdészeti szaknyelv megteremtése, hisz csaknem kizárólag német szak kifejezések léteztek. E munkában is oroszánrészt vállalt *Wagner Károly* és *Divald Adolf*. Elkészítették *Erdészeti műszótárrukat*, amely nagy segítséget nyújtott a gyakorlatban működő szakemberek és az oktatásban résztvevők számára, az egész szakmai nyelvezet átfordításában, megalkotásában.

A Magyar Erdészegylet is ekkor lett nevében és nyelvén is magyar.

Belházy Jenőt erdésznek nevezték ki, de betegeskedése miatt 1868. március 9-én felmentették szolgálata alól. Helyére ideiglenesen *Wagner* javaslatára *Illés Nándor* segéderdészt hívták meg.

Az első magyar erdészeti tanári kar tehát *Wagner Károly*, *Lázár Jakab*, *Fekete Lajos*, *Nikel* (később Szécsi) *Zsigmond* és *Illés Nándor* nagy lelkesedéssel fogott az akadémia hírének növeléséhez, felemeléséhez, megmagyarosításához.

A gyakorlati oktatást nemcsak a birtokba vett erdő rész segítette, hanem új gyűjtemények beszerzése, fejlesztése. Ilyenek voltak pl. az iparműtani, erdőhasználati gyűjtemény, agancs- és madárgyűjtemény, gomba minta gyűjtemény. A több napos ta-

nulmányutakat is megkezdték 1868-ban, amelyek szintén az elméleti oktatást egészítették ki.

Az erdészeti oktatás ismét 3 éves volt, az oktatás nyelve magyar, a tanév októbertől a következő év július végéig tartott, az új tanterv pedig az 1868/69. évben a következő volt:

I. év – Téli félév:

- Alsó és felső mennyiségtan, sík-, háromszög és tömör mértan, leirati mértan, vadászattan előadások és gyakorlatok

- Hetenként összesen 17 előadás és 10 gyakorlati óra

I. év – Nyári félév:

- Természettan, szerves és szervetlen vegytan, növény bonc- és élettan, erdészeti növénytan, rovartan, szabadkézi rajz előadások és gyakorlatok

- Hetenként összesen 16 előadás és 10 gyakorlati óra

II. év – Téli félév:

- Erdőműveléstan, erdőhasználat, talaj- és klímátan, nemzetgazdaság előadások és gyakorlatok

- Hetenként összesen 17 előadás és 6 gyakorlati óra

II. év – Nyári félév:

- Erőmű- és géptan, famértan, erdészeti iparüzlettan, gyakorlati mértan, géptani rajz előadások és gyakorlatok

- Hetenként összesen 16,5 előadás és 4 gyakorlati óra

III. év – Téli félév:

- Erdővédelem, erdőrendőrség és erdőtörvények, polgári építéstan, fatermés és pénzügyvédelem kiszámítás, erdőrendezés és ide tartozó tervezetek, hivatalszervezés, gyümölcsfatermesztés, építészeti rajz előadások és gyakorlatok

- Hetenként összesen 16 előadás és 12 gyakorlati óra

III. év – Nyári félév:

- Erdőértékszámítás, víz- és utépítéstan, ügyvitel és szabványok ismerete, számvitel, mezőgazdaság alapvonalai, erdészeti irodalom története, víz- és utépítészeti rajz

- Hetenként összesen 16 előadás és 8 gyakorlati óra

Rendes hallgató az lehetett, aki érettségi bizonyítvánnyal, vagy főreáliskolát végzett bizonyítványokkal rendelkezett. Rendkívüli hallgatónak is

lehetett jelentkezni, ők különleges tantervüket az akadémia igazgatójának bemutatták és attól nem térhettek el. Csak a rendes hallgató kaphatott végbizonyítványt, és pedig akkor, ha az akadémián minden tárgyat jó előmenetellel zárt le. Rendkívüli hallgató csak nyilvánosan letett vizsgáról kaphatott bizonyítványt. Vendéghallgató volt, aki a tudomány barátjaként speciálisan egy vagy több tárgyat kívánt tanulmányozni.

Külföldiek csak a pénzügyminisztérium külön engedélyével iratkozhattak be.

Két év elteltével a pénzügyminisztérium felszólította az akadémia igazgatóságát, hogy a nyert tapasztalatok alapján, a hibák kijavításával lásson hozzá az akadémia végleges átszervezéséhez. Megállapítást nyert, hogy gyökeres változtatásokra van szükség, valamint az is, hogy az oktatói személyzet létszámát növelni kell. Kérték, hogy a segédtanárok státusát töröljék el, inkább rendkívüli tanári állásokat hozzanak létre. Ezenkívül szükséges volt a gyűjtemények gondozására, a gyakorlati oktatás számos részfeladatának megoldására egy jelesen végzett erdőgyakornok alkalmazására.

A pénzügyminisztérium 1870 márciusában *Lázár Jakabot* felmentette tanári állásából, s a selmeci helyettes erdőmesteri állásra nevezte ki.

Az első magyar tanári kar

1871. január 7-én pedig Wagner Károly távozott el, a pénzügyminisztérium m. kir. főerdőtanácsosa lett. Nagy vesztesége volt ez az akadémiának, hiszen olyan oktatója távozott el, aki a „*pangás örvényéből kiragadta*” az intézményt, s aki „*nemzetivé, magyarrá tette*”. Csaknem pótolhatatlan ember távozott abban az időben amikor az általa megteremtett fejlődés útján tovább kellett volna haladni.

Utódjául Soltz Gyula diósgyőri erdőmestert nevezte ki a pénzügyminisztérium 1871. február 23-án ideiglenes erdészeti tanári minőségben. 1871. május 2-án *Nikel* (később Szécsi) *Zsigmond*, *Illés Nándor* és *Fekete Lajos* is az erdőakadémiai helyettes segéd-tanári álláshelyeiből rendkívüli erdészeti tanárokká léptek elő.

Fekete Lajos az akadémia titkári teendőit is ellátta meglegedésre két évig, mivel nem volt kinevezett akadémiai titkár. (Hiller 1980,1985; Magyar 1980; Vadas 1896)

Az 1872. évi oktatási reform és következményei

1872 augusztusában igen nagy jelentőségű eseményre került sor. Jóváhagyták az akadémia új szervezeti felépítését és tanrendjét. 1872 októberében, a tanév kezdetekor már e szerint kezdte meg működését az akadémia. Nagy változások következtek be, elsősorban a tananyag tekintetében. A szaktudományokat a kor színvonalának megfelelően adták elő.

Az általános erdészeti tanfolyamon kívül, egy új erdőmérnöki tanfolyamot is szerveztek, „*oly ifjakkak, kik hivatásuknál s kiválóbb tehetségeiknél fogva az erdőmérnöki pályára, vagy a kezelési hivatalok magasabb fokára törekszenek, alkalom nyújtassék magukat a „műtan terén” is alaposan kiképezni.*” Az új, először használt erdőmérnök elnevezéssel a szakmászaki jellegét kívánták hangsúlyozni. Az általános erdészeti tanfolyam elvégzése után lehetőség volt további egy éves tanulással az erdőmérnöki képzés megszerzésére.

Az általános és az erdőmérnöki tanfolyam első két évének tanterve azonos volt, az erdőmérnöki tanfolyam 3. évében azonban már olyan új tárgyak is szerepeltek, amelyeket az általános tanfolyamon eddig nem oktattak. Lássuk a tantervet:

Általános erdészeti tanfolyam

I. évfolyam

- Mennyiségtan (előadás és gyakorlat mindkét félévben)
- Általános vegytan, beleértve a szerves vegytant is (előadás mindkét félévben)
- Kísérleti természettan (előadás mindkét félévben)
- Ábrázoló mértan, árny- s távlatlan (előadás mindkét félévben)
- Szerkesztési és mértani rajz (gyakorlat mindkét félévben)
- Szabadkézi és díszítési rajz (gyakorlat mindkét félévben)
- Állat- s rovarstan (előadás téli félévben)
- Növénytan (előadás és gyakorlat nyári félévben)

II. évfolyam

- Nemzetgazdaságtan, pénzügytan, kereskedelem (előadás mindkét félévben)
- Ásvány és földtan enciklopédiája (előadás nyári félévben)
- Növényélet- és növénybonctan (előadás téli félévben)
- Erdőhasználatlan (előadás és gyakorlat téli félévben)
- Erdőiparműtan, vegy- és műtan, iparüzletlan (előadás téli félévben)
- Talaj s klímátan (előadás és gyakorlat nyári félévben)
- Erdőtenyésztéstan (előadás és gyakorlat nyári félévben)
- Erdőbecslés (előadás és gyakorlat nyári félévben)
- Geodézia, térképrajz (előadás és gyakorlat nyári félévben)

III. évfolyam

- Építészet és építészeti rajz (előadás és gyakorlat téli félévben)
- Erdőrendezés és üzemtervek összeállítása (előadás és gyakorlat nyári félévben)
- Erdőérték számítás (előadás téli félévben)
- Erdővédelem, erdészeti, vadászati és úrbéri törvények (előadás téli félévben)
- Erdészeti statisztika és erdészeti irodalom története (előadás téli félévben)
- Víz- és útépítészet és rajz (előadás és gyakorlat nyári félévben)

- Könyvvitel (hivatalos és kereskedelmi) *(előadás nyári félévben)*
- Hivatalos irány, hivatalsszervezés, szabványok *(előadás nyári félévben)*
- Vadászattan (előadás és gyakorlat nyári félévben)
- Gátak és gerebek szerkesztése és rajza *(előadás és gyakorlat nyári félévben)*
- Erdőhozamszámítás, termési táblák (előadás téli félévben)
- Mezőgazdaság enciklopédiája *(előadás nyári félévben)*
- Francia és német nyelv, tornászat *(nem kötelező tárgyak, de mind a 3 évfolyamon tanulható)*
- Vasút- és hídépítéset, rajz *(előadás és gyakorlat mindkét félévben)*
- Gépelemek szerkesztése *(gyakorlat a téli félévben)*
- Erdészeti gépek *(előadás és gyakorlat a nyári félévben)*
- Építészet II. rész, rajz *(előadás és gyakorlat a nyári félévben)*
- Mezőgazdaság enciklopédiája *(előadás nyári félévben)*
- Könyvvitel (hivatalos és kereskedelmi) *(előadás nyári félévben)*
- Váltótörvény *(előadás nyári félévben)*
- Irálytan – hivatalsszervezés, l. mint fent *(előadás nyári félév)*
- Francia és német nyelv, tornászat *(nem kötelező tárgyak, de minden évfolyamon tanulható)*

Erdőmérnöki tanfolyam

I. évfolyam

- Teljesen megegyezik az általános erdészeti első évfolyammal

II. évfolyam

- Mennyiségtan második rész *(előadás mindkét félévben)*
- Teljesen megegyezik az általános erdészeti második évfolyammal

III. évfolyam

- Elemző erőműtan *(előadás és gyakorlat nyári félévben)*
- Építészet I. rész, rajz *(előadás és gyakorlat téli félévben)*
- Erdővédelem, erdészeti, vadászati és úrbéri törvények *(előadás téli félévben)*
- Erdőstatisztika *(előadás téli félévben)*
- Erdőérték számítás *(előadás téli félévben)*
- Víz- és útépítéset *(előadás és gyakorlat nyári félévben)*
- Erdőrendezés (hozamszámítás) *(előadás és gyakorlat nyári félévben)*
- Gátak és gerebek szerkezete *(előadás és gyakorlat nyári félévben)*
- A hőnek elmélete *(előadás a nyári félévben)*
- Szilárdságtan *(előadás a nyári félévben)*
- Politikai számtan

IV. évfolyam

- Géptan és gépszerkesztéstan I. és II. rész *(előadás és gyakorlat a téli félévben)*
- Geodézia II. rész, térképelés *(előadás téli félévben)*

Mivel a gyakorlati oktatásra nagy súlyt helyeztek, évenként egy-két alkalommal hosszabb tanulmányutakat is szerveztek az illetékes tanárok vezetésével. Teljesen új szabályozásokat vezettek be úgy a hallgatói tanulmányokra, mind az oktatókra vonatkozóan. Megszüntették a kötelező tanrendet. A tanszabadság látszólagos volt. Szigorlatok és államvizsgák szigorították a tanulmányi fegyelmet. Csak olyan hallgatók tehették le ezeket a felsőbb vizsgákat, akik a választott tanszakok tárgyait szorgalmasan hallgatták, feladataikat elvégezték, s fél, vagy egy évig a gyakorlatban is dolgoztak. Az államvizsgára bocsátáshoz erről hivatalos igazolást, bizonyítványt is be kellett nyújtani.

Az államvizsgákat nagyon szigorú rend szerint szabályozták. Két fokozatot lehetett letenni. Az elsőfokú államvizsga az állami erdészeteknél csak erdészeti számvevői, pénztárnoki, raktártiszti és főerdési állások betöltésére adott képesítést. Akik ennél magasabb beosztást is el szerettek volna érni, pl. erdőmesteri, erdőtiszti állást, azoknak a másodfokú erdőmérnöki államvizsgát is teljesíteni kellett. Ez a vizsga csak 5 gyakorlatban eltöltött év után következhetett. A tanrendben előforduló, meghatározott tárgyak ismeretéből kellett írásbeli és szóbeli bizonyosságot adni. Az államvizsgákat két időszakban tartották, március 1–15. és október 1–15. között. Nem kellett minden vizsgát egyszerre letenni.

Az eredményről olyan bizonyítványt állítottak ki, amely nem az egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményt mutatta, hanem a teljes szakképesítésre vonatkozott, valóságos diploma volt, s a teljes államvizsga letétele után állították ki. Kielégítő, jó és jeles képesítést lehetett szerezni. A sikertelen államvizsgáról nem adtak bizonyítványt, s ismételten meg lehetett kísérelni letevését.

Az alapos oktatási reformot tényleg mindenre igyekeztek kiterjeszteni. Számos új szabályzatot készítettek. Kidolgozták a felvételi és beiratkozási rendet, intézkedtek a tandíj és egyéb költségek szabályozásáról. Tandíj hivatalosan nem volt, de számos költséget a hallgatók viseltek, pl.: beiratkozási díj, gyakorlatok, tanulmányutak költsége, stb. Rendelkeztek a tanórák és gyakorlatok látogatásáról. Az elvállalt előadási órákat, a gyakorlatokat szorgalmasan kellett látogatni a diákoknak, hisz a hallgatók „kizárólagos feladata a tanulás” volt. A tanárok beírták az indexbe, hogy a diák „igen szorgalmasan, szorgalmasan vagy nem szorgalmasan” látogatta a tanórákat és a gyakorlatokat.

Olyan vizsgát, amely alapján bizonyítványt, abszolutoriumot kaphattak volna a félév végén kötelezően nem kellett tenniük. A félév során kétszer a tanár kollokviumot tartott, amelyen meggyőződött arról, hogy a diák milyen helyesen és milyen mértékben fogta fel a félév során hallottakat. Erről vagy írásban vagy szóban győződött meg. Ha a diák a kollokviumon megjelent, eredményét „jó eredménnyel, kielégítő eredménnyel, vagy ki nem elégtő eredménnyel” osztályozták. Az ösztöndíjakról intézkedtek, s ellenőrizték az ösztöndíjas hallgatók előmenetelét. Szabályozták az akadémiai segélyegylet létrehozását, a diákság kötelező és elvárható magatartását, fegyelmét, a szemeszterek kezdetét és végét, meghatározták a szünnapokat.

Mindezekon túl nagyon lényeges volt a tanári karral kapcsolatos rendelkezés sorozat. Előírták, hogy „a tanárok kiképzett, a középserűségeen felülemelkedett és magasabb társadalmi műveltséggel bíró szakférfiak legyenek” ... „a tanár soha nem lankadó buzgalommal és erélylyel járjon el hivatásában, hogy hallgatóiban buzgalmat, szeretetet és lelkesedést gerjeszthessen a tudomány és a szak iránt s a ren-

des tanítás mellett figyelemmel kísérje a tudomány minden mozzanatát, feldolgozza az újabb vívmányokat, átfürkészsze az irodalom termékeit s végre szakirodalmi munkásságot is fejtsen ki.” Elrendelték, hogy előadásokat kizárólag tanárok tartsanak. Mivel Selmezbányán nem lehetett megvalósítani azt a másutt érvényben lévő gyakorlatot, hogy egy szakterület tudományát egy tanár oktassa, előírták, hogy egy tanár csoportosítva a rokon tárgyakat adja elő. Így oktatta Sóltz Gyula az Erdőrendezést és üzemtervek összeállítását, az Erdészeti statisztikát és az Erdészeti irodalom történetét, az Erdőbecslést, az Erdőhozam számítást (termelési táblák) és az Erdőérték-számítást.

Illés Nándorra bízták a Növénytan, Állattan, az Erdészeti rovartan, Növényélet- és növénybonctan, Erdőtenyésztés, Vadászattan, Erdővédelem, Erdészeti, vadászati és úrbéri törvények elnevezésű tárgyak előadását.

Nikel (Szécsi) Zsigmond pedig az Erdőhasználat, Erdészeti iparműtan (vegyészeti és műtani), Talaj- és klímatan, Gátak és gerebek szerkesztése és rajza, Mezőgazdasági enciklopédia tárgyakat oktatta.

Alkalmaztak egy erdőgyakornokot is, aki az Erdészeti géptani előadásokon a géptani rajzokat készítette. Általában a tanárok mellé, azok munkájának segítésére, erdőgyakornokokat osztottak be tanársegédnek.

A rendes és rendkívüli tanárokat az akadémiai tanács ajánlására a pénzügyminisztérium felterjesztésére a király nevezte ki, a tanársegédeket és gyakornokokat a pénzügyminisztérium. A tanársegédeket három évre, a gyakornokokat csak két évre nevezték ki.

A reform után az akadémia erdészeti tanszemélyzete egy rendes, két rendkívüli tanárból, négy erdőgyakornokból, egy napidíjas írnokból, a francia és német nyelv tanárából állt.

Az akadémia élén az igazgató állt. Munkáját az igazgató és az akadémiai tanács segítette. Az akadémiai tanács kisebb és nagyobb tanácsra oszlott. A kisebb tanácsot a bányász és erdész akadémia rendes tanárai alkották. A nagy tanácsot pedig az akadémia összes rendes és rendkívüli tanára. A kis tanács a tanári kart érintő személyi ügyek-

ben tehetett javaslatokat. Minden más ügyben a nagy tanács volt illetékes. Az igazgatót a tanárok választották a rendes tanárok sorából 3 évre. A Pénzügyminisztérium útján a király megerősítette a választást. Az aligazgatót is a tanács választotta meg, szintén 3 évre. Meg kellett választani a szakok főnökeit is. Őket a rendes tanárok sorából 1 évre választották. Ugyanazon személy többször is választható volt egymás után. A rendes tanároknak el kellett fogadni ezt a megbízatást, bár 2 évi egymás utáni működés után két évre visszautasíthatták a megbízást.

A bányászati és erdészeti akadémia igazgatója mindig a selmecbányai főbányagróf volt.

Az 1872. évi új szervezeti rend szerint ez megszűnt. Az utolsó igazgató-főbányagróf báró *Mednyánszky Dénes* volt. 1873. október 20-án a király felmentette igazgatói tisztsége alól. Az akadémia tanári kara 1873. november 24-én tartott ülésén *Pöschl Ede* bányatanácsost és rendes tanárt választotta igazgatójává. Az akadémia aligazgatója *Farbaky István*, az erdészeti szak vezetője *Sóltz Gyula* lett. A király a döntést 1874. január 3-án hagyta jóvá.

Az egyik leglényegesebb változás az volt, hogy két új erdész tanszéket alapítottak, s így a korábbi 1 helyett 3 tanszéke lett az erdészeti szaknak. Az Erdőrendezés, a Növénytan- erdőtenyésztés és az Erdészeti iparműtan-erdőhasználat tanszék. Amíg a bányászati szak tanszékvezetőit az 1872-es átszervezéssel együtt automatikusan kinevezték, addig az erdészeti tanszékvezetői állásokat meg kellett pályázni. 4 pályázó jelentkezett. Az erdőrendezés körébe tartozó tárgyakat oktató rendes tanári állásra *Sóltz Gyulát*, a növénytan, erdőtenyésztés tanrendkívüli tanári állására *Illés Nándort*, az erdészeti iparműtan és erdőhasználat tanrendkívüli tanári állására *Nikel (Szécsi) Zsigmondot* javasolta kérésüknek megfelelően az akadémiai tanács. A király 1872. december 5-én ki is nevezte őket. A negyedik jelentkező, *Rózsay Rezső* erdész kérelmét elutasították.

Illés Nándor 1873. január 31-én lemondott rendkívüli tanári állásáról, egyúttal az állami szolgálatból is kilépett. *Károlyi Gyula* gróf erdőmestere lett. Munkaviszonya 1873. március 31-én szűnt meg.

Nagyon sajnálatos volt, hogy „a tanári pályára termett, törekvő... az akadémiahoz nagy szeretettel ragaszkodó fiatal tanár” 5 évi szolgálat után megvált az intézménytől. Ő volt azon tanárok egyike, akik az erdészeti akadémia német rendszerét magyarrá alakította. Kisiblyén csemetekertet létesített.

Álláshelyére a pénzügyminisztérium pályázatot írt ki. *Fekete Lajos* és *Rózsay Rezső* pályázó közül *Fekete Lajos* 1873. március 12-én elnyerte az állást és a növény-, erdőtenyésztés-, talaj- és klímatermelő előadások megtartásával és a botanikus kert felügyeletével bízták meg. 1873. május 10-én a pénzügyminisztérium a *Növény-, növényélet- és bonctan*, az *Erdőtenyésztés*, az *Állat- és rovarstan*, a *Talaj- és klímatermelés*, az *Erdővédelem*, az *Erdészeti, vadászati, úrbéri törvények* rendkívüli tanárává nevezte ki.

A pénzügyminisztérium tanársegédi állásokat is betöltött, *Matuskovits Béla*, *Nagy Gyula*, *Früstök István*, *Gyöngyössy Béla* erdőgyakornokok szolgálatára rendelésével.

Az erdészeti szakoktatás fejlesztése érdekében 1874-ben, a kultuszminisztérium döntése alapján a budapesti József Műegyetemen erdészeti előadások tartását vezették be. *Hoffmann Sándor* tartotta az előadásokat 1877-ig. Ezután megszűnt ez a tevékenység. Az Erdészeti Egyesület szorgalmazta az erdészeti szakoktatás fejlesztését, az erdészeti tudomány széles körű terjesztését. Ezért úgy gondolták, hogy a szakemberek képzését, az „erdőakadémián” kívül is, szélesebb körben kell szorgalmazni. A tudományegyetemeket tartották azoknak a megfelelő központoknak, ahol az erdészeti ismereteket széles körben lehet terjeszteni. Arra kérte az egyesület a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a budapesti és a kolozsvári tudományegyetemen szervezzenek tanszéket az erdészeti tudomány előadására. Ezzel az erdészettudomány egyetemi szintű tanítását kívánták elősegíteni, mivel a Pesten tartott közgazdasági kongresszus is ennek szükségességét mondta ki. Szerencsére azt is hangsúlyozta az egyesület, hogy mindezen törekvése nem a selmeci akadémia erdészeti oktatása ellen irányult, sőt azt kívánta védeni és fejlesztését támogatni.

Ezeket a terveket nem valósították meg, a kéréseket nem teljesítették.

A selmecbányai erdészeti oktatást a jobbítás és fejlesztés reményében végzett szüntelen változtatás jellemezte. Ezek az intézkedések azonban nem mindig voltak pozitív hatásúak. Mint láttuk, olykor-olykor visszatérően be kellett vezetni a régi jól bevált módszereket, rendszereket. Így volt ez az 1872. évi nagy átszervezés egyes intézkedéseinek esetében is. A tanszabadság, vagyis hogy a hallgatók szabadon választhatták ki, hogy mely tárgyakat kívánják hallgatni, s a vizsgaszabadság, amelynek értelmében nem volt kötelező a félév végén vizsgálni nagyon visszavetette a hallgatók „tudásvágyát”, nem tanultak, s rossz hatással volt szorgalmukra, kötelességük teljesítésére is. Ez aztán egész további életük alakulását befolyásolta.

Ugyancsak visszas helyzetet teremtett az államvizsgák letételével kapcsolatos rendelkezéssorozat. Az akadémia tanári kara 1875-ben szinte egyöntetűen követelte ez ügyben a változtatások bevezetését, a kötelező tanrendet és vizsgákat, az államvizsgák megreformálását. A változtatások módjában és mikéntjében azonban csak nagyon nehezen tudtak megegyezni. A bányász és erdész tanárok elméletek és javaslatok sokaságát készítették el, amin hosszasan vitáztak és szavazgattak. A pénzügyminisztérium rendeletére még a budapesti műegyetem rektorának és a tanári kar 3 tagjának tanácsát is kikérték. Végül *Sóltz Gyula* és *Herrmann Emil* javaslatát fogadták el, amely szerint a tanulók a szakokat elkülönítve hallgatták, a tantárgyakat szabadon választhatták, a félév végén kötelező vizsgát tettek, 2 éves gyakorlat után a szaktárgyakból államvizsgáztak. A minisztérium minden hallgatóra nézve kötelezővé tette a fentieket. Az államvizsgák ügyében a határozathozatalt a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium hatáskörébe utalta. A határozat 1878. április 24-én meg is született.

Az új tanrendszerrel 1876-ban a fenti értelemben rendszabályt bocsátottak ki, amely teljes részletességgel tárgyalta a hallgatók tudnivalóit a szakok, tantárgyak választhatóságáról, az előadások és gyakorlatok látogatásának kötelezőségéről, a feladatok, rajzok elkészítéséről, az index kitöltéséről, a vizsgák kötelező lehetséges letételeiről, az osztályozás módjáról, a hallgatók fegyelméről.

Az erdészeti *általános szakon* a következő tárgyakat hallgatták:

Mennyiségtan, első rész
Általános vegytan
Természettan
Ábrázoló mértan
Szerkesztési és szabadkézi rajz
Technikai erőműtan
Állattan
Növénytan, első és második rész
Ásványtani enciklopédia
Talaj- és klímatan
Erdőtenyésztéstan
Erdőhasználat
Erdészeti iparműtan
Középítészet és rajz
Geodézia és geodéziai rajz, első rész
Erdőbecslés
Erdőrendezés
Erdőértékszámítás
Erdővédelem, erdészeti, vadászati és úrbéri törvények
Erdészeti statisztika és erdészeti irodalom története
Víz- és útépítészet rajzzal
Számvitel
Irálytan (hivatalszervezés)
Mezőgazdasági enciklopédia
Vadászattan
Nemzetgazdaság és pénzügytan
Váltójog
Erdőmérnöki szak
Az általános szakon tanultakon kívül hallgatták még az alábbi tárgyakat:
Mennyiségtan, második rész
Elemző erőműtan az általános szak technikai erőműtana helyett
A hőnek mechanikai elmélete
Szilárdságtan
Általános géptan, első második rész rajzzal
Gépelemek szerkesztése
Erdészeti gépek rajzzal
Geodézia és geodéziai rajz, második rész
Vasút és hídépítészet rajzzal
Tüzeléstan
Grafosztatika

Ez a tanterv volt érvényben az 1890-es évek közepéig. 1876-ban az akadémia igazgatójával *Farbaky István* rendes tanár, bányatanácsost, a korábbi aligazgatót választották meg. Tanártársai körében tisztelet és bizalom övezte. 1892-ig hatszor választották meg erre a posztra. Az akadémia fejlesztése érdekében fáradhatatlanul tevékenykedett. Feltalálóként és lapszerkesztőként, országgyűlési képviselőként is elismert volt. A kisiblyei tanulmányi erdő ügyét is szívében viselte. Gondoskodott tanártársai előmeneteli lehetőségeinek megteremtéséről mind szellemi, mind anyagi téren.

1878-ban *Sóltz Gyulát* aligazgatónak választották meg. Ezt a tisztségét ő is többszöri megválasztásával 1891-ig, az akadémiáról való távozásáig megtartotta. 1879-ben megalakult a magyar Akadémiai Ifjúsági Kör. Csak hosszú küzdelem után jöhetett létre, mert nagy nehézségek árán tudták felszámolni, az 1820-as években alapított német diáktársaság maradványait.

A király 1881-ben *Fekete Lajosnak* az erdőtanácsosi, 1884-ben *Sóltz Gyulának* a főerdőtanácsosi, 1887-ben *Szécsi Zsigmondnak* az erdőtanácsosi címet adományozta.

1888-ban *Bencze Gergelyt* először főerdésszé, majd még ebben az évben rendkívüli tanárrá nevezte ki. A tananyagban annyi változás történt, hogy 1881 végétől elrendelte a minisztérium a halászat vagyis inkább a haltenyésztés oktatását is, mert azt remélték, így az erdőben lévő patakok és tavak jövedelmet hoznak majd.

1882-től megengedték az erdészhallgatóknak, hogy kard és rangjelzés nélkül, az állami erdőtisztek egyenruháját viseljék.

Ebben az évben *Schenek István*, aki a vegytant adta elő, azt a javaslatot tette, hogy az erdészhallgatók is hallgassák a *Szerves kémia* előadásokat. Erre vonatkozó tervet is kidolgozott. Javaslatára olymértű helyeslésre talált, hogy a földművelésügyi minisztérium ösztöndíjas pályázatot írt ki egy oktató számára, aki egy, a minisztérium által kijelölt külföldi egyetemen elméletben és gyakorlatban elsajátíthatja az erdészek számára szükséges kémiai ismeretek minden ágát, hogy hazatérve oktassa is azt. *Bencze Gergely* lett a szerencsés, aki a müncheni

egyetemre ment. 1885 decemberében jött haza, s az akadémián időközben szervezett erdészeti vegytani tanszéken kezdte meg működését. Az erdészeti és bányászati kémia oktatás 1886. március 1-jén vált külön. Meg kell jegyezni, hogy már 1878-ban felvetődött ennek szükségessége.

Az 1886/87. tanévben bevezették a „*jeles, jó és elégséges*” osztályzatokat. Lehetővé tették a magánvizsga letételét, ami azt jelentette, hogy egy érettségizett ifjú, miután 3 évig egy szakképzett erdőtiszt mellett „*szakadatlanul gyakorlati alkalmazásban állt*”, s ezt hivatalosan igazolta, az erdészeti rendes hallgatók számára megállapított tárgyakból szóbeli vizsgát tehetett.

1885-ben *Farbaky* jelentette a földművelésügyi minisztériumnak, hogy az erdészeti oktatás körülményeinek javítása, a tantervek és gyűjtemények megfelelő kialakítása és elhelyezése csak úgy oldható meg, ha a kor igényeinek megfelelő új épületet építenek. Mindkét minisztérium – a földművelésügyi és a pénzügyminisztérium – támogatásának eredményeképpen 1888. május 14-én ünnepélyes alapköteteli ünnepségre került sor.

Az épület 1890-ben elkészült.

Az 1890/91. évi tanévet, az előadásokat már az új épületben kezdték meg. Ünnepélyes felavatására csak 1892 tavaszán került sor. Ekkor határoztak arról is, hogy az erdészeti kísérletügy is ebben az

épületben kezdje meg működését. Amíg önálló erdészeti kísérletügy nem születik, addig a munkálatok „megindítására és rendszeres fejlesztésére a selmeczbányai erdészeti akadémián szerveztessék a kísérletügy központja”.

Az 1890-es évek elején ismét tantervi módosításokat kívántak bevezetni. Ezek azonban nem voltak nagy változások. Az *Erőműtant* az *Erdészeti géptannal* kívánták összevonni, vagyis az erdészhallgatók *Erdészeti géptan* előadásokat hallgattak, s az *Erdészeti és vadászati törvények* részletes oktatását is bevezették. A minisztérium ezeket a változtatásokat csak az 1895/96. tanévre vonatkozóan hagyta jóvá azzal az indoklással, miszerint „az erdészeti tanrendszer új szervezésének tervezése” folyamatban van. 1891-ben *Sóltz Gyulát* máramarosszigeti erdőigazgatóvá nevezték ki, így megvált az akadémiától. Az erdőrendezés tanszék vezetője *Fekete Lajos* lett. Őt választották meg az akadémia igazgatójának is. *Fekete* utódjává pedig *Vadas Jenőt*, a vadászerdői erdőőri szakiskola igazgatóját nevezte ki a király 1891. november 2-án. *Bencze Gergely* pedig november 20-án rendes tanári előléptetést kapott. 1892. április 30-án, nyugdíjazása után, saját kérelmére *Farbaky Istvánt* is felmentette állásából az uralkodó.

Mivel az akadémián több üresedésben lévő tanári álláshely volt, a pénzügyminisztérium nem engedélyezte az igazgatóválasztást, hanem *Sóltz Vilmos* bányatanácsost bízta meg az igazgatói teendőkkel, megsértve ezzel az akadémiai autonómiát, amit a tanári kar nagyon sérelmesnek talált. Nem *Sóltz* személye ellen volt kifogásuk, hanem az eljárást nehezményezték.

1893 tavaszán a földművelődésügyi miniszter *Vadas Jenőt* németországi és svájci tanulmányútra rendelte, hogy az erdészeti kísérletügyet tanulmányozza. Hazatérve jelentést tett és kidolgozott javaslatot nyújtott be a magyarországi erdészeti kísérletügy megteremtésére vonatkozóan. Azt írta: amíg a külföldi példa szerint nem lehet külön önálló erdészeti kísérleti kutató intézet, addig „a selmeczbányai erdészeti akadémián szerveztessék a kísérletügy központja, a m. kir. erdőőri szakiskolákon pedig létesítsenek a külső állomások.”

A kísérletügy célját pedig így határozta meg: „egy-*részt önálló kísérletekkel, kutatásokkal s megfigyelésekkel az okszerű erdőgazdaságnak biztos alapot teremteni, vagyis útmutatást adni arra nézve, miképpen lehet országunk különböző talaj- és éghajlati viszonyai között lehetőleg legértékesebb erdőt nevelni, másrészt az akadémiai és illetőleg az erdőőri szakiskolai oktatást a kísérleti területeken gyakorlati útmutatásokkal s szemléltető oktatással kiegészíteni.”* Szinte már természetes, hogy a javaslat a tanári karban ellenkezést váltott ki. A tanárok, a minisztérium és a javaslattevő vitájának az lett az eredménye, hogy a földművelésügyi minisztérium nem foglalkozott az üggyel.

1895. október 8-án meghalt *Szécsi Zsigmond*, az erdőhasználat és iparműtan tanára. *Csiby Lőrinc*, a besztercebányai erdőmester lett helyettes erdészeti tanárként utódja 1895. október 22-én. Az uralkodó 1897. április 19-én nevezte ki rendes tanárrá.

A millenium évében a bányászati és erdészeti akadémia már jól felszerelt oktatási intézmény volt. Az erdészeti szak vonatkozásában külön is elmondható ez. Hisz volt önálló oktatási épülete – palotája –, könyvtára, tanulmányi erdeje, gazdag botanikus kertje és számos taneszközgyűjteménye: növénytani, erdővédelmi, erdőtenyésztéstani, állattani, erdőrendezési, erdőbecslési, erdészeti statisztikai, erdőhasználati (és gátgeréb szerk.), erdészeti iparműtani, fegyvertani és vadászattani és nem utolsósorban halászati gyűjtemény.

Tanári kara is nagy tudású, később igen híressé vált kiváló szakemberekből állt.

1896-ban újra lehetőség nyílt az igazgatóválasztásra. A tanári kar *Schwartz Ottót* választotta meg szavazattöbbséggel, s hálás köszönetet mondtak a pénzügyminisztériumnak azért, hogy az autonómiát visszaadta az akadémiának.

A millenáris ünnepségekből az akadémia is kivette részét. Kiállításon mutatta be fejlődését és sokrétű oktatási tevékenységét.

Nagy jelentőségűek azok a forrásértékű történeti munkák, amelyek erre az alkalomra jelentek meg. (Hiller 1985; Vadas 1896)

1900-ban felavatják az akadémia második nagy épületét, a bányászati palotát.

Az 1904. évi reorganizáció

Már az 1880-as évek végén felmerült a tanárok körében az akadémiai szervezet, de különösen a tanrendszer átszervezésének szükségessége. A módosításokra vonatkozó előmunkálatokat 1891-ben meg is kezdték a pénzügyminisztérium intézkedésének köszönhetően, de még nagyon hosszú tárgyalás- és egyeztetés sorozatnak kellett következnie ahhoz, hogy az uralkodó életbe léptesse az új tanszabályzatot. Az akadémia fennállásának 140., az erdészeti felsőoktatás 96. évében 1904-ben kerülhetett erre sor. Az uralkodó rendelete – úgy tűnt – végre hosszú időre meghatározta az intézmény sorsát, megszabta fejlődési irányát.

Fodor László főbányatanácsos, az akadémia igazgatója (rektora) jelentette be az 1904. október 4-én tartott tanácsülésen, hogy a pénzügyminiszter 78.430/2. sz. leiratában közölte azt az örömteli tényt, miszerint *Ferenc József* aláírta az intézmény új szervezetét szabályozó okiratot.

Ennek leglényegesebb pontjai a következők voltak: A tanulmányi időt 4 évben határozták meg (a 3 éves általános erdészeti tanfolyam megszűnt). Új tanszékeket létesítettek. A félévek végén kötelezően vizsgát tettek a hallgatók. A tanulmányok befejezésével abszolutóriumot kaptak, s legalább két évi „üzemi” gyakorlat után államvizsgát tehettek, majd erdőmérnöki oklevelet, diplomát állítottak ki számukra, amely a műegyetemen szerzett oklevéllel egyenértékű volt. Bár már 1894. július 9-i akadémiai tanácsülésen kihirdették a pénzügyminiszter rendeletét, miszerint az államvizsgát tettek mérnöki címet kaphattak, a műegyetemi oklevéllel egyenrangúvá tett oklevéllel nyert cím nagyobb jelentőségű volt.

Az intézmény elnevezése *Magyar Királyi (M. kir.) Bányászati és Erdészeti Főiskolára* változott, vezetője nem az „igazgató”, hanem a „rektor” lett.

Ez utóbbi három változtatással a tudományokkal való magasabb színvonalú foglalkozást, a végzett hallgatók magasabb társadalmi helyzetét, rangját kívánták hangsúlyozni.

Az erdőmérnökképzés tanrendje az előadások és gyakorlatok, valamint az óraszámok taglalása nélkül, az első hivatalos program alapján az alábbi volt:

- *I. évfolyam*
Mennyiségtan I.
Ábrázoló geometria I.
Kémia I–II.
Konstrukciós rajz I.
Nemzetgazdaságtan
Fizika
Általános geológia
Technikai rajz I.
Kereskedelmi- és váltójog
Számviteltan
- *II. évfolyam*
Növénytan I–II.
Mechanika és erdészeti géptan
Középités tan I–II.
Erdészeti állattan
Klímatan
Agrikultur kémiai analízis
Talajtan
Erdőbecslés tan
Közigazgatási és magánjog
- *III. évfolyam*
Erdőértékszámítástan
Erdőrendezés tan I–II.
Erdészeti földmérés tan I–II.
Út- és vasútépítés tan
Erdészeti statisztika és adminisztráció
Technikai rajz II.
Erdőművelés tan
Víz- és hídépítés tan
Növénykór tan
Gyümölcsfatermesztés tan

A Bányászati Palota Selmecbányán

- *IV. évfolyam*
Erdővédelemtan
Vadász- és fegyvertan
Fák anatómiája és fiziológiája
Erdészeti szállítási eszközök és berendezések I–II.
Erdőhasználat és erdészeti iparműtan I–II.
Erdészeti törvények
Mező- és legelőgazdaságtan
Halászat
Gyakorlati elektrotechnika
Lövészet
Vadpatak szabályozás
Gyakorlati közigazgatás
Erdészeti kísérletek

A félévek során rendszeres gyakorlati kirándulásokra, s évente egy-két alkalommal nagyobb tanulmányutakra is sor került.

A tárgyak felsorolása mutatja, hogy az erdészeti hallgatók milyen részletes alaptárgyi, sokoldalú, erőteljes műszaki és gyakorlati oktatásban is részesültek, ezzel „*rászolgálva*” az erdőmérnöki elnevezésre.

Az újjászervezési tárgyalások során, talán ezért is merült fel az akadémia új nevének megválasztásánál a M. kir. Bányászati és Erdészeti Technikai Főiskola elnevezési javaslat.

Az első tanterv és rendszabály nyomtatások így is jelentek meg, csak utólag tintával húzták át, talán az utolsó pillanatban, a „*Technikai*” szót ezeken a tárgyalás alapjait szolgáló kiadványokon.

A főiskola bányászati és erdészeti ágazatra oszlott. Az utóbbi keretében működött az erdőmérnöki szakosztály. Rendes és vendéghallgatókat vettek fel, a rendes hallgatókat gimnáziumi, vagy reáliskolai érettségi után. A vendéghallgatóktól, akik csak egyes tárgyakat kívántak hallgatni, az önállóság és nagykorúság igazolását kérték.

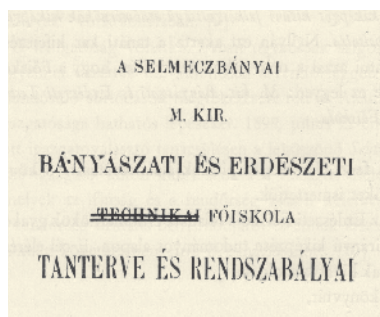
A tantárgyválasztás szabad volt, de a választott tantárgyhoz kapcsolódó minden feladatot és gyakorlatot kötelező volt teljesíteni. A félév végén pedig nyilvános vizsgát kellett tenni. A következő félév elején pótvizsgán is számot lehetett adni a tanultakról. A téli félév október 6-tól február végéig, a nyári félév március 6-tól július végéig tartott. Karácsonykor 12–14 napos, pünkösdkor és húsvétkor csak

néhány napos szünet volt. Az oktatás tandíjmentes volt, s különféle ösztöndíjakat is el lehetett nyerni. A tanulmányok befejezése után államvizsgát kellett tenni. Az államvizsgát évente kétszer, tavasszal és ősszel lehetett Budapesten letenni. Az államvizsgára bocsátásnak komoly feltételei voltak. Igazolni kellett az érettségi vizsgát, a feddhetetlen életmódot, az erdészeti főiskolán, vagy más egyenrangú szakintézményben „*a selmecbányai Főiskola erdőmérnöki szakosztálya számára előírt összes tantárgyakból*” a vizsgák letételét. Legalább két évig az erdőgazdasági gyakorlatban kellett dolgozni. A végzett munkáról, a gyakorlati tapasztalatokról sajátkezűleg írt dolgozatot is be kellett mutatni. A vizsga szóbeli és írásbeli részből állt, s 50 korona vizsgadíjat kellett befizetni. Letételére a földművelésügyi miniszter adott engedélyt. Aki a vizsgán eredményesen túljutott, megkapta erdőmérnöki oklevelét. (Hiller 1983, 1985) Meg kell emlékeznünk e nevezetes évben a főiskola vezetéséről és az erdőmérnöki szakosztály keretében oktatókról.

A főiskola rektora: *Dr. Fodor László* főbányatanácsos, helyettese *Vadas Jenő* főerdőtanácsos volt.

Rendes tanárok:

- *Fekete Lajos* főerdőtanácsos, előadta az erdőrendezés-, erdőbecslés- és erdőértékszámítástant, az erdészeti statisztikát és adminisztrációt.
- *Dr. Schwarz Ottó* főbányatanácsos előadta a mennyiségtant.
- *Dr. Fodor László* főbányatanácsos előadta az ábrázoló geometriát, a technikai és szerkesztési rajzot.
- *Vadas Jenő* főerdőtanácsos előadta az erdőművelést, az erdővédelem, az erdészeti állattant, a halászatot. Az erdészeti kísérleteket is ő végezte.
- *Bencze Gergely* főerdőtanácsos előadta az organikus és anorganikus kémiát, a talaj- és klímát, s az agrikulturnémiát.
- *Sobó Jenő* főbányatanácsos előadta a középítést, az út- és vasútépítést, a víz- és hidépítést.
- *Dr. Bökh Hugó* bányatanácsos előadta az erdészeti általános geológiát.
- *Téglás Károly* erdőtanácsos előadta az erdőhasználatot, az erdészeti iparműtant, a mezőgazdasági

enciklopédiát és legelőgazdaságtant, a vadász- és fegyvertant, s vezette a lövészeti gyakorlatokat.

Rendkívüli tanárok:

- *Pauer János* előadta a nemzetgazdaságtant, a közgazgatási- és magánjogot, a kereskedelmi és váltójogot, az erdő-, a vadászati és úrbéri törvényeket.
- *Boleman Géza* előadta a mechanikát és az erdészeti géptant.

Segédtanár:

- *Ágfalvi Alajos* pénzügyi tanácsos előadta az állami számviteltant.

A növénytan, a fizika- elektrotechnika és az erdészeti földmérési tanszék nem volt betöltve.

Az új tanrend és szervezeti felépítés megfelelt a kor követelményeinek. Figyelembe vette az időközben megjelent 1880. évi erdőtörvény, s az 1898. évi, a nem szakszerűen kezelt erdők állami kezelésbe vételéről szóló XIX. törvénycikk rendelkezéseit. Az oktatást a nagyobb szakmai tudás érdekében a hagyományos ismereteken túl, a fejlődő erdőgazdasági ipar és kereskedelem, a technikai vívmányok erdőgazdasági alkalmazása felé irányította. Egyre nagyobb gondot fordítottak az erdészeti kutatások és kísérletek szélesebb körű kiterjesztésére.

Úgy tűnt, hogy az erdészeti oktatás fejlesztése a legjobb úton halad. A kialakult jó körülményeknek hála – új épület, tangazdaság, igen gazdag könyvtár, jól felszerelt laboratóriumok, sokféle szakmai gyűjtemény, botanikus kert, stb. –, a szakavatott tanszemélyzet segítségével a kijelölt irányt követve kiteljesedik, s az oktatói kar is nagy meglepetésséggel örvend. De sajnos nem így történt!

Az akadémia székhelyének kérdése – Az I. világháború – Az utolsó selmecbányai napok

Már 1905. június 2-án és 5-én megtartott rendkívüli főiskolai tanácsülés határozata alapján a tanári kar emlékiratot szerkesztett a főiskola székhelyének áthelyezése tárgyában. Kifejtették, hogy az új tanrendszer megvalósíthatóságának nincsenek meg a feltételei, így az átszervezés nem tekinthető befejezettnek. Bonyolult fejtegetések során azt állította az emlékirat, hogy Selmecbánya nem alkalmas sem a bányászati-, kohászati sem pedig az erdészeti reorganizációs tö-

rekvésekre. A város visszafejlődik, szellemi, kulturális élete pang, nincs „*talpalatnyi sík terület*”, nyomasztóak a kulturális és sportviszonyok, rossz egészségügyi körülmények uralkodnak, rossz az ivóvíz. A város és főiskolája elszigetelt, nincsenek tudományos kapcsolatok, nincs magántanári intézmény, s így folytatódott még a „*bűnlajstrom*” tovább. Új székhelyül Miskolcot vagy még inkább Budapestet javasolták.

Még szomorúbb az a memorandum, amelyet az erdészeti szakosztály tanárai, néhány „közös” bányászati tanárral együtt szerkesztettek és terjesztettek a miniszter elé 1906 novemberében. A memorandum az Országos Erdészeti Egyesület 1905. december 17-én tartott közgyűlési határozatára alapoz, amely megújította az 1896. évi határozatot, amely a tanárral egyetértésben kimondta, hogy „*az Erdészeti Főiskola jelenlegi székhelye nem elégítheti ki azokat az igényeket, amelyeket az erdészet egyetlen felsőbb tanintézetének székhelyétől okvetlenül meg kell kívánni, s szükségesnek tartja, hogy az erdészeti szakoktatás a bányásztól teljesen elválasszassék és az erdészeti szakoktatás részére a fővárosban egyetemi színvonalon álló, minden szükséges segédeszközzel kellően felszerelt, önálló Erdészeti Főiskola létesítsék*”. Szemrehányóan a fentiek alátámasztásául azt is leírták, hogy az erdészeti felsőoktatás nem az ország erdészeti érdekeit szem előtt tartva jött létre Selmecbányán, hanem a kincstári bányászat szükségletei hozták létre, s az erdészeti szakoktatás speciális igényeit nem vették figyelembe. (Ami igaz, de mégis csak így alakulhatott ki erdészeti felsőoktatásunk.) Felidézik *Wilckens, Lang* és *Feistmantel* egykori hasonló és eltérő megállapításait is.

Az erdészeti egyesület akkori, 1896. évi közgyűlési határozata azt is kimondta, hogy az erdészeti és bányászati szakok együttélése súlyos akadályát képezik a haladásnak. Ezért mindkét szak javára válna, ha az erdészet igényeinek megfelelő városba telepítenék át az erdészet felsőoktatási intézményét. A város lehetne Kassa, Besztercebánya vagy Budapest. A legkedvezőbb megoldásnak azt tartották volna, ha egy meglévő nagy egyetem szervezetébe tudott volna bekapcsolódni az erdészeti főiskola. Ezeket a megállapításokat is idézte az 1906. évi memorandum.

A földművelésügyi minisztériumban *Kaán Károly* miniszteri tanácsos is támogatta az erdészeti képzés áttelepítésének tervét, s felhívta a figyelmet arra, hogy az ügy igen sürgős.

A főiskola áttelepítésének ügye országos üggyé vált. Sok jeles erdészeti szakember – köztük *Roth Gyula* is – támogatta az új székhelyválasztást. Egy ember, a pénzügyminisztérium főtanácsosa *Neubauer Ferenc* ellenezte csak a Selmecebányáról való elköltözést azzal az indoklással, hogy az országban uralkodó rossz pénzügyi viszonyok nem teszik majd lehetővé a nagy anyagi áldozatokat követelő átköltözést. Meg kell jegyezni azt is, hogy Selmecebánya város tanácsa is azon a véleményen volt, „*hogy a keblén felnőtt alma matert testéről leszakítani nem engedi*”. Meggyőződése volt, hogy a város igenis alkalmas a főiskola működése számára, sőt továbbfejlődésére is. Ennek alátámasztására sok, meg kell vallani gyakran illuzórikus tervet szöttek.

1918. október 6-án kezdődtek meg Selmecebányán az előadások. A nyomtatott órarend is „*Az erdőmérnöki szakosztály téli félévi órarendje az 1918-19. tanévben illetőleg további intézkedésig*” címet viseli. A tanévet nem tudták befejezni. 30 hallgató kivételével, a beiratkozott hallgatók frontot megjárt katonaviseltek voltak. November 1-re eljutott a budapesti polgári demokratikus forradalom híre Selmecebányára. November 2-án már a főiskola hallgatósága hűséget esküdött a Nemzeti Tanácsnak és polgárőrséget szervezett. November 10-én az ifjúság elhatározta, hogy 10 tagú katonai tanácsot választ s arra ruházza az intézkedések minden jogát. November 2-től december 14-ig tehát a felfegyverzett hallgatóság gyakorolta a hatalmat Selmecebányán. A katonai tanács határozta el, a tanári kar akarata ellenére, hogy a főiskola vagyontárgyait fokozatosan Budapestre szállítja. Vonatokra rakták a berendezési tárgyakat, az értékeket, s amint egy vonatszerelvény „*megett*”, őrséggel ellátva indult Budapestre.

Közben 1918. október 30-án Túrócszentmártonban a szlovák politikusok megalakították a Szlovák Nemzeti Tanácsot, amely kimondta a Magyarországtól való elszakadást, a csehszlovák államhoz való tartozást, a teljes függetlenséget és a korlátlan önrendelkezési jogot. November 5-én Szokolcán

ideiglenes kormány alakult. Szlovákia igazgatásával megbízott miniszter *Vavro Srobár* lett. Megkezdték a városok és falvak megszállását az ideiglenes szlovák kormány parancsára.

A földművelésügyi minisztérium 1918. november 24-én bizalmas üggyelvet juttatott el a rektorhoz, amelyben a kormányra való hivatkozással felszólították az összes közalkalmazottat, hogy maradjanak hivatali helyükön, igyekezzenek együttműködni a cseh–szlovák–román nemzeti tanácsokkal, s hogy hűségesküt, fogadalmat csak a legvégső, kényszerítő erejű esetekben tegyenek. Az államvagyonot igyekezzenek megmenteni.

Ugyanakkor a pénzügyminisztérium is kiadott egy részletes bizalmas rendelkezést rendkívüli esetekre, amelyben többek között utasították a rektort, hogy idegen megszállás esetén a főiskola könyvtárát és nagyértékű gyűjteményeit rejtse el. Ez utóbbi rendelkezés csak december utolsó napjaiban érkezett meg a címzetthez, amikor már a hallgatók katonai tanácsának köszönhetően ezek az értékek vélhetően biztonságban voltak, Hontnémetin át Budapestre szállították azokat. Az utolsó szállítmányt december 13-án csomagolták össze, s ekkor már a Hontnémetiben szolgálatot teljesítő állomásfőnök nem engedett a hallgatóság kérésének, s így kénytelenek voltak erőszakot alkalmazni. A szállítmány 14-én szerencsésen megérkezett Vácra, majd Budapestre. Volt még egy tele szerelvény is, de azt már nem engedték tovább.

Ezután a hallgatóság utolsó csoportjai is elhagyták a várost, s az ország minden részébe széledtek szét. 1919. január 2-án, majd 7-én is megszálló csapatok vonultak Selmecebányára. *Krippel Móricot*, a helyettes rektort keresték fel azzal az igénnyel, hogy biztosítson megfelelő helyiségeket a csehszlovák parancsnokság részére a főiskolán. Némi vita után ez meg is történt. Megérkezett a szlovák kormány megbízottja is, *Zabik* kormánybiztos. Ő rosszállását fejezte ki a főiskola értékeinek elszállítása miatt, felkérte a rektort, hogy a tanári kar tegyen hűségesküt, mivel Magyarország nincs, így magyar kormány sincs, régi esküjük alól fel vannak mentve. Ezután tárgyalások sora következett. *Zabik* és *Krizko* kormánybiztosok, *dr. Siman Károly* jemiczei

Thurner Mihály

földműves-iskolai igazgató, Jancák István építész-mérnök jelentek meg a főiskolán azzal a megbízással, hogy vegyék át az igazgatást. Kimutatásokat, terveket, nyilatkozatokat kértek és azt, hogy kezdjék meg az előadásokat. Helyszíni szemléket szerveztek. Azzal a javaslattal is előálltak, hogy műgyetemmé fejlesztik a főiskolát. Azt is megkívánták volna, hogy a tanárok „a csehszlovák köztársaság törvényeit és határozatait elismerik, és hogy becsületszavukkal fogadják, hogy az ő határozataik ellen nem cselekszenek és továbbra is hűségesen s becsületesen végzik hivatásukat.” Közben a működő főiskolai tanács is többször ülésezett, s számos kétely merült fel a főiskola további zavartalan működésével kapcsolatban. Végülis Réz Géza nem adta át a hatalmat és kijelentette: „Mivelhogy Selmecebányán a politikai helyzet még nincs teljesen tisztázva és a politikai és katonai intézkedés részint cseh-szlovák kezekben, részint a magyar köztársaság kezében van, mivel továbbá a tanári karnak nincs meg a biztosítéka arra honnét kapja fizetését, nem adhatja át a bányászati és erdészeti főiskolát teljesen a cseh-szlovák köztársaság kezelésébe és kívánja, hogy ezt a főiskolát az év végéig vezesse az eddigi rendszer szerint és hogy fizetését is a magyar kormánytól kapja.”

A helyzet továbbra sem javult, többször összetűzések voltak a még Selmecebányán tartózkodó kb. 60 főnyi diákság és a katonaság között. Határozlatot is elrendeltek, így a Magyarországra, Budapestre

irányuló utazások is sok kellemetlenséggel jártak. 1919. február 7-én újabb 105 cseh katona érkezett, akik elfoglalták a főiskola központi épületét bejelentés és engedély nélkül. A helyzet kezdett tarthatatlanná válni. A tanárok közül többen kijelentették, hogy nem kívánnak a csehszlovák állam polgárai lenni, s hogy nem tartják lehetségesnek az előadások megkezdését.

Megállapították, hogy a főiskola nem maradhat Selmecebányán. Igen ám, de a korábbi nagy elvagyodások és szervezkedések után úgy tűnt, amikor ténylegesen nagyon komoly okok miatt el kellene hagyni a „szülővárost”, az nagyon nehezebbre esett csaknem mindenkinek. (Hiller 1983, 1985)

Szervezeti változások 1. – Sopron és a két világháború között 1919–1939

A főiskola új székhelye Sopron

A gyűjteményeket már Budapestre szállították, a hadviselt hallgatók általában családjaiknál voltak, a tanárok pedig ingóságokkal együtt Selmecebányán. A főiskolai tanács úgy határozott, hogy mielőbb ideiglenes helyet kell találni az intézmény és oktatói kara számára. A cseh katonai parancsnok február második felében bezáratta a főiskolát és falragaszokon értesítette a nem selmecebányai illetőségű hallgatókat, hogy 24 órán belül hagyják el a várost. A kialakult körülmények sürgették a döntéshozatalt. Az oktatók legfőképpen Budapesten szerettek volna letelepedni, de szóba jöhetett Gödöllő is. Az elhelyezéskor főleg az oktatók családja számára biztosítandó otthon, valamint a hallgatók és az egész tanzenélyzet élelmezése okozta a gondot. Budapesten nem találtak megfelelő épületeket, maradt volna Gödöllő lehetősége, ahol bár gazdasági egyetemet kívántak létesíteni, befogadták volna a főiskolát. Eközben már a kormány részéről a soproni elhelyezésről tárgyaltak. Laehne Hugó államtitkár és Thurner Mihály polgármester szorgalmazta a főiskola soproni letelepítését. A Sopronban járt tanári küldöttség is alkalmasnak találta a várost a főiskola székhelyéül.

A földművelésügyi minisztériumban 1919. február 19-én tartották meg az első tárgyalást, február 21-én a másodikat. Ezen már *Thurner Mihály* polgármester is jelen volt. Épületet biztosított, a főiskola céljaira kijelölte ideiglenesen a Károly laktanyát, érvelt és úgy látszott meg is győzte a tárgyaló feleket Sopron előnyeiről. A jelenlévő *Kaán Károly* államtitkár ingadozásának köszönhetően mégis újból felmerült lehetséges székhelyként Gödöllő is, s magatartása átragadt a tárgyaló *Réz Géza* rektorra és *Vitális István* tanárra is. A bizonytalankodást látva a miniszter függőben hagyta az ügyet. Ekkor lépett ismét közbe *Thurner* polgármester és határozott fellépésével, érveivel nem engedte át Gödöllőnek a főiskolát. *Kaán* is azt az utasítást adta végül február 28-án, hogy a főiskola soproni elhelyezését minél előbb meg kell oldani!

1919. március 1-jén kelt az 52 935/I–A–3 számú ügyirat, amelyben a földművelésügyi miniszter értesítette a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Főiskola rektorát, hogy „A cseh–szlovák köztársaság szlovák miniszterének a főiskola rektori hivatalához intézett s fordításban r. u. vett felhívására értesítem rektor urat, hogy a pénzügyi miniszter úrral egyetértőleg a főiskolát ideiglenesen Sopronba helyeztem át. Ebből kifolyólag az előadások és a vizsgák már nem Selmecbányán, hanem Sopronban fognak később meghatározandó időpontban megtartatni. Felhívom rektor urat, hogy az átköltözéssel kapcsolatos előkészületeket haladéktalanul tegye meg és a Főiskola átköltöztetését a külön intézkedéssel rendelkezésére bocsátandó átalányösszeg takarékos és szükség szerinti felhasználásával a lehető legrövidebb idő alatt foganatosítsa.”

A soproni polgármesteri hivatal már 1919. február 6-án megkapta azt a táviratot, amelyben a földművelésügyi miniszter közölte, hogy a hadügyminiszter képviselői Sopronban megvizsgálják a Károly laktanya selmeci főiskola részére történő átadásának lehetőségét. Felkérte a polgármestert, hogy a „főiskolai érdekek képviseletében a város részéről”, de a város érdekeit is képviselve vegyen részt a szemlén.

A *Sopronvármegye* c. újság 1919. március 5-i számában *Thurner Mihály* felhívást intézett a város lakóihoz:

„A magyar népkormány Selmecbánya megszállása által hontalanná vált magyar bányászati és erdészeti főiskolát Sopronba helyezi át.

A főiskola tantestületének, valamint 5–600 hallgatójának elhelyezésére sürgősen lakásokra és bútorozott szobákra volna szükség. Felkérem tehát a város polgárai közül mindazokat, akiknek akár a Löverekben, akár a városban üres lakásuk van, vagy akiknek átengedhető bútorozott szobáik vannak, hogy azt mielőbb, vagy személyesen, vagy levelezőlapon a városi erdőhivatalnak (Városház, II. emelet 22. ajtó) bejelenteni szíveskedjenek, annak feltüntetésével, hogy mekkora lakásról, továbbá egy vagy több szobáról van-e szó, és hogy mikortól lehetne igénybe venni.

Ezen egyetemi jelleggel bíró főiskola idehelyezésével városunk kulturális és gazdasági fellendülése hatalmas lépést tesz előbbre és ezért – apellálva polgárainknak városunk iránt mindenkor tanúsított szeretetére és áldozatkészségére, felkérem őket, hogy lakásoknak minél tömegesebb felajánlása által a főiskolának elhelyezésében kezemre járni szíveskedjenek, valamint arra is, hogy városunk az új lakóival szemben a legmesszebb menő előzékenységet és jóindulatot tanúsítani szíveskedjenek, hogy ezáltal nekik a Sopronban való tartózkodást kedvessé tegyük és őket hozzánk kötni sikerüljön. *Dr. Thurner Mihály* polgármester.”

1919. március 4-én *Réz Géza* vezetésével megérkezett az a 31 tagú, oktatókból 2 miniszteri biztosból és 20 főiskolai hallgatóból álló csoport, amely a soproni elhelyezkedés lehetőségeit kívánta felderí-

teni. *Zügn Nándor* városi erdőmester, volt főiskolai tanársegéd fogadta és kalauzolta őket.

A városi újságban nagy szeretettel és lelkesedéssel köszöntötték a selmecieket, akik „*magukkal hozzák a jókedvet, az ifjúságot, az életet*”, egy darab jövődőt. A selmeciek pedig azt írták: „*a főiskola tanári kara és hallgatósága tiszta szívből fakadó legőszintébb örömmel üdvözli Sopron város közönségét.*” Abban bíztak, hogy amint Selmecebányának, úgy Sopronnak is édes fiai lesznek, hisz igaz baráti szeretetet hoztak magukkal. Tudásukkal, munkájukkal, Sopron kulturális és tudományos centrummá fejlődését is elő kívánták segíteni.

Az *Erdészeti Lapok*ban értesítették a hallgatóságot, hogy az előadások előre láthatólag április második felében kezdődnek majd meg. Októberig egy nyári, azután egy téli és egy nyári félévet tartanak. Az első és a második kurzusra csak katonahallgatók jelentkezhetnek.

A pénzügyminiszter 1919. április 15-én kelt, 29 323. számú rendelete mondta ki, hogy a selmecebányai Bányászati és Erdészeti Főiskolát ideiglenesen Sopronba helyezte át. Az oktatók közül egyedül *Blattny Tibor* nem települt át.

Az elhelyezkedés sem az oktatóknak, sem a hallgatóknak nem ment könnyen. Nem volt elegendő szálláshely. Április 16-án megkezdte szerény kezek között a menza is működését. Április 28-ra birtokba vették a Károly laktanyát és megkezdődhetek az előadások. Az első soproni félévre 326 hallgató iratkozott be.

A hivatalos ügyiratok, a berendezkedés és elhelyezkedés, a városi újságban megjelenő üdvözlések és

köszönetnyilvánítások ellenére is újból és újból felmerült a székhelyváltoztatás kérdése. 1919 szeptemberében Pécs, 1920 tavaszán Eger ajánlkozott. 1921. július 4-én pedig a pénzügyminisztérium a bányászati és kohászati szakosztályt kívánta külön Budapestre helyezni.

1921. február 21-én *Boleman Géza* azt a javaslatot tette, hogy a főiskola a Károly laktanya helyett az 1897-ben épült Honvéd Főreáliskolába – a mai egyetemi központi épületekbe – költözzön, s egyúttal kérte a pénzügyi- és földművelésügyi minisztériumot, hogy ezt szorgalmazza a kormánynál is, rendelkezésre bírva. A földművelésügyi miniszter 1922. február 14-én értesítette a polgármestert, hogy a minisztertanács 1922. február 3-i határozatával a Honvéd Főreáliskolát véglegesen átengedte a főiskolának. Azt is közölte, hogy *Kaán Károly* államtitkár tárgyalásokat folytat majd a főiskola működéséhez szükséges területek biztosítása és kisajátítása ügyében.

A polgármester a főiskolai tanácstól megtudakolta, hogy szükség van tanulmányi erdőre, vadászterületekre, gazdasági földekre, botanikus kert és arboretum létesítésére. Így a szükséges földterületeket az államtitkári látogatás során már azonnal biztosították a főiskola számára.

A főiskola lassan stabilizálódó soproni életét megzavarni látszott az úgynevezett nyugat-magyarországi kérdés, amikoris az a veszély fenyegetett, hogy Nyugat-Magyarország egy részét és Sopront Auszriához csatolják, mivel a trianoni békeszerződés így ítélkezett. A tiltakozó harcokban, a nyugat-magyarországi felkelésben és az Ágfalvi csatában a hallgatók is részt vettek, s fegyverrel állították meg az előrenyomuló osztrák erőket. A terület és Sopron nem került osztrák kézre. A velencei egyezmény szerint népszavazás döntötte el a kérdést. A december 14-én megtartott népszavazáskor, a hallgatóság pozitív szerepének is köszönhetően a város magyar és magyarországi város maradt. Kivíva ezzel a „*leghűségesebb város*” a „*Civitas Fidelissima*” kitüntető címet. Sopron városa és a főiskola közötti jó kapcsolatnak köszönhető, hogy az áttelepülés utáni különféle javaslatok és a történelmi események sem tudták a tanárokat és hallgatókat az újbóli elköltözésre „*bírni*”. Sőt! Véglegesen Sopron lett a főiskola új székhelye.

Berendezkedés Sopronban

A városi tanács 1921. február 19-én soproni illetőségűnek ismerte el a főiskola tanári karát, családtagjaikkal együtt, a hallgatókat is szintén családjukkal együtt. Mindezt soron kívül és illetékmentesen tette. Ezzel a városi tanácsi cselekedettel anyagi előnyökhöz juttatták az ide települteket.

A város 1922-ben a várasi, brennbergi és ágfalvi vadászterületet 10 évre bérbe adta a főiskolának. Tanulmányi erdőül pedig az ágfalvi erdőgondnokságot ajánlotta fel. Vezetőjévé *Muck Endre* erdőtanácsost nevezte ki. A város földjeiből a menza céljaira, az ifjúság megélhetését segítően gazdasági földterületet adományozott használatra, a Brand majori városi birtok egy részéből. Ezeket a földeket addig használhatták, amíg a menza szükségesnek tartotta. Ugyancsak itt tervezték egy csemetekert létesítését, többek között a kísérleti állomás céljaira is.

Ekkor határozták el, hogy a Honvéd Főreáliskolát körülvevő 16 kh parkot botanikus kertté alakítják át. Az áttelepülés, a berendezkedés és otthonteremtés nagy munkálatai közepette az oktatást és kutatást, bár szerényebb körülmények között, szinte folyamatosan, egész kis szünetekkel végezték. A műegyetem, s más tudományos és oktatási intézmények segítettek a főiskolát felszerelési tárgyak adományozásával. A főhatóság beruházási hiteleket nyújtott. A belügyminisztérium Diesel gépeket, dinamókat és egyéb felszerelési tárgyakat ajándékozott. Nem feledkeztek meg a reorganizációs törekvésekről. Az 1917-ben javasolt, ámde megghiúsult terv után 1919. május 20-án *Kövesi Antal* professzor, a reorganizációs bizottság elnöke terjesztett elő újabb javaslatot. Erre fel megérkezett a Földművelésügyi Népbiztosság válasza, amelyben a szigorlati rendszer bevezetésének helyességéről biztosította a tanácsot és kérte a szabályzat tervezet elkészítését. A tanárok viszonylag korán tudtak kapcsolatokat kiépíteni a szomszédos országok testvérintézményeivel. A Sopronban folyó ismeretterjesztő tudományos munkában is részt vettek előadásokkal, tanfolyamok szervezésével. Megállapíthatták, hogy Sopronban eredményesen dolgozhatnak és taníthatják az ifjúságot.

A trianioni határok változásával az erdőterület is óriási mértékben lecsökkent. A gyakorlati erdőgazdálkodás fokozott követelményeket támasztott a főiskolával szemben. Az erdőgazdasági többlettermelést minden áron biztosítani kellett. Új elméleteket, eljárásokat kellett kidolgozni és az új, a kornak megfelelő termelési és gazdálkodási ismereteket át kellett adni a diákoknak, hogy kiváló szakemberekké váljanak. Az erdészprofesszorok az oktatást nagy körültekintéssel, tudományos megalapozottsággal végezték. Hirdették az erdőgazdálkodás fontosságát, vallották, hogy minden talpalatnyi földet termővé és használhatóvá kell tenni az erdősítések számára. Az alföldi szikes és futóhomokos területek befásítása különös jelentőségű lett, annak lehetőségeire új módszereket dolgoztak ki.

1922-ben a főiskola új elnevezést kapott: M. kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola lett. Célja volt: „a bányászat, kohászat és erdészet terén alkalmazandó mérnököknek elméleti és gyakorlati alapon való kiképzése, valamint a vonatkozó tudományágak rendszeres fejlesztése, az intézet tehát a műszaki főiskola jellegével bír.”

Az elméleti oktatás segítésére irányuló gyakorlati oktatás céljaira részint a Selmezbányáról hozott felszerelési tárgyakkól és azok kiegészítéséből laboratóriumokat és rajztermeket alakítottak ki. Vegytani, talajtani, növénytani, mikrobiológiai, fiziológiai, növénykórtani, faanyagvizsgálati laboratóriumokat rendeztek be. Rendelkezésre állt a meteorológiai állomás, a földmérési műszer-gyűjtemény, vadgazdaságtani, rovar- és növénykórtani, erdőhasználati és madártani gyűjtemények, no és természetesen a kialakulóban lévő botanikus kert. 1922-től már működött a főiskolai internátus, ahol szegény sorsú, kb. 50 fős hallgatói csoport részére biztosítottak elfogadható szálláshelyet, viszonylag kedvező áron. (Hiller 1970, 1983, 1985; Pankotai 1970)

Az 1923. évi reorganizáció

1923-ban *Kaán Károly* támogatásával megszületett a reorganizációs rendelkezés. Új tanszékek alakultak annak érdekében, hogy az egyes tanároknak ne nehezedjen túl nagy teher, mivel a szakterületek fejlődésével, az új ismeretek elsajátításával az oktatandó tudomány is egyre több lett.

Az Erdőműveléstani Tanszéket kettéválasztották: Erdőműveléstani-, Vad- és Halgazdaságtani és Erdővédelmi Tanszékre. Új tanszék lett a Növényélet és Kórtani Tanszék, amely a Növénytani Tanszékből vált ki, s ugyancsak új, az Út-vasútépítéstani Tanszék. Ez utóbbiban oktatták az *út- és vasútépítéstant*, valamint az *erdészeti szállítóberendezéseket*, amely tárgyakat egyrészt az Erdőhasználat Tanszéktől, másrészt az Építéstani Tanszéktől vették át. Mechanika és Faipari Technológia Tanszék is alakult, ahol a fa mechanikai feldolgozásával kapcsolatos ismereteket tanították. Visszakerültek a tanrendbe a kereskedelmi, jogi, nemzetgazdasági és erdészeti

adminisztrációs tárgyak, amelyeket a szintén újonnan szervezett Erdőgazdaságpolitikai Tanszék oktatói adtak elő.

Az 1923/24. tanévben az Erdészeti ágazat tanszékei, vezetői és oktatói az alábbiak voltak:

- Erdészeti földmérési tanszék, vezetője *Sébor János* adjunktus, a tanársegédi állás betöltetlen
- Erdészeti vegytani tanszék, vezetője *Vági István* rendkívüli tanár, a tanársegédi állás betöltetlen, kiegészítő tanársegéd *Schuhmacher* (később Botvay) *Károly* okl. erdőmérnök
- Erdőhasználati tanszék, vezetője *Krippel Mór* rendes tanár, tanársegéd *Zsák Lajos* m. kir. erdőmérnök
- Erdőgazdasági politikai tanszék, vezetője *Lesenyi Ferenc* rendkívüli tanár
- Erdőműveléstani tanszék, vezetője *Roth Gyula* rendes tanár, tanársegéd *Bálint Andor* m. kir. erdőmérnök
- Erdőrendezéstani tanszék, vezetője *Fekete Zoltán* rendes tanár, tanársegéd *Zsámbor Zoltán Pál* okl. erdőmérnök
- Erdővédelemtani tanszék, vezetője *Kelle Arthur* rendes tanár, a tanársegédi állás betöltetlen
- Mechanika és faipari technológiai tanszék, betöltetlen
- Növényélet és kórtani tanszék, vezetője *Dr. Kövessi Ferenc* rendes tanár
- Növénytani tanszék, vezetője *Dr. Fehér Dániel* rendkívüli tanár, tanársegéd *Bokor Rezső* okl. erdőmérnök
- Út- és vasútépítéstani tanszék, vezetője *Modrovich Ferenc* rendkívüli tanár, tanársegéd *Török Béla* m. kir. erdőmérnök

Megszüntették az államvizsgákat, helyette a szigorlati rendszert léptették életbe.

A tanulmányok során kétszer, a II. és IV. év után kellett szigorlatot tenni. A II. év befejeztével *Matematika*, *Növénytan*, *Termőhelyismeret*, *Erdészeti földmérési tan* tárgyakból. A IV. év után *Erdőrendezés*, *Erdőhasználat*, *Erdészeti szállítóberendezések és Erdőműveléstani* tárgyakból. A főiskola megkapta az oklevél kiadásának jogát. Az oklevél teljesen egyenrangú volt a műegyetemi oklevéllel. Ezt a mérnök-rendtartásról kiadott törvény is elismerte.

Nagy vívmány volt, a magántanári és doktori fokozat adományozás jogának elnyerése. Az ezzel kapcsolatos szabályzatot azonban csak később dogozták ki és sok huzavona után csak 1931-ben fogadták el. Az 1923-as reformtervezet az alábbiak szerint alakult: (Ismét csak az előadások és gyakorlatok felsorolására szorítkozunk, összevonva a téli és nyári félévet, az óraszámok ismertetése nélkül.)

- *I. évfolyam*

Mennyiségtan I–II.
Mennyiségtani gyakorlat I–II.
Ábrázoló geometria I–II.
Ábrázoló geometria rajz I–II.
Technikai rajz
Általános és szervetlen kémia
Szerves kémia
Fizika I–II.
Általános növénytan
Általános növénytan gyakorlat
Részletes növénytan és származástan
Állami számvitel
Magán-, kereskedelmi- és váltójog

- *II. évfolyam*

Mechanika I–II.
Mechanikai gyakorlat I–II.
Középtéstan I.
Földméréstan I–II.
Földméréstani gyakorlat I.
Földméréstani szerkesztési rajz
Földtan
Technikai rajz II.
Ásvány és kőzettan
Termőhelyismerettan I–II.
Fák anatómiája és fiziológiája
Növénykórtan
Erdészeti állattan
Erdőbecsléstan

- *III. évfolyam*

Grafosztatika
Grafosztatikai rajz
Víz- és hidépítéstan
Víz- és hidépítéstan rajz
Középtéstan II.
Középtéstan rajz I–II.

Erdészeti szállítóberendezések I–II.
Erdészeti szállítóberendezések rajza I.
Erdőműveléstan I–II.
Általános elektrotechnika
Vadászat- és halásztan
Lövészeti, vadászati és halászati gyakorlat
Nemzetgazdaságtan
Közigazgatási jog
Felső geodézia
Mezőgazdaságtan

- *IV. évfolyam*

Fűrésztelepek tervezése
Erdészeti szállítóberendezések rajza II.
Erdészeti adminisztráció
Fakereskedelmi ismeretek
Erdőértékszámítástan
Erdővédelemtan
Erdőhasználattan
Faipari technológia
Fűrésztelepek tervezési rajza
Erdőrendezéstan I–II.
Vadpatakszabályozás
Fotogrammetria
Erdészeti jog
Erdőgazdasági politika

A reorganizációs tanrendben igazán újdonságnak számított a *Felsőgeodézia* és a *Fotogrammetria* tárgyak megjelenése. Az *Erdészeti géptan* tárgy neve pedig a *Fűrésztelepek tervezése* elnevezésre változott. Továbbra is külső terepi gyakorlatokat tartottak, tanulmányi vadászatok rendeztek és hosszabb lélegzetű földméréstani, valamint útépítési gyakorlatok is voltak. A korszerű erdőgazdálkodás bemutatására pedig tanulmányutakat szerveztek.

A tanrend hibája volt a tárgyak elaprózása, a kötelező tárgyak számának és ezáltal a vizsgák számának növelése is. A kétszeri négytárgyas szigorlat pedig nagy feladat elé állította a vizsgázókat a tudásanyag nagy terjedelme miatt. Csak kevesen tudtak négy év alatt végezni. Sok volt a halasztási kérelem. Az évente kiadott oklevelek száma lecsökkent.

1923. december 15-én a miniszter *Kaán Károly* javaslatára kinevezte főiskolai tanárnak *Fehér Dánielt*, *Kelle Artúrt*, *Lesenyi Ferencet*, *Modrovich Fe-*

rencet és Vági Istvánt. Bár Sébor János már vezette a Földmérési Tanszékot, ő csak 1926. szeptember 24-én kapta meg kinevezését.

Azt lehet mondani, hogy a főiskola soproni tanári kara és szervezete 1925-re alakult ki igazán. 31 tanszék volt. Ezek közül az erdőmérnöki tanszékek és vezetői a következők voltak:

- Erdészeti vegytan – Vági István
- Erdészeti földmérés – Sébor János
- Mechanika és faipari technológia – Török Béla
- Út- és vasútépítéstan – Modrovich Ferenc
- Növénytan – Fehér Dániel
- Növényélet- és kórtan – Kövessi Ferenc
- Erdőműveléstan – Roth Gyula
- Erdőrendezéstan – Fekete Zoltán
- Erdővédelemtan – Kelle Arthur
- Erdőhasználat – Krippel Móric
- Erdőgazdaságtan és politika – Lesenyi Ferenc.

Fel kell sorolni az előkészítő tanszékeket és oktatóikat is, mert ők is kivették részüket az erdőmérnökképzésből:

- Mennyiségtan – Walek Károly
- Ábrázoló geometria – Stasney Albert
- Fizika-elektrotechnika – Boleman Géza
- Mechanika – Kövesi Antal
- Építéstan – Solt Béla
- Jog – Mihalovits János.

Az 1926/27. év tanévnyitó beszédében Fekete Zoltán az intézmény rövid soproni múltját elemezve mondta: „...bár a konszolidációtól még nagyon messze vagyunk, haladásunk mégis jelentékenynek mondható... az intézmény, amely a pusztulás küszöbéről ilyen rövid idő alatt ennyire tudott fejlődni, nemcsak öserejének van birtokában, hanem teljes mértékben áthatja az a szellem is, amely az újjáépítésnek legfőbb feltétele... az első, legnagyobb nehézségeken túl vagyunk...” A diákság szokásos tanulmányútjait is lebonyolították, az oktatók közül többen hazai és külföldi tanulmányutakon vettek részt. Az oktatói segédszemélyzet részére azonban még nem volt erre lehetőség. 1927-ben könyvkiadó alap létesült az oktatói személyzet szakirodalmi tevékenységének támogatására. Így számos tudományos munka jelenhet meg, ami a háború utáni időszakban sokáig nem volt lehetséges.

Ebben az évben tervezték a főiskolai lövölde megépítését, amit eddig kénytelenek voltak nélkülözni. Azonban ez a létesítmény csak sokkal később készült el.

Glattfelder Gyula csanádi püspök főiskolai Szent Imre Kollégium építését határozta el Sopronban. A pénzügyminisztérium anyagi hozzájárulásával és a város ingyen telekadományával az ifjúság megfelelő elhelyezése még inkább biztosítottnak látszott.

Ifjúsági Köri Otthon megszerzésére is lehetőséget kapott az ifjúság, aki a selmeci jól berendezett Ifjúsági Köri házat hátrahagyva, Sopronban 1927-ig, csak egy főiskolai szobában működhetett. Sajnos azonban valódi eredményes megoldás nem született, részben anyagiak, részben pedig házkínálat hiányában. Az 1928/29-es tanévben sikerült házat vásárolni a Rákóczi utcában, amit „*Sopron város közönségének adományából*” be is rendeztek.

A főiskola főépületében leleplezték a hősi halottak emléktábláját, azokét, akik 1914–1921 között estek el. Ugyancsak felavatásra kerültek a Selmezbányáról visszaszerzett bányász- kohász nagyságok szobrai, amelyeket a főépület előtti „*parkban*” állítottak fel, s leleplezték az akadémia egykori igazgatójának, *Farbaky Istvánnak* festményét is. Ezt követte 1928-ban *Jacquin Miklós* képeinek leleplezése.

1928. október 14-én avatták a soproni várostorony hűség kapuját. Erre az alkalomra jött el *Bethlen István* miniszterelnök és *Herrmann Miksa* kereskedelemügyi miniszter. Egyúttal látogatást tettek a főiskolán is. December 9-én avatták fel az elkészült Szent Imre Kollégiumot.

A pénzügyi kormány hozzájárult ahhoz, hogy a vas-kohászati, anyagvizsgáló, érc- és szénelőkészítő intézet épületét a főiskolai beruházási hitelből felépítsék. 1929 őszén adták át rendeltetésének azt az új épületet, amelyben mostanság a faipari intézetek működnek, a Terméktervezési és Gyártástechnológiai Intézet és a Fa- és Papíripari Technológiák Intézete. 1930-ban újabb szoboravatásokra került sor, de ekkor már erdész professzorok, *Fekete Lajos* és *Vadas Jenő* szobrai is felállításra kerültek, *Herrmann Emil* bányászprofesszor szobrának avatása mellett.

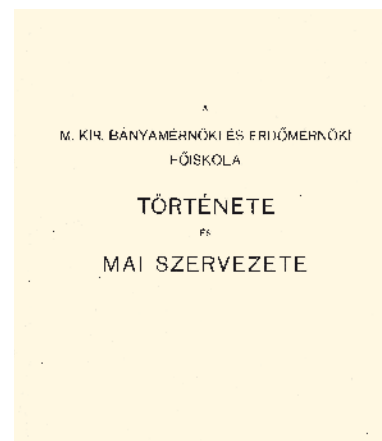
1930. október 19-én Magyarország kormányzója *Horthy Miklós* is meglátogatta a főiskolát.

Nagy díszkísérettel érkezett. A sok jeles férfiú között volt *Klebensberg Kunó* kultuszminiszter, *Herrmann Miksa* miniszter, *Szily Kálmán* államtitkár, *Simon Elemér* főispán, stb. *Cotel Ernő* rektor fogadta a vendégeket. Egyúttal és ezúttal a magyar egyetemi és főiskolai tanárok baráti szövetségének rendezvényére, soproni látogatására is sor került. (Hiller 1970, 1985; Pankotai 1970; Zsámboki 1985; a korra vonatkozó évkönyvek.)

M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya- Kohó- és Erdőmérnöki Kara

1933-ban a főiskola új főhatósága a Vallás és Közügyoktatásügyi Minisztérium lett, a pénzügyminisztérium és a földművelésügyi minisztériumok helyett. *Hóman Bálint* miniszter bejelentette, hogy a főiskola bányászati ágazatát a műegyetemhez kívánja csatolni, s ott a tervek szerint a műegyetem technikai tanszékén, vagy a szintén beolvasztásra ítélt mezőgazdasági, vagy közgazdasági karon majd bizonyos bányászati és erdészeti tárgyakat elő fognak adni, de gondoskodni fog arról, hogy Sopronban továbbra is főiskola működjön.

A tanári kar ekkor harcot indított az intézmény fennmaradásáért, a szakmai egyesületek és Sopron város segítségével. A harc eredményeképpen a miniszter *Szily Kálmán* államtitkárral együtt meglá-

togatta a főiskolát 1933. július 4-én. Ekkor *Fekete Zoltán* rektor egy, a főiskola múltját és jelenét részletesen bemutató, *Lesenyi Ferenc* által írt *Emlékiratot* adott át a miniszternek.

Ebben az *Emlékiratban* a főiskolai tanács az átszervezéssel kapcsolatban felmerült óhajait is lefektette. A látogatás és a tárgyalások eredményességét mutatja, hogy végülis a főiskola egysége megmaradhatott, de az egyesítést más intézményekkel nem kerülhette el.

Az 1934. évi X. törvénycikk szerint, a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karaként működhetett tovább, székhelyének megtartása mellett. A műegyetemet, a budapesti tudományegyetem közgazdasági karát, az állatorvosi főiskolát és a soproni Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolát vonták össze egy nagy egyetemmé június 1. hatállyal.

A soproni karok élén a dékán állt, a legfőbb vezető, a rektor Budapesten székelt. Sopronban formailag 1934. szeptember 4-én alakult meg az intézmény, amikor *Szily Kálmán* államtitkár jelenlétében és elnöklete alatt megtartott ünnepi tanácsülésen a tanári kar letette a hivatali esküt. A dékánok pedig szeptember 20-án. „*A főiskola nem szűnt meg, csak más alakban él tovább. Változatlanul fenntarthatja régi, bevált tanítási rendszerét, s nagyobb zökkenők nélkül folytathatja eddigi munkáját.*” – mondta *Fekete Zoltán* az 1934. évi „megnyitó közgyűlésen”. A Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kar tanszékeinek száma az új szervezetben 22 volt, viszont a tanári létszám 26 rendes és rendkívüli tanárból állt. Tehát létszámcsökkentésre került sor. Ketten benyújtották nyugdíjazási kérelmüket, *dr. Kövessi Ferencet* pedig az új egyetem mezőgazdasági és állatorvosi karának növényélettani tanszékeire nevezték ki egyetemi nyilvános, rendes tanárnak. Más oktatókat „*átminősítettek*”. A létszámleépítés csorbította az eddig kialakult oktatási rendet. Az erdőmérnöki karon a tanszékek az alábbi módon alakultak:

- Mennyiségtan – *Walek Károly*
- Ábrázoló geometria – *Stasney Albert*
- Építéstan – *Solt Béla*
- Erdészeti vegytan – *Vági István*
- Erdőműveléstan – *Roth Gyula*

- Erdőrendezéstan – *Fekete Zoltán*
- Erdővédelemtan – *Kelle Arthur*
- Növénytan – *Fehér Dániel*
- Erdészeti szállítási eszközök – *Modrovich Ferenc*
- Erdészeti jog – *Lesenyi Ferenc*
- Erdészeti földméréstan – *Sébor János*
- Erdőhasználat – *Krippel Móric*

A tanulmányi időt 9 félévre, tehát négy és fél évre emelték. Az alapozó tárgyak oktatását erősítették. A szigorlati rendet enyhítették olyan módon, hogy 3 alkalommal, mindig csak 3 tárgyból kellett vizsgázni. Az első szigorlatra a négy félév után lehetett jelentkezni *Matematikából*, *Növénytanból* és *Termőhelyismeretből*. A másodikra a hatodik félév után *Geodéziából*, *Erdőműveléstanból* és *Erdővédelemtanból*. A harmadikra a kilencedik félév után *Erdőrendezéstanból*, *Erdőhasználatból* és *Erdészeti szállítóberendezésekből*. A három szigorlat sikeres letétele után a gyakorlati életre jogosító oklevelet állítottak ki. Az oklevél birtokosa az „*okleveles erdőmérnök*” címet viselhette.

Lássuk a tanrendet, a tárgyak felsorolásával amely lényegében 1958-ig fennmaradt:

- *I. évfolyam*
 - Matematika
 - Ábrázoló geometria
 - Fizika
 - Általános és szervetlen kémia
 - Szerves kémia
 - Ásvány és kőzettan
 - Földtan
 - Műszaki rajz
 - Államszámviteltan
- *II. évfolyam*
 - Erdészeti földméréstan
 - Erdészeti földméréstani szerkesztési rajz
 - Általános növénytan
 - Részletes növénytan
 - Termőhelyismeret
 - Az erdőtalaj mikrobiológiája
 - Mechanika
 - Hidraulika
 - Elektrotechnika
 - Közigazgatási jog

- *III. évfolyam*
 - Erdőműveléstan
 - Erdővédelemtan
 - Erdőbecsléstan
 - Erdészeti állattan
 - Növénykórtan
 - Épületszerkezettan
 - Tartók statikája
 - Erdészeti géptan
 - Felső geodézia
 - Fotogrammetria
 - Közgazdaságtan
 - Halgazdaságtan
 - Lövészeti és halászati gyakorlat
- *IV. évfolyam*
 - Erdőrendezéstan
 - Erdőhasználattan
 - Erdészeti szállító-berendezések
 - Erdőértékszámítástan
 - Erdészeti kereskedelemtan
 - Fatechnológia
 - Fűrésztelepek tervezése
 - Víz- és hídépítéstan
 - Mezőgazdaságtan
 - Erdészeti jog
- *V. évfolyam*
 - Vadgazdaságtan
 - Vadpatakszabályozás
 - Erdőgazdasági politika
 - Erdészeti igazgatás
 - Magán-, kereskedelmi és váltójog

A külföldi műegyetemek példáját követve, 1937-ben a soproni kar nyári egyetemet szervezett, s ezzel kezdetét vette a mérnöktovábbképzés egy speciális formája. (Hiller 1983, 1985; Pankotai 1970; Zsámboki 1985; korabeli évkönyvek.)

Szervezeti változások 2. –

II. világháború és az első békeévek

1939-ben kitört a II. világháború. Amikor hullámai elérték Sopront, bizony nagy pusztításokat végzett a városban. Még a negyvenes évek elején is a történelem folyamata sodorta az egyetemi kar életének

eseményeit. Erősödött a városban a Volksbund-mozgalom, de legalább annyira a Volksbund-ellenes mozgalmak is, a hallgatóság körében.

Az 1944. március 19-i megszállás után a német katonaság és a hallgatóság között egyre többször került sor összetűzésekre. A kultuszminiszter is megfeddte a kart ezért. A háború végének közeledtével fenyegető veszélyként jelentkezett a nyilas kormánynak az intézmény Németországba való ki-telepítésére vonatkozó terve.

1944. szeptember 18-án kezdődött el a tanév, de olyan körülmények között, hogy a tanácsülésen azt vitatták meg, a légiriadó alatt szüneteltessék-e az előadásokat, vagy tartsák meg és csak a repülőgépek közeledtével hagyják abba. Mégis, a hivatalos statisztikák szerint, 1944. október 3-ig 658 hallgató iratkozott be, ebből 375 erdőmérnök-hallgató volt. A kultuszminiszter október 25-én elrendelte az oktatás azonnali beszüntetését. A Magyar Közlönyben ezt írták: *„...hogya a Haza létéért folyó harcban a nemzet minden személyi és anyagi ereje a honvédelem közvetlen érdekeinek szolgálatába legyen állítható... a népiskolákban... végül a főiskolákon és egyetemeken – tekintet nélkül azok jellegére vagy fenntartójára – a tanítást, illetőleg az előadásokat az 1944. évi október 29. napjától kezdve, további intézkedésig ideiglenesen meg kell szüntetni.”* A rendelet 2. §-a szerint ez alól kivételt képeztek többek között a soproni karok két utolsó évfolyamára beiratkozott hallgatók. Nekik a tanulmányokat megrövidített képzéssel kellett befejezni. Az erre alkalmas hallgatókat az egyetem rektora bocsátotta a „*tanfolyamokra*”.

Miután *Rajniss Ferenc* nyilas kultuszminiszter 1944. október 26-án rádióbeszédben többek között azt is kijelentette, hogy *„az egyetemi hallgatók nagyobb része honvéd lesz”*, s megkezdődött a *„totális mozgósítás”*, a főiskolai tanács azonnali rendkívüli ülést tartott. Ezen *Sébor János* prodékán ismertette a kultuszminiszter utasítását arról, hogy a III. és IV. éves hallgatók számára azonnal új tanfolyamokat szerveztek, amelyek végén a IV. évesek már 1945 januárjában, a III. évesek pedig júniusban megkapták az oklevelet. Néhány kevésbé fontos tárgy oktatásától eltekintettek. Csak vizsgahiány-mentes hallgatók jelentkezhetek erre a gyorsított oktatási formára.

December 22-én a soproni kar ismételt rendkívüli tanácsulást tartott, ahol megjelent a háborús helyzet miatt Sopronba költözött *dr. Misángyi Vilmos* rektor is. A tanácsülés fő témája a Németországba való áttelepülés volt. A rektor mindenképpen rá akarta bírni az oktatókat a németországi kimenetelre. Ők azonban csatlakoztak a budapesti kollégák álláspontjához. Esküjükre való hivatkozással kérték a kormányzatot, hogy a tervezett intézkedéseket, a külföldre költöztetést mellőzzék. Ezt írják: „*Kijelentjük, készen vagyunk arra, hogy a magyar tudományos élet folyamatosságáért száz veszély közepette is magyar földön élészthessük az új magyar jövődő tüzeit, s magyar szellemben nevelhessük magyar földön élő véreinket.*” A miniszter neheztelésének adott hangot, s a rektor útján többször is próbálta rávenni a soproni oktatókat a németországi utazásra, mindhiába, mert a Sopronhoz, a hazához való hűség miatt, mindig a maradás mellett döntöttek. Sok esetben meg is akadályozták, szabotálták az esetleges költözés előkészítését.

A háborús eseményekben 12 hallgató vesztette életét, közülük hármat 1945. március 29-én Brennbérgányán kivégeztek.

A háború Sopronban is mérhetetlen károkat okozott emberéletben és anyagiakban egyaránt. A bombázások során utcásorok tűntek el. A főiskola területére 4 bomba hullott. Kárt, csak a főépület

elé hullott bomba okozott. Annál nagyobb csoda, hogy a főiskola értékeit, a könyvtárat, a gyűjteményeket csaknem hiánytalanul sikerült megőrizni. A háborús események miatt a karok épületeiben és felszerelésében mintegy 30%-os kár keletkezett. Az épületekben hadikórház működött. Az oktatás céljaira szükséges termeket azonban 1945 májusától már rendelkezésre bocsátották.

Az első békeévek

A harcok Sopronban 1945. április 1-én értek véget. 26-án megkezdődtek a félbeszakított előadások és gyakorlatok. Az oktatók és hallgatók nagy kötelességtudására és lelkierejére vall, hogy a háborús események során is az oktató tevékenység, a tudományos munka, a kollokviumok, az utóvizsgák és szigorlatok papíron legalábbis megszakítás nélkül folytak.

1945. március 31-én a műegyetem tanácsa megfosztotta rektori tisztségétől *Misángyi Vilmost*, mert időközben németországi állást vállalt.

Sopronban május 16-án tartottak erdőmérnöki osztályulást, ahol az elnök bejelentette, hogy *Vági István* nyilvános rendes tanár Németországba távozott. Rajta kívül még 4 hallgató hagyta el az országot.

Vági utódjául *Stasney Albert* professzort bízták meg, a vizsgáztatással pedig *Botvay Károly* egyetemi magántanárt.

Ugyancsak ezen az ülésen hangzott el, hogy *Sébor János* prodékán tanulmányi erdő kiharítását és gazdasági föld kijelölését kérte.

A rendkívüli körülményekre való tekintettel kérték a közoktatásügyi minisztert, hogy engedélyezze a hetedik szemeszter július 14-i befejezését. A vizsgaidőszak pedig ezt követően augusztus 14-ig tartson. A következő félévet már a megszokottak szerint lehetett kezdeni és befejezni.

1945. július 23-án a szovjet hadikórház megkezdte a kar épületeinek átadását és augusztus 3-án az oktatást szolgáló összes épületet kiürítette. A Szent Imre Kollégiumot csak az 1947/48. tanév elejére tudta rendeltetésének megfelelően használni az ifjúság. A háború befejeztével mindenki szívesen látott neki az új élet megteremtéséhez, felépítéséhez. A tanári kar és a diákság is részt vett a romeltakarításban és

a közmunkában. A társadalmi és politikai megmozdulásokon is ott voltak. Több párt rendezvényt is támogattak. Azonban azt is meg kell jegyezni, hogy különösen az ifjúság, nagyon nehéz körülmények között élt és tanult. Lerongyolódva éheztek és fáztak, s ezen a problémán a helyi újságban többször megjelenő segítség kérő híradás sem tudott változtatni. Nem érkezett meg a várt segítség. Végül az ifjúság az egyetem bezárásának gondolatát is felvetette.

1945. augusztus 15-én jelentős eseményre került sor. Úgy tűnt, hogy a soproni fiatalok azon törekvése, amely szerint egy nagy egységes ifjúsági szervezet alakuljon a sok különféle kis „csapat” helyett, beleértve a főiskolai Ifjúsági Kört is, e napon megvalósult, mert létrehozták a soproni Ifjúsági Tömböt (a csatlakozás aláírója a főiskolai Ifjúsági Kör részéről *Mersich Endre* erdőmérnökhallgató volt) országos jelentőségű eseménynek ítélve.

1945 decemberében megkezdődtek a karon az úgynevezett igazolási eljárások. Ennek az volt a célja, hogy kiszűrje azokat az embereket, akik a fasiszta rendszerben kompromittáltak magukat.

A soproni hallgatók igen jelentős szerepet játszottak a népi kollégiumok megszervezésében, berendezésében és működtetésében. A Népi Kollégiumok Szervező Bizottsága 1946 júliusának végén kezdte meg működését. Nagyon sok, fáradozást és kitartást igénylő munka után jött létre három népi kollégium. Mostoha körülmények között, segítekkel támogatva működtek. Kezdetben vegyes, középiskolás és egyetemista kollégiumok voltak. Később az egyetemisták különváltak. A Népi Kollégiumokban megvalósult a diákság teljes önkormányzata, s komoly nevelői munka folyt. 1949-ben a Népi Kollégiumokat feloszlatták.

Az 1945/46. tanév már a megszokott rendben folyt. A tanévre 40 elsőéves erdőmérnökhallgató beiratkozását engedélyezték. 1948-ig nem történt döntő jelentőségű változás az erdőmérnöki kar életében. Ez a változatlanosság azonban csak látszólagos volt. A 4050/1945. valamint a 8740/1945. ME. rendelet a Magyar Agrártudományi Egyetem alapításáról szól. Ennek szervezeti szabályzatát megállapító földművelésügyi minisztériumi 53 999/1945. sz. rendelet intézkedett a soproni erdőmérnöki osztály sorsá-

ról. Tehát a Vallás és Közoktatási Minisztérium főhatósága alól, valamint a műegyetem kötelékéből kivesszük az erdőmérnöki osztályt és a Földművelésügyi Minisztériumhoz tartozó, szervezés alatt álló Magyar Agrártudományi Egyetemhez csatolják fokozatosan. Ennek végrehajtására azonban egyelőre nem került sor.

A rendelkezés nagy riadalmat váltott ki. Bár az intézmény történetében többször is felmerült az önálló erdészképzés megvalósításának szükségessége, most vetődött fel először hogy rendeletileg is különválasztják az addig egységes szervezetben működő bányászati–kohászati és erdészeti felsőoktatást. Az erdőmérnöki kar tanácsa két ízben is határozottan tiltakozott, kifejezésre juttatva, hogy a kultuszminiszter fennhatósága alatt a műegyetem kötelékében, a régi egységben kíván megmaradni. A *Modrovich Ferenc* professzor, dékán készítette memorandumot a miniszterelnöknek, a kultuszminiszternek, a földművelésügyi miniszternek s a kormányzótanács elnökének személyesen juttatta el, a rektor vezetésével egy küldöttség. Később a pártok vezetőit is felkeresték. Nyomatékosan az agrártudományi egyetemhez való tartozás ellen foglaltak állást. A kar szétválasztása elleni egységes fellépés eredményének köszönhetően az ügy ideiglenesen nyugvópontra került.

Ebben az évben a földművelésügyi miniszter az erdőmérnöki kar használatába adta tanulmányi erdőgazdaság céljára azokat a most már államosított erdőket, amelyek korábban Sopron város tulajdonában voltak.

1947 áprilisában felmerült a Faipari technológia tanszék felállításának szükségessége az erdőmérnöki osztály keretében. A tanári kar egyhangúlag támogatta az elképzelést.

1948-ban már a minisztérium is sürgette a korábbi terv megvalósítását. Így sikerült létrehozni a Faipari technológia tanszéket, s 1948. április 12-én javasolták, hogy *dr. Pally Nándor* egyetemi magántanár legyen az új tanszék vezetője.

Június 30-án tartott kari ülésen elhatározták, hogy német, angol és orosz nyelvtanárok alkalmazását kéri a kultuszminisztériumtól. 1948-ban bevezették az orosz nyelv tanítását.

Külföldi példa alapján kidolgozták a szakosított erdőmérnökképzés tervét. Megvalósítására csak később került sor.

Változások következtek be az oktatói karban. Az Építéstant *Winkler Oszkár*, az Erdészeti vegytant *Botvay Károly* adta elő.

Az 1947/48- tanévre *Sébor János* professzor lett a dékán. Az 1947. szeptember 9-én tartott első rendes kari ülésen bejelentette, hogy *dr. Bokor Rezsőt*, aki hosszú ideig az Erdőhasználati tanszéket vezette, áthelyezték a Erdészeti Kutató Intézet élére, s tanszékvezetővé *Lámfalussy Sándor* miniszteri tanácsost nevezték ki, helyettes tanári minőségben szeptember 1-jei hatállyal.

Az Út- és vasútépítéstani tanszék nevét Erdészeti szállítóberendezések és -eszközök tanszéke névre változtatták.

1948. évi reformok

1948. május 11-én kari ülésen jelentette be a dékán a nagy múltú Ifjúsági Kör feloszlását, amely „*az egyik legrégebb és leghagyományosabb diákegyesület volt.*” Később ennek helyébe akart lépni a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége a MEFESZ, majd az 1950-ben megalakult Dolgozó Ifjúsági Szövetség, a DISZ. 1948-ban kezdetét vette a felsőoktatás szocialista átszervezése, az oktatási reform. Ez „*a felsőoktatás struktúrájának lényeges módosítását, a tanulmányi rendszer gyökeres reformját, az oktatás világnézeti-tartalmi átalakítását és az egyetemi szervezeti reformot*” jelentette. A reform általános szempontjai a következők voltak:

- A magyar egyetemek kapuit meg kellett nyitni a munkásság és parasztság számára, főként nappali tagozatos képzést biztosítva. A középiskolai érettségivel nem rendelkező népi származású, alkalmas diákoknak előkészítő tanfolyamokat kellett tartani. Felvételi vizsgát rendszeresítettek.
- A tananyagot korszerűsíteni kellett, kötelezték a hallgatóságot az előadások látogatására, egy vagy két idegen nyelv elsajátítására (különös tekintettel az orosz és más szláv nyelvekre). A vizsgarendet és a képzési rendszert is meg kellett újítani.
- Az összes egyetemen és karon bevezetésre került

a kötelező társadalomtudományi oktatás, ennek megfelelően új tanszékeket alapítottak.

- Új tankönyvek kiadásáról gondoskodtak.
- A szakképzést és a tudományos kutatás feladatait elhatárolták. A kutatás nem mehetett a gyakorlati oktatás kárára.
- A társadalmi szükségletnek megfelelő számú hallgatót lehetett csak felvenni a „*tervszerű káderutánpótlás*” miatt. Ezt előre meg kellett tervezni.
- A tanári kar összetételének meg kellett felelni a „*demokratikus nevelés érdekeinek*” és a tudományos színvonal érdekeinek. A szükséges személyi változásokat véghez kellett vinni.

1948. szeptember 11-én az erdőmérnöki osztály elnöke felkérte *dr. Magyar Jánost* az *Erdőrendezéstan* előadására. Októberben megkezdtek az *Erdészeti növényföldrajz* c. tárgy elméleti és gyakorlati oktatását *dr. Fehér Dániel* javaslatára. A tárgyat az Erdőműveléstani tanszék tárgykörébe utalták.

A reform nem jelentett lényeges fejlődést, s „*a természettudományi, műszaki, agrártudományi és közgazdasági képzés fejlesztésében, kereteinek bővítésében kevés változás történt.*” A soproni karok esetében mégis másként volt.

1948 szeptemberében a bánya- és kohómérnöki kar tanácsa arról értesült, hogy az új műszaki felsőoktatási intézmények szervezésekor tervbe vették a két karnak a Miskolcon létesítendő műszaki egyetemhez való csatolását. A testület többször is kifejezte tiltakozását, de hiába kért és érvelt, bizonyos tiltakozó iratokat már nem is továbbítottak a címzetteknek. (Hiller 1983, 1985; Igmándy 1970; Zsámboki 1985)

1949–1959. Sopron–Miskolc

A bányászati és erdészeti oktatási intézmények szétválása

Megjelent az 1949. évi 22. törvény a Budapesti Műszaki Egyetem szervezetének módosításáról úgy, hogy a soproni bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar bánya- és kohómérnöki osztályát az 1949/50. tanévtől kezdve fokozatosan meg kell szüntetni. A megszüntetés módjait a vallás és közoktatásügyi miniszter állapítja meg. A „*megállapítás*” gyors volt, mert már 1949 szeptemberében kelt rendelete szerint:

„Az 1949. évi 23. törvénycikk 5.§-a értelmében a Budapesti Műszaki Egyetem Bánya- és Kohómérnöki Osztályát szervezeti és tanulmányi kérdésekben a miskolci Nehézipari Műegyetemhez csatolom: A Bánya- és kohómérnöki, valamint az Erdőmérnöki Osztályt közösen érintő kérdésekben a Bánya- és kohómérnöki Osztály e. i. dékánja a miskolci Nehézipari Műegyetem Rectorával egyetértésben dönt.” A történelem során kialakult, egymás mellett fejlődő bánya-, kohó- és erdőmérnök-képzés tehát megszűnt. Az erdőmérnök-képzésre igen jó hatással volt az „együttélés”, mert a bányamérnök-képzés oktatási rendszerével erős alaptárgyi és gyakorlati képzést biztosított, s a műszaki képzés fontosságára is ráirányította a figyelmet.

A vallás- és közoktatási minisztérium 1949. szeptember 16-án értesítette az erdőmérnöki kart, hogy a korábban kért szakosított erdőmérnök-képzést, vagyis a különféle tagozatokon folyó erdőmérnök oktatás tanterveit 1484–13/1949. V. I. sz. rendeletével elfogadta és elrendelte azok felmenő rendszerben történő bevezetését. Így az 1949/50. tanévben az I. és II. éves hallgatók már az alábbi három tagozaton kezdhették meg tanulmányaikat:

- Erdőgazdasági mérnöki tagozat – „a szó teljes értelmében vett erdőgazdasági teendők ellátására nevel és képez ki.” (A fatermesztés biológiai vonatkozásaival, a megfelelő faállományok telepítésével, ápolásával, a gyérités és véghasználat rendszereinek kialakításával foglalkozik.)
- Erdőipari mérnöki tagozat – „az erdőgazdaságban felmerülő szorosabban vett műszaki problémák (útépítés, vasútépítés, szállítóeszközök és berendezések, víz- és hídépítéstan, épületek tervezése és építése stb.) megoldására képesít.” (Az erdőgazdálkodással kapcsolatos műszaki gépészeti megoldásokat pl. csemeteültető gépeket is tanítva.)
- Faipari mérnöki tagozat – „a fenntartott és ezután létesítendő faipari telepek, gyárok, fűrész, furnér, rétegelt és farostlemezek, fatelítő, falepárló berendezések számára képezzen ki megfelelő erdőgazdasági előképzettséggel bíró, úgy a fa mechanikai, mint kémiai technikájában jártas mérnököket.” (A kitermelt faanyag mechanikai és kémiai feldolgozását oktatva.) Ezen a tagozaton a képzés csak egy fél-

éven át folyt, azután megszüntették, a tananyagot pedig az erdőipari tagozat anyagába építették be. Még sokáig igyekeztek meggyőzni a minisztériumot ennek a szaknak a szükségességéről és igényéről. Megindult a marxizmus-leninizmus tárgyainak kötelező oktatása. Elsőként a IV. éves hallgatók tanulták az első félévben. Az előadók kezdetben más intézményektől jöttek.

A tanulmányi idő az 1949/50. tanévtől kezdődően 8 félévre csökkent, s visszaállították a két szigorlatos rendszert. II. és III. év végén kellett a szigorlatokat letenni.

Megszüntették a tanszabadságot, ami – azzal, hogy lehetővé tette a tárgyak hallgatását vizsgázás nélkül, illetve a vizsgák letételét egy tetszőleges későbbi időpontban engedélyezte, valamint hogy önkényesen éveket lehetett „kihagyni” – a tanulmányi morálra igen rossz hatással volt. (Mint a történelem során, már korábban is.) Bevezették minden tárgyból a félév végi kötelező vizsgát és az utóvizsga időszakot. A következő félévre csak az iratkozhatott be, aki legkésőbb az utóvizsga időszak végéig minden tárgyból eredményesen vizsgázott.

Az 1949/50. tanévben iratkoztak be először női erdőmérnök-hallgatók, bár erre már az 1946-ban megjelent XXII. tv. rendelet korábban is lehetőséget adott volna.

Felállították a Tanulmányi Irodát, amely a hallgatók tanulmányi ügyeit intézte.

Az 1949. évi 25. törvény a műegyetem soproni karainak bővítését írta elő. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium felszólította a soproni kart a geodéta kar tervezetének kidolgozására. Lesenyi Ferenc, dr. Tárczy Hornoch Antal és Sébor János munkájának eredményeképpen 1949. november 1-jén bejelentés történt, hogy a Földmérőmérnöki Osztály a Budapesti Műszaki Egyetem Erdőmérnöki és Földmérőmérnöki kar keretében működik Sopronban. Sébor János professzor lett a prodékán. A dékán dr. Fehér Dániel volt. Valójában a hivatalos kar alapításra csak 1950. március 9-én került sor, amikor a vallás- és közoktatásügyi minisztérium az 1480–74–5/1950. számú rendeletével létrehozta. „Addig, amíg a földmérő mérnök-képzést jogszabály nem szabályozza, valamint az erdőmérnöki

osztályra vonatkozó 8740/1945. M. E. sz. rendelet 2.§-ának rendelkezései végrehajthatnak, az erdőmérnök, valamint a földmérőmérnök-képzés a Budapesti Egyetem Erdő- és Földmérőmérnöki Karának keretében folyik. A fenti kar két osztályra:

1. az erdőmérnöki osztályra és
2. a földmérőmérnöki osztályra tagozódik.”

A földmérőmérnöki osztályra a Budapesti Műszaki Egyetem egyes osztályaira vonatkozó szabályok voltak érvényesek.

Az új szervezeti felépítés szükségessé tette a kar tanszékeinek felosztását oly módon, hogy az egyensúly meglegyen, de figyelembe kellett venni, hogy melyik osztályon nagyobb a tanszékek elfoglaltsága, s azt is, hogy az erdőmérnöki osztályon három tagozaton folyt az oktatás. Ezért a 23 tanszék közül 14 az erdőmérnöki, 9 a földmérőmérnöki osztályhoz tartozott.

Az erdőmérnöki osztály tanszékei

- Növénytan
- Erdőműveléstan
- Alföld-fásítás
- Erdőrendezéstan
- Erdőhasználattan
- Erdővédelemtan
- Erdészeti politika
- Talajtan
- Kémia
- Fatechnológia
- Út- és vasútépítéstan
- Építéstan
- Géptan
- Elektrotechnika

A földmérőmérnöki osztály tanszékei

- Matematika
- Ábrázoló geometria
- Fizika
- Mechanika
- Földtan
- Geodézia I.
- Geodézia II.
- Felsőgeodézia
- Fotogrammetria

Közben a Minisztertanács olyan határozatot hozott, hogy a Budapesti Műszaki Egyetem Erdőmérnöki és Földmérőmérnöki Karát az Agrártudományi

Egyetemhez kell csatolni. A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának ekkor is nagy tiltakozó emlékiratot juttatnak el azzal a kéréssel, hogy az Erdőmérnöki Osztályt a műegyetem szervezetében hagyják. Rámutattak az átcsatolással járó hátrányokra, és észszerűen, részletesen megindokolták tiltakozásukat. Az 1950. január 12-i kari ülésen új elhatározások születtek. Miután a bányá- és kohómérnöki osztályok megkezdték Miskolcra költözésüket, viszont tanszékeik egy része eddig is és a továbbiakban is az erdő- és földmérőmérnök képzést szolgálták, ezeket a tanszékeket áthelyezték az erdőmérnöki és földmérőmérnöki osztályokra.

Az erdőmérnöki osztályra

- Fizika tanszék
- Általános kémia tanszék
- Általános géptan tanszék
- Mechanika tanszék
- Elektrotechnika tanszék
- Ásvány- és földtani tanszék

A földmérőmérnöki osztályra

- Felsőgeodézia tanszék
- Fotogrammetria tanszék

Megszervezték még a Társadalomtudományi és az Alföldfásítási tanszékeket.

Ebben a szervezeti felépítést illető zűrzavaros időben is gondolt a soproni kar vezetése a jövőre, a fejlesztésre, egy Soproni Műszaki Egyetem alapításának lehetőségére. Többkarú egyetemet akartak létesíteni, ahol erdőmérnököket, földmérőmérnököket, építésmérnököket, textilmérnököket, talajjavító-mérnököket és agrogépészmérnököket képeztek volna. Bár a rektor és *Darvas miniszter* is támogatta az elképzelést, a megvalósításból semmi nem lett. (Hiller 1985; Pankotai 1970; Sébor 1955; Zsámboki 1985)

Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara – Erdőmérnöki Főiskola – Erdészeti és Faipari Egyetem

A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1484-66-8/1950. VI. 4. sz. rendelete értelmében az erdőmérnök-képzés a következő tanévtől az Agrártudományi Egyetem keretében folyt tovább. A rendelet így szól:

„Műszaki Egyetem Erdő- és Földmérőmérnöki Karának Sopron.

Értesítem a kart, hogy a Földművelésügyi Miniszterrel egyetértésben úgy határoztam, hogy az Erdő- és Földmérőmérnöki Kar Erdőmérnöki Osztályának az Agrártudományi Egyetem keretébe való átszervezését a folyó tanév befejeztével hajtjuk végre, tehát a következő tanév előkészítésével és megszervezésével kapcsolatban már a Földművelésügyi Miniszter intézkedik.

Jelen rendeletnek célja az, hogy biztosítható legyen az erdőmérnökképzésben a magyar erdőgazdálkodás igényeinek legteljesebb megvalósítása.

Egyidejűleg utasítottam szakközegeimet, hogy a Földművelésügyi Minisztérium szakközegeivel együtt az átszervezés gyakorlati részleteinek kidolgozására mielőbb keresse fel a kart.

Budapest, 1950. május 3-án

Darvas József s. k. miniszter”

A földmérőmérnöki osztály a Budapesti Műszaki Egyetem karaként Sopronban működött tovább. Az oktatók továbbra is kérték az Erdőmérnöki Kar oktatóinak támogatását, az együttműködést, a működési feltételek soproni biztosítását, hogy a Földmérőmérnöki Kar is Sopronban maradjon. Az erdész professzorok mindennemű támogatásukról biztosították a testvérintézményt.

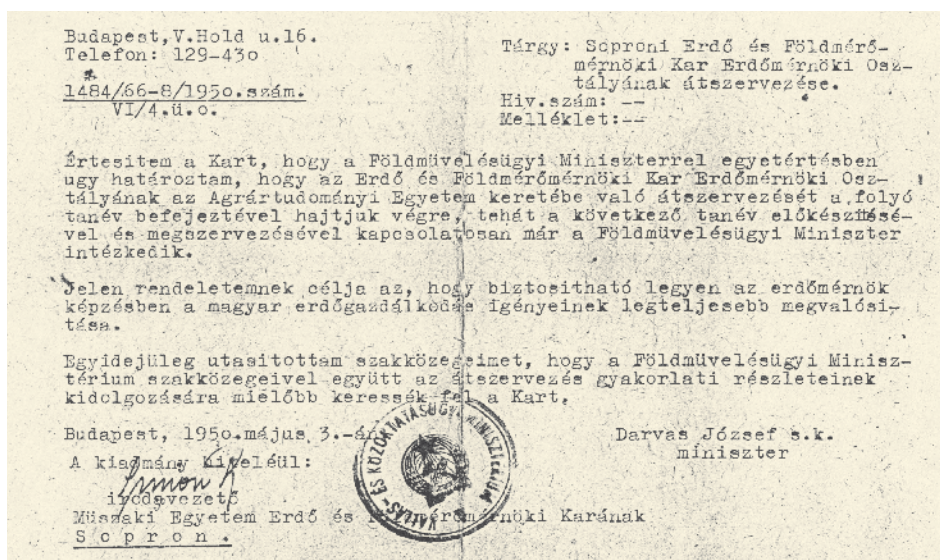
Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara

Tehát 1950. július 1-től a soproni erdőmérnöki kar az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara lett, a Földművelésügyi Minisztérium fennhatósága alatt. Ekkor a karon az alábbi tanszékek működtek:

- Növénytan
- Erdészeti talajtan
- Általános kémia
- Mechanika
- Matematika
- Ábrázoló geometria
- Fizika-elektrotechnika
- Építéstan
- Fatechnológia
- Erdőhasználat
- Erdészeti szállítóeszközök és berendezések

- Erdészeti földméréstan
- Erdészeti üzemtan
- Erdőrendezéstan
- Erdőtelepítés és fásítás
- Erdőműveléstan
- Erdővédelemtan

Új tanszékként jelentkezett a korábban a műegyetemhez tartozó Általános kémia tanszék dr. Romwalter Alfréd nyilvános rendes tanár vezetésével, a Fizika-elektrotechnika tanszék dr. Simonyi Károly nyilvános rendkívüli tanár vezetésével és a Mechanika tanszék Kövesi Antal nyugalmazott nyilvános rendes tanár vezetésével. Az Erdővédelemtan tanszék élére Haracsi Lajos nyilvános rendes tanár került, egyúttal a kar dékánjává is kinevezték. Teljesen új alapítású volt a Marxizmus-leninizmus tanszék, amely az oktatók és hallgatók ideológiai képzését és átképzését volt hivatva szolgálni. Az 1950/51. évi tanévtől kezdődően az oktatók rendszeres ideológiai továbbképzéseken vettek részt. A földművelésügyi minisztérium a B-1460-300/1950. II. 1. sz. rendeletével személyzeti előadót nevezett ki, akinek feladata volt a helyes káderpolitika megteremtése és a személyzeti ügyek intézése. Később Személyzeti Osztály is alakult és a korábbi Tanulmányi Irodából Tanulmányi Osztály szerveződött. 1950-ben új tanulmányi rend is született. A tanszékek által elméletben és gyakorlatban oktatott tárgyak megoszlása a következő volt:

<i>Tanszék</i>	<i>Tárgy</i>
Matematika	Matematika
Fizika-elektrotechnika	Fizika, Elektrotechnika I–II. Elektrotechnika alapismeret
Ábrázoló geometria	Ábrázoló geometria, Műszaki rajz
Kémia	Általános és szervetlen kémia, Szerves kémia, Fizika és kolloid kémia, A fa kémiai technológiája
Növénytan	Növénytan, Talajbiológia, Növényfiziológia
Mechanikai és géptani	Mechanika I., Vízgazdálkodás alapjai, Erdészeti gépek és gépesítés I–II–III.
Erdészeti földméréstani	Geodézia, Fotogrammetria, Vízmérés megkövetése, Felsőgeodézia elemei
Erdészeti talajtan	Geológia, Erdészeti talajtan, Erdészeti meteorológia
Erdőtelepítés és fásítás	Erdőtelepítési enciklopédia, Erdőtelepítés és fásítás
Erdőművelési	Erdőművelési alapismeretek, Erdőműveléstan, Vad- és halgazdaságtan
Erdőrendezéstani	Erdőbecslés és faállomány szerkezetten, Erdőrendezéstan, Erdőrendezési alapismeretek
Erdőhasználati	Erdőhasználat, Mezőgazdaságtan
Fatechnológia	Faipari gépek és üzemek, Fa mechanikai technológiája és vizsgálata, Fatechnológiai enciklopédia, Fa mechanikai technológiája
Erdővédelemtani	Erdészeti állattan rovarlattal együtt, Erdővédelemtan, Erdővédelemtani alapismeretek, Erdészeti kórtan, Fakárosítások (kórtan)
Erdőgazdasági jogi és üzemtani	Erdőgazdasági alapismeretek, Ökonómia, Szocialista erdőgazdaságok üzemtana I–II., Erdészeti jog, Számvitel
Erdészeti építéstani	Erdészeti építéstan, Erdészeti épületek karbantartása, Mechanika II., Mechanika
Erdészeti szállítóberendezések	Erdészeti vízpítéstan, Erdészeti hídépítéstan, Erdészeti szállítóberendezések, Erdészeti közelítő- és szállítóberendezések
Ideológiai	Marxizmus–leninizmus I–II., Politikai gazdaságtan, Dialektikus materializmus
Orosz lektorátus	Orosz nyelv

Ugyiratszám: Bt-1460-160/1951.II.3.	 FÖLDMŰVELÉSUGYI MINISZTERIUM BUDAPEST, V. KOSSUTH LAJOS-TÉR 11 TELEFON: 121-790	Tárgy: Erdőmérnöki Kar tanterveinek jóváhagyása.
Előadó: Kovács Mihály	Címzett: dr. Fehér Dániel egy.ny. r. tanár, e.i. dékán, Sopron.	Hiv. sz.: Mell.: 4 db
Budapest, 1951. aug. 15.	Hivatalból Díj átalanýozva	

Hozzám felterjesztett tantervi javaslatait áttanulmányoztam és annak alapján az Erdőmérnöki Kar végleges, valamint a III. és IV. évfolyamok átmeneti tanterveit csatoltan jóváhagyva megküldöm.

I.

Az új tanterv, mely a Szovjetunió élenjáró felsőoktatási intézményei tapasztalatainak felhasználásával és közvetlen segítségével készült, az 1950/51. évi reformtantervhez képest komoly előrehaladást jelent. Az új tanterv megadja azokat a lehetőségeket, melyeknek megfelelő felhasználásával a Kar az erdőmérnökképzés feladatait a szocialista építés követelményeinek megfelelően tudja megoldani.

A tanulmányi idő 4 év és 5 hónap, melyből 5 hónapot a hallgatók a termelésben töltenek, lehetőség szerint végleges beosztásukban.

- 1/ A politikai és az alaptárgyak /matematika, fizika, kémia, ábr.geometria/ óraszámának 32 %-os emelése aláhuzza azt, hogy az erdőgazdaságra háruló feladatokat csak a néphez hű, politikailag jól képzett, valamint széleskörű természettudományos alapképzettséggel rendelkező erdőmérnökök képesek megoldani.
- 2/ A tanterv, - bár az I. évfolyam szakosítását megszünteti, - általában továbbfejleszti az Erdőmérnöki Kar oktatásának színvonalát. A tantárgyak megfelelő csoportosítása, az illető szakok jellegét megadó, alapvetően fontos tárgyak részére az eddiginél jóval nagyobb óraszám biztosítása, a két szak célkitűzései tekintetében a múltban fennállt bizonytalanságot nagy részben kiküszöböli.
- 3/ Döntő változást jelent a tanterv az erdőmérnökhallgatók gyakorlati kiképzése terén is. A laboratóriumi és gyakorlati foglalkozások óraszámainak emelése, összefüggő több hetes tantárgyi gyakorlatok beiktatása, a IX. gyakorlati félév és más - meghatározott tematika szerint lefolytatandó üzemi gyakorlatok lehetővé teszik, hogy az oklevelet szerző erdőmérnökök nemcsak széleskörű elméleti, hanem szilárd gyakorlati ismeretekkel is rendelkezzenek.

II.

Az új tanterv vezérfonala az erdészeti felsőoktatásnak. Kiküszöböli az állandó tantervmódosításokat, rendszeresebb oktatást biztosít. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az új tanterv megváltoztathatatlan dogma. Szükséges, hogy a tudományivivmányainak, a politikai és gazdasági téren elért eredményeknek, az új pedagógiai tapasztalatoknak megfelelően a Kar tantervét évről-évre tovább fejlesszük. A tanterv fejlesztése a Kar minden dolgozójának kötelessége.

Az erdőmérnökképzés színvonalának emelése érdekében a Karra igen komoly feladat hárul, hogy a tanterv által biztosított keretet megfelelő tartalommal töltsék meg. Ennek érdekében:

- a/ emelni kell mindenekelőtt a tananyagok eszmei- politikai és szak-

mai színvonalát. El kell érni, hogy a Karon az erdészeti tudományok művelése és oktatása minden tanszéken a legkorszerűbb eredmények felhasználásával történjék.

b/ Az oktatás módszereinek további javítása során döntő fontosságú a gyakorlati oktatás új alapokra való helyezése. A gyakorlatok szervezett és meghatározott módszerek szerint való lefolytatása még csak néhány tanszéken található.

A gyakorlati foglalkozások módszereinek állandó javítása mellett el kell érni, hogy az összefüggő gyakorlatokat minden esetben az előre kidolgozott részletes terv szerint hajtsák végre.

c/ A folyamatos tanulás megszilárdítása, a vizsgák időbeni és jó eredménnyel való lerakása érdekében szükséges a félévközi kisvizsgák zárthelyi és a hallgatókkal való egyéni foglalkozás rendszerének további fejlesztése.

d/ Elengedhetetlenül szükséges, hogy az elkövetkezendő néhány évben minden tárgyból korszerű, a szovjet tudományos eredményeket szem előtt tartó tankönyvek jelenjenek meg. Minden tanár és előadó tekintse becsületbeli kötelességének, Népköztársaságunk iránti megbecsülése és szeretete kifejezőjének a tankönyvek mielőbbi és minél jobb megírását, továbbá megfelelő szovjet szakkönyvek felhasználását.

III.

Az új tanterv bevezetésével egyidejűleg az Erdőmérnöki Karon új vizsgarend lép életbe. Ennek lényege az, hogy minden tárgyból a félév végén a vizsga kötelező. A tárgyakat a félévek végén vizsga zárja le. A több féléves tárgyak esetén a legutolsó félév végén tartandó vizsgán a hallgató a tárgy egész anyagából vizsgázik. A jelenleg érvényben lévő szigorlati rendszer megszűnik.

A hallgató az összes vizsgák letétele után a tantervben meghatározott időben 5 hónapra üzembe megy, ahol a termelőmunkában való részvétel mellett /mint gyakorló erdőmérnök/ adatokat gyűjt a diplomatervéhez. A diplomaterv készítésével kapcsolatos kérdéseket későbbi időpontban külön rendeletben szabályozom.

Az új vizsgarend bevezetésével kapcsolatban - az átmenetileg felmerülő kérdések szabályozása érdekében - az alábbiakat rendelem el:

a/ Az 1951/52. tanév I. félévére III. éves hallgatót csak a jelen rendelet kiadása előtt érvényben levő szigorlati rendben előírt I. erdőmérnöki szigorlat sikeres letétele esetén lehet felvenni.

b/ Mindazon hallgatók, akik a III. évfolyamot az 1950/51. vagy az előző években végezték, a régi tanulmányi rendben előírt II. erdőmérnöki szigorlatot kötelesek letenni.

c/ Jelen félévre beiratkozó IV. éves hallgatók már az új tanterv szerinti diplomatervet készítik.

d/ A régebben lehallgatott hallgatók /szigorlók/ a régi tanulmányi rend szerint legkésőbb 1952. márc. 15-ig szigorlatozhatnak. III. szigorlatot ez időpont után részükre tartani nem lehet. Az összes vizsgák sikeres letétele esetén részükre diplomaterv feladatot kell adni az új vizsgarendnek megfelelően. A diplomatervet megelőző

üzemi gyakorlat részükre is kötelező.

A tanév időbeosztását az alábbiak szerint szabályozom:

Beiratkozás	1951. szept. 6-8
Ünnepélyes tanévnyitó	" " 8
Előadások kezdete	" " 10

A tanév további időbeosztása megegyezik a végleges tanterv időbeosztásával.

A Kar tanárainak, tansegédszemélyzetének jó politikai és szakmai munkáján fog mulni, hogy az új tanterv adta lehetőségek felhasználásával olyan új szakértelmiséget neveljünk, – akik Sztálin elvtárs szavai szerint: – "meg tudják érteni országunk munkásosztályának politikáját képesek ezt a politikát magukévá tenni és készek azt lelkiismeretesen megvalósítani."

A kiadmány hitehűl:

CSÁK BÉLA

Erdei Ferenc s.k

Meg kell azonban jegyezni, hogy az évek folyamán kisebb-nagyobb változtatásokra is sor került. Például a *Vízgazdálkodás alapjai* c. tárgy nem, de a *Vadpatakszabályozás* c. tárgy előadásra került az Erdészeti földmérési tanszék gondozásában. Ugyancsak bevezetésre került a *Fűrésztelepek tervezése* c. tárgy az Erdőhasználati tanszék oktatóinak előadásában. Azonban alapvetően a fenti tanulmányi rend maradt érvényben 1956-ig. Az erdőmérnökképzésben mindig nagy súlyt fektettek a gyakorlatra orientált képzésre. Ez kiegészítő tanulmány volt, amelynek legfőbb célja az elméleti előadások gyakorlati alátámasztása, az előadások szemléltetése, az ismeretek elmélyítése volt. 1950-ben a tanári kar kidolgozta ennek az oktatásnak a rendszerét és szabályzatát. Két csoportba sorolták a gyakorlatokat: a tanulmányi idő alatti gyakorlatokra és a nyári egy hónapos üzemi gyakorlatokra. Az első csoportba tartoztak a laboratóriumi, tantermi gyakorlatok, s a félévek során a szaktárgyakból végzett 6 napos külső gyakorlatok, és a tanév végén az összefoglaló külső, úgynevezett nagy gyakorlat. A második csoportban – a nyár folyamán pedig – az Állami Erdőgazdaságok üzem-

egységeiben kellett begyakorolni és megtanulni az erdőgazdálkodás egyes munkafolyamatait a fizikai munkától kezdve a gazdálkodás irányításáig évfolyamonként más-más feladatcsoportot végezve. A hallgatók így elsajátíthatták a későbbi munkájukhoz szükséges tudnivalókat.

Ugyancsak 1950-ben bevezették az aspirantúra rendszert, amelynek köszönhetően számos tanszéken intenzívebb lett a tudományos kutató munka, amelynek eredményét a megnövekedett számú publikáció tükrözte.

A Földművelésügyi Minisztérium az FM Bt-1460-160/1951. II. 3. sz. rendeletében előírták: „A hallgató az összes vizsgák letétele után... 5 hónapra üzembe megy, ahol a termelőmunkában való részvétel mellett (mint gyakorló erdőmérnök) adatokat gyűjt a diplomatervéhez.” Ez azt jelentette, hogy a tanulmányi idő ismét 4 és fél év lett, s hogy megváltoztatták a szigorlati rendszert. A hallgatók diplomájukat nem a szigorlat letétele után kapták meg, hanem a diplomaterv készítése és annak az Állami Vizsgáztató Bizottság előtti megvédése után. Ezt a rendelkezést azonban a tanszékek első ízben csak 1953 tavaszán hajtották végre.

1951. június 1-én főleg a IV. éves hallgatók közül egyik napról a másikra sokakat kizártak az egyetemről, felsőbb szervek utasítására. Ez egyaránt sokkolta az oktatókat és a hallgatókat. Később a kizárt hallgatók közül akik kérvényezték, folytathatták, vagy befejezheték tanulmányaikat.

Az 1951/52. tanévben iratkoztak be első ízben a főiskolára az úgynevezett szakérettségizett fiatalok. A korábban tanulmányokat nem folytató, de jó képességű munkás és paraszt fiatalok számára nyílt lehetőség így a felsőfokú tanulmányokhoz. A hagyományos módon érettségizett és felvételt nyert fiataloknak heti 10–12 órás kötelező tanulókori foglalkozásokon kellett részt venniük, amikor a szakérettségizettek tanulását segítették és tanították őket. A professzoroknak pedig a vizsgáztatásnál elnézőnek kellett lennie és erősen figyelembe kellett vennie azt, hogy ezen diákok tudása nem egyenértékű a többi hallgatóéval.

A kohász tanszékek 1952-ben elköltöztek Miskolcra. A bányász tanszékek egy része költözött csak el, a végleges áttelepülésre 1959-ben került sor. Ezért az oktatásügyi minisztérium ideiglenes jelleggel a bányamérnöki és földmérnöki karokból létrehozott egy Műszaki Egyetemi Karok – Sopron elnevezésű intézményt.

Erdőmérnöki Főiskola

1952-ben az erdőmérnöki kar „hányattatása” befejeződni látszott, mivel a 97/1952. (X.13.) MT. számú rendelettel kiválhatott az Agrártudományi Egyetem kötelékéből és önálló, egyetemi jellegű felsőoktatási intézményként, mint önálló Erdőmérnöki Főiskola működött tovább.

Az oktatás és kutatás igényeinek kielégítésére 1952-ben önálló gazdálkodó egységként létrehozták a Tanulmányi Állami Erdőgazdaságot. Majd 1953-ban az Országos Erdészeti Főigazgatóság szabályozta a főiskola és a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság viszonyát. Később az erdőgazdasághoz csatolták a fűrészüzemet, gépállomást létesítettek és jelentős erdőterülettel növelték a tangazdaság területét. Az intézkedések jó hatással voltak a gyakorlati oktatásra. A 128/1951/VI. 17./ MT. sz. rendelet értelmében

megindult a főiskolán egy új képzés az 1952/53. tanévben, a levelező oktatás. Kezdeti célja az volt, hogy biztosítsák „a vezető beosztású vagy arra kiszemelt dolgozók részére a termelő (hivatali) munka elvégzése mellett az egyetemi, illetve főiskolai képzés megszerzésének lehetőségét.”

A földművelődésügyi miniszter 8/1952. sz. utasítása értelmében Erdőgazdasági Levelező Akadémiát szerveztek. Ezen 2 éves tanulmányi idővel a vezető beosztásban lévő, de szakképzéssel nem rendelkező káderek szerezhettek erdészeti szakképzést. Miniszteri utasításra megkezdték a hallgatók körében a tudományos diákkörök szervezését.

1952-ben ismét felvetődött a faipari mérnökképzés szükségessége, s decemberben a tanács fel is terjesztette a főhatóságnak a tervezett tanulmányi rendet.

Az 1952/53. tanévben, szeptember 5-én elrendelték, október 1-től heti három órában a *Honvédelmi ismeretek* oktatását, későbbiekben az október 15-én létesített Katonai tanszék gondozásában. Az 1953/54. tanévben a tárgy neve már *Honvédelem* volt. 1957. január 31. hatállyal a 192/1957. sz. úgyirattal szüntették meg oktatását, a tanszékét pedig ezen év márciusáig kellett felszámolni.

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége 1953-ban megbírálta a főiskolai oktatást. Ekkor a sok jó eredmény mellett rámutatott a hibákra: a férőhelyek és felszerelések hiányosságára, a túlzott szakosításra, a nem megfelelő oktatási módszerekre, a hallgatók önállóságra való nevelésének elhanyagolására. A szakosított erdőmérnökképzés nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Először csak névváltozás történt, az erdőgazdasági és erdőipari szak erdőművelési és fahasználati szakká változott, majd 1954 júniusában a főiskolai tanács javasolta az általános erdőmérnökképzés visszaállítását. A javaslat elfogadásával megszűnt a két szakos erdőmérnökképzés.

1956-ban a nemzetközi és hazai politikai eseményeknek köszönhetően az országban nagy változások előjelei mutatkoztak. Október 23-án Budapesten forradalom tört ki, amely aztán kiterjedt az egész országra, különösen a diákvárosokra.

Még a forradalmi események előtti utolsó időben teljesült a főiskola régen szorgalmazott kérése. A földművelésügyi miniszter 13/1956. (X. 15.) sz.

alatt elrendelte a faipari szak létesítését. „A faipari szak rendeltetése olyan mérnökök képzése, akik a faipar különleges műszaki feladatainak megoldására és fejlesztésének előmozdítására képesek.”

A fejlődés szépen ívelő folyamatát zavarták meg az 1956-os események. Az ifjúság Sopronban is kivette részét a forradalmi eseményekből, bár itt vér nélküli forradalom zajlott, mégis nagy áldozatokat követelt. Az oktatók kb. 30%-a és több mint 200 hallgató hagyta el az országot a forradalom leverése után, 1956. november 4-én.

Csak kis részük tért haza. A többség Kanadába emigrált és Vancouverben a British Columbia egyetemen magyar oktatókkal, magyar nyelven fejezte be tanulmányait. Az eltávozottak igen kis hányada maradt Európában, ahol a különféle erdészeti felsőoktatási intézményekben szereztek képesítést, diplomát.

A november 5-én tartott főiskolai és egyetemi egyetemes tanácsülésen elhatározták, hogy mindent elkövetnek az eltávozottak hazahívására.

A szomorú események ellenére, örömdetes tény volt, hogy november 6-án a főiskolai és egyetemi alkalmazottak csak kevés kivétellel munkába álltak. November 8-án hirdetményben tették közzé az oktatók és az ifjúság számára, hogy az oktatás már november 12-én tanrendszerűen újra megindul.

1956. november 4.–1957. január 31. között 86 erdőmérnökhallgató és 5 oktató jött vissza külföldről, hogy munkáját és tanulmányait mégis Magyarországon folytassa.

1957. augusztus 21-én a földművelésügyi minisztérium 61/1957. sz. rendeletével Erdészeti Géptani és Marxizmus–leninizmus tanszéket hozott létre.

Az 1957/58. tanévben régi törekvés valósult meg, megkezdődött az okleveles faipari mérnök képzés az Erdőmérnöki Főiskolán.

Természetesen az új képzéssel bővíteni kellett a szakértő oktatói kart, új tanrendet kellett készíteni és nem utolsó sorban új tanszékeket kellett szervezni. Az új, első faipari tanszék a Faipari Géptani Tanszék volt, amelyet 1959. május 1-jén alapítottak.

Az 1957/58. tanévtől a képzési idő 9 félévről 10 félévre emelkedett. Megváltozott az oklevél megszerzésének módja. A végzős hallgatónak diploma-

tervet kellett készítenie, amit az illetékes tanszéknek kellett benyújtania és ott kellett megvédenie. Ezután kapta meg oklevelét. Később ezt a rendszert azzal „súlyosbították”, hogy a diplomavédés után még államvizsgát is kellett tenni. Az okleveles erdőmérnök jelölteknek *Erdőművelésstanból*, *Erdőhasználatstanból*, *Erdőrendezésstanból* és *Erdészeti gazdaságtanból* (Üzemtan) kellett vizsgáznuk. A faipari mérnök jelölteknek pedig *Faipari géptanból*, *Lemezgyártásstanból*, *Bútor- ajtó- és ablakgyártásstanból*, *Ipar- és üzemgazdaságtanból*. Első ízben az 1964/65. tanévben végzetek szereztek meg ezzel a komoly államvizsgával diplomájukat. A faipari mérnöki karon is bevezették a levelező oktatást, valamint a III. év elvégzése után a kötelező egy hónapos nyári üzemi gyakorlatot.

1957. május 3-án a soproni felsőoktatási (egyetemi és főiskolai karok) intézményekben megalakult a Kommunista Ifjúsági Szövetség a KISZ.

1958. szeptember 3–6. között megünnepelték az Erdészeti Tanintézet megalapításának 150. évfordulóját. Ezen az ünnepségen került sor első ízben az arany-, gyémánt- és vasoklevelek adományozására. Azok az okleveles erdőmérnökök kapták meg ezt a tiszteletdiplomát, akik 50 évvel ezelőtt, vagy még régebben szereztek oklevelet. Ezzel a szép szokással azóta is évről-évre megünneplik az erdőmérnök firmákat.

1959. szeptember 1-jén a minisztérium 3/1959. sz. rendeletével Fatechnológia II. tanszéket létesített. Az intézménynek ekkor 18 tanszéke volt.

1959-ben a bányá- és kohómérnökhallgatók és oktatók már teljesen Miskolcra költöztek. A felszabadult helyiségeket a faipari mérnökképzés új tanszékei foglalták el, s a meglévő, egyes erdészeti tanszékek zsúfoltságán is lehetett enyhíteni.

A 19/1959. sz. kormányrendelet a társadalmi, tanulmányi ösztöndíjakról szólt. Azt jelentette, hogy az állami vállalatok, gazdaságok ösztöndíjjal segíthették tanulmányaik során a hallgatókat, akik diplomájuk megszerzése után kötelesek voltak az ösztöndíj adományozónál dolgozni, minimálisan annyi ideig, ameddig az ösztöndíjat kapták.

1960. június 30-án a 28/1960. FM. sz. rendeletével életre hívták a Fatechnológia III. és Mechanika tanszékeket.

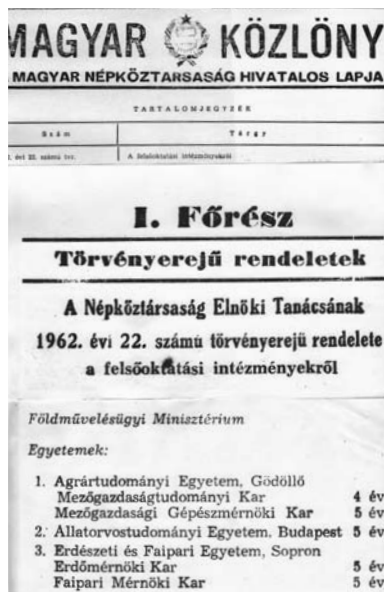
Az 1960/61. évi oktatási reform és hatása

Az 1960/61. tanévben a felsőoktatási reform céljainak megfelelően a tananyag korszerűsítésével, az új kérdések felvetésével, az elavult vagy kevésbé fontos témák mellőzésével, minőségileg jobban felkészített diplomás mérnököket akartak az élet számára képezni.

Ezért végre kellett hajtani az oktatás átalakítását az erdőmérnökképzés és a faipari mérnök képzés esetében is. Az ősi, erdőmérnökképzés esetében olyan szakemberek képzése volt a cél „*akik biológiai, műszaki és gazdaságtani szakismerettel egyaránt rendelkeznek, s így képesek az erdő fatermésének és egyéb rendeltetésének fokozására.*”

A leendő faipari mérnököknek helyt kell állniuk „*a lényegesebb hazai faipari szakágazatokban, a fűrésziparban, a lemez- és farostgyártásban, a bútorgyártásban, az épületasztalos iparban, a vagongyártásban és egyéb vegyes faipari üzemben... ismerniük kell a gyártástechnológiai folyamatokat, a kemizálás, a gépesítés és az automatizálás módszereit.*” Oktatásuk ezen irányokban erősödött.

Fontos volt, hogy a végzett okleveles mérnökök közgazdasági szemlélettel is rendelkezzenek, és „*az üzemvezetés elméleti és gyakorlati vonatkozásaival is tisztában legyenek.*”

A reform során egy korszerűbb, magasabb színvonalú elméleti oktatást szorosabb kapcsolatba kellett hozni a gyakorlati élettel úgy, hogy a felsőoktatás tudományos jellege megmaradjon. Az erdőmérnök-képzésben nagyobb súlyt kaptak az alaptárgyak a biológiai, a kémiai, a növényteni és a termőhelyismeretani tárgyak, de a műszaki képzés alaptárgyai is, a *matematika*, a *fizika*, az *elektrotechnika*, a *mechanika*, az *ábrázoló geometria* és a *földmérés*. A műszaki szaktárgyak nagyobb hangsúlyt kaptak, mint a biológiai szaktárgyak. Fontosak voltak még a közgazdasági és erdészeti gazdasági tárgyak is. Az önálló alkalmazási készség kifejlesztésére is gondot fordítottak. A képzés 10 féléves maradt, a heti óraszám 36 óránál nem lehetett több. El kellett kerülni a hallgatók túlterhelését. A félév során 7 vizsga lehetett a legtöbb. A két szak hallgatói az alaptárgyakat együtt hallgatták. Felülvizsgálták az osztályozást, a vizsgáztatást és a vizsgarendszert.

Az oktatási reform a nevelőmunka fejlesztését is célul tűzte ki. A világnézeti nevelés, a hazafiságra, a munkára, az egymással való jó kapcsolat kialakítására irányuló nevelés, az esztétikai és testi nevelés mind-mind ezt a célt szolgálta. (Dávid 1956; Hiller 1985; Igmándy 1970, 1983; Majer 1965)

A karnak 435 hallgatója volt, ebből 30 nő és 116 levelező hallgató, egy szudáni hallgató is.

Az 1961/62. tanév végén, 1962. május 9-én avatták tiszteletbeli műszaki doktornak *Stasney Albert professzort*.

Az egyetemé válás – Erdészeti és Faipari Egyetem

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1962. évi 22. sz. törvényerejű rendelete értelmében az Erdőmérnöki Főiskola 1962. szeptember 1-től mint Erdészeti és Faipari Egyetem működött tovább. Keretébe két kar tartozott: az Erdőmérnöki Kar és a Faipari Mérnöki Kar. Vezetője többé már nem az igazgató, hanem a rektor volt. Az Erdészeti és Faipari Egyetem első rektora *Dr. Gál János* egyetemi tanár lett. Munkáját két rektorhelyettes *Dr. Magyar János* egyetemi tanár és *dr. Majer Antal* egyetemi docens segítette.

Az új egyetem Erdőmérnöki Karának első dékánja dr. Somkuti Elemér egyetemi tanár volt, helyettese dr. Káldy József egyetemi docens.

Az egyetemavató ünnepségre 1962. december 7-én került sor ünnepélyes külsőségek között. Az ünnepi tanácsülésen az új egyetem első tiszteletbeli műszaki doktorává avatták Sébor János tanszékvezető egyetemi tanárt.

Az ünnep öröme fölött érzett hangulatban azt hitte az ember, hogy a wilckensi tervek valóra váltak, a jó talajra hullott makk, a gondos ápolásnak, a nevelővágásoknak, a jó ökológiai viszonyoknak köszönhetően büszke égetető tölgygyé növekedett, s nincs is más tennivaló, mint többször el-sétálni előtte és gyönyörködve szemlélni dús zöld lombkoronáját, csodálni pompás alakját, élvezni lombjának árnyat adó hűvösségét, begyűjteni a termett makkot, hogy aztán újabb csemetét nevelhessünk.

Azonban a következőkben látni fogjuk, bizony elég küzdelmet kellett vívni azért, hogy a fáva terebélyesedett „*semmi*” sok örömet adó tulajdonságait fenn-tarthassuk, olykor-olykor a fellépő károsítók, az éle-tébe esetenként rosszul beavatkozók, az értelmetlen gally és ágnyesők, a kitörő viharok ellenében.

Tekintsük át – ismételtelen időrendben, a kari tanács-ülési jegyzőkönyvek alapján –, hogy milyen is lett az újbóli, most már önálló egyetemi, de elsősorban a kari élet, milyen változtatásokat kellett bevezetni főként a mindenkori főhatósági előírásokra, egy fura történelmi korszakban. Az kétségtelen, hogy ezekkel az utasításokkal a fejlődést igyekeztek szol-gálni a kor politikai és gazdasági igényei szerint, a műszaki haladást is figyelembe véve. Némi túlzás-sal azt is mondhatjuk, hogy a kar élete nem volt változatos és eseményekkel teli, mert a sorozatos oktatási reformok kidolgozásából és végrehajtá-sából állt. Szinte folyamatosan tananyag, tanterv korszerűsítéssel, óracsökkenéssel küzdött a kar oktató gárdája. Ennek a „*korszerűsítésnek*” a hatása és eredménye azonban nem minden esetben volt a megkívánt, az elvárásnak megfelelő. E tevékenység mellett gyakorta kellett országos rendelkezés terve-zeteket, politikai irányelveket tartalmazó határoza-ti javaslatokat véleményezni, megtagyalni.

Az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Kara első kari tanácsülését 1963. március 7-én tartotta. A karnak 15 tanszéke volt. E tanszékek vezetői, képviselői, a Faipari mérnöki Kar dékánja és tanszékeinek képviselői, a gazdasági főigazgató, a Személyzeti Osztály képviselője, a Könyvtár és a Kollégium vezetője, a Tanulmányi Állami Erdő-gazdaság igazgatója, az egyetemi pártszervezet, a szakszervezet és a KISZ delegáltjai voltak ezen ün-nepélyes alkalomkor jelen. A dékán üdvözlő szava-iban a jövő oktatási feladatait, fő céljait ismertette:

„Meg kell erősítenünk az oktatásban a közgazdasági szemléletet, ki kell terjesztenünk a szaktárgyak oktatására is. Arra kell nevelnünk hallgatóinkat, hogy önálló szakemberekké, olyan szakemberekké váljanak, akik nemcsak meg tudják tervezni a gyakorlat körülményei közepette a legkülönbözőbb termelési feladatokat, hanem helyesen fel is tudják használni a hazai és külföldi tapasztalatokat. Ez ... igen komoly és igen nagy erőfeszítést követel majd meg a jövőben.” Hozzá kell tenni, hogy a frissen végzett erdőmérnökökkel, felkészültségükkel többnyire elégedettek voltak eddig is munkahelyeiken, általában az erdőgazdaságokban.

Az oktatási feladatok korszerűsítéséhez szükség volt az általános tanszéki munka megújítására, a tudományos kutatások és kísérletek elmélyítésére. Megalakították a kar Kutató Tanácsát, amelynek feladata elsősorban az egyetemen folyó tudományos kutatómunka és az aspiránsképzés segítése és irányítása, az egyetemi műszaki doktori dolgozatok elbírálása volt, valamint a publikációs tevékenységre való buzdítás. A kutatási eredményekről tudományos ülésszakokon számoltak be.

A tudományos élet kibontakozását segítette a Könyvtári Tudományos Tanács munkája.

Működött a karon Világnézeti Nevelési Bizottság, amely az oktatási reform kapcsán az „erkölcs politikai nevelés” kérdéseivel foglalkozott. Külön nevelési tervet s világnézeti nevelési munkaprogramot készítettek.

Már 1963/64-es tanévben kidolgozták a mérnök-továbbképzések programját. Megvalósításukra később kerülhetett sor.

Mivel az 1963/64-es tanévet már az új reform tanterv szerint kellett megkezdeni, előkészületeket tettek a tényleges tanterv kidolgozására.

A kari tanács tagjai mindig – a későbbiek folyamán is –, csak igen gondos, körültekintő előkészítő munka után kezdtek hozzá a konkrét tantervek elkészítéséhez. A tanszéki oktatók, külső szakemberek, szakmaközi bizottságok, kari tanács egyeztetései, vitái után állították össze és tárgyalták meg az egyes tárgyak tantárgyi programjait. Ezekben helyet kaptak a korszerű ismeretek, a tudomány és technika új eredményei, s kimaradtak az elavult, kevésbé fontos anyagrészek. Hangsúlyt kapott az erdőszeti szakismeret, bár a reform egyik alapelve az volt, hogy nem kell specialistákat képezni. A reform tanterv 49 tantárgy oktatását írta elő. Ebből 3 tárgyat a Marxizmus–leninizmus tanszék, 2 tárgyat (orosz és német nyelv) az Idegennyelvi Lektorátus adott elő, s akkor még a *Testnevelés* is egy tárgyként szerepelt. A kifejezett szaktárgyak száma 43 volt. Az oktatást heti 36 órában állapították meg. Új önálló tárgyakat vezettek be: a *növénynevelés*, a *vad- és halgazdaságtant*, a *faanyagismerettant*, a *biztonságtechnikát*, az *erdészeti gazdaságföldrajzot*. Az egyetemmé válás első időszakában az intézmény felszereltségét javították és fokozatosan bár, de nagy beruházásokat hajtottak végre.

Lett központi fotólaboratórium és izotóplaboratórium. Átalakították a botanikus kertet és korszerű üvegházakat építettek. Automata telefonközpontot létesítettek, fejlesztették a gépkocsiparkot, és központi fűtést szereltek. A tanszékeket és felszerelésüket korszerűsítették. Új, modern Jegyzetszorosító műhelyt hoztak létre, később korszerű orvosi és fogászati rendelő is rendelkezésre állt az oktatóknak, dolgozóknak és hallgatóknak.

Bővítették a már korábban megépült Ifjúsági házat, amely a maga nemében az ország első egyetemi kultúrházaként épült fel. (KISZ-ház) Kollégiumot korszerűsítettek és 1966-ban egyetemi sportcsarnok épült, egyetemi oktatói lakóházakat építettek, (lakóházak) renoválták a régi egyetemi épületeket,

korszerűsítették az erdészeti géptani tanműhelyt. 1964 márciusában tiszteletbeli doktori cím adományozására tettek javaslatot. Első ízben kívántak külföldi tudós állampolgárt ebben a kitüntetésben részesíteni: a harkovi Mezőgazdasági Egyetem Növényteni Intézetének vezetőjét, *D. V. Vorobjov* professzort, aki egyben az ukrán Tudományos Kutató Intézet Erdőtípológiai Laboratóriumának vezetője is volt. A kitüntetést 1966-ban kapta meg, illetve ünnepélyes keretek között akkor adták át.

Ezután még az évek során számos nagyírú tudós lett az egyetem tiszteletbeli doktora.

Az 1964. december 15-én tartott kari tanácsülésen megállapították az önálló Vad- és halgazdaságtani tanszék létesítésének szükségességét, s javasolták annak létrehozását. Ezt indokolta az új 1961. évi VII. törvény, amely az erdőkről és vadgazdálkodásról szól, valamint az a tény, hogy ezt a tárgyat több mint 150 éve oktatták úgy, hogy nem önálló tanszék keretében adták elő.

Az intézkedési folyamat nagyon hosszúra nyúlt, s így sajnos csak 1968-ban, január 1-jén, a miniszter 81/1968. sz. rendeletével alapították meg a Vadgazdálkodási Tanszékét. Vezetésével *dr. Bencze Lajos* egyetemi docenst bízták meg.

1965-ben az egyetem vezetőinek megbízása lejárt, de a földművelésügyi miniszter további egy évre meghosszabbította a megbízást. A dékáni poszton azonban változás állott be. Az Erdőmérnöki Karon *dr. Káldy József* egyetemi tanár lett a dékán.

A művelődésügyi miniszter 120/1965. MM. számú, az egyetemek és az egyetemi jellegű főiskolák szervezetének és működésének általános szabályzatáról szóló utasítása április 1-jén lépett életbe. El kellett készíteni az egyetem életét szabályozó rendelkezést, a szabályzatokat és ügyrendeket.

A mellékletekkel, az ügyrendekkel együtt, a tényleges *Szervezeti és Működési Szabályzat (SZMSZ)* csak viszonylag hosszú folyamat és idő után készült el. A végleges szövegtervezetet, amelyet a 3/1969./VII. 4./ MM. számú rendelet alapján, sok szempontú vita után állítottak össze, 1969-ben terjesztették fel jóváhagyásra, s 1970 februárjában lépett életbe.

Azonban a főhatósági utasítások okozta változások következtében, a későbbiek során is, mint látható

lesz, szinte folyamatosan módosításokat kellett elvégezni az SZMSZ-ben, különösen a mellékleteket képező szabályzatok szövegezésében és a létrejött új szervezeti egységek esetében.

1965-ben jubileumi tavaszi tudományos ülészakot szerveztek „*hazánk felszabadulásának 20. évfordulója alkalmából.*” Az ülészak fő célja az volt, hogy átfogó képet adjon az egyetemen folyó lendületes kutatómunkáról és beszámolási lehetőséget teremtsen a kutatás eredményeinek megismeréséről. Erre az ünnepi rendezvényre külföldi vendégeket is meghívtak. Igyekeztek így módon is az egyre javuló nemzetközi kapcsolatokat ápolni, sőt megerősíteni. Az egyetem ekkor már együttműködési szerződést kötött több külföldi társintézménnyel. Ezekben az együttműködési megállapodásokban külön hangsúlyt kaptak az erdőmérnöki karok közös munkálkodásai. Szorgalmazták az oktatók tudományos minősítésének megszerzését.

A kor megkövetelte, hogy folyamatosan az ideológiai irányelvek készítésével, ideológiai neveléssel, továbbképzésekkel foglalkozzanak az oktatók, s mindezt hasznosítsák az oktató-nevelő munkában. Újjáalakították az évfolyam- és csoportfelelős tanári rendszert, ami az ifjúság nevelése szempontjából nagyon hasznos volt, de segítette az oktatást is, a diák-tanár jó viszony kialakítását.

1965-ben a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat rendezésében, de az egyetem nagy támogatásával és segítségével, újra megszervezték, az 1948 óta szünetelő Nyári Egyetemet. A nagy érdeklődésre való tekintettel hosszú évekre rendszeressé tették ezt az eseményt. A tudományos ismeretterjesztést szolgáló rendezvény eleinte általános, később speciálisan az egyetem profiljába vágó előadássorozatokkal és tanulmányutakkal került a hazai és külföldi érdeklődők középpontjába. A nagysikerű rendezvények az egyetem és Sopron város hírét öregbítették.

Rendszeresítették a tanszékek és szervezeti egységek munkájáról folyó beszámolókat.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1966-ban lett 100 éves. A Sopronban, augusztusban megrendezésre került jubileumi közgyűlés rendezvényeiből az egyetem és a kar bőven kivette részét. 5 szekcióban

lebonyolított tudományos ülészakokkal, kiállítások rendezésével, a Botanikus kertben felállított Bedőszobor leleplezésével, stb.

Még szinte be sem indult a reform tanterv szerinti oktatás, máris javasolták felülvizsgálását, „*itt-ott történő kiigazítását.*” Szorgalmazták a szakkönyvek, tankönyvek és az új tantárgyi oktatáshoz igazodó jegyzetek írását. 1963–1966 között 20 tárgyból készült korszerű jegyzet.

A kar élete az oktatási reformok közepette 1967–1975

1967-ben az Erdőmérnöki kar reformtantervének továbbfejlesztésére került sor. Eredménynek könyvelhették el, „*hogy sikerült az egyes tantárgyak között kellő arányokat kialakítani*”, az egyes tárgyak közötti átfedéseket kiküszöbölni. A reform végrehajtása során az oktatás „*életszerűbbé, gyakorlatiasabbá, korszerűbbé, modernné vált*”, a Marxizmus-leninizmus tanszék és a szaktanszékek közötti, korábban meglévő feszültség „*feloldódott*”.

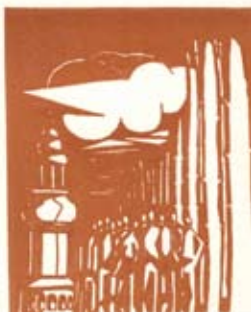
A gazdasági élet előrehaladását követnie kellett az oktatásnak. A megadott irányelvek szerint „*a kereteket*” és az „*oktatás tartalmát*” szükséges volt továbbra is fejleszteni. A matematika oktatását kellett bővíteni, kettő helyett három félévben oktatták. Az I. évesek számára a félév megkezdése előtt matematikából felzárkóztató, kiegyenlítő, szintre hozó foglalkozásokat tartottak. A politikai gazdaságtani oktatást heti egy órától kettőre növelték. A nyelvtanítást is korszerűsítették, 1–1 választott nyelvet 4 éven át tanítottak. Az alaptárgyakat lehetőleg az első két évben adták elő összevontan.

Az Erdőmérnöki Karon szükségesnek tartották a faipari ismeretek hangsúlyozottabb oktatását, ezért megnövelték az óraszámot, heti 2 órától 4-re emelték, de a gyakorlati oktatástól eltekintettek.

Az erdőmérnököknek a tervezési jogosultsággal bíró mérnökök listáján való szerepeltethetősége érdekében az *Építéstan* c. tárgyat a 8–9. szemeszterekben adták elő, sajnos gyakorlati órák nélkül. Így diplomaterv is készíthető volt és szigorlati tárgy is lett. (A törekvések ellenére később a tervezői jogosultság igen-igen korlátozott lett az erdőmérnökök számára.)

Hilke Tóth

Adatok a Soproni Nyári Egyetem történetéből

Munkalélektani oktatásokat indítottak oktatók és hallgatók számára. Bár a hallgatók kérésére szervezték meg az előadássorozatot, az oktatók sokkal nagyobb számban vettek részt az előadásokon.

Szabadon választható tárgyak bevezetését tervezték. Ilyenek voltak: a *Marxista etika alapjai*, az *Erdőértékszámítástan*, az *Erdészeti tájrendezés*, a *Faanyagkereskedelmi ismeretek*, a *Könyvtárhasználati ismeretek* c. tárgyak.

A hallgatók bizonyos általuk választott tárgyakból szakmai szemináriumokon vehettek részt, ami az oktatók és hallgatók „klubszerű” szakmai beszélgetéseit jelentette.

Valamennyi tárgy – a kötelező és választható is – a félévek végén vizsgaköteles volt.

Bár a tanulmányok során a gyakorlati oktatásra mindig nagy súlyt helyeztek, mégis szükség volt arra, hogy bizonyos gyakorlati foglalkozásokat elvessenek, mivel „*Sopron mindentől messze van*” (!), s nem lehet megvalósítani a tervezett gyakorlatokat, azt a tervet dolgozták ki, hogy Gödöllő székhellyel (!) központosítva tartsák meg és bonyolítsák le azokat. Végül ténylegesen erre nem került sor.

Az év során többször is megtárgyalták az Erdőmérnöki Kar tantervének továbbfejlesztési kérdéseit. A tanszékek nagyon sokat fáradoztak azon, hogy oktató és kutatómunkájuk korszerűbb és tökéletesebb legyen, de az elképzeléseikből, javaslataikból alig valósult meg valami. Nem vették figyelembe az állásfoglalásaikat, s a tantervben alapvető változtatásra ténylegesen nem került sor. A *Matematika III.* c. tárgy bevezetése (a 3. félév) lett csak az új elem.

A kormány elrendelte, hogy aki nem volt katona, a női hallgatókat is beleértve, az 1967/68. tanévtől kezdve az öt év tanulmányi ideje alatt köteles 100 órában *Honvédelmi ismeretek* c. tárgyat hallgatni.

1967-ben megszervezték a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumot (MÉM). Megszűnt a Földművelésügyi, az Élelmezésügyi Minisztérium, az Erdészeti Főigazgatóság és az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal (ÁFTH). Az új minisztérium jogutódja lett valamennyi megszűnt intézménynek. A minisztérium keretében működött az Erdészeti Hivatal. Ehhez tartozott az erdészettel kapcsolatos valamennyi „szervezet”.

Az egyetem és a kar megtette a kezdeti lépéseket a szakmérnökképzés beindítására. Elkészültek az Erdőhasználati szakmérnökképzés tantárgyi programvázlatai, az órarendi tervezete, azonban nem engedélyezték a képzést a „*gazdasági mechanizmus*” problémáinak tisztázatlanságai miatt. Később, csak 1968. szeptember 1-jével javasolták indítását. Viszont megindulhattak és rendszeressé válhattak a Mezőgazdasági Mérnöktovábbképző Intézet támogatásával a mérnöktovábbképzések. Biztosították, hogy a gyakorlatban tevékenykedő mérnökök tudásukat a tudomány állásának megfelelő szinten tarthassák.

A tanfolyamok szervezését és mindennemű ügyintézését a továbbiakban az egyetem vette át. A Mérnöktovábbképző Intézet csak az ellenőrzést végezte.

Először 7 mérnöktovábbképző tanfolyam indítását tervezték: *Erdei útpályaszerkezetek építése és fenntartása*, *Erdészeti növénynevelés*, *Központi fafeldolgozó telepek gépei és technológiája*, *Állománynevelések racionalizálása*, *Fotogrammetria alkalmazása az erdőgazdaságban*, *A fakitermelések termelése és szervezése*, *Vadgazdasági tanfolyam témakörökben*.

A megtartásra kerülő 2–3 hetes szakmai tanfolyamok jól beváltak, más-más időben, ütemezve tartották meg azokat. Ezzel a továbbképzési formával egyúttal szakmai fórumot is létrehoztak. Törekedtek arra, hogy a tanfolyamokhoz szükséges jegyzetek is elkészüljenek.

Az évek során igen eredményesen folytatódtek mérnöktovábbképzések. Nagyon sokféle témában kerültek megrendezésre. Példaként néhányat felsorolva:

- Az elektronikus számítógépek alkalmazása az erdőgazdálkodásban
- A kitermelt és tárolt faanyag védelme
- Termőhelyfeltárás és térképezés
- A vadgazdálkodás ágazati összefüggései és a vadásztudomány feladata a vadgazdálkodás fejlesztésében
- Erdészeti gépek karbantartása
- A fotogrammetria alkalmazása az erdőgazdálkodásban
- Erdészeti tájrendezés-tájfásítás
- Korszerű erdészeti technikai és technológiai ismeretek

- Növényvédőszeres és a kémiai növényvédelem jelenlegi helyzete fejlesztésének lehetőségei és gazdaságossága az erdőgazdálkodásban
- Fahasználati technológiák időszerű kérdései
- Az operációkutatás, a szimulációs módszer alkalmazása az erdőgazdálkodás és az elsődleges fafeldolgozás területén
- Szabványalkalmazás
- Faanyagvédelem helyzete az erdőgazdaságban és a faiparban
- Erdészeti kárszakértő, stb. témakörökben, témákkal

1968 márciusában a dékán, a kari tanáccsal ismertette a minisztériumnak azt a véleményét a reformtervvel kapcsolatban, hogy a továbbfejlesztés megvitatásához még túl kevés a tapasztalat, az eltelt 4 év igen rövid idő volt. Ezért nem találták hibának, hogy a korábban általuk javasolt tanterv változtatás, s a kari tanács által jóváhagyottak ténylegesen nem valósultak meg.

A kutatásokat folyamatossá tették, bár a kutatási témák számát csökkentették. Ennek ellenére ráterelődött a figyelem a felsőoktatástörténeti kutatások fontosságára, s újbóli megindítását feltétlenül szükségesnek tartották.

A tanszéki kutatások eredményeiről részletes jelentések formájában kellett beszámolni. Ezekből jól látható volt, hogy a karon a kutatómunka sok esetben sikeres, elmélyült, s a gyakorlat számára is hasznos. Az oktatók közül többen szereztek tudományos fokozatot, még úgy is, hogy kandidátusi értekezésüket külföldön, Brnóban illetve Moszkvában védtek meg. Nemzetközi konferenciák rendezésére is sor került.

1968. augusztus 1-jén életbe lépett a 89 400/1968. számú mezőgazdasági és élelmiszerügyi minisztériumi rendelkezés, amely szerint a tanszékvezetők csak határozott időre szólóan tölthetik be ezen feladatukat.

Még ebben az évben, a kar távlati fejlesztési irányelveinek kidolgozása újabb nagy feladat elé állította az oktatókat. A minisztérium megadta az alapelveket, így: meg kellett határozni „*az 1975-80. évi várható szakmehasználat a technikai fejlődés, a munkaerőmérés alakulása, a demográfiai hullám változása,*

stb. figyelembevételével.” Gondolni kellett az utánpótlási igényre, a jövő szakemberének képzésére, a felnőttképzés csökkentésével. Az „*oktatási kapacitás*” a fiatalok tanítására, a továbbképzésekre, a vezetőképzésre volt fordítandó. Az oktatás színvonalának emelésekor a gazdaságosságot is figyelembe kellett venni. A szakoktatási intézményeknek a tudományos feladatok megoldásában nagyobb mérvű vezető, irányító szerepet kellett betölteniük. Az is elvként szerepelt, hogy a szakemberképzés mértékét inkább csökkentés, mint növeljék. Az erdőmérnök képzésben az 50 fős beiskolázási keret látszott optimálisnak.

Novemberben – mivel a legfelsőbb párt és állami vezetés rendelte el – napirendre kellett tűzni a felsőoktatási intézmények irányítási és szervezeti kérdéseinek elemzését, a tanulmányi, fegyelmi és vizsgaszabályzatainak ügyét. Tulajdonképpen 5 rendelet tervezethez kellett javaslatokat szolgáltatni, a kidolgozott irányelvek alapján. Elkészítették a tervezetet, amit országos vitára bocsátottak.

1969. január 1-jével a Tanulmányi Állami Erdőgazdaságot önálló költségvetési szervvé alakították át, vállalati jellegének megszüntetésével. Közvetlen felügyeletét a MÉM Erdészeti és Faipari Műszaki Fejlesztési Főosztály látta el. Elsősorban az oktatással és kutatással kapcsolatos tevékenységét kellett előtérbe helyeznie. Az átszervezéssel így szervezeteileg is közelebb került az egyetemhez a tanulmányi erdőgazdaság.

Az 1969/70-es tanévben örvendetesen megnövekedett a fakultatív órák száma. Ezeket az órákat akkor még csak a hallgatók szabadidejében tudták megtartani, így kellő gondosságra volt szükség a tanórak időpontjának meghatározásakor. A marxista tanszék tudománytörténeti speciál kollégiumot szervezett. Ez is végeredményben nem legalizált fakultatív tárgy volt.

Határozat született arról, hogy a két kar hallgatóinak együttesen az 1969/70-es tanévtől ismét elő fogják adni az *Erdészeti jogi ismeretek* c. tárgyat a 9. félévben, heti két órában.

Az idegen nyelvek tanítása és tanulása egyre nagyobb jelentőségű lett. A kutatómunka, a külföldi kutatási eredmények megismerésének lehetősége és az egyre szélesebb körű nemzetközi kapcsolatok

nem nélkülözhetők a nyelvtudást sem az oktatóknál, sem a hallgatóknál. A nyelvoktatási módszereket igyekeztek fejleszteni. Az oktatók számára nyelvtanfolyamokat szerveztek heti 3x2 órában.

A kar kezdeményezésére a Rektori Bizottság Nyelvi Laboratóriumot létesített. Elsősorban a hallgatók nyelvtanulásának elősegítésére a kollégiumban alakították ki, de ez nem jelentette azt, hogy az oktatók, a dolgozók nem használhatták.

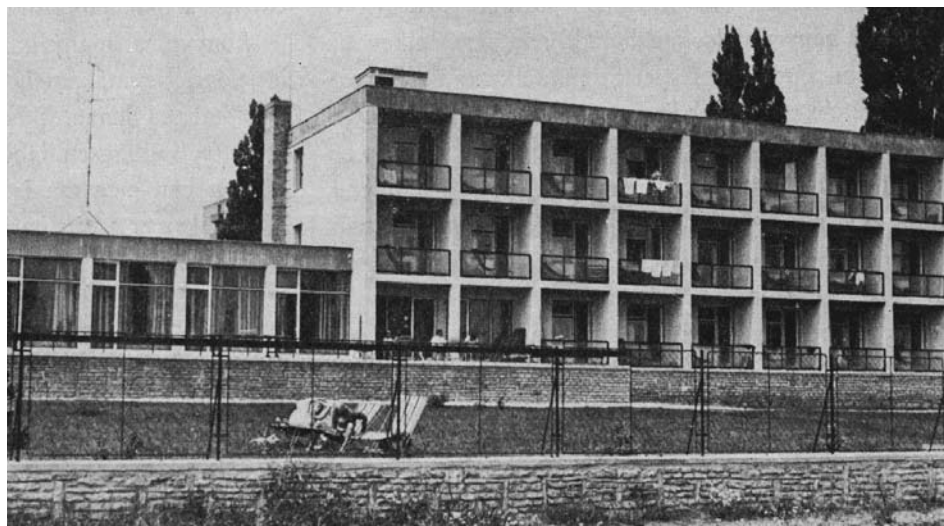
Áprilisban új feladatot kapott a kar: meg kellett határozni 10–15 évre előre az erdőmérnökképzés célját és tartalmát. Növelni kellett a hallgatók önállóságát és az oktatás hatékonyságát. Ezért ismét kísérletet tettek a meglévő tanterv felülvizsgálatára és továbbfejlesztésére. A kari Oktatási Bizottság számos, a távlati fejlesztés céljait szolgáló javaslatot tett. A tanszékeknek azonban nem sikerült egységes álláspontot kialakítani ez ügyben. Nem tudtak megegyezni többek között pl.: a régi és új tantervek bevezetésének, alkalmazásának idejében, a műszaki tárgyak oktatásának szükségességében, az óraszámokban, a vizsgák számában, a szigorlati tárgyakban, az államvizsga tárgyakban, a tantárgyak összevonásában, a politikai–ideológiai tárgyak magasabb óraszámában, a délutáni oktatás kérdésében, a szabad szombat bevezetésében, a nyelvoktatásban, stb. Ennek következtében ismételen vissza kellett térni a vitaanyagra.

E nagy munkálatok mellett Nemzetközi Tudományos Fásítási Értekezletet rendeztek és az ifjúságpolitikai Központi Bizottsági határozatokat véleményezték. Ez utóbbi az oktatás és az ifjúság viszonyát, helyzetét felölelő téma volt, amit nagyon alapos tárgyalással elemeztek.

Az egyetem Tanulmányi Emlékérmet alapított. 1970 májusában adták át első ízben az arra érdemes hallgatóknak.

Az időnkénti pénzhiány ellenére sem volt áttekinthető, jól szervezett az egyetem és a kar műszerbeszerzése. Ezért egyetemi Műszerbizottságot alakítottak, aminek tagjai az igényelt műszerekről, azok beszerzésének folyamatáról intézkedtek és folyamatos, általános tájékoztatást adtak a Gazdasági Igazgatóságnak, valamint a karoknak és az igényelőknek is.

Anyagi javakban ismét gyarapodott az egyetem és a kar, mert elkészült és működött a keszthelyi alkotóház, még korszerűbbé tették a Jegyzetsokszorosítót, s vadászati gyűjteményt alakítottak ki. A mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter, 1971 áprilisában kelt 40 512/1971. sz. rendeletével – az egyetem kérésére – megkezdődhetett a faipari üzem mérnök képzés a Faipari Mérnöki Karon az 1971/72. tanévtől kezdődően. Így itt megvalósult a kétszintes mérnökképzés. A képzési idő 3 év lett. Az volt a cél, hogy az üzem mérnökök a faipari mérnökök segítőitársaiként a termelés közvetlen irányítói legyenek. Ezzel egyidejűleg az okleveles Faipari Mérnöki Szakon és az Erdőmérnöki Karon

az okleveles erdőmérnökképzés esetében is megszüntették a levelező oktatást, csak a faipari üzemmérnöki szakon hagyták meg.

Az 1023/1971. VI. 22. sz. kormányrendelet szabályozta a mérnök és vezetőtovábbképzést. Ennek a rendeletnek eredményeképpen jött létre a MÉM Mérnök- és Vezetőtovábbképző Intézetben az Erdőgazdasági és Faipari szak. Ez a rendelet javasolta a továbbképzések ötvenévkénti periódusosságát. 1971 októberében újra az oktatás fejlesztésével kapcsolatos kérdések kerültek napirendre. Először is a szigorlati és államvizsga követelményeket majd az oktatás korszerűsítését tárgyalták meg. Az előbbi téma minisztériumi utasításra készült. A második témát, az oktatás korszerűsítését már régóta igyekeztek megelégedésre kidolgozni. Ennek szükséges célkitűzései a következők voltak: az önálló tanulás megteremtése, a hallgatók egyenletes leterhelése, V. éven bizonyos szakosodás elősegítése, a diplomaterv készítésre és az államvizsgákra megfelelő idő biztosítása, 5 napos munkahét bevezetése. A tárgyalandó javaslat szerint a szigorlati tárgyak száma 7-ről 8-ra nőtt, az államvizsgatárgyak száma 4 maradt. A tantárgyi órakereteket csökkentették. A munkahét 33 órás lett. Nézetazonosság ismét nem alakult ki.

Megállapítást nyert, hogy nem azért kellett állandóan változtatni a tanrendet, mert az erdőmérnökképzést korszerűtlennek tartották, hanem mert a technikai és gazdasági fejlődés gyors volt és ezek körülményeihez kellett állandóan igazítani az oktatandó ismeretanyagot. Figyelembe kellett venni a tantárgyak egymásra épültségét is.

1971 novemberében kiemelten vizsgálták meg a kar kutatási tevékenységét. Bár a felsőoktatási intézményekben folyó kutatásokat széleskörűen támogatták, hiszen sok esetben nemzetközileg is nagyjelentőségű eredmények születtek, mégis új irányzat született, amely alapján csak a miniszteri állásfoglalás szerinti öt nagy kutatási témával lehetett foglalkozni, s anyagilag csak ezeket támogatták. Már 1970-ben le kellett zárni a korábban folyó diszciplináris kutatásokat, s zárójelentést kellett készíteni. Nem volt tilos a kutatások folytatása, de csak saját anyagi erőforrásból végezhettek.

Az egyetemen folyó egyéni, vagy kis csoportos kutatások finanszírozását, amik a fiatal oktatók kutatóvá nevelését is szolgálták ha nehézségek árán is, de az egyetemnek biztosítania kellett. A kutatóhelyeket megfelelő módon fel kellett szerelni.

Minden esetben a kutatások tervezését igen körültekintően, gondosan végezték. Általában a tanszéken oktatott tárgyakhoz kapcsolódtak azok, de az erdőgazdaságok is sok kutatási téma kidolgozását igényelték, amit finanszíroztak is. Itt kell megemlíteni a hallgatók tudományos diákköri tevékenységét, ami nagyon hullámzó volt a kar életében. Sok esetben minden fáradozás, buzdítás hiába való volt, csak igen kis létszámú volt az a csoport, aki a kötelező feladatok elvégzésén túl, részt vett valamilyen tanszéki, vagy egyéni kutatásban. Máskor viszont igen örvendetes kutatómunka folyt, s a felsőoktatási intézmények „versenyében” is kiemelkedőek voltak az erdőmérnökhallgatók. Díjakat nyertek el munkálkodásaik eredményét bemutató dolgozataikkal. 1972-ben a MÉM Továbbképző Intézettel együttműködve az egyetem feladatává vált az erdőgazdaság és a fagazdaság, illetve a faipar vezető szakembereinek intézményes továbbképzése. A tematika kidolgozása, az adminisztrációs munka is az egyetem feladata volt. A szakmai vezető *dr. Majer Antal* professzor lett.

A mérnöktovábbképző tanfolyamok nagy népszerűségnek örvendtek, s sok hallgatót vonzottak még a '80-as, '90-es években is. A mérnöktovábbképzések nem minősültek posztgraduális képzésnek.

1972 áprilisában ismét visszatértek az oktatás korszerűsítésének tárgyalására az 1967. évi oktatási reform kezdete óta, immáron sokadszor. Tanszéki csoportokat hoztak létre, amelyek felülvizsgálták a tantárgyi programokat és az órakereteket.

Felmerült a kérdés, hogy milyen igényeket kellett és kell az oktatási reformnak kielégítenie, s mi által lehetséges az igények kielégítése? A következőket fogantatosították:

- Megállapították az elmélet és gyakorlat közötti helyes arányt,
- Kevesebb, tartalmában gazdagabb előadásokat tartottak,
- A hallgatókat önállóbb munkára készítették

- A túlhaladott tananyagrészek helyett korszerű ismeretanyagot adtak elő
- Új tárgyakat vezettek be, néhány tárgyat megszüntettek
- A gyakorlati oktatást új alapokra építették
- A tananyagban az erdő funkcionális változásait követték
- Nevelési célkitűzéseket valósítottak meg
- Az ideológiai oktatást hatékonyabbá tették

Az új reformtantervet 1973. szeptember 1-jével kívánták bevezetni.

Az Oktatási és Nevelési Bizottság ismét részletes, átgondolt az eddigi véleményeket figyelembe vevő összefoglalást készített. A meghatározó összefoglalásból kiragadott néhány ajánlás is mutatja a sok mindenre kiterjedő figyelmet. A szigorlati tárgyak számát 7-ben állapították meg (*Matematika, Növénytan, Termőhelyismerettan, Politikai gazdaságtan, Földméréstan, Erdővédelemtan, Erdészeti útépítéstan*), a szorgalmi időt minimum 13 hétnek, a vizsgaidőszakot maximum 6 hétnek ítélték, új tárgyak bevezetését szorgalmazták, pl.: *Vezetélmélet, Számítástechnika, Környezetvédelem és tájrendezés*. A vizsgák számát félévenként 5–6 számúnak javasolták, célszerűnek tartották a jegyzetek átdolgozását. Javasolták Gyakorlati tanszék felállítását.

A székesfehérvári Felsőfokú Földmérési Technikum átszervezésével és felfejlesztésével a minisztertanács 1032/1972. (VII.31.) sz. rendeletével Földmérési és Földrendezői Főiskolai Kart létesített, s az Erdészeti és Faipari Egyetemhez csatolta.

A minisztertanács 1972. szeptember 2-án kelt, 2021/1972. MT. számú határozatával elrendelte, hogy 1973. első félévében létre kell hozni a karon az integrált szervezeti egységeket. Ez a rendelkezés megváltoztatta volna a karok így az Erdőmérnöki Kar egész szervezeti felépítését. Azonban hosszú-hosszú éveken át csak tervezték, javasolták, különféle változatokban kidolgozták a rendelkezés végrehajtását, de ténylegesen nem, vagy csak igen kis mértékben valósították meg. Látható lesz a folyamat, mert a történelmi hűség miatt ismételtén vissza-vissza kellett térni rá.

Véleményt kellett adni 1972. decemberében a karon 2000-ig folyó hosszútávú képzési tervezetről.

Ez országos előírás volt. Valójában azonban nem is ezen oktatási tervezetről, hanem arról az erdőgazdálkodás fejlesztési, szakmai ágazati terv elkészítéséről volt szó, amelynek alapján majd meg kell változtatni az oktatást.

11 év alatt ez volt a harmadik prognózis tanulmány (1961., 1969., 1972.) amit bírálni és véleményezni kellett.

1973. január 15-én visszatértek a tanterv javaslat megvitatására. A következő változtatásokat fogantatosították: a tárgyak számát 44-ben határozták meg. Növelték a munkatudományi, szervezési és üzemvezetési tárgyak arányát a műszaki tárgyak rovására, mert az erdőgazdasági gyakorlat ezt követelte. Az I–II. éven 35 órás, a III–IV. éven 30 órás heteket alakítottak ki. (Ez utóbbi esetben a hallgatók már önállóbbak lettek és így több lehetőség maradt az egyéni kutató- és a TDK-munkára). Minden törekvés arra irányult, hogy megtartsák a biológiai, műszaki és ökonómiai egységet az erdőmérnök-hallgatók képzésében.

Döntés született arról, az SZMSZ és a Dékáni Tanács állásfoglalása alapján, hogy az 1972/73. tanév második félévében minden V. éves hallgató köteles hallgatni a *Munka- és vezetélméleti ismeretek*, a *Vezetés a fagazdaságban* és a *Korszerű számítástechnikai alapismeretek* c. tárgyakat, beszámolási kötelezettség nélkül. IV–V. éven az *Erdészeti tájrendezés és környezetvédelem* c. tárgyat beszámolási kötelezettséggel, III. éven a *Szakirodalmi ismeretek* c. tárgyat. Speciálkollégiumokat rendszeresítették. A jelentkezők számától függően meghirdették a *Méhészeti ismeretek* és a *Gombaismertető* c. tárgyakat. Továbbra is kötelező tárgy maradt a *Honvédelmi ismeretek*.

Szervezeti változások és oktatási reformok

1973 márciusában el kellett készíteni az egyetemi reform szervezeti változásaira vonatkozó kari állásfoglalást. Ez a korábban már jelzett, az állami oktatással kapcsolatos 2021/1972. (IX.3.) MT. sz. határozat végrehajtására irányult.

Ennek tudatában dolgozta ki az egyetem vezetősége azokat az irányelveket, amelyeket a kar esetében is

figyelembe kellett venni. Egyetértettek abban, hogy a korszerű szakmai, ökonómiai és pedagógiai elveket egyaránt megtestesítő oktatási szervezetet kell kialakítani, vagyis integrált szervezeti egységeket kell létrehozni. Első lépcsőként tanszéki csoportok megalakítását tervezték. Az Erdőmérnöki Karon a következő tanszékcsoportok kialakítását javasolták:

- Biológia alap és alapozó tárgyak – *Kémia, Növénytan, Termőhelyismerettani tanszék*
- Műszaki alap és alapozó tárgyak – *Géptani és munkatani, Geodézia tanszék, Fizika (Elektrotechnika), Mechanika, Rajz (Ábrázoló geometria) tanszék*
- Fatermesztési tárgyak – *Erdőműveléstani, Erdőtelepítéstani, Erdővédelemtani, Vadgazdálkodási tanszék*
- Erdőhasználati tárgyak – *Erdőhasználati, Erdészeti szállítástani, Építéstani tanszék, Fagazdasági áruismeret, Felkészítő és feldolgozó telepek*
- Ökonómiai tárgyak – *Üzemtani, Erdőrendezéstani, Matematika és számítástechnikai tanszék.*

A felsorolásból kimaradt a Marxizmus-leninizmus tanszék, a Testnevelési tanszék, az Idegennyelvi lektorátus, a Központi Könyvtár és az Oktatástechnikai Osztály (Fotólaboratórium, filmlaboratórium, audiovizuális csoport, műszaki rajzoló csoport, jegyzetszorosító, stb.) amelyek közvetlenül a rektor, vagy a rektorhelyettes irányítása alá kerültek volna. 1973. június 9-én a korábban már többször tárgyalt tantervi irányelvi javaslatokat végre jóvá hagyták.

A tantárgyi programokat a kiadott egységes minta szerint kellett elkészíteni. Az új tantervet 5 éves kifizetéssel tervezték bevezetni. Az 1974/75. tanévben csak az I. éven alkalmazták.

A posztgraduális képzések megindításán sokat fáradozott a kar és az egyetem.

Az 1967. évi elvetett, első szakmérnökképzési javaslatot a '70-es években számos más próbálkozás követte. Például 1972-ben az Erdővédelmi szakmérnökképzés levelező oktatási formában történő bevezetését indítványozták. 1973-ban a miniszterhelyettes utasítására foglalkozni kellett az Erdészeti tájrendezési és környezetvédelmi szakmérnök képzés megszervezésével. Az *Erdészeti tájrendezés és környezetvédelem* c. tárgy oktatását rendszeres, nappali képzésben el kellett indítani.

Várható volt a karon 13 fő, trópusi országból érkező erdőmérnökhallgató. Ez indokolta, hogy javasolták a *Trópusi erdőmérnökképzés* c. tárgy bevezetését. Ez csak kiegészítő oktatás lett volna, más külföldi, zürichi, tharandti és göttingeni példák alapján. A tervezetet a kari tanács elfogadta.

Az anyagi lehetőségektől függő, megvalósítandó beruházások sorában rendkívüli eseményre kerülhetett sor, megkezdődött egy új egyetemi könyvtárépület tervezése. Tervbe vettek még faipari tanműhely, központi adminisztrációs épület építését és tanterem korszerűsítéseket.

1973. december 21-én adták át az új kollégium épületét, a menza (konyha és étterem) épületével együtt. Az előzetes terveknek és célkitűzéseknek megfelelően 1974 júniusában a reform tanterv javaslat jóváhagyásra került. Bevezetésének elrendelése még váratott magára, az egyetem a főhatóság döntését várta.

Két új fakultatív tárgy bevezetésére tettek javaslatot: *A vadon élő állatok betegségei* és *Az erdő biológiája* címűekre. A tanács elvben jóváhagyta a tárgyakat, de nem helyezte meghirdetésüket az új reformtanterv bevezetése előtt.

Az egyetem rektora központi irányítás alá vonta az Idegennyelvi lektorátust, a Testnevelési tanszéket és a Marxizmus-leninizmus tanszéket.

Több sikertelen próbálkozás után végre 1974-ben meg is indult a szakmérnökképzés az egyetemen

az 1973. MÉM 31.713/1. sz. engedély alapján. Első ízben Erdészeti növényvédelmi szakmérnököket képeztek levelező tagozaton. A szűk, szakosított ismereteket 2 év során sajátíthatták el a hallgatók. Az első erdészeti növényvédelmi szakmérnökök 1976-ban végeztek.

1975. január 29-én kelt rendelkezés szerint, a megnövekedett feladatok jobb ellátása érdekében megszervezték a külön SZMSZ-szel működő Továbbképzési Osztályt.

A MÉM Szakoktatási Főosztály Vezetője 1975. február 7-én kelt 60.282/1975. sz. határozatával jóváhagyta az Erdészeti környezetvédő és tájrendező szakmérnök-képzés tantervi irányelveit. A tantárgyi programviták is lezajlottak. Elkezdődhetett az Erdőmérnöki Kar második szakmérnök-képzése a Tájrendező és környezetvédő szakmérnöki szakon. A felső szervek utasítására Tudományos Diákköri Tanácsot kellett alakítani. Országos TDK konferencia megrendezésére került sor Sopronban április 10–12. között.

Az 1975. évi oktatási reform és a kar élete

A főhatósági irányítással zajló oktatáskorszerűsítés nagy munkája, a reform még valójában be sem fejeződött, illetve teljességében el sem kezdődött, amikor 1975-ben ismét újabb oktatási reform vette kezdetét. Ekkor a több, kisebb, önálló diszciplínát nagyobb, átfogó tantárggyá kellett összevonni, s csökkentették a tananyagot és az óraszámokat is. Ennek ellenére, később mégis új tárgyakat vezettek be pl.: *Agrártörténet*, *Számítástechnika*.

A *Honvédelmi ismeretek*, a *Munkavédelem* (a *Biztonságtechnika* c. tárgy helyett) c. tárgyakat oktatni kellett. A tantervbe be kellett tervezni 200 órával a diplomaterv készítését. A *Testnevelés* nem terhelhette az órakeretet, mert azt aktív pihenésnek kellett venni. A tantervek készítésénél kötelező volt az alábbiak betartása:

- A tantárgyak száma maximum 35 lehetett.
- A heti kötelező óraszám 10 félév alatt átlagosan a 31 órát nem haladhatta meg.
- Az órarendi elfoglaltság 10 félév alatt 13 héttel számolva 3900 és 4300 óra között lehetett.

- Az elméleti és gyakorlati órák aránya egyetemi képzésben 1-nél nagyobb szám lehetett. A tantervi irányelvek megadták mi tekinthető elméleti elfoglaltságnak. Ilyenek voltak a szemináriumok is. Meg kellett vizsgálni, hol lehetne a gyakorlatok rovására az elméleti órákat növelni.
- A kötelező vizsgák száma félévenként maximum 6 lehetett, ebből kettő volt a szigorlat. A 6 vizsgába beleszámított a záróvizsga és a kollokvium is.
- A 10. félévben 2–3 napot szabadon kellett hagyni a diplomaterv számára.
- A szorgalmi idő a 10. félévben 10 hét lehetett, a többiben 13 hét. A 14. hetet nagy-gyakorlatok és tanulmányi kirándulás számára kellett fenntartani.
- A kötelező szakmai gyakorlat egy alkalommal max. 4 hét lehetett, összesen 10–12 hét.

A karon 34 tárgyat állapítottak meg. Amikor már úgy tűnt, hogy végre nyugvópontra kerülhet a reformtanterv ügye, kiderült, hiába volt minden fáradozás! Az új irányelvek szerint a kari tanácsban ismét nem tudtak megegyezni a tanácstagok az óraszámokban, a tárgy oktatásának helyében, a tantárgy összevonásokban, a tárgyelnevezésben, stb. Nehézséget okozott az is, hogy a szűkített kötelező órakeretbe megnövelt számú ökonómiai órákat kellett volna beállítani. Ezért aztán sokad-szori tanterv átgondolásra és átdolgozásra került sor. Végül 1975. november 28-án a dékán ismét előterjesztette az új tanterv jóváhagyására a javaslatot. A kari tanács elfogadta azt és az egyetemi tanács elé bocsátotta.

Az *Építészeti alapismeretek* c. tárgyat fakultatív tárgyként vették a tantervbe. Fakultatív tárgyak voltak még: *Marxista esztétika*, *A szocialista vállalatok helye a népgazdaságban*, *Agrár/erdészet/történet*, *Gépkocsivezetés*, *Gombaismeret*, *Vadonélő állatok betegségei*, *Szakirodalmi ismeretek*, *Fényképezéstan*, *Méhészet*. Ezek azonban nem voltak kötelező fakultatív tárgyak, mert ha azok lettek volna, akkor rejtett óraszám-emelést eredményeztek volna.

1976 februárjában megkezdték az új tanterv tantárgyi programvitáit. Májusig folyamatosan, egymás után tárgyalták meg és fogadták el a 33 tantárgy programját. A 34. tárgy a *Testnevelés* volt, ami az új értelmezés szerint nem számított tantárgynak.

Ezért aztán az a javaslat született, hogy az *Építészeti alapismeretek* c. tárgyat próbálják helyette a tantervbe beiktatni, hogy ne a fakultatív tárgyak között szerepeljen. Az egyetemi tanács jóváhagyta az új reformtantervet.

A reformtanterv szerinti oktatást felmenő rendszerben az 1976/77. tanévben meg kellett kezdeni. Az első, reform tanterv szerint képzett erdőmérnök évfolyam 1981 júniusában végzett.

A sok tárgyalás, vita végére az a vélemény alakult ki, hogy a reformtantervvel emelték az oktatás színvonalát. A nagy munkálatok közepette az egyetem távlati fejlesztési tervének előkészületeiből, valamint a létszámgazdálkodási terv kidolgozásából is kivették a kar oktatói a részüket.

Ifjúsági Parlamentet rendezett a hallgatóság, ahol az egyetem és a kar vezetősége beszámolt az ifjúságnak az oktató és kutatómunkáról. Az ismert tényeken kívül megállapították, hogy az ifjúság TDK munkája megfelelő volt, kutatási eredményeik ismertetésére még felolvasó ülésszakokat is tartottak. 1977-ben elrendelte a minisztérium az úgynevezett komplex államvizsga bevezetését. Ez azt jelentette, hogy a hallgatók a tanulmányaik befejeztével a megszerzett tudásukról átfogóan, mindenre kiterjedően adnak bizonyosságot, államvizsgatételek alapján. Ezt megelőzően az elkészített diplomatervet is az állami vizsgáztató bizottság előtt védik meg, a diplomatervet kiadó tanszék konzulensének jelenlétében.

A diplomatervet az államvizsgabizottság tagjai előzetesen nem ismerhették meg, tehát csak felületes véleményt alakíthattak ki róla, vagy teljes egészében a már megírt bírálatra hagyatkozhattak. Az elmélyült megvitatásra egyébként sem volt nagyon lehetőség, a behatárolt időkorlátok miatt. Általában a diploma védés után fél óra múlva következett a szóbeli államvizsga, jobb esetben csak másnap. A diploma megvédése és az államvizsga letétele után kapták meg a hallgatók oklevelüket.

A kar a szóbeli vizsgákhoz 33 államvizsgatételt határozott meg. Sok vita alakult ki a kérdésekkel és a vizsgáztatási módszerrel kapcsolatban is. Korábban arról volt szó, hogy csak azon hallgatóknak kell így államvizsgázni, akik a reformtanterv szerint végezték tanulmányaikat, mert tulajdonképpen

a reformmal együtt kellett volna ezt a vizsgáztatási módszert is kidolgozni. Mindennek ellenére, felsőbb utasításra előbb kellett bevezetni, már az 1976/77. tanév II. félévében. Nagyon rövid idő alatt, gyorsan kellett erre a változásra felkészülni a hallgatóságnak és az oktatóknak egyaránt.

1977. március 16-án súlyos autóbaleset érte dr. *Cziráki József* rektort, ezért a rektori teendők ellátására dr. *Káldy József* rektorhelyettes kapott megbízást.

A korábbi előrejelzések után, ténylegessé vált, hogy májusban el kellett készíteni 1990-ig terjedően az egyetem távlati fejlesztési koncepcióját. Az Erdőmérnöki Kar is kivette részét a feladat elvégzéséből. A főhatóság megadta az iránymutatást, a tematikát, a vázlatot. Ennek a nagyjelentőségű munkának az elvégzésére ad hoc bizottságot hoztak létre. Sok javaslat, kritika és vita után kidolgozták a képzési rendszer vertikális tagoltságát – üzemmérnök, okleveles mérnök, szakmérnök képzés – és a horizontális tagolódást –, a szakosodást. Meghatározták az optimális hallgatói létszámot. Kidolgozták a képzés tartalmi vonatkozásait. Megállapították az oktatott tárgyak integrációs, differenciálódós lehetőségeit. Javasolták az oktatási stratégiát, a biológiai, műszaki, ökonómiai képzés szükségességét hangsúlyozva. A tárgyak logikus és kronológikus egymásra épülésének megállapítását is megadták. A képzés módszertanával, az oktatástechnológia fejlesztésével is foglalkoztak. Kidolgozták az elkövetkezendő időszak munkaprogramját is.

Tervbe vették egy erdősz-gépezés üzemmérnök képzés, valamint okleveles tájrendező mérnökképzés indítását. A tantervi irányelveket és a tantervet is kidolgozták. Ezen képzések iránt jelentős társadalmi igény volt. Az erdősz-gépezés képzésben „*művezetői szintű*” képzettséget kívántak adni.

Ezt a képzést azonban a minisztérium nem támogatta. Az okleveles tájrendező mérnök képzést indokoltnak tartották és sürgették megindítását. Az I–II. évet az erdőmérnökhallgatókkal együtt kívánták végeztetni és csak III. évtől szakosodtak.

Fahasználati és anyagmozgatási, Erdészeti gépesítési, valamint Vadgazdálkodási és vadászati szakmérnöki szakképzést kívántak 1977-ben indítani. A Fahasználati és anyagmozgatási szakmérnök-

képzés, a Vadgazdálkodási és vadászati képzés tantervi irányelveit elfogadták és jóváhagyták. Előkészületeket tettek Fatermesztési szakmérnöki tagozat beindítására.

Felmerült a kar oktatás-szervezeti egységeinek korszerűsítési kérdése. A tanszéki szétaprózottságot fel kellett számolni! Az 1972-ben született, a felsőoktatási intézmények korszerűsítésére vonatkozó rendelkezések óta sokat fáradoztak ennek megvalósításán. Bár a rendelkezést kötelezően végre kellett volna már hajtani, a szervezeti változtatások terén érdemben nem történt semmi.

Ezért ismét tanszékcsoportok alakítására tettek javaslatot. Először is a Fatermesztési tanszékcsoportot kívánták megalakítani: az Erdővédelem, Vadgazdálkodás, Erdőművelés, Erdőtelepítés tanszékekből. Majd két tanszéket egygé vontak össze: az Erdőhasználat és Erdőfeltárás tanszékké. (A két külön névből egy lett.)

Végül a Növénytan és Termőhelyismerettani tanszékcsoportot kívánták létrehozni két korábbi tanszék és az MTA mikrobiológiai kutatócsoport összevonásából.

1977 nyarára elkészült az egyetem Központi Könyvtárának új épülete. A nyári átköltözés után december 13-án adták át az olvasóknak, használóknak. 1978. év elején ismét értékelték az Erdőmérnöki Kar tudományos kutató munkáját. A korábban három kategóriában végzett MÉM tárcaszintű kutatások, a diszciplináris kutatások és az erdőfenntartási alpból finanszírozott kisebb kutatások köre beszűkült. Megmaradtak a környezetvédelmi, MÉM kutatási főirányú, ERTI gondozású, vadbiológiai témájú önálló és társ-kutatások. A fennálló pénzügyi nehézségek, finanszírozási gondok sok esetben hátráltatták és akadályozták a munkát. A kutatási tevékenység fellendítése érdekében értékelték az egyetem, a kar és az Erdészeti Tudományos Intézet közötti együttműködés lehetőségét. Konkrét, az egyetemi tanszékek és az ERTI osztályok közötti közös feladatok megoldására, kutatási témák kidolgozására születtek határozatok.

1978 májusában nem engedélyezték az Erdészeti gépésztudományi üzemmérnökképzés létesítését, de elkezdődött az erdész-gépész szakmérnökképzés.

Ekkor a karon már több évfolyamban volt Erdészeti növényvédelmi, Tájrendezés és környezetvédelmi, Fahasználati és faanyagmozgatási szakmérnökképzés. Az elképzelések szerint 1990-ig Fatermesztési, Erdészeti növényvédelmi, Fahasználati, Erdész-gépész szaküzemmérnöki, Erdész-gépész, Erdészeti üzemgazdasági, Erdőrendezési és Vadgazdálkodási szakmérnökképzést kívántak folyamatosan meghirdetni.

Ezekre a képzésekre igény lett volna, de mégis, a megvalósításra való lehetőségek sokkal kisebbek voltak. Az oktatók leterheltsége igen nagy volt, teremhiány volt, az anyagi fedezet sem volt minden esetben adott, s a jegyzetellátást sem lehetett folyamatosan megoldani. Tehát a tervezett képzésekből valójában csak azokat kívánták megvalósítani, amelyek iránt az ágazatnak kellő számú érdeklődője, jelentkezője volt. A szakmérnökképzést egységes elvek szerint felül kellett vizsgálni, s ügyelni kellett arra, hogy a mennyiség ne menjen a minőség rovására. 1978. július 1-jével *Kecskés Sándor* egyetemi tanár lett a rektor, az erdőmérnöki kar dékánja *dr. Herpay Imre* egyetemi tanár.

A főhatóság jóváhagyta az egyetem távlati fejlesztési tervét, ezért ki kellett dolgozni iránymutatás

alapján a koncepció intézkedési tervét, vagyis azokat a tervezett intézkedéseket, amelyek a fejlesztési terv megvalósítását célozták. Ebben elhatározták többek között a képzés rendszerének fejlesztését, a képzés tartalmának és módszerének fejlesztését, az oktató-nevelő munka korszerű kialakítását, a kutató-fejlesztő tevékenység javítását, a személyi és tárgyi feltételek korszerűsítését. Ehhez: nem kívánták az erdőmérnökképzést szakosítani. Fokozatosan be kívánták vezetni az üzemmérnök képzést pl.: az erdész-gépész üzemmérnök képzést, s tág teret kívántak adni a fakultatív tárgyak oktatásának. Javítani akarták a felvételi rendszert és a beiskolázási munkát.

Az erdőgazdálkodás korszerűsödő tevékenységéhez igazították, fejlesztették az oktatás tartalmát. Fokozni kívánták a közgazdasági szemlélet alakítását. Ennek megfelelően megvizsgálták a szaktárgyak programját és a tantervet, s a módszertani korszerűsítést sem hanyagolták el.

Meg kívánták tartani az oktatás–nevelés–kutatás egységét. Betartatták az oktatói követelményrendszerben előírtakat, gondoskodtak az oktatók szakmai, politikai fejlesztéséről.

Azután a főhatóság ismét újításokat rendelt el az erdőmérnökképzésben. Előírta a *Számítástechnika* oktatását 195 órában. A nyelvi képzésnél pedig úgy határozott, hogy a 4. és 8. félév végén záróvizsgát kell tenni. Így aztán szükséges volt a nem is olyan régen „*állandósított*” reform tantervet újból megváltoztatni. Néhány több féléves tárgy esetében záróvizsgát vezettek be, gyakorlati jeggyel együtt. (Az egyik oldalon a vizsgák számának csökkentését írták elő, a másik oldalon kötelező plusz vizsgákat rendeltek el.)

Visszatérően, sokadszorra is foglalkozni kellett a szervezeti egységek összevonásával, a tanszékcsoportok kialakításával. A már határozatban is rögzített három tanszékcsoportot – bár elkészítették SZMSZ-üket – ténylegesen nem valósították meg.

A tanszékcsoportok tervezett kialakítását nem karonkénti megosztásban kellett végezni, az egyetem egységében kellett gondolkodni, ennek ellenére igyekeztek karok szerinti „*összevonásokat*” kialakítani, az erdőmérnöki karon, az alábbi módon:

- Termőhelyismerettani és Növényntani
 - Erdőtelepítéstani és Erdőműveléstani
 - Erdővédelemtani és Vadgazdálkodástani
 - Földmérés-tan és Erdőrendezéstan
 - Erdészeti Géptani, Erdőhasználati és Erdészeti Szállítástani
 - Matematikai és Ábrázoló geometriai
- tanszékcsoportok létrehozását javasolták. Önálló tanszék maradt az Üzemtani és a Kémia tanszék. 1979 januárjában be kellett számolni a reform tanterv szerinti oktatás tapasztalatairól. A kar a következő véleményét fektette le: jó lett volna, ha legalább 5 évenként azonos maradt volna a tanterv. Sajnos a minisztérium rendelkezései ezt nem tették lehetővé. 30 év alatt egyetlenegy tantervnek sem volt kifutási ideje. Az oktatás kezdeti nehézségeit minden esetben éppen csak leküzdötték és máris újítani kellett, rá kellett térni egy másik rendszerre. A csúcsra, a kiteljesedésre, valójában az igazi tapasztalatszerzési lehetőségre sosem juthattak el. Az oktatók az oktatás minőségi fejlesztésének megvalósíthatóságára mindig tekintettel voltak. A tananyag mindig a reform tantervben elfogadott programhoz alkalmazkodott. A komplex államvizsgát nem tartották jónak, de tudomásul vették, hogy a minisztérium utasításait el kell fogadni.
- A korábbi, s az érvényben lévő reformtantervek is a gyakorlati oktatás hatékonyságát kívánták növelni. A nyári gyakorlatokon a hallgatók gyakorlatvégzését kissé megszigorították. Az oktatók jobban ellenőrizték őket. A hallgatóknak az elvégzett munkákról írásbeli beszámolási kötelezettségük volt, ami természetesen az erdőgazdasági, az irányításukkal, felügyelésükkel megbízott szakemberekre is nagyobb felelősséget rótt. A IV. évesek diplomatanterv feladatukkal kapcsolatban végezték a nyári gyakorlatot. Az 1979/80. tanév munkatervében leszögezték, hogy javítani kell az oktató és kutató munkát, nem elhanyagolva a nevelési feladatokat sem. Különös gondot fordítottak az oktatók, de főképp a hallgatók világnézeti, erkölcsi, esztétikai és testi nevelésére, a közösségi életre való felkészítésére. A tárcaszintű kutatások ettől a tanévtől kezdődően megszűntek. A diszciplináris kutatást új rendszerben szervezték.

A kar hallgatói mezőgazdasági munkákban vettek részt. A '60-as évektől kezdődően ősszel vissza-vissza tért, ha nem is mindig, ez a tevékenység.

1979-ben a Botanikus kertet természetvédelmi területté nyilvánították, ezzel az egyetem egyik értéke nemzeti értékeink részévé vált.

Sok, a kar életét befolyásoló és segítő különféle bizottság és tanács működött, úgymint a Tudományos és Kutató Bizottság/Tanács, a Közművelődési Bizottság/Tanács, a Diákjóléti Bizottság, az Oktatási-Nevelési Bizottság, a Tudományos Kutatási Bizottság, a Tudományos Diákköri Tanács, a Műszerbizottság, a Tűzvédelmi és Munkavédelmi Bizottság, a Könyvtári Tudományos Tanács, a Közművelődési Bizottság, a FEB Egyetemi Bizottság, stb.

A korábbi évekhez hasonlóan az oktató és kutatómunka elősegítése érdekében az intézmények közötti együttműködést szorosabbra fűzték, illetve az együttműködők körét kibővítették. Állandó kapcsolatban volt a kar az ERTI-vel, a TÁEG-gel, szinte valamennyi erdő- és feldolgozó gazdasággal, és a vadgazdaságokkal is. Négy erdészeti és faipari vállalat gyakorló gazdaság lett. Jó volt a viszony a társegyetemekkel, valamint az Erdőrendezési Szolgálattal, a Nyugat-magyarországi Fagazdasági Kombináttal, a bábolnai Mezőgazdasági Kombináttal, a Magyar Szabványügyi Hivatallal, a Geodéziai cégekkel, a GGKI-val. A Gödöllői Agrártudományi Egyetem Vadbiológiai Kutató Állomásával a Vadgazdálkodási Tanszék tartotta a kapcsolatot. Jó volt a kapcsolat még a Vas megyei Növényvédelmi és Agrokémiai Állomással, az AGROTRÖSZT-tel, s lehetne még hosszan sorolni az intézményeket. Némelyikükkel a mindennapi élet számos területén is együttműködtek.

Főhatósági utasításra elvégezték „*az oktatás tartalmi vonatkozású önvizsgálatát*”. Az oktatás minden területén a tananyag korszerűsítése folyt, új ismeretek közlésével.

A mérnöki szakokon ebben a tanévben fejeződött be a reform tanterv utolsó évfolyamokra való kiterjesztése.

Több új és átdolgozott jegyzet, valamint oktatási segédlet jelent meg. A tankönyvül is szolgáló szakkönyvek száma gyarapodott.

Az Erdőmérnöki Kar élete 1980-tól

Az MSZMP határozatot hozott arra vonatkozóan, hogy a távlati fejlesztés igényeinek megfelelően át kell alakítani a felsőoktatást. Ennek gyakori átszervezések nélkül, az oktatás folyamatosságát megőrizve kellett végbemennie. Az oktatók, a külső szakemberek és a hallgatóság képviselőinek bevonásával elkészítették az oktatás tartalmi átvizsgálását.

1980-ban a korábbi törekvéseknek megfelelően elismerten szükségesnek tartották, és így újra tantervbe iktatták az *Építéstan* c. tárgy oktatását. 1980–81-es tanévben megkezdték az Erdészeti technológus/erdésztechnológus szakmérnökök képzését a MÉM 27.402/79. sz. engedély alapján.

Rendkívüli erdőmérnöki kari tanácsulésen 1981 januárjában *Az Erdészeti és Faipari Egyetem oktatási szervezeti egységeinek korszerűsítése* c. fejlesztési tervvel foglalkoztak. Ez kimondta, hogy „*az erdőmérnökképzés célja az ezredfordulóig a jelenlegihez képest alapvetően nem változik.*” A korszerűbb ismereteket azonban súlyozottabban kellett oktatni, úgymint a nemesített szaporítóanyagtermelést, a korszerű biológiai, műszaki és ökonómiai alapokra épülő intenzív fatermesztési eljárásokat, a hatékonyabb állományvédelmet, a fatermesztés és fakitermelés korszerű gépeinek és géprendszereinek ismeretét és üzemeltetését, a gazdaságpolitikai célkitűzéseknek megfelelő fahasználati, anyagmozgatási és geodéziai ismereteket, az új magas- és mélyépítési módszereket, a korszerű üzemtervezési és üzemvezetési eljárásokat, a számítástechnikát. Ehhez kapcsolódóan a szervezeti és igazgatási kereteket is meg kellett változtatni. Minden bizonnyal az ország többi egyetemén sem volt gördülékeny ez a folyamat, mert a már korábban is szükségesnek és indokoltnak tartott kari szerkezetátalakításokhoz a főhatóság ezúttal is iránymutató rendelkezéseket adott. A kari felépítést továbbra is fenn kellett tartani.

Az egyes oktatási szervezeti egységeknél figyelembe kellett venni az alábbiakat:

„*a. A tanszék egy tudományágnak, illetőleg a vele rokon tudományoknak az oktatására és művelésére kialakított önálló vagy intézeten belül működő szervezeti egység.*”

b. A tanszékcsoport az azonos illetőleg rokon szakon oktató több önálló tanszék vagy más oktatási szervezeti egység munkájának koordinálására létrehozott közös szervezet.

c. Az intézet egységes irányítású és egységes gazdálkodást folytató önálló szervezeti egység, amelyen belül az oktató-nevelő és a tudományos feladatokat végző nem önálló intézeti tanszék, vagy más szervezeti egység működhet.”

Az integrált szervezeti egységeket fokozatosan, elkészítendő ütemterv szerint kellett volna kialakítani.

A nagyobb szervezeti egységek várhatóan lehetővé tették volna a tananyag komplexebb és hatékonyabb oktatását, az oktatást segítő technikai eszközök jobb kihasználását, a kutatási feladatok célszerűbb ellátását, az oktatók és dolgozók munkájának nagyobb eredményességét. Ugyanakkor, hiába sorolták fel a kecsegtető előnyöket, ezúttal is csak elméletek, javaslatok, előírások születtek, de a gyakorlatban semmi nem változott. A nagyobb szervezeti egységek „természetesen” nem alakultak meg.

A karon oktatói követelményrendszert állítottak fel, gondoskodni kellett a káderutánpótlásról.

1982-ben megvitatták a szakmérnök képzés helyzetét. Megállapították, hogy az erdőmérnökök számára 6 esetben volt ilyen képzés 1977–1982 között, az alábbiak szerint:

- 1977–1979 Fahasználati és faanyagmozgatási szakmérnök
- 1978–1980, 1980–1982 Erdészeti növényvédelmi szakmérnök
- 1980–1982 Erdészeti technológus szakmérnök
- 1982–1983 Fatermesztési szakmérnök
- 1981–1983 Erdészeti gazdasági szakmérnök.

A továbbiakban pedig:

- 1983–1984. Fatermesztési szakmérnök,
- 1984–1986. Tájérendező és környezetvédő szakmérnök,
- 1986–1988 Növényvédelmi szakmérnök képzések folytak.

A Vadgazdálkodási üzemmérnök képzésre és az Erdész-gépész üzemmérnök képzésre nem adtak engedélyt, noha a kidolgozott és elismert tantervi irányelvek is rendelkezésre álltak. Nem volt igény az erdősz üzemmérnök képzésre.

Ismételten nyelvi, pedagógiai, marxista, számítástechnikai szervezett továbbképzéseket rendeztek az oktatóknak.

Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság több szakterületének tudományos munkájában is részt vállaltak az oktatók.

A hallgatóság körében felerősödött a kulturális, művészeti tevékenység. Több esetben sikereket ért el az Ürmös Együttes névre hallgató tánccsoport, de eredményesen működött a színjátszókör, az énekkar, a zeneklub, a fotósakkör, stb.

1982. február 8-án tartott kari tanácsülésen kiderült, hogy a minisztérium által még 1978 februárjában jóváhagyott javaslatot, két tanszékcsoport létesítéséről, még mindig nem valósították meg. Annak ellenére, hogy azóta többször is elhatárolták e két, és még másik négy tanszékcsoport kialakítását. Ezért sürgősen, legalább egyet létre kellett hozni. Ez a Fatermesztési Tanszékcsoport lett, amely az Erdőműveléstani, az Erdőtelepítéstani, az Erdővédelemtani és a Vadgazdálkodástani tanszékekből állt. Vezetője dr. Majer Antal professzor lett. Ezenkívül összevonták az Erdőhasználati és az Erdészeti szállítástani tanszékeket egy tanszékké, Erdőhasználati és feltárási tanszék néven. Vezetője dr. Herpay Imre professzor lett.

A reformtanterv 5 éves tapasztalatai után a karok ismét változtatásokra készültek.

1982 februárjában az erdőmérnökképzés fejlesztésének irányelvei kerültek napirendre. A vitaanyag többek között előírta, „*hogy a fejlesztés során szélesebb szakmai alapozó ismereteket nyújtó, tovább építhető, későbbi szakosodást biztosító, átfogóbb szakképzési profilokat kell elsősorban kialakítani.*” A tanterveket pedig úgy kellett elkészíteni, hogy az adott szakirányon belül az egymással kombinálható képzési irányok tegyék lehetővé a társadalmi szükségletekhez rugalmasabban alkalmazkodó felsőfokú képzést.

Meghatározták az okleveles erdőmérnökök feladatait, részletes feladatköreit, s a képzési célokat is ennek rendelték alá. Megállapítást nyert, hogy „*továbbra is általános erdőmérnököt képezünk, aki képzésünk mindhárom főirányában, a fatermesztésben, a fakitermelésben és a hozzá tartozó technikában, az ökonómia-tervezésben egyaránt tájékozott.*”

Mivel a képzés az eddigiekben is eszerint folyt a karon, nem találták szükségesnek a változtatást. Alapelv maradt a továbbiakban is, hogy az erős alap- és alapozó tárgyaknak kell biztosítaniuk a gyorsan változó szaktárgyak megújításának későbbi lehetőségeit. Megkísérelték a blokkosított oktatás bevezetését. Ez azt jelentette, hogy a hallgatók olyan sorrendben, illetve olyan csoportosításban ismerték meg a tudnivalókat, amint az a gyakorlatban előfordul.

A gyakorlati oktatásban a hagyományosan bevált évvégi és nyári üzemi gyakorlatokon kívül az évközi komplex szaktárgyi gyakorlatokat kívánták bevezetni. Félévenként 2x3 napot kellett volna dolgozni. A szorgalmi idő 6 nappal így lerövidült, de a gyakorlati oktatás szempontjából sok előnnyel járt volna ez a fajta gyakorlati oktatási rend.

1982/83. tanévben az év kezdetén az oktatók javasolták, hogy a komplex államvizsga rendszerén változtassanak és a diplomaterv védés kerüljön vissza a tanszékekre. A védésre hívják meg az üzemi konzulenszt. Ez a változás nem következett be. Az államvizsgák során megállapították, hogy a végzős hallgatók matematikai, műszaki felkészültsége javult, viszont a biológiai ismeretanyag elsajátítása hagyott kívánni valót.

1983. február 23-án a kar tanácsa elhatározta az Erdőtelepítéstani és az Erdőműveléstani Tanszék egyesítését, 1983. augusztus 1-jei hatállyal, Erdőműveléstani Tanszék néven.

1983-ban ünnepelték az erdészeti felsőoktatás 175. évfordulóját. Ekkor nyílt meg az *Erdészeti, faipari és földméréstörténeti gyűjtemény* a Tanulmányi Erdőgazdaság épületében, a belvárosi Eszterházy-palotában.

1983. április 22-én rendkívüli kari tanácsulésen előzetes többoldalú egyeztetések után, újból az okleveles erdőmérnökképzés tantervi irányelveit tárgyalták meg, valamint az oktatás tartalmi korszerűsítését.

Foglalkoztak a felvétel és alkalmasság kérdésével, részletezték a tanulmányi idő tagolódását.

A heti óraterhelés, az 5 napos munkarenddel összhangban, a tanévek átlagában a heti 30 órát nem haladhatta meg, a hallgatók önálló munkájának elő-

segítése és növelése érdekében. Ebben valamennyi kötelező óra beleszámított. Az I–IV. évek után kötelezően 4–4 heti üzemi gyakorlaton kellett részt venni. I. év végén *Növénytan, Termőhelyismerettan, Dendrometria*, II. év végén *Geodézia, Erdőművelés-tan*, III. év végén *Erdőfeltárási, Útépítési gyakorlaton*. IV. év után már diplomatervi feladattal lehetett foglalkozni. Ezek bonyolításakor igen nagy segítséget nyújtottak a gyakorló bázis gazdaságok és a különböző erdőgazdaságok. A hallgatóknak 5 hét szabadságot kellett biztosítani.

Az általános képzési cél és feladat meghatározás után, az okleveles erdőmérnökképzés célját határozták meg a következőképpen: „...*olyan felsőfokú ismeretekkel rendelkező erdész szakemberek képzése, akik korszerű biológiai, műszaki, ökonómiai és társadalomtudományi képzettségüket képesek a szakterületen hasznosítani és a fejlődés igényeinek megfelelően bővíteni, minek alapján – a szükséges szakmai gyakorlat után – a következő főbb feladatok ellátására válnak alkalmassá: a./ a termelési folyamatok tervezése, vezetése és fejlesztése a közvetlen termelői szférán belül... b./ a közvetlen termelői szférán kívüli állami, szakigazgatási, kutatói, tervezői, oktatási, stb. feladatok ellátása, valamint az erdő folyamatos – materiális és immateriális – hozamának fenntartása és bővítése...*”

Részletesen ismertették az okl. erdőmérnökök feladatköreit. Azután a képzés rendjére tértek ki. A nappali tagozaton folyó általános erdőmérnökképzés szükségességét hangsúlyozták, kiegészítve azzal, hogy a szakosodást az oklevél megszerzése után, diplomamegújító, posztgraduális képzés formájában kell biztosítani. „*A szakmérnökképzés célja az egyes erdészeti szakterületek tudományos igényű, átfogóbb megismerése, továbbfejlesztése és mélyítése.*” A képzés tudományterületei: a társadalomtudományok, a természettudományok, az erdészeti tudományok és a műszaki tudományok voltak. Kiemelten kellett kezelni az idegen nyelvi képzést.

A tárgyakat a képzési folyamatban betöltött szerepük alapján alaptárgyakra, alapozó tárgyakra, szaktárgyakra és kiegészítő tárgyakra osztották fel. Voltak külön rendelkezésekkel szabályozott tárgyak pl.: *a marxizmus–leninizmus tantárgyai, a honvédelmi*

ismeretek, a testnevelés, az idegen nyelvek, a munkavédelem, stb. Kitértek a tantervi struktúrára és a gyakorlati oktatásra. A képzés elméleti és gyakorlati keretek között történt. Az elméleti elfoglaltságot az előadások és a szemináriumok jelentették. A gyakorlatot a tantermi, laboratóriumi, rajztermi, terepi, tanműhelyi, üzemi, stb. elfoglaltságok. A hallgatók évközi munkáját, tanulását feladatmegoldásokkal és a tanulás állandó, folyamatos számonkérésével ellenőrizték. A vizsgaidőszakban pedig az évközi munka „beszámításával” beszámolóval, gyakorlati jeggyel, kollokviummal, záróvizsgálóval, szigorlattal értékelték. Tanulmányaik befejezésekor a komplex államvizsga letétele után okleveles erdőmérnök végzettséget szerezhettek.

A kari tanács elfogadta az erdőmérnökképzés új tantervét, amely az erdőmérnökképzés tartalmi korszerűsítését szolgálta. A képzési óraszám a gyakorlatokkal együtt megnőtt, mivel a szorgalmi időszak 13 hétről 15 hétre emelkedett. A heti óraszám mégis csökkent, így szükség volt bizonyos tárgyak tantárgycsoportok szerinti óraszámcsökkentésére. Fakultatív tárgyak bevezetésére került sor. Ilyen volt az *Agrártörténet* c. tárgy helyett az indokoltabb *Erdészettörténet* című és a *Fakereskedelem*, a *Külgazdasági ismeretek*. Új tárgy lett az *Ergonómia*, ami magába foglalta az eddig oktatott *Munkavédelem* c. tárgyat. A marxizmus–leninizmus tárgyainak heti órászáma csökkent. Az idegen nyelvek tanítása viszont igen magas órászámban szerepelt. A vizsgahónap 5 hét lett. Az új tantervet az 1984/85. tanévben az I. évesek oktatásával kívánták bevezetni.

A gazdasági rendszer változó viszonyai között feltétlenül szükség volt az iparjogvédelem és ehhez kapcsolódó találmányi, mintaoltalmi újítási kérdések ismertetésére. Erre a *Jogi ismeretek* c. tárgy keretében került sor.

Mivel a reform tantervek újból és újból hangsúlyozták a posztgraduális képzések fontosságát, az általános erdőmérnökképzés utáni más-más szakirányú ismeretek megszerzésének, a szakmai ismeretek állandó frissítésének szükségességét, nem volt hiábavaló az egyetem ilyen irányú törekvése még akkor sem, ha ezek megindítása nem volt mindig akadálymentes.

1984 februárjában megtörtént az erdőművelési főirányhoz tartozó tárgyak programjainak jóváhagyása. Ezek az *Erdészeti növénytan*, *Erdészeti meteorológia*, *Termőhelyismerettan*, *Erdészeti állattan*, *Erdővédelemtan*, *Vadgazdálkodástan*, *Erdősítéstan*, *Erdészeti növénynevelés*, *Erdőműveléstan* c. tárgyak voltak.

Márciusban az erdőhasználati – műszaki főirány tantárgyi programjait hagyták jóvá. Úgy mint *Mechanika*, *Geodézia és fotogrammetria I–II–III.*, *Erdészeti építéstan*, *Erdészeti géptan I–II.*, *Erdőfeltárás és vízgazdálkodás I–II–III.*, *Erdőhasználattan I–II–III.* c. tárgyakat.

Júniusban pedig az ökonómiai tantárgycsoportozoz tartozó tárgyak tantárgyi programjait.

Ezek: *Ágazati és vállalati gazdaságtan I–II–III.*, *Vezetési ismeretek I–II.*, *Könyvviteltan*, *Erdőrendezésstan I–II.*, *Dendrometria*, *Környezetfejlesztés és tájrendezés elnevezésű tárgyak.*

Az 1984. évi október 3-i kari tanácsülésen ismét jóvá kellett hagyni 3 éves időszakra a kar intézkedési tervét. Ebben leszögezték: „Az erdőmérnökképzés célja olyan szakemberek képzése, akik alkalmasak az erdőgazdálkodás területén jelentkező tervezési, termelés-irányítási és tudományos fejlesztési feladatok ellátására, egyben megfelelően képzett a szélesedő nemzetközi együttműködésben való részvételre.

Az erdőmérnökképzés tartalmát ennek megfelelően folyamatosan megújuló marxista ideológián alapuló, a fatermesztés és fahasználat biológiai, műszaki és ökonómiai ismereteinek, valamint az idegen nyelvtudásnak egyenrangú, alkotó módon történő elsajátításában határozzuk meg.”

A tantárgyi programok korszerűsítésekor az elavult ismereteket visszaszorították. Törekedtek a gyakorlati élettel való szoros együttműködésre, valamint a nevelői munka hangsúlyozására. Fontos volt a hallgatók tanszéki kutató munkába, egyúttal a tudományos diákköri munkába való bevonása „csábító” témák felkínálásával.

Összesítve: a minőségi követelményeket előtérbe kellett állítani mind az oktatásban, mind a kutatásban, és alkalmazkodni kellett a társadalom és a gazdaság változó igényeihez.

1984 decemberében Ifjúsági Parlamentet tartottak.

Intézkedési terv született az ifjúsági törvény végrehajtásával kapcsolatban. A kollégium elnyerte a *Kiváló Kollégium* címet.

Számos új fakultatív tárgyat vezettek be, és pedíg: *Urbanisztika és településfejlesztés, Vegyszeres gyomirtás, Erdőművelés az erdőfejlődési modellek alapján, Ehető és mérges gombák, Trófea kezelés és dermoplastika, Távérzékelés az erdészetben, Szakirodalmi ismeretek, Erdészettörténet, Méhészet, Technológiai folyamatok modellezése, Fakeskedelmi ismeretek.*

1985 júniusában az Erdészeti és Faipari Egyetem komplex fejlesztési tervének megtárgyalására került sor, amely *Az agrárfelsőoktatás fejlesztésének irányelvei (1984. jún.)* c. anyagra épült és az ezredfordulóig végrehajtandó fejlesztések vezérfonalául szolgált. Kiemelték a fakultatív tárgyak fontosságát, s megállapították, *hogy növelni kell ezek számát.* A képzésben, mint a korábbiakban is, az általános jellegű erdőmérnök-képzést támogatták.

Szinte már unalmas, hogy a minisztériumi rendelkezések, a tanácsülési javaslatok és határozatok ellenére sem valósultak meg a karon ténylegesen az integrált szervezeti egységek. 1985-ben az Erdőmérnöki Karnak 14 szervezeti egysége volt. Egy tanszékcsoport, a Fatermesztési Tanszékcsoport működött. Két tanszékből olvadt össze az Erdőhasználati és Feltárási Tanszék. A további 8 tanszék Erdészeti géptani, Erdőrendezéstani, Földméréstani, Kémiai, Matematikai, Növénytan, Termőhely-ismerettani és Üzemtani tanszékek hagyományos szervezetben dolgoztak. A karhoz tartozott az Idegennyelvi lektorátus. A tanszékeken belül kutatócsoportok dolgoztak. Ismételt újabb javaslatok születtek tanszékcsoportok kialakítására. A Fatermesztési Tanszékcsoport mellett javasolták az alábbiak létesítését:

- *Ökonómiai és szervezési tanszékcsoport* (Üzemtani tanszék és Erdőrendezési tanszék) együttműködve az ERTI Alpokaljai Kísérleti Állomásával.
- *Műszaki tanszékcsoport* (Erdészeti géptani tanszék, Erdőhasználati és feltárási tanszék), s ehhez kapcsolódna a Műszaki erdészetenél lévő géptelep és a hidrológiai állomás.

E két tanszékcsoport megfelelő keretet biztosított az erdőmérnök-képzésben a természetési (biológiai),

műszaki és ökonómiai ismeretek integrált oktatásához, valamint e területeken a kutató munka koordinálásához.

További kiemelkedő történések voltak:

- A Központi Könyvtár 250 éves lett. Ezért a Munka Vörös Zászló Érdemrendje kitüntetését kapta, s vele együtt az egyetem is.
- A számítógép központ és a műszerpark fejlesztésére került sor.
- Kollégium korszerűsítéseket végeztek.
- Elkezdődött az Erdészeti-, Faipari- és Földméréstörténeti Gyűjtemény (Múzeum) teljes épületének műemléki felújítás-tervezése.
- *Kaán Károly* öko-klub alakult.

1987 áprilisában újabb javaslatot tett a kar az integrált szervezeti egységek kialakítására. Környezetvédelmi és Tájfejlesztési Intézetet akartak létrehozni, a *Környezetfejlesztés és tájrendezés* c. tárgy előadásával és kutatási feladatok ellátásával. Ezen kívül Erdészeti Műszaki Tanszékcsoportot is úgy, hogy az Erdészeti Géptani Tanszék és az Erdőhasználati és Feltárási Tanszék a tanszékcsoporton belül önálló szervezeti egységként működjenek. *Az Erdészeti géptan I–II., az Erdőhasználat I–II., az Ergonómia és munkavédelem, az Erdészeti útéptan I–II. és az Erdészeti vízgazdálkodástani* c. tárgyak előadásával. A javaslat nem valósult meg.

A Matematika tanszék profilját bővítették. Az Ábrázoló geometria tanszék beleolvadt a Matematika tanszékbe és új neve lett: Matematika és Ábrázoló geometria Tanszék, a nevében jelzett tárgyakat oktatva. Mivel jónak tartották a fakultatív tárgyak számának növelését, két új fakultatív tárgy bevezetéséről is határozat született: *A többváltozós regresszió számítások alapjai és erdészeti alkalmazása*, valamint *A fejlődő világ erdészete* címmel. Az első tárgyat javasolták a faipari mérnöki karon is meghirdetni. 1988-ban kisebb szervezeti korszerűsítéseket hajtottak végre, Tanulmányi és Továbbképzési Osztályt, valamint Dékáni Titkárságot létesítettek.

Az 1989/90-es tanév során volt *erdészeti növényvédelmi, tájrendező és környezetvédelmi, fahasználat és faanyagmozgatási, erdésztechnológusi (erdész-gépsz), erdészeti gazdasági, fatermesztési és erdőrendezési szakmérnök-képzés.*

Újabb fakultatív tárgyak beindítását hagyták jóvá: *Videotechnika*, *Numerikus módszerek*, *Talajkémia*, *Talajbiológia* c. tárgyakat. Az *Ökológiai alapok* c. fakultatív tárgy tantervét még részletesebben ki kellett dolgozni. Bevezetésre kerültek még az *Adatbáziskezelő rendszerek*, a *Faterméstan*, a *Rendszerelmélet a fakitermelésben*, a *Fa energetikai hasznosítása*, a *Bioszférabiológia*, *Erdőérték és eredmény számítás* c. fakultatív tárgyak.

Az *Ábrázoló geometria* és a *Termőhelyismeretani* tárgyaknál megváltoztatták a vizsgáztatási módszert. Az ábrázolónál az első félévben csak beszámolni kellett, a második félévben volt a kollokvium. A termőhelyismeretannál pedig már az első félévben is kollokvium volt.

1990/91. tanévtől új oktatási módszerek

Az 1990/91. tanévet új oktatásfejlesztési program és tanterv alapján kellett megkezdeni. Össze kellett gyűjteni az alaptárgyak iránti igényt, valamint el kellett végezni az egy-egy témacsoportozáshoz tartozó tárgyak egyeztetését. Bevezették a *Szövetkezeti erdőgazdálkodás* és a *Mesterséges értelem-szakértői rendszerek* c. fakultatív tárgyakat.

Január 17-én az Egyetemi Tanács megalapította a *Pro Silvicultura, Lignaria et Geodesia* elnevezésű egyetemi díjat. Kizárólag kiemelkedő tudományos, illetőleg oktatási tevékenységért volt odaítélhető. 1990. január 5-én jóváhagyták az Erdész-gépész szaküzem-mérnök képzés egyes részeinek tantárgyi programját. Bizonyos tárgyakat a Nyíregyházi Mezőgazdasági Főiskolával közösen akartak oktatni.

Márciusban elhatározták, hogy a korábban egyesített Erdőhasználat és Erdőfeltárás tanszékeket ismét szétválasztják. Július 2-án született meg a döntés, amely szerint Erdőhasználat Tanszék és Erdőfeltárás és Vízgazdálkodás Tanszék jött létre.

Bizonyos tárgyakból újra előírták a félévi kollokvium letételét a beszámolási kötelezettség helyett. A tanszékek jobbnak találták a vizsgáztatást és vissza kívántak térni erre a módszerre az 1990/91. tanévtől kezdődően.

A testnevelés oktatást korszerűsíteni kellett a reform tanterv bevezetésével.

1990 áprilisában az okleveles erdőmérnökképzés tantervét ismételtelen módosították. Erre azért került sor, mert a korábbi marxizmus tanszék által oktatott tárgyak a rendszerváltás miatt megszűntek. A tanterv átmeneti és kísérleti jellegű volt, s irányt mutatott egy későbbi tantervhez. Tulajdonképpen olyan tervről volt szó, amelyben teljes diszciplínákat oktattak. Megváltoztatták egyes tárgyak oktatási helyét a tantervben, valamint az előadó tanszéket is, azaz áthelyezték a tárgyat más tanszék gondozásába.

Mivel az egyetem számára fontos volt, hogy minél szélesebbre tárja kapuját, javaslat született a *Műszaki pedagógus képzés* indítására, azonban a kari tanács nem támogatta egységesen a tervet.

A társadalomtudományi oktatás átalakítása a következőképpen alakult: az első félévben kötelező lett a *Filozófia I.* c. tárgy hallgatása. A második félévben kötelezően választani kellett a tanszék által felajánlott lehetőségek a *Filozófia II.* c. tárgy keretében: az *Esztétika*, *Mérnökletika*, *Technikafilozófia*, *Ökofilozófia* c. tárgyak közül. A hatodik félévben kötelezően kellett hallgatni a *Bevezetés a pszichológiába és szociológiába* c. tárgyat.

A diploma megszerzéséhez központilag előírták a középfokú állami nyelvvizsga szükségességét.

Ez a karon csak az 1990-ben újonnan beiratkozott hallgatóknak vált kötelezővé. A már beiratkozott hallgatóknak emelt szintű nyelvi záróvizsgát, vagy állami nyelvvizsgát kellett tenni egy választott nyelvből, s csak úgy mehettek államvizsgára. Az új tantervben a nyelvoktatást a III. évtől csak fakultatívan lehetett megoldani.

1990 júniusában *Alma Mater Emlékérmek* alapítottak amit az arra érdemes hallgatóknak adtak át. Célja az is volt, hogy a legjobb hallgatók egyetemhez kötődését erősítse. A kitüntetés feltétele: a felsőfokú tanulmányok ideje alatti magas színvonalú szakmai munka, az egyetem hírnevének öregbítéséért végzett kiemelkedő tevékenység volt.

1990. augusztus 29-én az új tanterv szerinti tantárgyi programokat tárgyalták meg. Sok esetben csak a régi programok felülvizsgálatáról volt szó. Megvitatták a *Filozófia I-II.*, a fakultatív, kötelezően választható *Politika elmélet* és a *Nemzetiségi-, kisebbségi kérdés Magyarországon a 19–20. században*, *Magyarország*

MÉRLEG

az 1990-ig érvényes és a jelenleg javasolt tanterv különbségeiről
(A könnyebb áttekintés érdekében a változatlanul hagyott tantárgyak nem szerepelnek)

	Eredeti	Új	Felszabaduló	Többlet
	heti óra szám			
I. Biológiai fatermesztési tárgyak				
Kémia	15	14	- 1	
Növénytársulástan	1	2		+ 1
Éghajlattan	4	3	- 1	
Geológia	0	2		+ 2
Szaporításianyagtermelés	2	5		+ 3
Növénykórtan	0	3		+ 3
Erdővédelem	7	6	- 1	
Fatermesztés	0	3		+ 3
Összesen:			- 3	+11
II. Műszaki tárgyak				
Fizika	9	6	- 2	
Építéstan	4	6(4)*	0	
Géptan	12	14		+ 2
Erdőhasználat	12	11	- 1	
Fafeldolgozás	6(4)*	4(3)*	- 1	
Ergonómia	4	2	- 2	
Összesen:			- 6	+ 2
III. Szabályozási tárgyak				
Filozófia	6	3	- 3	
Pol. gazdaságtan	2	4		+ 2
Tudományos szocializmus	4	0	- 4	
Magyarország története	2	0	- 2	
Nyelv	32	16	-16	
Vezetési ismeretek	6(4)*	5(3.5)*	-0.5	
Könyvvitel és pénzügyi igazgatás	2	4		+ 2
Jó	2	3		+ 1
Összesen			-29,5	+ 3
I-III összesen:			-39,5	+16
IV. Alternatív, kötelező és ajánlott irányultságú tárgyak				
1. félévben alternatív:				
a) Bevezetés az erdőg.-ba (gimnazistáknak)	0	3		+ 3
b) Matematika felzárkóztatás (technikusoknak)				
Kötelező irányultságú tárgyak	0	9-10	-	+10
Ajánlott irányultságú tárgyak	0	4		+ 4
Ajánlott társadalomtudomány	0	2		+ 2
Diplomaterv	2+5(3,5)*	2+6(4)*	-	+ 0,5
Összesen:				+19,5
Mindösszesen (órarendre):			-39,5	+25,5

Csillag alatt, zárójelben a 10 félév 1/3-al csökkentett hosszából adódó redukált óraszámok szerepelnek.

Szakirányokban felvehető tárgyak
(első javaslat)

(K = kötelező, A = ajánlott)

A tantárgy Megnevezése	féléve	heti órasz.	Erdőmű- velési és öko- lógiai	szakirány						
				Műsza- ki	Erdő- rende- zési	öko- nómi- ai	Mérnök- tanári	Környe- zetvé- delmi		
Vegetációismeret	9	2	K							
Talajkémia és talajbiológia	9	2	K							
Mérnökbiológia és I. melioráció	9	2	K							
II.	10	2	K							
Diszfaiskola		2	A							
Állatökológia		2	A							
Bioszféra-biológia		2	A							
Piofizika		2	A							
Elektronika		2		KA						
Operációkutatás a fakitermelésben		2		KA						
Szállítástervezés <i>telepifeltöltés</i>		3		K						
Erdőfeltárás		2		K	A					
Kötélpályák-kötéldaruk		2		K						
Erd. utak fenntartása		2		A						
Faenergetika		4		A						
Faanyagismeret		3		AK						
Erdészeti jog	7v.10	2				K	K			
Fatermésztan II.	8	2	A			K				
Erdőértékszámítás	9	2				K	A			
Erdőrendezéstan III.	10	4				K				
Magyar. erdőleltározás	9-10	2				A	A			
Erdő- és erdőszettört.	9-10	2	A			A				
Távérzékelés II.	9-10	2				A				
Térinformatika	9-10	2				A				
Erdészeti vadgazdálk.	7	2						K		
Erd.üzemgazdálk.	8	2						K		
Kereskedelmiismeretek	9	2						K		
Erd. szervezés-vezetés II	10	2						K		
Szakirányú gazdaságtani kérdések	9	2	A	A	A	A				
Pszichológia I-II	7-8	5							K	
Pedagógia	9	2							K	
Műszaki oktatás	10	4							K	
Pedagógiai gyak.	10	2							K	
Környezetgazdálkodás										
modellézése	7	2							K	
monitoring- és információs rendszer ökológiája	7	2							A	
környezet-, tájértékelés	8	3							K	
természetvédelem	8	2							K	
környezet-, térség- tervezés	8	4							K	
menedzselése	8	2							A	
Összesítés szakirányonként:										
Kötelező tárgyak (K)			8	11	10	10	13	13		
Ajánlott tárgyak (A)			14	11	12	6	-	4		
(Kötelező + ajánlott)										

Megvitatták a tanszékek által előterjesztett, szakirányokba, illetve szabad fakultatív tárgyként felvehető tárgyakat. Elfogadták: a *Díszfaiskola*, az *Erdőfeltárás*, az *Erdészeti utak fenntartása*, a *Távérzékelés II.*, az *Erdészeti vagyongazdálkodás*, a *Kereskedelmi ismeretek*, az *Erdészeti számvitel és ügyvitel*, az *Erdészeti gépkereskedelem*, a *Gépjárműszerkezeti és közlekedési ismeretek*, a *Motorfűrészek kezelése*, a *Munkavédelem*, a *Mérnökbiológia és melioráció I–II.*, az *Állatökológiai ismeretek*, az *Operációkutatás a fakitermelésben*, és a *Telepi felkészítés*, az *Erdőismerettan* és az *Erdőneveléstan* c. tárgyakat.

A Műszaki szakirány kötelező tárgyai a következők voltak: *Faanyagismerettan*, *Elektrotechnika*, *Kötélpályák–kötéldaruk*, *Erdőfeltárás*, *Telepi felkészítés*.

A törzsanyaghoz tartozó tantárgyak voltak még: *Élettan és társulásökológia*, *Erdészeti növényrendszertan I.*, *Jogi ismeretek*, *Matematika I–II.*, *Matematikai statisztika*.

A szakirányokba tartozó tantárgyak voltak:

- *Talajkémia és talajbiológia*
- *Faanyagismerettan*
- *Faterméstan II.*
- *Erdőrendezéstan III–IV.*
- *Térinformatika*
- *Nagyterületi erdőleltározás*
- *Erdő- és erdészettörténet*
- *Környezet és térségtervezés I–II.*
- *Környezetmodellezés-környezetértékelés I–II.*
- *Természetvédelem*
- *Környezetgazdálkodás ökológiája*
- *Környezetgazdálkodás menedzselése*

Tantárgyak voltak még:

- *Elektrotechnika*
- *Biofizika*
- *Vegetációismeret*
- *Kötélpályák–kötéldaruk*
- *Erdészeti üzemgazdaságtan II.*
- *Erdészeti szervezés és vezetés II.*
- *Erdészeti gazdálkodás elemzése*
- *Erdőművelés ökonómiai vonatkozásai*
- *Aktuális gazdasági ismeretek.*

Megváltoztatták az üzemi gyakorlatok rendszerét.

3 oktatási bázison, 3 táborban, a környezetvédelmi nyári egyetemen, külföldön, vagy tanszéki kutatómunkában lehetett letölteni a gyakorlatot. Az oktatási bázisokon folyó, illetve ezzel egyenértékű gyakorlatokat a kar szervezte. A tanszékek szervezték a diplomatervezési gyakorlatokat, amik kötelezően a IV. év után voltak. A gyakorlatok ellenőrzéséről gondoskodni kellett, s értékelni „*nem felelt meg, megfelelt, kiválóan megfelelt*” minősítéssel. Ez az új rend az I–II. évesekre volt érvényes, a III–IV. évesek még a régi rend szerint végezték a gyakorlatokat. Az 1991. február 8-i. tanácsülésen hangzott el, hogy ismét, immáron 1980 óta hatodszor kísérelték meg az Okleveles vadgazda képzés beindítását.

1991 júniusában a környezetgazdálkodási szakirány tantárgyait határozták meg. A *Környezetvédelmi mérés technika* (9. félév), a *Hatásvizsgáló módszertan* (10. félév) és a *Zöldfelülettervezés* (10. félév) c. tárgyakat. Ajánlott tárgy lett még a 8. és a 10. félévben a *Díszfaiskola* c. tárgy. A *Testnevelés* továbbra is fakultatív tárgy maradt.

Sürgötték a Környezetmérnöki szak alapítását. Elnevezését Általános Környezetmérnöki szakra kívánták változtatni.

javaslat született az Erdőmérnöki Kar tantervének módosítására, s egyes tantárgyak számonkérési módjának megváltoztatására. A fakultatív tárgyaknál a hallgatást a félév végi aláírással ismerték el, a szerzett tudásról beszámoltak, amit „*kiválóan megfelelt, megfelelt, nem felelt meg*” minősítéssel bíráltak el. Gyakorlati jegy nem volt.

A szakirányok kötelező és ajánlott fakultatív tárgyainál aláírással igazolták a félév hallgatását. A tárgyak vizsgakötelesek voltak, érdemjeggyel értékelve. Gyakorlati jegy ebben az esetben sem volt. Minden hallgató köteles volt felvenni a szakiránya fakultatív tárgyaiból annyit, hogy a tanrend szerinti minimális óraszámait kitöltse. Ezek teljesítése feltétele volt a félév elismerésének. A hallgató adott félévben a szakirányában eső tárgyakból a minimálisnál többet is felvehetett. A többlet tárgyak értékelése megegyezett a szakirányok kötelező és ajánlott fakultatív tárgyainak értékelésével. A többlet tárgyak esetleges nem teljesítése a félév elismerését nem befolyásolta.

A hallgató nem a szakirányába eső tárgyat is felvehette. E tárgy ekkor egyszerű fakultatív tárgynak minősült, és értékelésére a fakultatív tárgyaknál leírtak vonatkoznak.

Megtörtént az új felvételi rendszer, valamint a szakok képesítési követelményeinek és a vizsgahalasztaások egységes elbírálási rendjének kidolgozása.

Az új tantervet megvizsgálta az európai mérnökök szövetsége (FEANI) és azt megfelelőnek találta, olyannyira, hogy a tanulmányok végeztével kapott oklevelet, teljes értékű mérnöki diplomának fogadta el, megadva a jogot az euromérnöki diploma megszerzésére.

A Faanyagvédelmi szakmérnök képzés tantervi irányelveit és programjait is megvitatták.

1991. december 9-én kihelyezett tanszék létesítését határozták el az Magyar Tudományos Akadémia Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézete keretében. Elmélyült a kapcsolat a szakmailag együttműködni tudó intézmények között, a szellemi potenciál is jobban kihasználható volt ilyen formán.

Az MTA GGKI keretében működő Földtudományi Tanszék jöhetett és jött is létre. Fakultatív tárgyakként oktathatták az alábbi tárgyakat: *Légkörfizika, Levegőkémia, Geofizikai kutatómódszerek a környezet tudományokban, Globális Helymeghatározó Rendszer (GPS), Digitális képfeldolgozás, Térinformatika, Az adatsorelemzés modern matematikai eszközei, Operációkutatási modellek*. A tárgyak meghirdetésére 1991/92. tanév 2. félévétől kezdődően fokozatosan került volna sor.

A minisztérium az egyetem költségvetési összegét 25%-kal csökkentette. A vásárlásokat fel kellett függeszteni. Szénszünetet kellett tartani december 24.–január 1. között.

1992. április 21-én ismét módosították az okleveles erdőmérnök-képzés tantervét. A heti óraszámot 30 óra alá csökkentették, a félévi vizsgaszámot 8 alá. A fakultációt szerették volna bővíteni, mert erre nagy igény lett volna. A módosított tantervet tartalmilag elfogadták. Formai módosítás csupán a *Mechanika* tárgy elnevezésekor volt, a *Mechanika I. Statika* lett, a *II. Szilárdságtan*.

Az 1992/93. tanévben 10 szakirány közül lehetett választani. Az volt a cél, hogy minél nagyobb kínálatból

választhassanak a hallgatók. A meglévő 5 szakirány – Erdőművelési, Ökológiai, Műszaki, Környezetgazdálkodási, Vállalkozói fakitermelés – mellett újabb 5-ből választhattak és pedig: Földtudományi, Gépesítési, Informatikai, Menedzseri, Mérnök-tanári. A kötelező tárgyak óraszámcsökkentésének terhére lehetett a változtatásokat megvalósítani a 7–10. félévekben. Ezeket a szakirányokat felül kellett vizsgálni és csak azokat kellett meghagyni, amelyek valós lehetőséget biztosítottak a szakmai látókör bővítésére.

Felvetődött „*A hívő világnézet bemutatása*” c. fakultatív tárgy oktatásának lehetősége. A kar tanácsa nem zárkózott el, jóváhagyta a tárgy meghirdetését. 1992 januárjában a Társadalomtudományi Tanszék posztgraduális képzésként javasolta a Műszaki Pedagógusképzés Mérnök-tanári Szak létesítését. Megvitatták és elfogadták a tantervet, s a Természetvédelmi Szakmérnöki szak tantervével és tantárgyi irányelveivel együtt jóváhagyták. Az Okleveles Általános Erdészeti Környezetvédelmi Mérnöki Szak alapítására is ekkor került sor az 1992. FM. 33.789. sz. engedély alapján, az 5 éves képzést 1993/1994-es tanévben indították el.

Áprilisban módosították az okleveles erdőmérnök-képzés tantervét. Bővíteni kívánták a fakultációs lehetőségeket.

1992. december 11-én bejelentették, hogy az Erdőmérnöki Kar végre engedélyt kapott a Vadgazda Üzemmérnöki Szak (levelező tagozat) indítására az 1992. FM. 33.789. sz. engedély alapján. Így a tantervet és a rövid tantárgyi programot megvitatták és kisebb változtatásokkal jóváhagyták. A képzési idő 3 év (6 félév) lett. Az oktatást az 1993/94. tanévben kezdték meg. Közgazdasági és Vezetésfejlesztési Intézet alakult. Ezért a menedzseri szakirányt a kar többet nem hirdette meg.

1993 februárjában jóváhagyták az Általános Környezetmérnöki Szak tantervét, valamint *A hívő világnézet bemutatása* és a *Marketing és kereskedelem* valamint az *Ökofilozófia* c. fakultatív tárgyak programjait. Elhatározták, hogy világnézeti fakultatív tárgyakat a karon csak államilag elismert vallások és felekezetek egyetemi oktatásra jogosult tagjai hirdethetnek meg. *A hívő világnézet bemutatása* c. tárgyat *A katolikus világnézet bemutatása* címre változtatták.

1993 áprilisában az Erdőrendezéstan Tanszék keretében csak elvben működő Számítástechnikai Laboratóriumot hivatalosan Informatikai Laboratóriummal szervezték át. (Amire már 1991-ben is javaslatot tettek.)

Miután létrejött a Közgazdasági és Vezetésfejlesztési Intézet, közte és az Üzemtani Tanszék között ki kellett alakítani a közös tantárgy-struktúrát, bizonyos tárgyak oktatása átkerült az Üzemtani Tanszékéről az Intézethez. Tartalmi korszerűsítéseket is végrehajtottak. A tantárgyak teljes óraszámja csökkent. A vizsgák száma nem változott.

A szakirányok esetében is változások történtek. A Környezetvédelmi szakiránynál a *Környezetvédelmi eszközrendszer és a Környezetvédelem erdészeti feladatai* c. új tárgyak előadását döntötték el.

Az informatikai szakiránynál teljes szakirány módosítást hajtottak végre. A Menedzser szakirányt még befejezték, de újra nem indították a régiék szerint, hanem Marketing menedzseri, valamint Pénzügyi menedzseri szakirányt létesítettek.

Az Erdőrendezéstan Tanszék 7 új fakultatív tárgy meghirdetését javasolta: *A számítógépes grafika alapjai* (grafikai algoritmusok), *Az IBM PC-k felépítése és működése*, *Mátrixnyomtatók programozása*, *Programozási nyelvek elmélete*, *Mikroszámítógépek operációs rendszerei*, *Az informatika fejlődésének trendjei*, *Rajzgépek programozása* (HPGL grafikai nyelv) c. tárgyakat. A javaslatot elfogadták és jóváhagyták. Csíkszeredán levelező távoktatás formájában okleveles erdőmérnököket kívántak képezni, a következő feltételek, körülmények között. A diákok magyar diákigazolványt kapnak, 1–2 hetes konzultációkon vesznek részt Magyarországon, helyi konzultációs tanárok vezetésével. A vizsgák Csíkszeredán zajlanak. A diplomát Magyarországon kapják meg és az esküt is itt teszik le. Az oklevél magyar nyelvű, teljesen egyenrangú a soproni hallgatókéval. Az egész oktatási struktúra nem kötött, a későbbiekben lehet alakítani a félévek tanrendjét. 1993 szeptemberében akarták indítani a képzést. A kar egyhangúlag támogatta és javasolta a terv megvalósítását. A képzést a terveknek megfelelően megvalósították. Sok nehézséggel kellett megküzdeni, többek között a hallgatók gyenge előképzettsége

miatt. 1994-től a távoktatást finanszírozó alapítvány nem engedélyezte új évfolyamok indítását. 1998 júniusában avatták az első, távoktatásban részesült okl. erdőmérnököket. Később mégis lehetett folytatni a képzést, sőt okleveles környezetmérnöki és okleveles vadgazda képzést is megvalósítottak. 1993-ban lehetőséget kellett teremteni az akkreditált felsőfokú szakképzés beindítására.

A képzés célja az volt, hogy azon hallgatók részére, akik tanulmányaikat magasabb szinten kívánják folytatni, továbbtanulási lehetőséget kínáljon. Ez a képzés: az Erdőhasználati menedzser asszisztens képzés lett volna. Az ilyen irányban képzett szakemberek szaktudására a fahasználat és fakereskedelm-vállalkozás területén és a magánerdőgazdálkodásban volna szükség. Ezt az akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzést a kar tanácsa elfogadta és a programok kidolgozását és a képzés beindításának előkészítését jóváhagyta.

Ugyanilyen formában fogadták el a Csemetetermelő-erdősítő asszisztens képzés megszervezését és beindítását.

Szükséges volt a doktori cselekmények lefolytatásának és rendjének átalakítása. A doktori szigorlat színvonalát emelni kellett és ki kellett dolgozni az erdészettudományi doktorképzés programját, az új típusú doktori cselekmények lefolytatására.

1993-ban új rendszerű doktoranduszképzés indult. Teljesen új oktatási módot vezettek be. Doktori iskolát létesítettek, ahol a jelöltek nappali és/vagy levelező képzés formájában sajátították el a szükséges ismereteket 2 vagy 3 év alatt. Félévenként a hallgatott tárgyakból vizsgát tettek, tanulmányaik befejeztével pedig szigorlat letételére került sor. Ezután készítették el a doktori dolgozatot, aminek beadása után azt meg is védték. A szigorlat és a dolgozat beadása között maximum két év telhetett el. A cselekmény végeztével, a doktori oklevél kézhezvételekor már 1 középfokú idegen nyelvvizsgával és 1 másik idegen nyelv ismeretét igazoló bizonyítvánnyal is rendelkezni kellett (később 2 középfokú nyelvvizsgabizonyítvány lett szükséges).

Bár az újjáalakított doktori szabályzatban minden pontosan kidolgozott és meghatározott volt, a gyakorlatban csak nehezen voltak kivitelezhetőek az

előírások. Sok nehézséggel kellett megküzdeni a „gyermekbetegségek” korszakában. A szigorlat letételét és a doktori dolgozat beadásának idejét külön engedéllyel 1–1 évvel ki lehetett tolni.

A költségvetés csökkentése a gazdálkodást igen megnehezítette. Némi segítséget nyújtott az, hogy az újabb típusú pályázati kiírások lehetővé tették a kar számára, hogy gazdasági eredmény reményével nyújtsanak be pályázatokat. Ezt meg is tették, s a FEFA, PHARE–151, OTKA pályázatokon sikereket értek el.

Az új típusú erdőgazdaságokkal is felvette a kar a kapcsolatot, hogy a hagyományos, kialakított együttműködés folyamata ne szakadjon meg. A társintézményekkel továbbra is jó volt az együttműködés.

A kar megszerezte a műszaki erdőszet műhelyeinek egy részét és Sopronban a hidegvízvölgyi hidrológiai állomást.

1993 novemberében a Matematika és Ábrázoló geometria tanszéket, valamint a Kémia tanszéket Intézetté alakították át, „*ugyanilyen*” névvel.

1993-ban a Dékáni Hivatal szerepét a Dékáni Titkárság vette át. A munkáltatói jog és a kari költségvetés feletti rendelkezés dékáni jog lett.

Újra indult a Környezetvédelmi szakmérnöki szak és néhány évi szünet után ismét megkezdődött a Növényvédő szakmérnöképzés.

1994-ben megkezdték, a *Data Silvatica* néven létrehozandó adatbázis szerkesztését.

Új fakultatív tárgy lett az *Erdőtűzek és oltástechnikájuk* című. A Földtudományi tanszék új választható tárgyat javasolt: *Planetológia* címmel.

Végrehajtották az új Közalkalmazotti és új Felsőoktatási törvényekből adódó feladatokat. Előkészítették az Erdőmérnök-mérnök tanári és környezetmérnök-mérnök tanári szakok indítását és elkészítették a Környezeti Humánszervező szak alapítási kérelmét.

A korábbi felvetést megismételve, konkrétan felmerült a javaslat egy *Természettudományi és Tanárképző Kar* létesítéséről, amelyet a kar támogatott.

1995 áprilisában javaslat született Közgazdaságtan-gazdálkodási szak indítására. 1995 őszétől tervezték a képzés indítását, és két lépcsőben kívánták bevezetni. Mivel ez a szakképzés nem volt illeszt-

hető a működő karokhoz és programjaikhoz, ezért ideiglenes karként tervezték működését. (Ez volt a Közgazdaságtudományi Kar csírája.) A tanács tagok egyetértettek a szak indításával és az egyetemi tanácsnak támogatólagos javaslatot tettek, bár az anyagi háttér, a költségvetési keret igen csekély volt egy új szak indításához.

1995 májusában az amerikai akkreditációs szemle-csoport túl elaprózottnak találta a kart, a 2 intézetet és a 14 tanszéket. Ez a következő volt:

- Kémia Intézet (1993 előtt tanszék)
- Matematika Intézet (1993 előtt tanszék)
- Erdészeti Géptani Tanszék
- Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszék
- Erdőhasználati Tanszék
- Erdőműveléstani Tanszék
- Erdőrendezéstani Tanszék
- Erdővédelemtani Tanszék
- Földméréstani Tanszék
- Földtudományi Tanszék
- Idegennyelvi Lektorátus
- Környezetvédelmi Tanszék
- Növénytan Tanszék
- Termőhelyismerettani Tanszék
- Üzemtani Tanszék
- Vadgazdálkodási Tanszék

Változtatni kellett a szervezeti felépítésen!

Többször is felmerült a *Testnevelés* oktatásának szükségessége. Nem sikerült azonban egységes álláspontot kialakítani az oktatás mikéntjéről és módjáról. Végül is az a határozat született, hogy továbbra sem javasolták az I-II. éven a Testnevelés tárgy kötelezővé tételét.

Soproni Egyetem

1996. szeptember 1-től az Erdészeti és Faipari Egyetem új neve Soproni Egyetem lett.

A Felsőoktatási Törvény, valamint a várható integráció miatt ismét át kellett alakítani a karok felépítését. Vitás volt a Tanulmányi Osztály jövőbeni szerepe. Szükséges lett egy Innovációs Pályázati Iroda és Rendezvényszervező Iroda alakítása.

Az 1997/98. új tanévben lehetőség nyílt a hallgatók számára a tantárgyak „*áthallgatására*”. Többen

kívántak ezzel a lehetőséggel élni. A tantárgy felvétele áthallgatás formájában csak a III. évfolyamtól volt lehetséges. Általában, félreértelmezve az eredeti célt, a félév és évisméltó, visszaírt hallgatók kívántak élni ezzel a lehetőséggel időnyerés céljából. Viszont éppen az ő esetükben az áthallgatás és előrehallgatás csak egyéni elbírálással és dékáni engedéllyel volt lehetséges. A hallgatók tankönyv vásárláshoz kaptak hozzájárulást.

Erdésznagyjaink arcképcsarnoka c. sorozat kiadvány megjelentetéséről határoztak. Akadémiai támogatást is adtak hozzá.

1997 novemberében ismételten foglalkoztak a kar szerkezeti átalakításával. 6 intézet felállítására tettek javaslatot, éspedig:

- Növénytan és Termőhelyismerettan Intézet
- Erdő- és Faanyagvédelmi Intézet
- Erdővagyongazdálkodási Intézet
- Környezettudományi Intézet
- Földtudományi Intézet
- Vadgazdálkodási Intézet

A javaslatot az egyetemi tanács elé terjesztették. Elhatározták, amennyiben a tanács elfogadja az indítványt, az intézeteket a feltételek teljesülése alapján folyamatosan alakítják ki.

Csaknem folyamatosan foglalkozni kellett az SZMSZ revíziójával. Módosították a *Diákjóléti*, a *Hallgatói fegyelmi* és a *Felvételi Szabályzatokat*. Új *Tanulmányi és Vizsgaszabályzatot* készítettek, külföldi állampolgárok felvételére felvételi szabályzatot készítettek.

A tudományos kutatás és művészeti alkotó tevékenység végzésének szabályzatát, a *Kitüntetési szabályzatokat* szerkesztették újjá, módosították a *Doktori*, a *Tanulmányi és vizsgaszabályzatot*, *Leltári és selejtezési kiegészítő szabályzatot*, *Hallgatói juttatási és térítési szabályzatot* készítettek és terjesztették az egyetemi tanács elé. Meg kell jegyezni, hogy a revízió alá vont szabályzatok sora korántsem teljes, s hogy ezen szabályzatok némelyike többször is átdolgozásra került.

Az 1998. év elején sor került az erdőmérnöki szak, majd a környezetmérnöki szak szakirányainak meghatározására. 1998. júniusában az okleveles erdőmérnöki és okleveles környezetmérnöki szak

szakirányainak tantárgyi programjait jóvá hagyták. Az okleveles erdőmérnöki szak szakirányai a következők voltak:

- Erdőművelési szakirány
- Erdő és Faanyagvédelmi szakirány
- Erdőhasználati szakirány
- Erdőfeltárási és Vizgazdálkodási szakirány
- Vadgazdálkodási szakirány
- Erdővagyongazdálkodási szakirány
- Földtudományi szakirány

Az okleveles környezetmérnöki szak szakirányai voltak:

- Természetvédelmi szakirány
- Területfejlesztési és területrendezési szakirány
- Környezetinformatikai szakirány

Az új rend szerinti oktatás 1998. szeptember 1-én, tehát az 1998/99. évi tanévtől lépett életbe.

1998 júniusában avattak először okleveles környezetmérnököket. 1998. szeptember 30-án jóváhagyták a Földtudományi Intézet gondozásában a Geokörnyezettudományi szakirány és a Földtudományi szakirány tantárgyi programjait.

2 új és fontos fakultatív tárgy bevezetését is elfogadták: *Az EU agrárpolitikája és a magyar agrárgazdaság jövője*, valamint az *Európai Unióhoz való csatlakozás erdészeti ismeretei* címűt.

Javaslat született és elviekben lehetőséget láttak az ERTI Sárvári Kísérleti Állomásán létrehozandó, az Erdőmérnöki kar kötelékébe tartozó Környezetbiológiai kihelyezett tanszék alapítására.

A konkrét eljárást ki kellett még dolgozni és úgy tűnt, hogy a végrehajtást két lépcsőben lehet megvalósítani. Később sikerült a javaslatot megvalósítani és kivitelezni.

Tervezetet készítettek a költségterítéses képzésben való részvétel feltételeiről.

Kialakították a kar honlapját.

Hosszabb előkészületek után 1999 februárjában az okleveles Mérnök-tanár szak (graduális képzés), valamint az okleveles Környezetvédelmi Tanárképző Kiegészítő szak tantervének jóváhagyására került sor. A már korábban oktatott szakmérnöki szakokon is újra elkezdődtek a képzések. Több más szakmérnöki szak indításra is születtek javaslatok, de döntések nem.

Szaktanácsadási Központot létesítettek és Oktatási Központ megalakítására tettek javaslatot.

Az Egyetemi ifjúsági Ház újjáépült.

Erdészeti–Műszaki és Környezettechnikai Intézetet alakítottak az Erdészeti Géptani Tanszék és az Erdőhasználati Tanszék fúziójából. Az intézet az Energetikai, az Erdőhasználati, a Géptani Tanszékekből és az Erdőgépfeljesztő Központból alakult. Az Idegennyelvi lektorátus tevékenysége nem, de neve megváltozott: Soproni Egyetem Erdőmérnöki Kar Idegen Nyelvi Központ lett.

A Tanárképző intézet a Faipari Mérnöki kar szervezetébe került.

Új kari gazdálkodást kellett bevezetni, ami sok újdonság elsajátítását igényelte az oktatók és a dolgozók szempontjából is.

Az egyetem, a kar gyakorló iskolája lett a Roth Gyula erdészeti- faipari szakközépiskola „*irányítása*” is részben a kar feladatává vált.

Már 1993-ban tudatták a karral, hogy a nappali képzés során át kell térni a kredit rendszerre.

Országosan csak 1999-ben alakították ki ezt az új oktatási rendszert. Az erre való áttérés előkészü-

leteinek és a bevezetés feltételeinek megteremtése nagy többletfeladatot jelentett.

Gyökeresen át kell alakítani a tanulmányi és vizsgaszabályzatot.

2000. január 1-től az egyetemi integrációs folyamat következtében a korábban „*egyeduralkodó*” szakfelsőoktatási intézményből, az Erdészeti és Faipari Egyetemből, majd Soproni Egyetemből hétkarú Nyugat-Magyarországi Egyetem lett.

2000. november 13-án a Nyugat-Magyarországi Egyetem megalakulását ünnepi nyilvános tanácsüléssel ünnepelték.

A „*semminék*” hitt makkból tehát büszke, égre törő tölgyfa lett. Sok ágú, dús lombú, szép fa, amely állta és állja az idő próbáját. Fejlődése, növekedése közben gyökereivel mindig erősen kapaszkodott abba földbe, amely táplálta, más tényezőkkel együtt létét biztosította, lehetővé tette törzsének erős szálfává alakulását. Mégpedig olyan szálfává, amely a szeleknek, de a viharoknak is ellen tudott állni, nem hajolva meg. Generációk sokaságának tudott életével példát mutatni, biztonságot, örömet adni.

Azt kívánjuk, maradjon is így:

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT ACADEMIA – UNIVERSITAS! VIVANT PROFESSORES!

Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar 2000-2008

Náhlik András

2000. év elején a Kari Tanács egyetértett a Környezettudományi Szak indításával és a szak indításához szükséges részletes anyag kidolgozását rendelte el, amit még abban az évben el is fogadtak. Ugyanekkor elhalasztotta a döntést az „Erdőfeltárás” szakmérnöki szak indítására tett javaslatról, és javított ügyirat beterjesztését kérte. Döntöttek az „Erdőhasználati Menedzser Asszisztens” és a „Csemetetermelő-erdősítő Asszisztens” Felsőfokú Szakképzési programok indításának támogatásáról, és kezdeményezték a programok részletes kidolgozását és a képzések beindításának előkészítését.

Januárban elfogadták a Földtudományi Intézet fakultatív tárgyait, ezek a *Környezetünk a Föld*, a *Földtudományi mérési gyakorlatok*, a *Földtudományi mérési adatok feldolgozása*.

2000 januárjában elfogadták a *Vezetés és vállalkozástan* c. tárgy programját, amely kötelező tárgy lett az okl. erdőmérnök hallgatóknak és az okl. környezetmérnök hallgatóknak. Márciusában ismét új fakultatív tárgyat vezettek be *Tűzoltó parancsnoki ismeretek* címmel.

Számos, a Kar működését alapjaiban befolyásoló döntés született meg ebben az évben. Megtörtént az átállás a kari önálló gazdálkodásra, ami folyamatos egyeztetést igényelt az egyetemi vezetéssel. A Kar gazdálkodásának segítésére Kari Gazdasági Bizottságot hoztak létre. Új oktatói és kutatói követelményrendszert, demonstrátori szabályozást, szoftverhasználati rendet dolgozott ki a Kar vezetése, ugyanakkor annak hiányosságai miatt elna-

polták az oktatók hallgatói véleményezésére készített szabályzat megtárgyalását. Elfogadták a Kar új *Szervezeti és Működési Szabályzatát és Tanulmányi Rendjét*. Tudomásul vették a *Hallgatók Juttatási és Térítési Szabályzata* kari függelékének módosítását. Április 25-én írásban ismételten megerősítették a MTA Geodéziai és Geofizikai Kutató Intézet és az Erdőmérnöki Kar együttműködési szándékát. A szándéknyilatkozat alapján a Kar létrehozta a kihelyezett Elméleti Geodéziai Tanszékét és új Intézet kialakításáról döntöttek. A Földmérési és Távérzékelési Tanszék, az Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszék és a GGKI-ban kihelyezett Elméleti Geodéziai Tanszék fúziójával létrejött a Geomatika és Mérnöki Létesítmények Intézet.

2000 márciusában átadták a Kar új oktatási-kutatási épületét a *Dr. Káldy József* professzorról elnevezett Erdőgépfelkészítő Központot. Májusban a gyakorlati oktatás összehangolására, a kari fejlesztések koordinálására, illetve a közös pályázatok beadására Tanüzemi Központot létesített a Kar. A központ vezetőjének koordinációs hatáskörébe tartozott az intézetekhez, tanszékekhez tartozó szervezeti egységek munkájának összehangolása, a pénzügyi tevékenység felmérése és összesítése. A Tanüzemi Központ-hoz tartozó szervezeti egységek: az Erdőgépfelkészítő Központ, a Botanikus kert, a Növényházak, az Erdőművelés, csemetekerti laboratórium, a Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégiumi tanterdó, a Tanvadászterület, az EVG Számítástechnikai labor. Vezetője *dr. Varga Szabolcs* lett. A központ 2000. július 1-jével kezdte meg működését.

Környezettudományi alapképzési szakindítási kérelmet nyújtottak be. A kérelmet elfogadták.

Úgy szabályozták a nyelvi oktatás rendjét, hogy a Kar csak a tantervben kötelezően előírt két év angol és német nyelvű oktatást finanszírozza.

A nyári gyakorlatok rendjét is szabályozták a következők szerint. Kötelezően a második szemeszter után *gépészeti és botanikus kerti gyakorlat* (4 hét), a negyedik szemeszter után kötelezően *erdőbecslési és termőhely-feltárási gyakorlat* volt (4 hét). Külön engedéllyel 2 hét gyakorlatot diplomatervezéssel, vagy külföldi tanulmányúttal is ki lehetett tölteni. A hatodik szemeszter után kötelezően *erdőgazdálkodási gyakorlatot* kellett végezni (4 hét). A 7. szemeszter végéig az okl. erdőmérnök és környezetmérnök hallgatóknak kötelezően 12 hét *nyári gyakorlatot* kellett teljesíteniük. Erre az időszakra a hallgatók ösztöndíjat kaptak. A gyakorlatokról egységesített gyakorlati naplót kellett vezetniük, amit igazolatniuk kellett a gyakorlatvezetővel.

Elfogadták az *Alapozó kémia* fakultatív tárgy bevezetését és újból szabályozták a nyelvi oktatás rendjét. Elkezdődött a felkészülés a kredit rendszerű képzésre.

A kari önállóság jegyében 2000-tól az ünnepek – tanévnyitó, tanévzáró és más nemzeti ünnepek – kari keretek között zajlottak.

A Kar megkezdte az intézetek, tanszékek óraterhelésének a felmérését. A következő években napirenden volt az oktatók minimális óraterhelésének a meghatározása.

A Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola fenntartója az Erdőmérnöki Kar lett. Jóváhagyták az iskolában indítandó természetvédelmi és vadgazdálkodási technikus szakokat.

A Kar tiszteletbeli doktora lett *Dr. Csapody István*. 2001 a dékánváltás éve volt. *Prof. dr. Faragó Sándor* dékán helyére két ciklus után új dékánt kellett választani, ennek megfelelően a Kari Tanács februárban pályázatot írt ki dékáni és két dékánhelyettesi tisztség betöltésére, 2 évre.

A Kar belépett az oktatói, hallgatói mobilitást elősegítő CEEPUS (*Central European Exchange Program for University Studies*) közép-európai hálózatba. A projekt a következő években számos hallgató külföldi tanulmányútját tette lehetővé.

A Kari Tanács elfogadta az Erdészeti Politikai és Ökonómiai Intézeti Tanszék által betervezett „*Terrületfejlesztési Mérnöki Szak*” alapítására vonatkozó előterjesztést. Ezzel a szak indításának előkészítése kezdetét vehette.

Az erdőmérnök-képzés szakirányai három új tárggyal gazdagodtak: Az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet Gyakorlati Oktatási Központja az *Erdészeti igazgatás gyakorlata* a Geomatika és Mérnöki Létesítmények Intézet Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszéke az *Erdei vasutak* és a Földtudományi Intézet a *Környezetünk a Föld* elnevezésű tárgyat indíthatta.

A szabályzatok megújítása az év során folyamatosan napirenden volt. A kari SZMSZ módosítását korábbi szervezeti átalakítás és a hallgatói *Juttatási és Térítési Szabályzat* megváltoztatása tette szükségessé. Ennek megfelelően egészítették ki a tanulmányi rendet és jóváhagyták a *Doktori képzés és doktori fokozatszerzés egyetemi szabályzatát*.

Áprilisban a Kari Tanács javasolta *Dr. Kovács Jenő*-nek a tiszteletbeli doktori cím odaítélését, amit az Egyetemi Tanács jóváhagyott.

A Kari Tanács júniusi ülésén *Dr. Mészáros Károlyt* javasolta 2 éves időtartamra a dékáni tisztség betöltésére. Az Egyetemi Tanács a javaslatot jóváhagyta.

A karok önállósodásával a doktorképzés is kari szintre került. A Kar kezdeményezte az Erdészeti és Vadgazdálkodási valamint a Környezettudományi Doktori iskolák jelenlegi formában történő akkreditálását. Módosult a Tanulmányi és vizsgaszabályzat is, melynek leglényegesebb eleme a vizsganappal kiírásának szabályozása volt. Elfogadták a Kar intézményfejlesztési tervét. Az Egyetemi Tanács elé terjesztették a Központi Könyvtár és Központi Levéltár módosított SZMSZ-ét, mivel mindkét szervezeti egység, központi feladatait megtartva, az integráció során az Erdőmérnöki Kar felügyelete alá került.

Határozott a Kari Tanács a vadgazda mérnöki szak nappali tagozatának indításáról 40 fő államilag finanszírozott és 10 fő költségtérítéses létszámmal. A képzést a Kar a következő évben indította. Hasonlóképpen zöld utat kapott a környezetirányítási szakértői szakirányú továbbképzési szak indítása is. Elfogadták a természetvédelmi mérnöki szak szakindítási kérelmét. A képzés ténylegesen 2003-ban indult.

Új együttműködési szerződések kötöttek az Országos Erdészeti Egyesülettel és az Állami Erdészeti Szolgálattal, melyek az oktatás és kutatás lehetőségeinek, színvonalának emelését is voltak hivatva emelni. Megnyílt a lehetőség a szakképzési hozzájárulás minisztériumi pályázati úton történő felhasználására.

A 2002. évben a szabályzatok kérdése továbbra is napirenden volt. Módosították a tanulmányi rendet, jóváhagyták az egyetemi SZMSZ oktatói leterheltségre és hallgatói támogatásokra vonatkozó mellékletét azzal, hogy csökkentették az ösztöndíjindex mértékét 3,51-re. Elfogadták a *Kar tanüzemének szervezeti és működési szabályzatát*. Az év elején a kari minőségbiztosítás részeként elfogadták az oktatók hallgatói véleményezésére szolgáló kérdőívet, júliusban elfogadták a *Kollégiumi SZMSZ-t*.

A Kar *Dr. Gencsi László* egyetemi tanárt tiszteletbeli doktori címre javasolta, amit az Egyetemi Tanács elfogadott.

A kari vezetés 2002-től kezdődően erőfeszítéseket tett az intézetek bevételi kötelezettségeinek meghatározására, azonban ezek a törekvések éveken keresztül megvalósíthatatlanok maradtak.

Megtörtént a szakok átállása a kreditrendszerű képzésre, – az ehhez szükséges mintatantervek és Tanulmányi és Vizsgaszabályzat elfogadásával. Meghatározták az okleveles erdőmérnöki szak képesítési követelményeit.

Az *Alapozó kémia* c. tárgy bekerült az okl. erdőmérnöki, környezetmérnöki és környezettudományi szakok mintatantervébe C típusú tárgyként.

Ebben az időszakban volt olyan törekvés, amely a képzések egyes részterületeit felsőfokú szakképzés formájában dolgozta volna ki. Ilyen volt például a felsőfokú erdőhasználati szakasszisztens képzés alapításának kérelme, amelynek tárgyalását a Kari Tanács elnapolta, majd napirendre sem került.

Júliusban új rendelet miatt volt szükség a szakok mintatanterveinek korszerűsítésére. Három megoldási lehetőség állt a Kari Tanács előtt, amely végül úgy döntött, hogy óraszámcsökkentéssel és tantárgyi összevonással szemben a kreditértékek csökkentését hajtja végre.

A 2002/2003-as tanévtől a Kar bevezette a NEPTUN számítógépes tanulmányi rendszert. Feladata a hallgatók tanulmányaival kapcsolatos adatok nyilvántartása, és a tanulmányokhoz kapcsolódó tevékenység – oktatásszervezés, statisztika, diákhitel kezelés, teremnyilvántartás, statisztika készítés – támogatása. A hallgatók ezen a rendszeren keresztül tudják tanulmányi ügyeiket intézni (beiratkozás, adategyeztetés, tárgyfelvétel, vizsgára jelentkezés, órarend és index megtekintés stb.), és lebonyolítani a tanulmányaikkal kapcsolatos pénzügyeiket is, mint pl.: a tandíj, költségtérítés díja, kollégiumi díj, eljárási díjak, ismételt vizsgadíj és egyéb befizetések.

Szeptemberben indult a vadgazda mérnöki szak nappali tagozata és az okleveles környezettudományi szak. Ugyanebben a hónapban a Kari Tanács határozott arról, hogy a Magyar Állami Földtani Intézet Sümegi Oktatási Bázisának kezelői jogát megvásárolja. Ezzel elsősorban a környezeti képzések gyakorlati lehetőségei javultak.

A Kari Tanács támogatta a parkerdőmérnöki szakirányú továbbképzési szak alapításának dokumentációját. A képzés indítása később lekerült a napirendről.

A Kar kidolgozta egy Tanulmányi Tanácsadó Szolgálat („kreditiroda”) felállításnak koncepcióját, amit a Kari Tanács elfogadott, majd beindított.

A Kari Tanulmányi Bizottság feladatkörét kibővítette, amit elnevezésében is megjelenített, Kari Tanulmányi és Tantárgybefogadó Bizottság lett az új név. A Kari Tanács pályázati kiírást fogadott el a dékáni és dékánhelyettesi vezetői tisztségek betöltésére, melynek alapján 2 évről 3 évre változott a dékáni ciklus hossza.

A vadgazda mérnöki szak *Kémia* c. tantárgyának megbontása vált szükségessé a túlságosan nagy tananyag könnyebb elsajátítása érdekében. A tárgy ismeretanyagát *Szervetlen és szerves kémia* valamint *Biokémia* tárgyra bontották meg.

Úgynevezett tanüzemi fejlesztésre a Kar pályázat útján jelentős összeget nyert, amiből üvegházi felújítást és erdészeti gépvásárlást valósított meg.

2003 az SZMSZ mellékleteinek folyamatos módosítása jegyében telt. Év elején szervezeti kérdésekről történt döntés. A Központi Könyvtár és a Roth Gyula Gyakorló Szakközépiskola és Kollégium központi irányítás alá került, az Idegen Nyelvi Központ viszont a Kari Tanács támogató határozata ellenére a Kar szervezetén belül maradt.

A képzésekben meglévő ellentmondások, tartalmak felderítésére, a szakok, tantárgyak kapcsolatainak egyeztetésére, a képzés átalakítására a Kari tanács év elején Kari Kreditbizottság létrehozásáról határozott.

Februárban Erdőérték számítási és kárérték számítási tanfolyam programjának kidolgozására és elfogadására került sor az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet gondozásában.

Ugyanebben a hónapban az Erdőmérnöki Kar tanácsa a környezeti kutatások és szakértői munka elősegítésére *Környezeti Kompetencia és Innovációs Központ* létesítéséről határozott kettő, majd júliustól négyfős személyi állománnyal. Szintén a környezeti kutatások megerősítését szolgálta a Karon egy, a produkciobiológia területén tevékenykedő MTA kutatócsoport létrehozása.

Dr. Szendrei István a Kari Tanács előterjesztésére tiszteletbeli doktori, *Dr. Bondor Antal* pedig professor emeritus címet kapott.

Ismét napirendre került az oktatók hallgatói véleményezése. Elfogadták a kérdőívet és a véleményező oktatók névsorát.

A Kari tanács egyhangú támogatásával július 1-től újabb három évre *Prof. dr. Mészáros Károly* lett a Kar dékánja.

A Kar tanácsának napirendjén az év folyamán többször szerepelt a kreditrendszer bevezetésének és a doktorképzés mikéntjének kérdése.

A Kar *Pro Silvicultura, Natura et Venatoria* elnevezéssel az erdészeti, környezetvédelmi, természetvédelmi és vadászati oktatás–kutatás területén végzett szakmai és tudományos munka elismerésére kitüntetést alapított, amely évente egyszer a Nyilvános Tanévnyitó Kari Tanácsülésen adandó át.

Májusi ülésén tárgyalta és fogadta el a Kari Tanács a *Pályázati eljárás, Kinevezések és megbízások, Vezetői és munkáltatói jogok gyakorlásának új rendjét, a Választási és a Hallgatói felvételi szabályzatot*.

Júniusban elfogadták a Természetvédelmi Mérnöki Szak kredites mintatantervét, így minden akadály elhárult a szak szeptemberi indítása előtt. Elfogadták a vadgazda mérnöki szak kredites mintatantervét, amelynek alapján szeptemberben a képzés tartalmilag is módosult. Módosították az erdőmér-

női szak kredites mintatantervét, amelyben az óraszámok elszakadtak a kreditszámoktól. Módosították a környezetmérnöki szak tantervét is.

A Kari Tanács júniusi ülése az SZMSZ-mellékletének szabályzatairól döntött. Az oktatással kapcsolatos szabályzatokat illetően meghatározta a szakalapítás, szakindítás rendjét, a demonstrátorok megbízási rendjét, az oktatók hallgatói véleményezésének rendjét és a tudományos diákköri munkák ügyrendjét.

Szeptembertől bővült az erdőmérnöki szak tantárgy kínálata. B típusú (kötelezően választandó) tárgyként felvették a tantervbe a *Vezetés- és vállalkozástant*, a *Jogi alapismereteket*, C (szabadon választható) típusú tárgy lett a *Szociológia*, és *Mérnökética*. Minden szak kredites mintatantervében kritériumtárgy lett az *Informatika I., II.* és a *Számítástechnika*. Októberben módosították a kredites Tanulmányi és Vizsgaszabályzatot. Ebben szabályozták a dékáni vizsgák rendjét. Eszerint a hallgatók kétszer tehetnek ismételt vizsgát, egyszer kaphattak dékáni és csak egy tárgyból egy alkalommal rektori vizsgaengedélyt. Dékáni vizsga egy vizsgaidőszakban maximum két tantárgyból csak harmadik vizsgaként volt kérhető.

Év végén a szakfelelősök feladatkörét szűkítették, illetve pontosították. Megszüntették felügyeleti feladatkörüket a szervezeti egységek felett, illetve feladataik közül kivették a szak menedzselését. Határozat született arról, hogy valamely tárgyat oktató külső személy esetén a tárgy felelőse kari intézet- vagy tanszékvezető legyen. Új C típusú tárgy született, a *Vadászkürt jelzések*. Törölték a *Lápok és mocsarak vegetációja* c. tárgyat a tantervekből. Beindítani javasolták a Természetvédelmi Felsőfokú Továbbképző Tanfolyamot.

A Kari Tanács javasolta Roller Kálmán részére az *Egyetemi díszpolgár* kitüntetés odaítélését, majd az Egyetemi Tanács a díjat odaítélte.

2004 első Kari Tanácsi határozatával egy év szünetet rendeltek el az oktatók hallgatói minősítésével kapcsolatban. Okként az előző év érdektelenségét jelölték meg.

Az év eleje a különböző egyetemi szabályzatok módosításával telt. Kiemelendő ezek közül a Doktori képzés és doktori (PhD) fokozatszerzés szabályza-

tának módosítására tett kari javaslat, amely egyebek között az Egyetemi Doktori Tanácsnál kezdeményezi a Kari Doktori Tanács kompetenciái egy részének átadását a Doktori Iskolák Tanácsának és felvételi vizsga helyett felvételi meghallgatás alkalmazását. *Prof. dr. Horst Dieter Brabänder*, a göttingeni Georg-August Egyetem nyugalmazott egyetemi tanára számára a Kari Tanács tiszteletbeli doktori cím odaítélését javasolta, amit az Egyetemi Tanács elfogadott.

A vadgazda mérnöki szak mintatantervéből törölték a második tanulmányutat, egyben módosították a szak tanulmányútjainak előtárgyait. Az okl. erdőmérnöki és környezetmérnöki szakokon eltörölték a gyakorlati naplók vezetésének előírását, ehelyett a teljesítést igazolás kiállításával ismerték el.

A felsőoktatás átalakításának Bologna-ban elfogadott irányelveihez való csatlakozás elősegítése érdekében, a képzés szerkezetének meghatározására 2004 januárjában Kari Bologna-Bizottság alakult. A *Bolognai Nyilatkozat*, amelyet 1999-ben Magyarország is aláírt, egy egységes Európai Felsőoktatási Térség megteremtését tűzte ki célul. Az alapvető cél, hogy egységes elvek alapján megteremtsék a két ciklusú, alap- és mesterképzési rendszert, amelyhez harmadik ciklusként kapcsolódik a doktori képzés.

Az alapképzési (BSc rendszerű) szaklétesítési kérelmek elfogadására került sor májusban. A Kar okleveles szakjai esetében a képzések megbontása alapképzésre és mesterképzésre volt a feladat, a természetvédelmi és vadgazda mérnöki szakokat viszont az országos irányelvek alapján össze kellett volna vonni egy szakká. A Kar erőfeszítéseinek köszönhetően a két szakot ismét szétválasztották, így októberre lehetővé vált a két szak külön szaklétesítési kérelmének Kari Tanács általi elfogadása. Elfogadták a Természetvédelmi Szakirányú továbbképzési szak létesítési kérelmét is.

A Kari Tanács határozata alapján a kreditrendszerű oktatásban az 1. szemeszteres hallgatóknak a *Neptun* tanulmányi rendszer programjában ún. NEPTUN-csomagot ajánlottak fel, amin a regisztrációs héten változtathattak a hallgatók. Az intézkedés legfőbb előnyei voltak, hogy megkönnyítette az első évesek tanévkezdését, az 1. szemeszteres

órarendet könnyebb volt elkészíteni, kevesebb hallgató jelentkezett kurzusokra a regisztrációs héten, így a rendszer leterheltsége csökkent.

Októberben változtak, illetve kibővültek a hallgatói térítési díjak, díjtételek.

Az év folyamán a kreditrendszerű tantervek többszöri kisebb módosítására volt szükség. Ezek elsősorban az óraszámokat, kreditértékeket, előadókat és előtárgyakat érintették.

A kredittantervre, majd a lineáris képzésre történő átállás megbolygatta az addig kialakult képzéseket. Ezért 2005 ismét a tantervek módosításának jegyében telt. A lentebb részletezett, tartalmi, új tárgyak bevezetését jelentő módosítások mellett az óraszámot, kreditszámot, a tárgyak, vizsgák, szigorlatok időpontját, az utóbbiak formáját, az előtárgyakat is változtatták, illetve igyekeztek egymáshoz igazítani az egyes szakok tantárgy kínálatát.

Januárban az oktatási kérdésekre is kiterjedő együttműködési megállapodás lépett érvénybe a University of British Columbia és az Erdőmérnöki Kar között. Oktatási–kutatási kérdésekre vonatkozó megállapodás született az Állami Erdészeti Szolgálat és a Kar között is.

Az Oktatási Minisztérium kérésére a Kari tanács a *Természetvédelmi szakirányú továbbképzési szak* elnevezését *Természetmegőrzési szakirányú továbbképzési szakra* módosította.

Szintén év elején vezette be a Kar a regisztrációs hét első 4 napján egyéni engedélyhez kötött ismételt vizsgát, amely után már csak a tanulmányok során egy alkalommal volt kérhető méltányossági vizsgalehetőség. Ugyanekkor határozott a Kar arról is, hogy az érvénytelen félévközi jegy külön engedéllyel a vizsgaidőszak teljes ideje alatt javítható. Megalakult a Kari Tanulmányi és Tantárgybefogadó Bizottság.

Februárban egyes szakok tantervei bővültek. Minden szakon választhatóként megjelentek a *Gyomismeret* és a *Magyar növényvilág ismerete* c. tárgyak. A természetvédelmi mérnöki szak átvette az okl. környezetmérnöki és okl. környezettudományi szakok *Természetvédelmi biológia* c. B típusú tárgyát, és ugyanezen szak újabb B típusú tárggyal gyarapodott, a Speciális madártannal.

Kikerült viszont a tantervből a *Természetvédelem és vadgazdálkodás* c. B típusú tárgy.

Ebben az évben merült fel először a tantárgyak blokkosításának igénye, elsőként ez csak a tanulmányutakat érintette. Így az *Általános földtan*, a *Növénytakarológiai gyakorlatok* és a *Fátlan növénytakarológiai gyakorlatok* c. tárgyak tanulmányútjait, órarendi problémák megoldása érdekében blokkosítva, szombati napra tették.

A Kar kutatási lehetőségeit alapvetően érintő döntést hozott februárban a Kari Tanács az Erdő- és Fa-hasznosítási Regionális Egyetemi Tudásközpont és a Környezeti Kooperációs Kutatóközpont létrehozásával. Az előbbi a Faipari Mérnöki Karral közösen működtetett intézmény az erdészeti és vadgazdálkodási tudományterületeket ölelte fel, az utóbbi pedig a környezeti kutatási potenciált volt hivatva előmozdítani. Az intézmények felállítását országos, illetve EU-pályázatok elnyerésével érték el.

Márciusra elkészültek az erdőmérnöki, környezet-tan, természetvédelmi mérnöki és vadgazda mérnöki BSc szintű alapképzési szakok szakindítási dokumentumai, amelyeket a Kari Tanács egyhangúlag elfogadott.

Tiszteletbeli doktori cím adományozását javasolta az áprilisi Kari Tanács *Prof. dr. Ing. Eugen Rónay* a Zólyomi Műszaki Egyetem Erdőmérnöki Kar nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanára részére, amit az Egyetemi tanács elfogadott. Két új emeritus professzora is lett a Karnak Dr. Horváth Jenő és Dr. Németh Károly személyében.

Ugyanebben a hónapban az okl. környezettudományi szak mintatantervébe B típusúként bekerültek a *Hulladékgazdálkodás* és *Hulladékkezelés* c. tárgyak. Májusban a Kari tanács arról döntött, hogy támogatja a Környezetmérnöki Bologna Bizottság által kidolgozott MSc szintű környezetmérnöki szakképzési képesítési követelményeket.

Júniusi határozat értelmében a Kar dékánja felhatalmazást kapott arra, hogy az egyetem vezetésénél kezdeményezze az átoktatási teljesítmények elismerését. A probléma a kari önálló keretgazdálkodás bevezetésével jelent meg, mert ettől kezdve a Kar érdeke volt, hogy érvényesítse a más karokra történt átoktatás tényleges költségeit. A többi, érin-

tett karral történő egyeztetés két évig tartott, és a problémát csak 2007-ben sikerült a felek megelégedésére megoldani.

Korábbi, az érintett szakközépiskolákkal történt egyeztetést követően megszületett az erdőgazda felsőfokú szakképzés programja, amelyet a Kari Tanács szeptemberi ülésén fogadott el. Októberben arról is megegyezés született, hogy a szakképzés normatív támogatásának 90%-a a képzést ténylegesen végző középiskolát, 10%-a a Kart illeti.

Nevezett kezdeményezésére a Kari Tanács *Kozák Antal Ösztöndíjat* alapított. A díjat évente ítéli oda és adják át a tanévnyitón *Statisztika* tárgyból kiemelkedő teljesítményt nyújtó 1 fő erdőmérnök és 1 fő faipari mérnök részére.

Elutasította a Kari Tanács az oktatók hallgatói véleményezésének NEPTUN számítógépes rendszer alkalmazásával történő kivitelezését.

Az előző ciklus végéhez közeledve, novemberben a Kari Tanács új dékáni és dékánhelyettesi pályázatot írt ki. A dékánhelyettesek számát az addigi kettőről háromra emelte (általános-oktatási, tudományos és igazgatási-gazdasági).

Novemberre elkészültek a vadgazda mérnöki és természetvédelmi mérnöki szakok MSc szintű szaklétesítési dokumentumai, amelyeket a Kari Tanács elfogadott. Ugyanezen az ülésen a természetvédelmi szak szakindítási kérelmének anyagát is elfogadták.

2006-ban folytatódott a mintatantervek kisebb módosításainak gyakorlata. Ezek a módosítások elsősorban a beszámoló formáját, a kreditértékeket, a tantárgyi programokat és a tárgyak elnevezéseit érintették. Párhuzamosan futott a kredités és a lineáris képzési forma, ami a szokásosnál is nagyobb megterhelést jelentett az oktatóknak, hiszen – egyebek mellett – a kredités képzés utolsó évfolyamaiból lecsúszott hallgatóknak biztosítani kellett, hogy eredeti tantervüknek megfelelően végezzenek. A hallgatók könnyebb előrehaladása érdekében az év folyamán folyamatosan felülvizsgálták az előtárgyak indokoltságát és, ahol lehetett eltörölték azokat. A gyakorlatok órarendbe történő illesztésének megoldására az év folyamán napirenden volt a blokkosított képzés bevezetésének kérdése.

A Kari Tanács márciusi ülésén július 1-jei hatállyal *Prof. dr. Náhlik András*t választotta a Kar dékánjának. Májusban a felsőoktatási törvény előírásait figyelembe véve változtak a hallgatói térítési díjak. Elfogadták az erdőmérnöki, környezetmérnöki, környezettan és vadgazda mérnöki nappali tagozat mintatanterveit. Döntöttek arról, hogy a jövőben a tantárgyfelelősök személyének változása nem minősül tantervi változtatásnak, így nincs szükség ezek Kari Tanácsi megerősítésére.

Megkezdődött a felkészülés a következő évben esedékessé váló kari akkreditációra.

A Kari Tanács a Környezetmérnöki Bologna Bizottság által kidolgozott MSc szintű környezetmérnöki szaklétesítési kérelmet az elhangzott aggályok jelzésével a konzorcium felé megfontolásra és átdolgozásra visszaküldte. Elfogadták ugyanakkor a vadgazda mérnöki MSc szak szakindítási dokumentációját. A környezettudományi mesterszak konzorcium által átdolgozott MSc szaklétesítési kérelmét júniusban fogadták el. Ez a szak a környezettan alapszak mesterszintű folytatása.

Változtak a hallgatókat érintő fontosabb szabályzatok: a *Demonstrátorok foglalkoztatásának szabályai*, a *Hallgatói fegyelmi és kártérítési szabályzat*, a *Hallgatói felvételi szabályzat*, a *Hallgatói jogok és kötelezettségek szabályzata* és az ehhez kapcsolódó *Hallgatói szerződés*.

A korábbi Kari Tanulmányi és Tantárgybefogadó Bizottság helyett megváltozott összetétellel megalakult a Tanulmányi Bizottság és a Kreditárviteli Bizottság. Októberben a Kari Tanács elfogadta az erdőmérnöki mesterszak szaklétesítési dokumentációját. A felsőoktatási törvény szabályozásának megfelelően, amely előírta, hogy az összes oktatói–kutatói létszám legfeljebb ötöde lehet a vezetői helyek száma, csökkenteni kellett a kari vezetők számát, aminek következtében a Kar szerkezetében is változtatásokra volt szükség. A változtatás egyik irányelve olyan elképzelés volt, hogy a szakokat intézetekhez kössék, ezáltal minden szaknak gesztorintézete legyen, amelyek teljes személyi állományukkal segíthetik a szakfelelősök munkáját. Bár továbbra is lehetőség volt a korábbi intézeti tanszékek megtartására és megjelenítésére, sőt újjak létrehozására az intézetek keretein belül, megszűntek ezek vezetői helyei. Intézetek összevonására is sor került. A korábbi Erdővédelem Intézet és önálló Erdőművelési Tanszék összevonásából létrejött az Erdőművelés és Erdővédelem Intézet. A Környezettudományi Intézet és kihelyezett Földtudományi Intézet összevonásából megalakult a Környezet- és Földtudományi Intézet. További változás volt, hogy a korábbi Erdővagyon-gazdálkodási Intézet és Matematika Intézet Matematika és Ökonómiai néven egyesült. A Termőhelyismerettani Tanszék kivált a Növényntani és Termőhelyismerettani Intézetből és a Kémia Intézethez csatlakozott, egyben a Növényntani Intézet Növényntani és Természetvédelmi

Intézet elnevezést kapott. Tényleges oktatási profiljának megfelelően változott a Vadgazdálkodási Intézet elnevezése is, Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet lett. Végül a Botanikus Kert önálló vezetői helye megszűnt, a Növényntani és Természetvédelmi Intézet vezetőjének közvetlen irányítása alá került.

Elfogadták az okl. erdőmérnöki szak kredités képzésében az *Erdőtűz ökológia* c. B típusú tárgyat.

Az Intézményfejlesztési Terv tárgyalása kapcsán újra a Kari Tanács napirendjére került az Idegen Nyelvi Központ hovatarozásának kérdése. A Kari Tanács nem támogatta a Központ elszakadását, illetve elnapolta az ezzel kapcsolatos döntést. Hasonlóképpen nem támogatta, hogy a költségvetésből finanszírozott létszámadatokat központilag határozzák meg.

Az *Ügyrendi Szabályzat* módosítása kapcsán intézeti névváltoztatásra is sor került a Geomatikai és Mérnöki Létesítmények Intézet új neve Geomatikai, Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Intézet lett.

Év végén elfogadták a Természetmegőrzési szakirányú továbbképzési szak átdolgozott szaklétesítési dokumentumát. A Magyar Tudományos Akadémia forráshányra hivatkozva 2006. december 31-i hatállyal megszüntette a Karon működő MTA Produkcióbólógiai Kutatócsoportot.

2007 év elején a Kari Tanács elfogadta az akkreditációs jelentés kari önértékelését. Az év első felében „A” (kiváló) minősítéssel megtörtént a Kar akkreditációja.

Februárban elfogadták a Kar új Tanulmányi és Vizsgaszabályzatát. Fontosabb új elemek ebben, hogy a Kar minden vizsgaidőszak utolsó hetében pályázatot ír ki költségtérítéses hallgatóknak a betöltetlen államilag finanszírozott helyekre, egyben szabályozta az átvétel feltételeit. Határozat született arról, hogy a Kar valamely szakján meghirdetett C típusú, szabadon választott tárgyak bármely szak hallgatói által felvehetők. Szabályozták a kedvezményes tanulmányi rend feltételeit is. Szeptembertől a hétfőt blokkosított napnak nyilvánították. Ezen a napon lehetett a hosszabb, egynapos gyakorlatokat megtartani, illetve lehetőség nyílt a külső előadók óráinak összevont megtartására.

A Dékáni Tanács határozott arról, hogy a jövőben pályázati úton támogatja a hagyományápolással

kapcsolatos hallgatói megmozdulásokat, tanterven kívüli tanulmányutakat, egyéb közösségi célok megvalósítását. A pályázatokat évente kétszer bírálta el a Dékáni Tanács.

A Kar tiszteletbeli doktora lett *Dr. Richard Potts*, az angliai The Game Conservancy Trust nyugalmazott vezérigazgatója. Professor Emeritus címet kapott *Dr. Varga Ferenc* egyetemi tanár. A Nyugat-Magyarországi Egyetem Díszpolgára címet kapott a Kar felterjesztésére *Oláh György* Nobel-díjas vegyész.

A középiskolából gyengébb tudással érkezett első éves hallgatók felzárkóztatását szolgálta az *Alapozó matematika* C típusú tárgy őszi félévtől történő bevezetése minden szak alapképzésébe. Az év során további kisebb tantervi módosítások történtek, amelyek érintették az előtárgyakat, az egyes tárgyak tantervi helyét. Visszatérő problémaként jelentkezett a kifutó kredites képzésben az előtárgyak és ráépülő tárgyak párhuzamos hallgatásának engedélyezése. A vizsgáikkal elmaradt hallgatók tanulmányainak kredites képzésben történő befejezésének elősegítésére voltak hallgatói kezdeményezések, amelyeket a Kari Tanács többségében elutasított.

A Kar vezetése áttekintette a Környezeti Kompetencia és Innovációs Központ működésének gazdaságosságát, és a szervezet megszüntetését javasolta a Kari Tanácsnak, amelyet az elfogadott.

A szakok tanterveinek elsősorban az egymáshoz illesztésből fakadó módosításait tárgyalta a Kari Tanács áprilisban és elfogadta az alapképzési szakok (BSc) új, módosított mintatanterveit.

A Kar gazdasági konszolidációját szolgálta a májusban tanács elé került és elfogadott intézkedési terv a Kar hiányának intézetek közötti szétosztására. A hiány szétosztásának elve a kontakt órák száma volt. Ezek felmérésével meghatározták intézetenként a felsőoktatási törvény előírásához képest jelentkező oktatási hiányt, és az intézeteknek ennek, illetve a bérfinanszírozásból adódó hiánynak az együttesét kellett kigazdálkodniuk. Az intézkedés hatására év végére a kari költségvetési hiány növekedése megállt. Felmerült az egykor működött Kari Költségvetési Bizottság visszaállításának gondolata is, ezt azonban a Kari Tanács nem támogatta.

Májusban az alapképzésekben szaknyelvi kurzusok indítását határozta el a Kar. Újabb tantervi módosítás volt a környezettudományi szak kredites tantervében, melynek alapján a *Választandó témájú, kötelező kutatási gyakorlat III. c.* tantárgy törlésre került, helyette két kötelező tárgy került a tantervbe, az *Ipar és környezettechnika* és a *Szennyvízkezelés*.

Júliusban változtak a hallgatói térítési díjak. A felsőoktatási törvény előírásai miatt vált célszerűvé, sőt szükségessé a kari hallgatói alap létrehozása és működtetése. Ezzel lehetővé vált a hallgatók tanterven kívüli hazai és külföldi tanulmányútjainak, konferenciáinak, kutatással kapcsolatos terepi kiállításainak finanszírozása. A pénzalaphoz pályázati úton, támogatásként lehetett hozzáférni.

Szeptembertől elindult a természetvédelmi mérnöki mesterszak.

A Kar döntése alapján a költségvetési egyensúlyt az előző évhez hasonló elvek alapján, az intézetek oktatási leterheltségének figyelembe vételével intézeti saját bevételek hiányfinanszírozásra fordításával szándékoztak megoldani. Ehhez első lépésként az oktatási leterheltség kiszámításának módját fogadták el a decemberi Kari Tanácsülésen. A kidolgozott két javaslat közül a Kar az előző évben is elfogadott, a kontakt órák számát figyelembe vevő változat mellett döntött, szemben az oktatási tevékenység más elemeit is bevonó bonyolultabb számítási módszerrel.

Év végén felavatták a Kar új oktatási központját, az Erzsébet-kerti „P” épületet. Ezzel a Kar tanterem-férőhelyi gondjai megszűntek. Az épület avatásával a tervezett kari beruházások, felújítások lezárultak. Az említett épületen kívül átadták a Kar a *hidegvíz-völgyi erdészeti hidrológiai kutatóállomását*, a *Fertő-tavi vadbiológiai és madártani kutatóházat*, a *mosonszolnoki vadbiológiai kutatóházat*. Felújították a *sümei környezettudományi oktatóbázist*. A külső helyszínek mellett az egyetemi campuson belüli külső és belső épület-felújítások is megtörténtek. Felújították és korszerűsítették a kémiai és termőhely-ismeretani laboratóriumokat.

Elfogadták a környezetmérnöki mesterszak nappali és levelező tagozatának mintatanterveit, így lehetővé vált a szakindítási kérelem beadása, amit 2008-ban a Magyar Akkreditációs Bizottság el is fogadott.

2008-ban elkészült a környezettudományi MSc szakindítási kérelme. A vadgazda mérnöki mesterszakot 2008-ra már meghirdették, 2009-ben a tervek szerint minden alapképzés mesterszakon folytatódik.

A korábban egységes, öt éves okleveles erdőmérnök-képzés megbontása 7 szemeszteres alapképzésre és 4 szemeszteres mesterképzésre, a képzés egészének átgondolására készítette a Kart. Ehhez két tanácskozást hívott össze a kari vezetés. Elsőként az MTA Erdészeti Bizottságának tagjaival kibővített vezető oktatói értekezletet, majd külső, minisztériumi, szakigazgatási, állami és magán erdőgazdálkodási szakemberek bevonásával kibővített tanácskozást. A két tanácskozás legfontosabb megállapításai a következők voltak. Törekedni kell a korábbi egységes 5 éves erdőmérnök-képzés visszaállítására, meg kell tartani a műszaki képzés súlyát a tanterven belül, erősíteni kell a gazdasági-gazdálkodási és EU ismereteket. Megállapították, hogy az erdőmérnöki MSc-re várhatóan engedélyezett felvételi helyek száma (a BSc végzettek harmada tanulhat tovább minden szakon az oktatási kormányzat szándékai szerint) nem fogja kielégíteni a munkaerőpiac igényeit, amelyet egy a földművelésügyi minisztérium segítségével elvégzett felmérés 46–50 főre prognosztizált. Ezért a Karnak lépéseket kell tennie a mesterképzési helyek nagyobb számának engedélyeztetésére.

2007 végén a lezárult a Környezeti Kooperációs Kutatóközpont (KKK) pályázati ciklusa. Az új pá-

lyázati kiírás szerint a központnak gazdasági társasággá kellett alakulni, hogy újra pályázhasson. Ez megtörtént és 2008-ban sikeres pályázat eredményeképpen folytatódhatott a kutatómunka.

2008 év elején éppen a KKK átalakulása és ezáltal egy vezetői hely felszabadulása tette lehetővé egy új vezetői hellyel járó szervezeti egység kialakítását. A Kar élt a lehetőséggel és ismét szétválasztotta a Matematika és Erdővagon-gazdálkodási Intézeteket. A Kari Tanács döntése alapján a Botanikus Kert szervezeti és gazdaságilag közvetlenül a dékáni vezetés irányítása alá került.

Prof. dr. Hartmut Grassl a hamburgi Max Planck Intézet nyugalmazott igazgatója tiszteletbeli doktor lett, *Prof. dr. Marosvölgyi Béla* Professor Emeritus címet kapott.

Elfogadták a Kar új emblémáját, amely megtartva az erdészcsillagot, az Egyetem egységes arculattervének megfelelő formát kapott.

A környezetmérnöki szak tantervébe beillesztették a *Természetvédelmi értékelés és tervezés* és a *Természetvédelem* c. B típusú tárgyakat. Ugyanezen a szakon a *Természet- és tájvédelem* c. kötelező tárgy helyére a *Természeti környezet védelme* c. tárgy került. Mindegyik szak mintatantervébe C típusúként bekerült a *Munkaügyi ismeretek* c. tárgy.

Elfogadták az Erdőmérnöki és Faipari Mérnöki Kar együttműködésén alapuló természetvédelmi és vadgazda mérnök-tanár szakképzettségekre kidolgozott szakindítási kérelmeket.

Szintén az év elejének intézkedése volt, hogy a dékán ideiglenes Oktatásszervezési Bizottságot hívott össze, melynek feladata a szakok tanterveinek összehangolása a Kar összes óraszámának csökkentésére. A kidolgozandó terv eredményes megvalósítása csökkenteni volt hivatott az oktatási leterheltséget és nagyobb lehetőséget biztosítva kutatási, szakértői, tervezői tevékenység végzésére, ezáltal a kari bevételek növelésére.

A Kar elmúlt néhány évét a jogszabályok és a külső körülmények gyakori változásaihoz történő folyamatos alkalmazkodás jellemezte. A jövő fogja megmutatni, hogy a Kar törekvéseiből mi valósul meg, hogyan alakul a 200 éves Kar következő időszakának története.

Sopron Divízió Kanadában

Kozák Antal

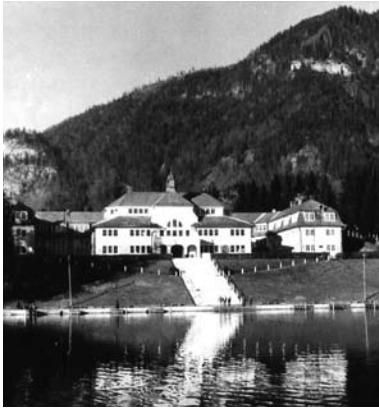
1956. november 4.

1956. november 4. emlékezetes nap az erdőmérnöki szak történetében. Nagy Imre kora reggeli beszéde, melyben bejelentette a szovjet tankok támadását, nagyon megrázta a magyar nép jó részét. A hír Sopronban is gyorsan elterjedt, és mivel az osztrák határ nyitva volt, családok tömege hagyta el a várost buszokkal, teherautókkal, kerékpárral, és gyalog is. A Főiskola tanárai közül is többen összekapoltak és elindultak Ausztriába még a délelőtti órákban. A diákság egy része, akik elérhetőek voltak, utasítást kaptak a reggeli órákban, hogy vonuljanak ki a győri országútra (84-es országút) azzal a céllal, hogy „megvédjük Sopront”! Főleg a IV. és V. éves hallgatókat (de voltak közöttük alsóbb évesek is) felfegyverezték a határőrségtől kapott gyalogsági fegyverekkel és Kópháza keleti határába vitték őket. A szovjet tankok megérkezésekor – délután négy óra előtt – szerencsére a fertődi tüzérezredtől származó ágyúk nem működtek (ütőszeg hiányában), így a „kópházi csata” vérontás nélkül végződött. Ez persze nemcsak a hallgatók önértetét sértette, hanem komoly pánikot és félelmet is okozott, aminek eredményeként legtöbbször a mucki határátkelő felé igyekeztünk gyalogosan vagy tehergépkocsikon, hogy Ausztriába meneküljünk a megtorlás elől. Hamarosan 4 óra után a tankok Sopronba érkeztek, ami persze még fokozta a pánikot és félelmet. A biztonság keresése és a félelem, november 4-én késő délután és a következő napokban is több hallgatót

Sopron elhagyására készítetett, aminek eredményeként mintegy 330 (ez a szám még ma is vita kérdése) erdőmérnök hallgató került Ausztriába. A fentiekből világosan látható, hogy a hallgatók távozása Sopronból nem egy szervezett és előre megfontolt akció volt, amit egyesek még ma is feltételeznek. Azt is fontos megjegyezni, hogy legtöbbször a határlépést csak ideiglenes megoldásnak tekintette. Hittünk abban, hogy a „nyugati nagyhatalmak” hamarosan felszabadítják Magyarországot, és akkor mi azonnal hazamegyünk. Sajnos tévedtünk!

Ausztriában töltött napok

Magyar menekültek tömege került Ausztriába november 4-én és azt követő napokban. Elhelyezésük az osztrák hatóságoknak komoly problémát okozott. Legtöbbször (kb. 250 erdőmérnök hallgatót) és a tanárainkat (kb. 50 családotól) is ideiglenesen felállított „táborokban” helyeztek el a többi magyar menekülttel. Azokat a hallgatókat (kb. 80 erdőmérnök hallgatót), akik fegyverrel lépték át a határt, a nemzetközi törvényeknek megfelelően, külön erre felállított katonai táborban tartották fogságban Klosterneuburgban. Amikor *Roller Kálmán* az Erdőmérnöki Főiskola igazgatója (aki nyugaton dékani titulust kapott) és egy pár rangosabb tanárunk megtudta, hogy milyen nagy számú a Sopronból menekült hallgatószám (kb. 450 együtt a bányász, földmérő, geodéta, és erdőmérnök), arra kérte az osztrák közoktatási minisztert, hogy ezeket a diá-

kokat és tanárokat valahogy szedjük össze és telepítsék le őket egy helyre, ahol majd esetleg folytatni tudják a tanulmányaikat. Ennek eredményeként a november 10. utáni napokban a tanárokat és hozzátartozóikat Stroblban helyezték el egy lányiskola internátusában, a diákokat pedig az ettől 10 km-re fekvő Ferienhortban (az iskolában) szállásolták el a St. Wolfgang-tó partján. Sajnos a katonai fogságban tartott diákokat ekkor még nem engedték szabadon, hanem a Salzburg melletti Sietzenheimi katonai táborba helyezték át. Sőt egy későbbi éhségstrájk ellenére sem engedték őket a többi diákhöz csatlakozni. Ferienhortban hamarosan megalakult az Ifjúsági Kör, ami Sopronban be volt tiltva, és Grátzer Miklós IV. éves hallgatót választottuk meg elnöknek december 2-án. Az elhelyezkedés után hamarosan tanáraink megpróbálták az előadásokat megszervezni és megtartani, azonban az adott körülmények miatt ez sajnos nagyon lassú és nehézkes volt. A táborban elhelyezett tanárok nem voltak elegendően ahhoz, hogy minden szükséges tantárgyat leadjanak. Ezért Roller Kálmán és a többi táborban tartózkodó tanár is elkezdtek felkutatni azokat a kivándorolt erdőmérnököket, akik alkalmasak voltak a hiányzó tanerők pótlására. November 17-én elkezdődött a tanítás, ami csak egy pár napig tartott, mivel időközben egyre világosabbá vált előttünk, hogy a szovjet hatalom az októberi forradalmat leverte, és az is látszódtott, hogy a Nyugat nem fog segítséget nyújtani az ország felszabadításában. Az is észrevehető volt számunkra, hogy az osztrák kormány nagyon vigyázott a nemrég megszerzett semlegességére, tehát az Ausztriában való végleges letelepedésünk nagyon bizonytalannak látszott. Ezért az ideiglenes „kari tanács” úgy döntött, hogy a különböző szakok (bányász, erdész, geofizikus, és földmérő) számára külön-külön kell új otthonot keresni.

November 25-én határozat született, miszerint 20 országba küldtünk levelet Roller Kálmán aláírásával, amiben arra kértük az ország vezetőit, hogy az Ausztriába kivándorolt erdőmérnök hallgatókat és tanáraikat ideiglenesen fogadják be addig, ameddig a hallgatók befejezik tanulmányaikat. Több pozitív válasz érkezett, ezek közül Kanadának a válasza látszott legkedvezőbbnek számunkra. A British Columbiái egyetem elnöke, Dr. N. A. M. MacKenzie, az erdészeti kar dékánja Dr. George Allen, valamint két miniszter Hon. J. W. Pickersgill, és Hon. J. Sinclair gyorsan és határozottan intézkedtek. A hírt az ausztriai rádióból tudtuk meg december 4-én. Ajánlatuk a következő volt.

Az erdőmérnök hallgatók befejezhetik tanulmányaikat magyar nyelven Kanadában a vancouveri British Columbiái egyetem (The University of British Columbia=UBC) erdész karán és a diplomájuk egyenértékű lesz a UBC által kiadott diplomával, ami világszerte ismert és elfogadott. Kanada fizeti az útiköltségeket Ausztriától Vancouverig. Megérkezésüktől 1957 szeptemberéig a Powell River papírgyári vállalat biztosítja a szállásukat és lehetőséget nyújt angol tanulásra. A kanadai államtól (Federal Government) anyagi támogatásban részesülnek a hallgatók és tanáraik a tanulmányaik befejezéséig (maximum 5 év). A tanárok és hallgatók bármikor szabadon visszatérhetnek Magyarországra.

Az ajánlat hivatalosan december 12-én érkezett meg levélben a kanadai kormánytól. Majd december 15-én Dr. George Allen a UBC erdész kar dékánja és Mr. Fred McNeil a Powell River papírgyár egyik főtisztviselője látogatott meg bennünket, és próbálták a részleteket számunkra megmagyarázni. Ugyancsak próbálták a kanadai és a brit-columbiái körülményeket velünk megismertetni. Az ajánlat nagyon jónak és

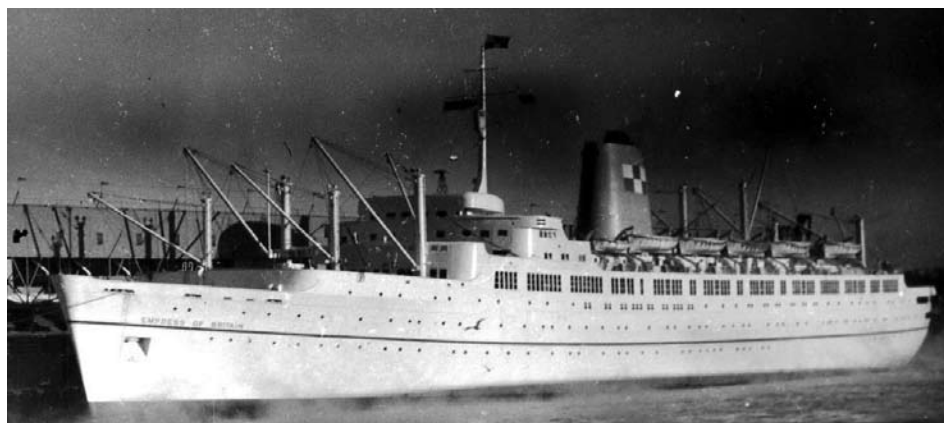
szépnek hangzott, de a távolság Kanada és Magyarország között szinte elképzelhetetlen volt számunkra. Nagyon nehéz helyzetben voltunk. Szerencsére, a döntésre volt egy kis időnk, mert a vendégeink meghívták *Roller Kálmánt* és az általa választott három diákot (*Grátzer Miklós*, *Krétai Ernő*, és *Szalkai András* IV. éves hallgatókat) egy rövid látogatásra, akik 16-án Kanadába repültek a látogatókkal együtt. *Roller Kálmán* és *Grátzer Miklós* karácsony környékén értek vissza Kanadából, és a részletes beszámolójukban tudomásunkra adták, hogy nem lesz könnyű dolgunk Kanadában, de szerintük mégis érdemes elfogadni az ajánlatukat. Ennek egyik legnyomósabb bizonyítéka az volt, hogy *Krétai Ernő* és *Szalkai András* nem is jöttek vissza. Azt üzenték, hogy ha mi nem is megyünk, ők Kanadában folytatják tanulmányaikat. Hosszú tanácskozás után megszavaztuk, hogy elfogadjuk a kanadai ajánlatot. Sokan (kb. 70-en) úgy döntöttek, hogy Európában maradnak. Főleg Nyugat-Németország, Svédország és Svájc fogadott egyéni jelentkezőket. Mintegy 60 hallgató pedig úgy határozott, hogy visszatér Sopronba. Az idősebb tanárok közül is többen Európát vagy a Sopronba való visszatérést választották. Döntésünket követően a ferienholti tábort hamarosan felszámolták, ugyanakkor a katonai fogságban tartott hallgatókat is szabadon bocsájtották, majd Salzburgba szállítottak bennünket. Ott vártuk ki a Kanadába való indulást.

A nagy út: Salzburgtól Powell Riverig

December 29-én este indult a vonat Salzburgból, de az indulás előtt volt egy kis problémánk. Ugyanis felszálláskor kiderült, hogy 20-nak közülünk (én ezek között voltam) nincs jegye sem a vonatra, sem pedig a tengeri hajóra. Ezeket a jegyeket tudomásunk szerint valami idegeneknek adták oda a szervezők. Ekkor a többség úgy határozott, hogy senki sem indul el. Ez persze nagy pánikot okozott, de az osztrák szervezők nagyon határozott ígérete után az ottmaradottak azt mondták a többségnek, hogy induljanak el nyugodtan, majd mi is eljutunk Kanadába valahogy, ha másként nem, akkor majd azok, akik kimennek, küldenek nekünk jegyet.

Ezek után nagy nehezen felszálltak a vonatra és elindultak, majd Ostendéből komppal átmentek Doverbe és onnan vonattal tovább Liverpoolba.

Akik elindultak 29-én, december 31-én este 11 órakor felszálltak a 26 000 tonnás *Empress of Britain* nevű luxushajóra és ott ünnepelték az Újévet. Nagyon sokan gondoltak arra ezen az újévi köszöntőn, hogy vajon mit is fog ez az év hozni számunkra? Mi, a Salzburgban maradtak, ott ünnepeltük az Újévet hasonló gondolatokkal, csak 1957. január 6-án ültünk vonatra, majd 7-én szálltunk fel a *Columbia* nevű 9 000 tonnás görög hajóra Le Havre-ban. A legmegbízhatóbb publikáció (*Adamovich and Sziklai*, 1970) alapján összeállított 1. táblázat számszerű összefoglalója az Erdőmérnöki Főiskoláról kivándoroltaknak.

AZ ERDŐMÉRNÖKI FŐISKOLÁRÓL KIVÁNDOROLTAK SZÁMA A KANADÁBA VALÓ INDULÁSUNK ELŐTT

	<i>Sopron 1956</i>	<i>Ausztriába menekült</i>	<i>Visszatért Sopronba</i>	<i>Kanadába jött</i>	<i>Letelepedett máshol</i>
Tanszékvezető	16	8	3	4	1
Kisegítő tanár	49	21	4	10	7
Összes tanár	65	29	7	14	8
Hallgató	390	330	60	200	70
Összesen	455	359	67	214	78

1. táblázat

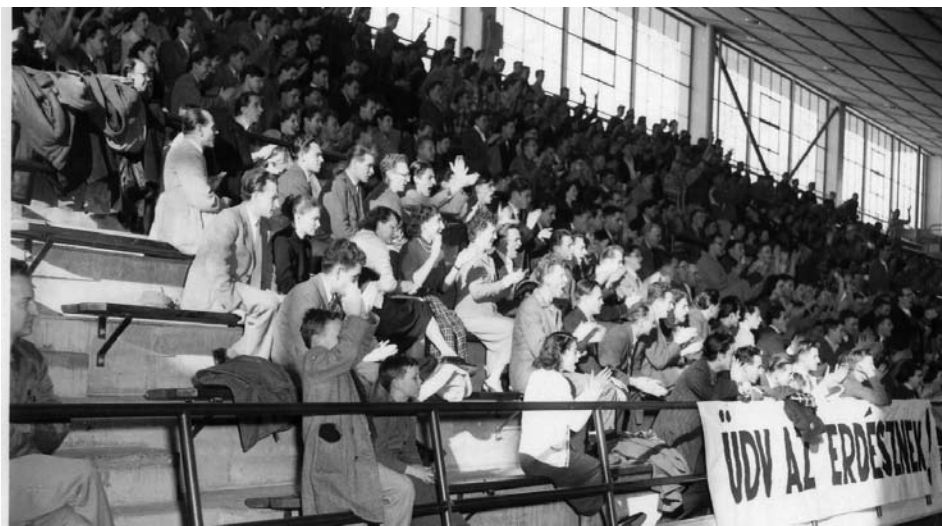
Január az egyik legviharosabb hónap az Észak-Atlanti-óceánon, ezt mindkét hajón tapasztalták az utasok, de főleg a Columbián utazók, aminek a tetején többször is átcsapott a hullám. Az egyik ilyen alkalommal a kapitány „megnyugtatásunkra” bejelentette, hogy a hajónak ez az „utolsó útja”! Ugyanis Görögország eladta a hajót Kanadának ócskavasként, és most szállítják oda, de még erre az útra felvettek több száz utast, magyar menekülteket, akiket Kanada befogadott.

Nagyon sokan tengeri betegek lettek mindkét hajón. Az egyik ilyen nagyon beteg hallgató egy nagyobb vihar közepette kijelentette, hogy szerinte Kossuth Lajos nem tudta, mit beszél, amikor azt mondta: „tengerre magyar!”.

Akik Liverpoolból indultak, január 8-án szerencsésen megérkeztek St. Johnba, Kanada keleti partján fekvő kikötő városba. Sajnos a vasutasok (CPR-

Canadian Pacific Railway) sztrájkja miatt nem tudták azonnal folytatni az útjukat Kanada nyugati partjára, csak 19-én indulhattak el. Ez érdekes ízelítőt adott számunkra a kanadai szabadságról, amiről eddig csak olvastunk vagy hallottunk. A 11 napig St. Johnban tartózkodóknak a -30°C hideg miatt és meleg ruha hiányában, a legnagyobb sajnálatukra, szinte lehetetlen volt a tábort elhagyni. Szerencsére alkalom nyílt arra, hogy január 14-én meglátogathatták a New Brunswick-i egyetemet (University of New Brunswick), és annak erdészeti karát, ami nagyon érdekes élmény volt mind a tanárok, mind a diákok számára. A másik kis csoport január 15-én kötött ki Halifaxban, egy másik keleti kikötő városban, majd azonnal továbbmentek vonattal (egy másik vasutas társasággal: CNR-Canadian National Railway) Montrealba, ahol bevárták a többséget. A két csoport 20-án találkozott és boldogan folytatták az útjukat Nyugat-Kanada felé.

Az öt napos út vonaton Montrealtól Abbotsfordig nagyon érdekes lehetett volna, ha ki lehetett volna látni a vonat ablakain. Azok persze a kanadai télben (-10°C és -30°C között mértek) teljesen be voltak fagyva. Néha órákig lehelgettünk (időnk volt!) egy 5 cm-es kört, hogy láthassunk valamicskét. Ez a vonat különjárat volt, de a nagyobb városokban (Montreal, Ottawa, Winipeg, Saskatoon, és Edmonton) megálltunk, ahol egyetemi diákok és régebben emigrált magyarok köszöntöttek bennünket, és kisebb-nagyobb ajándékokkal lepték meg sokunkat. Miután a Sziklás-hegységen átkeltünk, a vonat ablakai lassan kiengedtek, és csodálhattuk Kanada legnyugatibb tartományát, British Columbiát. Az utunk 24-én ért véget Abbotsfordban, ahol egy

katonai (repülő) táborban szállásoltak el bennünket ideiglenesen, mintegy 250 km-re a célpontunktól, Powell Rivertől. Ugyanis a Powell River-i szállásunk nem volt egészen kész erre az időpontra. Érkezésünkkor nagyon kedvesen fogadtak, a UBC erdészeti kar dékánja, egy pár erdész diák, egy miniszteri megbízott, egy magyar katolikus plébános, egy református lelkész és egy magyar küldöttség Vancouverből és Abbotsfordból üdvözölt bennünket. Pár nappal az érkezésünk után elkezdtek az angol tanulást, helyi tanítók és tanárok tanítottak bennünket, kisebb csoportokat alakítva. Ez nagyon nehézkes volt számunkra, mert legtöbbször kezdetben egy szót sem értett angolul, az oktatóink pedig egy szót sem tudtak magyarul. Lassan azonban hozzászoktunk ehhez az oktatási módszerhez is. Mivel egy tornaterem is volt, az angol tanulás mellett lehetőségünk nyílt egy kis testmozgásra is. Február elején meglátogattuk Vancouver (70 km) és a nap jó részét az egyetemen töltöttük. Akkor készült az a sokak által talán ismert csoportkép is a UBC-n, a Biológia épület lépcsőjén. Az egyetem díszbédét rendezett számunkra, majd ellátogattunk egy kosárlabda-mérkőzésre is, ahol a UBC csapata mérkőzött egy másik egyetem csapatával. Magyarul kezdtünk hangosan drukkolni, hogy „hajrá UBC, hajrá UBC”, és néhány perc után az eredmény megfordult a UBC javára! Késő délután meglátogattuk a belvárost és a belvároshoz közel eső híres Stanley Parkot. Este elosztottak bennünket családokhoz vacsorára. Sokunknak ez nagyon nagy szenvedést okozott, mert a társalgás nagyon egyoldalú volt. Mi csak hallgattunk, és nem tudtuk, hogy miről van szó. Az egyetem területének nagysága, valamint a nagyon modern és jól felszerelt sportpályák örök élményt hagytak bennünk. Hasonlóképpen a Stanley Parkban látott fák nagysága. Február 18-án kezdődött a költözés Powell Riverbe, ami 3–4 napig tartott. A közel egynapos utunk nagyon érdekes volt. Falvakon és városokon át (Vancouver beleértve), majd kétszer kompon keresztül az utunkba eső egy-egy tengeröblöt. Nagyon sok helyen gyönyörű fenyves erdőben vezetett az utunk, és sokszor a tengerparti sziklák alatt. Powell River egy kis ipari város a Georgia-tengerszoros partján.

Ezen a szoroson át Vancouver szigetére lehet látni. Nevét a Powell tóról tengerbe lefolyó Powell-patakról kapta. A lakosság jó része a papírgyárnak dolgozott. A tábor, ahová megérkeztünk ideiglenes munkásszállónak épült a papírgyár egy újabb részlegének az építésekor, amit január és februárban felújítottak számunkra. Ez a hely volt az első, amit 1956. november 4. óta igazán otthonunknak nevezhetünk és tarthatunk. A kétszemélyes kényelmes szobák, gyönyörű, jól felszerelt fürdőhelyiségek és WC-k, a közös magyar konyha, és közös klubhelyiségek hamarosan egy családi életmódot eredményezett. Az angoltanulás – ami az itt tartózkodásunk fő célja volt – mellett volt időnk sportra (labdarúgás, tenisz, asztalitenisz, röplabda, kosárlabda, vívás, stb.), kulturális tevékenységre, szórakozásra és kirándulásokra is. Labdarúgó csapatunk a helyi és a közeli falvak csapatainak méltó ellenfele volt, beleértve a szomszédos indián törzs csapatát is. Sajnos, amikor a UBC csapatával megmérkőztünk március végén, az egy csúnya 5:0-ás vereséggel végződött. Angol tanáraink itt is helyi, nyugalomba vonult tanítók és tanárok voltak, akik napi 6–8 órában foglalkoztak velünk 15–20 személyes csoportokban. Még ma is nagy tisztelettel és hálával emlékszünk rájuk. A tábor zavartalan üzemeltetését részben a saját adminisztrátoraink, *Vincent Forbes* a Bevándorlási Hivatal, valamint *Jenie Strong* a papírgyár részéről biztosították.

ERDÉSZETI FELSŐOKTATÁS 200 ÉVE | 117
Sopron Divízió Kanadában

A magyar konyhát a mindannyiunk által tisztelt, becsült és szeretett *Paula néni* (*Szy Ferenc* tanárunk anyósa) vezette. A UBC erdész kar tanárai közül több tartott számunkra előadást a kanadai erdészetről, persze tolmács segítségével. A tolmács szerepét vagy *Dr. Udvardy Miklós*, UBC egyik professzora, vagy pedig *Hámori Károly* – aki UBC diákja volt és lelkésznek készült – látták el. Több ízben meglátogatott bennünket *Rev. Zsigmond Albert* is, magyar római katolikus pap Vancouverből, hogy számunkra misét tartson.

Érkezésünk után hamarosan megindult a korteskedés az Ifjúsági Kör elnökségére. *Juhász Gyula* V. éves, és *Grátzer Miklós* IV. éves hallgatók voltak jelölve. *Grátzer Miklós* kapott több szavazatot, aki a vezetés átvétele után hamarosan megalakította a kör Szervező Bizottságát. Megszerveztünk egy énekkart és egy táncsoportot is, akik aztán részt vettek a helyi ünnepeken. A pár családot kitevő helyi magyarsággal is tartottuk a kapcsolatot.

A szervezett angol tanulás április végéig tartott, és közben már megindult a nyári munka keresése. Mindannyian szerettünk volna erdészetbe elhelyezkedni, hogy valamicske gyakorlatot szerezzünk a kanadai erdészetben. Ebben a tábor adminisztrátorai és a UBC erdész kara is segítségünkre volt. Sajnos ez nem ment olyan könnyen, mint ahogy mi azt magyar ésszel elképzeltük. Hamarosan meg-

tanultuk azt, hogy milyen nehéz egy munkát megszerezni egy olyan társadalomban ahol, „szabad verseny” van és „protekció” pedig nem létezik. Sőt azt is tapasztaltuk, hogy erdészetben milyen kevés nyári munkásra van szükség, és a nyár folyamán arra is hamar rájöttünk, hogy a kanadai termelékenység sokkal magasabb, mint amit Magyarországon a szocialista társadalomban észleltünk. Tehát itt sokkal kevesebb munkásra van szükség ugyanazon munka elvégzésére. A gazdasági helyzet hanyatlása 1957-ben is nagyban hozzájárult a munkaszerezés nehézségeihez.

A fenti nehézségek ellenére is május második felére a hallgatóság többsége hozzájutott valamilyen munkához. Sokunknak csak a fakitermelésével kapcsolatos vagy egyéb természetű fizikai munka jutott. Jobb munkának számított már az erdőbecslésben egy kisegítői vagy útkitűzésnél egy figuránsi munka. Volt, akinek a fizikai munka nagy csalódást okozott, de az ilyen munka nagyon sokat segített anyagilag és az angol nyelv gyakorlásában is. Később, egy-két év alatt megtanultuk az, hogy az egyetemi hallgatók többségének Kanadában dolgozni kell nyaranként, hogy a tandíjra és a megélhetésre megteremtse az anyagiakat. Ez ránk még sokkal vonatkozott. Mindentől eltekintve, a pár hónapos nyári munka egy kis ízelítőt nyújtott számunkra a kanadai szokások és az itteni életmód megismerésében.

Sajnos tanáraink többsége nem volt olyan szerencsés mint mi, mert főleg az idősebbek nem jutottak munkához, pedig mindannyian nagyon számítottak arra, hogy tapasztalatot szerezhettek a kanadai erdészetben. Talán éppen ezért, *Roller Kálmán* (Sopron Alumni UBC, 1986) nagyon negatívan ír az első nyarunk munkaszerezési lehetőségeiről a *Soproni Krónika* (*The Sopron Chronicle*) című könyvben.

Akik nem kaptak munkát, vagy akik Powell Riverben dolgoztak illetve a gyerekek és a feleségek a táborban maradtak a nyári hónapokra. A tábor karbantartása és *Paula néni* konyhája szeptember elejéig működött. A nyár gyönyörű volt Powell Riverben, a Powell tó kristálytisza vize nagyon szépen felmelegedett és alkalmas volt strandolásra. Júliusra már a tenger vize is alkalmas volt fürdésre, ami természetesen nagyon nagy és új élmény volt számunkra.

Vancouveri évek: 1957-1961

A tanítás kezdetére búcsút mondtunk az első kanadai otthonunknak, a gyönyörű Powell Rivernek, és szeptember 10-re beköltöztünk Vancouverbe. Voltak, akik a nyári munkahelyről már egyenesen oda utaztak, sokan pedig visszajöttek Powell Riverbe és a csoporttal költöztek. A terv az volt, hogy Vancouver Sea Island nevű részében egy volt katonai táborban fogunk lakni, ami a mai vancouveri repülőtérhez nagyon közel van. Szerencsére ez hamarosan megváltozott, aminek az egyik fő oka az egyetemtől való távolság volt, a másik pedig az, hogy így Powell Riverhez hasonlóan, ismét teljesen elkülönülünk a lakosságtól. Kisebb csoportokat (2–8) alakítva, albérleti lakásokat kerestünk az egyetem közelében. Voltak olyan csoportok is, akik egy egész házat kibéreltek. A táborhoz viszonyítva ennek a hátránya az volt, hogy így sokunknak főzni, vásárolni, mosni, vasalni, takarítani, stb. kellett, amihez először is nem voltunk hozzászokva, másodsor pedig rengeteg időt vett el a tanulástól. Az biztos, hogy így gyorsan nagy adag ízelítőt kaptunk a kanadai életmódból. Az idő előrehaladottsága ellenére nagyon kevésnek sikerült bejutni még a diákszállók valamelyikébe is.

A fentiek és más kisebb akadályok miatt is, a tanítás egy kis késéssel indult meg (ha jól tudom szeptember 28-án). A kezdeti problémák megoldására UBC két tanácsadó bizottságot alakított. Az egyik a tanítás megszervezésével és a működési szabályzatok kidolgozásával, a másik a gazdasági ügyek részleteinek kidolgozásával foglalkozott. A bizottságokban képviselve voltak kanadai és magyar tanárok, *Roller Kálmán* pedig mindkét bizottságnak tagja volt. A nevünk *Faculty of Forestry, Sopron Division* – az *Erdész kar Sopron Divíziója* („részele” vagy „társ-egysége”) – lett. Ez közel annyi autonómiával járt mintha egy külön kar lettünk volna az egyetemen. Miszerint az évfolyamok tantervét, oktatási rendet, vizsgarendet, szigorlatok számát, stb. a mi „*kari tanácsunk*” állította össze, ami a soproni tanszék-vezető tanárokból állt, majd véglegesítésre benyújtotta tanácsadó bizottságnak. Az oktatás nyelvének (magyar) elfogadtatásával nem volt probléma, de

diplománk végleges „*milyenségével*” igen. Ugyanis egy tüzetes vizsgálat azt eredményezte, hogy a soproni Erdőmérnöki Főiskola tanmenete a UBC erdész diploma (B.S.F.) tanmenete és az erdőmérnöki diploma (B.A.Sc.) tanmenete között van. Ennek a vizsgálatnak az eredménye az lett, hogy a diplománkat nem nevezhettük erdőmérnöki diplomának. Kompromisszumként a UBC vezetősége, beleértve az erdészeti és mérnöki karokat, a diplománk szövegére a következő betűzést javasolta a Bachelor of Science in Forestry alá: *Equivalent to Okleveles Erdőmérnök, Graduate Forest Engineer, – from Sopron University, Hungary.*

Egyébként a diplománk ugyanaz, mint a UBC erdész karon végzettké még egy kivétellel, ami szerint a diplománk kiadójának a neve Faculty of Forestry, Sopron Division és nem egyszerűen Faculty of Forestry. A tanmenetünk fent említett vizsgálatának még az is eredménye lett, hogy a tartományban működő Mérnöki Kamara a mi diplománkat nem ismerte el mint mérnöki diplomát (akkor ez nagy csalódást okozott sokunknak, de most már látjuk, hogy azt jogosan tették), ami azt jelentette, hogy akik a Kamarának a tagjaiként akartak dolgozni, azoknak négy tárgyból különbözeti vizsgát kellett tenni. Később ezt két tárgyra csökkentették. Ugyanis az idő folyamán bebizonyosodott, hogy azok, akik erdőmérnöki pozícióban dolgoztak, tökéletesen megállták a helyüket.

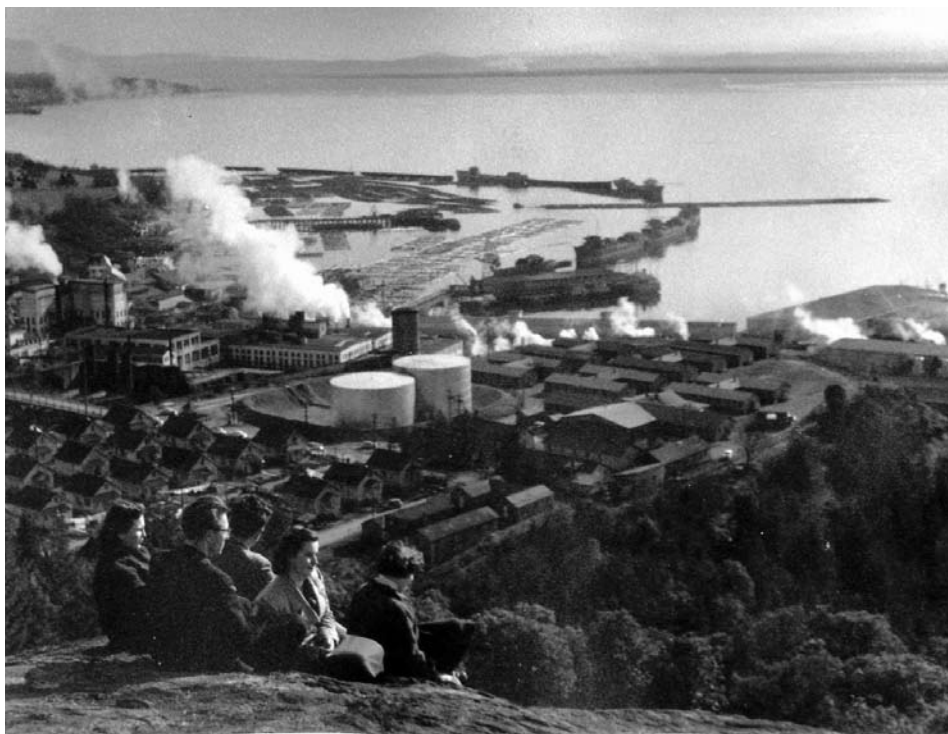

Viszont a British Columbiái Erdészeti Egyesület egy az egyben elfogadta a diplománkat és az RPF (Registered Professional Forester) cím elnyerésében egyenrangúnak kezelt bennünket a kanadai végzett erdészekkel.

A tanítás kezdetén a Soproni Divízióknak még számos problémát is le kellett küzdeni. Először is a kanadai oktatási rendszer egyáltalán nem hasonlított a magyar (azaz soproni) rendszerhez. Itt nem voltak tanszékek, tehát nem voltak tanszékvezető tanárok, adjunktusok és tanársegédek. Ezt nehéz elképzelni, de az Assistant Professor az amerikai rendszerben nem a magyar értelemben vett tanársegéd, hanem az egyik legalacsonyabb rangja egy tanításra alkalmazott személyeknek. Ezek szerint az Associate Professor a második rangfokozat, a Professor pedig a legmagasabb, de általában az alacsonyabb rangú személy nincs alárendelve a magasabb rangúnak, csak legfeljebb kevesebb fizetést kap! Itt a „tanársegédi” munkát általában a posztgraduális hallgatók látják el. Ehhez a rendszerhez nehéz volt alkalmazkodni tanárainknak. Mivel többen a tanáraink közül nem hagyták el Sopront,

vagy Európában maradtak, vagy visszamentek Sopronba Ausztriából, tanerőre volt szükségünk. *Rolker Kálmán* már Ausztriában elkezdte a toborzást és itt, Kanadában ezt folytatta. Kemény munkával sikerült neki 13 embert összeszedni, akik alkalmasak voltak a hiány jó részét pótolni. Kivándorolt erdészeti kutatók, erdőmérnökök, bányamérnökök, más egyetemokről tanárok csatlakoztak hozzánk egy vagy több évre. Azokat a tárgyakat, melyekre nem talált alkalmas személyt, az UBC erdész kar tanárai vállalták el. A tanárainkat egy katonai barakkból átépített épületben helyezték el, mintegy fél kilométerre az erdész kar épületétől, két-három személyt egy szobában. Ez sem könnyítette az amúgy is nehéz és hálátlan munkájukat.

A marxizmus–leninizmus, a honvédelem, és az orosz nyelv elhagyásával a soproni 9 szemesztert az itteni 8 szemeszteres rendszerre csökkentettük. Ezen kívül a tárgyaink egy részének a tartalmát is meg kellett változtatni, hogy kanadai viszonyokra is alkalmasak legyenek. Sőt egy-két új tárgyat is be kellett iktatni, például *Tűzvédelem* és kötelező *Angol nyelv*. A szóbeli vizsgáztatást és a szigorlatokat megtarthattuk. Az 1957/58-as tanévben az előadások is és a gyakorlatok is kora délután kezdődtek és néha este 11-ig tartottak. Ezt a UBC vezetősége azzal indokolta, hogy nincs elég terem, és azzal, hogy a tanyánk nem érkezett el hozzájuk időben ahhoz, hogy a mi órarendünket is beiktassák a többi karéba. Ezek az indokok talán tényleg igazak is voltak, de számunkra és a tanáraink számára is nagyon nehezítette az életet. Sokan azt hittük, hogy ezt készakarva csinálják, és ezzel akarják megmutatni, hogy nem szívesen látnak bennünket. Ezt még az is tetézte, hogy úgy tűnt, hogy a kanadaiak (diákok, tanárok, más egyetemi alkalmazottak egyaránt) nagyon ridegnek és tartózkodónak mutatkoztak. Ezt csak egy jó pár évvel később értettük meg, hogy nekik ilyen tartózkodó a természetük. 1958 tavaszán az V. évesek végeztek és megkapták az ígért oklevelet. Az igaz, hogy kezdetben elég kevesen kaptak közülük erdészeti munkát, de ez főleg a nyelvtudás hiányosságának tulajdonítható, és nem annak, hogy magyarok. Egypár éven belül a legtöbbjük megtalálta a számára megfelelő munkakört.

A következő években nagyon sokat javult a tanulmányainkkal kapcsolatos helyzet. A második tanévben (1958/59) az órarendünket sikerült a UBC vezetőinek áttenni reggeli kezdésre, tehát így többé-kevésbé tudtunk normális „diákéletet” élni. Jutott időnk sportra, egy kis szórakozásra, és jobban tudtunk kapcsolatot teremteni a kanadai diákokkal is. A félreértések tisztázódtak, és az első évben tapasztalt nehézségeket lassan sikerült leküzdeni. Sokunkban sajnos még mindig megvolt a nyomasztó aggodalom és szorongás az otthoniakkal kapcsolatosan. Ebben a tanévben két évfolyam – az 1956-ban volt IV. és III. évesek – végzett. Ez persze ismét egy komoly problémát okozott a munkaszerezés terén. Ugyanis a két soproni évfolyam mellett egy kanadai évfolyam is végzett, tehát 70 magyar és 26 kanadai erdész keresett munkát. Ehhez hozzájárult még az is, hogy az '50-es évek végén Kanada komoly gazdasági problémákkal küzdött. Talán ez volt az oka annak is, hogy a volt III. évesek közül nagyon sokan úgy határoztak, hogy posztgraduális programot kezdenek. Hogy miért a III. évesek és nem a IV. évesek, az egy ma is vitatott kérdés! Az első év után viszont az anyagi helyzetünk nehezedett meg.

Az történt, hogy 1957 nyarán a liberális kormányt – mely 1956 decemberében befogadott bennünket és minden más mellett anyagi támogatást is ígért – a konzervatív (conservative) kormány váltott fel. Az új kormány az anyagi támogatást megtagadta, majd a UBC vezetőségének többszörös próbálkozása után, az egyetem megkapta a Sopron Divízió fenntartásához szükséges költségeket az első évre. Ezen kívül a diákok és tanárok (és azok családtagjai) személyenként havi 65 dollár támogatást kaptak 1958 májusáig.

Ha jól megnézzük, ez nem volt valami különleges támogatás, mert a kanadai törvények szerint abban az időben ez az összeg (65 dollár) járt minden munkanélküli emigránsnak az érkezésük idejétől egy évig. Tehát a konzervatívok nagylelkűsége az volt, hogy mivel diákok vagyunk, munkanélkülinek tekintett (törvény szerint alaptalanul) bennünket, és január (1957 januárjában érkeztünk) helyett májusig tartott az egy év.

Megemlíteném, hogy a 65 dollár abban az időben komoly összeg volt, ez legtöbbszörünknek elég volt lakásra, kosztra és buszkiállításra. Néha még egy-két üveg sörre is jutott belőle azoknak, akik jól be tudták a pénzt osztani. Tehát csak a tandíjra valót kellett előteremtenünk az első tanévben. Ez 272 dollár volt egy évre, ugyanannyi, mint a kanadai erdész hallgatóké. Akinek nem volt elég pénze, az állami kamatmentes (a végzésünk időpontjáig) kölcsönt vehetett fel.

Mivel a Divízió költségvetésére az egyetemnek semmi támogatást nem adott az új kormány a következő három évre, ezért az egyetem elnöke, az erdész kar dékánja, és egy pár magasabb beosztásban lévő vezető meghívták a tartomány fontosabb faipari vállalat igazgatóit egy értekezletre, ahol a problémánkat előterjesztették. A tárgyalás jól végződött, a vállalatok hajlandók voltak UBC-nek segíteni a Divízió következő három év költségeinek előteremtésében!

A két utolsó tanévre (1959/60 és 1960/61) a gazdasági tanácsadó bizottság azt az utasítást adta Roller dékánnak, hogy a tanáraink számát csökkenteni kell, mivel:

- az első és másodéves tárgyakat már nem kell tanítani,
- a diákok száma kevesebb, mint felére csökkent, és
- több tárgyat hallgattunk angolul; a diák/tanár arányszám nagyon magas volt.

Mivel ez nagyon jogos és logikus utasítás volt, a tanáraink számát az 1959/60-as tanévre mintegy felére csökkentették, majd az utolsó tanévre pedig még ennél is jóval alacsonyabbra. Sokan a tanáraink közül, főleg a fiatalabbak, el tudtak helyezkedni egyetemeken (3 Kanadában, 2 az Egyesült Államokban, 2 Dél-Amerikában), a többi állami kutató intézetekben, az iparban, és a tartomány erdészeti hivatalában. Azok közül, akik Vancouverben helyezkedtek el, kettő még visszajárt az egyetemre „óraadóként”, amikor szükség volt rá.

Az utolsó évfolyam 1961 májusában végzett, a diplomájuk átadáskor az egyetem elnöke és az erdész

kar dékánja nagyon szépen búcsúztatott bennünket, majd a Sopron Divízió vezetősége méltatta Kanada akkori (1956) vezetőit és az egyetem vezetőit, akik befogadtak bennünket, és lehetővé tették azt, hogy tanulmányainkat befejezzük. Köszönetünk jeléül egy kő-faragványt – amit egy volt diák (*Apt Ödön*) készített – adtunk át a UBC vezetőinek, amit az International House-ban (Nemzetközi Ház) helyeztek el és még ma is ott található. A faragvány két kéz összekapcsolásával jelképezi befogadásunkat. Ezen ünnepség után a Sopron Divízió bezárta kapuit, de az ezt követő évek arról tanúskodnak, hogy talán örökre beírta „nevét” a UBC történetébe.

A négy év alatt, a diákság megpróbált a selmeci hagyományokkal megismerkedni és azokat gyakorolni. Ebben az idősebb tanáraink nagyban segítettek. Megtartottuk az évi szalagavató szakestélyeket, majd a valéta bálakat, és a szakestélyeken a „*még pogányokat*” megkereszteltük. 1958 őszén megünnepeltük a magyar erdőmérnöki képzés 150. évfordulóját. Minden évben megünnepeltük március 15-öt, és minden október 23-án néma felvonulást tartottunk a UBC Főútján (Main Mall) a forradalom emlékére. Főleg a második évtől kezdve többen csatlakoztak a UBC különböző, de főleg sport klubjaihoz, jó néhány sportágban kimagasló eredményeket is elértünk, úgymint: tenisz, asztalitenisz, vívás, röplabda, és két hallgató a UBC labdarúgó csapatába is bekerült.

Az 1957 tavaszán és nyarán három bányamérnök hallgató, egy néhány más egyetemről kivándorolt, és két 1952-ben kizárt erdőmérnök hallgató *Roller* dékán engedélyével csatlakozott hozzánk. Majd a nyár végén öten hazamentek Sopronba. Ezen változások eredményeként az 1957 szeptemberében beiratkozottak száma és a négy év alatt végzetek száma a 2. táblázat szerint alakult (*L. Adamovich* and *O. Szilkai*, 1970 és *Sopron Alumni UBC*, 1986). Ahogy ez itt Kanadában az elmúlt 50 év alatt szokássá vált, a következőkben a kivándorolt öt évfolyamra, azok hallgatóira az 1956 szeptemberében beiratkozott évfolyam számával fogok utalni. Elenyésző azok száma, akik nem végeztek, egy pár azért nem, mert férjhez ment, a többi pedig inkább pénzt akart keresni a tanulás helyett.

A BEIRATKOZOTTAK ÉS VÉGZETEK ÖSSZEFOGLALÓJA ÉVFOLYAMOK SZERINT

Évfolyam	Beiratkozott 1957-ben	Mint erdész végzett a UBC-n	Más diplomát szerzett	Nem végzett
V.	29	28		1
IV.	39	37	1	1
III.	44	33	7	4
II.	44	20	22	2
I.	55	23	27	5
Összes	211	141	57	13

2. táblázat

Érdekes megemlíteni, hogy 1957 előtt csak egy leány hallgató végzett a UBC erdész karán, a mi öt évfolyamunkon pedig összesen 13. Ez dilemmát okozott a faipari vállalatoknak, mert eddig soha nem alkalmaztak leány erdészt. Tehát nem véletlen, hogy legtöbbször közülük körülményes volt erdészetben elhelyezkedni. Persze többen azok közül, akik férjhez mentek nem is akartak munkát vállalni. Összesen négy nő dolgozott mint erdész vagy erdőmérnök, egy erdészeti kutató-, kettő pedig nem erdészeti kutatóintézetben.

Az egyetememet követő éveink: 1961–2007

Menekülésünk Ausztriába, kivándorlás Kanadába, a hosszú út nehézségei, az új nyelv megtanulása, az új életbe való beilleszkedés, a nyári munkaszerzések problémái, a tanulással kapcsolatos félreértések, az otthoniakért való állandó aggodalom, és sok-sok más adódó probléma olyan életre szóló családi kapcsolatot, egymás segítségét, és összetartást alakított ki közöttünk, ami sokak által elképzelhetetlen. Ezen összetartást igazolja az is, hogy miután a Sopron Divízió bezárta kapuit a UBC-n, minden év őszén rendezünk egy összejövetelt Vancouverben (vagy Victoriában), amin általában vacsora, tánc, és a végén selmeci-soproni diáknóták éneklése a program. A jelesebb évfordulókon, mint a 10. vagy a 25., nagyobb szabású összejövetelt rendeztünk. A későbbi években bevezettük, hogy a tánc kezdetén bemutattuk az elsőbálozó lányainkat és fiainkat, és ők nyitották meg a táncot. Talán már ideje lenne ezt a hagyományt megismételni az unokáinkkal is! Eze-

ken az összejöveteleken kezdetben 200-nál is többen jelentünk meg feleségekkel és vendégekkel együtt, de még manapság is 80–120 a résztvevők száma. Kanadába érkezésünk évfordulójának ünneplésére is sokáig összejöttünk egy január végén vagy február elején megrendezett szakestélyre. Amint többen közülünk már nyugdíjban vonultak a '90-es évek vége felé, és több szabadidőnk lett, ezeket a szakestélyeket havi – a hónap minden második keddjén megtartott – ebédre váltottuk fel. Az ebéd helyszíne Vancouver, és többnyire elég szépen látogatott (30–60 személy). Általában minden ebéd után egy rövid megbeszélést tartunk a „hivatalos” ügyeink elintézésére. Az őszi vacsorák és a havi ebédek rendezője az elmúlt 20–25 évben Kocsis Tibor, aki tudja mindenkinek az e-mail címét, a lakcímét, és a telefonszámát.

Szabó T. Góré, sofőr; Báthly L. Boa S. Górgényi B. „de Gómer” illetve; Bencz E. Borítókák Z.

Nagyon sokat köszönhetünk neki! Azelőtt pedig egy 3–4 tagú bizottságot választottunk minden évben a következő év összejöveteleinek megszervezésére. 1984 óta, minden augusztus végén vagy szeptember elején, a *Szászék (Julika és Pista)* által megrendezett piknik is mindig szép számmal látogatott.

Egy másik fontos összetartó eszközünk a *Kapocs* nevű közlemény, amit hamarosan 1961 – a Soproni Divízió bezárása – után kezdtünk el és évente egy vagy két száma jelenik meg. Ezt 2003-ig egy általunk választott szerkesztő bizottság állította össze, majd 2003 óta *Rétfalvi László* vállalta el a főszerkesztői – nagyon hálátlan – szerepet. Neki volt az az ötlete, hogy a volt Soproni Divízió tagjainak röviden leközli életrajzát *Életútjaink* címen. Eddig mintegy 40 személy elég részletes leírása jelent meg a *Kapocsban*. Ez az oka annak, hogy arról nem fogok írni ebben a rövid közleményben, hogy az egyénekről mi történt a végzésük után. Ha valakit ez érdekelne, talál rá elég információt a *Kapocsban*, példányai megtalálhatók a soproni egyetem könyvtárában is. A korábbi számokban utalás található gyerekeink, majd később pedig unokáink születéséről. Utalás található – az utóbbi időben sajnos egyre gyakrabban – arra is, ha valaki eltávozik sorainkból. Ebben a részben (Az egyetemet követő évek: 1961–2007), ami 45 évet foglal össze, csak a fontosabb eseményeket próbálok felidézni, azokat, amik legtöbbünket érintettek. Több felmérést végeztek rólunk addig is amíg az egyetemre jártunk, a különleges „*háttérünk*” miatt. Különböző szakok posztgraduális hallgatói tanulmányoztak bennünket különböző céllal. *Végzésünk után négy fontosabb felmérés történt:*

- 1966-ban, a forradalom 10. évfordulójára *Professzor Adamovich* és *Sziklai* írták le a történetünket *Erdészek Száműzetésben – A Soproni Erdőmérnö-*

ki Főiskola Kanadában (Foresters in Exile – The Sopron Forestry School in Canada) címen, ami- ben felmérésük eredményeit is közzölték.

- A Kanadába való érkezésünk 25. évfordulójára a Soproni Divízió volt tanárai és diákjai (Sopron Alumni UBC) adtak ki egy könyvet *A Soproni Krónika (The Sopron Chronicle)* címen. A könyv 1986-ban jelent meg, aminek az első részét *Roller Kálmán* dékán írta, a második részét pedig egy tanárokból és diákokból álló bizottság. A második rész jó része egy 1982-ben végzett felmérésünk eredményeit elemzi.
- 1956: *Híd a Világ és Magyarország Erdészeti és Faipari Tudományossága Között* című tudományos emlékülésén (2006. október 20., Sopron) tartott előadásomra 2006 tavaszán kezdtem el egy felmérést a UBC-n végzett kutatómunkában dolgozó magyar erdőmérnökökről, aminek fontosabb eredményei megtalálhatók a tanulmány végén.
- Kanadába érkezésünk 50. évfordulójának ünnepelésére, 2007. június 14–16. pedig *Dr. Ötvös Imre* készített felmérést az összes UBC-n végzett magyar erdőmérnökökről, aminek a fontosabb eredményei a tanulmány végén kerülnek ismertetésre.

Az 1966-os felmérés eredményeiből (*Adamovich és Sziklai*, 1970) egy kevés érdekes információ a 3. táblázatban található a 141 végzett erdőmérnökről, mely világosan mutatja, hogy már 1966-ban, 5–9 évvel a diploma megszerzése után, igen magas százaléka a végzettségükhöz méltó állásban dolgozott. Az emelkedő szint az V. évesektől a II. évesekig (68→100 %) talán a nyelvismeret javulásával magyarázható. A jelentős csökkenésre (70%) az I. éveseknél a felmérés időpontjának közelsége a végzésük idejéhez, vagy talán a munkalehetőségek telítettsége, ami az előző három év eredménye volt, ad valami kis magyarázatot.

ÁLLÁSOK MILYENSÉGE ÉS FIZETÉSEK 1966-BAN ÉVFOLYAMOK SZERINT

Évfolyam	V.	IV.	III.	II.	I.
Hivatásos* erdész vagy erdőmérnök (%)	44.0	66.7	77.8	70.6	45.0
Hivatásos*, de nem erdész (%)	24.0	13.3	7.4	29.4	25.0
Évi fizetés (1000 dollár)	7.3	7.8	8.0	7.7	7.4

3. táblázat.

*A munkához egyetemi diploma szükséges

Hogy a 3. táblázatban összefoglalt statisztikák miként változtak az 1982-es felmérésig, az sajnos ismeretlen, mert ehhez hasonló adatok ebben nem szerepeltek, kivéve az átlagos jövedelmet, ami 1982-ben évi 39 ezer dollár volt. A fenti 7.7 ezer dollárhoz viszonyítva ez igen magas emelkedés még akkor is, ha évi 5–10%-os inflációval számolunk a két felmérés időpontja között. Tehát a fizetések nemcsak az infláció miatt növekedtek, hanem a betöltött pozíciók minősége is sokat változott az eltelt 15 év alatt. Az évi fizetések terjedelme, ami a 1982-es felmérésből ismert: 14 és 85 ezer dollár, ez is nagyon érdekes információt nyújt számunkra. Még két jellegzetes statisztika, 1982-ben 93.7%-unk a saját házában lakott, és arra a kérdésre, hogy: „*ha a jelenlegi politikai helyzet megváltozna Magyarországon, hazaköltözne-e?*” 66.3%-unk *nemmel* válaszolt. A 2006-os és 2007-es felmérések kiértékelése a tanulmány ki egészítésében olvashatók.

Az 1961-től 2007-ig időrendi sorrendben a következő fontosabb eseményeket érdemes megemlíteni:

Elmondhatjuk, hogy Kanada 1962-ben „*igazán befogadott*” bennünket, amikor legtöbbször megkaptuk a kanadai állampolgárságot. Ezt nagy fordulópontnak tekinthetjük életünkben, eddig ugyanis „*hontalanok*” voltunk!

A Kanadába érkezésünk 25. évfordulójának évében (1982-ben) a British Columbiai Erdészeti Egyesület vacsorával összekötött szép ünnepélyt rendezett számunkra az egyetemen, ahol többen a tartományi – magasabb pozíciót betöltő – erdészek közül méltatták az 1957-ben kivándorolt magyar erdőmérnökök szerepét és elért eredményeit a tartomány erdészetében.

1990. november 4. ismét nagyon fontos dátum volt számunkra. Ezen a napon a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem tartott ünnepséget, amelyen *Dr. Winkler András* a soproni egyetem rektora bejelentette az Egyetemi Tanács határozatát, amiszert a Kanadában a UBC Sopron Divíziója által kiadott „*erdőmérnöki diploma*” a soproni diplomával egyenértékű. Ugyanakkor azt is bejelentette, hogy az egyetem visszafogadja és az Alma Mater tagjainak tekinti azokat a hallgatókat, akik

1956 novemberében külföldre távoztak és ott fejezték be az erdőmérnöki tanulmányaikat. Ezen az egész napos ünnepségen a Kanadában végzetek emléktáblát adományoztak az Alma Maternek, melyet a Nutka indián törzs egyik művésze, *Joe Campbell* faragott, aminek a motívumai emlékeztetnek az elnyomásra, a „*szellem*” erejére és a nemzeték visszatérésére. Az emléktáblát az alatta lévő, *Varga Domonkos* volt erdőmérnök (*Adamovich László* egyik kedvenc professzorunk évfolyamtársa) sorai teszik még emlékezetesebbé:

*„Akik elmentek, de el nem szakadtak,
Kanadában is magyarok maradtak,
Akik meggyöztek egy messihi világot,
De ma sem mások: soproni diákok,
Az ősi otthont, az Akadémiát,
Szívükből köszöntik: Vivát! Vivát! Vivát!”*

Mintegy 20-an jelentünk meg Kanadából és az Egyesült Államokból ezen a kedves és emlékezetes ünnepélyen, ami egy nagyon kellemes szakestéllyel végződött.

Kanadába érkezésünk 40. évfordulóján, 1997 februárjában, a British Columbiai Erdészeti Egyesület évi összejövetelén egy emléktáblát adtak át számunkra a következő felirattal (egy kicsit lerövidítve): „*A brit-columbiai tartomány erdészetében nyújtott kiváló teljesítményeikért*” (*For their outstanding contributions of the field of forestry in BC*). Ez a tábla a UBC erdészeti épületében függ a tablóink alatt.

A soproni egyetem és a Kanadában végzettek között a szakmai kapcsolatok már két vagy három évvel a hivatalos visszafogadásunk előtt elkezdődtek. Először ez csak a kutatómunkákban nyilvánult meg, később egy-egy tárgy tanítására is felkértek néhányunkat. A soproni egyetemről is több kutató kapott meghívást főleg az Egyesült Államokba, ezen kívül egy soproni tanár megszerezte a doktorátust (PhD) a UBC-n, és három Sopronban végzett diák master-fokozatot szerzett, szintén a UBC-n. 2001-ben *Dr. Winkler András* rektor Vancouverbe látogatott egy rövid időre, 2002-ben pedig *Dr. Molnár Sándor* a Faipari kar dékánja és *Dr. Varga Mihály* dékánhelyettes töltöttek egy pár napot a UBC-n. Majd 2004-ben egy együttműködési megállapodás jött létre a UBC erdész kara és a Nyugat-Magyarországi egyetem erdőmérnöki kara között, miszerint a következő két évben kilenc fiatal soproni tanár egy-egy szemesztert töltött a UBC erdész karán vendég professzorként az angol nyelv gyakorlása céljából. Ugyanis az volt a terv, hogy 2007 szeptemberében angol nyelvű erdőmérnöki program indul Sopronban. Sajnos az utóbbi hírek szerint, ez csak 2008-ban fog beindulni. 2006-ban *Dr. Faragó Sándor* rektor is ellátogatott Vancouverbe, tárgyalt az erdészeti kar dékánjával, Dr. Jack Saddlerrel, és részt vett egy havi ebédünkön.

1989-től a mai napig a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem, majd az új nevén a Nyugat-Magyarországi Egyetem mindent megtett azért, hogy honorálja a szakmai és erkölcsi támogatásunkat. Többünknek díszdoktorátust adott, sokan pedig más kitüntetésben részesültek. Közülünk páran anyagilag is próbálják a soproni egyetemet támogatni, ami főleg ösztöndíjak alapításában, és a botanikus kert karbantartásának segítségével nyilvánul meg. 1999 tavaszán pedig UBC *Roller Kálmánt*, a Sopron Divízió dékánját, az 1957 januárjától 1961 májusáig végzett kiváló munkájáért díszdoktorátussal tüntette ki.

Egy pályázat eredményeként, 2002 őszén *Az Elvándorolt Alma Mater* című, kétrészes film – *A Nagy Utazás és Életutak* – készült rólunk (*Novobiczky S., Nádorfi L., és Somogyvári R.* produkciója), amit 2004 júniusában mutattak be Magyarországon.

50 év után

2006 tavaszán *Dr. Jack Saddler*, a UBC erdész kar dékánja azzal az ötlettel fordult hozzánk, hogy az '56-os forradalom 50. évfordulója alkalmából, az erdész kar szeretne nagyobb szabású ünnepséget rendezni tiszteletünkre. Válaszunk az volt, hogy ez rendkívüli nagy megtisztelés számunkra, de mi nem szeretnénk ezt 2006-ban ünnepelni, mert 1956. november 4. – hazánk elhagyásának az évfordulója – nagyon szomorú nap számunkra. De nagy örömmel ünnepelnénk Kanadába való érkezésünk 50. évfordulóját, ami 2007 januárjában lesz. Ő ezt minden további nélkül elfogadta, de az ünneplést január helyett júniusra tettük, hogy ez ne ütközzön az egyetemi tanítással. Röviden, így került sor a soproni erdőmérnök hallgatók és tanáraik Kanadába való érkezése 50. évfordulójának megünneplésére. Az ünnepségen megjelent volt soproni tanárok és diákok száma 80–90 főre tehető. Kimondhatatlan örömeinkre Sopronból is nagyon szép számmal jelentek meg: *Dr. Faragó Sándor* a Nyugat-Magyarországi Egyetem rektora és kedves felesége, *Dr. Molnár Sándor* a Faipari Mérnöki Kar dékánja, *Dr. Náhlik András* az Erdőmérnöki Kar dékánja, *Wesztergom Viktorné* a Faipari Mérnöki Kar dékáni hivatal vezetője, *ifj. Sarkady Sándor* könyvtári főigazgató, és *Dr. Pethő József* az Országos Erdészeti Egyesület elnöke. Kanadai vendégek: családtagok, munkatársak, munkaadók is igen szép számmal vettek részt az ünnepségen.

Az évforduló megrendezésére a dékáni hivatal bizottságot állított össze, amin a kart *Sandra Schinnerl, Samantha Berdej, és Katrina Evans*, a soproni öregdiákokat pedig *Rétfalvi László* és jómagam képviseltük. Mivel ezt az ünneplést teljes mértékben az erdész kar rendezte, *Rétfalvi* és én, mint tanácsadók szerepeltünk. Az ünnepség időpontja június 14., 15., és 16. lett és a három nap programját a következőképpen állítottuk össze:

Június 14-én a hivatalos megnyitó előtt *Papp Zsuzsa*, a Rákóczi Alapítvány elnöke és *Jack Saddler* kiállítás (Hungarian Exodus Exhibit) nyitott meg az erdészeti kar épületének (Forest Sciences Building) előterében. Ezután a rendezvénysorozat ünnepélyes megnyitója kezdődött 11 órakor, ami egy nagy

sátorban történt az erdész kar épülete melletti téren, ahová a volt tanárok és hallgatók selmeci–soproni diák-nótákat énekelve vonultak ki a hagyományos „székely kapu” alatt, amit Józsa László I. éves öregdiák és Gál Árpád Erdélyből kivándorolt magyar faragott, és 2001-ben pedig a kar 50. évfordulójára a soproni öregdiákok az erdészeti épület egyik bejárata előtt felállították. Ugyancsak elvonultak a kopjafa mellett is, amit ezen ünnepség megörökítésére – az erdészeti kar felkérésére – szintén Józsa László faragott. A meghívott vendégek ekkor már ott ültek a helyükön. A kivonulás után a színpadon ülők köszöntötték és méltatták a soproni öregdiákokat és a soproni tanárokat, Grátzer Miklós (IV. éves öregdiák) pedig nagyon szép és hatásos történelmi visszaemlékezés után megköszönte Kanadának és UBC-nek, hogy befogadtak bennünket.

A megnyitót hagyományos magyar ebéd követte, majd néhány kiállítást tekinthettek meg a résztvevők, ahol a soproni diákok emlékei voltak láthatók menekülésüinktől a kanadai letelepedésünkig. Közvetlen az ebéd után két előadást élvezhettek az érdeklődők magyar nyelven, az egyiket *iff. Sarkady Sándor*, a másikat pedig *Dr. Faragó Sándor* tartotta. A UBC erdész kara is bemutatott nyolc témakörrel kapcsolatos kiállítást 8 teremben 12.30-tól 16.30-ig. A fentiekkel párhuzamosan, két órától négyig, jó néhány rövidebb beszédet hallhattunk, ezt követően *Mike Apsey*, aki a tartomány egyik legismertebb erdésze (a tartomány volt főerdésze) és *Jack Saddler*, az erdész kar dékánja egy rövid életrajz közlése után kézfogással köszöntött minden megjelent soproni tanárunkat és diákunkat. Június 15-én egész napos konferencia volt reggel 9 órától délután 5-ig, aminek a címe megközelítő fordításban: *Visszatekintés, a Jövő Kilátásai: a Kanadai és Magyar Erdészeti Múltja és Jövője (Looking Back, Moving Forward: The Legacy and Future of Canadian and Hungarian Forestry)*. A programot *Jack Saddler* az erdész kar dékánja és *Don Munro* az erdész kar emeritus professzora elnökölték. Az előadások jó része egy külön kiadványban is megtalálható.

Az ünnepség méltó befejezéséként egy nagyon jó hangulatú banketten vettek részt a meghívottak a Magyar Kulturális Központban (Hungarian Cultural

Centre) június 16-án este 6 órakor, ahol a nagyszerű magyaros vacsora után rövid program következett, amit *Jandó Tibor* (IV. éves öregdiák) mint konferansz vezetett le. *Dr. Cindy Prescott* az erdész kar egyik dékánhelyettese köszöntötte az ünnepeket és a vendégeket a kar nevében. Ezután *Dr. Robert Kozák* a kar egyik associate professzora (másodgenerációs soproni) mondott egy frappáns, szellemes ünnepi beszédet. Majd magyar vendégeink: *Dr. Faragó Sándor*, *Dr. Molnár Sándor*, *Dr. Náhlik András*, és *Dr. Pethő József* köszöntött bennünket az évforduló alkalmával, és köszönetüket fejezték ki a UBC erdész kar vendéglátásáért.

Az ünnepség folyamán még két nagyon fontos bejelentés is történt. Az egyiket a Kanadai Erdészeti Egyesület (Canadian Institute of Forestry, röviden CIF) elnöke tette, miszerint a soproni öregdiákok elnyerték az egyesület által adományozható kitüntetését, amit „egy kanadai csoport kaphat eredményes munkájáért erdőrendezésben” (*Canadian Forest Management Group Achievement Award*). A kitüntetést az Egyesület évi értekezletén, amit az évben Torontóban tartottak, *Dr. Balatinecz János* III. éves öregdiák vette át a nevünkben augusztus 20-án. A másik fontos bejelentés az volt, hogy a UBC Öreg Diákok Egyesülete (UBC Alumni Association) is megsza-

vazott számunkra egy hasonló kitüntetés, ez pedig (durva fordításában): „Kitüntetés az Életpályánk Alatt Elért Eredményeinkért” (*Alumni Milestone Achievement Award*). Ezt pedig Dr. Grátzer Miklós és Szalkai András IV. éves öregdiákok vették át nevünkben november 15-én az Egyesület évi értekezletén. 2007 szeptembere egy másik „mérőföldkő” is számunkra, ugyanis 12-én a Kanadában végzett V. évesek a Sopronban és Európában végzett évfolyamtársaikkal együtt, elsőként közülünk, megkapták az aranydiplomát. Ezen a színvonalas és emlékezetes ünnepélyen 15-en jelentek meg Kanadából. Akik erre az alkalomra hazalátogattak, közben azt is tapasztalhatták, hogy egy héttel az aranydiploma kiosztása előtt (szeptember 4-én) a Faipari Mérnöki Kar ünnepelte a faipari oktatás 50. évfordulóját Sopronban, ehhez méltó nagyszabású rendezvényekkel.

A Vancouverben (UBC-n) végzett erdőmérnökök gyakorlati erdészben elért eredményei ¹

A Kanadába érkezésünk 50. évfordulóján tartott előadásomhoz egy felmérést végeztem a UBC-n (Sopron Division) végzett erdőmérnökök pályafutásáról. Mivel Dr. Kozák Antal Emeritus Professzor azok eredményeit, akik kutató munkát végeztek (46 személy) már 2006-ban felmérte, itt azok eredményeit próbálom értékelni, akik erdészeti és faipari vonalon dolgoztak magánvállalatoknál és állami hivatalokban, Kanadában és az Egyesült Államokban. Mivel a 141 végzett hallgatóból 46 kutatómunkát végzett vagy egyetemen tanított, 6 elhagyta Észak-Amerikát (Európába, Dél-Amerikába, vagy Ausztráliába költözött), 8 pedig férjhez ment és családalapítást választotta karrier helyett, itt 81 személy felmérésének eredményeit közlöm:

A FELMÉRÉS LEGFONTOSABB EREDMÉNYEI

Évfolyam	V.	IV.	III.	II.	I.	Összes	% ⁴
Kiküldött kérdőívek száma	14	26	19	12	10	81	
Visszaküldött kérdőívek száma	8	12	9	7	7	43	53.1 ⁵
Foglalkozás							
Hivatásos ¹ erdész	6	9	9	5	3	32	74.4
Erdész technikus	0	1	0	0	0	1	2.3
Nem erdész technikus	2	0	0	0	1	3	7.0
Hivatásos ¹ nem erdész	0	2	0	2	3	7	16.3
Erdészeti Kamara tagja	5	5	5	5	2	22	51.2
Mérnöki Kamara tagja	2	0	0	1	0	3	9.4
Munkájával ⁷							
Nagyon elégedett	2	8	5	4	4	23	53.5 ²
Elégedett	5	4	4	3	3	19	44.2
Munkában töltött évek átlaga	36.1 ³	34.9	35.9 ³	34.8	36.1	35.5	
Háztartási alkalmazott	5	2	1	0	0	8	
Meghalt	4	2	3	0	3	12	
Átlagfizetés ⁶ (1000 CAN\$/év)	73.9	91.8	72.1	68.7	60.1	76.4	
Fizetését közölte	8	9	5	4	4	30	

1 • Ötvös Imre, Senior Research Scientist, Canadian Forest Service, Victoria.
Részletek a Visszatekintés, a Jövő Kéltásai: a Kanadai és Magyar Erdészeti Múltja és Jövője című konferencián megtartott (Vancouver, 2007. június 15.) előadásából.

4. táblázat. – 1. egyetemi diploma szükséges, 2. csak 42 mérésen alapszik (egy személy 4 évvel a végzés után meghalt), 3. egy személlyel kevesebb nyilatkozott, 4. a visszaküldött kérdőívek %-a, 5. a kiküldött kérdőívek %-a, 6. nyugdíjazás előtt, 7. az elégedetlen kategóriát senki sem választotta.

A visszaküldött kérdőívek száma (53.1%) elég alacsonynak tűnik, de szerintem hűen tükrözi a valóságot. A következő lista bemutatja, hogy hányan (a zárójelben lévő szám) és milyen munkabeosztásból mentek nyugdíjba magánvállalatoktól:

- Erdőmérnök – *Forest Engineer (1)*
- Erdőkitermelési és művelési szakmérnök – *Operational Engineer and Forester (2)*
- Erdőfeltárási szakmérnök – *Development Engineer (1)*
- Erdőfeltárási és körzeti szakmérnök – *Development and Area Engineer (1)*
- Üzem mérnök és erdész – *Divisional Engineer and Forester (4)*
- Kitermelési üzemigazgató – *Divisional Manager (2)*
- Körzeti mérnök és erdész – *Regional Engineer and Forester (2)*
- Körzeti igazgató – *Regional Manager (1)*
- Fakitermelési és fűrészüzemi igazgató – *Manager of Logging and Sawmill (1)*
- Erdőgazdasági üzemigazgató – *Manager of Woodlands and Operations (1)*
- Főerdész – *Chief Forester (1)*
- Vezérigazgató helyettes – *Vice-President (1)*

A Tartományi Kormány Erdészeti Osztályán a következő munkabeosztásból mentek nyugdíjba (minden beosztásból egy):

- Erdész – *Forester*
- Fejlesztési mérnök – *Development Engineer*
- Fejlesztési főmérnök – *Senior Development Engineer*
- Tervező mérnök – *Design Engineer*
- Különleges Projectek mérnöke – *Special Project Engineer*
- Project felügyelő – *Project Supervisor*
- Károsítók által okozott fatömeg csökkenési specialista – *Volume Loss Specialist*
- Fatömeg és erdővédelmi felügyelő – *Volume & Decay Specialist*
- Növedék és fahozam osztályvezető – *Head of Growth & Yield*
- Üzemigazgató – *Director of Operations*

A beosztások magyar fordítása nem tökéletes! Nem biztos az, hogy az azzal járó felelősséget hűen tükrözi, és nem biztos, hogy Magyarországon talál

hasonlót az olvasó. Például, aki mint vezérigazgató ment nyugdíjba, az a fakitermelés vezérigazgatója volt, három gyár (fűrészüzem, rétegezett lemez, és egy „gyalult deszka” gyár) fa-ellátásáért volt felelős (évi 820 000 m³ kitermelés). Majd egy másik beosztást kapott nyugdíj előtt egy pár évvel, amikor egy 330x220 km erdőterületért lett felelős évi 2 800 000 m³ kitermeléssel. Ugyanazon területen évente 12–14 millió csemetét telepítettek.

Megemlítendőek a szakmában való elismerések és kitüntetések. Egy erdőmérnök és egy kutató aranyérmert kapott a II. Erzsébet királynő uralkodásának 50. évfordulója ünneplésekor. Két erdőmérnök kapott Kiváló Erdész (Distinguish Forester) címet a Brit Columbiái Erdészeti Kamara évi nagygyűlésén (1984 és 1988-ban). Egy ehhez hasonló kitüntetést szavazott meg a Washington és Oregon állam Erdészeti Szövetsége egy ott praktizáló magyar erdőmérnöknek. A Kanadai Erdészeti Szövetség (CIF) 1995/96 évre egy magyar erdőmérnököt választott országos elnökének. Hasonlóan, egy magyar erdőmérnököt (kutatót) választottak a Rovartani Szövetség elnökévé 1995-ben. A felmérés még sok-sok kisebb elismerést tartalmaz, aminek felsorolására itt nincs elég hely.

Többen közülünk kivették részüket önkéntes társadalmi munkában is különböző kanadai és magyar szervezetekben, úgymint cserkészcsapat szervezése és vezetése, sportedzőség, különböző pozíciók betöltése kulturális vagy egyházi szervezetekben főleg Vancouverben, Victoriában és Nanaimóban. Utalás található erre *A Vancouverben (UBC-n) végzett erdőmérnökök gyakorlati erdészletben elért eredményei* c. anyagban is, hogy a gyakorlati erdészek elért eredményeinek felmérése nem olyan egyszerű, mint a kutatóké, ahol a tudományos publikációk, tanulmányok, konferencia előadások, könyvek, és szabadalmak száma stb. világosan mutatják az eredményeket. Gyakorlati erdészek esetében ilyen számszerű felmérés szinte lehetetlen. Nagyon remélem, hogy a fent közölt felmérésem eredményei segítik bizonyítani azt, hogy a British Columbiában praktizáló magyar erdőmérnököknek jelentős szerepe volt a tartomány erdőgazdasági fejlődésében az elmúlt 50 év alatt.

A Vancouverben (UBC-n) végzett erdőmérnökök kutatómunkában elért eredményei²

Előadásom kizárólagos célja a Vancouverben végzett erdőmérnökök kutatómunkában elért eredményeinek bemutatása. Azoknak a munkásságát, akik gyakorlati erdészetben vagy más területen dolgoztak, az előadás végén fogom röviden összefoglalni. Az 1956-os soproni tanári karból 16 tanár és két adminisztrátor jött velünk Vancouverbe, akiknek a kutatómunkában elért eredményeit nem tud-

POSZTGRADUÁLIS DIPLOMÁSOK ELOSZLÁSA ÉVFOLYAMOK SZERINT

Évfolyam	V.	IV.	III.	II.	I.	Összes
Master	5	4	4	3	8	24
PhD	5	2	9	0	4	20
Meghalt	0	1	2	1	3	7

5. táblázat

Feltűnő, hogy a III. évesek közül 9 szerzett PhD-t, a II. évesek közül egy sem, a IV. évesek közül pedig csak kettő, és az hogy az I. évesek közül pedig 9 szerzett master fokozatot, ami szintén a legmagasabb az évfolyamok között.

A kutatómunkában elért eredmények felmérése

Egy kérdőívet küldtem ki 44+2-7 személynek, ugyanis tudomásom szerint 2 személy posztgraduális diploma nélkül végzett kutató munkát, 7 személy pedig sajnos meghalt. A 39 kiküldött kérdőívet 30

tam felmérni, mivel 13 közülük sajnos már nem él. *Sopronból velünk jött tanáraink listája:*

L. Adamovich, MF	I. Klima †
J. Baranyai, MSc †	K. Roller, MSc †
G. Bezerédi †	L. Sebestyén, PhD †
E. Csányi	O. Sziklai, PhD †
A. Cserjési, MF †	F. Szy
J. Csizmazia, MF	F. Tuskó, PhD †
S. Jablanczy, PhD †	S. Veres, PhD †
M. Ágh, adminisztrátor †	
L. Kornya, adminisztrátor †	
F. Kurucz, tornatanár	
L. Medveczky, nyelvész †	
† meghalt	

A 141 végzett erdőmérnök közül 44 (31.2%) szerzett posztgraduális diplomát. Összevetve egy kanadai csoporttal, náluk ez a statisztika 5 és 10% között mozgott abban az időben. A 44 közül 20 PhD-t és 24 pedig master fokozatot ért el (3 a 24-ből 2 master diplomát szerzett). A többi 97 közül 3 vagy 4 középiskolai tanításra szerzett képesítést, egy pedig orvosi diplomát szerzett. Ugyancsak a 97-ből 71 (73.2%) dolgozott az erdészeti ágazatban, 23 (23.7%) más területen, és 3 (3.1%) hazatért Magyarországra.

(15 PhD és 15 Master) küldte vissza, ebből három nem volt hajlandó azt kitölteni, tehát 27 használható választ kaptam. Kivéve két személyt, a gyakorlati erdészetben vagy más pályán dolgozó végzeteknek nem küldtem kérdőívet. A kérdőívet kiküldötték közül, akiknek master diplomájuk van, jó része nem foglalkozott olyan kutató munkával, ami publikációt eredményezett volna, mert sok munkának bizalmas volt a jellege. Viszont a PhD-vel rendelkezőknek jó része tanítással és kutatással foglalkozott, akiknek az előléptetése nagyban függött a publikációk számától. Ezért az eredményeket a külön táblázatban közlöm.

2 • Kozák Antal, Professor Emeritus, Faculty of Forestry, UBC. Részletek az 1956: Híd a Világ és Magyarország Erdészeti és Faipari Tudományossága között című tudományos emlékülésen megtartott (Sopron, 2006. október 20.) előadásból.

A 14 PHD FOKOZATTAL RENDELKEZŐ SZEMÉLY ÁLTAL KITÖLTÖTT KÉRDŐÍVEK ÖSSZEFOGLALÓJA

<i>Felsoroltak száma</i>	<i>Összes</i>	<i>Átlag</i>	<i>20 főre korrigált összes</i>
Lektorált tudományos publikációk	660	47.1	942
Általános publikációk	123	8.8	176
Konferencia előadások	562	40.1	802
Tanulmányok	593	42.4	848
Könyvek	22	1.6	32
Könyv fejezetek	44	3.2	64
Szabadalmak	34	2.4	48
Kitüntetések	79	5.6	112

6. táblázat

A 13 MASTER FOKOZATTAL RENDELKEZŐ SZEMÉLY ÁLTAL KITÖLTÖTT KÉRDŐÍVEK ÖSSZEFOGLALÓJA

<i>Felsoroltak száma</i>	<i>Összes</i>	<i>Átlag</i>	<i>26 főre korrigált összes</i>
Lektorált tudományos publikációk	129	9.9	258
Általános publikációk	12	0.9	24
Konferencia előadások	58	4.5	116
Tanulmányok	339	26.1	678
Könyvek	7	0.6	14
Könyv fejezetek	0	0.0	0
Szabadalmak	3	0.2	6
Kitüntetések	10	0.8	20

7. táblázat

A beküldött kutatási területek felsorolása:

Erdőművelés, Erdővédelem, Papírgyártás, Erdőrendezés, Rovar károsítás, Famechanika, Fotogrammetria, Növénykertan, Szilárdsági vizsgálatok, Erdőbecslés, Tűzkárosítás, Nem destruktív vizsgálatok, Modellezés, Talajerózió, Gépesített osztályozás, Alkalmazott statisztika, Talajtan, Környezetvédelem, Ökológia, Meteorológia, Tájgazdálkodás, Növény- és erdőtársulások, Fatechnológia, Tájrendezés, Erdőtelepítés, Faanatómia, Parkok kiértékelése, Agronómiai kutatások, Fakémia, Ragasztók.

Véleményem szerint az itt felmért 46 „Soprontól elszakadt” erdőmérnök kutatómunkában elért eredményeire büszkék lehetünk, és nagyon remélem, hogy ezekkel levertünk egy pár cölöpöt a „világ és Magyarország erdészeti és faipari tudományosságát összekötő híd” megerősítésére.

Az erdőgazdaságokban, állami hivatalokban, valamint konzultánsként dolgozó erdőmérnökök elért eredményeinek felmérése szinte lehetetlen. Az tény, hogy British Columbiában alkalmazott gyakorlati erdőszet (telepítés, erdőművelés, erdőhasználat, erdővédelem, stb.) sokat haladt előre, az 1960-as évektől a századfordulóig (amikor legtöbbünk nyugalomba vonult), és többen ennek a fejlődésnek jórészt, az itt praktizáló soproni erdőmérnököknek tulajdonítják. Sajnos erre nincs felmérésünk, tehát nincs tudományos bizonyítékunk, de nagyon szeretnénk hinni, hogy a mintegy 90 British Columbiában praktizáló erdőszetnek jelentős szerepe volt ebben a fejlődésben!

A Kanadába érkezés 50. évfordulójára rendezett események rövid összefoglalója ³

Június 14. 11.00 óra

Az emelvényen ülők listája:

Jack N. Saddler, az erdőszeti kar dékánja

Allan McEachern, az UBC kancellárja

Hon. Murray Coell, a tartományi kormány felsőoktatási minisztere

Jim Farrell, a federális kormány kutatási miniszter-helyettese

(His Excellency) Vastagh Pál, Magyarország nagykövete

Stephen J. Toope, az UBC elnöke

Faragó Sándor, a Nyugat-Magyarországi Egyetem rektora

Miklos Gratzner, a Sopron Alumni választott elnöke
Sierra Curtis-McLane, az erdőszkar doktorandusz hallgatója

Június 14. 14.00 óra

Köszöntőt mondók listája:

Jack Saddler, az erdőszeti kar dékánja

Mike Apsey, a tartomány volt főerdésze

Susan Papp-Alykler, a Rákóczi Alapítvány elnöke

Henry Benskin, a tartomány főerdésze

Sharon Glover, a BC erdőszeti egyesület igazgatója

Helen Szablya, tiszteletbeli konzul, USA

Robert Kennedy, az erdőszkar emeritus dékánja

Mike Meager, 1957-ben végzett erdősz

Stephen Tolnai, másodgenerációs soproni – egy faipari vállalat alelnöke

Andy Szalkai, IV. éves volt hallgatónk

Doug Stables, CIF (Kanadai Erdőszeti Egyesület) elnöke

Június 15. – Konferencia programja

• Welcome remarks from co-chairs, *Donald D. Munro*, Professor Emeritus *Jack Saddler*, Dean and Professor, Faculty of Forestry, UBC

• Professional accomplishments of a Sopron School of Forestry Alumnus, *Steve Tolnai*, BSF UBC-Sopron (1959)

• Accomplishments of a Hungarian forester in the Cariboo region of BC, *Andy Szalkai*, BSF UBC-Sopron (1961)

• Chasing sustainability – an ex-professional remembers, *Kamil Z. Apt*, BSF UBC-Sopron (1961), MF UBC (1968)

• The life and contributions of the women graduates of Sopron Division of the Faculty of Forestry, UBC, *Elisabeth Juhasz*, BSF UBC-Sopron (1958)

• Professional contributions of the graduates from the Sopron Division, UBC Faculty of Forestry (1958–61), *Imre S. Otvos*, BSF UBC-Sopron (1961), MSc (1964), PhD (1969)

• History of the Faculty of Wood Sciences and its collaboration with the forestry graduates of UBC, *Sándor Molnár*, Head and Professor, Institute of Wood Sciences, Dean, Faculty of Wood Science, University of West Hungary, *Ilona Wesztergom*, Head, Dean's Administration, Faculty of Wood Sciences, University of West Hungary

• The educational work of the Sopron Forestry Faculty *András Náhlik*, Dean and Professor, Faculty of Forestry, University of West Hungary

Lunch

• Wildlife protection and management research at the University of West Hungary, *Sándor Faragó*, Rector, University of West Hungary; Director, Institute of Wildlife Management, University of West Hungary

• Connection between silviculture practices and wood quality in second-growth stands, *Les Jozsa*, BSF UBC-Sopron (1961)

• Surface soil erosion control and road slope stabilization, *Stephen Homoky*, BSF UBC-Sopron (1960), MF UBC (1966)

3 • Az ünnepség programja alapján

- From Sopron/UBC to two national academies – *Marta Mihály* discusses the contribution of *Laszlo Orloci* to science, *Márta Mihály*, BSF UBC-Sopron (1958)
- The relationships in elemental content of bedrock, soils and plants in mineralized areas of British Columbia. (Utilizing forestry knowledge in mineral exploration), *John J. Barakso*, BSF UBC-Sopron (1959), MSc (1967)
- Water quality monitoring in the Hungarian Waterbird Monitoring System, *Joseph Kerekes*, BSc. UB (1962), MSc (1965), PhD (1972), Scientist Emeritus, *Sándor Faragó*, Rector, University of West Hungary
- Scientific contributions of the UBC-Sopron alumni to wood science, *Robert W. Kennedy*, PhD, Dean Emeritus, UBC
- A brief summary of scientific contributions of the 141 graduates (1958–61) from the Sopron Division of the Faculty of Forestry, UBC, *Antal Kozák*, BSF UBC-Sopron (1959), MF (1961), PhD (1963)
- Current forest research in the Faculty of Forestry at UBC, *John McLean*, Professor, Faculty of Forestry, UBC
- Closing remarks, *Donald D. Munro*, Professor Emeritus, UBC

Nemzetközi kapcsolatok

Mastalírné Zádor Márta

A kezdetektől az I. világháborúig

Erdészeti felsőoktatásunk a bányászati és kohászati felsőfokú szakoktatás számára létrehozott nagy hírű intézményben született meg. Egy olyan tudományos központban, amelynek egész Európában már a 18. század végén, s a 19. század elején a szakmai életben szerteágazó, sokrétű hatása volt elsősorban a bányászati és a kohászati tudományok területén, de bölcsője volt a kémiai, geológiai, geodéziai, kartográfiai és erdészeti tudományoknak is.

Oktatási módszereit, jó hírét a már végzett hallgatók szerte a világba elvitte és példaként emlegette. A francia modern műszaki felsőoktatás megteremtésekor, *Fourcroy* híres kémikus a nemzetgyűlésbeli felszólalásakor javasolta, hogy az 1794-ben létesítendő *École Polytechnique* – a műszaki egyetem – gyakorlati oktatását a selmecebányai minta alapján szervezzék meg. Az akadémia oktatói kara a soknemzetiségű Habsburg birodalom különböző országaiból verbuválódott.

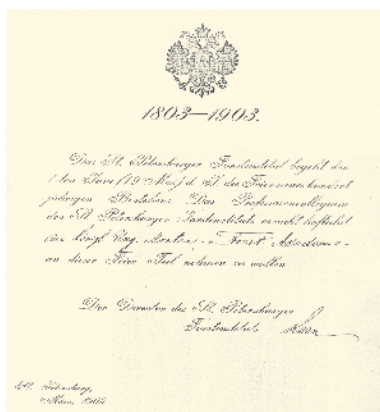
A professzorok általában külföldi egyetemeken és főiskolákon alapozták és szerezték meg természet-tudományos műveltségüket. Sokan közülük selmeci tevékenységük után bécsi vagy más egyetemeken vagy az udvari kamaránál folytatták szakmai pályafutásukat. (Vivat...1985; Hiller 1978) Így volt ez az 1808-ban alapított erdészeti tanintézet esetében is. Erdészeti felsőoktatásunk idősebb jó néhány híres, ismert erdészeti akadémianál, hiszen az egyik legidősebbnek tartott tharandtit 1816-ban, a nancyt

1824-ben, az eberswaldeit és az eisenachit 1830-ban, a mariabrunni akadémiát 1867-ben, az igen jelentős mindenit 1868-ban, a bécsi Hochschule für Bodenkultur erdészeti szekcióját 1875-ben alapították. Az *Erdészeti Tanintézet* első erdész professzora a sokoldalúan képzett német polihisztor *Wilckens Henrik Dávid* volt, aki több egyetemen folytatta tanulmányait. Később erdészeti oktatási intézményekben tevékenykedett. Ennek és szakírói munkásságának köszönhetően volt híres, még Selmecebányára költözése előtt.

Elismert tagja volt több nemzetközi társaságnak, egyesületnek. Kapcsolatot tartott a kor jeles erdészeti szakembereivel, hogy csak a legismertebbeket említsük: *Cottaval*, *Hartiggal*, *Hundeshagen*nel, akik Selmecebányán meg is látogatták. (Hiller 1983; Hafner 1983)

Csaknem ugyanez mondható el jeles utódjáról, az osztrák *Feistmantel Rudolfról* is, aki az osztrák udvari körökben vívott ki magának elismerést már Selmecebányára kerülése előtt. Az egész birodalomra vonatkozó erdészeti munkássága ott teljesedett ki. Előadásait a hallgatók szívesen látogatták, diákjai körében nagyon népszerű volt. Rámutatott a gyakorlati oktatás fontosságára, s mindent elkövetett, hogy az elvek ténylegesen meg is valósuljanak. Gyűjteményeket alapított és fejlesztett, botanikus kertet létesített.

Az akadémianak igen nagy nemzetközi szerepe volt a monarchiában az erdész generációk képzésével, s számos kimagasló tudós nevelésével.

Ilyen, Selmezbányán tanult jeles és kiváló magyar erdészeti szakembereknek köszönhetően – mint amilyen *Divald Adolf* és *Wagner Károly* – született meg hosszú, kemény küzdelem árán a magyar erdészeti szaknyelv és szakirodalom. Az ő lelkesedésük segítette az intézmény „magyarosítását” a kiegyezés után. Ők alapították már 1862-ben az első magyar nyelvű szakfolyóiratot az *Erdészeti Lapok*-at – később *Erdészeti Lapok* –, s létrehozták a *Magyar Erdőszegyletet*. Mindez óriási erény és eredmény volt, még akkor is, ha a 19. század második felében az akadémia nemzetközi hatása leszűkül, éppen a magyar nyelvű oktatás bevezetése miatt.

Az akadémia, a főiskola nemzetközi rangját csak egyes kiemelkedő kísérletező és kutató professzorainak szakirodalmi működése kötötte össze a tudományos világgal, s a személyes kapcsolatok, amelyek elsősorban a német és osztrák tudósokkal alakultak ki.

A nemzetközi tudományos életbe való bekapcsolódásnak azonban voltak más lehetőségei is, mint például (mai szóhasználattal élve) a tapasztalatcserre látogatások, a tudományos rendezvényeken való részvétel és kapcsolatteremtés, közös kutatási témák kidolgozása és a kiadvány illetve információcsere. Ezeket a kapcsolatokat igyekeztek oly módon is elősegíteni, hogy lehetőséget adtak az oktatóknak hosszabb, rövidebb idejű külföldi – német, osztrák, svájci – ösztöndíjas utakra, tapasztalatgyűjtésre, tanulmányutakra. Lehetőség volt a külföldön megtartott tudományos konferenciákon való részvételre is. Elsősorban az *Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének* kongresszusaira hívták meg az oktatókat. Már az első kongresszusukon, 1893-ban, Bécsben is jelen volt egy magyar küldöttség, annak ellenére, hogy akkor még a hazai kísérletügyi igencsak gyermekcipőben járt.

Amikor a magyar erdészeti kísérletügyi kibontakozott, illetőleg megszerveződött, elsősorban *Vadas Jenő* professzornak köszönhetően, bővíthetett az ismeretségi kör.

Eleinte a „*kísérleti központ*” az akadémia kebelén belül működött, majd 1897-ben a földművelésügyi miniszter rendeletével Selmezbányán felállították az erdészeti *Központi Kísérleti Állomást*, s a felügye-

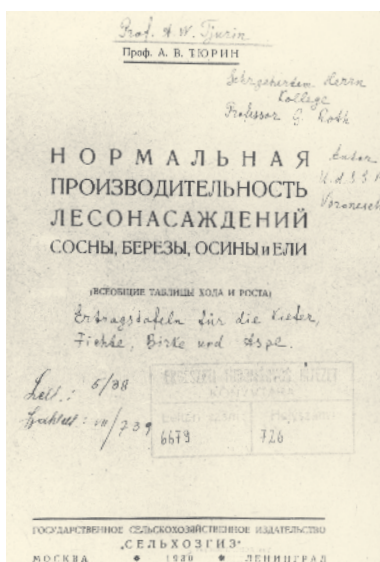
lete alá tartozó négy külső, az ország különböző helyein lévő kísérleti állomást. A központi állomás továbbra is szoros kapcsolatban állt az erdészeti akadémiával. Annak épületében működött, használta felszerelési tárgyait, laboratóriumait, könyvtárát, stb., s munkáját a neves erdész professzorok támogatták. 1899. május 1-jén megjelent az *Erdészeti Kísérletek*, a magyar erdészeti kísérletügyi szakfolyóirata. Ez a folyóirat lehetővé tette a szélesebb körű nemzetközi kapcsolatteremtést, a magyar kutatási eredmények megismertetését. 1903-ban Magyarország is tagja lett az *Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének*. 1906-ban Brüsszelben elnökévé választotta *Vadas Jenőt*.

A két világháború között

A jó együttműködésnek köszönhetően a nemzetközi szövetség VII. kongresszusát Budapesten 1914 szeptemberében kívánta megrendezni, *Vadas Jenő* meghívását elfogadva.

Erre azonban a történelmi események, az I. világháború kitörése miatt már nem kerülhetett sor. A háború évei, az akadémia székhelyének változása, a Sopronba költözés, az új berendezkedés gondjai visszavetették a főiskola, a nemzetközi kapcsolatok és a kísérletügyi fejlődését. Az *Erdészeti Kísérletek* kiadása is megszűnt 1918-ban.

Amikor 1922-ben a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Sopronban a volt Honvéd Főreáliskolába költözött „*végleges*” helyére, megkezdődött az addig katonai kiképzést szolgáló terület, valamint az épületek közelében lévő díszkert botanikus kertté alakítása. Az akkori szűkös anyagi viszonyok közepette nagy jelentőségű és hasznos segítség volt a nemzetközi magcsere kialakítása, vagyis a külföldi botanikus kertekkel való kapcsolatfelvétel a minél sokrétűbb növényanyag termesztése és beszerzése érdekében. A soproni berendezkedés lezajlása után, a '20-as évek elején már folytatódott vagy új szakmai irányokban megkezdődött a szomszédos országok testvérintézményeivel a kapcsolatépítés. Az évtized közepétől pedig ismét fellendült a tudományos munka. A tanári karnak szép számmal jelentek meg külföldön tanulmányai.

1922-ben meghalt *Vadas Jenő*. A központi kísérleti állomás vezetésében utódja *Rónai György* lett, majd 1924 májusától a főiskola Erdőműveléstani Tanszékének vezetője, *Roth Gyula* vette át az irányítást. Munkássága során arra törekedett, hogy az erdészeti kísérletügyet még szorosabb kapcsolatba hozza a főiskolával. (Majer 1970)

1926-ban ismét kiadásra került az *Erdészeti Kísérletek* c. tudományos folyóirat. 1927-ben a könyvtár igazgatója – *Fehér Dániel* – széleskörű tudományos kiadványcserét kezdeményezett a külföldi tudományos intézményekkel. Ez olyannyira eredményes volt, hogy nemcsak a megkeresett intézmények fogadták örömmel a küldött folyóiratot, s viszonzták értékes és hasznos, rendszerint bolti forgalomban nem beszerezhető tudományos művekkel és folyóiratokkal, hanem új „*cserepartnerek*” is bejelentették azt az igényüket, miszerint szeretnék megkapni a kiadványt, ezáltal jobban megismerni a főiskola tudományos életét.

1926 augusztusában Magyarországon tartották a *Nemzetközi Talajtani Konferenciát*. Ennek keretében tanulmányutat szerveztek Sopronba. Mintegy 40 külföldi tudós látogatott az Alma Materbe, akiket *Roth Gyula* professzor köszöntött. Behatóan tanulmányozták a főiskola tanszékeit, elsősorban a növényteni, kémiai, termőhelyismeretani tanszéket, a botanikus kertet. Megtekintették az *Erdészeti Kísérleti Állomást*.

Örvendetes volt, hogy a professzorok közül sokan külföldi tanulmányutakon vettek részt. Tagjai voltak külföldi erdészeti társaságoknak, egyesületeknek, sőt tisztségviselői lettek nagy nemzetközi szervezeteknek. *Fehér Dánielt*, *Fekete Zoltánt*, *Roth Gyulát* levelező tagjává választotta a „*Finnországi Erdészettudományi Társaság*” (Suomen Metsätieteellinen Seura). *Fehér Dániel* rendes tagja volt még a *Német Botanikai Társaságnak* (Deutsche Botanische Gesellschaft), a *Német Dendrológiai Társaságnak* (Deutsche Dendrologische Gesellschaft), a *Nemzetközi Talajtani Egyesületnek* (Internationale Vereinigung für Bodenkunde), az *Amerikai Növényfiziológusok Társaságának* (American Society of Plant Physiologists). Többen külföldi tudományos szakfolyóiratok nemzetközi szerkesztőbizottságában is tevékenykedtek. *Roth Gyula*

la professor 1932 óta elnöke volt az *Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének*, a IUFRO-nak. 1933-tól a magyarországi (a soproni) Erdészeti Kutató Állomás az *Erdészeti Kutató Intézet* nevet viselte. A '30-as években külföldi kutatók és jeles szakemberek látogattak a főiskolára, együttműködve a főiskolai oktatók által vezetett kutatásokban, ugyanakkor több külföldi hallgatója is volt. 1936-ban Magyarországon tartották meg az *Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének IX. kongresszusát* (1936. augusztus 25.–szeptember 8.). A program Sopronban kezdődött, és Budapesten ért véget. A kéthetes rendezvényen 23 ország 92 szakembere ismerhette meg a magyar erdészeti kutatásügyet. Számos tanulmányutat szerveztek. Ennek során a soproni hegyvidéki erdőket, a Károly-magaslat környékét és a Brand-majori csemetekertet is megtekintették.

ERDÉSZETI FELSŐOKTATÁS 200 ÉVE | 137
Nemzetközi kapcsolatok

Az 1936-os esztendő legjelentősebb magyarországi eseménye azonban mégsem ez a nemzetközi rendezvény volt, hanem a *II. Erdészeti Világkongresszus*, amelyet szeptember 10–14. között tartottak a Magyar Tudományos Akadémián. A kongresszuson 36 ország több mint 300 résztvevővel képviseltette magát. Az első ilyen jellegű világtalálkozó 1926-ban Rómában volt. A magyarországi kongresszus előkészületi, szervező munkájában is jelentős részt vállalt *Roth Gyula* professzor, mint ügyvezető. Már 1935-ben megbízták a kongresszus ideiglenes programjának és szabályzatának kidolgozásával. 9 osztályban tevékenykedtek a résztvevők, 144 tanulmányt vitattak meg. A tanácskozásokon a műegyetem Erdőmérnöki Osztályának neves oktatói is részt vettek, többek között *Fehér Dániel*, *Kelle Artúr*, *Krippel Móric*, *Vági István*, *Sébor János*, stb.

Lesenyi Ferencet és *Fekete Zoltánt* végrehajtó bizottsági tagnak is megválasztották. Határozatot hoztak egy állandó nemzetközi erdészeti bizottság felállításáról *Centre International de Sylviculture* (CIS) elnevezéssel. Ennek az erdészeti koordinációs feladatokon kívül fő tevékenysége volt az erdőgazdasági kongresszusok egybehívása, megszervezése. A világkongresszus alatt is szerveztek tanulmányutakat, azonban ezek során nem tekintették meg az *Alma Matert*, illetve a soproni erdőket.

Bár kezdetben nem nemzetközi esemény volt, mégis meg kell emlékezni arról a továbbképző előadás sorozatról, amely évekkel később nagy hírű, a külföldiek körében igen népszerű rendezvény lett. 1936 júniusában határozta el a József Nádor Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem Tanácsa, hogy 1937-től Sopronban Nyári Egyetemet szervez. „*A Nyári Egyetem célja nemcsak az volt, hogy általános áttekintést adjon a műszaki és közgazdasági kérdésekről, hanem az is, hogy évenként más-más tárgykör szerint a legidősebb műszaki kérdéseket tárgyalja... feladatának tekintette a legmodernebb műszaki tudományos vívmányok propagandáját.*”

A rendezvény eredményes volt, sokan vettek részt az előadásokon. 1938-ban ennek keretében tartották meg az első erdőmérnök továbbképző tanfolyamot. Az ország minden tájáról 65 erdőmérnök vett ezen részt. Egyidejűleg geodéta találkozót rendeztek, s elhatározták, hogy rendszeresen bányász- és kohómérnök továbbképző tanfolyamokat is szerveznek. A soproni sikeres Nyári Egyetem hatására döntötte el a műegyetem osztályközi bizottsága, hogy összeállítja a Mérnöki Továbbképző Intézet szervezeti szabályzatát. Ennek köszönhetően folyik 1939 óta rendszeres mérnöktovábbképzés hazánkban. (Hiller 1966)

A II. világháború után

A II. világháború évei megtorpanást jelentettek a nemzetközi tudományos életben, bár ekkor is igyekeztek, amennyire lehetett a kapcsolatokat fenntartani. 1945 augusztusában megalakult a *Magyar–Szovjet Művelődési Társaság* soproni szervezete, amelynek elnöke *Tárczy-Hornoch Antal* professzor lett, a *Természettudományi Szakosztály* elnöke pedig *Fehér Dániel* professzor.

A háború utáni történelmi időszakban, az ötvenes években, az is nagy eredménynek számított, ha az úgynevezett szocialista országokba mehetett egy-egy oktató aspirantúrára, vagy lassan-lassan újra megindulhatott a nemzetközi kiadványcsere. Ezekben az években a műegyetem és a *Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete* vette kézbe a nyári egyetem szervezésének ügyét.

Sopronban az *Erdőmérnöki Főiskola* és a *Tudományos Ismeretterjesztő Társulat* közös kezdeményezésében az úgynevezett *Szabadegyetemi Közművelődési Előadássorozat* igyekezett pótolni a hiányzó nyári egyetemeket, a főiskola oktatóinak értékes és érdekes előadásával.

A hatvanas évek elején elkezdődtek, majd később folytatódtak, ha nem is teljes rendszerességgel, a hallgatói cseretanulmányutak a Szovjetunióba, Csehszlovákiába, Bulgáriába és a Német Demokratikus Köztársaságba.

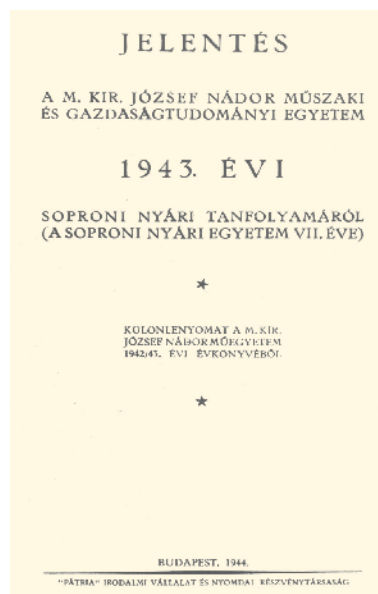
Lehetőség volt nemzetközi tudományos konferenciákra való részvételre, azok egyetemi és kari hazai megrendezésére. 1963-tól az oktatók engedélyt kaptak hosszabb lengyelországi, német demokratikus köztársasági tanulmányutakra, de Finnországba és Ausztriába is látogatásokat tehettek.

1964-ben végzett a háború utáni időszak első külföldi, szudáni hallgatója. Az ezt követő időszakban azonban többször volt más országbéli hallgatója az egyetemnek. Etióp, NDK, mongol, tanzán, afgán, algériai, equadori, laoszi, stb. fiatal, aki tanulmányai befejeztével hazájában hasznosította a Sopronban tanultakat.

Az egyetemen folyó kutatómunkát és annak eredményeit 1965-ben megrendezésre került *tavaszi tudományos ülés*szak keretében ismertették meg. Az előadások három szekcióban zajlottak: a *Fásítási és erdőművelési*, az *Üzemtani* és a *Műszaki* szekcióban. Külföldi vendégeket, a szakma ismert képviselőit is meghívták erre az eseményre, azzal a nem titkolt céllal, hogy ápolják és erősítsék a nemzetközi kapcsolatokat.

Nagy várakozás előzte meg az 1965 júliusában ismét sorra kerülő, az Erdészeti és Faipari Egyetem és a TIT közös rendezésében megtartott *Soproni Nyári Szabadegyetemet*. Ennek célja volt a magyar erdő- és faipari mérnökképzés bemutatása, magának az egyetemnek, a város idegenforgalmi adottságainak és kulturális értékeinek megismertetése. Többségében a Német Demokratikus Köztársaságból, Csehszlovákiából, Romániából és Ausztriából jöttek a hallgatók. Az érdeklődés igen nagy volt. Ilyen nagy számban külföldiek még a háború előtti alkalmakkor sem voltak jelen.

Ezután évről-évre megismételték a szervezést. A fenti országokon kívül rendszeresen érkezett népes csoport Lengyelországból, de néhányan jöttek a

Szovjetunióból, a Német Szövetségi Köztársaságból és Bulgáriából. Főként erdészeti, faipari, természet- és környezetvédelmi előadások hangzottak el. Egy alkalommal pedig több száz amerikai vendég számára is megszervezték a nyári egyetemet. Ezúttal azonban Magyarország földrajzi és kulturális értékeinek bemutatása kapta a fő hangsúlyt.

A nemzetközi kapcsolatokban nagy előrelépés volt, amikor az egyetem a Zólyomi Erdészeti és Faipari Egyetemmel együttműködési szerződést kötött 1965-ben. Ekkor az Erdőmérnöki Kar együttműködési tervet készített. 1966-ban pedig a varsói Agrártudományi Egyetemmel, majd 1967-ben a drezdai műegyetemmel, illetve annak tharandti erdőmérnöki karával jött létre hasonló szerződés. Már nemcsak a hallgatói és oktatói csere lehetőségét rögzítették, hanem a tanszékek közötti célirányos együttműködést és közös kutatási programokat is meghatároztak.

1968-ban *Nemzetközi Gépesítési Tudományos Konferencia* megrendezésére került sor, ahol a hazai érdeklődők és előadók mellett 10 országból jeles szakemberek népes tábora vett részt a tanácskozáson. A két napos előadássorozatot három napos tanulmányút követte.

Az Erdőtelepítéstani Tanszék az Erdészeti Tudományos Intézettel, a debreceni Agrártudományi Főiskolával és a Kertészeti Egyetemmel együttműködve, Debrecenben 1969. augusztus 25–29. között megrendezte a *II. Nemzetközi Tudományos Fásítási Értekezletet*. Az erdőnkívüli fásításokkal, azok jelentőségével és hatásával foglalkoztak, számos külföldi tudós jelenlétében.

Bár szerződések nem rögzítették az együttműködést, mégis jó kapcsolatok voltak a Szovjetunió, Románia, Bulgária és Ausztria hasonló felsőoktatási intézményeivel.

A '70-es években az úgynevezett nyugati országokkal is megkezdődött a közös munkakapcsolatok kialakítása, Ausztriával, Finnországgal, a Német Szövetségi Köztársasággal, Olaszországgal, Jugoszláviával, Franciaországgal, Görögországgal.

Az oktatók továbbra is részt vettek a *IUFRO* (az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének), valamint a *FAO Erdészeti Bizottságának*

munkájában, komoly kutatásokban együttműködve. Olykor-olykor ezekben a szervezetekben tisztségviselésre is felkérték vagy választották őket.

A *FAO* égisze alatt erdészeti nemesítési konferenciát, majd tanfolyamot (training centre) szerveztek az egyetemen belül *dr. Szőnyi László* az ERTI főosztályvezetőjének irányításával, valamint termőhelyi training centret *dr. Szodfridt István*, az ERTI osztályvezetőjének vezetésével.

Az 1971-ben Budapesten megrendezésre került *Vadászati Világkiállítás* előkészítésében és munkálataiban közvetve és közvetlenül is jelentős munkát végzett az Erdőmérnöki Kar. Például 231 hallgató 41 napon át teljesítette feladatát hoszteszként, általános segítőként, meglegedésre. Ez a rendezvény járult hozzá ahhoz, hogy a hallgatók ismét, a régihez nagyon hasonló egyenruhát – waldent – viselhetnek. Az Erdészeti és Faipari Egyetem KISZ Bizottsága 1972. augusztus 21–25. között megrendezte az *Erdőmérnökhallgatók és Faipari mérnökhallgatók Nemzetközi Szemináriumát*. „A szeminárium mintegy folytatása volt az 1961-ben egyszer már megrendezett hasonló szemináriumnak, valamint a *FAO* és *UNESCO* által 1971 szeptemberében Stockholmban megrendezett konferenciának. A szeminárium témája a következő volt: *A hallgatók részvétele az egyetemi oktatás korszerűsítésében*. (Hiller 1975)

Meg kell emlékezni ebben az időszakban a Központi Könyvtár nemzetközi kapcsolatairól, a külföldi szakmai egyesületekben való tevékenységéről, tagságáról, más országokbeli egyetemi könyvtárakkal való jó kapcsolatáról és a könyvtárosok egyéni külföldi kutatómunkájáról, a nemzetközi kiadványcsere széleskörű bonyolításáról.

A Botanikus kert ugyancsak, saját szakterületén, gyümölcsöző külföldi kapcsolatokat ápolt.

1977-ben tudományos–technikai és kulturális együttműködési szerződés jött létre a leningrádi Kirov Erdészeti Akadémiával, különös tekintettel a géptani és növénytani együttműködésekre. A következő években ugyancsak elmélyültek a kapcsolatok a zágrábi, ljubljanai, freiburgi, göttingeni és helsinki-i egyetemekkel. Igen jó tapasztalatok születtek a kutatási együttműködés terén.

Az 1970-es évek végén pedig az USA-beli Colorado egyetemével együtt végeztek közös kutatásokat a fa alapanyagú szerkezetek vizsgálatáról és továbbfejlesztésének lehetőségeiről.

1980 augusztusának végén a karon két nagy nemzetközi konferencia volt. Sikerrel szervezték meg a Magyar Tudományos Akadémiával közösen a *Fehér Dániel nemzetközi talajbiológiai szimpóziumot*, valamint a *XIV. Nemzetközi Erdészeti Gépesítési Szimpóziumot*. Mindkét eseménynek igen jó visszhangja volt külföldi tudományos körökben.

Megindultak újra a nemzetközi egyetemtörténeti kutatások. Csehek, szlovákok, magyarok, jugoszlávok, osztrákok, németek foglalkoztak az Alma Mater történetével, s a csaknem feledésbe merült tudós, *Wilckens Henrik Dávid* életével és munkásságával. Bár nem tartozott szorosan a kar nemzetközi kapcsolataihoz, mégis meg kell említeni az országos erdőgazdálkodási ágazatnak szerteágazó nemzetközi kapcsolatait. Hisz közvetve mégiscsak érintették és befolyásolták a kar életét és tevékenységét. Sokoldalú műszaki tudományos együttműködést folytattak a KGST Mezőgazdasági és a KGST Könyvüipari Állandó Bizottságaiban, valamint ezek szakbizottságaiban.

A MÉM Erdészeti és Faipari Hivatalának és szervezeteinek képviselője volt a *FAO Erdészeti Bizottságban*, az *Európai Erdészeti Bizottságban*, a *Nemzetközi Nyárfabizottságban*, valamint az *Erdészeti Oktatási Tanácsadó Bizottságban*. Résztvevői voltak „a *FAO/ECE/ILO Erdészeti Munkatechnikával és Munkások Képzésével Foglalkozó Közös Bizottságban*, a *FAO/ECE Erdészeti Gazdaságtani és Statisztikai Közös Munkabizottságban folyó munkának*.” Aktívan tevékenykedtek az *ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága Fabizottságában*. Mindezen tevékenységek során előfordult, hogy az egyetem oktatóit is bevonták hosszabb-rövidebb időre a fenti munkálkodásokba. (Vivat... 1985)

1983 szeptemberében a freiburgi Albert Ludwigs egyetemmel, 1984 novemberében pedig a göttingeni Georg-August egyetemmel kötött együttműködési szerződést az Erdészeti és Faipari Egyetem. Mindkét szerződés jelentősen érintette az Erdőmérnöki Kart. A freiburgi szerződés esetében két évenkénti

munkatervet készítettek. A göttingeni szerződés esetében hosszabb időszakokra terveztek.

Az 1980-as évektől lehetőség nyílt arra, hogy az egyes tanszékcsoportok és tanszékek a kialakított jó kapcsolatokat „egyénilag”, speciális feladatok együttes kidolgozása és megoldása érdekében folytassák. Ilyenek voltak pl. az Erdőhasználat és Feltárás Tanszéknek a leningrádi Kirov Akadémiával, a zólyomi Erdészeti és Faipari Egyetemmel és a brnoi Mezőgazdasági Főiskolával útépítési, vízgazdálkodási és erdőhasználati gépesítési témakörökben végzett munkálatai, értekezés-bírálati. Vagy az Erdőrendezés Tanszéknek többek között a drezdai műszaki egyetem tharandti erdőszeti szekciójával és a potsdami Erdőtervezési Központtal közösen végzett számítógépes prognosztizálása, ökonómiai vizsgálatok és számítások formájában. Rendkívül figyelemre méltó volt a Termőhelyismerettani Tanszék – amely talán a legszélesebbkörű kapcsolatrendszerrel bírt bel- és külföldön egyaránt –, hagyományos és rendszeres információ cseréje, a már az előbbieken ismertetett intézményeken kívül, többek között a hesseni erdőszeti kutatóintézetrel, a bécsi Univerzitát für Bodenkulturral, az eberswaldei erdőszeti kutatóintézetrel, a marburgi egyetemmel, a krefeldi kutatóintézetrel, a finn oului egyetemmel. Ezen az információcserén közös publikációkat, szakvéleményeket, szaktanácsadói tevékenységet,

nemzetközi szakszótár készítést, stb. kell érteni. Valamennyi tanszék együttműködésének ismertetésére sajnos nincs lehetőség. Mindenesetre meg kell állapítani, hogy a kor és történelem adta lehetőségeknek hála, bár különböző mélységű, de igen sokrétű kapcsolatok alakulhattak ki. Nagyon változatosan, a publikáció cserétől kezdődően, a közös kutatásokon, a külföldi szakfolyóirat szerkesztőbizottsági tagságon át, a jelentős nemzetközi fórumokon való tisztségviselésig. Sok esetben a személyes ismeretségnek és barátságának köszönhetően fejlődhetett ki a hivatalos, eredményes jó viszony. 1993-ban levelező *távoktatás* formájában *Csíkszeredán* okleveles erdőmérnök-képzést indítottak. A nehézségek ellenére 1998-ban avatták Sopronban az első végzett okleveles erdőmérnököket. Sajnos a távoktatást finanszírozó alapítvány 1994-től nem engedélyezte új évfolyamok indítását. 1998-ban viszont okleveles környezetmérnöki szak indítására is sor került távoktatás formájában, amit szintén eredményesen befejeztek.

Az *Erdei Munkák Gépesítése* c. 29. *Nemzetközi Szimpóziumot* (FORMEC) tartották meg 1995-ben Sopronban az Erdőhasználati tanszék rendezésében 14 ország részvételével.

A kilencvenes évek politikai változásai új lehetőségeket teremtettek a nemzetközi kapcsolatok terén. Jó együttműködés alakult ki a brassói egyetem erdőmérnöki karával, a bécsi Universitát für Bodenkultur erdőmérnöki karával – ahol a soproni kar sikeres bemutatkozása is zajlott –, a szucsai erdőmérnöki karral, egyes német egyetemekkel. Viszont sajnálatos módon, különösen a volt szocialista országokkal kialakult jó kapcsolatot nem lehetett a hagyományoknak megfelelően ápolni. Sok esetben meg is szűntek az együttműködések, mint pl. a drezdai műegyetem tharandti erdészeti szekciójának esetében. Velük az új kapcsolat kialakítására még várni kellett.

Meg kell említeni, hogy az egyetemen a kar kezdeményezésére számos külföldi szakembert tüntettek ki a tiszteletbeli doktori címmel, érdemeik elismerésükéül és a jó kapcsolatok ápolása érdekében. A kar oktatói közül pedig többen részesültek külföldi egyetemek kiténtetéseiben hasonló okok miatt.

Kapcsolatok 2000 után

A freiburgi és göttingeni egyetemekkel a megkötött keretszerződéseknek köszönhetően továbbra is jó a kapcsolat. Az oktatói és hallgatói kölcsönös cserelátogatásokon túl az erdészeti szaktudományok csaknem minden területén vannak közös, munkatervekben rögzített kutatási feladatok.

2000-ben a kolozsvári Babes Bolyai Egyetemmel is szerződéskötésre került sor. A jó kapcsolatokat tovább lehetett mélyíteni.

2002-ben megszületett a hamburgi egyetemmel a hivatalos együttműködés. A kar *A fakomponensek, különösképpen a fában lévő anyagok jellemzésére szolgáló analitikai módszerek kifejlesztése* c. kémiai, valamint erdészeti ökonómiai és fakereskedelmi, matematikai kutatásokban működött közre. Érdekes volt egy német–magyar és magyar–német erdészeti, faipari valamint környezetvédelmi szakszótár közös elkészítésének terve.

Megújult a zólyomi Műszaki Egyetemmel illetve jogelődjével kötött *az oktatás, kutatás és egyéb tevékenységre* vonatkozó együttműködési megállapodás. A hagyományos, megszokott tevékenységeken kívül a doktoranduszok munkájának is figyelmet szenteltek, valamint a közös sportesemények megrendezésének. Új nemzetközi összefogással működő képzési lehetőségek, úgynevezett „programok” jöttek létre. Emiatt fontos volt az új társakkal való kapcsolatfelvétel. Így került sor a prágai Cseh Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karával 2002 novemberében az együttműködés megkötésére. A Közép-Európai Egyetemek közötti gyakorlati képzési csereprogramon (CEEPUS) belül erdészeti témájú tematikus hálózat kialakítását határozták meg. Az erdészeti együttműködés hagyományos területein túl jelentőséggel bírtak a magán erdőgazdálkodás, valamint a szociális és ökonómiai erdészeti problémákkal foglalkozó kérdések. A másik új kapcsolat az aradi Vasile Goldis Egyetem, amellyel szintén tudományos együttműködés született.

Megvalósulhatott mégis a csíkszeredai okleveles erdőmérnök-képzés levelező oktatás formájában, s valamivel később megindulhatott a vadgazda mérnök képzés is, ami olyan sikeres volt, hogy az új rendsze-

rű oktatásban, a mesterképzésben is folytatódhat. Az Erdőmérnöki Kar tagja lett a Finnországban, Joensuuban székelő *Európai Erdészeti Intézetnek*, az EFI-nek. Így mód volt az európai kutatásokban való részvételre.

Az új nemzetközi *SOCRATES/Erasmus program* keretében lehetőség nyílt az oktató- és hallgatócserére. Az érvényben lévő mobilitási szerződések keretében Franciaország, Csehország, Spanyolország, Németország, Belgium, Görögország, Finnország és Portugália egyetemeivel lehetett a cseréket lebonyolítani.

A szakképzés területén való együttműködést a *LEONARDO da Vinci program* biztosította. A karnak a bécsi Universitát für Bodenkulturral volt ilyen közös programja. Ebből fejlődött ki az egyetemek közötti együttműködés.

Európán belül a nyelvtanulást, a nyári egyetemek működését segítette a *CEEPUS program*, amelynek keretében szintén folyt együttműködés. A nemzetközi kapcsolatok Európán kívülre is kiterjedtek.

2005-ben az University of British Columbia Erdészeti Karával jött létre együttműködési megállapodás. Ennek leglényegesebb pontja a Sopronban indítani kívánt angol nyelvű erdőmérnök BSc képzés volt. Így nemcsak a hazai hallgatók számára volna választási lehetőség, hanem a soproni képzés iránt érdeklődő külföldi hallgatók fogadására is jobb lehetőséget teremtenének. A megállapodás további együttműködést biztosítana más kanadai egyetemekkel az *EU-Canada program* keretében.

Az Erdőmérnöki Kar és *Lakatos Ferenc* tudományos és nemzetközi dékánhelyettes által 2008-ban készített alábbi kari és intézeti szintű nemzetközi kapcsolatokat bemutató összefoglaló táblázatokban jól nyomon követhető az az óriási változás, amin a kar a történelem során végbement. Az egyéni kapcsolatoktól kezdve az európai és Európán kívüli szerteágazó együttműködésekig. Kíváncsún volna, hogy mindez az oktatásban, a kutatásban és az egyéni emberi kapcsolatok alakulásában is valóban eredményt hozzanak.

AZ EMK TAGSÁGA NEMZETKÖZI SZERVEZETEKBEN

<i>Partnerintézmény neve</i>	<i>Kapcsolat tárgya, jellege</i>	<i>Kapcsolat kezdete, résztvevők</i>
European Forest Institute (EFI)	tagság	2001–, valamennyi intézet
International Union of Forest Research Organizations (IUFRO)	tagság	2001–, valamennyi intézet

OKTATÁSI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK – SOCRATES/ERASMUS PROGRAM

<i>Egyetem</i>	<i>Ország</i>	<i>Időtartam</i>
Universite Paris-Sud	Franciaország	2007/2009
Ceska Zemedelska Univerzita V Praze	Csehország	2008/2009
Universitat de Lleida	Spanyolország	2006/2009
Universidad Politecnica de Madrid	Spanyolország	2007/2013
Universidad Politecnica de Valencia	Spanyolország	2007/2009
TU Lisbon	Portugália	2007/2010
Transilvania Univeristy of Brasov	Románia	2005/2008
Georg-August-Universitat Göttingen	Németország	2006/2010
Technische Universität Dresden	Németország	2007/2010
Albert-Ludwigs-Universität Freiburg	Németország	2007/2010

Université Libre de Bruxelles	Belgium	2008/2013
Aristotel Univeristy of Thessaloniki	Görögország	2008/2011
Seinajoki Polytechnic	Finnország	2007/2009
KARI SZINTÚ, KÉTOLDALÚ EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERETSZERZŐDÉSEKBE IS FOGLALT KAPCSOLATOK		
<i>Partnerintézmény neve</i>	<i>Kapcsolat tárgya, jellege</i>	<i>Kapcsolat kezdete, résztvevők</i>
Universität für Bodenkultur, Bécs, Ausztria	oktatócsere, hallgatók kiegészítő tanulmányai, kiegészítő képzés	1980.
Ceska Zemedelska Univerzita, Prága, Csehország	oktató- és hallgatócsere	2002.
Universität Hamburg, Németország	tudományos csereprogram	2002. 4 hét/év
Albert-Ludwigs-Univ. Freiburg, Németország	oktató- és hallgatócsere	1983. keretszerződés
Georg-August Univ. Göttingen, Németország	oktató- és hallgatócsere	1984. keretszerződés
Ural State Forestry-Engineering University, Ekaterinburg, Ország	oktató- és hallgatócsere, tananyagcsere, kutatási együttműködés	2005. december 12.
St. Petersburg State Forest Technical Academy, St.Petersburg, Oroszország	oktató- és hallgatócsere, kutatási együttműködés, közös konferenciák szervezése	2006. június 19.
Sapientia Egyetem, Csíkszereda, Románia	oktatási-kutatási együttműködés	2004.
Babes Bolyai Egyetem, Kolozsvár, Románia	oktatási-kutatási együttműködés	2000.
Brassói Egyetem, Brassó, Románia	oktató- és hallgatócsere	15 nap/év oktató, 35 nap/év hallgató
Vasile Goldis Egyetem Arad, Románia	oktató-és hallgatócsere	2002. 14 nap/év
Universidad Politécnica Madrid, Faculty of Forestry, Madrid, Spanyolország	oktatócsere, kutatási együttműködések	2006. november 7.
Technicka Univerzita vo Zvolene, Zólyom, Szlovákia	oktató-, hallgató- és doktorandusz csere	2004. szeptember
Beijing Forestry University, College of Biological Sciences and Biotechnology, Peking, Kína	oktató- és hallgatócsere, kutatási együttműködés	2006. október 2.
University of British Columbia, Vancouver, BC, Kanada	oktatócsere, kutatási együttműködések	2004. november

Vancouver Island University, Nanaimo, BC, Kanada	hallgatócsere, oktatócsere, kutatási együttműködések	2007. EU-projekt
Fleming College, ON Kanada	hallgatócsere, oktatócsere, kutatási együttműködések	2007. EU-projekt
Université de Moncton, NB Kanada	hallgatócsere, oktatócsere, kutatási együttműködések	2007. EU-projekt
University of Georgia, GA USA	oktatócsere, kutatási együttműködések	2007.

INTÉZETEK (KERETSZERZŐDÉSSEL NEM RENDELKEZŐ) NEMZETKÖZI KAPCSOLATAI

<i>Partnerintézmény neve</i>	<i>Kapcsolat tárgya, jellege</i>	<i>Kapcsolat kezdete, résztvevők</i>
Universität für Bodenkultur, Bécs, Ausztria	oktatócsere, kutatási programok, doktori képzés	Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet, Környezet- és Földtudományi Intézet, Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet, Növénytani és Természetvédelmi Intézet, Erdészeti-műszaki és Környezettechnikai Intézet
Technische Universität, Bécs, Ausztria	közös kutatások, oktatócsere	Geomatika és Mérnöki Létesítmények Intézet
Biologische Station, Ilmitz, Ausztria	közös kutatási projekt	Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet
Lesnická Univerzita v Brně Fakulta Lesnicka, Brno, Csehország	kutatási programok	Környezet- és Földtudományi Intézet, Erdészeti-műszaki és Környezettechnikai Intézet
Université de Pau et des Pays de l'Adour, Mont-de-Marsan, Franciaország	oktatócsere, kutatás	Kémiai és Termőhelyismerettani Intézet
INRA Bordeaux, Orleans, Franciaország	közös kutatási projekt	Környezet- és Földtudományi Intézet, Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet
University of Joensuu, Finnország	kutatás	Erdővagyon-gazdálkodási Intézet
University of Helsinki, Finnország	kutatás	Erdővagyon-gazdálkodási Intézet
University of Nagoya, School of Bioagricultural Sciences, Japán	közös kutatási projekt	Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet
Canadian Wildlife Service, Kanada	közös kutatási projekt	Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet
Landwirtschaftliche Universität, Poznan, Lengyelország	közös EU-kutatás	Erdészeti-műszaki és Környezettechnikai Intézet

Litauische Landwirtschaftliche Universität, Kaunas, Litvánia	közös EU-kutatás	Erdészeti–műszaki és Környezettechnikai Intézet
Technische Universität Dresden, Németország	közös kutatások, tananyagfejlesztés, oktatócsere	Geomatika és Mérnöki Létesítmények Intézet, Növénytani és Természetvédelmi Intézet, Erdészeti–műszaki és Környezettechnikai Intézet, Kémiai és Termőhelyismerettani Intézet
Georg-August-Universität, Göttingen, Németország	oktatócsere	Erdészeti–műszaki és Környezettechnikai Intézet, Kémiai és termőhelyismerettani Intézet
Albert-Ludwigs-Universität, Freiburg, Németország	oktatócsere	Erdészeti–műszaki és Környezettechnikai Intézet
Bundesforschungsanstalt f. Forst- u. Holzwirtschaft, Hamburg, Németország	oktatócsere, kutatás	Kémiai és Termőhelyismerettani Intézet, Környezet- és Földtudományi Intézet
Ludwig Maximilians Universität München/Freising, Németország	könyvírás	Növénytani és Természetvédelmi Intézet
Freie Universität Berlin, Németország	közös kutatás	Környezet- és Földtudományi Intézet
Transilvania Univeristy of Brassó, Románia	kutatási programok	Erdészeti–műszaki és Környezettechnikai Intézet (2005–)
Eidgenössische Technische Hochschule, Zürich, Svájc	kutatási programok	Erdővagyon-gazdálkodási Intézet, Növénytani és Természetvédelmi Intézet
Swedish University of Agricultural Sciences, Umea, Svédország	kutatási programok	Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet, Környezet- és Földtudományi Intézet
Technicka Univerzita vo Zvolene, Zólyom, Szlovákia	oktató-, hallgató- és doktorandusz csere	Erdészeti–műszaki és Környezettechnikai Intézet
Univerza v Ljubljani, Ljubljana, Szlovénia	kutatási programok	Vadgazdálkodási és Gerinces Állattani Intézet, Növénytani és Természetvédelmi Intézet

Az erdészeti felsőoktatás botanikus kertjei

Kocsó Mihály

Dietz Sándor *A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia növénykertjei* c. munkájában, az Erdészeti Lapokban – 1881. júniusában – az alábbiakat írja:

„Jelenleg soraim célja ezen erdészakadémiai növénykertek ismertetése, mert szükségesnek tartom, hogy saját magunk kincsei felől tájékozva legyünk. Mielőtt azonban a selmeczi növénykertek ismertetésébe fognék, pár szóval meg kell emlékeznem azon feladatokról, melyeknek a növénykerteknek, különösen erdészeti növénykerteknek meg kell felelni, s a mely feladatokat a *Compte rendu du Congrès de botanique et d'horticulture de 1880-ban* Élie Marchal a brüsseli növénykert conservatora következőképp foglalt össze: mindenekelőtt első feladata, a növénykerteknek, hogy azok a növénytani tudomány tanulását, elsajátítását elősegítsék, mintegy tehát a növénytan elméleti előadásait gyakorlativá tegyék, mert növénytani előadás, mely nélkülözi a demonstratiót s csak a könyvek s ábrák holt betűihez folyamodik, száraz, fárasztó s a legsivárabb valamennyi tudományok közt. Hogy tehát a tananyag érdekessé, a tanulás lehetővé tétessék, kell hogy a természet e tudománya demonstratív előadással bírjon. De hol vegye a példákat, ha nem áll rendelkezésére a szükségleteket kielégítő növénykert? S hogy az erdészeti szakemberek érdekei is kielégítenek, figyelemmel kell lenni arra, hogy az erdészeti szempontból fontos növények is helyet találjanak benne.” (Dietz, 1881)

A Botanikus Kertek kialakulásának története a selmeczbányai erdészeti oktatás kialakulásához, történetéhez kapcsolódik.

„1807. augusztus 30-án Ferenc király a Bányászati Akadémia mellett megalapítja az Erdészeti Tanintézetet, melynek vezetésére kiírt pályázatot Wilckens Henrik Dávid nyerte.

Az egyetlen tanszékből álló Erdészeti Tanintézet tanárának munkakörébe tartozott a természettudományi tárgyak (a növénytan, állattan, közettan, talajtan stb.) és, az erdészettudományok (erdőművelés, erdőhasználat, erdőbecslés, erdőrendészet, erdészeti jog stb.) oktatása és a Bányászati Akadémia hallgatóinak erdészeti szakoktatása.” (Lesenyi, 1940)

„Az udvari kamara 1808. január 5-én rendeletben értesítette a selmeczbányai főbányagrófi hivatalt az Erdészeti Tanintézet Bányászati Akadémián való létrehozásáról, és elrendelte, hogy mind bel-, mind külföldi fánemek nevelésére szolgáló botanikus kert, csemetekert telepítésére alkalmas hely megválasztására, valamint a szükséges fa-, levél-, virág-, és maggyűjtemény berendezésére, nemkülönben az erdészeti tanintézet felszereléshez szükséges eszközök, műszerek beszerzésére és azok költségére tegyenek javaslatot.” (Vadas, 1896)

„A főbányagrófi hivatal és Wilckens 1808-ban javasolta, hogy a botanikus-kert Kisiblyén rendeztessék be, és a felterjesztésben engedélyt kér:

1. egy műkertész alkalmazására;
2. a kertben található minden fának levágására;
3. a kerttel szomszédos, könnyen szálló maggal bíró fának kivágására;
4. a kerítéshez szükséges faanyag kivágására;

5. Burgsdorf-féle magláda;
6. Goller tanár 200 kötetből álló „Forstbotanische Bibliotheka”-jének megvételére;
7. az erdőkáros rovarok gyűjteményének George Dahltól való megszerzésére.

Az udvari kamara 1808. szept. 14-én 11903. szám alatt, a felterjesztést, a költségigényt elfogadja s elrendeli, hogy a botanikus kert a kisiblyei kamarai réten berendezessék, kezelésére egy műkertész felfogadtassék.” (Vadas, 1896)

Időközben azonban Wilckens véleménye megváltozott, és kijelentette, hogy Selmezbánya erdészeti tanintézet, Kisiblye pedig botanikus-kert létesítésére nem alkalmas. (Vadas, 1896)

„Wilckenst ismételten (1811-ben, szerk.) felszólították, hogy a botanikus-kert létesítésére a szükséges előintézkedéseket tegye meg, de miután véleményét – hogy Selmezbánya sem erdészeti tanintézet, sem botanikus-kert létesítésére nem alkalmas – következetesen fenntartotta, az udvari kamara is elállott a botanikus-kert tervének megvalósításától s 1812. évi 512. sz. rendeletével kijelentette, hogy miután Wilckens jelentése szerint botanikus-kertre nincs szükség, természetesen a már kinevezett kertészt sem fogadja fel szolgálatba.” (Vadas, 1896)

A soproni Botanikus Kert akvárium a vízi flórával. Balról a harmadik, Dr. Fehér Dániel egy. tanár a Kert tervezője és alapítója

Wilckens 1832. május 25-én halt meg. Haláláról az egykori *Allgemeines Forst- und Jagd-Journal* is hírt adott. A szerkesztő Wilckenst bírálva megjegyzi, hogy az Erdészeti Tanintézet nem rendelkezik botanikus kerttel.

Wilckens halála után az összes erdészeti tantárgy előadását Lang György kamarai főerdőmesterre, helyettes erdészeti tanárra, és Schmall Frigyes erdészeti tanintézeti adjunktusra bízta. Lang György 1835. február 8-án a főbányagrófi hivatalnak elkészített egy memorandumot a szakoktatás állapótáról, hiányairól, és jövőbeli szervezetéről. Ebben kifejtette, hogy Selmezbánya Erdészeti Tanintézet létesítésére nem alkalmas, és azt javasolja, hogy az udvari kamara, valamely kamarális birtokon alakítson ki gazdasági (mezőgazdasági szerk.) intézetet, melyben az erdészeti tanintézet is elhelyezhető lenne – a tharandti, hohenhemi és moszkvai tanintézetekhez hasonlóan.

Előremutató, indokolt javaslatok nem találtak meghallgatásra, és az Erdészeti Tanintézet tanári pályázatára jelentkezők közül nem Lang Györgyöt, hanem a sikeres pályázati versenyvizsgát tett Feistmantel Rudolf osztrák erdőhivatali mérnököt nevezték ki tanárrá, bányatanácsosi ranggal 1835-ben. (Lesenyi, 1940)

„Feistmantel 1836-ban az udvari kamaránál javaslatot tett egy botanikus kert létesítésére mivel erre az erdészeti tanintézetnek okvetetlenül szüksége van. Javasolta, hogy ezt Kisiblyén, egy az erdőöri lak közelében levő s délnyugat felé lejtő 3,5 holdas területen létesíthesse. Az udvari kamara ezt a javaslatot még abban az évben (12104. sz. a.) elfogadta s a botanikus-kert létesítésére kért költségeket megadta. Feistmantel nyomban hozzáfogott a botanikus-kert telepítésének munkálataihoz. 73 fajt telepítve létrehozta a hazai erdészeti felsőoktatás első botanikus kertjét.” (Nemky–Vancsura, 1972)

„Eközben özv. Geramb Eliz báróné felajánlja az erdészeti intézet céljaira a „Fortuna” épületet kerestül, melynek megvásárlását az udvari kamara 1838-ban engedélyezte és arra is utasítást adott, hogy a nem régen megrendelt fák elültetése pedig ne Kisiblyén, hanem már a Geramb-féle kertbe (mostani alsó botanikus-kert) történjék.” (Vadas, 1896)

„Ezt a kertet, melynek területe 1,23 kat. hold, 75 fajjal telepítették be.” (Nemky–Vancsura, 1972) „Valószínűleg Feistmantel telepítéseiből származtak az alsó kert *Pinus silvestris*, *Abies excelsa* fái.” (Dietz, 1881) „Schwarz Frigyes erdészeti akadémiai tanár még 1857-ben kérte az igazgatóságot, hogy a Bodnár-féle ház és kert megvétele iránt tegye meg a kellő lépéseket, mert sem a gyűjteményeit (Liriodendron, Catalpa, Q. suber szerk., Dietz, 1881. nyomán. szerk.) nem tudja jól elhelyezni, sem a növények szaporítására nincs már elegendő helye az alsó botanikus-kertben. Wagner Károly segédtanár ösztönzésére Schwarz Frigyes 1860 március havában megismételte kérését, s azt javasolta, hogy addig is, míg kérése nem lesz teljesíthető, bocsáttassék rendelkezésre az u. n. Klauser-féle telek. A bécsi pénzügyminisztérium 1860. március 20-án 14100. sz. rendeletével megengedte, hogy a kincstár tulajdonát képező Klauser-féle kert az erdészeti intézetnek a botanikus-kert tágítására addig az ideig adassék át, a míg ez a telek tulajdonképi rendeltetésére nem lesz fordítható, vagy használata iránt más intézkedés nem fog történni. Az erdészeti tanszék a Klauser-féle telket még abban az évben az épületekkel együtt átvette, ez utóbbiakon a szükséges javításokat eszközölte, a kertnek botanikus-kertté való átalakítását pedig Wagner még az ősz folyamán megkezdte. A Klauser-féle kert, a későbbi ún. felső botanikus kert területe: 3,47 kat. hold.” (Vadas, 1896)

„Illés Nándor 1868-as helyettes segédtanár kinevezésével megkezdődött a kertek tervszerű és rendszeres betelepítése, berendezése, s a tudomány céljaira való felhasználása. Első teendője volt a Klauser kertet utakkal és facsoportokkal ellátni; fákat, melyeket részint saját maga szedett a környéken, részint hozatott, ültetett ki, úgy hogy lehetőleg minden fannemet megfelelő csoportban mintegy erdőszerűleg ültetett egymás mellé. A Illés Nándor érdeme, hogy a kerteknél a reformokat ő kezdeményezte s adott egyszersmind példát és impulzust arra, hogy hazánk szakemberei több gondot kezdtek fordítani a szakoktatás ezen eszközére is. Az akadémiai kertek valódi megalapítójául őt tekinthetjük. Ottléte alkalmával gyors egymásutánban jöttek a beruházások, így többek közt 1868-ban Forsner József képzett kertész ne-

vezetik ki akadémiai kertésszé, 1869-ben Fekete és Szécsi tervei alapján növényház és új szaporító ház, majd 1871-ben 222 élő növényfaj 3 630 cserépből vétetik meg az akadémiai kertek számára.” (Dietz, 1881)

„Fekete Lajos, majd Vadas Jenő tovább folytatja a kertek fejlesztési munkálatait, úgy hogy 1880-ban a két kertben 85 családba és 184 nemzetségbe tartozó 864 fajt (264 fenyő, 478 lomb, 84 hidegházi és 38 üvegházi) lehetett regisztrálni. Ez a faji gazdagság méltán veszi fel a versenyt az akkor már egy évszázados pesti Füvészkert fajbőségével.” (Vadas, 1896)

A következő híres selmeci pedagógus Kövessi Ferenc biológus, egyetemi tanár, aki az Akadémia átszervezésétől, 1904-től a Bányászati és Erdészeti Főiskola Növénytan Tanszékének a tanára volt. Jelentős érdemeket szerzett a tanszék mellett szervezett kutatóintézetek létrehozásával, és a kert fejlesztésével. (Für–Pintér, 1988)

1919-ben 377 db fa- és 225 db cserjefaj szerepel a botanikus kert katalógusában. (Nemky–Vancsura, 1972)

„Kövesi Antal egyetemi tanár, a Főiskola 1916–1918 évek közötti rektora, rektorként terjesztette elő a tanári kar egy részének javaslatát, hogy a főiskola Budapestre kerüljön: Selmezbánya az egykori fényes hírű bányászváros haladó ércbányászatával és szűk kereteivel nem megfelelő székhely többé egy fejlődni akaró műszaki főiskola számára. Ezt akkor a bányász-kohász társadalom érzelmi alapon elutasította. A székhely kérdését végül a történelem oldja meg: 1919-ben a veszített háború után a magyar kormány a főiskolát Sopronba helyezi.” (Csáky, 2003)

Az átköltözést Kövesi Antal professzor „félő gondal” vezette. (Csáky, 2003) és a Főiskola gyűjteményének menekítésében Kövessi Ferenc is kivette a részét. (Fehér, 1950)

„Tehát 1919 tavaszán – ha jelképesen is – az akadémia botanikus kertje is elindul új helyet, új hazát keresni. S ezt hamarosan meg is találta a soproni katonai főreáliskola gyakorlóterén, környező területein, ahol a lelkes telepítők és pártfogók munkálkodásának eredményeként újjászülethetett egy ma már méltán híres dendrológiai gyűjtemény.” (Bartha, 1996)

Feistmantel Rudolf (1805–1871)

„Az első selmebányai csoport 1919. március 4-én érkezett Sopronba, ahol először a Károly laktanyában nyertek elhelyezést. Boleman Géza, aki az 1922/23 tanévben a Főiskola rektora volt, 1921. február 21-én javasolja, hogy a Pénzügy- és Földművelésügyi Minisztérium eszközölje ki a kormánynál a Honvéd Főreáliskola, és területeinek átengedését, amelyet a minisztertanács 1922. február 3-i határozatával engedélyez, majd ezt követően rendelkezés a M. kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola elnevezést ad az intézménynek.” (Hiller, 1970)

A soproni Botanikus Kert története 1897-től 1953-ig

„A Főiskola botanikus-kertje 1897 előtt kis részben konyha és kereskedelmi kertészet, továbbá gyümölcsös, nagy részben pedig szántóföld volt az Alsó-Lőverek 292 m-es magaslatának északi irányú természetes lejtésével. A katonai reáliskolának 1897–1898-ban történt felépítésével a terület legnagyobb részét katonai kiképzés céljainak megfelelően planírozták, a területet a szükségnek megfelelően befásították, meghagyva egyes szépnövésű, jelenleg már koros facsoportokat; a planírozott részen sportpályákat építettek, továbbá oktatás, lakás, fürdés céljaira szolgáló épületeket emeltek.

(A Főreáliskola épületeit és uszodáját a neves építész Alpár Ignác tervei alapján Neuschlosz Ödön és Marczel építési vállalkozók építették 1897–1898 években, szerk.)

„A terület befásítása a korabeli kastélyparkok mintájára történt, az iskolaparancsnok Liszkay József őrnagy rendelkezései alapján, Lakó István, az intézet főkeresztésének tervei szerint. A befásítás célja nagyrészt esztétikai volt, és csak kis részben oktatási, mivel az ismertebb fajok névtáblával voltak megjelölve.” (Benkovits, 1927) Ebből a telepítésből származnak az idős vadgesztenyék, juharok, hársak, platánok stb. „Az uszoda vízellátásához és az öntözésre nagy méretű kutat építettek, mely már akkor elektromos hidránszal volt ellátva.” (Nemky–Vancsura, 1972) A Főiskola 1922. szeptemberében költözött az üresen álló Honvéd Főreáliskola épületeibe, illetve annak 17,2 kh nagyságú területére.

A Növénytani tanszék – Kövessi Ferenc tanár vezetésével – az 1922 őszi és a téli előkészületek után, 1923 tavaszán azonnal hozzálátott Wettstein rendszere alapján a kert botanikus kertté való átalakításához. A munkákat gyakorlatilag Sommer Géza okl. erdőmérnök tanársegéd és Gálla Géza intéző kertész végezték. 1924 júniusától kapcsolódott a munkába a botanikus kert vezetőjeként Kiss Vilmos Lajos kertészeti főintéző, aki 1953-ig volt a Botanikus Kert vezetője.

A Főiskola átszervezése, illetve új tanárok kinevezése után (1923. dec. 15.) a Növénytani Tanszék ketté vált: Kövessi Ferenc vezetésével Növényélettan- és kórtani tanszékké, illetve a rendkívüli tanárrá kinevezett Fehér Dániel vezetésével Növénytani Intézet alakult át. (Magyar Királyi Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola évkönyve, 1924). Fehér Dániel sokat utazott, így a munkák vezetését és a növénytani gyakorlatok oktatását Kiss Vilmos Lajos végezte. Gálla Géza elhunyt után munkakörét Besenyey Zoltán kertészeti intéző vette át. 1940-ig, távozásáig. Benkovits Károly erdőmérnök tanársegéd az ügyintézésben vett részt, Szentistváni Aladár erdőmérnök külső munkatársként az alpinétumokat rendezte be. (Lesenyi, 1940)

„Elsősorban csemetekertet létesítettünk és megindítottuk a Nemzetközi Magcserét. Magcserében jelentős támogatást kaptunk a szovjet, japán, amerikai, svéd, német, norvég botanikus kertektől és a budapesti Tudományegyetem botanikus kertjétől, amelyet a kert időközben elhunyt igazgatójának, Mágócsy-Dietz Sándor egyetemi professzornak és Schneider J. kertészeti főfelügyelőnek köszönhetünk. Emellett természetesen vétel és csere útján is sok példány került birtokunkba, amelyeket jórészt a hazai és külföldi kereskedelmi csemetekertekből és a Sággy István által berendezett európai hírű kámoni arborétumból szereztünk be.

1929 tavaszán kezdtük meg a kert szívet képező kb. 3 kat. hold kiterjedésű régi gyakorlótér benépesítését, amely egyik legsikerültebb létesítményeink közé tartozik. A terület túlnyomó részét Koniferák foglalják el. Időközben felépítettünk 4 üvegházat, köztük egy nagyobb kísérleti üvegházat a Rockefeller-alap támogatásával. 1943–44-ben a kert egy igen jól be-

Sequoiadendron giganteum
(hegyi mamutfenyő)
a főépület oldalánál

rendezett, 3 helyiségből álló adminisztrációs épületet kapott, melyben a gyűjtemények is elhelyezést nyertek. 1944-ben a háborús cselekmények miatt a kert sokat szenvedett. 1944 nyaratól kezdve a folytonos légiriadók következtében a fenntartási munkálatokat már alig tudtuk elvégezni. Ugyanezen év decemberében egy hatalmas bombatámadás, amelyet még több is követett, üvegházaink jó részét tönkretette, és a kert területére esett 4 nagyobb méretű bomba. Ezek egyike a főépület előtti tért rongálta meg, 1–1 a kert északkeleti és nyugati részét rombolta össze, 1 pedig, amely a legnagyobb kárt okozta a Fagalesek újonnan telepített csoportjának nyugati felében egy igen szép *Quercus tardiflora* állományt tett tönkre. A felszabadulás után a személyzet önfeláldozó fáradozása és munkája, az Erdőmérnöki Osztály hallgatóinak hathatós segítsége mégis lehetővé tette azt, hogy 1945–48. évek alatt a kertet fokozatosan helyreállítsuk. A kert eredményes, végleges és átfogó újjáépítése azonban csak 1948. tavaszán indulhatott meg, amikor Ortutay Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megfelelő rendkívüli támogatást bocsátott az újjáépítés céljaira rendelkezésünkre.” (Fehér–Kiss, 1949)

A Botanikus Kert adminisztrációs épületét 1960-ban a főiskola elvette és szolgálati lakásként hasznosította. (Az épület csak 2000-ben – Dr. Mészáros Károly dékán megértő támogatása révén került újból a Botanikus Kert kezelésébe, szerk.)

1952-ben *Fehér Dánielt* eltávolították eddigi munkaköréből, 1953-ban pedig *Kiss Vilmos Lajost* az Erdőmérnöki Főiskoláról. (szerk.)

A régi gárdából csak *Bors Gyula* főkertész maradt meg, aki 1925-től haláláig, 1956-ig szolgálta a kert ügyét. (Nemky–Vancsura, 1970)

A soproni Botanikus Kert története 1953-tól 1974-ig

A Botanikus Kert 1953 és 1969 évek közötti történetéről *Nemky Ernő* és *Vancsura Rudolf* az alábbiakat írja: a Botanikus Kert igazgatója 1953-tól *Tuskó Ferenc* docens lett, a munkák vezetését, azaz a Botanikus Kert közvetlen vezetői feladatait 1953–1955 *Brányi György* okl. erdőmérnök (fő szakterülete, feladata a pázsitfűfélék meghatározá-

sa és telepítése volt), 1955 ősztől pedig *Csapody István* egyetemi tanársegéd végezte.

Tuskó Ferenc kinevezése után hozzálátott munkatársaival *Vancsura Rudolf* és *Szy Ferenc* főisk. tanársegédekkel a botanikus kert továbbfejlesztéséhez.

Terveik a következők voltak:

- A kertet dendrológiai gyűjteménnyé kívánták fejleszteni, így elsősorban a fás növények gyarapítását szorgalmazták. Ezen belül is a kert éghajlati adottságainak megfelelően egy mind teljesebb Conifera-gyűjtemény létesítésére törekedtek.
- Munkaprogramjukban leszögezték, hogy a földrajzi csoportok szerinti telepítést kell következetesen alkalmazni, szem előtt tartva a telepítések esztétikai hatásait is.
- A lágyszárú növényanyag további fejlesztésénél a nálunk is meghonosodott exóták kísérőnövényzetére, a növénytársulások karakter fajaira és a hazánkban előforduló fajok külföldi rokona-ira kell különös figyelemmel lenni.

A növényanyag gazdagítása érdekében kiszélesítve folytatják nagyszámú külföldi botanikus kerttel a nemzetközi magcserét.

Megkezdődött az alpinétumok újjászervezése is. A több apróbb sziklakertet felszámolva, helyettük 2–3 nagyobbat rendeztek be a kémiai épület (C) előtti parcellában (ma 1–2-es).

Örökzöld csoport a főépület előtt

A sokoldalú építőmunka kibontakozása a kert kedvezően alakuló létszámának is tulajdonítható. A 7–8 állandó fizikai munkás mellett a tavaszi és őszi hónapokban időszakos munkások, s nyáron még 10–15 diák is dolgozott a kertben. A szellemi dolgozók száma is arányos volt a teendőkkel. *Tuskó Ferenc* kívül egy munkavezető erdőmérnök, egy szakképzett kertész és egy kertészeti ügyintéző irányították a munkálatokat. Ezeken felül még 2 tanársegéd folyt bele a kert és növényanyagának fejlesztésébe. Ekkor robbantak ki váratlanul 1956 őszenek eseményei. A külföldre távozó oktatók között volt a botanikus kert ügyeit irányító szellemi dolgozók egy része is. Így került *Tuskó Ferenc* is Kanadába. Az itthon maradt munkatársak és fizikai dolgozók helytállásának köszönhető, hogy a főiskola botanikus kertjének növényállományában 1956 őszen nem következett be különösebb kár. A személyi veszteségek hosszú évekre kihatottak a kert fejlődésére. A Növénytani Tanszék megcsappant oktatólétszámát nem pótolta. A botanikus kert sem rendelkezett függetlenített vezetővel. A kert ügyeinek intézését *Nemky Ernő* tanszékvezető egyetemi tanár tanársegédei, *Vancsura Rudolf* és *Kiss László* segítségével végzi. A munkálatok ekkor elsősorban csak a Kert karbantartására szorítkoztak. Mindamelllett a növényanyag gyarapítása is folyik. 1957-ben 400 db fát és cserjét ültettek ki, azonban a kedvezőtlen időjárás és az erős árnyalás következtében ennek a telepítésnek alig 10%-a maradt csak meg. Az 1954-ben felvetődött területgyarapítás dr. *Mollay János* gazdasági igazgató szorgalmazása és

Sopron Városi Tanács megértő támogatása következtében 1958-ban válik valóra. A Botanikus Kert közel 4 hektárral gyarapodott a délnyugati oldalával szomszédos terület hozzácsatolásával. Az új területet 1959. évben vették birtokba, és 1960-ban a bekerítése (és a védőállomány telepítése, szerk.) is megtörtént. A régi üvegházak már elavultak. 1959–60-ban kezdődött és 1961 őszen befejeződött egy kétszárnyú, kezelőhelyiséges, korszerű melegvízfűtési és kutatási célokra is alkalmas 470 m² felületű üvegház építése. Megkezdődött a Botanikus Kert növényállományának felvétele.

A nyitvatermők feldolgozását *Kiss László*, a zárvatermőkét *Vancsura Rudolf* egyetemi tanársegédek végezték. 1959-ben *Vancsura Rudolf* megkezdte egy pontos, 1:250-s méretarányú, parcellánkénti helyszínrajz elkészítését. Ezt 1962 végén fejezte be. A felmérés alapján készült el egy *kartotékrendszerű törzskönyv*, amely a kertben található összes fás növényt magába foglalta. Eszerint 1962. év végén a kertben: 1010 db fenyő (155 taxon), 932 db lombfa (200 taxon) és 912 db cserje (297 taxon) volt található. A lágyszárúak pontos felvételére már nem kerülhetett sor, de az 1958-as felvételtől megállapítható, hogy ebben az időben mintegy 270 lágyszárú növényfaj tenyésztett, amelyből kb. 150 volt névtáblával ellátva.

1955-től kezdve a botanikus kert személyi ellátottsága egyre rosszabbodott, s az akkori 7 álláshelyéből 1960-ra csak 3, majd 2 fő betanított munkás és a vezető főkertész (*Tóth Kálmán*, aki 1955–1967-ig szolgálta a kertet, szerk.) álláshelye maradt meg. Nem jutott időszakos alkalmazottakra sem pénz az 1963. évig terjedő időben.

1963-ban *Barabits Elemér* erdőmérnök személyében önálló, az oktatási teendőktől mentesített botanikus kerti vezetőt kapott a Növénytani Tanszék. Az új vezető érdeklődési körét az exóta fenyők, lombos örökzöldek és a *Rhododendron* nemzetség képezik. Foglalkozik ezen kívül *Rhododendron*, *Azalea*, *Thuja*, *Chamaecyparis* és *Juniperus* változatok tenyésztésével és maga is több, dekoratív jellegű fenyőfélét szelektált. Működése idején – érdeklődési területének megfelelően – a botanikus kert parkszerű átalakítását szorgalmazta.

Daphne mezereum (farkas boroszlán)
TV: 10.000 Ft
Daphne cneorum (henye boroszlán)
TV: 10.000 Ft

Elképzelése az volt, hogy a botanikus kert fainak megritkításával és átültetésével nagy kiterjedésű gyepterületeket alakít ki, a facsoportok alját pedig az esztétikai hatás fokozása céljából kevésbé kényes örökzöld cserjefajokkal telepíti be. Munkálkodása nyomán jelentős átalakulások mentek végbe a kert növényállományában. Elképzeléseinek megvalósítása kezdetén a kert faállományát alaposan megritkította. Az 1964–65-ös években 216 fenyőt, 321 lombfát és 263 cserjét vágott ki és emellett 114 db fás növényt, zömmel cserjeféléket ültetett át más helyre. A ritkítást intenzív telepítési munka követi. 1964–67. között 491 fenyő, 195 lombfa és 3371 db cserje került kiültetésre. A kiültetett anyag 50%-át (2230 db) *Laurocerasus*, *Mahónia* és örökzöld *Berberisek* alkotják. A fás növényállomány 476 db főleg dekoratív jellegű fajjal gyarapszik ezekben az években. Az 1959-ben bekövetkezett területgyarapodást 1965-ben újabb követte. A már idecsatolt területtel összefüggő Honvéd út felé eső, a botanikus kerttel szorosán összefüggő kerteket, Sopron Város Tanácsa az Erdészeti és Faipari Egyetem kérésére kisajátítja. Ezzel és az előző juttatással a kert területe 4,5 ha-ral bővül (a jelenlegi összes terület tehát 14,5 hektárral). A botanikus kerti munkálatok vezetésével megbízott *Barabits Elemér* egyetemi adjunktus javaslatára az Erdészeti és Faipari Egyetem vezetősége az Országos Erdészeti Főigazgatósághoz fordul anyagi segítségért. *Danszky István* az erdőművelési osztály vezetője megértő támogatásának köszönhető, hogy az erdőfenntartási alpból folyósított összeggel a parkosítási munkákat meg lehetett kezdeni. A beruházások kivitelezésével a Tanulmányi Állami Erdőgazdaságot bízzák meg, amely a beruházások idejére az új területet Panoráma úti parkerdő elnevezéssel használatba vette.

A beruházási hitelből még 1965-ben elkészült egy 750 m hosszú, 3,5 m széles kőburkolatú feltáró út, amelynek tervezését egyetemünk Szállítástani Tanszéke végezte el. Ekkor lett betelepítve a külső kertrész északnyugati szegélye is szélvédelmi céllal, különböző hazai, erdőt alkotó fajokból képezett csoportokkal. 1967 tavaszán *Barabits Elemér* megvált a Növénytani Tanszéktől. A kert munkálatainak irányítását *Vancsura Rudolf* egyetemi docens

vette át és a nyár folyamán elkészítette a külső, új botanikus kerti rész teljes részletességű telepítési tervét. Egyidejűleg *Nemky Ernő* tanszékvezető a belső, régi kert jövőbeni fejlesztési és telepítési tervét állította össze. A mindennapi feladatok, munkálatok vezetésére pedig *Bolgár Józsefné* erdőmérnököt, egyetemi gyakornokként kinevezték a Botanikus Kertbe. 1967-ben elkészültek az összes sétautak (800 fm) és megkezdődött egy 400 m² tófenéknek a kiképzése. A Panoráma úti részen pedig egy nagyobb terjedelmű alpinétum kialakítási munkái indultak meg (*Agócs József* vezetésével, szerk.), ahová a Magyar Középhegység, a Kárpátok és az Alpok sziklagyepeinek növényzete került betelepítésre. Még 1967. év őszén megkezdődtek a külső kertben az Erdőmérnöki Kar által jóváhagyott tervek szerinti telepítések is.

A nyugati részben (Deákkúti út felől) Eurázsia jelentősebb fa- és cserjefajait telepítjük a következő csoportosításban:

- Japán mérsékeltövi flórája.
- Korea, Mandzsúria, Amúr-vidék növényei.
- Kelet-Szibéria fás növényei.
- Kína lombhullató és tűlevelű erdeinek növényei.
- Nyugat-Szibéria és Észak-Európa flórája.

A keleti részben (Honvéd út felől) Észak-Amerika mérsékelt övének fa- és cserjefajaiból igyekszünk megtelepíteni a még hiányzókat. *Itt a következő csoportok vannak kialakulóban:*

- Atlantikus flóraterület,
- Pacifikus flóraterület.

Pillanatnyilag a fő növénybeszerzési forrásunk a nemzetközi magcsere. 1968-ban 9 hazai és 175 külföldi botanikus kerttel voltunk csereviszonyban. A hazai faiskoláktól és botanikus kertektől meglehetősen sok élő anyagot is kapunk, vásárolunk vagy cserélünk.

Jelenleg a botanikus kert állományában 3 állandó és 8 időszakos fizikai dolgozó végez eredményes munkát, elsősorban a belső kertben és az üvegházban. Az anyagi ellátottság is jó, csak a kert vízellátását kell megoldanunk. Ezenkívül az Erdészeti Hivatal is támogatja a külső kert építését anyagiakkal, a Tanulmányi Erdőgazdaság pedig a kivitelezéssel segíti munkánkat. (Nemky–Vancsura, 1970)

Hamamelis virginiana
(őszi varázmogyoró)

A Botanikus Kert az 1974–2008 közötti években

A Botanikus Kert fejlődése

Az 1974–1976 években megtörténik a Tornacsarnok felépítése után visszakapott terület, az új 19. számú parcella betelepítése, a volt teniszpálya parkosítása (8. sz. parcella), és a melegkedvelő tölgyesek termőhelyjelző gyűjteményeinek (BK 22., 23. sz. parcella) felújítása – Vancsura Rudolf tervei alapján. 1977-ben bővül a Botanikus Kert a Kollégium udvarának területével, miáltal a terület 17,2 hektárra nő. Az 1977-es őszi és az 1978-as tavaszi ültetési szezonban *Agócs József* és *Kocsó Mihály* tervei alapján ez a terület is betelepítésre került.

Kezdeményezésünkre az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal Elnöke 15/1978. OKTH határozatával országos jelentőségű védett területté nyilvánította a Botanikus Kertet. Így a Vácrátóti Akadémiai Botanikus Kert (29 ha), az Eötvös Lóránt Tudományegyetem Fűvészkertje (3,2 ha) mellett a Soproni Egyetemi Botanikus Kert (17,2 ha) is országos védettséget érdemelt ki.

1979-re az üvegházak a korrózió miatt balesetveszélyessé váltak, és 1981 novemberében elkezdődött a régi üvegházak mellvédig való lebontása, valamint az új üvegházak szerkezetének elkészítése, majd szerelése. Az üvegházak részleges műszaki átadása 1983. április 21-én megtörtént, de a szellőztetőberendezés, árnyaló-kialakítás, és a fűtés-rendszer kialakítása 1986-ig tartott. Az üvegházak teljes – az egzakt üzemelési feltételeket biztosító – automatizálása elmaradt.

1984-ben létrehoztuk a BK. 62. számú parcellában a hagymás, gumós növények gyűjteményét, több mint 200 taxonnal.

A Botanikus Kertek Világkonferenciájának (1985) határozata alapján megkezdtük a növénynyilvántartásaink számítógépre vitelét.

1986-ban a Mezőgazdasági Minősítő Intézet vezetésével *Kocsó Mihály* és *Cserpes Tamás* közreműködésével megkezdődött a Botanikus Kert fás növényeinek törzskönyvezése. A munkák 2003-ban fejeződtek be *Vinis Gizella* odaadó munkájának köszönhetően. Ennek alapján a Botanikus Kertet Központi Törzskönyvtárral nyilvánították

(A/6/1986. NÖMI). Ez tette lehetővé, hogy az elmúlt 20 évben a génmegőrzési pályázatokból (Biológiai Alapok megőrzése, fejlesztése) fenntartási és fejlesztési feladatokra is nyerjünk támogatást. Így vált például lehetővé a tönkrement Panoráma- és Deákkúti úti kerítés felújítása – melyet a Botanikus Kert önállóan oldott meg –, az Oktatókert fejlesztése, illetve a termőhelyjelző növények gyűjteményének kialakítása a V parcellában, 1998 és 2002 között.

1986-ban felső-vezetői utasításra elindítottuk a faiskolai termesztést és árusítást. A dogozók munkabérének biztosításának kivételével az egyetemi támogatások fokozatosan megszűntek. 1995-ben az Erdőmérnöki Kar az előírt leépítési, bérköltségcsökkentési kötelezettségének úgy tett eleget, hogy az egyetemi viszonylatban kis bérkeretű álláshelyeink 40%-át megszüntette. Ez a munkaerővesztés megnehezítette a Kert fenntartási és ápolási munkáinak megfelelő elvégzését, csökkentette a Botanikus Kert jelentőségét, erkölcsi elismertségét is.

A Botanikus Kert intenzív pályázati tevékenységének, és az árusítás eredményességének köszönhetően a Kert fejlődése mindezek ellenére sem állt le. 1996-ban *A Botanikus Kertek múltja, jelene, jövője* címmel országos konferenciát rendeztünk. Erre az alkalomra elkészült a *Botanikus Kert növényállományának jegyzéke* (Cserpes–Kocsó: Index Plantarum 1996), és a *Botanikus Kert magyar, angol és német nyelvű ismertetője*. (Kocsó, 1996)

1997-ben a Földmérési és Távérzékelési Tanszékkel közreműködve, diplomamunka keretében, megkezdtünk egy hosszadalmas munkát, a Botanikus Kert térinformatikai rendszerének kidolgozását.

A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 2006–2007-es években, a Kert jelentőségének elismeréseként, rendeletet adott ki a Botanikus Kert, mint természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról és kezeléséről. [34/2006. (VIII.1.) KvVM rendelet és 160/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet].

A Botanikus Kert növényanyagának fejlesztése elsősorban a Föld Botanikus Kertjeit 1788 óta összefogó *Nemzetközi Magcsere* útján történik. A Nemzetközi Magcsere fejlesztése minden részt-

Leucojum aestivum (nyári tőzike)
TV: 2.000 Ft)

vevő érdeke. Ezt részben a saját maggyűjtésünk fejlesztésével érhetjük el. A Nemzetközi Magcsere keretében megrendelt, és a beérkezett magok elvetése, kikelése után, a taxonoktól függően, 3–5 év alatt lehet kiültethető állapotú növényt felnevelni. A Nemzetközi Magcseret szolgáló maggyűjtések, a kiültetések alakulását, a növényállomány fejlődését a tanulmány végén szemléltetjük. A Nemzetközi Magcsere és a növényállomány fejlődése a munkatársak Botanikus Kertbe vetett hitét és szorgalmát tükrözi.

A Botanikus Kert növényállományának jelentős bővülése a természetes betelepülésből származik: zuzmók, mohák (57 taxon), gombák (74 taxon) és lágyszárú növények (több mint 2000 taxon).

A Botanikus Kertben természetes úton kialakult gyepszíntben *in situ* 16 védett faj növényeit őrizzük. Erre ma már törvény is kötelezi a kert kezelőjét. A fenti növényekből több százezer található a Botanikus Kertben. Az *ex situ* megőrzött növényfajok száma: 135 taxon.

A növények megőrzését és természetes úton történő betelepülését a gyepszint növényeinek kifejlődéséhez, virágzásbiológiájához alkalmazkodó természet-szerű ápolások (kaszálás, sarlózás, gyomlálás) bevezetése, a fűnyírások korlátozása, és a magastarlós fűnyírások tették, illetve teszik lehetővé.

Ennek eredménye többek között a védett növények: *Cyclamen purpurascens* (erdei ciklámen), *Primula vulgaris* (szártalan kankalin), *Eranthis hyemalis* (téltemető), *Crocus sp.* (sáfrány fajok), és az *Orchidaceae* (kosborfélék) családjába tartozó fajok, valamint gombák, mohák stb. elterjedése, és több százezres példányszámú állományaik kialakulása a Botanikus Kert területén.

A Botanikus Kert fenntartását, fejlesztését szolgáló személyi állomány

Mint láttuk – 1836 óta mindenkor – a Botanikus Kert állapota, fejlődése a rendelkezésre álló személyzet szakértelmétől, a munkaerő létszámától, és nem utolsósorban a történelem viharaitól függ. 1975-ben a Földművelésügyi Minisztérium – elismerve munkaerő hiányunkat a nemzetközi nor-

máknak megfelelő 1 fő/hektárhoz képest – 5 plusz álláshelyet biztosított a Botanikus Kert számára. Kitartó, és szerencsés munkaerő-gazdálkodásunknak köszönhetően álláshelyeink száma 1995-re 17 főre emelkedett. Ez annak tulajdonítható, hogy a nyugdíjba menő, ill. eltávozó munkatársaink álláshelyét fiatal, kezdő kertészekkel úgy tudtuk betölteni, hogy a távozó dolgozók munkabér-keretére két kezdő kertészt alkalmaztunk. Az így kialakult összetartó közösségben olyan, a Botanikus Kert ügyéért tenni akaró, a munkáját szerető szakemberek dolgoztak, illetve dolgoznak, mint *Bors Gyuláné, Nagy Ferenc, Csernyi Józsefné, Csernyi József, Füzi Mihály, Csiszár Jenőné, Czeglédi István, Magyar né Nemeth Beatrix, Bakk Ferencné, Csuka Ferenc, Tarján Tünde, Udvaros Zsolt, Szőke Szilvia, Roszik Róbert, Márkusné Hart Éva, Mesics Ildikó, Cserpes Tamás.*

A Botanikus Kert 1974-től minden nyáron közel száz fő diákot foglalkoztatott. Ez kezdetben egyetemi központi támogatásból, majd ennek elapadása után pályázatokból és bevételekből. A diákok foglalkoztatása, felügyelete nagy leterhelést jelentett a munkatársaknak (5–8 fős diák brigádok vezetése, a nyári szabadságok kivételének korlátozása, stb.). A diákok nyári foglalkoztatásával a Kert augusztus végére elérte a megfelelő ápoltsági szintet.

Rhododendron-gyűjtemény

A Botanikus Kert szervezeti elhelyezkedése és vezetése 1969–2008 között

A Botanikus Kert 1924-től 1969-ig és 1976–2008-ig általában önálló vezetővel, a Növénytani Intézet ill. tanszék mellett, annak segítségével és közreműködő munkája támogatásával működött:

- Kiss Vilmos Lajos (1924–1953)
- Tuskó Ferenc (1953–1956)
- Vancsura Rudolf (1956–1963)
- Barabits Elemér (1963–1967)
- Vancsura Rudolf (1967–1969)
- Kocsó Mihály (1976–2008)

A Botanikus Kert 1969-ben az Erdőmérnöki Kar felügyelete alá került, és önállóvá tanszéki szintű intézményként működött. *Vezetői:*

- Barabits Elemér (1969–1973)
- Vancsura Rudolf (1973–1975)

(1974–1975 január 26-tól a Kert közvetlen irányítója, gondnoka: Kocsó Mihály).

A tanszék munkatársai közül a szakmai munkában közreműködött *Vancsura Rudolf*, aki az általa kidolgozott fejlesztési tervekhez igazodva, az 1988-ban történt nyugdíjba vonulásáig évente elkészítette a kiültetési részletterveket. *Agócs József* pedig a

Vízi és mocsári növények gyűjteménye

hagymás-gumós gyűjtemény létesítéséhez, a Kollégium-udvar telepítéséhez, és a sziklakertek háromszori felújításához, pótlásához nyújtott segítséget egészen a 2000-ben történt nyugdíjba vonulásáig. *Gencsi László, Mátyás Csaba és Bartha Dénes*, mint tanszék, illetve intézet-vezetők képviselték a Botanikus Kert érdekeinek érvényesítését.

Az egyetemi átszervezések következtében 2008. január elsejével a Botanikus Kert a Növénytani Intézettől ismét az Erdőmérnöki Karhoz került. A Botanikus Kert irányítója: *Kocsó Mihály*.

A Botanikus Kertet támogatók, közreműködők

A Botanikus Kert munkáját segítők közül ki kell emelni *Sitkei György* akadémikus sokoldalú, önzetlen támogatását. *Sitkei György* professzor, az Egyetem Faipari Géptani Tanszékének vezetőjeként (1980–1996), majd nyugdíjba vonulása után is támogatta, illetve támogatja a Kertet. Az üveg-házak felújításakor a kivitelezési munkák ellenőrzésével, a szerkezet-építéssel, villanszereléssel, gépészettel, fűtéssel kapcsolatos problémák megoldásában, és az árnyaló megtervezésében pótolhatatlan munkát végzett.

A világszerte ismert és elismert akadémikus, a botanika iránt is elkötelezett. Külföldi előadásai, turistaúttjai alkalmával botanikus kerteket tekint meg, és eredeti termőhelyén keresi fel az adott helyre jellemző növényeket, különleges fákat.

Gyűjtőútjairól számtalan herbáriumi anyagot, magot, növényt, növényfotót kaptunk és kapunk. Saját készítésű fotóin szakszerűen mutatja be a növények jellegzetességeit. A tökéletes minőségű képeit igényesen bekeretezve ajándékozza a Botanikus Kertnek. Gyűjtőútjait (pl. Észak- és Közép-Amerika, Ausztrália, Tasmánia, Új-Zéland, Dél-Afrika stb.) rendszeresen megismétli.

Hiánypótló, önzetlen, Kertet támogató munkát végeztek, ill. végeznek még ebben az időszakban nagyon sokan:

- *Barabits Elemér*, külső előadóként, és a fejlesztést támogató növény-adományával
- *Börcsök Zoltán* a Botanikus Kertbe természetes úton betelepült gombák felvételezésével

- Szűcs Péter a betelepült mohák felvételezésével
- Király Géza a Botanikus Kert térinformatikai rendszerének kidolgozásával, és annak folyamatos, jelenleg is folyó felépítésével
- Sok madár-védelemmel törődő hallgató segített és segít a Botanikus Kert értékes, védett madáralományának 1950 óta folyó felvételezésével, madár-megfigyelésekkel, revier-területeknek megfelelő odú-kihelyezésekkel, az odúk takarításával és a téli madáretetésbe való besegítéssel. Meg kell említeni Kárpáti László (ma a Fertő-Hanság Nemzeti Park igazgatója), Traser György oktatókat és a botanikus kerti madárvédelmi munkákat egymásnak továbbadó hallgatók közül a 2007–2008-ban soros, akiket követnek a mai hallgatók is: Barki Márta, Bodor Ádám hallgatókat.

A segítők munkája is bizonyítja, hogy számtalan botanikai, madártani, rovar-tani kutatási lehetőség, feladat adódik a Botanikus Kertben.

A Botanikus Kert jelentőségét, fontosságát el nem ismerő hozzáállás, a szaksemélyzeti létszám leépítése, és a 35 év botanikus kert-vezetői tevékenységem alapján ma is aktuális és elgondolkodtató az, amit Illés Nándor és Mágocsy Dietz Sándor mondott: jobban meg kellene becsülni kincseinket, a Botanikus Kertet a szakoktatás eszközét. Más országokhoz hasonlóan, ahol a botanikus kertek a kutatás, oktatás és ismeretterjesztés központjai. Ki kellene használni a Soproni Botanikus Kertben rejlő lehetőségeket is.

Végül nem lehet meghatottság nélkül beszélni a Soproni Divisio által a Botanikus Kertnek nyújtott erkölcsi és anyagi támogatásról. Az 1956-ban Kanadába menekült soproni tanárok és diákok, akiket a Brit-Kolumbia Egyetem fogadott be, mindig féltőn és aggódással érdeklődtek a Botanikus Kert helyzetéről, állapotáról, ügyeiről. Soproni látogatásaikon, illetve a soproniak kanadai látogatásaikon nem mulasztották el az ilyen irányú kérdéseiket feltenni, és a Botanikus Kert jelentőségét hangsúlyozni. A Botanikus Kert válságos időszakaiban ez nagyon nagy erkölcsi támogatást jelentett számunkra, a Kert ügyét szolgálók számára. A legfontosabbat, a lehető legjobbat tették velünk: a Botanikus Kert jelentőségébe, fontosságába és különlegességébe ve-

tett hitünket erősítették akkor, amikor a Kert ügyei méltatlanul mellékessé váltak.

Köszönjük támogatásaikat, a Soproni Divízió összefogását, a Botanikus Kertért Alapítvány létrehozását. (A szervezők: Ötvös Imre, Palkovics János). A támogatást az oktatás, ismeretterjesztés érdekében a növények táblázására használjuk fel.

Meg kell köszönni a MABOSZ, a Magyar Arborétumok és Botanikus Kertek Szövetségének a botanikus kertek támogatása érdekében évek óta végzett tevékenységét. Ennek köszönhető, hogy az állami költségvetés keretébe tartozó botanikus kertek 2006-tól rendszeres, csak a kertek céljait szolgáló központi támogatást kapnak.

A Botanikus Kert feladatai

A botanikus kerti növényállomány fejlődésével a feladatok – az eredeti, alapításkori célkitűzésekhez képest – módosultak, bővültek.

Ezt is elismerte 1978-ban, majd 2006-ban és 2007-ben az országos természetvédelmi hatóság, kijelölve egyúttal az új feladatokat.

A Botanikus Kertben természetes úton megjelent védett növények *in situ*, valamint a betelepített védett, veszélyeztetett növények *ex situ* megőrzése, fenntartása is ilyen új feladat.

A Nemzetközi Szervezetek és egyezmények is ki-

jelölték, bővítették a Botanikus Kertek feladatait a növénymegőrzésben és fenntartható fejlődésben és Természetvédelmi Világstratégiában (BGCS, 1989). A *Botanikus Kertek Világkonferenciája* (Barcelona, 2004) 20 pontban foglalta össze a botanikus kertek 2010-ig elérendő céljait. A listát a *Botanikai Világkonferencián* (Bécs, 2005.) módosították, így annak végleges formája az alábbi:

A növényi sokféleség megértése és dokumentálása

- Széles körben hozzáférhető növénylista készítése az ismert fajokról, a világflóra megismeréséhez. (A botanikus kertek herbáriuma és élőnövény gyűjteménye hozzájárul a helyi, nemzeti és regionális növénylisták, flóraművek, monográfiák, stb. elkészítéséhez.)
- Összeállítások készítése az összes ismert növényfaj fenntartásáról.
- Modellek kidolgozása a növénymegőrzéshez és fenntartható használathoz, közreműködnek a legjobb gyakorlat kialakításában a *Biodiverzitás Egyezmény* érvényesítésében.
- A növényi sokféleség megőrzése
- A botanikus kertek hozzájárulnak nemzeti, regionális és nemzetközi megőrzési irányvonalak, tervek és kezelések kidolgozásához.
- A botanikus kertek hozzájárulnak a növényi sokféleség szempontjából legfontosabb területek.

Téli kertrészlet

- A botanikus kertek hozzájárulnak olyan technika kidolgozásához és gyakorlat alkalmazásához, ami támogatja a fenntartható kezelést és növényi sokféleség megőrzést a művelt területeken.
- A botanikus kertek hozzájárulnak a veszélyeztetett fajok és populációk *in situ* megőrzéséhez és kezeléséhez együtt dolgozva a védett területek kezelőivel és a közösségekkel helyi, regionális és nemzeti szinten egyaránt.
- A veszélyeztetett fajok 50%-ának fenntartása hozzáférhető botanikus kerti *ex situ* gyűjteményekben, beleértve a természetett és génbanki növényi anyagot is, lehetőleg a származási országban.
- A fokozottan veszélyeztetett fajok (critically endangered–CR) 75%-ának *ex situ* gyűjteményének kialakítása 2010-ig, lehetőleg a származási országban.
- A botanikus kertek támogatják, és részt vesznek a világ veszélyeztetett növényfajai 5%-ának viszszafelepítési programjában.
- A botanikus kertek minden országban támogatják, és részt vesznek a gyógynövények, és a természetett növények vadon élő rokonainak, és más, gazdaságilag értékes növények megőrzésében és kezelésében.
- Minden botanikus kert felmérést készít gyűjteményének lehetséges invazív fajairól, és kezelési tervet dolgoz ki rájuk vonatkozóan.
- A botanikus kertek hozzájárulnak a növényfajokat, növényközösségeket, élőhelyeket és ökoszisztémákat veszélyeztető 100 legfontosabb invazív fajra vonatkozó kezelési terv kidolgozásához.
- A növényi sokféleség fenntartható használata.
- A botanikus kertek minden országban részt vesznek a *Washingtoni Egyezmény* (CITES) nemzeti és nemzetközi szintű alkalmazásában: kutatás, oktatás és ismeretterjesztés, gyakorlati alkalmazások kidolgozása.
- A botanikus kertek támogatják a fenntartható gyakorlatot a vadon élő növények nemzetközi kereskedelmében kutatási, képzési, oktatási és ismeretterjesztési tevékenységeik által.
- Minden botanikus kert megfelelő eljárást dolgoz ki és alkalmaz a fenntarthatóan kezelt forrásokból származó növényi alapú termékek használata

tához és a fenntartható növényi források szükségességét terjesztő ismeretterjesztéshez.

- A botanikus kertek hozzájárulnak helyi, nemzeti, regionális és nemzetközi programokhoz, amelyek a növényi források és a hozzájuk tartozó és fenntartásukhoz szükséges helyi ismeret, és gyakorlat megőrzését támogatják kutatási, oktatási, ismeretterjesztési és növénymegőrzési tevékenységeikkel.
- Az oktatás és ismeretterjesztés támogatása a növényi sokféleségről.
- Minden botanikus kert készít kommunikációs, oktatási és ismeretterjesztési programot, ami felhívja a figyelmet a növényi sokféleség és a működő ökoszisztémák fontosságára és hangsúlyozza a megőrzésükre irányuló tevékenységek szükségességét.
- A botanikus kertek háttérrel biztosítanak a kommunikációs, oktatási, ismeretterjesztési feladatok ellátáshoz alkalmazottaik továbbképzésével, vagy megfelelően képzett munkaerő alkalmazásával, ill. együttműködve más azt biztosítani tudó szervezetekkel.
- Kapacitás kiépítése a növényi sokféleség megőrzéséhez.
- A növénymegőrzésben, kutatásban és oktatás-

ban dolgozó botanikus kerti szakemberek számának megduplázása a fent ismertetett célok elérése érdekében.

- A botanikus kertek programokat dolgoznak ki képzésekhez és kapacitásbővítéshez a növénymegőrzésben.
 - A botanikus kertek részvétele a nemzeti, a regionális és nemzetközi szervezetek munkájában.
- „A botanikus kertek olyan intézmények, amelyek nyílvántartott élőnövény-gyűjteményeket tartanak fenn a kutatás, megőrzés, bemutatás és az oktatás/ismeretterjesztés szolgálatában.” (Peter Wyse Jackson, 1999)

A botanikus kert fejlődése adatokban

Amint láttuk a Botanikus Kert fejlesztésének alapját az 1788 óta létező Nemzetközi Magcsere keretében beszerzett növények magvai képezik. A kapcsolat meglétének feltétele az, hogy minden résztvevő Botanikus Kert saját maggyűjtéssel és felajánlással, maggyűjtéssel rendelkezzen. Az elmúlt évtizedekben, 47 mérsékelt égövi ország 184-380 Botanikus Kertjével állunk cserekapcsolatban. A *Nemzetközi Magcsere alakulása, a begyűjtött magok száma a mindenkori munkaerő-létszám függvénye:*

év	begyűjtött taxon	év	begyűjtött taxon	év	begyűjtött taxon
1953	196	1968	184	1998	150
1954	306	1969	385	1999	138
1955	133	1974	614	2000	117
1957	114	1980	1155	2001	122
1958	123	1985	1055	2002	270
1959	151	1989	743	2003	280
1960	110	1993	847	2004	261
1961	152	1995	1123	2005	220
1962	100	1996	382	2006	230
1963	214	1997	69		

A Magcsere Jegyzék (*Index Seminum*) értéke annál nagyobb, minél több benne az eredeti, természetes termőhelyen gyűjtött mag. Az eredeti termőhelyen való maggyűjtés viszont idő-, és költségigényes, és

ma már, a természet védelme miatt külön engedélyhez kötött. A Botanikus Kert telepítése tehát elsősorban a Nemzetközi Magcsere segítségével folyt és folyik, ugyanis a növények beszerzése

külföldről, illetve eredeti termőhelyükről nehéz, A Nemzetközi Magcsere fejlesztéséhez egyrészt a olykor nem is lehetséges, a magas költségek és a maggyűjtési tevékenységünket, másrészt a megrendeléseink számát kell növelnünk. növényegészségügyi tilalmak miatt (pl.: tölgyek).

NÖVÉNY-KIÜLTETÉSEK ALAKULÁSA A BOTANIKUS KERTBEN 1973–2007 KÖZÖTT

<i>ültetés éve</i>	<i>fásszárú taxonok száma</i>	<i>fásszárú növények száma</i>	<i>lágyszárú taxonok száma</i>	<i>lágyszárú növények száma</i>	<i>taxonok száma összesen</i>	<i>növényszám összesen</i>
1973–1979	1 044	6 797	968	12 491	2 012	19 288
1980–1989	1 309	8 210	886	12 678	2 195	20 888
1990–1999	793	2 437	290	2 951	1 083	5 388
2000–2007	287	1 188	171	1 545	458	2 733
Összesen:	3 433	18 632	2 315	29 665	5 748	48 297

Honosításról lévén szó egy növény kiültetése még helytől, a téli időjárástól, és az ápolások mennyiségétől, minőségétől stb. nem jelent garanciát annak megmaradására.

A kiültetett növények megmaradása függ a termő-

A BOTANIKUS KERTEK NÖVÉNYÁLLOMÁNYÁNAK FEJLŐDÉSE

<i>Selmecbányai Botanikus Kert: 1836–1919-ig</i>	<i>fás taxon</i>	<i>lágyszárú taxon</i>
1837	73	–
1838	75	–
1880	742	–
1918	602	–
<i>Soproni Botanikus Kert: 1923–2007-ig</i>	<i>fás taxon</i>	<i>lágyszárú taxon</i>
1923	141	–
1924	248	208
1925	348	390
1926	469	670
1927	495	706
1928	560	801
1929	605	886
1937	764	1 225
1948	630	800
1962	652	270
1968	1 128	150
1996	1 856	1 135
2007	2 471	3 691

A SOPRONI BOTANIKUS KERT JELLEMZŐ ADATAI

Teljes terület:	172 074 m ²
Gyűjtemények:	
Termőhelyjelző növények gyűjteménye (BK 22-23; V parcella)	1 100 m ²
Sziklakertek, egyéb növény-gyűjtemények:	21 000 m ²
Mocsári növények gyűjteménye (medencék):	570 m ²
Oktatókerti gyűjtemény:	300 m ²
Hagymás, gumós növények gyűjteménye:	80 m ²
Üvegházak területe:	250 m ²
Hidegágak területe:	kb. 1 000 m ²
A Botanikus Kert teljes növényállománya (taxon):	6 162 taxon
A törzskönyvezett növények száma (taxon):	
Nyitvatermők:	282 db
Zárvatermők:	894 db
Központi törzsültetvényre nyilváníás:	A/6/1987.
A Botanikus Kertben található védett növények (taxon):	
In situ:	16 db
Ex situ:	135 db
Természetvédelmi területté nyilváníás:	
15/1978. OKTH határozat, 34/2006. (VIII.1.) KvVM rendelet, 160/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet	

A BOTANIKUS KERTBEN IN SITU ÉS EX SITU ŐRZÖTT VÉDETT ÉS VESZÉLYEZTETETT NÖVÉNYEK LISTÁJA

Sz.	Név	Magyar név	TV érték	Megőrzés
1	<i>Dactylorhiza maculata</i>	Foltos ujjaskosbor	10 000 Ft	in situ
2	<i>Aruncus sylvestris</i>	Tündérfürt	2 000 Ft	in situ
3	<i>Astrantia major</i>	Völgycsillag	2 000 Ft	in situ
4	<i>Cephalanthera damasonium</i>	Fehér madársisak	5 000 Ft	in situ
5	<i>Cephalanthera longifolia</i>	Kardos madársisak	5 000 Ft	in situ
6	<i>Cyclamen purpurascens</i>	Erdei ciklámen	5 000 Ft	in situ
7	<i>Daphne laureola</i>	Babérboroszlán	10 000 Ft	in situ
8	<i>Daphne mezereum</i>	Farkasboroszlán	10 000 Ft	in situ
9	<i>Leucojum vernum</i>	Tavaszi tőzike	2 000 Ft	in situ
10	<i>Listera ovata</i>	Békakonty	5 000 Ft	in situ
11	<i>Orchis purpurea</i>	Bíboros kosbor	10 000 Ft	in situ
12	<i>Platanthera bifolia</i>	Kétlevelű sarkvirág	2 000 Ft	in situ

13	<i>Primula vulgaris</i>	Szártalan kankalin	2 000 Ft	in situ
1	<i>Aconitum anthora</i>	Méregölő sisakvirág	2 000 Ft	ex situ
2	<i>Aconitum vulparia</i>	Farkasölő sisakvirág	2 000 Ft	ex situ
3	<i>Acorus calamus</i>	Kálmos	2 000 Ft	ex situ
4	<i>Adenophora liliifolia</i>	Csengettyűvirág	10 000 Ft	ex situ
5	<i>Adonis vernalis</i>	Tavaszi hérics	2 000 Ft	ex situ
6	<i>Agrostemma githago</i>	Konkoly	2 000 Ft	ex situ
7	<i>Alkanna tinctoria</i>	Báránypirosító	5 000 Ft	ex situ
8	<i>Allium sphaerocephalon</i>	Bunkós hagyma	5 000 Ft	ex situ
9	<i>Allium victorialis</i>	Havasi hagyma	10 000 Ft	ex situ
10	<i>Amelanchier ovalis</i>	Fanyarka	10 000 Ft	ex situ
11	<i>Amygdalus nana</i>	Törpemandula	10 000 Ft	ex situ
12	<i>Anemone sylvestris</i>	Erdei szellőrózsa	2 000 Ft	ex situ
13	<i>Anemone trifolia</i>	Hármaslevelű szellőrózsa	10 000 Ft	ex situ
14	<i>Anthericum liliago</i>	Fürtös homokliliom	10 000 Ft	ex situ
15	<i>Aquilegia vulgaris</i>	Harangláb	10 000 Ft	ex situ
16	<i>Arabis alpina</i>	Havasi ikravirág	10 000 Ft	ex situ
17	<i>Asperula taurina</i>	Olasz müge	2 000 Ft	ex situ
18	<i>Asphodelus albus</i>	Királyné gyertyája	10 000 Ft	ex situ
19	<i>Aster amellus</i>	Csillagőszirózsa	2 000 Ft	ex situ
20	<i>Betula pubescens</i>	Szőrös nyír	10 000 Ft	ex situ
21	<i>Buphtalmum salicifolium</i>	Ökörszem	5 000 Ft	ex situ
22	<i>Carex paniculata</i>	Bugás sás	5 000 Ft	ex situ
23	<i>Carlina acaulis</i>	Szártalan bábakalács	2 000 Ft	ex situ
24	<i>Carpinus orientalis</i>	Keleti gyertyán	10 000 Ft	ex situ
25	<i>Chamaecytisus heuffelii</i>	Heuffel-zanót	5 000 Ft	ex situ
26	<i>Chimaphila umbellata</i>	Ernyőskörtike	5 000 Ft	ex situ
27	<i>Clematis alpina</i>	Havasi iszalag	10 000 Ft	ex situ
28	<i>Clematis integrifolia</i>	Réti iszalag	2 000 Ft	ex situ
29	<i>Coronilla coronata</i>	Sárga koronafürt	5 000 Ft	ex situ
30	<i>Coronilla vaginalis</i>	Terpedt koronafürt	10 000 Ft	ex situ
31	<i>Cotoneaster integerrimus</i>	Piros madárbirs	2 000 Ft	ex situ
32	<i>Cotoneaster niger</i>	Fekete madárbirs	2 000 Ft	ex situ
33	<i>Cotoneaster tomentosus</i>	Nagylevelű madárbirs	2 000 Ft	ex situ

34	<i>Crambe tataria</i>	tátorján	100 000 Ft	ex situ
35	<i>Crataegus nigra</i>	Fekete galagonya	10 000 Ft	ex situ
36	<i>Crocus tommasinianus</i>	Illír sáfrány	10 000 Ft	ex situ
37	<i>Daphne cneorum</i>	Henye boroszlán	10 000 Ft	ex situ
38	<i>Dianthus collinus</i>	Dunai szegfű	5 000 Ft	ex situ
39	<i>Dianthus praecox subsp. lumnitzeri</i>	Lumnitzer-s	100 000 Ft	ex situ
40	<i>Dianthus superbus</i>	Buglyos szegfű	5 000 Ft	ex situ
41	<i>Dianthus superbus</i>	Buglyos szegfű	5 000 Ft	ex situ
42	<i>Dictamnus albus</i>	Nagyezerjófű	5 000 Ft	ex situ
43	<i>Digitalis ferruginea</i>	rozsdás gyűszűvirág	100 000 Ft	ex situ
44	<i>Digitalis lanata</i>	gyapjas gyűszűvirág	100 000 Ft	ex situ
45	<i>Doronicum orientale</i>	Keleti zergevirág	10 000 Ft	ex situ
46	<i>Draba lasiocarpa</i>	Kövér daravirág	10 000 Ft	ex situ
47	<i>Echinops ruthenicus</i>	Kék számárkenyér	5 000 Ft	ex situ
48	<i>Ephedra distachya</i>	csikófark	100 000 Ft	ex situ
49	<i>Eranthis hyemalis</i>	Téltemető	5 000 Ft	ex situ
50	<i>Erythronium dens-canis</i>	Kakasmandikó	10 000 Ft	ex situ
51	<i>Fritillaria meleagris</i>	Kockás kotuliliom (Mocsári kockásliliom)	10 000 Ft	ex situ
52	<i>Gentiana asclepiadea</i>	Fecsketárnics	10 000 Ft	ex situ
53	<i>Gentiana cruciata</i>	Szent László-tárnics	10 000 Ft	ex situ
54	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Kornicstárnics	10 000 Ft	ex situ
55	<i>Geranium sylvaticum</i>	Erdei gólyaorr	2 000 Ft	ex situ
56	<i>Gypsophila fastigiata</i>	Homoki fátyolvirág	5 000 Ft	ex situ
57	<i>Helichrysum arenarium</i>	Szalmagyopár	2 000 Ft	ex situ
58	<i>Helleborus purpurascens</i>	Pirosló hunyor	5 000 Ft	ex situ
59	<i>Hepatica nobilis</i>	Májvirág	2 000 Ft	ex situ
60	<i>Hesperis matronalis</i>	Hölgyestike	2 000 Ft	ex situ
61	<i>Hieracium aurantiacum</i>	Rezes hölgyemál	10 000 Ft	ex situ
62	<i>Hippophaë rhamnoides</i>	Homoktövis	10 000 Ft	ex situ
63	<i>Inula helenium</i>	Örménygyökér	5 000 Ft	ex situ
64	<i>Inula oculus-christi</i>	Selymes peremizs	2 000 Ft	ex situ
65	<i>Iris aphylla subsp. hungarica</i>	magyar nőszirm	100 000 Ft	ex situ
66	<i>Iris graminea</i>	Pázsitos nőszirm	5 000 Ft	ex situ
67	<i>Iris pumila</i>	Apró nőszirm	5 000 Ft	ex situ

68	<i>Iris sibirica</i>	Szibériai nőszirm	10 000 Ft	ex situ
69	<i>Iris spuria</i>	Korcs nőszirm (Fátyolos nőszirm)	10 000 Ft	ex situ
70	<i>Iris variegata</i>	Tarka nőszirm	5 000 Ft	ex situ
71	<i>Jurinea mollis</i>	Kisfészktű hangyabogáncs	2 000 Ft	ex situ
72	<i>Knautia maxima</i>	Erdei varfű	2 000 Ft	ex situ
73	<i>Leucanthemella serotina</i> (<i>Chrysanthemum serotinum</i>)	Tisza-pari margitvirág	2 000 Ft	ex situ
74	<i>Leucojum aestivum</i>	Nyári tőzike	2 000 Ft	ex situ
75	<i>Ligularia sibirica</i>	szibériai hamuvirág	100 000 Ft	ex situ
76	<i>Lilium bulbiferum</i>	tüzes liliom	100 000 Ft	ex situ
77	<i>Lilium martagon</i>	Turbánliliom	2 000 Ft	ex situ
78	<i>Linum flavum</i>	Sárga len	5 000 Ft	ex situ
79	<i>Lonicera caprifolium</i>	Jerikói lonc	2 000 Ft	ex situ
80	<i>Lonicera nigra</i>	Fekete lonc	2 000 Ft	ex situ
81	<i>Lunaria annua</i>	Kerti holdviola	5 000 Ft	ex situ
82	<i>Lunaria rediviva</i>	Erdei holdviola	2 000 Ft	ex situ
83	<i>Lychnis coronaria</i>	Bársonyos kakukkszegfű	5 000 Ft	ex situ
84	<i>Lycopodium clavatum</i>	Kapcsos korpafű	10 000 Ft	ex situ
85	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Vidrafű	10 000 Ft	ex situ
86	<i>Muscari botryoides</i>	Epergyöngyike	5 000 Ft	ex situ
87	<i>Myricaria germanica</i>	Csermelyciprus	10 000 Ft	ex situ
88	<i>Nymphoides peltata</i>	Tündérfátyol	2 000 Ft	ex situ
89	<i>Onosma tornensis</i>	Tornai vértő	250 000 Ft	ex situ
90	<i>Oxytropis pilosa subsp. hungarica</i>	csajkavirág	10 000 Ft	ex situ
91	<i>Paeonia officinalis subsp. banatica</i>	bánáti bazsarózsa	250 000 Ft	ex situ
92	<i>Petasites albus</i>	Fehér acsalapu	2 000 Ft	ex situ
93	<i>Phlomis tuberosa</i>	Macskahere	5 000 Ft	ex situ
94	<i>Polygonatum verticillatum</i>	Pávafarkú salamonpecsét	10 000 Ft	ex situ
95	<i>Potentilla palustris (Comarum palustre)</i>	tőzegeper	10 000 Ft	ex situ
96	<i>Primula elatior</i>	Sugárkankalin	10 000 Ft	ex situ
97	<i>Prunella grandiflora</i>	Nagyvirágú gyíkfű	5 000 Ft	ex situ
98	<i>Pulsatilla grandis</i>	Leánykökörccsin	10 000 Ft	ex situ
99	<i>Pulsatilla pratensis subsp. hungarica</i>	magyar kökörccsin	100 000 Ft	ex situ
100	<i>Pyrola rotundifolia</i>	Kereklevelű körtike	5 000 Ft	ex situ

101	<i>Pyrus nivalis</i>	Vastaggallyú körte (Gyapjas körte)	10 000 Ft	ex situ
102	<i>Quercus frainetto</i>	Magyar tölgy	10 000 Ft	ex situ
103	<i>Ranunculus nemorosus</i>	Berki boglárka	5 000 Ft	ex situ
104	<i>Rhamnus saxatilis</i>	Sziklai benge	10 000 Ft	ex situ
105	<i>Ribes alpinum</i>	Havasi ribiszke	10 000 Ft	ex situ
106	<i>Ribes nigrum</i>	Fekete ribiszke	10 000 Ft	ex situ
107	<i>Ribes petraeum</i>	Bérci ribiszke	10 000 Ft	ex situ
108	<i>Rosa pendulina</i>	Havasalji rózsza	10 000 Ft	ex situ
109	<i>Rosa sancti-andreae</i>	Szentendrei rózs	10 000 Ft	ex situ
110	<i>Rubus saxatilis</i>	Kövi szeder	5 000 Ft	ex situ
111	<i>Ruscus aculeatus</i>	Szúrós csodabogyó	5 000 Ft	ex situ
112	<i>Ruscus hypoglossum</i>	Lónyelvű csodabogyó	10 000 Ft	ex situ
113	<i>Salix aurita</i>	Füles fűz	5 000 Ft	ex situ
114	<i>Salix elaeagnos</i>	Parti fűz	2 000 Ft	ex situ
115	<i>Salix pentandra</i>	Babérfűz	10 000 Ft	ex situ
116	<i>Salvinia natans</i>	Rucaöröm	2 000 Ft	ex situ
117	<i>Scopolia carniolica</i>	Farkasbogyó	5 000 Ft	ex situ
118	<i>Sempervivum tectorum</i>	Fali kövirózsa	2 000 Ft	ex situ
119	<i>Sorbus aria</i>	Lisztés berekenye	10 000 Ft	ex situ
120	<i>Sorbus graeca</i>	Déli berkenye	2 000 Ft	ex situ
121	<i>Spiraea media</i>	Sziklai gyöngyvessző	5 000 Ft	ex situ
122	<i>Spiraea salicifolia</i>	Fűzlevelű gyöngyvessző	2 000 Ft	ex situ
123	<i>Stachys alpina</i>	Havasi tisztessű	10 000 Ft	ex situ
124	<i>Stipa pennata</i>	Pusztai árvalányhaj	5 000 Ft	ex situ
125	<i>Tamus communis</i>	Piritógyökér	2 000 Ft	ex situ
126	<i>Telekia speciosa</i>	Teleki-virág	10 000 Ft	ex situ
127	<i>Teucrium scorodonia</i>	Fenyérgamandor	2 000 Ft	ex situ
128	<i>Thalictrum aquilegifolium</i>	Erdei borkóró	5 000 Ft	ex situ
129	<i>Tragopogon floccosus</i>	Homoki bakszakáll	2 000 Ft	ex situ
130	<i>Trapa natans</i>	Sulyom	2 000 Ft	ex situ
131	<i>Trollius europaeus</i>	Zergeboglár	10 000 Ft	ex situ
132	<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	Vörös áfonya	10 000 Ft	ex situ
133	<i>Vicia sparsiflora</i>	Pilisi bükköny	5 000 Ft	ex situ
134	<i>Vitis sylvestris</i>	Ligeti szőlő	10 000 Ft	ex situ

Központi Könyvtár és Levéltár

Mastalírné Zádor Márta–
Tompáné Székely Zsófia,
Szemerey Tamásné

Központi Könyvtár

A 2000. január 1-jével megalakult Nyugat-magyarországi Egyetem Központi Könyvtára jogelőd intézményeinek – tanintézeti, akadémiai, főiskolai, 1996. szeptember 1-ig Erdészeti és Faipari Egyetem, majd Soproni Egyetem – könyvtáraival együtt hazánk egyik első szakkönyvtára. Ritka műszaki-természettudományos könyv- és folyóirat gyűjteménye van, de a mai kor igényei szerinti legmodernebb technikai eszközökkel és rendszerekkel is segíti az egyetem oktató és kutató munkáját.

Kialakulása, fejlődése csaknem azonos az intézmény fejlődésének történetével. Az erdészeti felsőoktatás vonatkozásában pedig elmondhatjuk, hogy öregebb annál, hisz a könyvtár alapítása egybeesik Selmecbányán az első magyarországi bányatisztképző iskola alapításával (1735).

Ezt az iskolát a kor szükséglete hozta létre és az 1735. június 22-én kelt bécsi udvari kamarai rendelet szentesítette. Az alapító levélnek tekinthető szervezeti és tanszabályzat az osztrák-magyar birodalmi célokat szolgáló iskola számára előírta „neves szerzők munkáinak beszerzését”, meg is jelölve azokat, és azt is, hogy a hallgatók kötelesek „a bányaiskola beszerzett szakműveit szabad óráikban egymás között felolvasni.” Az oktatás kezdetével tehát a könyvtár is megkezdte működését.

1735-től 1763-ig több udvari kamarai rendelet szabályozta a képzést, igények szerint más-más tudományágat helyezve előtérbe.

Amikor Mária Terézia 1762–1770 között rendeleteivel megteremtette a feltételeket az akadémiai oktatáshoz és 1770-ben akadémiai rangra emelve Bányászati Akadémiává tette az iskolát, Selmecbánya már Európa egyik legjelentősebb tudományos központja volt. A bányászati, kohászati, a hozzá kapcsolódó matematikai, fizikai, geodéziai–kartográfiai, építészeti, kémiai, geológiai, hadászati és nemzetgazdasági tudományok bölcsője. Az erdészet és oktatása a 18. század közepétől került mindinkább előtérbe. E tudományok művelőinek érdekében állt a könyvtár sokirányú fejlesztése. A selmeci bányatisztképző iskolában majd az akadémian jeles tudósok oktattak: *Mikoviny, Jacquín, Delius, Peithner, Poda, Scopoli, Patzier, Doppler, Wilckens, Feistmantel, Schwarz*, stb., akik befolyásolták és alakították a könyvtári állományt. Törekedtek arra, hogy a polcokra kerüljenek többek között *Plinius, Euclides, Euler, Tabernaemontanus, Vitruvius, Biot, Segner, Mariotte, Bernoulli, Leupold, Belidor, Galilei, Boyle, Ampère, Faraday, Gay-Lussac, Linné, Buffon, Schwedenborg, Carlovitz, A. Humboldt, Calvör, Cramer, Penther*, stb. tudományos munkái, valamint a különféle rendtartások és rendeletgyűjtemények.

Az állományt lendületesen fejlesztették. Jelentős könyvbeszerzésekre került sor, de a gyarapítás ajándékozás, hagyatékok megvásárlása útján is megvalósult.

A könyvtárral személyes kapcsolatot tartott *Volta*, a wolframot felfedező mexikói *Fausto d'Elhuyar*,

emlőin nevelkedett a tellúrt felfedező Müller Ferenc vagy a magyar geológia megteremtője, Szabó József. A selmecbányai Bányászati Akadémia tudományos légköre hozta létre 1786-ban az első nemzetközi bányászati társaságot, a „Societät der Bergbaukunde” elnevezésűt, amelynek több mint másfélszáz tudós tagja között volt többek között Lavoisier, Gmelin, Crell, Klaproth, Watt és Goethe is.

Amikor 1808-ban az Udvari Kamara életre hívta az Erdészeti Tanintézetet, a szakirodalom beszerzése kibővült, kiterjedt az új tudomány szaktereire, bár bizonyíthatóan már korábban beszereztek, használtak erdészeti szakkönyveket.

1846-ban az Erdészeti Tanintézetet a Bányászati Akadémiához csatolták, így az erdészeti oktatás „akadémiai rangot” kapott, létrejött a Bányászati és Erdészeti Akadémia. E néhány évtized eseményei, szervezeti változásai új szint hoztak a könyvtár anyagába, gyűjtőköre kiterjedt a szerves kémia, élettan, növénytan, állattan, mezőgazdaság, gazdaságtan, művészeti alapismeretek és e tudományágakhoz kapcsolódó tárgykörökre is.

Az erdészeti tudomány egyre fejlődő tendenciája is kiváló szakembereket, tudósokat vonzott Selmecbányára, akik a könyvtár fejlesztését is elsőrendű feladatuknak tartották. Az erdészeti tanársegéd kötelességévé tették az akadémiai könyvtár kezelését. Példaként említhetjük Schwarz Frigyes tevékenységét, aki először tanársegéd, majd erdész tanár volt, az oktatás mellett végzett könyvtárosi munkájáért külön díjazást is kapott. Lelkes segítőtje volt nemcsak a tanítás terén, hanem a könyvtárosi munkálkodásakor is, adjunktusa Wagner Károly. Nekik köszönhetően kísérhetjük nyomon az 1862. évi, ma is meglévő leltárkönyv alapján az állomány alakulását, s tudománytörténeti szempontból érdekes – egyedi tematikus – felosztását.

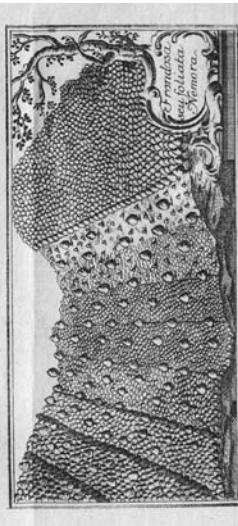
A kialakított 12 osztály szakrendje a következő volt:
I. Matematika, II. Fizika–Kémia, III. Ásványtan, IV. Bányászat, V. Kohászat, VI. Sóbányászat, VII. Érmészet, VIII. Erdészet, IX. Technológia, X. Vegyes tartalmú tudományos művek, XI. Irodalom, XII. Térképek.

Az I–V. osztály még több alosztályra tagozódik.

Utriusque Ordinis Sylva

Jocta hic descriptam mellocum et minorum feram distribuit in perpetua temperate-hum in. Chanum succidi. durareque poterunt.

Ebben a történeti összefoglalóban nincs arra lehetőség, hogy valamennyi osztály tudományos, nagyjértékű könyvanyagát részletesen bemutassuk. Mindenképpen szólni kell azonban a VIII. Erdészeti osztályról. Ezt az állományrészt a teljesség igényével gyűjtötték, s ennek köszönhetően az erdészeti szakirodalom homogén egységében vizsgálható, kutatható.

Az első tudományos és tisztán erdészeti szakmunkák szerzői *Hanns Carl von Carlowitz* és *Henri Louis Duhamel du Monceau* voltak. Könyveik természetesen megtalálhatók az állományban, mint ahogy az erdészet különböző ágait feldolgozó szakírók munkái is. A jeles szakmunkák sorát *Hanns Carl von Carlowitz* nyitja meg a körülbelüli kronológiai sorrendben a következők előtt: *Cotta*, *Hartig*, *Hundeshagen*, *Pfeil*, *Wilckens*, *Feistmantel*, *Wedekind*. Kifejlődött az erdészeti botanika, a zoológia és erdővédelem, a talajtan és erdészeti vegytan, az akkoriban erdőtenyésztésnek nevezett erdőművelés, az erdőhasználatlan és fatechnológia, az erdőrendezés, erdőbecslés, az erdőérték- és jövedelemszabályozás, az erdészeti törvénykezés, az erdészeti irodalom, erdészeti statisztika és erdészettörténet. Szakírói, többek közt: *Rossmässler*, *Nördlinger*, *Ratzeburg*, *Judeich*, *Heyer*, *Ramann*, *Burghardt*, *Gayer*, *Schwappach*, *Ganghofer*, *Löffelholz-Colberg* voltak. Mint látható, mind német, az ún. német iskola. Nem kisebb tudósok jelentkeztek a francia szakirodalomban, mint *Duhamel du Monceau*, *Mathieu*, *Becquerel*, *de Courval*, *des Cars*, *Dubois*, *du Breuil*, *Arbois de Jaubainville*. E nagyságok mellett a magyar erdészeti szakirodalom még gyermekcipőben járt. Az első számottevő önálló magyar munkák közül az első *Beiwinkler Károly* Erdőgazda című műve, amely 1861-ben jelent meg.

Az 1860-as évektől a könyvtár fejlődése lelassult. A kiegyezés után magyar lett a kötelező oktatási nyelv. Az összbirodalmi akadémia magyar állami intézménnyé vált. Meg kellett teremteni először is hosszú küzdelem árán a magyar szaknyelvet. Ennek érdekében német–magyar és magyar–német szakszótárt készítettek.

A magyar erdészeti szaknyelv megteremtése óriási fejlődést eredményezett. Sorban jelentek meg a magyar nyelvű erdészeti tudományos szakmunkák.

Mivel körülbelül azonos időszak műveiről van szó, itt betűrendben soroljuk fel a legkiválóbb szerzőket: *Bedő*, *Belházy*, *Cséti*, *Dietz*, *Divald*, *Engel*, *Fekete Lajos*, *Illés*, *Klekner*, *Téglás*, *Tomcsányi*, *Rowland*, *Wagner*.

Kiadták 1862-ben *Wagner Károly* és *Divald Adolf* szerkesztésében az *Erdészeti Lapokat*, amelynek címe később *Erdészeti Lapokra* változott.

Mindezen új „termékek” is megtalálhatók a VIII. osztály állományában.

Ugyanakkor gyűjtötték a rokon tudományágak irodalmát is, elsősorban mezőgazdasági szakműveket és híresek az oktatott tárgyakhoz szükséges folyóiratok, amelyeket ugyancsak a teljesség igényével szereztek be. Tudatos gyűjtésnek köszönhetően a társadalomtudományi művek is ebben az időben kerültek a polcokra.

Az egyenes vonalú fejlődést az első világháború és az azt követő történelmi események megtörték, erősen visszavetették. A könyvtár – az intézmény elhelyezése körül folyó hosszas viták után – 1919-ben a fenntartó intézménnyel együtt Sopronba került. Azonban még sok évig működésképtelen volt. A történelmi állomány hollétét homály fedte, amit mára már biztosan tudunk, hogy hosszú ideig a Pannónhalmi Apátság őrizte a legértékesebb ritkaságokat.

Amikor a nehézségek és szervezeti változások ellenére is a könyvtár sorsa egyenesbe került volna, ismét közbeszólt a II. világháború. A könyvtári állományt a féltve őrzött ősi ritkaságokkal együtt Németországba akarták szállítani. A tanári kar és a könyvtárvezető ellenállásának köszönhetően erre nem került sor. A háború befejezésekor azt jelentették a rektornak, hogy a könyvtár értékei sértetlenek maradtak.

1949-ben újabb szervezeti változásokra került sor. Az erdőmérnökképzés 142 közös tanév után különvált a bányá- és kohómérnökképzéstől, az ekkor alapított miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem szervezetében folytatták működésüket. Az oktatás különválása hosszú évekig megoldatlan problémákat vetett fel könyvtári viszonylatban.

Az állomány ekkor még Sopronban maradt, mint az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karának, majd az Erdőmérnöki Főiskolának tulajdona.

ERDÉSZETI FELSŐOKTATÁS 200 ÉVE | 169
Központi Könyvtár és Levéltár

Ugyanakkor kettős feladatot látott el, mert kötelességszerűen a Bánya- és Kohómérnöki Kar összes könyvtári ügyeit is intézte mindaddig, amíg befejeződött az áttelepülés Miskolcra. Az ősi, a történelem viharaitól sokszor megóvott állományt pedig meg kellett osztani, nem kis vita és nehézség árán. 1952 kezdetétől kell számítanunk a két tudományterület szakkönyvtárainak létrejöttét, pontosabban az akkori Erdómérnöki Kar Könyvtárának és a Nehézipari Műszaki Egyetem Bánya- Kohómérnöki Kara Könyvtárának (később csak Műszaki Egyetemi Karok Könyvtára névvel illették) szervezeti különválását. Ezzel a ténnyel igen hosszú gyakorlat és korszak is végéhez ért.

Az erdómérnök képzés az Agrártudományi Egyetem szervezetébe tartozó Erdómérnöki Kar fel-

adatává vált. Alig egy év múlva szakosították az oktatást, erdőgazdasági és erdőipari erdómérnök megkülönböztetéssel. 1952-ben újabb változás állt be: Erdómérnöki Főiskola névvel folytatta működését az intézmény. Az egységes, illetve újra egységes erdómérnök képzés az 1956/57. tanévben indult meg. Az 1957/58. tanévben kezdődött meg az önálló faipari mérnök képzés. 1962. szeptember 1-től az addig egyetemi rangú Erdómérnöki Főiskola, mint Erdészeti és Faipari Egyetem működött 1996. szeptember 1-ig.

A '80-as évek végétől további új szakok, karok indultak – közgazdasági, környezetvédelmi, vadgazda, papíripari mérnöki, belsőépítész, alkalmazott művészeti, műszaki tanárképző –, amelynek szakirodalmi bázisát is meg kellett teremteni.

1996. szeptember 1-től az egyetem Soproni Egyetem elnevezéssel működött tovább.

A felsőoktatási integráció során 2000. január 1-jével megalakult Nyugat-Magyarországi Egyetem Központi Könyvtárát és közgyűjteményi hálózatot hozott létre. Bár feladatai szerint a könyvtár központi egység volt, mégis az Erdómérnöki Kar felügyelete alá rendelték. Az egyetem fenntartásában működő könyvtári és közgyűjteményi hálózat központja lett, valamint továbbra is az Erdómérnöki, a Faipari mérnöki és a Közgazdaságtudományi Karok könyvtára. Továbbá a könyvtári hálózat tagjai lettek még a csatlakozó 3 új kar és a korábbi főiskolai kar könyvtárjai, a letéti intézeti/tanszéki és gyakorló iskolai könyvtárak. Az egyetemi könyvtári hálózat a képzés, a tudományos munka, valamint az általános művelődési igényeket szolgálta és szolgálja.

A Központi Könyvtár alapvető feladatai közé tartozik a központi célkitűzések előkészítése, koordinálása, a tagkönyvtárak fejlesztési igényeinek, informatikai szolgáltatásainak összehangolása, egységes könyvtári számítógépes rendszer kialakítása, ennek hátterének megteremtése, közös pályázatok benyújtása. A tagkönyvtárak gyűjtőkörüket a karokon oktatott szakterületeknek megfelelően alakítják, részben önálló gazdálkodással.

A Központi Könyvtár épülete 1977-ben készült el, amely a hazai nagyobb önálló egyetemi könyvtárépü-

letek között is rangos helyet foglal el. Össz alapterülete 1416,6 m², az olvasói szint alapterülete 387,3 m².

A Központi Könyvtár állománya 2007-ben meghaladta a kétszázézeres könyvtári egységet.

Nyilvános könyvtár, minden 14 éven felüli beiratkozott olvasó igénybe veheti szolgáltatásait. Országos feladatkörű szakkönyvtárként nem csak a helyi és regionális szakmai feladatok kielégítése volt és jelenleg is feladata, hanem az erdészet, faipar, geodézia és vadgazdálkodás területén országos szakmai és információs központ, s mint ilyen részt vállal az Országos Dokumentumellátó Rendszer tevékenységében. Feladatkörét tovább bővíti az elmúlt évtizedben bevezetett új szakok: környezetvédelmi, vadgazda, papíripari, művészeti (belsőépítéssel, restaurátor), gazdasági (nemzetközi marketing, vállalkozó gazdasági szakmérnöki), mérnök-tanári, valamint kihelyezett szakok és tanfolyamjellegű továbbképzések megindítása. Feladatainál fogva regionális központi szerepet is betölt valamennyi tudomány területén. Jellegének megfelelően oktatási/képzési, kutatási feladatokat is végez.

1962-ben az országban elsők között indult meg a *Szakirodalmi ismeretek oktatása* az akkori Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtárának gondozásában, valamint az *Agrár- majd Erdészettörténet* c. tárgy előadása. Néhány éves szünet után 2002-ben újra indult a felhasználóképzés szervezett, tantervbe épített oktatása, amely kiegészült az elektronikus információforrások alkalmazásával, valamint a modern kutatómódszertani ismeretekkel.

Ugyancsak rendszeres továbbképzéseket szervezett és szervez könyvtár-szakmai témákból (adatbázis-építés, kezelés, elektronikus adatbázisok és szolgáltatások, hálózati könyvtári munka, szakmai szemináriumok, minőségbiztosítás, menedzsment, stb.)

A könyvtárban végzett és jelenleg is folyó kutatások – szakmatörténet, egyetem-történet, helytörténet, könyvtártudomány (elektronikus és hagyományos) – eredményei szakfolyóiratokban és önálló kiadványok formájában ismerhetők meg.

A könyvtárban készült első számítógépes adatbázis, a *Magyar Erdészeti Bibliográfia*, 1965-től tartalmazza az erdészet és elsődleges faipar szakirodalmát. 1995. január 1.-től kezdődött meg az állomá-

nyi adatbázis építése a *Voyager*, később *Corvina* integrált könyvtári rendszerben. 1996-ban közös projekt indult a Benedek Elek Pedagógiai Főiskola és a Magyar Tudományos Akadémia Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet könyvtáraival a közös és egységes adatbázis-építés, valamint az összehangolt állománygyarapítás megvalósítására. A rendszer nyitott, bővíthető, ezért sikerült egy egységes szakmai, helyi és regionális könyvtári információs adatbázis alapjainak megteremtése, együttműködve különböző típusú, feladatkörű könyvtárakkal. Többek között alapszinten feldolgozásra került az Országos Erdészeti Egyesület műemléki értékű állománya, továbbá közös adatbázis épül a Geoinformatikai Kar, a mosonmagyaróvári Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar könyvtáraival és az Erdészeti Tudományos Intézettel.

Informatikai rendszerünk csatlakozik és beépül az együttműködő tagkönyvtárakkal és szakkönyvtárakkal együtt az országos könyvtári informatikai rendszerbe – MOKKA, VOCAL, ODR –, vállalva a régi szakok – erdészet, környezetvédelem, faipar, geodézia és vadgazdálkodás – teljes körű, országos és nemzetközi szintű információs szolgáltatásainak biztosítását.

1995. májusától CD/DVD hálózat áll az olvasók rendelkezésére. Elsősorban szakmai adatbázisok: *Forest Science Database (CABTree)* - erdészet, elsődleges faipar; *Közlönytár*, valamint online adatbázisok: *EISZ, Springer, Biotechnology, Euro Info Service, KSH*, stb. és helyi CD-ROM adatbázisok. Ezek elérését szolgálják az elmúlt években különböző támogatások segítségével valamennyi könyvtárban kialakított PC-kabinetek. A Központi Könyvtárban került kialakításra a Magyar Szabadalmi Hivatal támogatásával egy regionális *PATLIB (Iparjogvédelmi) információs, tanácsadó központ*.

Az Apáczai Csere János Kar és a Savaria Egyetemi Könyvtár – 2008. január 1-től csatlakozva – az *ALEPH integrált könyvtári rendszerbe* építi informatikai rendszerét, amelynek átjárhatósága biztosított. A Központi Könyvtárhoz tartozik önálló szervezeti egységként a Központi Levéltár és megalapításától 2003. július 1-ig szervezeti egysége volt az Erdészeti-, Faipari és Földméréstörténeti Gyűjtemény (Múzeum). *A 2008. január 1-től megvalósított újabb integráció után az alábbi tagkönyvtárak alkotják a könyvtári szakmai hálózatot:*

- Apáczai Csere János Kar Könyvtára – Győr
- Benedek Elek Pedagógiai Kar Könyvtára – Sopron
- Geoinformatikai Kar Könyvtára – Székesfehérvár
- Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar Könyvtára – Mosonmagyaróvár

- Savaria Egyetemi Központ Könyvtára – Szombathely
- Központi Könyvtár – Sopron

A hagyományos könyvtári szolgáltatások mellett lépést kell tartani a technikai fejlődéssel. A Központi Könyvtár az informatikai rendszerek nyújtotta óriási lehetőségekkel élve, az együttműködő szakkönyvtárakkal, tagkönyvtárakkal, az országos könyvtári informatikai rendszerbe beépülve, nemzetközi szintű szolgáltatásokat tud nyújtani.

Schretzenmayr tharandti erdészprofesszor a könyv, a könyvtár és az információ fontosságára utalva az alábbi sorokat jegyezte be a Központi Könyvtár emlékkönyvébe (1970): „*Ami a lovasnak a ló, az a tudósnak a könyv.*”

A könyvtár kezelői és vezetői

- Mikoviny Samuel (1735–1750)
- Jacquin Nikolaus (1763–1769)
- Poda Nikolaus (1765–1771)
- Scopoli Giovanni Antonio (1769–1779)
- Delius Christoph Traugott (1770–1772)
- Peithner Johann Thaddäus (1772–1777)
- Thierenberg Karl (1771–1779)
- Ruprecht Anton (1781–1791)
- Patzier Mihály (1791–1811)
- Wilckens Heinrich David (1807–1832)
- Feistmantel Rudolf (1835–1841)
- Schwarz Friedrich Ignaz (1841–1848)
- Lázár Jakab (1848–1849)
- Schwarz Friedrich Ignaz (1849–1861)
- Wagner Károly (1859–1864)
- Paulinyi Sándor (1864)
- Helmer Károly (1865)
- Gretzmacher Gyula és Schwartz Ottó (1866)
- Pauer János (1873–1904)
- Podhorszky József (1905–1916)
- Tettamanti Jenő (1919–1923)
- Fehér Dániel (1924–1930)
- Tettamanti Jenő (1930–1952)
- Szabó Tibor (1952–1953)
- Szabó István (1953–1967)
- Hiller István (1967–1992)
- Mastalír Ernőné (1992–2005)
- ifj. Sarkady Sándor (2005–)

- a szenátusi, rektori, kari tanácsülések jegyzőkönyveit
 - az egyetemen működő tanácsok és bizottságok iratanyagát
 - az ifjúsági szervezetek, egyesületek iratanyagát, a megszűnt szervezetek iratanyagát
 - a központi szervezeti egységek iratanyagát
 - valamint személyi hagyatékként kapott iratanyagot.
- A levéltár gyűjti ezen kívül az egyetemi élet fontosabb eseményeit illusztráló kép- és hangfelvételeket, filmfelvételeket és tárgyi forrásokat.

Az történeti iratanyag jellemzése

A Selmecről hozzánk került történeti iratanyag sajnos hiányos. A selmeci Bergschule, majd Bergakademie 1846-ig az ún. alsómagyarországi bányakerület igazgatási, igazságszolgáltatási és termelési ügyeit irányító főkamaragrófi hivatal szervezetében működött, nem volt elkülönült iratkezelése. 1846-tól az akadémia önálló szervezeti egységgé vált, s a hivattal a kapcsolatot már csak a főkamaragróf személye jelentette, aki egyben az akadémiai igazgatói tisztelet is betöltötte. A tényleges ügyintéző az egyik megbízott professzor volt, aki az iratokat ellenjegyezte, ritkábban egyedül aláírta. A tanintézetnek ebben az években keletkezett iratai a selmeci Állami Bányászati Levéltárban, valamint a bécsi Hofkammerarchivban, többségében megtalálhatók.

Az intézmény történelme során a székhelyváltások, a szervezeti változások, stb. is veszteségeket okoztak az iratállományban. A cseh megszállás elől való meneküléskor az 1896 előtt keletkezett iratok sorsáról nem tudunk biztosat. Sopronba 1896-tól kerültek iktatott iratok, sajnos azok is egy-egy éven belül rendkívül hiányosak. A legfontosabb dokumentumok – főkönyvek 1842-től, tanácsülési jegyzőkönyvek 1873-tól, államvizsga-, szigorlati-jegyzőkönyvek stb. – azonban szerencsére hiánytalanul eljutottak Sopronba.

A levéltári anyag tagolása

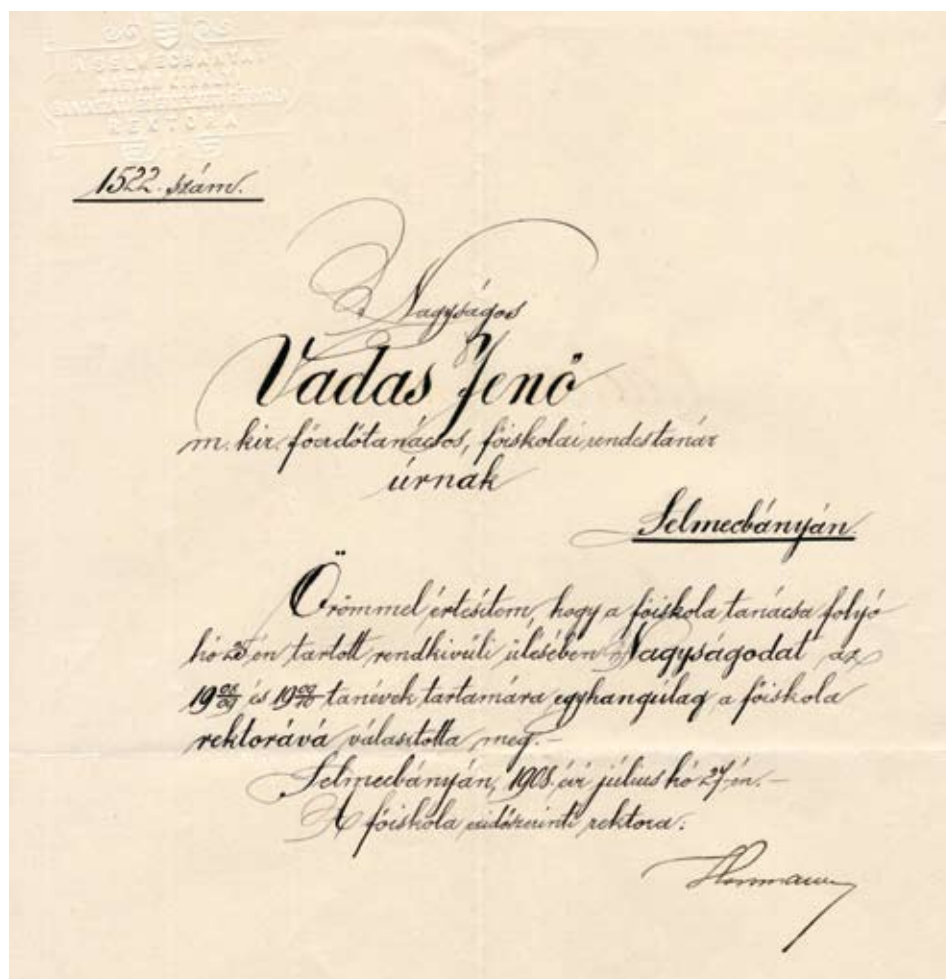
Levéltári anyagunkat a magyar egyetemi levéltárakban mindenütt használt számkontingensekre

tagolva rendeztük fondokba és állagokba. Ennek a rendszernek az az előnye, hogy az iratanyag gyarapodásával, újabb fondokkal bővíthető.

Ennek megfelelően:

- 1–29. fond: a selmecbányai, illetve a soproni jogelőd intézmények, valamint a mai egyetem központi szervezeti egységeinek iratai. Külön fondokat képeznek a hallgatók személyi és tanulmányi nyilvántartásai: anyakönyvi, osztályozási, szigorlati nyilvántartások, államvizsga és doktori ügyek.
- 30–49. fond: az Erdőmérnöki Kar szervezeti egységei részére vannak fenntartva.
- 50–69. fond: a Faipari Mérnöki Kar szervezeti egységei részére vannak fenntartva.
- 70–85. fond: a személyi hagyatékok.
- 500.– Közgazdaságtudományi Kar iratai.

Vadas Jenő rektori kinevezése, 1908

A levéltári anyag elhelyezése

Hosszú éveken keresztül jelentős probléma volt, hogy a levéltár a rendelkezésére álló helyet „kinötte”, nem volt elegendő hely az iratok tárolására, a rendezett iratanyagot nem tudtuk elhelyezni, és új iratanyagot sem tudtunk átvenni. 2004-ben nyílt lehetőség levéltári raktár kialakítására, a GT épület alagsorában.

Részben NKÖM és NKA pályázatokon elnyert támogatással, részben saját forrásból, mintegy 800 ifm anyag tárolására elegendő, 16 állványsorból álló polcrendszerrel építettünk fel a raktárban. A levéltárban jelenleg mintegy 480 iratfolyóméter iratanyagot őrzünk és kezelünk, 1861–2005 közötti évkörben.

Alapvető feladatok

Az egyetemi integrációt követően a Központi Levéltár illetékességébe került minden, ide integrált felsőfokú intézmény irattározásával kapcsolatos levéltári feladat.

2000. január 1-től a Központi Levéltár a soproni egyetemi Karok iratanyagát átveszi és gondozza, (Erdőmérnöki Kar, Faipari Mérnöki Kar, Közgazdaságtudományi Kar), a kari levéltárral még nem rendelkező távollévő karokon az iratkezelés szakmai felügyeletét látja el (Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar [Győr]; Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai Kar [Sopron] Geoinformatikai Főiskolai Kar [Székesfehérvár]).

A nem soproni székhelyű karokon keletkezett, maradandó értékű iratok őrzése és kezelése céljából kari levéltárakat célszerű létrehozni ott, ahol erre a tárgyi és személyi feltételek adóttak. Elsőként a Mezőgazdaság és Élelmiszertudományi Karon (Mosonmagyaróvár), 2005-ben alakult meg a kari (fiók) levéltár, az iratanyagot begyűjtöttük, rendeztük és elkészítettük a kutatási segédleteket.

Ügyfélszolgálat és a kutatószolgálat

A levéltár tevékenysége köre az utóbbi években jelentősen bővült. Kezdetben az évek alatt keletkezett iratanyag begyűjtése és levéltári rendbe rendezése volt a legfontosabb feladat. Ma ez csak kis részét képezi a levéltár szerteágazó munkájának.

Az iratok gondozásán túl alapvető feladatunk az ügyfélszolgálat és a kutatószolgálat fenntartása.

Az ügyfelek száma 80–120 között van évente. Noha a legkülönbözőbb kérésekkel fordulnak hozzánk, az ügyfélszolgálat java részét a nyugdíjazáshoz szükséges hallgatói jogviszony igazolása teszi ki.

A levéltárunkat felkereső kutatók száma évente 15–25, ami 45–70 kutatási esetet jelent. A kutatási témák többsége az intézmény történetére, az egyetemi oktatás történetére, tanszékek történetére, vagy egyes oktatókkal, neves szakemberekkel kapcsolatos kérdésekre vonatkozik. Az utóbbi években mind több és több évfolyam írja meg a történetét, ami sok kérdésben nagyon gazdag forrást jelent majd az utókor számára.

Iratkezelés ellenőrzése

Az egyetemen iratkezelés alapja jelenleg a 2007-ben elfogadott *Iratkezelési szabályzat*, és annak melléklete, az *Iratári terv*. Az iratkezelés ellenőrzése valamennyi szervezeti egységben a Központi Levéltár feladata, melyet az éves munkaterv szerinti beosztásban végzünk, és jegyzőkönyv készül róla. 5 évenként mindenütt megismételjük az ellenőrzést.

Állományvédelem

A felsőoktatással kapcsolatos levéltári kutatások egyik legfontosabb forrásanyagát a hallgatói főkönyvek képezik. Levéltárunkban az 1861/62-es tanévtől kezdődően található *eredeti hallgatói főkönyvek*, erdészhallgatókról.

A főkönyvek állapotát 2004-ben restaurátori segítséggel felmértük, és ennek alapján rangsoroltuk a tennivalókat. NKA Levéltári Kollégiumi támogatással, a legrosszabb állapotú főkönyvek restaurálására már sor került.

Kutatás, forrásfeldolgozás

A levéltári anyag jelenlegi rendezettsége lassan lehetővé teszi, hogy az alapvető feladatok elvégzésén túl, kutatásra is időt fordíthassunk. 2006-ban az évben elkészült a *Levéltári Kiadványok* első darabja, mely az 1956-os eseményeket dolgozza fel, eddig nem publikált levéltári források alapján (Ifj. Sarkady Sándor: *A soproni MEFESZ az 1956-os forradalomban*). A kötet kiadását az NKA Levéltári Kollégiuma támogatta.

Folyamatosan készülnek a kutatást elősegítő adatbázisok, melyeket később önálló kötet formájában jelentetünk meg.

Munkatársak

A Levéltár alapítása *Dr. Hiller István*, akkori könyvtári főigazgató nevéhez fűződik. Az előkészítő, adatfeldolgozó, szolgáltató munkában a könyvtár munkatársai vettek részt: *Mastalírné dr. Zádor Márta*, *Kozák Istvánné*, *Kutasi Andrea*, *Szigethi Istvánné*, *Tompa Zsoltné*.

A Levéltár vezetői:

- Dr. Hiller István (1984–1992)
- Mastalírné Dr. Zádor Márta (1992–2005)
- Ifj. Sarkady Sándor (2005–)

A Levéltár alapítása után kinevezett levéltári dolgozók:

- Gebhardt Góbaschits Katalin, levéltáros (1985)
- Németh Mária, levéltáros (1985–1990)
- Finck Antal, levéltáros (1990)
- Zilahi József, levéltáros (1991–2001)

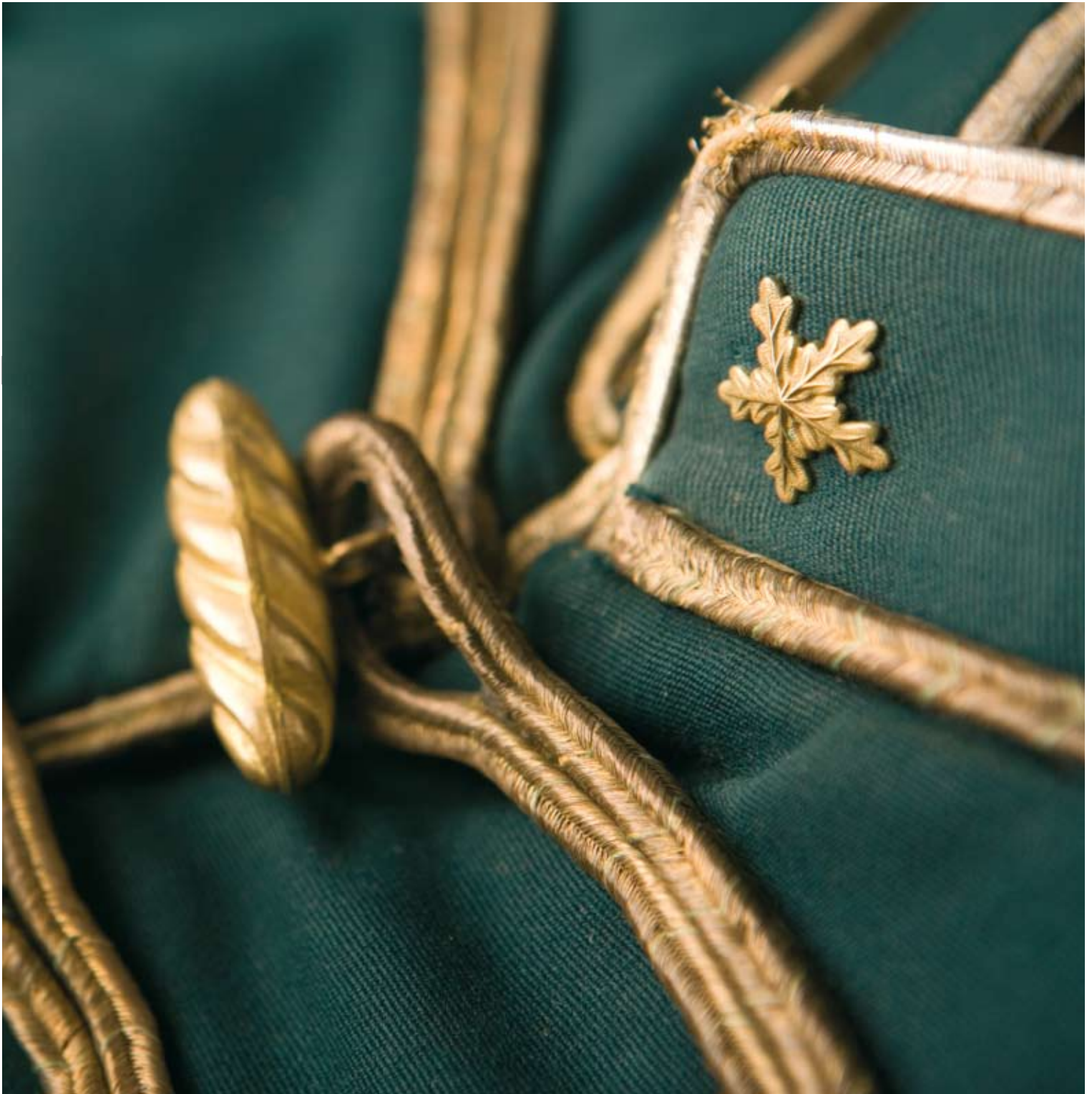
A Levéltár jelenlegi munkatársai:

- Szemerey Tamásné Dr. tudományos kutató, mb. levéltárvezető (1999–)
- Sági Éva, levéltáros (2004–)

Hallgatói főkönyv restaurálása

Erdészeti-, Faipari- és Földméréstörténeti Gyűjtemény

Ráczné Schneider Ildikó–Varga Tamás

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara kezelésében működő Erdészeti-, Faipari- és Földméréstörténeti Gyűjtemény (*továbbiakban Múzeum*) megalakulásának kezdete a felsőfokú erdész-képzés megalapításához köthető.

Az Erdészeti Tanintézet első tanára, *Wilckens Henrik Dávid* (1763–1832, tanár 1807–1832), rövid idővel kinevezése után, többek között indítványozta egy Burgdorf-féle magláda, egy 200 kötetből álló könyvtár és *Georg Dahl* erdőkáros rovargyűjteményének megvásárlását, amit engedélyeztek is.

1812-ben az újonnan kinevezett tanársegéd, *Wallhofer József* feladata volt a rügy, levél, virág és maggyűjtemény összeállítása, valamint egy fabelegységnyi gyűjtemény létrehozása is.

A Tanintézet második tanára, *Feistmantel Rudolf* (1805–1871, tanár 1835–1847), 1842-ben kérte az udvari kamarát, hogy az állattani előadásokhoz szükséges demonstrációs anyag beszerzését engedélyezze. Még abban az évben megvásárolták *Ripka János* bélabányai erdőőr 10 darabból álló madárgyűjteményét, mely a mostani állandó kiállításon is látható! 1843-ban ismét kérelmezte a zoológiai gyűjteményt, de visszautasították és felhívták a figyelmét arra, hogy a rovarügyi anyagot gyarapítsa. 1866-ban az *Erdészeti Lapokban* kétrészes cikk jelent meg, mely felhívta a figyelmet az erdészeti szakkiállítások fontosságára, megjegyezve, hogy „Erdészeti múzeumok pedig maiglan sehol sem léteznek. Tanintézeteink ugyan bírnak gyűjteményekkel, de ezek hihetetlenül szegények...” Ez az írás adott

lendületet az akadémiai gyűjtemény fejlesztéséhez, melynek során 1868/69-ben a *Brusek Henrik* erdőmester 160 darabból álló madárgyűjteményével és egy dr. Büchner-féle gomba mintagyűjteménnyel gyarapodott.

Az első hazai erdészeti múzeumot *Pió Kornél* faraktárkezelő javaslatára, mely az Országos Erdészeti Egyesület 1883. évi budapesti közgyűlésén hangzott el, 1885-ben hozták létre. A múzeum az 1885. évi országos kiállítás bezárása után sok ajándékot kapott, így gazdag letéti anyaggal rendelkezett.

Pénzhiány miatt azonban 1892-ben a Múzeumot bezárták, gyűjteményét az oktatási intézmények között szétosztották.

Ezalatt a selmeci Akadémián is szorgosan gyűjtöttek és szerzeményeztek, így a Szécsi (Nikel) Zsigmond (1841–1895, tanár 1867–1895) által fejlesztett Erdőhasználat és iparműtani Gyűjtemény 1885-re Európa legfelszereltebb bemutató anyagává vált.

Az 1892-ben felavatott új erdészeti palotában már nagy értékű gyűjtemények kerültek elhelyezésre, melyek az alábbiak voltak:

- növénytani (herbáriumok, növénymodellek és fametszetek, hazai fák és cserjék törzsrészletei, maggyűjtemény, mikroszkópok és metszetgyűjtemény),
- erdővédelmi (rovar- és rágásképek gyűjtemény, védekezési eszközök),

- erdőtenyésztéstani (kéziszerszámok, eszközök, gépek, minták gyűjteménye),
- állattani (csontvázak, puhányok, tüskebőrűek, szivacsok, madártojások, kitömött madarak, emlősök, madárbőrök, lepke- és rovargyűjtemények, falitáblák, eszközök),
- erdőrendezéstani (faliképek, rajzos táblák, térképek és műszerek gyűjteménye),
- erdőbecslési (táblázatok, átlalók, mérőszalagok és lécek, mérőműszerek, térképek gyűjteménye és xylométer),
- erdőhasználati és iparműtani (szerszámok, eszközök, modellek, makettek, árumintagyűjtemények),
- vadászati és halászati (fegyverek, lőszer, csapdák, trófeák, preparátumok, eszközök és minták gyűjteménye).

Az oktatási anyag gyarapítása ajándékozással és vásárlással történt. (Az eszközök nagy része a bécsi és budapesti közkiállítások bezárása után ajándékként került a gyűjteményi anyagba!)

A selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia, majd Főiskola a Magyarországon és Európában megrendezett jelentősebb kiállításokon gyűjteményeivel rendszeresen bemutatkozott és számos értékes vásárdíjjal jutalmazták színvonalas összeállításait.

Néhány a fontosabbak közül:

1872 – bécsi világkiállítás

1878 – bécsi közkiállítás

1879 – székesfehérvári országos kiállítás

1885 – budapesti kiállítás

1890 – bécsi kiállítás

1896 – ezredéves kiállítás

1900 – párizsi világkiállítás, ahol aranyérmert nyert

1907 – pécsi kiállítás

1907 – londoni kiállítás

1910 – bécsi kiállítás

1911 – torinói kiállítás stb.

A sikeres bemutatkozások további munkára ösztönözték a Főiskola személyzetét a gyarapításban. Nemcsak szakkiállításokon mutatták be az értékes gyűjteményi anyagot, hanem a szaksajtót is tájékoztatták az elért eredményekről. Például, 1912-ben az alábbiakat írták az *Erdészeti Lapokban*: „a Főiskola állattani gyűjteményében fellelhető az erdészeti szempontból fontos valamennyi állatfaj: rovaroktól, madarakon át az

emlősökig, van tojás-, fészek-, csiga-, rágáskép gyűjtemény és gombapusztítások kórképének gyűjteménye”.

Az I. világháború eseményei, a trianoni békeszerződés határmódosítása miatt a selmecbányai Főiskola kényszerű és gyors székhely változtatása a világhírű gyűjtemények komoly károsodását eredményezte. A hirtelen költözés, a csomagolóanyagok hiánya és az új otthonra találás nehézségei, a rakodás, szállítás és ideiglenes tárolás közbeni állománycsökkenés igen jelentékeny volt. Végül a Sopronban letelepedett és a Honvéd Főreáliskola épületeit birtokba vevő tanintézet az új székhelyen, ha szűkösen is, de megmaradt gyűjteményeit elhelyezte. A keletkezett hiányok pótlására a Főiskola dolgozói és hallgatói országsszerte gyűjtést folytattak.

1924-ben vetődött fel komolyan a múzeumalapítás gondolata. Fekete Zoltán (1877–1962, tanár 1911–1946, mint nyugdíjas 1952-ig oktatott) 1929. november 5-én nyújtotta be a Főiskola vezetésének a *Magyar Királyi Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Fejlődéstörténeti Múzeum szabálytervezetét*. Az előterjesztés elfogadása után nagyszabású, szervezett anyaggyűjtés kezdődött.

1931-ben sikerült az intézmény területén egy múzeumot felállítani.

A fejlődést a II. világháború eseményei szakították meg, ugyanis a Főiskola épületei is károsodtak, a gyűjtemények is sérüléseket szenvedtek, majd a háború utáni átszervezések gyakorlatilag szétzilálták az addig összegyűjtött és gyarapított anyagot.

A múzeumi szellem azonban tovább élt. A múzeumügy lelkes támogatói gyűjtöttek és szerzeményeztek, míg 1954-ben Faller Jenő bányamérnök (1894–1966, a Központi Bányászati Múzeum alapítója és igazgatója), 1954-ben bejelentette, hogy megnyitották az egyetemi múzeumot. A kiállítás anyagát a hallgatóság bevonásával gyarapították. A Bányamérnöki Kar Miskolcra költözésével újabb átszervezésekre került sor és a múzeumi szobát is bezárták. A Sopronban maradt Erdőmérnöki Főiskolán, majd jogutódjában, az Erdészeti és Faipari Egyetemen azonban mindig voltak lelkes hívei és támogatói a múzeumi ügynek. Az elkötelezettek a szunnyadás időszakában is szorgosan gyűjtötték és őrizték az oktatás- és szakmatörténeti értékeket:

dokumentumokat és tárgyi emlékeket. Kimagasló munkát végeztek a *dr. Hiller István (1934–1993)* vezette Központi Könyvtár munkatársai.

1963 és 1971 között több tárgyalás folyt egy szakmúzeum felállításáról a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, az Országos Erdészeti Egyesület, a Faipari Tudományos Egyesület és más intézmények munkatársai részvételével.

Az 1979. november 19-én tartott MÉM miniszteri értekezleten elhangzott, hogy *„Meg kell vizsgálni és rögzíteni kell az Erdészeti és Faipari Szakágazati Múzeum létrehozásának indokoltságát, a kialakítás helyét és feltételeit”*.

1980. május 9-én, Sopronban, az Egyetemen folyó megbeszélésen megállapították, hogy az erdészeti és faipari termelés fejlődésének és oktatásának bemutatására szolgáló önálló szakágazati múzeum nincs, így célszerű lenne azt létrehozni.

A Kulturális Minisztérium a gyűjtemény soproni elhelyezését javasolta, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum pedig felajánlotta segítségét a kiállítások létrehozásához. A jelenlévők támogatták a múzeum életre hívását, az alapítás és fenntartás költségeit a szaktárca (MÉM) vállalta az Egyetemen, illetve a Tanulmányi Állami Erdőgazdaságon keresztül.

A tárgyalások ideje alatt is folyt a gyűjtés és a múzeumi anyag megszerzésének munkája.

1982-ben az Erdészeti és Faipari Egyetem megkapta a kulturális tárcától az Erdészeti-, Faipari- és Földméréstörténeti Gyűjtemény működési engedélyt. Az engedély birtokában, az erdészeti felsőoktatás 175 éves jubileumán, 1983. augusztus 27-én *dr. Papócsi László* MÉM miniszterhelyettes megnyitotta a gyűjtemény állandó kiállítását.

A szakkiállítás a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság székházában, 4 udvari szobában kapott elhelyezést. A tervezési és kivitelezési munkálatokat *Mastalírné Zádor Márta* erdőmérnök és *Gyuráczné Csomor Ágota* faipari mérnök végezték. A tárlat anyagát a tanszékeken fellelhető selmeci gyűjtemények egy része képezte, kiegészítve a saját gyűjtésből származó anyaggal.

A MÉM jóváhagyásával történő csere útján, az Egyetem megszerezte a Templom utca 4. számú épület kezelői jogát, majd megkezdődött az épület régészeti és műemléki megkutatása és felújítása.

Az 1983-ban, a Templom utcában megnyitott kiállítást, az épületben folyó munkálatok miatt, 1986. május 20-án lebontották és egy részét átszállították a Szt. György utca 14. számú épület udvarán álló, az Erdészeti Technikum kezelésében lévő középkori lőportorony szuterénjébe. Az átköltöztetést és az új, csökkentett alapterületű kiállítás létrehozásának munkálatait már *dr. Németh András* er-

dőmérnök (1939–1986), múzeumi csoportvezető (1984–1986) végezte. Az áttelepített tárlat 1986. június 17-én nyílt meg.

Az anyaggyűjtés az állandó kiállítás megnyitása után is folyt, a letéti állomány tovább gyarapodott annál is inkább, mert a megszerzett, és felújítás alatt álló épületben a tervek szerint sokkal nagyobb állandó kiállítás létrehozására nyílt lehetőség.

Németh András váratlan és tragikus halála után, 1987. július 1-jével a szakgyűjtemény élére *Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó* erdőmérnök, mint múzeumigazgató került és ezután a múzeumi munka teljes egésze az ő feladatát képezte.

1990-ben az Egyetem felkérésére *Kotlár Károly* és *dr. Oroszi Sándor* erdőmérnökök, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum munkatársai elkészítették az új, állandó kiállítás forgatókönyvét a felújított épület egészére. A tervezetet a tanszékek véleményeinek beépítésével el is fogadták. A forgatókönyv birtokában már célirányos gyűjtés és anyagbeszerzés folyt a tervezett kiállításához.

Az 1992. október 30-án a kölcsönhelyen lévő kis kiállítás le lett bontva, anyaga visszakért a majdnem kész múzeumi épületbe.

Az 1992. december 31-én átadott, felújított épület hasznosításában azonban, az egyetemi vezetés változása miatt, új koncepció alakult ki, mely a tervezett kiállítási terület drasztikus csökkenését jelentette. A csökkentett alapterületre kerülő kiállítás forgatókönyvét *dr. Ráczné* készítette és vitezte ki *Kálmán Éva* restaurátor és *Muray Lászlóné* dekoratőr közreműködésével. A 7 helyiség kiállításának installációját ajándékként *Örsi András* bányamérnök-szobrászművész tervezte, kivitelezését a *Mastalír Ernő* erdőmérnök vezette ART MARMOR betéti társaság készítette önköltségi áron. A szakkiállítás létrehozását a MÉM Erdészeti Hivatala (elnöke *Dauner Márton*, helyettese, a múzeumügy gondozója *Barátossy Gábor*) finanszírozta.

A kiemelt műemléki épület – melynek felújítási tervét *M. Kaló Judit* építészmérnök, kivitelezési munkálatait az Országos Műemléki Felügyelőség Soproni Kirendeltsége végezte – udvari helyiségeiben, 150 négyzetméteren kialakított új, állandó kiállítást 1993. november 13-án *dr. Biszterszky Elemér* állam-

titkár avatta fel és adta át a közönségnek. A múzeum az erdészet, faipar és földmérés történetét mutatja be 2 m belmagasságig, tematikus kiállításként. A változó belmagasság miatt egyes helyiségekben a falakra különböző tárgyak kerültek. A gazdag tárgyi anyag az erdőtörténetől az oktatáson keresztül a szakágakon – erdőrendezés, erdőművelés és használat, közelítés és szállítás, fafeldolgozás – át a környezetvédelemig tájékoztatást nyújt a szakmáink iránt érdeklődőknek a szakágak fontosságáról. A múzeum jobb megismerését magyar, angol és német nyelvű múzeumi ismertető, valamint szlovák, lengyel, orosz és román nyelvű írásos tájékoztató segíti. 1997-től a kiállítás szöveges részei német nyelven is kiírásra kerültek PHARE támogatás felhasználásával.

Természetesen a gyűjtemény fejlesztése és gyarapítása továbbra is töretlenül folyik. A letéti állomány újabb értékeit és szerzeményeit a Múzeum időszakos kiállításain mutatja be.

A szakgyűjtemény teljes letéti anyaga a múzeumi épületben van elhelyezve. A közel 7 000 darabból álló tárgyi anyag zöme bemutató raktárban került elhelyezésre. A több, mint 6 000 kötetes könyvtár külön helyiségben kapott helyet. A fotótár cca. 18 000 fényképpel rendelkezik, melynek kb. fele tematizálva van és egy részéhez negatív is kapcsolható. Van a múzeumnak mozgófilm, video és CD gyűjteménye, és több, mint 13 000 darabból álló ok- és kézirati gyűjteménye, csaknem 800 darabos jegyzetára, 600 darabra tehető az érem-, plakett- és jelvénygyűjteménye. Jelentős, csaknem 5 000 példányt fed le az aprónyomatvány (meghívó, szóróanyag, különnyomat, rajz- és térkép) gyűjtemény, valamint az egyenruhatár.

Egész évben látogatható állandó kiállítása mellett, a szakgyűjtemény várja az érdeklődőket különböző, változatos témájú szakmai és művészeti tárlataira, melyekről a média és a sajtó is rendszeresen beszámol. A Múzeum tevékenységét a kulturális tárcsa 1999-ben, az Év Múzeuma rendezvényen *Elismerő Oklevéllel* jutalmazta.

A kari vezetés a múzeum szervezetét és épületét az Erdőmérnöki Kar külkapcsolatainak egyik fontos helyszínékként kezelte és folyamatosan fejlesztette.

A tetőtéri helyiségekben felújították a múzeumi apartmanokat, amelyek tizenkét fő befogadására alkalmasak. Az intézményt oktatástechnikai eszközökkel látták el.

2004-ben, Dr. Ráczné nyugállományba vonulása után az Erdőmérnöki Kar vezetése Varga Tamás erdőmérnök-tanárt bízta meg a múzeum irányításával. Ekkorra az Esterházy Palota összes helyisége a múzeum kezelésébe került. A konferenciatermekben a Kar ünnepi eseményei, kisebb konferenciák, díszülések kerülnek megrendezésre. Az oktatási termekben szakmai irányú továbbképzések kaptak helyet. A múzeum elindította múzeum- és erdőpedagógiai programjait, amelyen évente több ezer tanuló vesz részt. A díszteremben, illetve a belső udvaron, felújítva a régi kezdeményezést sokszínű kulturális, zenei rendezvény került megrendezésre. A múzeum bekapcsolódott a városi adventi ünnepi programsorozatba, amelyben az adventi játszóházak, mesterségek háza, illetve a minden évben más természetes anyagokból készített betlehemi házikó több ezer embert vonz évről évre az épületbe.

A legértékesebb gyűjteményi tárgyakból (*Bedő-féle erdőterkép alapján készült dombormű, Wessely Károly-féle festmény, 1806-os üzemterv*, stb.) elkezdődött a Magyar Erdőgazdálkodás Termének berendezése. Az intézményt jelenleg évente kb. 30 ezren látogatják. Az állandó kiállításon, a kulturális rendezvényeken kívül évente 12–16 időszakos kiállítás gondoskodik a sokszínű programkínálatról.

Diákélet

Ráczné Schneider Ildikó

Egy iskolát mindig jellemzett az ott tanulók életének minősége, viszonyuk oktatóikhoz és diáktársaikhoz. Az együtt töltött tanulóévek életre szóló barátságokat, az Alma Mater és a szaktársak tiszteletét, az egymás segítségét, „*az egy mindenkiért, mindenki egyért*” szép gondolat megvalósulását jelentették. Ez működött a selmeci felsőfokú tanintézetben is.

Selmeci diákélet

Az Erdészeti Tanintézet 1808-as megalapítása idejére Selmec már jó hírű diákváros volt, ahol Európa számos tájáról, természetesen zömmel a Habsburg birodalomból, de Svájcból, Oroszországból, Törökországból, sőt Amerikából is érkeztek a tanulni vágyók. A városba érkező diákok házaknál helyezkedtek el, és gyakran a szállásadónál étkeztek. A szobakiadásból élő családoknál, rendszerint a háztulajdonos nevét viselő kamarákban, gyakran éveken át éltek ugyanazok a diákok, és később a korábbi tanuló közeli rokonai, akikről végül elnevezték a szálláshelyeket.

Ifjúsági csoportok Selmecen

A felsőfokú tanintézetekben tanulók rendszerint igyekeztek az összetartozást nemcsak külsőségekben kimutatni, hanem különböző diákszervezetek létrehozásával, és azokban való tevékeny részvétellel is elmélyíteni. Erre számos példa ismert mind a selmeci, mind a soproni iskolában.

A Selmecre érkező, korábban német és osztrák egyetemekkel kapcsolatban lévő diákok magukkal hozták a szigorú, poroszos jellegű *Burschenschaft* diákszervezetet. Kezdetben, a különböző vidékről származó diákságot, a németes szokásformák kötötték össze és eszerint éltek szabadidejüket. E szervezet mellett, természetesen az egyes nemzetek, nemzetiségek, vagy azonos területről származók is keresték egymás társaságát, anyanyelvük gyakorlása és ápolása jegyében szervezték a kor divatjának megfelelően az irodalmi és színjátszó csoportokat. Alakultak úgynevezett vidéki körök, melyeknek célja az azonos vidékről származók összekovácsolása volt.

A selmeci „Pösch” kamara tagjai (1904)

Az erdélyi ifjak arcképcsarnoka (1863)

Valószínű, hogy az Akadémiával egyidős volt a *Bánátia Kör*, valamint a *Szepesi Társaság*, mely az onnan származó fiatalokat fogta össze. Ezen vidéki köröknek az otthoni szokások megtartása mellett az egymás segítése is célja volt, nevezetesen közös kölcsönkönyvtárakat, rajzeszköztárakat hoztak létre, így segítve anyagilag is a távolról érkezőket.

1810-ben életre hívták az *Erdélyi Kört*, mely ugyan ezen értékek megtartására tett erőfeszítéseket.

1823-ban a selmeci burshenschaftok létrehozták a *Deutsche Gesellschaft in Schemnitz* elnevezésű körüket, mely a hagyományos porosz jelleget viselte. Tagjai szerdánként és szombatonként a városon kívüli Schacht kocsmában dorbézoltak. Ekkortájt alakult a német nyelvű színjátszó társulat is a selmeci tanintézetben.

A német nyelvű szintársulat ellenében, a korábban alapított Erdélyi Kör tagjai közreműködésével az erdélyi hazafiak életre hívták a *Holló Szugoly* társulatot. Ez a színpörög bohókás darabokat állított színre. A magyar érzelmű hallgatók 1832. április 15-én megalapították a *Selmeci (Akadémiai) Magyar Olvasó Társulatot*. A Társulat összejövetelén versek, szónoklatok, értekezések írása és felolvasása történt zárt körben, valamint színi előadásokra is sor került. A társulatnak bárki tagja lehetett. A tagdíjakból kölcsönkönyvtárat hoztak létre, és szoros kapcsolatot ápoltak a lyceum literaturai társaságával. A Társulatot a bécsi kormányzervek tiltására 1854. december 2-án megszüntették és 1855. február 22-én pedig a végelszámolás is megtörtént, a lyceum javára.

1848 tavaszán, amikor mintegy 300 hallgatója (ebből 50 erdész) volt az Akadémiának, nemzeti ellentétek robbantak ki. Emiatt 133 hallgató elhagyta a tanintézetet, az ott maradtok zöme, egy professzor kivételével, együtt lépett be a nemzetörségbe. 1849. február 4–14. között 64 hallgatóval megindult az oktatás, de megbízhatatlanság miatt március 14-én az akadémiát bezáratták. Az 1850-es újraindítás során a hallgatói létszám nem érte el a 100 főt. A korábban alapított körök, a megtorlástól való félelem miatt, korábbi jegyzőkönyveiket, taglistáikat megsemmisítették, illetve biztonságos helyre próbálták menekíteni.

1858-ban megalakult a *Schacht Egylet*, mely azonban, a magyar érzelmű hallgatók körében egyre népszerűtlenebbé vált, és emiatt új diákcsoportolás létrehozását kezdeményezték.

1862-es alapszabállyal rendelkezett a *Szepesi Kör*, mely a szepességi fiatalokat egyesítette.

1863-ban hagyták jóvá a magyar *Önképző és Társalgókör* nevű új egyesületet. Ebben az időben már működött a *Concordia* és a *Casinó* elnevezésű kisebb művelődési társulat, mely 1863. május 2-án *Általános Társaság* néven egybeolvadt.

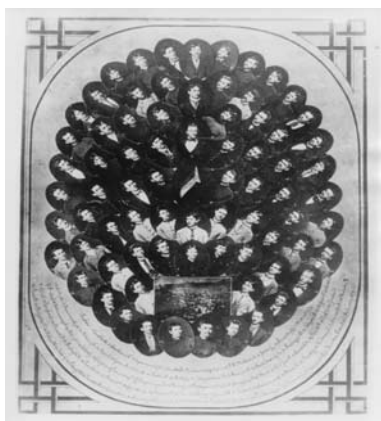
Az 1867-es kiegyezés, illetve az 1868-as magyar nyelvű oktatás bevezetése után megsokasodtak az ifjúsági csoportok a Selmeci Akadémián.

1867. december 2-án megalakult a *Magyar bánya- és erdőakadémia hallgatói segélyező egylet*. Az egyesület célja a beteg tanulók segítése és segélyezése volt. Alapszabályát 1871. augusztus 2-án hagyták jóvá. A szabályzatban többek között rendelkeztek a tagdíjakról és a befolyt összeg felhasználásáról. 1871. november 2-án tartotta alakuló ülését az *Akadémiai Olvasókör*, a szép magyar nyelv ápolása céljából.

1875. november 2-án létrejött a *Magyar Társaság*, melyet az egységes és általános magyar ifjúsági szervezet létrehozásáért küzdők alapítottak hosszú harc árán, és még sokáig harcoltak az életben maradásáért.

1877. február 2-án a *Schacht Egylet* feloszlott (ugyanis egy pénzügyminiszteri rendelet minden német diákszokásra emlékeztető dolgot betiltott), javait és erekléit a *Szepesi Kör* kapta örökül.

Bal kép: Selmeci Magyar Társaság (1879)
Jobb kép: Az erdélyi ifjak tagjai (1864/66)

1877. március 14-én alakult a *Selmeczvidéki Kör*, november 2-án a *Dunáninnyi Kör*, 1879-ben alapították a *Dunántúli Kört*. Ezek a vidéki körök a hagyományoknak megfelelően szervezték tevékenységüket.

1879. május 22-én alakult meg az ifjúság egyedüli érdekképviselője, a *Selmeczi m. k. Bányászati és Erdészeti Akadémia Ifjúsági Köre*. Az új Ifjúsági Kör magába fogadta a korábban alakult vidéki köröket, meghagyva azoknak függetlenségét. A kör kezdetben lakást bérelt, melyben kártya-, olvasó-, étkező-, és biliárdszoba volt a szükséges mellékhelyiségekkel, később közadakozásból székházat vásároltak, melynek összes költsége az ifjúságot terhelte. A kör alapszabálya szigorú keretek közé korlátozta a hallgatóság viselkedését, kötelességét és jogait. Az egységes diákképviselőt jelentő Ifjúsági Kör keretében működtek az 1880-ban életre hívott vidám, magyaros *Steingrube Nagyközség* (Steigruben Nagyközség), valamint az korábban szerveződött úgynevezett vidéki körök, és az újabbak is, így az 1881-ben alapított *Alföld-Tiszavidéki Kör*.

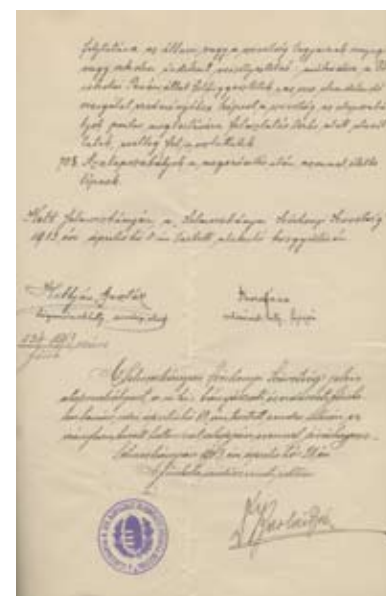
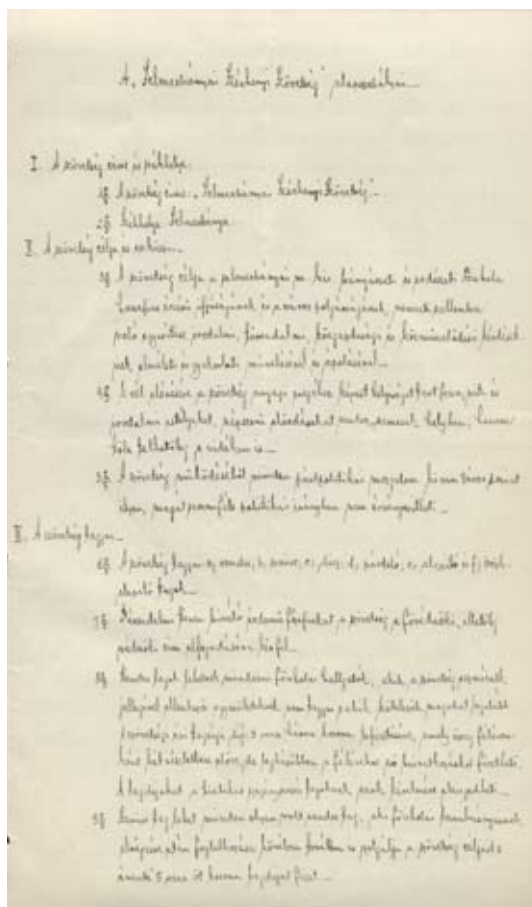
1887-ben az Ifjúsági Körön belül, kezdeményezték az *Önképző kör* létrehozását. Első alapszabályát 1889-ben dolgozták ki, a véglegesét 1902-ben hagyták jóvá. Az egyesület célja volt az önálló szépirodalmi és tudományos munkásság által a tagok önképzését előmozdítani.

1890-ben a *Dunáninnyi Kör* beolvadt a *Selmeczvidéki Körbe*. Ugyanebben az évben megalakult a Selmec azonos nevű városrészében élő hallgatók által szervezett *Hibalka Köztársaság* is.

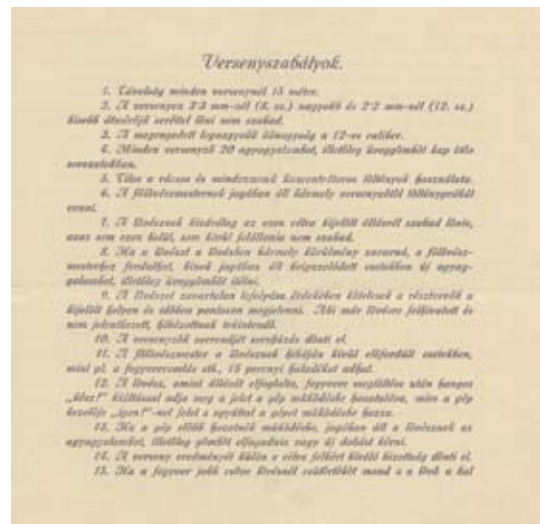
1891–1894 között az Ifjúsági Kör időlegesen szüneteltette működését.

1908. május 21-én Selmecbányán alakult meg az első főiskolai zászlóalj, melynek feladata kiváló lövészek képzése volt. Neve *Selmecbányai Hegyi Zászlóalj*. 1912-ben alapították a *Mensa Academia Egyesületet* (Főiskolai Diákasztal) a szegény sorsú hallgatók ellátása érdekében. 1913. április 8-án hívták életre a Selmecbányai Széchenyi Szövetséget.

1914. április 28-án az *Ének és Zenekör* alapításának az időpontja. A kör a társas élet nemesítése céljából jött létre, ápolta a komoly és vidám, ének- és zenei hagyományokat.

Ifjúsági Kör választmánya (1902-3)
A Selmecbányai Széchenyi Szövetség alapszabálya (1913)
A Selmecbányai Széchenyi Szövetség alapszabály záradéka (1913)

Akadémiai Vívóegylet (1888-91)
 Deutsche Kneip Zeitung
 Nyilvános agyaggalamb és gömblövő
 verseny meghívója (1914)
 Versenyszabályok

Sportélet Selmecen

Az egészség megőrzése és az egészséges életmód mindig rendkívül fontos volt, ennek köszönhetően a selmeci Alma Materben is gyakorolták a testnevelést. Az ifjúság a sportklub működése előtt is rendszeresen sportolt.

1860-ban alapították az *Akadémiai Athléta Clubot*, mely az első magyar főiskolai sportegylet volt.

Az 1881/82-es tanévben szervezték az *Akadémiai Torna- és Vívóegyletet*. A Vívóegylet a következő tanévben, a már korábban is működött *Akadémiai Athléta Club* nevét vette fel, majd 1906-ban ezt *Selmeczbányai Főiskolai Athletika Clubra* változtatta.

Az anyagi nehézségek, és a létszámcsökkenés ellenére is szaporodtak az egyes sportágak, így 1898-ban a birkózás és talajtorna (erőtorna), 1902-ben a tenisz, 1904-ben a labdarúgás színesítette a palettát.

1908-ban Selmecen először rendeztek országos atlétikai versenyt.

1911-ben 10 (atlétika, birkózó, labdarúgó, lővész, téli sportok, tenisz, torna, turista, úszó és vívó) szakosztállyal működött a klub.

1914-ben megalakult a *Főiskolai Sportlövő Klub* is agyaggalamb és galamblovészetre.

1915-ben a háborús események miatt a sportklub működése megszűnt.

Diákújságok és más kiadványok Selmecen

Az ifjúság, ha tehette, mindig is szívesen adott közre a diákéletével kapcsolatos eseményeket, történeteket, írásos vagy rajzos formában. Ezeket, a tanintézetükben megtörténekről írt komoly vagy humoros írásokat, vicces rajzokat, kezdetben kézírásos, később nyomdai úton terjesztették egymás között, illetve az érdeklődők részére.

Diákújságok

A jól működő iskolák híresek voltak arról, hogy diákújságuk lapszerkesztéssel is foglalkozott. Ezek a kiadványok diákújságot közvetlenül érintő események mellett, kulturális és közéleti történeteket is bemutatottak. Az írói vénájú, jól rajzoló hallgatók ezekben a diáklapokban lehetőséget kaptak a bemutatkozásra.

- Deutsche Kneip Zeitung: ismereteink szerint ez a legrégebbi selmeci diáklap. Az újság megmaradt példányai a grazi levéltárban találhatóak. A kézzel írott, egybekötött, 282 oldalas újság címlapján lévő adatok szerint ez a lap IV. évfolyama, mely az 1861. okt. 24-től az 1863. április 30-ig terjedő időt öleli fel, 1–13-ig számozott füzetben. A lap első évfolyamát 1858 körül adhatták ki.
- Bányász és Erdész Ifjúság Lapja: kiadta a Bányász és Erdész Akadémia ifjúság társulata. Selmeczbányán 1873. január 1-jén indult, kéthetenkénti megjelenését tervezték, de március 15-én megszűnt.
- Steingrubeni Bakter-kürt: Kiadta a Steingrubeni Nagyközség. Első száma 1898. január 12-én jelent meg. Kiadását alkalmoszerűnek tervezték. Tudomásunk szerint csupán 1 száma jelent meg Selmecen.
- Diákkongresszusi Lapok: A Selmecen megrendezett, nyolcadik országos diákkongresszus (1901. május 24–29) alkalmából adták ki. Hat száma 1901. május 24. és 30. között, naponta jelent meg.
- Selmeczi Újság: Társadalmi hetilap, amelyet a főiskolai ifjúság szerkesztett. Kiadás helye: Selmeczbánya, illetve Zólyom, ideje: 1906. nov. 8.–1909. júl. 30. A 28x41 cm-es 4-8 oldalas újságnak összesen 91 száma jelent meg.
- Selmeczbánya : Adalékok a selmeczbányai diákélet történetéhez.: A 16x24 cm-es, 32 oldalas lap 1909. október 15-én, mindössze 1 számban jelent meg.
- Selmeczi Diákélet: A selmeczbányai M. Kir. Bányászati és Erdészeti Főiskola Ifjúsági Körének hivatalos lapja. Az előbbi újság 2. számaként 1910-ben jelent meg, 24x32 cm-es méretben, 8 oldal terjedelemben.
- Gaudeamus: Valószínűleg 1911–12-es években jelentethették meg, az Ifjúsági Kör szerkesztésében. Ezigdig egyetlen példánya ismert, az I. évfolyam 2. száma, amelyet a „Tanyán” szerkesztettek. Állítólag 3 száma jelent meg.
- Főiskolai Lapok: A M. Kir. Bányászati és Erdészeti Főisk. Ifj. Kör hivatalos lapja. A Kör tagjai által szerkesztett és kiadott diáklap 1914. január 1-én indult, és csupán 5 száma jelent meg. A nívós, ifjúság életével foglalkozó újság Szakirodalom, Szépirodalom, Diákélet, Sport, Hírek csoportosításban közölte az információkat.

Egyéb kiadványok

Könyvek:

- Cyprus (=Wahlner Aladár): Hóvirágok. Selmecz, 1885. A Selmeczi Akad. Ifjúsági Kör kiadása
- A Selmeczi m. kir. Bányász és Erdész Akadémia Ifjúsági Körének Milleniumi Emlékirata 1763–1896. Debrecen, 1896. Az Akadémiai Ifjúsági Kör gondozásában
- Tassonyi Ernő: Aki a párját keresi. Selmeczbánya, 1905. A Főiskolai Kör kiadása.

Képes levelezőlapok:

- Az eddigi legrégebbi erdész képeslap, a ráírt dátum szerint, 1827-ből származik „Üdv az erdésznek” felirattal.
- A selmeci nyomdák számos, a felsőfokú tanintézménnyel kapcsolatos képes levelezőlapot adtak ki, rajzaikat az ottani hallgatók készítették. A 81 rakatári számból álló sorozat zöme a selmeci iskolával kapcsolatos, csak néhány városkép van közöttük. Kiadtak egy 24 darabból álló rajzos sorozatot is színes nyomással az egyes tantárgyakról és hallgatókról.

Diáknóták Selmecen

Az ifjúság társas életének elengedhetetlen és elválaszthatatlan tartozéka az együtt éneklés-dalolás. A nótázással egybekötött összejöveteleken, szakestélyeken alakultak ki, születtek az újabb énekek, melyeket aztán a régiakkal együtt nótáskönyvekben bocsátottak közre. A dalokat tartalmazó kiadványok kezdetben német nyelvűek, később vegyesen, német és magyar szöveggel, esetenként kottával jelentek meg. *Karunkhoz is kapcsolható régi kiadványok az alábbiak:*

- *Erinnerung an Schemnitz*. Schemnitz, 1843. (27 német dalszöveggel)
- *A mi nótáink I. füzet*. Selmeczbánya, 1911. (47 német és 7 magyar kottázott nótával).

Ifjúsági rendezvények Selmecen

Selmecen rendszeresen tartottak a különböző körök tagjai száraz és nedves szakestélyeket, vezetőségválasztó gyűléseket, ezek azonban rendszerint zárt-

ERDÉSZETI FELSŐOKTATÁS 200 ÉVE | 189
Diákélet

„Üdv az erdésznek”
Főiskolai Lapok
A mi nótáink I. füzet (1911)

Segélyező egyleti táncestély (1903)

körűek voltak. Az 1879-ben alapított Ifjúsági Kör alapszabályában kötelezően előírta bizonyos rendezvények megtartását, nevezetesen:

- Decemberben: hangversennyel egybekötött irodalmi estélyek.
- Márciusban: műkedvelő színi-előadások.
- Március 15-i estélyek.
- Május 12-i, újonnan választott vezetőséget bemutató estélyek.
- Októberben: az újonnan érkezett hallgatókat bemutató estélyek.
- Búcsúestélyek.

Sikeresek voltak a Steingrube Nagyközség által rendezett majálisok, juniálisok és disznótoros „czéczés” bálók is.

Nagy érdeklődésre számíthattak a hallgatók által szervezett szilveszterek Selmecen és Vihnyén. 1901. május 24. és 29. között Selmecen rendezték az Országos Magyar Diákkongresszust.

A kongresszuson a különböző egyetemi és ifjúsági körök és egyesületek képviseltették magukat az ország 11 városából. A résztvevők (102 fő) az általános program keretében megismerkedhettek a várossal és egymással, kirándulásokat tettek, közgyűléseken és előadásokon számoltak be munkájukról, és sportban is versenghettek.

Diákhagyományok

A diákhagyományok eredete a távoli messzeségbe nyúlik, és a középkorban alapított egyetemek diákéletéhez vezethetők vissza. A diákszokásokban igen erőteljesen megjelenik az egykori céhek szokásainak egy része, nevezetesen, hogy az idősebbnek jár ki a nagyobb tisztelet és tisztesség.

A hallgatókat az alábbiak szerint sorolták be: *I. éves megkeresztelt hallgató a balek* (bulek, róka), *II. éves hallgató a szénégető* (kohlenbrenner), *III–V. éves hallgató a firma*, *5 év után a veterán*, *sok év után az ultra supra veterán*, és *idős korban az ultra supra veteranissimus*.

A Selmecen élő diákszokások néhány eleme:

- **Balekfogadás:** a Selmectől 23 km-re lévő állomásról, kocsin a városba érkező diákokat egy ultra supra veteranissimus fogadta, aki professzornak

kiadva magát, a hegyen át vezette a frissen érkezetteket a városba. A Garamberzence–Selmec közti vasútvonal megépítése után, a hegyemeneti szakaszon, a veteránok zsírral kenték be a síneket, hogy a mozdony képtelen legyen felhúzni a szerelvényt a városba és így készítették a balekságot a kötelező gyaloglásra, miközben az úton végésvégig tréfálkoztak velük. Ezután vitték el őket az Ifjúsági Körbe, ahol segítették a szálláskeresésben, a kosztolás megoldásában és a beiratkozásban. Ettől kezdve az idősebbek, védőszárnyaik alá vették az újdonsült hallgatókat, és kiálltak értük.

- **Balekvizsga:** az Ifjúsági Körbe való felvétel feltétele volt a sikeres vizsga, amelyet népes firmatársaságban, nagy ceremóniával tartottak. A köszönés és bemutatkozás után záporoztak a firmák kérdései a balekjelöltre, és a válaszokra nem is voltak túlzottan kíváncsiak – hiszen egy balek nem képes megválaszolni helyesen egy kérdést! – de tájékozódhattak a jelölt találegonyságáról, fellépéséről.
- **Díszbalek:** egy feldíszített tanterembe beterelték a balekságot és egy kiválasztott elsőévest, aki a vizsgán jól szerepelt, becsapva, rávették arra, hogy egy híres álszaktekintélyt köszöntsen kellő tisztelettel. Alázatosan cirkalmas beszédét hangos rivalgás kísérte, míg végül vállukra kapva végigcipelték a városban, bemutatva őt a város polgárságának. A díszbalek a címet 1 éven át viselte, és számos, a címmel járó kötelezettségnek kellett eleget tennie.
- **Keresztelés:** Selmecen egy kijelölt kocsmában vagy a köri épületben került sor a keresztelési ceremóniára. A balekcsősz felvezetése mellett a jelölt keresztszülőket választott, akik a keresztelési rítust sörrel elvégezték, majd farba rúgással „átsegítették” egy kifeszített farbőrön. Az arcról lecsepegő sört fekete cipőkrémmel bekent törülközővel itatták fel, ezután a balekcsősz botjával vagy egy hosszú nyelvű főzőkanállal még rácsapott a balek hátsó felére. A fenyítés a kötelező engedelmességet és a közösség megóvását volt hivatva jelképezni, míg az új név (a vulgo), a nyakon öntés, az ugrás, az új közösségbe való belépést szimbolizálta. A megkereszteltet ezután sörrel megittatták és szívhatott a pipából is. Ezzel az aktuussal a balek a közösség, illetve a szakestély teljes értékű tagjává vált.

Zeneestély meghívója (1885)

7. oldal: Selmeci akademisták (1857)

Balek báli meghívó (1911)

- *Ismerkedési szakestély:* általában október végén tartották. Célja volt bemutatni a tanári karnak, a város polgársága képviselőinek és a felsőbb évfolyamos hallgatótársaknak azokat az új jövevényeket, akik sikerrel vették az addigi akadályokat.
- *Balekbál:* az őszi, Katalin-nap környéki, legnagyobb eseménye volt, amikor a helybéli lányokkal hivatalosan is megismerkedhetett a balekság.
- *Egyenruha:* kezdetben egységes egyenruha – az összetartozás egyértelmű külső megjelenéseként – Selmecen nem volt. 1839-ben szabályozták és engedélyezték az erdész hallgatóknak az egységes egyenruha viselését. Ez zöld színű volt, világosabb zöld, tölgyággal díszített, ezüst csikkal szegett gallérral és hajtókával. 1882-ben módosították a viseletet. 1892-ben szabályozta az Akadémia a hallgatók egyenruháját, mely szerint a köznapi viselet a walden, ünneplő az atilla lett. Az őzbarna, zöld állógalléros, mandzsettás waldenhez őzbarna tányérsapka, illetve a fekete vagy palackzöld alapszínű, arany sújtásos atillához csákó és kard tartozott. A köznapi egyenruha kopásainak, szakadásainak eltüntetésére a selmeci lányok előre elkészített díszes foltokat varrtak, mely később divattá vált. A bal mellre varrt piros szív, arany „Tempus” felirattal foglaltat jelentett, vagyis a viselője vőlegény volt.
- *Szakestélyek:* egyes baráti társaságok, diákcsoportok, megalakulásuktól kezdve tartottak közös összejöveteleket, úgynevezett szakestélyeket. Kezdetben szakmai témákkal kapcsolatos megbeszélések voltak ezek, de az összejövetelek végén poharazgatásra is sor kerülhetett. Ezen kívül rendeztek „nedves” esteket, ezeken az italozás, közös nótázás dívott. Lassan aztán egybemosódott a két forma, vagyis egyazon estélyen beszéltek komoly dolgokról, és szórakoztak önfeledten. Később ezeknek az összejöveteleknek kialakult egy szabályozott rendje, amelynek keretében folyt és folyik ma is egy-egy szakestély. Egyes nedves esteken került sor azoknak a hallgatóknak a megkeresztelésére, akik első alkalommal nem feleltek meg a követelményeknek. Tartottak Selmecen egy különleges, úgynevezett Szamár-estélyt, melyen csak olyanok vehettek részt, akik legalább egy tantárgyból megbuktak.

*A selmecbányai
magy. királyi bányászati és erdészeti főiskola
első éves hallgatói*

*Nagyságos Dr. Fodor László rektor úr
védnöksége alatt*

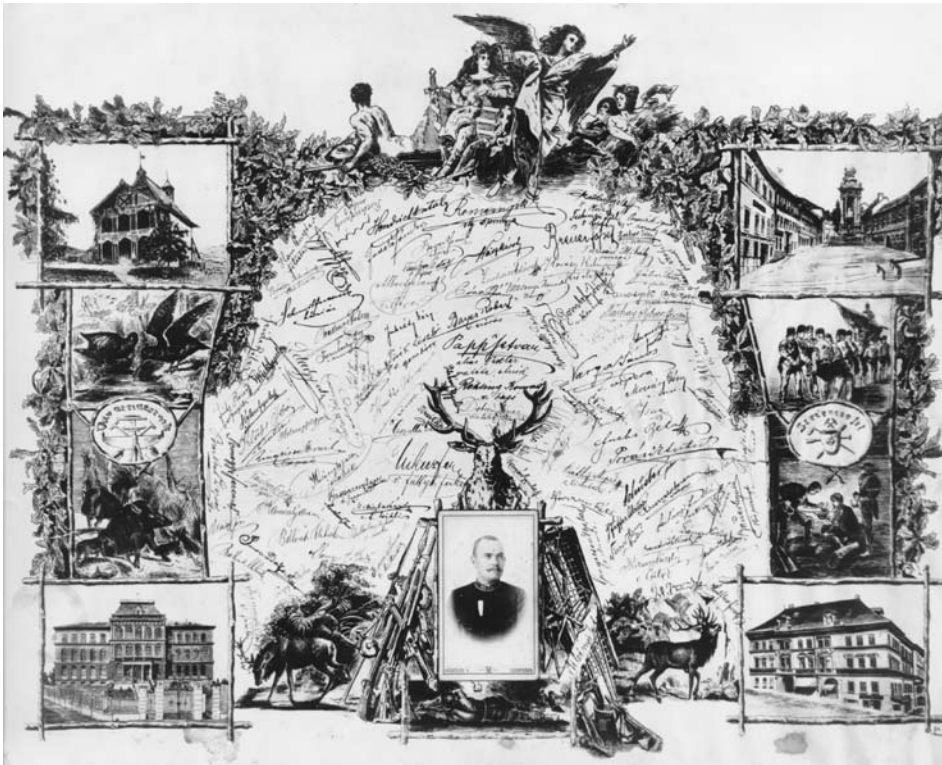
*1911. évi november hó 4-én
a Városi Vigadó összes termeiben*

Balek-Bált

*rendeznek,
melyre t. Czimet és becses családját tisztelettel
meghívja
a Rendezőség.*

*Kezdeté este 9 órakor.
Karzati ülőhely személyenként 2 korona.*

*.....úrnak
ezen meghívó belépő-jegyül szolgál.*

Valéta bál meghívó és tablója (1902)
Selmeci valétaív
Ifjúsági Kör választmánya (1940/41)

- **Valétálás:** a selmeci ballagást a legvénebb diák vezette egy hosszú botra kötött tölgyecskorral, utána vonultak a veteránok, akiknek kalapján annyi vékony zöld szalag volt, ahány szemeszterrel „megtoldották” a kötelezők számát, mellükön vagy karjukon valéta szalaggal, kalapjukon tölgyággal. Őket követte a zenekar, majd a búcsúztató diákság. Ez a megható felvonulás, mely később a bohókás karnevállal is kiegészült, búcsú volt a várostól. A társadalomtól, illetve a polgárságtól való búcsú a valéta bál jelentette, ahol a második tánc, egy virágcsokor kíséretében annak a leánynak járt, aki a valéta szalagot hímezte.
- **Temetés:** különlegesen megható eseménye volt ez az Alma Maternak. Minden elhunyt oktató, illetve hallgató koporsóját az akadémiai épületben reggeltől estig hallgatói díszőrség vigyázta. Este 7 órakor kezdődött a szertartás. A gyászmenetet a zenekar vezette, ezután vonult a zászló, a köri elnökség teljes ünnepi díszben, majd ezután egy hallgatói csoport – bányászlámpás szalamander –, és a koszorúvivők. Ezt követte a koporsó, melyet a hallgatótársak vállukon vittek, a gyászoló rokonság és a többi hallgató, lámpákkal, mécszekkel, fáklyákkal. Az úton végig szólt az ének és zene az elhunyt kedves dalaival. A távolból klopacska gyászos hangja hallatszott. A temetést követően tartották a gyászszakestélyt. A résztvevők terítetlen faasztalok mellett, egy rövid, kötött formájú összejevetel utolsó mozzanataként, a fekete szalaggal átkötött fülű korszót eltörték, hogy abból már senki ne ihasson, és a letört fület az elhalt emlékére megőrizték.
- **Köszönés:** Selmecen kezdetben a német „Glück Auf” („Szerencse fel!”) volt az elfogadott köszönés a hallgatóság körében, amely köszönési forma minden akadémiai polgárt megilletett. 1894-ben az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület Selmecen rendezett választmányi ülésén javasolták a magyar köszönésekhez jobban igazodó: „Jó Szerencsét!” formát. Ezt elfogadták és ezután így köszöntötték egymást a Selmecen tanulók, függetlenül a szaktól, amelynek tagjai voltak. Az erdészek között igyekeztek meghonosítani az „Üdv az Erdésznek!” köszöntést, amely

először az 1827-es keltezésű képeslapon, majd az 1889-ben kiadott nótáskönyvben szerepel de igazából elfogadtatása nem sikerült.

Diákemlékek Selmecről

A diákság a neki tetsző iskolájából szívesen őrzött a közösségre vonatkozó emlékeket. Ezt tették a hajdani selmeci hallgatók is.

Visszaemlékezések szerint a Selmecen második évüket töltő hallgatók söröskorsót szereztek maguknak, melyet aztán tanulmányaik végéig használtak a különböző nedves szakestélyeken.

Szép emlékét jelentett a selmeci emlékkönyv, illetve a végzéshez közeledve az úgynevezett valéta könyv, melybe tanáraik, társaik, kedves lányok és más ismerősök jegyeztek be szép gondolatokat az ifjúságról, hazaszeretetről, barátságról, vagy rajzoltak. A könyv valójában nem volt minden esetben könyv, hanem egyes lapokból álló gyűjtemény, melyet díszes dobozkába raktak.

A tanulmányaikat befejezők tablót készítettek, melyre mindannyiuk arcképe felkerült, és ennek másolatát magukkal vihették. Többször is előfordult, hogy egyes évfolyamok tablóképüket a valéta báli meghívójukra is feltették, azzal díszítve azt.

A valétálás idejére a végzősökre felkerültek kezdetben az általvető, majd később a karra helyezhető valéta szalagok, illetve a kalapokra a kései végzést jelző keskeny zöld szalagok. Ezeket a szépen hímzett ereklyéket is megőrizték tulajdonosaik.

Időnként divat volt valéta ívet is készíteni, melynek díszes-rajzos, esetenként művészi kivitelű lapját a valéta esten aláírták a résztvevőkkel. Egyes valéta íveken a tulajdonos fényképének is hagytak helyet, így végzés után azt bekeretezve szép emlékként vihette magával. Természetesen őrizhettek még más apróbb tárgyakat: báli meghívókat, invitáló cédulákat, táncrendeket stb., melyek diákéletük fontos eseményeire, rendezvényeire emlékeztettek.

A selmeci diákéletet az összetartozás érzése, a tekintély tisztelete, az egymás iránti barátság jellemezte. Szép példája ennek egy 1903-ban, Selmecen végzett erdőmérnök emlékkönyvébe írt néhány sor: „Együtt éltünk át víg és gonosz időket, együtt kerestük fel

naponta a tudomány csarnokait, együtt áldoztunk Ámornak, egy és ugyanazon angyalba egy időben lévén szerelmesek, mi azonban nem akadályozta, hogy jó barátok maradjunk. Együtt görnyedtünk a dolgozó asztal mellett munka idején, együtt szívtuk szomjas lelkünkbe a tudományokat, együtt fogyasztottunk néha Bacchus nedvet, egy fedél alatt hajtottuk álomra fejünket és pihentük ki a munka fáradsalmát...és mindörökké barátok maradunk.”

Soproni diákélet

Az első világháború eseményei, 1918. november 20-án arra készítették egységes elhatározással a Főiskola ifjúságát, hogy elmenekítse a főiskola minden berendezését, műszereit, gyűjteményeit. A döntés értelmében mintegy 400 hallgató lázas ütemben fogott az értékek csomagolásába. Százzámra került a leltározott anyag ládába, majd lezárás után a vasúti vagonokba. A hallgatóság december 15-én hagyta el az ősi Alma Matert, míg a főiskola tanácsa és személyzetének egy része 1919. április 24-én indult az új otthon, Sopron felé. Az 1919-ben Sopronba letelepedett főiskola ifjúsága, a kezdeti nehézségek után, ismét elkezdte a fiatalság szokásos életét az új székhelyű oktatási intézményben.

Selmeci emlékkönyv (1852-53)

Tablókép (1896/97)

Soproni elhelyezés

Míg Selmecen a hallgatók magánházaknál, úgynevezett kamarákban nyertek elhelyezést, a Sopronba való áttelepülés után mintegy 50 diák kapott internátusi elhelyezést, míg mások házaknál szereztek lakhatást.

1927-ben engedélyezték egy kollégium építését, és 1928 decemberében fel is avatták a *Szt. Imre kollégiumot*. A hallgatóság zöme, csaknem 90%-a azonban továbbra is magánházaknál lakott.

1942-ben tervezték az *Ady Endre utcai kollégiumot*. 1943-ig a tetőszerkezet építéséig jutottak, befejezésére csak a II. világháború után került sor. 1941 és 1946 között működött a Mátyás király utcában a 14 főt befogadó *Erdélyi Diákotthon*.

1947-ben az Ifjúsági Köri épületben alakult meg a *népi kollégium*, mely onnan először a Zrínyi Leánynevelő Intézet egyik szobájába, majd a Deák térre, onnan a Juliáneumba költözött, míg végül a Szt. Imre kollégiumban talált otthonra.

Az 1952/53-as tanévben a régi bencés kolostor Templom utcai épületét is megszerezte a Főiskola kollégiumi célra.

1961-ben a régi kollégium felújításával egy időben megszűnt a Szt. Imre és a Templom utcai kollégium. 1973. december 21-én adták át az egyetem *Új, ötemeletes kollégiumát (Fekete Zoltán kiváló kollégium)*, melyben az erdészhallgatók nagy része is szállást

kapott. 1999-ben a Ruhagyár épületében nyitották meg a rövid ideig működő *Egyetemi Diákszállót*. 2002-ben készült el a Baross utcában, a *Machatsek Gyula kollégium* első szárnya, majd 2007-ben adták át az újabb szárnyat, nagyrészt megoldva az egyetemisták lakhatását.

Ifjúsági csoportok Sopronban

A Sopronba való áttelepülés és elhelyezkedés után lassan megindult az ifjúsági élet is.

Elsőként a hallgatóság 1919. május 5-én jelentette be a rektornak, hogy 3 nappal korábban megalakította a *Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Főiskola Ifjúsági Munkás Szervezetét*.

A főiskola ifjúsága és fiatal oktatói a Tanácsköztársaság idején aktív politikai tevékenységet fejtettek ki. A régi hagyományoknak megfelelően folytatta munkáját az *Ifjúsági Kör*, melyet 1920. március 20-án szerveztek újjá. A Kör ápolta a hagyományokat: balekfogadás, baleknevelés, balekvizsga, balekkesztelés, alkalmi szakestélyek, bálók, betegápolás, temetés és gyász-szakestély, valétálás hagyományát, emellett menza és tanulmányi segélyeket folyósított, működtette a szakköröket, rendezvényeket szervezett, megemlékezett az ünnepekről, stb. A megtisztelő köri elnöki címért évente komoly küzdelmet vívtak a jelöltek.

1920. március végén az ellátási gondok miatt a hallgatóság 2 hétig sztrájkolt, azaz önkényesen távollamaradt az előadásokról.

1921. szeptember 8-án, a megszerzett új otthon elvesztése miatti félelemből is, a diákság egy része aktívan részt vett az úgynevezett Ágfalvi-csatában, melyben egy erdőmérnök hallgató, *Machatsek Gyula* is életét vesztette. Az *Ifjúsági Kör* komoly munkát végzett az 1921. decemberi népszavazás előkészítésében és lebonyolításában.

1931-ben megvásárolták a II. Rákóczi Ferenc utca 13. számú házat és köri épületté alakították. Ezután ebben a köri otthonban élte az ifjúság a klubéletet szervezte és bonyolította rendezvényeit.

1941 tavaszán megalakult az *Ifjúsági Kör Ügyosztályának Kurucdombi Munkacsoportja* a városrészen élő szegények tanítására, segélyezésére.

A Szent Imre kollégium lakói (1942)

1948. május 11-én a kialakult politikai körülmények miatt az Ifjúsági Kör feloszlatta magát, és bekapcsolódott az 1946-ban létrejött *Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szervezete (MEFESZ)* körébe. 1920-ban hagyták jóvá az *Evangélikus Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Szövetsége Soproni Alosztálya* megalakulását.

Tovább működött a *Főiskolai Segélyező Egylet* és a *Menza*. A *Menza*, először a főépület alagsorában volt, 1928-ban átkerült a Szt. Imre kollégiumba, majd a Rákóczi utcába, onnan 1961-ben az Ady Endre utcai kollégium alagsorába, végül 1973-tól az új konyha és menzaépületbe.

Az országban másodikként 1971-ben megalakították a *Soproni Egyetemi Fogyasztási és Értékesítési Szövetkezetet*.

Selmec után Sopronban is életre hívták az *Önképző Kört*. 1926/27-es tanévtől ismét működött az *Ének- és Zenekör*, majd a *Színjátékos Kör*.

Sorra alakultak újjá a vidéki körök: *Alföldi Kör*, *Bánátia Kör*, *Felvidéki Kör*, *Szepesi Kör*, *Tiszavidéki Kör*, *Délvidéki Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Nyugati Bánsága*, az *Erdélyi Kör*, és a *M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Erdélyi Köre*, melyek egyesülve felvették a *Székelly Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesülete Sopron*, nevet. Újjáalakult a főiskolai *Selmeci véncserkészcsapat*. Ezek a diákcsoportosulások évről évre csökkenő létszámmal működtek, mígnem teljesen megszűntek.

1927/28-ban felújították a *Steingrube Nagyközség* (S. Nagyközség, S. Nakközség) intézményét, mely 10 évi példás működés után az 1940-es évek végére elsorvadt. 1950-ben alakult meg a *Dolgozó Ifjúság Szövetség (DISZ)*, mint egységes ifjúsági szervezet, melynek munkájába az erdőmérnök hallgatók is bekapcsolódtak.

Tudományos Diákkör (TDK), az 1952/53-as tanévben létrehozott kör alapítása óta folyamatosan működik. 1956. október 22-én újjáalakult a *Magyar Egyetem és Főiskolai Egyesületek Szervezete (MEFESZ)*, ami 1957 elejéig volt életben.

A *Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ)* 1957. március 21-i megalakulásával, ismét fellendült a közösségi élet. A főiskolai ifjúság is csatlakozott a mozgalomhoz. Kezdetben művészeti csoportok alakultak

Erdélyi Kör tagjai (1925)

Steingrube Nagyközség az 1930-as években

Szepesi Kör a társkörök elnökeivel (1926/27)

a KISZ keretén belül, majd az önképzés jegyében létrejöttek különböző szakkörök és klubok. 1959. március 22-én avatták fel a társadalmi munkában épült *Bors László KISZ Művelődési Ház* (KISZ Ház, Ifjúsági Ház) épületét, ami ezután az ifjúság kulturális életének központjává vált. Kialakították a televízió, zene- és könyvtárszobát, kártya- és sakk-szobát. Ezek az akkori időknek megfelelő, korszerű felszereléssel várták a hallgatóságot. Színvonalas kultúrműsorokat tartottak híres előadókkal, helyet kaptak amatőr színjátszó csoportok, ének- és zenekarok a bemutatkozásra, teadélutánokat és más társas összejöveteleket, pl.: vetélkedőket szerveztek és rendeztek. Az épület háznagy-rendszerű működtetését nagyrészt a klub tagjai végezték. Itt tevékenykedett az

- *Egyetemi Színjátszó Kör* (Egyetemi Színpad: újjáalakult 1955-ben, és azóta kisebb-nagyobb megszakításokkal működik.)
 - *Egyetemi Táncczenekar* (Zenekar: 1957-től, újra alapítva: TENAX: 1983–1985)
 - *Kórus* (Énekkar, Vegyes kar, Kamarakórus: 1973-tól kisebb-nagyobb megszakításokkal)
 - *Ürmös Táncegyüttes* (Ürmös Tánckör Kulturális Egyesület, alapítva 1983-1991, újjáalakulás 2002.)
- Önképzési céllal alakultak a különböző szakkörök, melyek rövidebb-hosszabb ideig működtek, illetve működnek:*

Egyetemi táncczenekar (1958)

Gépkocsivezetés tanulása és jogosítványszerzés (1959-), Fotóklub (1959-), Rajz szakkör (később Képzőművészeti Kör, az 1960-as évek elején alakult), Somogyi klub (1971-), Kollégiumi Stúdió (1971–1992), Egyetemi Pinceklub (1971–2004), Egyetemi Ifjúság Gyakorló Vadásztársaság (1974-), Számítástechnikai Szakkör (1979–1981), Kollégiumi Műhely (=Barkács Szakkör, 1983-), Preparáló Szakkör (Vadgazdálkodási Tanszék keretében: 1983–1985), Bioszféra ismeret spec. kollégium (=Szakkollégium, 1983–1985), Számítógépes Kör (Erdőrendezés Tanszék keretében: 1983–1985), Egyetemi Diák Bibliakör (1985-), Természetvédelmi klub (=Kaán Károly ökolub: 1985–1995, újjáalakult Kaán Károly Erdészeti és Természetvédelmi Egyesület néven 2004-), 128-as (zene) szoba (1986), Soproni Ifjak Bérkilövő Vadásztársasága (2001-).

Az egységes érdekképviseleti szervezet, a KISZ, 1989-es megszűnésével, a hallgatóság igényelte az új diákcsoporthoz létrehozását, illetve a korábban szervezett csoportok újjáalakítását és bővítését. Ezen törekvések egy része időtállóan bizonyult, míg más része rövid idejű működés után megszűnt, esetleg ismét feléledt. Ez utóbbi megállapítás főként a 3–10 hallgató által, a balekoltatás idejére alapított, úgynevezett tanszékekre, baráti körökre, illetve társaságokra, csoportokra érvényes.

Továbbra is működtek a korábbi szakkörök, sőt újabbak is szerveződtek, úgymint:

Múzeumi Szakkör (1989–1995), Világjáró Klub (1994-), Fizika Klub (1999–2001), Fertő Kör (2002–2005), Íjász Klub (2006-), Tarokk klub (2006-), Erdőpedagógiai csoport (2007), Rovarász klub (2007-), Selmeci Akadémiai Kör (2007-), Irodalmi Kör (2007-).

Hallgatói érdekképviseletre szerveződött csoportok:

- *Selmeci Társaság (2006-)=Erdő és Faipari Mérnökhallgatók Selmeci Társasága (1989–2006).* Hallgatói érdekképviseleti csoportként alakult, később ezt a feladatot átruházta a HÖK-re. Intenzív munkát folytat az ünnepek, hivatalos egyetemi és városi rendezvények szervezésében, valamint könyvek reprint kiadásában. Selmecen időnként, Sopronban rendszeresen Halottak Napjára az Egyetem halottainak sírjait rendbe teszi ill.

csokorral díszíti. Szervezi a bálakat és más társas összejöveteleket (pl. történelmi előadás-sorozat, tanulmányutak, fűzőverseny, stb.). Saját könyvtárat tart fent és jelentős korszagyűjteménnyel is rendelkezik.

- *Diákönkormányzat*=Hallgatói Önkormányzat (HÖK) (1991-). Megalakulásával átvette a hallgató-ság érdekképviselőt a Selmeci Társaságtól. Részt vesz rendezvények, diákjóléti ügyek bonyolításában, reprint kiadványok megjelentetésében, tájékoztató és propaganda anyagok kiadásában, stb.
- *IAESTE Soproni Helyi Bizottsága* (1989-) nemzetközi cseregyakorlatok megszervezésére és bonyolítására alakult.
- *BEST Európai Mérnökhallgatók Egyesülete Soproni Csoportja* (1999-). Feladata többek között a nyári egyetemek megszervezése.
- *EHÖK Sport és Kulturális Bizottság*=SKUBI (2005-). A sport és kultúra támogatására alakult, támogatja a tömegsportot, egyetemi lövészversenyt és az Ürmös néptánc tábort.

Közösségi munkát vállaló szervezetek:

- *EFE Meló-Diák Diákszövetkezeti Csoport* (1991-1993),
- *Soproni Felsőoktatási Diák Egyesület* (1995-).

Más, és zömmel társas együttlétre, illetve balek-oktatásra életre hívott körök:

Fröccsöntő Ipari Szövetkezet=FISZ. (1981), majd Fröccsöntő Sasok (1982-), Cél a Béla (1991–1995), Pince klub (1994–1996), TBC=Tömény Baráti Klub (1994–1995), Soproni Sörgyűrók Baráti Társasága, illetve Egyetemi Túléléstani Tanszéke (1994-), Eks RT (1995), Szent Szék (1995), Steingrube Nk.B.T. (1995-), Soproni Kör (1996-), Feleselő Tanszék (1996–1999), Kanszék (1996–1999), MKT azaz Meg Kell Tenni Tanszék és Baráti Társaság (1996–2003), Zúzd a ... Tanszék (1997-), Mobil Tanszék (1997-), Grubenlicht Baráti Társaság (1998-), Villamos Tolótanszék (1998), Rögtönítélő Vésztörvényszék (1999), Zöld b.É.K.A. (1999), Hétmérföldes Tanszék (1999), Gonoszék (1999), Ero.Zi.O Bk. (2000-), Ökör Kör Tanszék (2000-2003), HTC=Hordó Turbulens Club (2000), Leila Baráti Szövetség (2000), Házmaster Tanszék (2001), Virtuális Tanoda (2001), Brennberg-völgyi Magisztrátus (2001.), Most Jó BT.

(2001–2005), Erdész utca (2001–2003), Zöld Ászok Baráti Kör (2002), Heti Ötös Klub=HÖK (2002), Fürgerókalábak BT. (2001–2003), Zöld Matróna-kör (2001), CsillagÁSZOK (2001–2003), Makk 7-es Baráti Társaság (2002–2003), Dzsóköör (2002–2004.), Hét Fehér Holló Baráti Társaság (2002–2004), G pont (2003), Coolminálunk BT. (2003), Utópia TSZ (2003), V.U.K. (2003-), Pentafolium (2003–2004), Maflasarok Baráti Társaság (2003–2004), VT (2003–2005), Dendrológusok Baráti Társasága (2003–2005), Zöld bor-show Baráti Társaság (2003–2006), WANTED Tanszék (2004–2006), Lövésünk-sincs Baráti Társaság (2004), Fák az Erdőben (2004), Agancs Kht. (2004), Bözsi Kerti Baráti Társaság (2004), Rigor Mortis (2004), Kamu Tsz. (2004), Vezérkar (2004), Zöld Borátok Bt. (2004), Ható Kör (2005), Vaddisznók Baráti Kör (2005–2006), Szent Mihály-utca 17 Baráti Társaság (2005–2006), Andante (2005), EKSTázis Tanszék (2005), Cs-alfa (2005), Hogy Legyen Baráti Társaság (2005), Vad-Ászok (2005), Syringa (2005), 7 Vezér Bt. (2005-), Ö.C.S.I. Bt. (2005-), SÖRDÖGÖK Bt. (2005), Bambusz Tanszék (2006), Cseróczy és Helénke (2006), Elborulás Tanszék (2006), Hat Ökör Baráti Társaság (2006), HatTyúk Tanszék (2006), Hepatomegalia BTSZ. (2006-), N.A.Túra Bt. (2006), Selmebizottság Bt. (2006), Szent sö rök (2006), SZESZKTA (2006), Castanea Sativa B.T. (2006–2007), Partizán Bt. (2006–2007),

*Halottak napi megemlékezés
(Selmeci Társaság)*

CimBORA-Fakanalízika Tanszék (2007), Csillagösvény B.T. (2007), ELEK Tanszék (2007), IMS Asztalkör (2007), Nóg-rád-vár (2007), Micsurin Tsz. (2007), Tudós Társaság (2007), Vakarék Bt. (2007), Szakállatok Baráti Társaság (2007).

Sportélet Sopronban

1925-ben szervezték újjá az ősi selmeci sportklubot *Soproni Főiskolai Atlétikai és Football Club* néven. Nagy sikereket értek el az atlétika és tenisz szakosztályok, de működött labdarugó, lövészet, síelés, torna, turisztika, úszó és vívó szakosztály is, a klub keretein belül.

1926/27-ben felépült a főiskolai tornaterem, de sportpálya még nem volt. 1929/30-as tanévtől, tanrend szerint, bevezették a heti 2 óra kötelező testnevelést. A sportkör 1934–1951 között *Soproni Műegyetemi Atlétikai és Football Club* (SMAFC), egyes írárok szerint *Műegyetemi Atlétikai és Football Club* (MAFC) *Soproni Csoportja* néven működött.

Az 1940-es években megalakult a teke, majd az asztalitenisz szakosztály is.

1952-től, mint a Haladás Főiskolai Sportközpont tagja, *Soproni Haladás Sportkör*, illetve *Haladás Soproni Egyetemi Sportkör* néven szerepelt.

Új sportágként bekerült a kosárlabda, röplabda és sakk is. 1955-ben elkezdődtek a kispályás évfolyam-bajnokságok. A kosárlabda csapat 1960–1968 között egy évet kivéve az agrár-bajnokságokon I. helyen végzett, 1965/66-ban NB I-ben szerzett harmadik helyezést és ezzel kivívta a legjobb vidéki csapat címet. A sikeres szakosztály két tagja a nemzeti válogatottba is bekerült. A női kosárlabdacsapat 1968-ban bekerült a NB II-be, a férfi röplabdacsapattal együtt. A sakks csapat 1966-ban második lett a megyei bajnokságban.

1957-től, mint *Soproni Műszaki Egyetemi Atlétika és Football Club* (SMAFC), ért el nagy sikereket az Erdőmérnöki Főiskola 12 népes szakosztálya.

1959-ben a Magyar Honvédelmi Szövetség beindította a lövész kiképzést, 1967-ben életre hívta az *Egyetemi Erdész Lövész klubot* és a *Futódisznó-lövő Szakosztályt*, melynek egyik tagja bekerült a nemzeti olimpiai keretbe.

1960-ban ünnepélyes keretek között ünnepelték meg a tanintézet 100 éves sportkörét, és ugyanebben az évben itt szervezték az agrárbajnokságot. A jubileum évében 9 szakosztállyal, a hallgatóság 60%-át felölelő taglétszámmal működött az egyesület.

1967-ben, nagyrészt társadalmi munkában elkészült a kézilabda kispálya és a röplabda pálya és 1968-ra felépült az új tornacsarnok is.

1970-ben 11 szakosztály (atlétika, kézilabda, kosárlabda, labdarúgás, röplabda, tenisz, asztalitenisz, sakk, sí, természetjáró és vívó) működött a sportkörben. Ekkor kezdték el az igazán aktív tömegsportot, melynek keretében, 5 sportágban (kosárlabda, labdarúgás, kézilabda, mezei futás, asztalitenisz és lövészet) évfolyambajnokságokat is szerveztek.

1972-ben, a sportkörben 25 csapat működött, de a hallgatóság részéről elég nagy passzivitás volt tapasztalható. 1974-re már nagyon kevés igazolt tagja volt a körnek, ami a korábbi sikereket tekintve vizszalépést jelentett a sporttevékenységben, és télidőben csak az asztaliteniszt gyakorolták a hallgatók. A nehéz időkben, és azok elmúltával a sportágak, és ezekkel együtt a SMAFC taglétszáma fokozatosan tovább gyarapodott, így helyet kapott a szakágak körében a tájfutás (1973-), karate (1981-), aerobic (1984-), lovászat (1985-), vitorlázás (1986-).

Az 1986-os évektől egyre kevésbé kapott súlypontos szerepet a sport.

1996-tól félévente 10 alkalommal kötelező az uszoda és kondicionáló terem használata. Ez azonban rendkívül kevésnek bizonyult.

1998-ban megalakult a *Soproni Felsőoktatási Sport és Szabadidő Egyesület Tájfutó és Marathon Osztága*. Ez évtől kezdődően nem talál legyőzőre az Egyetem kosárlabdacsapata az agrár sportnapokon, és 2001-ben ismét bekerült a csapat a NB I-be.

A hallgatóság panaszkodott, hogy a sportcsarnok bérbeadása miatt gyakorlatilag az egyetemisták azt nem használhatják. Az órarendben, a heti 2 órás keretben, tanrendben 2000-ig szereplő Testnevelés keretében, sportcentrumi bérletet vehetett igénybe a hallgatóság. 2002-ig még a Tanrendben szerepel a testnevelés, de óraszám nélkül, azután 2004-től már csak fakultatív tárgy. A tömegsport a kispályás sportokra korlátozódott. Az ún. „*Dühöngő Kupa*”

kispályás labdarúgó versenyt bonyolít 4 felsőoktatási intézmény közreműködésével a regionális sportnapokon. Az egyetemi „*Dühöngő Kupa*” a labdarúgás, röplabda és kosárlabda sportágakat, a „*Dühöngő Kupa Light*” a sakk, kártya és amőba gyakorlóit versenyezteti. Megrendezik az Egyetemi Lövészversenyeket is.

Az utóbbi években az órarendből kikerült a testnevelés, mivel a tárggyal kredit pont nem szerezhető, így a sport gyakorlása csaknem teljesen a hallgató akaratától függ.

Hallgatói rendezvények Sopronban

A szervezett diákcsoportok részt vettek a város kulturális életében, sőt saját maguk is szerveztek olyan eseményeket, melyekre várták a soproni polgárokat, sőt voltak olyan összejövetelek, melyeket a lakosság igénye miatt hoztak létre.

Ilyenek voltak:

- 1925 és 1948 között, a háborús éveket kivéve, az Ifjúsági Kör által szervezett december 8-i hangversennyel egybekötött irodalmi estélyek, álarcos bállok, márciusi műkedvelő színi előadások, októberi ismerkedési estélyek, március 15-i ünneplések és emlékestélyek, május 12-i újonnan választott vezetőséget bemutató estélyek, és búcsúestélyek kerültek megrendezésre.
- 1928–1943 között sikeresek és közkedveltek voltak a Steingrube Nagyközség futballmérkőzései, majálisai, juniálisai, disznótoros báljai.
- Jelentősebb évfordulók ünneplése is szokásos, nevezetesen a II. világháború előtt: március 15., a világháború után: március 15., március 21., május 1., április 4., november 7., 1989 után: március 15. és október 23.
- Évenként sor kerül a balekfogadásra, oktatásra, vizsgára, keresztelésre és a Katalin napja körül megtartják a balekbált.
- Évente megrendezik (esetenként karnevállal) a ballagást, és a Valéta bált.
- Több alkalommal került megrendezésre a vidám műsoros Mikulás est is.
- A színjátszó kör, a kórus, a zenekar és a tánckar rendszeresen szerepelt az Ifjúsági Házban, a vá-

14. oldal képei:
SFAC versenyzők (1925)
100 éves sportkör (1960)
Bajnok kosárlabda csapat (1963)

XIII. Agrár Sportnapok (1969)

- rosi rendezvényeken önállóan vagy más csoportokkal együtt.
- Aktív hallgatói közreműködéssel szerveztek műsoros könyvbemutatókat, 1960-tól a felépült Ifjúsági Házban rendszeresen klubestek, kultúrműsorok, filmvetítések várták a hallgatóságot.
 - Kulturális seregszemlék, diákszemináriumok (így az Erdőmérnökhallgatók I. Nemzetközi Diákszeminárium, Erdő- és Faipari Mérnökhallgatók Nemzetközi Diákszeminárium, Országos Tudományos Diákköri Konferenciák, Egyetemi Napok, Selmeci Diáknapok stb.) versenyek (pl.: Unicum Cup Nemzetközi Erdész Szakmai Verseny, különböző sportágak versenyei stb.), az évenkénti Erdészeti és Faipari Állásbörze, újabban a Szarvasbögő Verseny, a Magyar Költészet Napja alkalmából rendezett irodalmi műsor, stb. színesítik a rendezvények palettáját.
 - Országos érdeklődést váltott ki az ősi selmeci szakok összetartozása jegyében az 1989-ben Miskolcra Sopronba tolt bányászcsille, „Ede” fogadása, ünnepélyes átvétele és keresztelése, és viszonzás-ként, 2002-ben egy hallgatók által készített, díszes faragású farönköt Miskolcra, majd 2006-ban egy másikat Selmecebányára toltak.

Diákújságok és más hallgatói kiadványok Sopronban

Selmechez hasonlóan, Sopronban is módot talált a hallgatóság arra, hogy irodalmi és képzőművészeti tevékenységgel foglalkozzon a tanulmányi kötelezettségei mellett. Ennek bizonyosságául szolgálnak az általuk megjelentetett különböző nyomdaipari termékek.

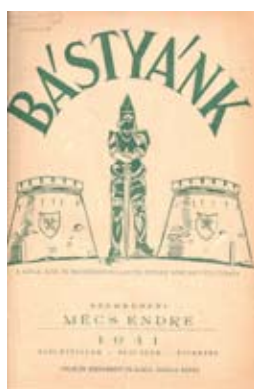
Újságok:

1919-ben Selmecekről a Főiskola áttelepült Sopronba, ahol az új otthon megtalálása és a politikai helyzet konszolidálódása után, az ifjúság írói buzgalma újabb és újabb diákújságok kiadásához vezetett. A kiadványok felsorolása időrendi sorrendben történik, a megjelenés első alkalmát figyelembe véve. Azok az újságok, melyek kezdetben az Egyetem hivatalos lapja mellékleteként jelentek meg, de később önállósodtak, külön szerepelnek.

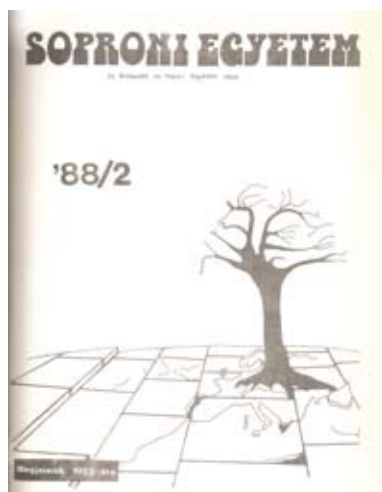
- *Lila Zongora*: a soproni Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola hallgatóinak irodalmi–művészeti lapja. 1923. december és 1924. március között összesen 5 száma jelent meg. Az irodalmi jellegű, verses–prózás kiadvány újjáélesztésére Sopronban, a Nyugat-Magyarországi Egyetemen tettek erőfeszítéseket, melynek keretében, az A5-ös méretben kiadott újság 2001 és 2003 között összesen 4 számban jelent meg, 2007-ben egy újabb példánya is napvilágot látott.
- *Genter*: a főiskolai Szt. Imre Kör kiadványa. A kedélyes hangvételű, gazdagon illusztrált lap, az egyetemi történeteket és visszasságokat mutatta be és taglalta. 1929-ben indult és 1932-ig összesen 5 száma jelent meg. 1934-ben egy újabb száma került ki a nyomdából.
- *Steingrubeni Bakter-kürt*: a Sopronban újjáéledt Steingruben Nagyközség által kiadott „*politikai, közgazdasági és országos érdeket szógáló orgánium, melből megtudatik mi történik ott, meg a környéken*”. Egyetlen száma 1931. január 13-án jelent meg.
- *Bástyánk*: a bánya-, kohó- és erdőmérnök hallgatók Ifjúsági Köre havi folyóirata. Az Ifjúsági Kör által szerkesztett lap korhű képet vázolt az akkori társadalmi, tudományos, irodalmi és művészeti eseményekről, valamint Tanintézetünk ügyeiről, a hallgatók tevékenységéről, az Alma Mater történetéről és más dolgokról, szöveges, rajzos, fényképes illusztrációkkal. A havi rendszerességgel kiadott újság első száma 1941. november, az utolsó 1944. augusztus–szeptember jelölésű.
- *Életünk a vizsgák tükrében*: Az Egyetemi DISZ Bizottság és Tanulmányi Osztály kiadványa. A lap a hallgatóság részére összefoglalóan adott tájékoztatást az aktuális tudnivalókról. Összesen 4 száma jelent meg 1952–53-ban.
- *Soproni Egyetem*: a Soproni Egyetem hivatalos lapja. Stencilezett, majd később nyomdai úton előállított újság. A hallgatóság igényei szerint, az egyetemi–főiskolai élettel, a tanulással, sporttal, kulturális eseményekkel, történeti visszpillantásokkal, humorral, stb. foglalkozott. A különböző és nagyon sokféle borítóval megjelentetett lap kiadója a Dekanátus, a Párt, DISZ, Szakszervezeti

- Bizottság és a Tanulmányi Osztály, majd a KISZ Bizottság. 1953 októberében indult és 1959 októberében szűnt meg. *Különkiadása*: Felhívás (1954).
- *Vizsgahíradó*: Kiadta az Egyetem DISZ Bizottsága. Az egyetemi hallgatók vizsgákon való szerepléséről, a vizsgaeredmények tanulságairól (1956).
 - *Soproni MEFESZ Híradó*: Összesen 3 száma jelent meg (1956).
 - *Egyetemi Híradó*: kiadta a Soproni Egyetem KISZ Bizottsága. A lap a fontosabb eseményekről és programokról tájékoztatta az érdeklődőket. (1957–1958).
 - *Főiskolánk*: az Erdőmérnöki Főiskola hivatalos lapja. Színes, majd fekete-fehér borítóval, rajta tartalomjegyzékkel jelent meg, 1959 és 1962 között. Kiadta a Főiskola KISZ Bizottsága.
 - *Soproni Egyetem*: az Erdészeti és Faipari Egyetem hivatalos lapja. Rendkívül változatos borítólap-pal és kiadóval megjelent egyetemi újság kiadása 1962-ben indult és 1994-ben fejeződött be.

Különkiadásai, tematikus számai: Egyetemi Hírek (1975–1979), KISZ vezetők választása (1982–1984), Soproni Egyetem ünnepi kiadása a magyar szabadságharc 125. valamint Petőfi Sándor születésének 150. évfordulójára (1983), Jubileumi szám (1983) Balekújság (1983-) A4-es formátumban, tartalmazza a balek tudnivalóit Selmecről, Sopronról, az Alma Materről (az egyetemi elhelyezkedésről, az oktatásról, hagyományokról, ifjúsági csoportokról, stb.) közvetlen, vidám hangú szöveges-rajzos összeállításban. Ifjúsági Parlament (1984, 1988), Tudományos Diákkör (1984, TDK'85), A montanisztikum hazai oktatásának megkezdése 250. évfordulójára (1985. IX. 11.), Múzeumi különszám (1985), Műszaki felsőoktatásunk 250 éves (1985), Dr. Németh András 1939–1986 emlékszám (1986), Természetvédelmi különszámok (Kaán Károly Ökoclub szerkesztésében) (1986–1989), Művelődés- Közéleti-Terepgyakorlat (1987), Oktatási különszám (1989), Szabó Dezső emlékszám (1989), A Helyzet: a Kaán Károly Ökoclub lapja. (1989-1992) Tematikus számok, melyek az erdész szakma különböző ágaival foglalkoztak. „Az „ágfalvi csata” és a „soproni népszavazás” 70. évfordulójára (1991), IV. Selmeci Diáknapok Sopron (1994).

Rönktolás (2002)
Lila zongora
Bástyánk
Főiskolánk

Soproni Egyetem

- *Horribile Dictu*: a valetánsok évente kiadott újságja, kezdetben a Soproni Egyetem mellékleteként, majd önállóan. A lapot a végzősök szerkesztik és állítják össze, tanulmányi éveik egyetemi és Sopron városa történeiről, mókás, verses, prózás, rajzos összeállításban. (1971-ben indult, kezdetben a két kar közös gondozásában, később, 1984-től karonként külön-külön, de nem került minden évben kiadásra.)
- *Esti nyúz*: egyesített szakestély lap, I. évfolyam 1. és egyetlen száma, mókás beköszöntő (1975).
- *Ászokcsavar*: erdész firmák lapja. Kezdetben a Soproni Egyetem mellékleteként, majd önállóan került kiadásra. Először 1977-ben jelent meg, de nem adták ki minden évben.
- *Paksa-Méta*: az V. Megyei Egyetemi-Főiskolai Találkozó alkalmából kiadott újság. (1983).
- *Facsavar*: faiparos firmák lapja, melyben erdész vonatkozású cikkek is helyet kaptak, megjelent a Soproni Egyetem mellékleteként, illetve önállóan. A firma évfolyam által összeállított, a város és az oktatás-tanulás visszasságait bemutató kiadvány. Megjelent 1984–1990 között.
- *Brennbergi sokoldalú MEFT*: a magyar egyetemisták és főiskolások Brennbergbányára szervezett programját és tudnivalóit tartalmazó egyszerű kiadvány (é.n.).
- *Fertődi Diák Kurir*: az Egyetemi és Főiskolai Diákújságírók Találkozásának alkalmi lapja. A kiadvány részletesen ismerteti a szakmai és kulturális programokat és azok helyszíneit. (1986).
- *Egyetemi és Főiskolai Kulturális Napok*: az nLapok alcímet viselő kiadvány a programokról, kiemelten a zeneiekről (pop, jazz, rock, country) ad tájékoztatást. (1986).
- *Köl(l)ök*: a magyar Egyetemisták és Főiskolások Találkozására kibocsátott, vidám, szöveges-rajzos kiadvány (1988).
- *Az Egyetem*: a hallgatók szerkesztésében készült lap tájékoztatott az egyetemi határozatokról, személyi és tárgyi változásokról, aktuális egyetemi hírekről (hallgatók szerepléséről a különböző rendezvényeken, meghívott előadókról és előadásaikról, kiállításokról, sporteseményekről stb.) (1989–1992).
- *Soproni Műhely*: a Soproni Egyetem lapja 1995–1999 között. A diákújság 58 oldal terjedelemben, A/4-es méretben, karton kötésben került kiadásra. *Különkiadása*: a soproni népszavazást eredményező ágfalvi csaták 75 éves évfordulójára (1996).
- *Soproni Sufni*: a Soproni Egyetem alkalmi közéleti lapja. Kiadta a Hallgatói Önkormányzat. Az újság 1996-tól kezdődően 4 évfolyamot ért meg. *Különkiadása*: Amit egy baleknak tudnia kell (Fröccsöntő Sasok, 1996).
- *Egy bALEK tudnivalói*: az első szám kiadását két hallgató, a második, átdolgozott kiadást a Selmeci Társaság jegyezte. A füzet részletesen tárgyalja mindazt, amit egy soproni egyetemistának tudnia illik és kell (1998-1999).
- *Nyugati Sufni*: a Nyugat-Magyarországi Egyetem közéleti lapja. A Soproni Sufni utódlapja. 2000 februárjában indult, és összesen 8 száma jelent meg.
- *Vivat Academia*: A Nyugat-Magyarországi Egyetem lapja. Az A/4 méretű, színes borítójú, változatos tartalmú újság az Egyetem karainak nyújt lehetőséget a bemutatkozásra. 2003 májusától jelenik meg, a tervek szerint évente 6 alkalommal. Szerkesztése és kiadása Sopronban történik.

Hallgatói kiadványok

A diákság szívesen jelentetett meg, illetve ad ki számára érdekes irodalmi műveket. Így eredeti és reprint kiadások is megtalálhatók a kiadványok között.

Könyvek:

- *Ruzsinszky László: Tempus* (2. kiadás). Sopron, 1932. A M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Ifjúsági Kör kiadása.
- *Emlékezés* (1921–1931). (1. kiadás). Sopron, 1932. A M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Ifjúsági Kör gondozásában.
- *Ostoros György: Az én világom.* (Versek.) Sopron, 1942. Bánya-, Kohó- és Erdőmérnök hallgatók Ifjúsági Köre kiadása.

Reprint könyvek:

- *Ruzsinszky László: Tempus.* Sopron, 1998. (Selmeci Társaság kiadása).
- *Tassonyi Ernő: Aki a párját keresi* (2. kiad.) Sopron,

- 1998. (Fröccsöntő Sasok Baráti Társasága kiadása).
- *Roth Gyula: Erdőműveléstan II.* Sopron, 1999. (Selmeci Társaság gondozásában).
- *Sík Lajos: Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémiaán.* Sopron, 2000. (Selmeci Társaság kiadása).
- *Ruzsinszky László: Tempus és Ki gondol arra?* (II. jav. kiadás). Sopron, 2001. (Selmeci Társaság kiadása).
- *Gr. Zichy Géza: A leányvári boszorkány.* Sopron, 2001. (Fröccsöntő Sasok Baráti Társasága kiadásában).
- *Kosáryné Réz Lola: Selmeci diákok.* Sopron, 2004. (Selmeci Társaság gondozásában).
- *Ruzsinszky László: Tempus.* Sopron, 2006. (Selmeci Társaság kiadása).
- *Tassonyi Ernő: Aki a párját keresi.* Budapest, 2006. (Fröccsöntő Sasok Baráti Társasága kiadványa)

Képes levelezőlapok:

A II. világháború előtt kiadtak fekete-fehér képeslapokat az Ágfalvi-csata emlékére, újrarajzoltak több selmeci lapot és azt nyomtattatták ki. 16 féle új baleklapot, 16 féle úgynevezett főiskolás lapot és a Ruzsinszky-könyv rajzainak reprot is felhasználták képeslapként. A későbbi időszakban számos reprint képeslap került kiadásra és megjelent egy hallgató rajzainak felhasználásával a „Balek tizparancsolat” is.

Soproni nótáskönyvek

Az ifjúság a kellemetlen történelmi események ellenére sem felejtett el közös éneklésekkel szórakozni. Sopronban, a kezdetben csaknem teljesen német nyelven intonált énekeket, fokozatosan magyáritották, mígnem manapság teljesen a magyar nyelv uralkodik a nótákban. A Selmecről hozott diáknótákat az Alma Mater új otthonában rendre kiadták, sőt újabb és újabb szerzeményekkel bővültek.

Az énekes könyvek zöme „*A mi nótáink*” címet viseli. A Sopronban kiadott nótáskönyvek megjelenési évei a következők:

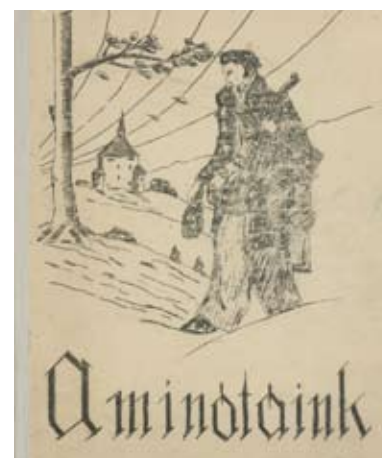
- 1921 – Kézzel írott, kottás kiadvány 64 német, 9 magyar dallal.
- 1924 – Az 1921. évi második kiadása, 66 német, 9 magyar énekkel.

- 1931 – A nagyformátumú, kézzel írott, rajzos, kottás könyv 1 német, 68 német–magyar és 10 magyar nyelvű dalt tartalmaz. A kis formátumú könyvben 80 dalszöveg van német és magyar nyelven.
- 1938 és 1939 – Mindkét kiadás 45 magyar nyelvű szöveget mutat be.
- 1943 – A kiadott könyvecske 44 magyar nyelvű nótát tartalmaz.
- 1955 – 55 magyar diákdalt tartalmaz.
- 1972 – A szöveges könyvben 34 magyar dal található.
- 1973 – Kottával ellátott, 83 magyar diáknótát tartalmazó könyv, melynek elkészült egy gazdagon illusztrált változata is néhány példányban.
- 1990 – A kiadásban 168 kottázott nóta, melyeknek címsora németül is felírásra került.
- 1999 – Az 1990-es évi könyv második kiadása.
- 2002 – Kottával, 184 dallal. (Megjegyzés: 1924 és 1945 között kiadott daloskönyveket az Ifjúsági Kör gondozta.)
- 1938 – *Mi nótáink* (28 dalszöveggel).
- 1955 – *Nótáinkból I. rész* (DISZ Szervezet kiadása 57 magyar énekkel).
- 1969 – *Diákdalok* (Országos diáknapok alkalmából).
- 1972 – *Nótáink* (Diákszeminárium alkalmából).

Diákhagyományok

A Selmecen működő felsőfokú tanintézet diáksága körében számos szép szokás, a diákéletet színesítő momentum alakult ki, és került rendszeresen megtartásra. A közösségi összejövetelek: szakestélyek, bálók, ünnepek, a közös éneklés, az egymás segítése, de ugyanakkor megviccelése, mind-mind hozzájárult a hagyományok kialakulásához.

A legifjabb diákok a pogányok, majd keresztelezés után balekok voltak, akikből másodévesen kohlenbrennerek (szénégetők) váltak, harmadévesen firmákká értek. A végzős hallgatók a valetánsok voltak. Ez az állapot egyben meg is határozta a hallgatók egymáshoz való viszonyát. E szokások megőrzését az *Ifjúsági Kör* felkarolta és támogatta. A kör kényszerű megszűnése után a hagyományok ápolása is betiltásra került, és csak titokban tar-

Soproni Műhely
A mi nótáink (1931)
Nótáink (1972)

tottak ilyen jellegű összejöveteleket, azokat is csak korlátozott létszámmal. Az 1950-es évek végére kezdett oldódni a hangulat és fokozatosan, egyre bővülő tartalommal kerülhettek vissza a soproni diákéletbe, a mai igényeknek is megfelelő, haladó, selmeci hagyományok. Napjainkra számos új elemmel bővülve élnek ezek a szép, ifjúságot összekovácsoló, értéket képviselő diákszokások.

Formaruha: a mindenkori összetartozást szimbolizálja. 1948-ig volt használatos a selmeci típusú walden és atilla, a hozzájuk tartozó sapkával, illetve csákoval és karddal. Az atilla drága ruhadarab lévén, csak kevés hallgatónak adatott meg, de a waldent széleskörűen viselték. 1971-ben Magyarország rendezte az I. Vadászati Világkiállítást, és ekkor kérvényezték a hallgatók, akik aktív részesei voltak a rendezvénynek, hogy engedélyezzék ismét a walden viselését. Kétféle formaruha közül a selmeci típusra szavazott a hallgatóság, így, ettől kezdve, a másodéves hallgatók jogosultak hordására. Selmeci szokás szerint, többen firmáiktól öröklik meg e ruhadarabot, melyen egyre több fleck (folt) takarja a viselés nyomait, illetve díszíti a ruhadarabot. Sopronban egyes évfolyamok egységes évfolyam címet (karpajzsot) készítettek, melyet a két világháború közti időben a bal karjukon viseltek, az új waldenen ez a jobb karra kerül, mert a bal karon az elvégzett féléveket mutató szemeszter pajzs kerül elhelyezésre. Egyre több waldenen látni újabban komoly, kítűzőkből álló „gyűjteményeket”, és más szakok gombjait is.

Balekélet: a leérettségizett, és az Erdőmérnöki Karra felvett hallgatókat, a Firmák által szervezett programnak megfelelően, pogányként vezetik be a selmeci hagyományokba.

Balekfogadás: a Sopronba költözés utáni években jellemző volt, hogy a frissen idekerülő hallgatót a városban jól megjárta vezették el szálláshelyére. Mostanság ennek sokkal nagyobb a felhajtása, mert a firmák az állomáson (korábban már a Sopron közeli városok állomásain is) kihelyezett plakátokkal, ál-oktatókkal, szekerekkel várják az érkezőket és a csomagokkal teli járgányokat, nagy derűltség közepette végigvonszoltatják velük a városon, keresve a kollégiumba vezető utat.

Balek-oktatás: célja az újonnan érkezettekkel megismertetni a várost, az Egyetemet, a diák-hagyományokat és a legfontosabb nótákat, valamint megtanítani nekik a közösségi viselkedés főbb szabályait és a legfontosabbat, a „*balek tízparancsolatot*”. Korábban ezt az oktatási idő elején, szabad délutánonként, manapság már 1 héttel az oktatás megkezdése előtt, az úgynevezett balek-héten teszik meg. Az oktatásban résztvevők kítűzhető névtáblát, esetenként feliratos pólót is kapnak, hogy könnyen felismerhetőek legyenek. Az utóbbi 25 évben balekújságok is segítik őket az eligazodásban. A közös énektanulást a nótáskönyvek könnyítik meg. Az ismerkedésben való elmélyülést a firmák által kisebb létszámmal szervezett „tanszékek”, társas körök, kisebb diákcsoportok segítik, melyek közül az elsőéves maga választhat. Az elsőévesek a frissen megszerzett tudásukról „zárthelyi dolgozat” keretében adnak számot, melynek kiértékelése sok élcelődésre adhat lehetőséget.

Balekvizsga: az Ifjúsági Kör működése idején a firmák népes társaságában, a kör egyik tágas helyiségében folyt a vizsgáztatás. Később a KISZ-ház vagy egy-egy nagyobb tanterem adott helyet a mókás feladatokat végrehajtani óhajtó vizsgázóknak. A 6-8 tagú vizsgabizottság („dékáni hivatal”), riasztó dekoráció mellett faggatja a delikvenseket, a jól teljesítőket sűrűn utóvizsgára ítélve, melyet csak Bárcával és fokozódó mennyiségű sörökkel válthat meg a vizsgázó. Végül az Index is aláírásra kerül.

Díszbalek: az Ifjúsági Kör tagjai, az általuk kiválasztott elsőévest, egy beavatott idősebb hallgatóhoz, vagy egyetemi alkalmazotthoz, azaz egy álprofesszorhoz küldték kérelemért és szónoklatban követelték tőle a történetek beszámolóját. Manapság a díszbalekot a balekság képviselőjeként választják különösebb felhajtás nélkül.

Balekkeresztelés: ezzel a ceremóniával válik a hallgató valódi egyetemi polgárrá. A keresztelés a balekkeresztelő szakestélyen történik, melynek szigorú koreográfiája most is él. Amióta a Karnak női hallgatói is vannak, azóta a keresztelés, fiúsítással kezdődik. Ennek során a leányokat különböző feladatok végrehajtására, illetve kérdések megválaszolására kötelezik, majd borotvahabbal bekenik,

„Megkereszteltek”
Magántaxi
„Mit hoz a Balekcsősz?”
Balekoltatás
Karnevál (1926)
Vizsgabizottság

Szakestély (1940)

Valétálás (1990)

Balekbál (1940)

megborotválják, fiúnevet adnak nekik és átadják a bizonyítványt, mely felhatalmazza őket a férfias viselkedésre. Ezt követően a kötelező „*Mi tündöklik ott fenn...*” kezdetű nóta hangjai mellett a balekcsősz fülüknél fogva bevezeti a keresztelendőket, akik két-két firmát felkérnek keresztszülőnek. A választott Keresztapák és Keresztanyák sörrel megkeresztelik Bacchusnak, Ceresnek és a többi pogány istenek nevében, igazi nevet, (alias nevet, vulgót) adva a baleknak. Ezután átugorva a farbőrt, egy slukk pipát, és kormozott törülközővel való arcszárítást tudhat magáénak az ifjú balek. Az eseményről rendszerint keresztlevelet is kapnak. Az utóbbi években szokássá vált a feliratozott emlékpohár vagy korsó, mely a keresztelés emlékére készül. A vidám hangulatú szakestélyen számos hozzászólás, nóta hangzik el.

Ismerkedési szakestély: az Ifjúsági Kör szervezte ezeket az összejöveteleket, melyen bemutatták a díszbalekot is a felsőbb éveseknek, de manapság ezt már nem tartják.

Balekbál: Katalin napja körüli időben kerül megrendezésre, melyen hagyományosan az egyetem oktatói is részt vesznek. A báli meghívóban, a szükséges tudnivalók mellett, rendszerint felsorolják a balekok nevét is. A nyitótánc után a díszbalek engedélyt kér a bál megnyitására. A Rektor köszöntő szavai után, a díszbalek elsőként a Rektor feleségét kéri táncra, majd a nyitótáncot járók és a jelenlévők is csatlakoznak hozzájuk.

Szakestélyek: a fiatalság mindig talál alkalmat, okot és lehetőséget arra, hogy együtt töltsék szabadidejét közös nótázással és ivással. Az *Ifjúsági Kör*, és az azon belül működő más diákcsoportok is, és a mai évfolyamok és társaságok is rendeztek, és tartanak szakestélyeket. A zártkörű rendezvényen invitáló cédulával lehet részt venni, és minden megjelent azonos elbírálásban részesül, kortól, rangtól függetlenül. A szakestélyek hivatalos menetének kezdetét az elnökválasztás jelenti. A szakest közfelkiáltással választja meg az *elnököt* (praeses), akinek személye ettől kezdve „*szent és sérthetetlen*”. A jobb vállon átvett fehér szalagos elnök jelöli ki a további szalagos tisztségviselőket: a *háznagyot* (major domus), aki világoskék

szalagot visel és felelős a szakestély zavartalan lebonyolításáért, a *nótabírót* (cantus praeses), aki a dalok intonálásáért felel és piros szalagot visel, a *viszshangot* (contra punkt), aki bal válláról átvett sárga szalagot hord, feladata, hogy az elnök szavait visszhangozva, azokat mindenkire eljuttassa. Esetenként, ha a részvevők között keresztetlen pogány is van, kijelöli a fekete szalagos *balekcsőst* (fuchs major), aki a pogányok gondját viseli. A karok himnuszainak elhangzása után az elnök utasítja a háznagyot a házirend ismertetésére, amely az estre vonatkozó viselkedési szabályokat tartalmazza. Az elnök valamint a résztvevő legidősebb firma aláírása után a házirend hivatalosan életbe lép. A háznagy jelöli ki a többi, nem szalagos tisztségviselőt, így a *konzekvenciát*, akinek feladata az esetleges elnöki tévedéseket néhány korty sörrel korrigálni, az *etalon-részeget*, akinek egy a szakest által jóváhagyott nyelvtörőt kell elmondania, s ha ez nem sikerülne, akkor az a szakest végét jelenti. A major domus nevezi meg a szalagos tisztségviselőket, illetve a szakestély *garatóereit*, akiknek a feladata a szakest folyamatos ellátása, valamint a *fuvarosokat* (fuhrwerk), akik az esetlegesen bizonytalan léptű résztvevőket a szakestélyről hazakísérik. Egyes összejöveteleken (pl. balek keresztelő, firmaavató, valéta szakest) krampampuli-főző mestert is kijelölnek. Ezután kerül sor, a házirendnek megfelelően, az elnök engedélye alapján a komoly és vidám hozzászólásokra, illetve azok között, az ismert nóták közös éneklésére. A hivatalos rész zárásaként korábban a „*Mindnyájan voltunk egyszer...*” című dalt énekeltek, manapság inkább a „*Gaudeamus*”, a „*Ballag már...*”, a „*Visszapillantás*”, vagy a „*De most már elmegyünk...*” című nóták hangzanak el. Ezzel a szakestély hivatalos része lezárul, de ezután, és rendszerint még kötetlenül tovább tart a társas együttlét. *Szokásos szakestélyek*: balek keresztelő, balekszámoló (februárban), Staféta átadó (ősz), Waldenavató (tavasz), Firmaavató, Felező, és Valéta. *Alkalmankénti*: egy-egy ritka esemény örömeire, tiszteletére, vagy emlékére. Ilyen. pl.: a Hagyományápoló, a Selmeci, a Gyászszakestély, stb.

Valétálás: a búcsúzás időszaka a Valéta szakestélyllyel (Valéta–Szalagszentelő est, Szalagavató szakest, Szalag- és Korsóavató szakestély) kezdődik, amikor a végzős hallgatók feltűzik karszalagjukat, melyet korábban egy kedves leány hímzése díszített, az 1960-as évektől pedig az évfolyam által elfogadott azonos mintával készítene. 1971-ben hozták divatba a valéta korsó intézményét, mely azt jelenti, hogy évente más-más formájú és díszítésű korsót kap minden valetáns. Éjfélkor az Ifjúsági Ház előtti hattűszobor kerül megtollazásra, és néhány éve más dalok mellett, elhangzik az új keletű, két hallgató által írott „*Hattű-tollazó*” nóta is. A hagyományos valétálás (ballagás) egy rövid időszakot kivéve a karnevállal kezdődik, mely maskarás felvonuláson az egyetemi és a városi visszasságokat mókázzák ki a hallgatók. A karnevál útvonala megegyezik a ballagás útvonalával, de végállomása nem a Fő tér, hanem az Egyetem. Este, már sötétedéskor kezdődik a búcsúztatás az Egyetem főépülete előtt, majd nótaszóval, bányáslámpás, szalamanderes felvonulással, fáklyás kísérettel vonulnak a valetánsok a polgármesteri hivatalhoz, ahol a város búcsúzik volt diákjaitól. Az est fénypontja a Valéta bál, melyre díszes meghívóval lehet bejutni. A balek bálhoz hasonló forgatókönyvű rendezvény azzal egészül ki, hogy éjfélkor a szakok himnuszai eléneklésével a valéta szalag levételére is sor kerül, és újabban a Hűség kapu át megtörténik a Firmák kirugdosása.

Temetés: az egyik legmeghatóbb eseménye a diák-hagyományoknak, amikor egy-egy elhunyt oktatót, vagy diáktársat kísér a hallgatóság utolsó útjára. Díszőrséget álló hallgatók tisztelegnek a koporsó mellett, majd a klopacska ütemes kopogtatása mellett helyezik örök nyugalomra. A temetés napján ez elhunyt emlékére Gyász-szakestélyt tarthatnak, mely rendkívül rövid és szigorú rendű, és a végén néhány korty sör után az emlékkorsókat eltörik, hogy abból már soha ne ihasson senki. A letört korsófület pedig ki-ki megőrzi.

Köszönés: A Selmecről hozott „*Jó Szerencsét!*” Sopronban tovább él, olyannyira, hogy az újabban életre hívott szakok hallgatói is így köszöntik egymást és oktatóikat. Ezt, az Alma Materben megszokott kö-

Hattűtollazás

szöntést viszik magukkal a végzett erdőmérnökök, és szakmai pályafutásuk ideje alatt is így üdvözlik a szaktársakat, esetenként kiegészítve az „Üdv az Erdésznek!” formával. Ez a köszönésforma azért is nagyon praktikus, mert nem tesz különbséget nemek és rangok között, hanem megadja a tiszteletet az üdvözöltnek. Ez a régi hagyomány-tisztelet teszi

lehetővé azt is, hogy munkahelyi körülmények között a fiatal mérnök (a balek) bátran szólíthatja idősebb mérnöktársát (a firmát) bátyámnak, bácsinak, anélkül, hogy ez bármiféle sértődést okozna. Az ilyen kedves, baráti megszólítás pedig közelhozza egymáshoz a szaktársakat, és segíti a munkában, valamint a gyakran oly szükséges kompromisszumok megkötésében.

Emlékek a soproni diákéletből

A hagyományok ápolása során, a szakestélyekre történő meghívás úgynevezett *Invitáló cédulákkal* történik, melyeket az alkalomra készített sörösüveg címkékkel, söralátétekkel, korsókkal, vagy poharakkal együtt megőrizhet az azon résztvevő. A diákélet ideje alatt számos bálon is részt vehet egy soproni hallgató, ezek meghívói, táncrendjei, kitűzői, ugyancsak kellemes emlékeket ébreszthetnek birtoklóiban.

A diákéletéről és más eseményekről készült képeslapok ugyancsak szép emlékeket jelentenek az ide járó diákoknak.

A firmák által a balekjuknak átadott walden esetében, az esetlegesen meglévő évfolyamcímert levették és eltették, a Tempus foltos waldent is megőrizték tulajdonosai.

Ugyancsak személyes jellegű ereklye a valéta szalag, és az évfolyam által készítettetett tabló másolata is. Többször is megpróbálták felújítani az *Emlékkönyv*, *Valéta könyv*, *Valéta ív* hagyományát is, de ezek csak időnként kerültek megvalósításra.

A diákélet minősége, illetve a haladó, az adottságokhoz alkalmazkodó, és folytonosan kis mértékben változó hagyományok ápolása egyén- és csoportfüggő.

Hogy ki és mennyit tapasztal és nyer ezekből a történetekből, nagyrészt saját magán múlik. A megszerzett tudás tulajdonképpen ki-ki jövőbeli útját is meghatározza, hiszen a Selmecről származó alapelv, az egymás megértése, elfogadása, segítése, kiállítás egymásért és egymás mellett, egy értékesebb, tartalmasabb életvitelhez segítheti 200 éves Alma Materünk valamennyi hallgatóját.

110 éves az intézményes erdészeti kutatás, erdészeti „kísérletügy”

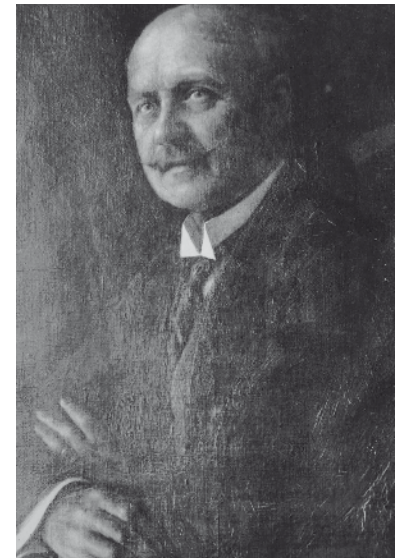
Führer Ernő–Solymos Rezső

Az erdészeti kutatás kezdetei

Az erdészeti kutatás és kísérletezés érzékelhető módon a 18. században kezdődött el, amikor az erdők igénybevétele, az erdei termékek, elsősorban a fa iránti igény rendkívüli mértékben megnövekedett. Az erdőtulajdonosok, a faellátásban érdekeltek rádőbbsentek arra, hogy az erdők kirablása, a felújítatlan vágásterületek sokasága nem csak a jövedelmük tartamosságát veszélyezteti, hanem vagyonuk drasztikus csökkenéséhez vezet. Nemzetközi, főleg európai viszonylatban sürgetni kezdték az erdővel kapcsolatos ismeretek bővítését és a megoldandó feladatok teljesítését segítő kutatásokat. A 18. században Németország e vonatkozásban vezető szerepet játszott. A 19. században az erdészettudomány fejlődését a természettudomány legújabb ismeretei alapozták meg. A német államok külön-külön erdészeti kísérleti intézményeket létesítettek, amelyek már 1872-ben létrehozták a *Német Erdészeti Kísérleti Állomások Szövetségét*. Ennek is köszönhető, hogy 1892-ben Eberswaldeban megalakult az *Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége*: a IUFRO, (International Union of Forest Research Organisation), amelynek első tagjai a Német Erdészeti Kísérleti Állomások Szövetsége, valamint Svájc és Ausztria voltak. Ők hamarosan szorgalmazták Magyarország és Franciaország belépését is. Az erdészeti kutatás megindítása Magyarországon a 19. század közepére tehető. Jelentős hatással volt erre az a tény, hogy ebben az időben a hazai igények

mellett az erdészeti kutatás nemzetközileg is fellendült. 1875-ben már a bécsi (Mariabrunn) erdészeti kutatóintézet is megkezdte működését. Ennél jóval előbb, 1758-ban az egykori selmecbányai Bányatisztképző Iskolán elrendelték az erdészet oktatását, amelyhez természetesen szerény mértékű kutatás is kapcsolódott. Az 1808-ban pedig, a Bányászati Akadémián létrehozták az erdészeti tanintézetet. Ez egyúttal az erdészeti kutatás kiszélesítését is jelentette, bár akkor még nem igényelték a természettudományilag is megalapozott erdőművelési kutatásokat. A fakitermelés és a fakereskedelem kapott elsőbbséget. A szakemberek azonban egyre világosabban látták az erdészeti kutatás megszervezésének halaszthatatlan voltát. Erről *Fekete Lajos* főiskolai tanár tartott elsőként előadást az *Országos Erdészeti Egyesület* (OEE) 1874. évi kalocsai közgyűlésén. Az OEE 1874-ben és 1896-ban tartott közgyűlésén állást foglalt az erdészeti kísérletügy megszervezése mellett.

Az 1893-ban Mariabrunnban tartott *IUFRO kongresszus* – amelyen magyar küldöttség is jelen volt –, számottevő szervezeti és kutatás–tematikai változást hozott Európában. Ekkor javasolták először az erdei „fanemek” elterjedésének a vizsgálatát. 1896-ban Magyarország is bekapcsolódott e téma kutatásába, bár még nem volt a *IUFRO* tagja. Ezt az időszakot tekinthetjük erdészetileg az őshonos fafajok kutatása kezdetének. A 19. század második felében nem a biológiai jellegű, hanem az erdészeti, műszaki létesítményekkel (utak, hidak, vasutak,

Vadas Jenő az Erdészeti Kísérleti Állomás első igazgatója

vízi létesítmények, gátak, gerebek stb.) kapcsolatos kutatási feladatok kerültek inkább a figyelem előterébe. Ezekkel a hazai kutatás nem foglalkozott. A műszaki fejlesztés eredményeit nagyrészt a gyakorlati szakemberek és a felsőoktatás néhány tanárának együttes munkája produkálta.

1893-ban *Vadas Jenő* selmecbányai erdészeti akadémiai tanár – az erdészeti kísérletügy alapjainak megteremtője és kibontakoztatója – írta, hogy „A kísérletügy ... szervezése most már égetően sürgős ..., mert minden elmulasztott nap elvonja erdőgazdaságunktól azt a feltételt, amelytől fejlődése függ.”

Ezért javasolta a hazai erdészeti kísérletezéssel kapcsolatosan, hogy amíg külön intézet nem létesül, a selmecbányai akadémia legyen az erdészeti kísérletek központja. Javaslatai között az erdőművelési kutatás kiemelt helyen szerepelt, és a következő témákra vonatkozott:

- természetes és mesterséges erdőfelújítási kísérletek,
- a különböző erdőfelújítási módokból keletkezett faállományok tenyészeti és növekedési viszonyainak vizsgálata, nemes fűzek telepítése, külföldi fafajok meghonosítása,
- gyérítési kísérletek, a gyérítések hatásainak vizsgálata.

A felsorolt három témakör kutatása gyakorlatilag a második világháborúig a magyar erdészeti kutatás vezérfonala maradt és napjainkban is időszerű.

Ez koránt sem tekinthető hibának, mert az erdőben lejátszódó biológiai és egyéb folyamatok megismerése rendkívül hosszú időt igényel, a változások pedig a kutatások folyamatosságát indokolják. Az Országos Erdészeti Egyesület 1896-ban tartott közgyűlésén *Vadas* ismertette az *Erdészeti Kísérleti Állomások* feladatát, amely híven tükrözi az akkori idők szemléletét: „Önálló kísérletekkel, az okszerű erdőgazdaságnak biztos alapot teremteni, vagyis útmutatást adni arra nézve, hogy miképp kell különböző talaj- és éghajlati viszonyok között a legértékesebb erdőket nevelni.”

Az erdészeti kutatás megindítása

A szervezett hazai erdészeti kutatás beindítására vonatkozó törekvéseket végül is siker koronázta. *Vadas Jenő*nek előkészítő, szervező és meggyőző munkálkodása, valamint *Bedő Albert* országos főerdőmester támogató hozzáállása eredményeként 1897. december 31-én *Darányi Ignác* miniszter úr aláírta az önálló, közvetlen a minisztérium fennhatósága alatt álló *Erdészeti Kísérleti Állomás* létesítéséről intézkedő rendeletet. Az alapító rendelet szerint a kísérleti állomásokon folyó kutatásoknak elsősorban a gyakorlati erdőszetre közvetlenül hatással levő kísérletekre kell kiterjednie. A kutatás célja a hegy és dombvidéki erdőgazdálkodás fejlesztése volt. A selmecbányai központi állomást munkájában négy külső kísérleti állomás segíti, melyek az akkor már működő erdőéri szakiskoláknál, Királyhalmán, Vadászerdőn, Liptóújíváron és Görgényszentimrén létesültek. Közülük csak egy, a királyhalmi (ásotthalmi) található a jelenlegi Magyarország területén. Később, 1947-ben a gödöllői fenyő kísérleti telepet is az erdészeti kutatáshoz csatolták.

1898-tól 1919-ig *Vadas Jenő* volt az igazgató: neki köszönhető a szervezet kialakítása és a kutatások szervezett beindítása. 1899-ben ő alapította az első hivatalos erdészettudományi kiadványt *Erdészeti Kísérletek* elnevezéssel, amely 1949-től az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) és a Műegyetem Erdőmérnöki Osztályának a közös kiadványként szerepelt. A tudományos folyóirat folyamatosan jelent meg az első világháború végéig, 20 esztendő

Az egykori selmeci kísérleti állomás felújított épülete 2006-ban

erdészeti kutatásainak kiváló krónikása volt. Jelenleg *Erdészeti Kutatások* címmel – mint utód – az ERTI kiadványaként jelenik meg.

A *Magyar Királyi Erdészeti Kísérleti Állomás* 1903-ban lett tagja a *IUFRO*-nak, bár a korábbi években már aktívan bekapcsolódott e nemzetközi szervezet munkájába. Magyar kutatók számos rendezvényen ismertették eredményeiket.

Az erdészeti kísérleti állomásokon folyó kutatások az első világháborúig főleg a természetes erdőfelújítások és a gyéritések, valamint a szaporítóanyag-termelés, a külföldi fajok termesztése, továbbá a meteorológiai, a fenológiai és a talajvíz témák kutatásával foglalkoztak. A felsorolt témák ma is időszerűek.

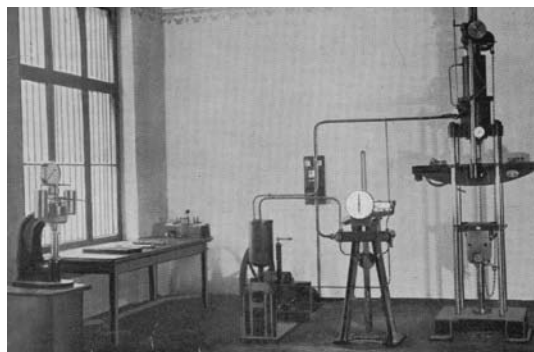
A Selmeci Akadémia tanárai részt vettek ezekben a kutatásokban, sőt kezdetben szinte kizárólag ők alkották a kutatói bázist. A jelen korban sokszor szóba kerülő „*kutató egyetem*” csírái voltak ezek az erdészetben. Gyakorlatilag a kísérleti állomások működése az akadémiai tanárok és az erdőőri szakiskolák dolgozóinak aktív közreműködésével bontakozott ki. A „*haszon elvűség*” a kutatásban és az oktatásban egyaránt jelen volt. A kutatás elősegítette az erdőkből származó jövedelem növelését, ugyanakkor hozzájárult az erdei túlhasználatok megfékezéséhez. A több és értékesebb fa megtermelése érdekében egyre nagyobb területen váltották fel az őshonos elegyes faállományokat a gyorsabban növekvő fenyő, főleg a lucfenyő. Ezek termesztésének a kutatása viszonylag gyorsan haladt előre. A gazdasági érdekek meghatározták a kutatási témaválasztást is. A magyar erdészeti kutatás hamarosan nemzetközileg is elismertté vált. Ennek egyik bizonyítéka, hogy 1914-re már Magyarországon tervezték megtartani az Erdészeti Kísérleti Állomások Nemzetközi Szövetségének (ItJFRO) soron következő kongresszusát. A háború kitörése akadályozta meg a jól előkészített nemzetközi rendezvény lebonyolítását.

Erdészeti kutatás a két világháború között

A trianoni békeszerződés az erdészeti kutatásban is jelentős változásokat okozott. 1919-ben a központi *Erdészeti Kísérleti Állomást* a Bánya- és Erdőmérnöki Főiskolával együtt Sopronba költöztették. 1922-ben

meghalt *Vadas Jenő* az addigi igazgató, akinek utóda *Roth Gyula*, a Főiskola Erdőművelési Tanszékének vezetője lett. A 7,3 millió ha-ról alig 1,2 millió ha-ra csökkentett erdőterület, a fűszesség és a szegénység egyaránt új erdészeti politika megfogalmazását tette szükségessé, amelynek a következményei részben a kutatás tartalmában és főleg anyagi támogatásában is megmutatkoztak. A kutatás legfontosabb témája a természetes erdőfelújítás, a gyérités és főleg az Alföld fásítása, beerdősítése volt. Az ország erdőterületének növelése, a fátlan Alföld erdősítése, fásítása központi törekvéssé vált. Az alföldfásítást kívánták elősegíteni azzal, hogy 1926-ban létrehozták a püspökladányi szikkkísérleti és 1931-ben a kecskeméti homokfásító kísérleti telepet. Ezen törekvések eredményességének azonban gátat vetett a szegénység, a kedvezőtlen gazdasági helyzet. Annak bizonyosságául, hogy a tudományos munka nem kapott kellő támogatást és ez ellen a legkiválóbb erdészek is felszóltak, érdemes idézni *Fehér Dániel* erdész professzornak az 1926 évi országos természettudományi kongresszuson elhangzott gondolatait, amelyeket napjainkban is érdemes megszívlelni: „...*pirul az arcom, ha látnom kell elmaradottságunkat a külföld tudományos munkásságával szemben. Ott is vannak legyőzött államok ..., akik nagyon jól tudják, hogy az elveszett anyagi javak pótlása mindig lehetséges lesz, de az elveszett kultúrfölény egy nemzet süllyedését, szellemi életének a dekadenciáját és tekintélyének a hanyatlását jelenti.*”

Egy 1936-ból származó erdészeti híradás szerint: „*az erdészeti kísérleti állomás költségkerete az utolsó három év alatt a felére csökkent, úgy hogy működését nem hogy fokozni, de az addigi nívón sem tudja tartani.*”

Vadas Jenő dolgozószobája és laboratóriuma Selmecen

A súlyos nehézségek ellenére a hazai erdészeti kutatás nemzetközileg jelentős eredményeket produkált. Ennek az elismerését is jelentette, hogy az 1914-re tervezett *IX. IUFRO Kongresszust* és a *II. Erdészeti Világkongresszust* 1936-ban Magyarországon tartották.

Ennek sikere érdekében az erdészeti kutatás támogatottsága javult. Több erdőmérnököt helyeztek át a kísérleti állomásra és ez lehetővé tette a kutatómunka bővítését. Vitathatatlan, hogy ezek a kongresszusok az erdők felé fordították a társadalom figyelmét. A szakszerű erdőgazdálkodásnak, a tudományosan felvértezett erdészeknek átmenetileg megnőtt a becsülete. A kedvezőtlen helyzet azonban a kongresszust követően megisméltódott, a kutatásba átirányított erdőmérnököket ismét máshova helyezték. Ilyen viszonyok között vette át *Magyar Pál* 1941-ben a soproni kísérleti állomás vezetését. Ezen időszakban az anyagi támogatás és kutatók hiányában az itt folyó erdészeti kutatás minimálisra csökkent. A kísérleti területek felvételére nem állt rendelkezésre még a kiküldetési költség sem. Sajnos, az erdészeti kutatás helyzete, támogatottsága a 21. század kezdetén is sok hasonlatosságot mutat.

A nemzetközi szintű együttműködés nemcsak most, hanem a két világháború között is jelentősen elősegítette a magyar erdészeti kutatást. Az egykori vezetők, élükön *Roth Gyula* professzorral, – aki az 1936 évi *IUFRO* és az *Erdészeti Világkongresszus* fő

szervezője volt, akit a *IUFRO* elnökének választottak – számottevő támogatást reméltek a nemzetközi kapcsolatoktól. Reményeik egy része realizálódott. 1936 augusztusában a *IUFRO*, szeptemberében a *II. Nemzetközi Erdészeti Kongresszust* eredményesen lebonyolították. Ezzel kapcsolatosan indokolt arra is utalni, hogy ebben az időszakban kiváló erdész professzoraink minden lehetőséget megragadtak a kutatás helyzetének a javítása érdekében. A kongresszusok előtt *Fehér Dániel* emlékiratban fejtette ki, hogy: „...*lehetetlen lesz 1936-ban a mosztani kísérleti állomásunkkal a nem kielégítő primitív és az erdészeti kutatás mai színvonalának már meg nem felelő szervezetével és teljesítőképességével a világ közvéleménye előtt kiállnunk.*”

Érdeemes itt pillanatra megállni azért is, mert a *II.* világháborút követően az ezredfordulóig a magyar erdészeti kutatás a korábbiakhoz hasonlóan sokat profitált a *IUFRO*-val való együttműködés eredményeként. A *IUFRO*-t kormányzati szinten is elfogadták a nemzetközi együttműködés legfontosabb szervezetének, amely a magyar erdész kutatók számára a külföldi kapcsolatok terén a legtöbbet nyújtotta. Ezen kívül főleg az *Erdészeti Világkongresszusok* jelentették a magyar erdészeti kutatás vezetői számára a nemzetközi kapcsolatok fejlesztésének a legnagyobb lehetőségeit.

Az említett magyarországi erdészeti kongresszusok jótékony hatása hasznos volt, de a fellendülés, sem az erdészeti kutatásban, sem a gyakorlatban nem maradt „*tartamos*”. A tudományos kutatás szerény mértékű támogatása nem tette lehetővé az erdő életének kellő mértékű tanulmányozását, a fatermés mennyiségi és minőségi növelését, az erdei termékek kémiai és mechanikai feldolgozását szolgáló kutatásokat, amint erre annak idején *Roth Gyula* több esetben is rámutatott. A gazdasági követelményeknek megfelelően kellett a kutatási témákat megválasztani, amelyre egyébként is szűk lehetőség volt. Itt célszerű ismételtén utalni arra, hogy a *II.* világháború után is az ágazat területén az aktuális gyakorlati problémák kutatása kapott nagyobb támogatást. Általában mindenkor jellemző volt, hogy az erdészeti kísérletügy helyzetét és szervezeti felépítését maguk az erdészeti kutatás illetékesei vizsgálták. Az anyagi

Az 1936-os *IUFRO* Világkongresszus résztvevői, középen *Roth Gyula*, az *IUFRO* akkori elnöke

és erkölcsi támogatáson túlmenően a mértékadó, döntésre jogosult személyiségek szerepe az erdészeti kutatásban és gyakorlatban mindenkor érezhető volt. Ennek is köszönhető, hogy a 20. század első felében a természetes felújítási és a gyéritési kísérletek kapták a legnagyobb figyelmet. *Roth* álláspontja szerint a nevelővágásokkal az erdő minőségének javításán túl számottevő többletfához jut az ország, miként ez áll a természetes felújításokra is, amelyekről költségmegtakarítást is remélt. *1920-ban a magyar erdészeti kísérletügy legfontosabb feladatait Roth a következők szerint foglalta össze:*

- az erdő biológiai alapokra helyezett védelme, az entomológiai és a patológiai kutatások kiszélesítése, mert súlyos járványokká fejlődtek olyan betegségek, amelyek eddig jelentős kárt nem okoztak,
- a termőhelynek megfelelő fafaj-megválasztás, a fenyő és az akác-kérdés,
- az erdők felújításával, védelmével kapcsolatos fiziológiai kutatások,
- sylvo-geológiai (termőhelyi) kutatások,
- biometriai kutatások, a famennyiség és a termőhely közötti kapcsolatok feltárása, fatömegtáblák szerkesztése,
- a homoki erdőgazdálkodás kutatása (fafajmegválasztás, külföldi fafajok, árnyékoló aljnövényzet telepítése, a talajvíz és a harmat szerepe), szikes talajok erdészeti hasznosítása (Magyarországon a talajvíz-kutatásokat az erdészet kezdte el),
- erdészeti bibliográfia összeállítása.

Érdemes a javasolt kutatási témákon elgondolkodni, és rámutatni arra, hogy a magyar erdészeti kutatás legjobbjai már egy jó évszázada megfogalmazták a legfontosabb, ma is aktuális kutatási témákat. Ezek számottevő része szerény vagy semmilyen támogatást nem kapott és néhány közülük ismételtlen vizszoatérő feladatként jelentkezik.

A II. világháborúig végzett kutatások az ismerttetett problémák és a kellő támogatottság hiányának ellenére, számos témakörben hoztak nemetközileg is figyelemre méltó eredményeket. *Ezek közül a fontosabbak az alábbiak:*

Igen nagy érdeme a 110 éves magyar erdészeti kutatásnak, hogy kezdettől fogva állandósított, ún. hosszulejárati kísérleti területeken végezte vizsgálatait,

amelyek már a 20. század első felében felölelték a természetes felújítások, a gyéritések és idegen fafajok honosítása, a főbb fafajok származása, a homok- és a szikfásítás, a meteorológia, a talajvíz témaköreit. A hazai fafajok elterjedésével kapcsolatos növényföldrajzi adatgyűjtés Magyarországon már a 19. század végén elkezdődött.

A talajvíz-kutatások eredményeit a múltban is neves kutatók vitatták. Az erdőnek a talajvíz ingadozását illető hatása napjainkban is a vitatott témák között szerepel,

A növényzozociológiai kutatások *Morozov* és *Cajander* nyomán *Magyar Pál* irányításával hoztak kiemelkedő eredményeket.

A '30-as években az erdészetben is elkezdődtek a talajtérképezéssel kapcsolatos vizsgálatok (*Bence Pál*), amelyek 1936-ban termőhelytérképezéssé szélesedtek (*Ijjász Ervin*). Addig, a *Kreybig Lajos*-féle talajtérképeken az erdők fehér foltként szerepeltek. Arborétumok létesítése, külföldi fafajok megfigyelése, honosítása és az őshonos fafajokkal való összehasonlítása megkezdődött.

A fafeldolgozás vegyi és ipari vonatkozásainak kutatása (leparlás, erjesztés) megindult.

Erdészeti növénynevelési kérdések vizsgálata, a fenyő és akác származási kísérletek elkezdődtek. Külön érdemes értékelni a *természetes felújítási kísérleteket*. A természetes felújítás gyakorlati alkalmazása a magyarországi erdőgazdálkodás állandó törekvése volt és napjainkban is az. Bizonyosra vehető, hogy a jövőben a jelentősége tovább növekszik. A témával kapcsolatos módszeres kísérleteket *Roth Gyula* 1905-ben fenyőállományokban kezdte el, majd a trianoni békeszerződést követően lombos faállományokban folytatta. Ennek a jelentőségét fokozta az 1920-ban kiadott erdőrendezési utasítás, amely szakítani kívánt a régi tarvágásos üzemmóddal. A szálaló vágásos eljárásra *Kaán Károly* hívta fel a figyelmet 1903-ban. A diósgyőri kincstári erdőbirtokon történt természetes felújítások első eredményeit már 1930-ban közölték. Kisebb-nagyobb különbségekkel kialakultak az országban a helyi fokozatos felújító vágások (Sárvár–Farkaserdő, Bakony, Sátor-hegység). Ezek biológiai és technikai vonatkozásait kísérletekkel

kívánták tisztázni. Annak ellenére, hogy a természetes, magról való erdőfelújítást hivatalos és magánszervek hosszú évtizedek óta szorgalmazták, és napjainkban is vezértémája a kutatásnak és a gyakorlatnak egyaránt, mégsem sikerült a kívánt mértékben és minőségben elterjeszteni. A hivatalos és civil a szervezetek sokszor még ma is megfélemlenek erről, és mint „újdonságot” tűzik zászlajukra a természetes felújítás, a folyamatos erdőborítás, a száraló erdő témaköreit. Az „újdonságnak” azonban nincsen tapasztalatokban gazdag múltja. Nem számolnak emiatt az évszázados sikertelenség-sorozattal, amelynek az okait az erdészeti kutatás eddig még nem tárta fel. Vannak, akik ökonómiai, erdőrendezési, elszámolási problémákat jelölnek meg, amelyek helyenként minden bizonnyal elő is fordulhattak. Túlzás lenne az is, ha kizárólag ez szolgálna a szerény eredmények magyarázataként. A kutatástól kell várni a tudományosan megalapozott magyarázatot. Sajnálatos ezért, hogy csak néhány kísérleti területen volt és van lehetőség e téma kutatására. A kísérletek kiszélesítését a 21. század kezdetén anyagi problémák akadályozzák. A gyakorlatban bevezethető, és az eddigieknél több eredményt ígérő eljárásokra ezért még hosszabb ideig várni kell.

A Szikkísérleti Állomás Püspökladányban, az épület előtt Magyar Pál szobra

A II. világháborúig végzett kutatások között az *alföldfásítási* kísérleteket is indokolt kiemelni. Az erdőterület növelése, a fáinség csökkentése és nem kevésbé a homok- és a szikes talajok hasznosítása, valamint a környezeti tényezők javítása miatt a fátlan Alföld erdősítése az erdőben szegény országban elsőrendű feladat volt. Ezt szolgálta az 1920-ban alapított kecskeméti homokfásítási és az 1924-ben alapított püspökladányi kísérleti telep. A *fafajmegválasztás* témája már a 19. században is foglalkoztatta a magyarországi szakembereket. Az „*akác kérdés*” több mint egy évszázada szolgál szakmai viták témájául. Bár nem őshonos fafaj, megtelepítése után hamarosan már nemzetközileg is „*magyar faként*” emlegették. A fafajpolitikai kérdések között épp úgy, miként a kutatási témák sorában az ezredfordulón is, központi helyet foglal el, ez a jelentős „*hazai*” fafaj. A fapiaci igények szintén ösztönzőleg hatottak már a 20. század első szakaszában is a fenyők, nevezetesen az erdei- és a fekete-fenyő, valamint az ún. kanadai nyár termesztésének fejlesztésére, és az e témákat illető kutatásokra. Az erdők *fatermésének*, *élőfakészletének* és *növedékének* meghatározása, ezek *minőségének* javítása, *menyiségének* gyéritések útján való növelése már a 19. században is a kiemelt kutatási feladatok között szerepelt. A „*korán, gyakran, mérsékelten*” elv fokozatosan felváltotta a régebbi irányelveket, amelyek értelmében csak az elszáradt, beteg fákat termelték ki a gyéritések során, hogy a koronák záródása fennmaradjon. A gyéritési kísérleteket – főleg német mintára (*Hartig, Heck, Kraft* stb.) –, *Roth* professzor vezetésével Magyarországon is elkezdtek. A két világháború között főleg lombos faállományokban létesítettek kísérleti területeket. Ezek adatainak a kiértékelése csak részben történt meg. Jelentősebb kutatási eredmények a gyéritési kísérletek során ebben az időszakban nem születtek. *Fatermési* kutatások keretében hazai fatermési táblákat az első világháború előtt nem szerkesztettek. 1933-ban *Fekete Zoltán* az Alföldön akác fatermési próbaterületeket létesített, akácra és tölgyre fatermési táblákat szerkesztett. Ebben az időszakban dolgozták ki a mintaterületek felvételének, valamint a fatermési- és a fatömeg-táblák szerkesztésé-

nek metodikáját. A hazai erdők élőfakészletének és növedékének a meghatározása „*idegen*” fatermési táblák segítségével sem volt lehetetlen, de az így nyert adatok megbízhatósága, pontossága alig érte el a minimális követelmény szintjét. A gyakorlat egyre erőteljesebben igényelte a hazai segéd táblák (fatermési és fatömeg) elkészítését, a fatermési ismeretek kellő szintre való emelését.

Az *erdővédelem* kutatására az Erdészeti Kutató Intézetnek nem volt lehetősége. Az Erdőmérnöki Főiskola illetékes tanszékei természetesen foglalkoztak az erdővédelem átfogó és részletes kérdésével, annyira, amennyire ezt idejük és az anyagi támogatás lehetővé tette.

A második világháborúig folytatott magyarországi erdészeti kutatások eredményei arányosak voltak a kutatások támogatásának igen szerény mértékével. A kutatásban alkalmazott szakemberek buzgalma és hozzáértése azonban sok esetben lehetővé tette a támogatásokat jóval meghaladó eredmények elérését. Ennek ellenére az erdők szerkezetére, az erdőkép alakulására a kutatásoknak számottevő hatása nem volt. Erre azért sem volt nagyobb lehetőség, mert a szakemberekkel ellentétben az erdőtulajdonosok jelentős része nem igényelte a kutatást és az új tudományos eredmények alkalmazása elől is sok esetben elzárkóztak. Természetesen voltak nagyszerű kivételek, ahol a kor tudományos ismereteinek legjobb szintjén folyt az erdőgazdálkodás. Érdekes ennek okára is rámutatni, amely nem volt más, mint az egykori uradalmakban alkalmazott erdőmérnökök kitartó törekvése és érvelése, amellyel meggyőzték az őket alkalmazó erdőtulajdonosokat a kutatási eredmények hasznosításának előnyeiről. Ezek a nagybirtokok képezték a háború után a magyar erdőgazdálkodás alapjait, amelyeken sikerült nemzetközi szinten is kimagasló eredményeket elérni. Szép számmal voltak olyan erdőbirtokok, amelyeken a tőkehiány, a gazdasági nehézségek miatt nem sikerült korszerű megoldásokat bevezetni. A fafeldolgozás fejlesztése keretében azonban sorra létesültek fűrészüzemek, amelyek működtetése, a saját kitermelt fa feldolgozása és a bérfűrészelés a jövedelmezőséget számottevően növelték.

A háborús évek idején az erdészeti kutatás gyakorlatilag szünetelt. *Magyar Pál* professzor törekedett a minimálisra zsugorodott előfeltételeket hasznosítani. A gyakorlat gondja azonban abban az időben nem az erdőfejlesztés, a kutatás támogatása és eredményeinek hasznosítása volt. A háború súlyos károkat okozott az erdőkben is. Ekkor a kutatás feladata csak az lehetett, hogy a kísérletek dokumentumait mentse és a korábbi eredményeket megőrizze.

A kutatási eredmények és a gyakorlati tapasztalatok hasznosítására szélesebb körben csak akkor került sor, ha az erdőtulajdonos érdekeinek megvalósulása, elsősorban jövedelme ezáltal kedvezőbb alakult. Az érdekek, a szakértelem, az erdészettel kapcsolatos jogszabályok betartása és még több kisebb-nagyobb tényezőnek összhatásaként alakult a magyarországi erdők állapota, stabilitása, minősége és produktivitása olyanná, amelyet a második világháború után, mint örökséget vett át a magyar erdész társadalom és az erdészeti kutatás. Ezzel egy új időszak indult el, egy gyökeresen megváltozott helyzetben a magyarországi erdőgazdálkodás, a magyar erdészeti kutatás és oktatás történetében. „*A múlt öröksége*” sem az erdők állapotát, sem az erdészeti kutatás helyzetét tekintve nem volt a jövőre nézve biztató. Az erdészeti kutatás szünetelt.

Az erdészeti kutatás a II. világháború után

Az erdők 90%-ának államosítása és lehetőség szerint egy tömbben való meghagyása, feldarabolásuk meggátolása nemcsak erdőgazdálkodási, hanem az erdészeti kutatás szempontjából is számos előnyt ígért. Erre, a korábbi évtizedekben *Kaán Károly* és *Fekete Zoltán* is utaltak, amikor az erdészeti kísérleteket szorgalmazva állást foglaltak amellett, hogy a hosszú időtávot igénylő erdészeti kísérletek állami tulajdonú erdőkben hozhatják meg elsősorban a tőlük várt eredményeket. A félreértések elkerülése végett természetesen hangsúlyozzuk azt, hogy az ígéretes helyzet, sem a politikai, sem a társadalmi és más gazdasági tényezőkre nem vonatkozott. E helyen kizárólag a szakmai kilátásokat és helyzetet kíséreljük meg tárgyilagosan értékelni, bízva abban, hogy a sorra kerülő megállapítások és ismertetések sem vezetnek félreértésekhez.

A második világháború súlyos károkat okozó időszakát követően a *Magyar Állami Erdészeti Kutató Intézet* két soproni albérlési szobában kezdte el működését. A kezdeti fő feladat az Intézet megmentése volt. 1947 szeptemberében az Intézetet a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek Központjához helyezték. *Magyar Pál* a Műegyetem Erdőmérnöki Karán lett az erdőműveléstan professzora, a kutató intézetben helyét *Bokor Rezső* foglalta el. A további feladat olyan javaslatok kidolgozása volt, amelyek a háborús károk után segítenek a magyar erdőgazdálkodást felvirágoztatni, az ország faellátásának megoldásában, a további erdőpusztítás megakadályozásában, új csemetekertek létesítésében és az erdei munkásképzésben. Kiemelt hangsúlyt fektettek a gyakorlati munkára!

Az 1899-ban alapított *Erdészeti Kísérletek* c. tudományos folyóiratot 1947/48-ban ismét megindították. Mintegy 60 külföldi folyóirattal léptek cserekapcsolatba. A mostoha kezdeti körülmények ellenére viszonylag gyors egymásutánban születtek meg az Intézeti munka eredményei. Az akkori értékrendnek megfelelően érdemes kiemelni a következőket: a gyantacsapolást és következményeit, az erdei és a feketefenyő állományok nemesítését, az erdei famagvak gyűjtését, a cserkéregtermelést, az erdei szerszámok kialakítását, a nyár hibridek vegetatív úton való előállítását, a szaktanácsadást stb. Már 1948-ban részt vett az Intézet a mátrai száraló erdő kijelölésében. Az Egyetemmel való kapcsolatot igazolja többek között az is, hogy az Intézet vezetője látta el 1948-ban a *Soproni Nyári Egyetem* igazgatói tisztét.

Az erdészeti kutatás, a főhivatású hazai *Erdészeti Kutató Intézet* valamint az Erdészeti Felsőoktatás (Akadémia, Főiskola, Egyetem) között mindenkor gyümölcsöző volt a kapcsolat. Már az alapító okirat kimondta, hogy: „A központi kísérleti állomás az erdőakadémia tanáraival és tanársegédeivel közvetlen érintkezésben áll...” Az együttműködésnek kedvezett az is, hogy székhelyük a II. világháború végéig azonos volt (Selmec, Sopron). 1898-ben a selmeci erdészeti akadémia új épületében kapott helyet a központi kísérleti állomás, Sopronban már önálló épülettel rendelkezett. Talán az erde-

szeti kutatás egészére – még a harmadik évezred fordulójára is – jellemző volt *Vadas Jenő*nek az akadémia tanárának és a kísérleti állomás egy személyben volt vezetőjének a tragikuma: meg kellett érnie a tudományos kutatás laboratóriumainak, a hazai erdőségekben létesített kísérleti területeinek az elvesztését, az Erdészeti Kísérletek megszűnését, amelynek az utolsó XX. évfolyama 1918-ban jelent meg, amelynek az ismételt kiadására *Fekete Zoltán* javaslatára 1926-ban a Főiskola és a Kutató Intézet közös tudományos folyóirataként kerülhetett sor. Ezek a szomorú gondolatok részben ráillenek a harmadik évezred fordulójára is, amikor az erdészeti kutatás történetének egyik legsanyarúbb időszakát érte meg.

Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) létesítése

1949. június 1-jén új korszak kezdődött az erdészeti kutatásban. 12 fővel Budapesten létrehozták az *Erdészeti Tudományos Intézetet*, amelynek a soproni *Erdészeti Kutató Intézet* képezte az alapját, és amelynek létszámát hamarosan 25 főre emelték. Az új székhely kedvezett a Főhatósággal és a különböző állami szervekkel való kapcsolatoknak. Ez némileg megnehezítette azonban a soproni székhelyű Egyetem Erdőmérnöki Karával az együttműködést. Budapesten az *ERTI* gyors fejlődésnek indult, kutatói elismerést szereztek a hazai erdészeti tudománynak. A háború utáni időszak súlyos erdészeti gondjait a gyakorlatorientált kutatás számottevően segítette megoldani. Abban az időben az ország faellátása jelentette a háborús sebek begyógyítása után a legjelentősebb feladatot. Az első világháború előtt még 60–70 millió aranypengő volt az ország fakivitelének az értéke, a II. világháború után viszont a fabehozatal sajnálatosan 30–150 millió aranypengőre emelkedett. Érthető, ha az *ERTI*-nek is kiemelt kötelezettsége volt a hazai erdők fatermésének a növelése. Az Intézet dolgozói közreműködtek a nagy jelentőségű 1040/1954 évi MT. határozat kidolgozásában, amelynek döntő erdőgazdaság-fejlesztési hatása napjainkban sem vitatható. A kutatásnak is köszönhető, hogy egy negyedszázad alatt az erdeinkből kitermelhető

famennyiség 3,5 millió m³/év-ről 7 millió m³-re emelkedett. Ezzel egyidőben az új erdők létesítése és a régiek felújítása terén Európában Magyarország az elsők közé emelkedett. Az erdőtelepítések és felújítások elsőrendű, de nem egyedüli célja a lehetséges legnagyobb mennyiségű és legjobb minőségű fa megtermelése volt. Ennek érdekében a kutatási témák jelentősebb része a gyorsan növekvő fajok (nyárak, akác, fenyők) termesztésének fejlesztésével foglalkozott.

Az erdészet fejlesztésének nélkülözhetetlen alapját, a jól képzett szakemberek működtetését az 1950-es években meghatározó eredménnyel segítették elő azok a *szakmai utasítások* (útmutatók), amelyek nagyobb részét az ERTI kutatói állították össze. Ezeket az 1954-ben létrehozott *Országos Erdészeti Főigazgatóság* (OEF) adta ki, és kötelezően előírta oktatásukat. A szakemberek kötelesek voltak az utasításokból elméleti és gyakorlati vizsgát tenni.

Az 1950-es évek folyamán az *erdőművelés a kutatás és a gyakorlat középpontjába került*. Korszakalkotó volt az ország erdőgazdasági tájainak és tájcsoportjainak a meghatározása (Babos I. és tsai.). Erre épült a magyarországi táji erdőművelés, amely európai viszonylatban is korszerű volt. Bevezetését szakkönyvek sorozata (zöld könyvek) szolgálta, amelyeket az ERTI kutatók irányításával, maguk a gyakorlati erdészek állítottak össze, és amelyek tartalmának legnagyobb része napjainkban is helytálló. Ezek a könyvek a harmadik évezred fordulóján már erdőtörténeti jelentőségűek és nélkülözhetetlen szakirodalmi forrásmunkák. Kiadásukat valószínűsítő „*szakmai mozgalom*” előzte meg. Az erdőgazdasági Központokban sorra kerülő vitanapok az erdőművelésre alapozott erdőgazdálkodás megújulását segítették elő.

Az új erdők telepítése, a meglévők belterjes és gazdaságos művelése indokolta azt, hogy a kutatás és a gyakorlat figyelme egyre nagyobb mértékben fordult a fatermesztési (termelési) technológiák fejlesztésének biológiai vonatkozásai, valamint az erdei munkák gépesítése, az erdők feltárása, a temelés gazdaságosságának vizsgálata és nem utolsósorban a vadgazdálkodás felé. A kutatási eredményeknek is köszönhető, hogy az erdészetben

először a művelet-, majd pedig a folyamat-gépesítés gyorsan terjedt. A fatermesztés racionalizálása érdekében széleskörű kutatások folytak, a fakitermelés gyors ütemű gépesítésével az egyre nagyobb munkaerőhiányt sikerült úgy pótolni, hogy a kitermelt famennyiség folyamatosan emelkedett.

Az *Erdészeti Tudományos Intézet* (ERTI) és elődei (Erdészeti Kutató Állomás stb.) alapítási céljainak megfelelően (1897/98) mindenkor kiemelt figyelmet szenteltek az elért kutatási eredmények közzétételének és gyakorlati hasznosításának. A II. világháború után az *Erdészeti Kísérletek* utódaként jelent meg az *Erdészeti Kutatások* című ERTI kiadvány és az Országos Erdészeti Egyesület szakfolyóirata *Az Erdő*, amely az *Erdészeti Lapok* folytatása volt. *Erdészeti Szakkönyvek* sora foglalta össze ebben az időben az erdészettudomány legújabb eredményeit. Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverése az erdészeti kutatás területén is jelentős veszteségeket okozott. Számos kiváló kutató, oktató, szakember, egyetemi hallgató távozott külföldre. Ők a kezdeti nehézségek után elismerésre méltóan helytálltak a választott új hazában. Egyetemi oktatóinkat és erdőmérnökeinket külföldön is nagyra becsülték. Új kutatási eredményeket értek el és hozzájárultak nemzetközi szinten is az erdészet fejlesztéséhez.

Majer Antal, Babos Imre és Bánó István

*Az együttműködés aláírása Sárváron
(Prof. Dr. Faragó Sándor dékán, Prof. Dr.
Kolozsár József rektor, Dr. Führer Ernő
főigazgató, Dr. Öcsödi Gyula FVM – helyettes
államtitkár, Dr. Dénes Tibor Sárvár polgár-
mestere és Dr. Gergáczy József állomásigazgató*

Az itthon maradt erdész szakemberek, kutatók és oktatók szakmáért és elhivatottsága döntően járult hozzá ahhoz, hogy az 1956-ot követő évtizedekben az erdészeti kutatás fejlesztése olyan mértékű volt, amilyenre sem azelőtt, sem a harmadik évezred fordulóján nem volt példa. A kutatók nem az akkori politikai rendszert támogatták, hanem meggyőződésük szerint a hazai erdészet (erdők) fejlesztését kívánták felgyorsítani abban a reményben, hogy „*jőni fog, mert jőni kell egy jobb kor*”, amelynek a megalapozását az erdők is elősegítik. Az 1960–1990 közötti három évtizedet a hazai erdészeti kutatás *aranykorának* is szokták nevezni, amikor a kutatás szakmai és anyagi támogatása rendkívül kedvező volt. Az 1990-es évek folyamán és ezeket követően napjainkig a „*leépítés*”, a pénzügyi támogatások és ezzel együtt a létszám csökkentése a 21. század első évtizedében is folytatódott. Az ERTI-nek az 1960–1980-as években volt, mintegy 400 fős – létszámát 100 fő körülire csökkentették. A tudományos minősítéssel rendelkező kutatók aránya is a korábbinál az 1/3-ára csökkent. Mindezek ellenére az ERTI és az erdészeti Felsőoktatás közötti együttműködés kedvezően alakult. Az egyetemi oktatók egy jelentős része az ERTI 1949. évi budapesti székhelyű alapítása után is az Intézetből ke-

rült az egyetemi katedrára. Közülük csak néhányat emelünk ki, úgy mint: *Roller Kálmán, Tuskó Ferenc, Sziklai Oszkár, Magyar János, Magyar Pál, Májer Antal, Gál János, Szodfridt István, Varga Szabolcs, Mátyás Csaba, Bondor Antal*.

Az említett politikai, gazdasági, társadalmi viszonyok között, az időnkénti súlyos gondok ellenére számos hazai és nemzetközi vonatkozásban elismert kutatási eredmény született. Átfogó kutatási eredményeket főleg a hatékonyan együttműködő kutatócsoportok (tudományos iskolák) értek el. Közülük a témakörökkel jelölve a következőket emeljük ki: *Erdészeti növénynevelés (genetika) és szaporítóanyagtermelés; Az ökológiai tényezők vizsgálata; Termőhely feltárás és értékelés (osztályozás); Az állományalkotó fajfajok termőhelyigénye, erdőfelújítása és telepítése; Erdőnevelés, faállomány-szerkezet- és fatermés; Erdővédelem; Erdei munkák, erdészeti üzemek szervezése, gépesítése; Erdészeti ökonómia; Jóléti erdőgazdálkodás*.

Közel két évtizede, az ERTI-ben történt leépítések következtében az erdei munkák gépesítésének, a munka- és az üzemszervezésnek, valamint a jóléti erdőgazdálkodásnak (erdőesztétika, üdülés, turizmus stb.) a kutatása megszűnt.

Nagy veszteség érte többek között az erdőfelújítási, erdőnevelési, faállomány-szerkezeti és fatermési kutatásokat. A 20. század második felében, főleg 1961 után kiépített országos hosszúléjratú (tartam) kísérleti hálózatnak mintegy 3000 db-os, egyenként minimálisan 1000 m²/db alapterületű kísérleti parcelláinak további fenntartása vált kérdésessé, kilátástalanná. Azok a kutatások, amelyek ezeken a területeken mintegy 30 éven át folytak, szolgáltatják az alapadatokat az új hazai fatömeg- és fatermési táblákhoz és a nemzetközileg is kidolgozott és szerkesztett erdőnevelési modellekhez.

Az 1989–90 évi politikai rendszerváltás után a kutatási pályázatok (OTKA stb.), valamint a különböző kutatási megrendelések, minisztériumi megbízások teljesítése útján sikerült az Intézet működését fenntartani. Az előbbieken említett leépítések még az ezredfordulón is jellemezték a korábban kialakult nehéz helyzetet. A különböző témák súlya és művelésének mértéke is módosult. A gyakorlatot

közvetlenül érintő alkalmazott kutatásokkal szemben jelentős volt az alapkutatási témák száma és súlya. Az ökológiai, a környezet- és természetvédelmi és főleg az erdővédelmi vonatkozású kutatásokra növekedett meg jelentősen az igény. A klímaváltozás, az erdők szénelnyelő szerepe és szervesanyag-termelési kapacitása, az egyes faállományok szerkezetének elemzése, a régebben ismert és újonnan jelentkező erdőkárak és károsítások megelőzésének valamint leküzdésének a kutatása a szerényebb előfeltételek ellenére is számottevő eredményekkel járt. A jövőt illetően is arra törekszik az *Erdészeti Tudományos Intézet*, hogy a NYME Erdőmérnöki Karával, az erdészeti gyakorlattal való együttműködés előnyeit is hasznosítva eredményesek legyenek az erdészeti nevelési, az ökológiai, az erdőművelési és fatermesztési,

az ültetvényeszerű fatermesztési, az erdővédelmi valamint az erdészeti gazdaságtani kutatások. Zárógondolatként ki kell emelni azt, hogy a *Magyar Királyi Erdészeti Kísérleti Állomás*, később az *Erdészeti Tudományos Intézet*, valamint az *Erdészeti Felsőoktatás* (jelenleg a NYME) között a kezdetek óta szoros volt a kapcsolat és ez ma is fennáll. Többek között igazolja ezt az, hogy az ERTI kutatók közül számosan aktívan közreműködtek és működnek ma is az oktatásban, amiért az Egyetem címzetes tanárai lettek, mint: *Babos Imre, Führer Ernő, Járó Zoltán, Keresztesi Béla, Marosi György, Márkus László, Solymos Rezső, Szepesi László*.

Továbbá a NYME Erdőmérnöki Kar Környezet- és Földtudományi Intézetének Kihelyezett Környezetbiológia Tanszéke működik Sárváron.

withalovity

Mount
Professoresi.

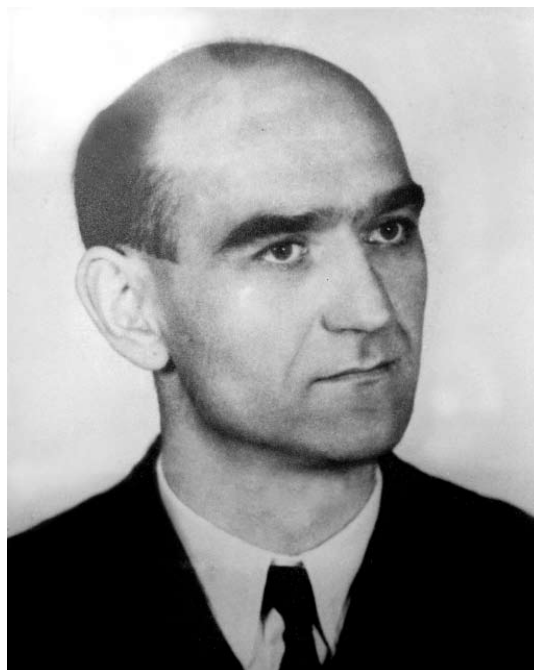
In Memoriam – Kiemelkedő erdészoktatók életrajzai

Barta Ernő (1919–1963)	223	Káldy József (1920–1983)	253
Béldi Ferenc (1927–1986)	223	Kecskés Sándor (1926–2000)	254
Belházy Jenő (1838–1908)	224	Kelle Arthur (1882–1945)	254
Bencze Gergely (1854–1925)	225	Király László (1930–2004)	255
Bencze Lajos (1912–2007)	226	Kiss Ignác (1900–1969)	257
Benedek Attila (1916–1995)	227	Koch Gyula (1916–1998)	258
Bezzegh László (1917–1990)	228	Kovács Illés (1919–1997)	258
Bokor Rezső (1898–1959)	229	Kőhalmy Tamás (1936–2003)	259
Boleman Géza (1876–1961)	230	Kövesi Antal (1876–1961)	261
Botvay (Schumacher) Károly (1897–1958)	231	Kövessi Ferenc (1875–1945)	261
Csiby Lőrinc (1849–1903)	232	Krippel Móric (1867–1945)	262
Dobos Tibor (1931–2008)	233	Lámfalussy (Mihalovits) Sándor (1890–1975)	263
Doppler Christian (1803–1853)	234	Lázár Jakab (1824–1895)	264
Farbaky István (1836–1928)	235	Lesenyi Ferenc (1887–1962)	265
Farkas Vilmos (1915–1983)	236	Magyar János (1911–2006)	266
Fehér Dániel (1890–1955)	237	Magyar Pál (1895–1969)	267
Feistmantel Rudolf (1805–1871)	238	Majer Antal (1920–1995)	268
Fekete Lajos (1837–1916)	239	Mészáros Károly (1954–2007)	269
Fekete Zoltán (1877–1962)	240	Mihalovits János (1877–1939)	270
Fodor (Mayerhoffer) László (1855–1924)	241	Modrovich Ferenc (1887–1947)	271
Gál János (1928–2001)	242	Moór Arthur (1923–1985)	272
Gunda Mihály (1918–1989)	243	Muzsnay Géza (1865–1935)	273
Gyórfi János (1905–1966)	244	Nemky Ernő (1909–1986)	274
Haracsi Lajos (1898–1978)	245	Neuwirth János (1909–1975)	275
Herneczki István (1920–1986)	246	Pallay (Plauder) Nándor (1903–1983)	276
Herpay Imre (1924–2007)	247	Pankotai (Iby) Gábor (1914–1997)	277
Hiller István (1934–1993)	248	Pántos György (1924–1986)	278
Igmándy Zoltán (1925–2000)	249	Romwalter Alfréd (1890–1954)	279
Illés Nándor (1836–1907)	250	Roller Kálmán (1913–2003)	279
Jablánczy Sándor (1908–1999)	251	Roth Gyula (1873–1961)	281
Jankó Sándor (1866–1923)	252	Schwartz Ottó (1847–1910)	281

Schwarz Frigyes Ignác (?–1866)	283
Sébor János (1890–1965)	283
Simonyi Károly (1916–2001)	284
Sobó (Staudner) Jenő (1853–1920)	285
Solt (Spissák) Béla (1877–1958)	286
Sóltz Gyula (1837–1913)	287
Somkuti Elemér (1923–2004)	287
Stasney Albert (1889–1971)	289
Szendrey István (1922–2005)	290
Szécsi (Nikel, Nikl) Zsigmond (1841–1895)	291
Sziklai Oszkár (1924–1998)	292
Téglás Károly (1864–1916)	293
Tihanyi Zoltán (1931–2003)	294
Tompa Károly (1923–2002)	295
Török Béla (1894–1934)	296
Vadas (Vlkolinszky) Jenő (1857–1922)	297
Vági István (1888–1960)	298
Várhelyi István (1925–2007)	298
Vörös József (1915–1996)	300
Wagner (Vágner) Károly (1830–1879)	301
Walek Károly (1878–1952)	302
Wilckens Heinrich David (1763–1832)	303
Winkler Oszkár (1907–1984)	303

Barta Ernő (1919–1963)

Dr. Barta Ernő 1919. október 20-án született Somorján. Négyen voltak testvérek, akik közül ő volt a legfiatalabb. A Felvidék elcsatolásával családját kitelepítették, édesapja Sopronban kapott pénzügyőri állást, ezért ide költöztek, és itt telepedtek le. Általános iskolai és középiskolai tanulmányait Sopronban végezte. Szegeden, a Tanárképző Főiskolán mennyiségtan-természettan szakon szerzett tanári diplomát. Ezt követően katonaként a frontra került, és 1945-ben a svájci határ közelében az angolok fogságába esett. A fogságból 1946-ban megszökött, és gyalogosan tért haza. A háború után először Csornán kapott tanári állást, aztán Sopronban a Színház utcai általános iskolában tanított. Később iskolaigazgató lett, s szakfelügyelőként is dolgozott. 1952-ben került a Matematika Tanszékre, ahol tanársegédként Roxer Egon kollégája volt. A Matematika Tanszék ekkor a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karához tartozott. Roxer Egon szerint ragyogó pedagógus volt, és kiváló kolléga is. 1958-ban erdőmérnöki oklevelet szerzett. 1959-ben, amikor a Fizika Tanszék és az Elektrotechnika Tanszék vezetői Miskolcra költöztek át, a két tanszék Fizika–Elektrotechnika Tanszék néven egyesült, s a megüresedett tanszékvezetői állást pályázta meg Barta Ernő. 1961. február 1. óta lett a tanszék vezetője. Széles érdeklődési köre volt, több témában is tartott előadásokat Budapesten, az Akadémián. Többek között a faipari üzemek porelszívó berendezéseinek méretezési problémáival foglalkozott. 1962-ben doktorált, dolgozatának címe: *Vizsgálatok a fűrészüzemi porelszívó berendezések elméletéből*, ezután docenssé nevezték ki. Tanítványai és kollégái is szerették. Kiváló előadó volt, segítőkész oktató, aki gyakran konzultált hallgatóival. Ragyogó szociális érzeke volt. Egy olyan történet szól róla, hogy amikor egyik tehetséges hallgatójának édesapja meghalt, a család nehéz helyzetbe kerülvén nem tudta tovább taníttatni a fiút. Barta Ernő járta ki, hogy a fiú olyan magas összegű szociális segélyben részesüljön, aminek segítségével be tudta fejezni egyetemi tanulmányait. Más esetekben is kiállt a hallgatókért. Fizika tanári állása mellett az erdőmérnöki szakon tanul-

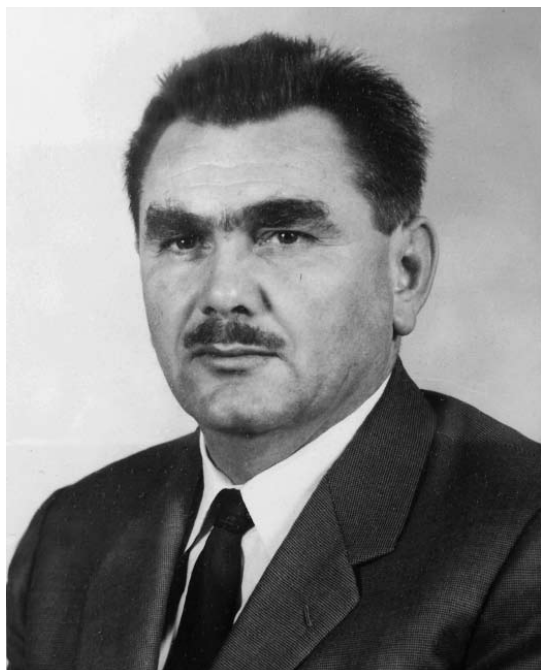

takat magánéletében örömmel használta: gyakran járta az erdőt családjával, hallgatóival, ilyenkor értő szavakkal beszélt az erdőről, növényekről, madarokról. 1963. január 21-én halt meg. Halála után két évvel, amikor a hallgatóknak meg kellett választaniuk a „legjobb” oktatót, őt választották. Az erdőmérnök hallgatók a halottak napi megemlékezéseik során az ő sírját is felkeresik, mondanak róla pár szót, s gyertyát gyújtanak. A Szent Mihály-temetőben nyugszik.

Papp György

Béldi Ferenc (1927–1986)

Dr. Béldi Ferenc 1927. január 10-én Tatán született erdész család fiaként. A II. világháború miatt hárnyatott középiskolai évei után tanulmányait erdőmérnök hallgatóként folytatta. Mérnöki oklevelét 1951-ben szerezte Sopronban. Tehetséges hallgató volt, ezért akkori tanárainak biztatására tanársegédnek jelentkezett a Fizika Tanszékre, ahol 1952. január 1-jétől kapott kinevezést. A Magyar Geofizikai Expedíció tellurikus mérőcsoportjának tagjaként három éven át a Kínai Népköztársaságban dolgozott. Hazatérte után adjunktusnak nevezték

ki. *A víz a fában való eloszlásának elektromos vizsgálata* c. egyetemi doktori disszertációt írt és szerzett doktori címet 1964-ben. Még ugyanebben az évben egyetemi docens és a Fizika Tanszék vezetője lett. Vezetői és oktatás szervezői képessége már kezdő éveitől kitűnt, amelynek kamatoztatására 1969. évtől oktatási rektorhelyettesi megbízást kapott. Ebben a tisztségében további kétszeres meghosszabbítással 1978. évig dolgozott, majd három évig a Faipari Mérnöki Kar dékánja lett. Egyetemi oktatói–kutatói és vezetői munkája során mindenkor magas követelményeket támasztott önmagával szemben, amelyet elvárt hallgatóitól, munkatársaitól, beosztottaitól. Környezetének tiszteletet adó, magának tiszteletet kiérdemlő, következetes, fáradhatatlan ember volt. Tevékenységének ideje alatt szervezője és irányítója volt az 1975. évben végrehajtott nagy tantervreform összeállításának és bevezetésének, a nappali és levelező tagozatos faipari üzem mérnök-képzés megszervezésének, a komplex államvizsga megteremtésének, a gyakorlati oktatás fejlesztésének. Munkássága széleskörű volt, a nemzetközi oktatási szervezési és kutatási kapcsolatokban. A FAO, a IUFRO és más fórum keretében végzett nemzetközi tevékenységéért osz-

atlan elismerésben és megbecsülésben volt része. A mérnök- és üzem mérnök-képzés fejlesztésével, valamint a fa-fizika területén elért eredményeivel kapcsolatos előadásait hallgathatták angolul vagy németül a Soproni Nyári Egyetem hallgatóin kívül Coloradóban, Drezdában, Firenzében, Oxfordban, Stockholmban, Szófiában, Torontóban, Varsóban és Zólyomban. Oktató-, kutató és szervező munkája mellett ápolta és hallgatókkal, oktatókkal áptotta a selmeci hagyományokat. Meggyőződéssel hirdette az összetartás és összetartozás fontosságát, amely Selmecebánya óta mindenkor jellemezte a bányász, a kohász, az erdész és a faipari szakok diákjait, tanárait. Az egyetemen és a nemzetközi fórumokon végzett munkássága mellett, kivette részét a közéletből is. 1986-ban hirtelen bekövetkezett haláláig az egyeteméért dolgozott.

Papp György

Belházy Jenő (1838–1908)

1838. augusztus 3-án született Breznóbányán. Középiskolái után 1858–1861 között tanult erdészetet Selmecebányán. 1861 májusában a megüresedett ta-

nársegédi álláshelyre mint erdészjelöltet osztották be az erdészeti tanszékre. 1864-ben Wagner Károly távozása után annak állását nem töltötték be, hanem ideiglenes ellátásával megbízták az akkor már erdészgyakornok Belházy Jenőt. *Növénytant, Erdőhasználatant, Erdőrendezést, Erdőismeretek alapelveit*, később *Vadászattant* is oktatott. 1866-ban meghalt Schwarz Frigyes erdészeti tanár és ekkor egymaga oktatta valamennyi erdészeti tárgyat. 1867 szeptemberében a pénzügyminiszter rendes erdészeti tanárrá, erdőtanácsossá nevezte ki Wagner Károlyt, és az ő közbenjárására október 2-vel már segédtanári helyettes beosztást kapott Fekete Lajossal és Nickel Zsigmonddal együtt. 1868. március 9-én saját kérésére felmentették az akadémiai szolgálata alól. Az ezt követő időkben erdész, főerdész, majd erdőtanácsos rangban dolgozott a kincstári erdők szolgálatában: Besztercebányán, Sóváron, Zólyomlipcsén, Ungváron, Máramaroszigeten és Lugoson. 1900-ban hivatalfőnökként vonult nyugalmába. Ekkor Budapestre került, ahol a Polgári Lövészegyesület helyettes lövész mestere volt. Sok publikációja jelent meg az *Erdészeti Lapok*ban és a *Vadászlap*ban, de önálló munkái is ismertek. Az *Erdészeti Lapok* 1908. évi november 25-én megjelent 22. füzeté adta hírül pontos dátum nélkül Körösmezőn bekövetkezett halálát.

Mastalírné Zádor Márta

Bencze Gergely (1854–1925)

1854-ben született Lemhényben, Háromszék megyében. Kolozsvári középiskolai tanulmányok után 1875-ben Selmecbányán a Bányászati és Erdészeti Akadémia „rendes, ösztöndíjas akadémiai tanulója” lett. Felsőfokú tanulmányait 1879-ben fejezte be. 1879–1882 között előbb Gödöllőn, a kincstári erdészethél, majd Péterin az erdőgondnokság vezetőjeként dolgozott, majd államvizgát tett. 1882 októberében a Földművelésügyi Minisztérium állami ösztöndíjjal a müncheni egyetemre küldte, ahol három évig vegyészeti és talajtani tanulmányokat folytatott és 1885-ben vegyész mérnöki oklevelet szerzett. Szívgyengesége miatt gya-

korlati erdészeti szolgálatra a későbbiekben nem vállalkozott, bekapcsolódott a selmecbányai oktató munkába. Nevéhez fűződik az erdészeti kémia és a termőhelyismerettani oktatás megalapozása és kifejlesztése. 1886-ban önálló Erdészeti Vegytan Tanszékét alapított, új alapokra helyezte a kémia tárgyakat és az erdészeti szempontok figyelembe vételével tárgyalta őket. 38 éven át, 1923-ig látta el a tanszék vezetését, mely a talajtan oktatásáért is felelős volt. 1892-től a *Szervetlen kémia és Szerves kémia* tárgyak mellett *Erdészeti talajtant, Erdészeti klímátant* (ezekből alakult később a *Termőhelyismerettan*) és *Agrikultur-kémiai ismereteket* is oktatott. Az oktatott tárgyak köre később kiegészült a *Meteorológia* c. tárggyal is. Minden általa oktatott tárgyhoz részletes jegyzetet írt. Az általa oktatott tárgyak struktúrája ökológiai szemléletet tükröz. Pedagógiai ars poeticája szerint fontos, hogy „a hallgatók erdőgazdasági alapjait képező természet-tudományi műveltségük minél tökéletesebb legyen”. Jelentős kutatói tevékenysége is. Közleményei jelentek meg az *Erdészeti kísérletekben*, az *Erdészeti Lapok*ban, a *Bányászati és Kohászati Lapok*ban és a *Gazdák Lapjában*. 1910-ben előadással vett részt Londonban az *Első Nemzetkö-*

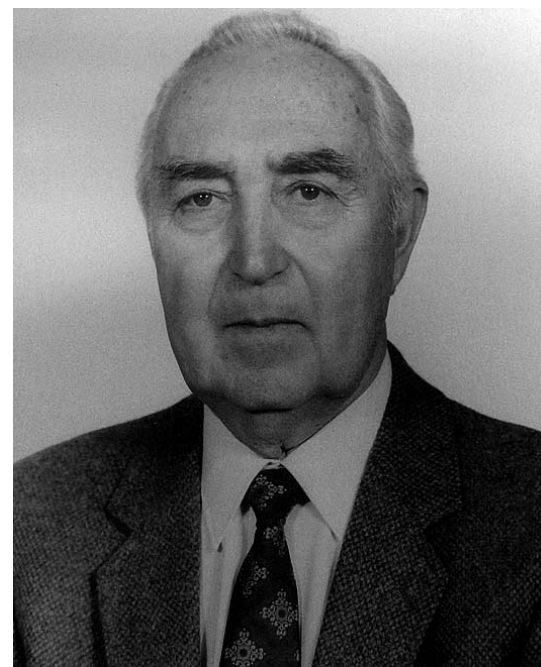
zi *Agrogeológiai Értekezlet* munkálatain, majd két évvel később hasonló alkalomból Berlinben. Egész működése alatt aktívan támogatta a Központi Erdészeti Kísérleti Állomás munkáját. Kísérletezett a bükkfa papírgyártási célokra való feldolgozásával, brikettet készített faszénporból és kőszénporból, vizsgálta az akác tűzifa hamuját, meghatározta a reves és ép tűzifa fűtőértékét, tanulmányozta az erdő vízkészlet gazdálkodását, foglalkozott a zúz-mara hiteles meghatározásával, elsőként végzett erdei tercepcióméréseket, feldolgozta a meteorológiai észlelések adatait. Kutatási eredményeit Dr. Szodfridt István egyetemi tanár – kései utóda a Termőhelyismerettan tanszék élén – méltatatta egy, az *Erdészeti Lapokban* 1995-ben megjelent szakavattott cikkében. Mintaszerűen megtervezte és felszerelte Selmecen 1890-ben a felső botanikus kertben, 1896-ban a bányászati épület első emeletén, majd 1912-ben egy újonnan épített külön épületben, a Kémiai Intézetben az előadótermeket, az oktató- és kutató laboratóriumokat, valamint a kiszolgáló helyiségeket. Ő költöztette át a tanszékét Selmecről Sopronba, majd gondoskodott annak működéséről is. Munkájának elismerését jelzi, hogy 1911-ben főerdőtanácsossá nevezték ki, 1918 júliusában megkapta a miniszteri tanácsosi címet és jelleget, 1919 januárjában pedig miniszteri tanácsossá léptették elő. Élete utolsó öt évét fáradtan, csalódottan és Selmec után sóvárogva Sopronban töltötte. 1923 nyarán nyugdíjba vonult. 1925 szeptemberében megbetegedett és 1925. december 15-én elhunyt.

Albert Levente

Bencze Lajos (1912–2007)

Érsekújváron született 1912. augusztus 15-én. Édesapja 40 évig volt Érsekújvár városának erdésze. Az érsekújvári Állami Reálgymnázium magyar tanítási nyelvű tagozatán érettségizett. Felsőfokú tanulmányait a brnoi agrártudományi főiskola erdőmérnöki karán folytatta, ahol 1936-ban abszolvált. Kétévi erdőrendezési gyakorlat után, az erdőmérnöki oklevelet 1939. június 26-án már Sopronban szerezte meg. Gyakorlati szakmai tevékenységet

Léván igazgatási-erdőfelügyelőségi munkakörben, majd üzemi beosztásokban folytatta előbb Szarvasházán, mint beosztott mérnök, később Kisilván mint erdőhivatal-vezető, illetve Mezőhegyesen mint erdőgondnok. A háborús években és azt követően 5 évig Budapesten minisztériumi beosztásban szolgált, utána Tamásiban a Tolna megyei Állami Erdőgazdaság főmérnöki teendőit látta el. Közben 1952–1953-ban ERTI kutatóként dolgozott Sopronban, mellette adjunktusként, vadászatot tanított a főiskolán. 1957-ben tért vissza Sopronba. Előbb a Dunántúli Erdővédelmi Állomás vezetője, majd 1963-ig az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI) munkatársa volt. 1961-ben *Erdeink vadel-tartó képessége és a vadkárok megelőzése* címmel kandidátusi értekezést írt, amelynek megvédése alapján 1962-ben elnyerte a mezőgazdasági (erdészeti) tudományok kandidátusa fokozatot, elsőként a vadgazdálkodás tudományterületén. 1963-ban az Erdészeti és Faipari Egyetemen egyetemi docenssé nevezték ki az Erdőműveléstani Tanszékre, ahol feladata a vadászat és vadgazdálkodás oktatása lett. 1969 januárjában az újonnan felállított Vadgazdálkodási Tanszék vezetőjévé nevezték ki. A Magyar Vadászok Országos Szövetsége felkérésére

megszervezte a két éves levelező formájú felsőfokú vadgazdálkodási tanfolyamot. Az 1968–1976 között folytatott képzés az első önálló felsőfokú vadgazdálkodási oktatás volt Magyarországon. Érdeklődése előbb az erdőművelés és a vadgazdálkodás kapcsolataira szorítkozott, majd később a vad környezetének, a vadgazdálkodás természeti adottságai vizsgálatának, az erdők vadeltartó értékének, valamint a vadkárok kérdésének területére terjedt ki. Kutatási eredményeit, megállapításait több mint száz tudományos közleményben, könyvben és szakkikben dolgozta fel, illetve közölte. Oktatói tevékenysége során is elsősorban a kutatási eredményei alapján kialakult vezérfonalat követte, és a vadgazdálkodást, mint az erdész (és a mezőgazdász) sokoldalú biológiai és ökonómiai ismeretét szintetizáló, sajátos feladatnak tekintette. Ezzel a gondolati megközelítéssel megalapozta az azóta „Soproni Iskolának” nevezett elméleti és gyakorlati rendszert, amely – a kor ismereteihez mindenkor igazodva – él mind a mai napig. Nemzetközi és hazai ismertségének köszönhetően a *Vadászati Világkiállítás, Budapest 1971*. Tudományos Rendezvényei Szakbizottságának elnöki és szervező teendőit végezte, továbbá tagja volt a kiállítás főbizottságának és három más szakbizottságnak. A Magyar Vadászok Országos Szövetsége Központi Intéző Bizottságának, valamint Oktatási és Propaganda Bizottságának is tagja volt. Alapító és kezdeményező tagja volt az Országos Erdészeti Egyesület Vadgazdálkodási Szakosztályának, valamint az Országos Vadgazdálkodási Tanácsnak, az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetsége (IUFRO) 26. szekciójának (Vadgazdálkodás és üdülés), továbbá az MTA Erdészeti Bizottságának is. Munkáját a *Mezőgazdaság kiváló dolgozója* (1971), *Munka Érdemrend bronz fokozat* (1980), *Nimród Emlékérem* (1981), *Hubertusz Kereszt arany fokozata* (1994), a *Magyar Nemzeti Vadászrend* (1998) kitüntetésekkel ismerték el. Az egyetem 1988-ban doctor honoris causa címmel ismerte el iskolateremtő, nemzetközi jelentőségű oktató és kutatómunkáját. 1989-ben arany, 1999-ben gyémánt, 2004-ben vas diplomával tüntették ki. Sopronban halt meg 2007. július 24-én.

Faragó Sándor

Benedek Attila (1916–1995)

1916-ban Erdélyben, Nagybányán született. 1939-ben szerzett erdőmérnöki oklevelet a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Erdőmérnöki Osztályán. A háborús években megkezdett szakmai tevékenységét – a tragikus időszak miatti – reményteljes kezdetek és fájdalmas visszavonulások jellemzik. Budapest, Pécs, Avasfelsőfalu, Sopron és újra Pécs, majd Bükkösd a fontosabb állomások, a Földművelésügyi Minisztérium és az erdőfelügyelet, erdőigazgatóság szolgálatában. 1949-től 1960-ig egyre magasabb beosztásokban szolgált a szakma érdekeit a Földművelésügyi Minisztérium erdészeti felsőirányításában. 1960-ban pályázattal került az egyetemünkre, egyetemi docensként, ahol egy év múlva az Erdőhasználati Tanszék irányítását is rábízta, Lámfalussy Sándor utódjaként. Benedek Attila nemcsak megőrizte az oktatás magas színvonalát, hanem a tananyag korszerűsítésével, a gyakorlati oktatás megreformálásával annak eredményességét még fokozni is tudta. Az általa oktatott tárgyak jegyzetellátottsága mindig példászerű volt. Gazdag szakirodalmi munkássága is széles területet érintett. Nemzetközi

elismertségre tett szert a szabványosítással és a fa-kereskedelemmel kapcsolatos eredményeivel. Munkaszervezési és ergonómiai javaslatai a hazai fahasználat gyors előrelépését segítették a gépesítés kezdeti korszakában. Nagy szenvedéllyel kutatta az erdei mellékhasználat megoldatlan kérdéseit. 1977-ben vonult nyugállományba, de még hosszú évekig tanfolyami oktatóként és szaktanácsadóként tevékenykedett az ERDÉRT Vállalatnál. Egész életében nagy energiával szolgálta a kisebb-nagyobb közösségeket mint egyetemünk szakszervezeti elnöke; mint Sopron Város Tanácsának tagja és Oktatási Bizottságának elnöke; mint a Magyar Szabványügyi Hivatal Erdészeti Bizottságának elnöke; és más területeken is. Munkássága elismeréseként a kitüntetések hosszú sorát ítelték oda számára, egészen az életművet megkoronázó *Munka Érdemrend arany fokozatáig*. 1995. február 20-án hunyt el Sopronban.

Rumpf János

Bezzegh László (1917–1990)

1917. augusztus 19-én született Lugoson. A trianoni békeszerződés után a család Magyarországra jött és Szombathelyen telepedett le. Itt érettségizett 1935-ben. 1935–1938 között Sopronban a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Erdőmérnöki Karának hallgatója volt. 1938–1948-ig katonai szolgálatra vonult be a légi-erőhöz. 1941-ben leszerelt, majd repülőgépezető oktató lett a Magyar Aero Szövetségnél. Először Ferihegyen, majd Marosvásárhelyen, Aknaszlatinán, Pécsen és Szombathelyen szolgált, ahol közvetlen kapcsolatba került a légi fotogrammetriával. A II. világháború után Sopronba telepedik le. Több mint egy éven keresztül a Sopron megyei Földhivatalnál földosztási munkát végzett, közben ismét beiratkozott az egyetemre, ahol 1948. március 2-án erdőmérnöki oklevelet szerzett. 1948-ban az Erdőközponthoz került műszaki előadó beosztásba. 1949-ben Svájcban fotogrammetriai szakmérnöki képesítést szerzett, hazatérve az akkor alakuló ERTI Erdőrendezési Osztályának vezetője lett. 1951-ben a honvédelmi miniszter mérnökkari ör-

nagygyá nevezte ki és a Honvéd Térképészeti Intézet Fotogrammetriai Osztályára osztotta be, majd a tudományos osztály vezetője lett. Itt először a fotogrammetriai osztályon dolgozott, majd tudományos osztályvezető lett. 1953. január 1-től novemberig a budapesti Műszaki Egyetem Hadmérnöki Karának docensévé nevezték ki. 1953 végétől a Magyar Optikai és Finommechanikai Kutató Laboratóriumban fotogrammetriai műszerek fejlesztésén, majd geodéziai műszerek tervezésével foglalkozott. 1957-ben került a Magyar Optikai Művekhez vezető tervezőknél, ahol a már korábban tervezett műszerei gyártása kezdődött el. Az 1958. évi brüsszeli világiállításán *Te D1 típusú teodolitját* a vásár nagydíjával (*Grand Prix*) tüntették ki. A geodéziai műszerek fejlesztése terén kifejtett munkásságáért 1960. március 14-én a Kossuth-díj II. fokozatával tüntették ki. 1963. szeptember 1-től az Erdészeti és Faipari Egyetem Földmérési Tanszékének docense, majd 1965. augusztus 1-től tanszékvezető egyetemi tanára. Később az egyetemi Fotólaboratóriumot is vezette. 1969–1971-ben az Erdőmérnöki Kar dékánja volt. A *Földmérés-tan* és *Fotogrammetria* c. tárgyakat adta elő. Határozott egyéniség volt, kitűnt igen jó előadói és

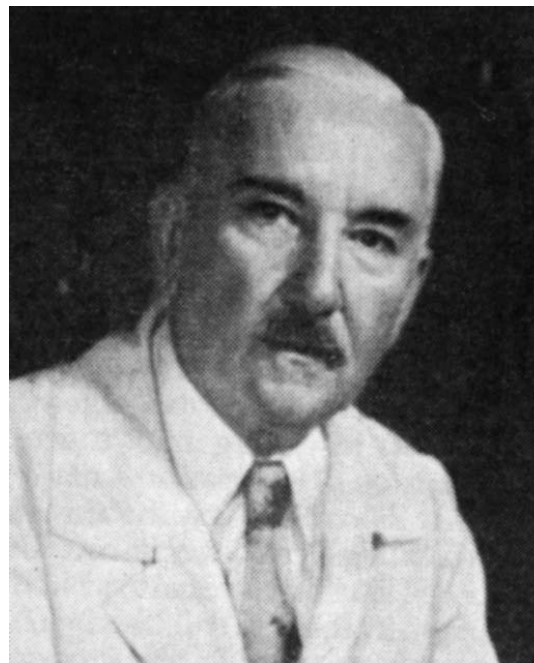
didaktikai érzékével, az erdőmérnökhallgatók százaival szeretettette meg a geodéziát és a fotogrammetriát. Szívesen foglalkozott a hallgatókkal, munkatársaival, ápolta a selmeci hagyományokat, az Erdészeti és Faipari Egyetemre kerülő fiatalok sokáig abból a könyvből énekelték a selmeci dalokat, amelyhez ő írt előszót. Sokat tett a hallgatók műszaki irányú fejlődésének érdekében. 1966. november 30-án a műszaki tudományok kandidátusa fokozatot szerzett *Redukáló tachiméterek körívek közötti léceleolvasással* című értekezésével. Három geodéziai tárgyú szabadalmát fogadták el, amelyet a geodéziai műszergyártásba is bevezettek. Magas színvonalú oktatói munkája mellett az MTA Geofizikai Kutató Laboratóriumánál a fotogrammetriai műszerek fejlesztésével foglalkozott. 1980. január 31-én vonult nyugdíjba. A MTESZ Geodéziai és Kartográfiai Egyesületének elnökségi tagja, a soproni csoport elnökhelyettese, valamint tagja az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal Fotogrammetriai Szakbizottságának. Balesetben, 1990. május 27-én, Zalacsányban halt meg.

Kosztka Miklós

Bokor Rezső (1898–1959)

1898. május 30-án született Sopronban, középiskolai tanulmányait is szülővárosában végezte. Érettségi után rögtön bevonultatták katonának. Az I. világháború befejezése után, 1919-ben a már Sopronban működő Bányászati és Erdészeti Főiskolára iratkozott be. Erdőmérnöki oklevelét egyévi gyakorlati idő után 1924-ben szerezte meg. 1923. szeptember 26-tól már tanársegéd a főiskola Növénytani Tanszékén, 1926-tól pedig adjunktusá neveztek ki. Kiváló képességei jutalmául külföldi ösztöndíjban részesült, s hét féléven át Bécsben, Berlinben és Göttingenben folytatta tanulmányait. Ez utóbbi egyetemen 1929-ben summa cum laude bölcsészettudományi doktori oklevelet szerzett. 1935-ben műegyetemi magántanári képesítést kapott, s a *Fűrésztelepek tervezése* ill. az *Erdészeti géptan* c. tantárgyakat adta elő. 1938-ban címzetes rendkívüli egyetemi tanár, s megbízták az

Erdőhasználati és Fatechnológiai Tanszék vezetésével. Ettől az időtől kezdve – az *Erdészeti géptan* és a *Fűrésztelepek tervezésén* kívül – előadta az *Erdőhasználat*ban, a *Fatechnológia* és az *Erdészeti kereskedelem*tan című tantárgyakat is. 1947 szeptemberében megbízták a soproni Erdészeti Kutató Intézet újjászervezésével, s kinevezték az intézmény vezetőjévé. Az ő irányításával született újjá a II. világháború utáni erdészeti kutatás. 1949-ben Budapesten megalakult az Erdészeti Tudományos Intézet, amelybe a soproni intézet Erdőművelési Osztályként tagozódott be, osztályvezetője pedig Bokor Rezső lett. Ezt az osztályt 1951-ig vezette, ekkor Budakeszire helyezték át, hogy ott egy biológiai állomást, illetve osztályt szervezzen. 1953-ban ezt az osztályt talajbiológiai laboratóriummá alakították át, amelyet Bokor Rezsővel együtt 1957-ben Sopronba helyeztek. 1952-ben az MTA Tudományos Minősítő Bizottsága – addigi munkássága alapján – a mezőgazdasági (erdészet) tudományok kandidátusává nyilvánította. Szorgos életének korán, 1959. március 17-én Sopronban vetett véget a halál. Érdeklődési köre, tudományos működése rendkívül széles és sokféle területre terjedt ki. Kutatómunkáját 1925-ben Fehér Dániel irányításával

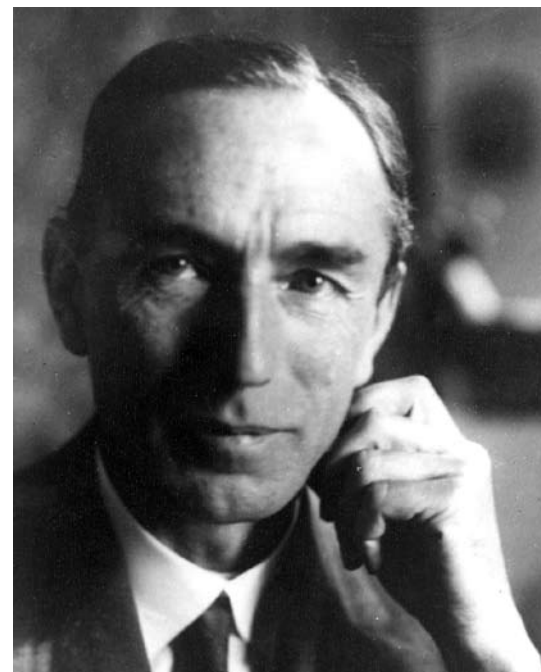

kezdte meg, mikrobiológiai kutatásai – amelyekhez élete vége felé ismételten visszatért – az alföldi homoktalajok erdősíthetőségére, a gyérítés és a természetes felújítás talajbiológiai hatásaira terjedtek ki. Ekkoriban foglalkozott a szikes talajok biológiájának vizsgálatával is, itt szerzett eredményeit Berlin–Dahlemben értékelte Lemmermann professzor vezetése mellett. 1928-ban Göttingenben Rippel professzor irányításával az erdőtalajokban folyó cellulózbontás kérdéskörét elemezte, ebből a témából született doktori disszertációja is, amely nemzetközi porondon nagy visszhangot keltett. Kutatásai során egy új cellulózbontó mikrobát (*Micococcus cytophagus*) is fölfedezett. Tanulmányútjáról visszatérve itthon a levegő molekuláris nitrogénjét megkötő baktériumok biológiáját kutatta, foglalkozott a talajoltás lehetőségével is, amely aztán a gyakorlati életben is meghonosodott. Az Erdőhasználati és Fatechnológiai Tanszékre való kerülésével először a könnyező házigomba biológiáját tanulmányozta behatóan, majd az erdeifenyő gyantázásával foglalkozott, de a puha lombos fajok szegtartó-képességének vizsgálata terén is jelentős eredményeket ért el. Közben több, a gyakorlati életben megvalósult fűrésztelepet tervezett. Ő kezdeményezte egyébként a hazai nyárak és az erdeifenyő nemesítését is, ezen a téren a vegetatív hibridizálás témakör kutatását vállalta el. Élete vége felé ismét mikrobiológiai témát művelt, a mikorrhiza-kérdést tanulmányozta behatóan. Kidolgozta a mikorrhiza gombákkal való talaj- és csemeteoltás módszerét, továbbá foglalkozott a gyökérrontó gombák ellen antagonistáikkal való védekezés kérdéskörével is. Két önálló könyvet (rügy-, ill. levélhatározó), két könyvrészletet és közel 60 szacikket hagyott hátra. 1947–1949 között az *Erdészeti Kísérleteket* is szerkesztette.

Bartha Dénes–Zilahi József

Boleman Géza (1876–1961)

A Trencsén vármegyei Dezsér helységről eredő nemes Boleman család sarjaként Selmecebányán született 1876. szeptember 15-én. Középkiskolá-

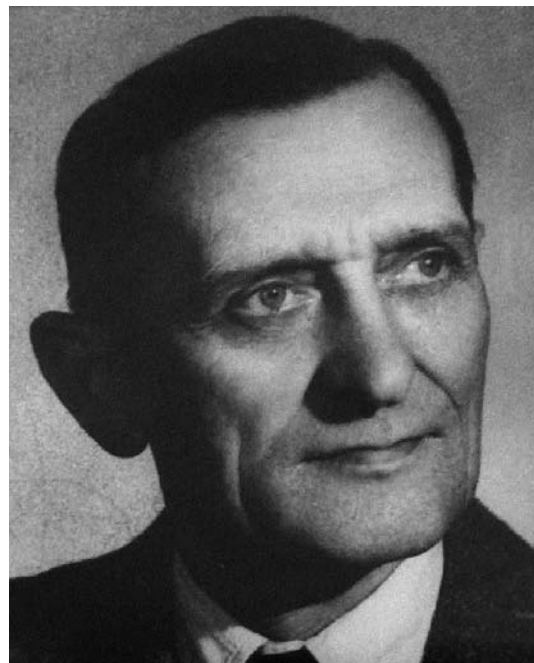
it szülővárosa evangélikus líceumában, a brassói állami főreáliskolában, majd 1891-től a budapesti belvárosi főreáliskolában fejezte be. Érettségi után a budapesti József Nádor Műszaki Egyetem gépészmérnöki osztályára iratkozott be, ahol gépészmérnöki oklevelet szerzett. A Ganz-gyár villamos osztályán kezdte meg gyakornoki munkáját, amit a Kachelman K. és Fia gépgyárban folytatott, majd visszament a műszaki egyetemre Asbóth Oszkár és Bánki Donát professzorok mellé tanársegédnek. Innen került 1900-ban Selmecebányára a Bányászati és Erdészeti Akadémiára adjunktusnak, ahol a felsőbb matematika gyakorlatait vezette. 1902-ben, Hermann Emil nyugalomba vonulása után – helyettes tanári minőségben – a mechanika-bányagéptani tanszék megszervezésével és vezetésével bízták meg. Ezt a tanszéket aztán 1948-ig, nyugalomba vonulásáig vezette. 1904-ben rendkívüli, 1906-ban rendes főiskolai tanárrá, 1934-ben egyetemi nyilvános rendes tanárrá nevezték ki. Múlhatatlan érdeme, hogy 1922-ben négytagú tanári küldöttség élén a kormány elé járult, és a főiskola véglegesen megkapta a volt Honvéd Főreáliskola összes épületét az oktatás és tanítás céljára. A Bányamérnöki és

Erdőmérnöki Főiskolának az 1922/23, az 1928/29 és az 1929/30 tanéveiben volt rektora. 1930 októberében mint leköszönő rektor beszámolhatott arról, hogy a kormányzat bőkezű támogatása folytán 1929 őszére felépült az új vaskohászati, anyagvizsgáló, érc- és szénélőkészítő intézet. 1931-ben a francia köztársaság elnöke a magyar-francia diákcserre mozgalom területén kifejtett értékes működéséért a Becsületrend tiszti jelvényét adományozta számára. Kiemelkedő munkája a több kiadást megért *Elektrotechnika* (Selmecbánya, 1917. 632. p), e témakörben az első magyar nyelvű, egyetemi szintű szakkönyv, amely sok későbbi munkának is alapjául szolgált. A Magyar Mérnök- és Építészegylet aranyérmének, a Magyar Elektrotechnikai Egyesület Zipernovszky-érmének volt birtokosa. 1952-ben a Tudományos Minősítő Bizottság a műszaki tudományok kandidátusává fogadta. 1956-ban a műegyetem aranydiplomával, a kormány pedig Munkaérdemrenddel tüntette ki. Boleman Géza egész életére rányomta bélyegét a nagy tudós szerénysége. Nemcsak kiváló mérnök volt, hanem kitűnő tanár is. Az oktatómunka mellett jelentős tudományos és fejlesztő munkát végzett. Olyan professzor volt, akit tanítványai rajongásig szerettek. Vérbeli pedagógus volt, olyan ember, akit bányász-kohász és erdész hallgatók ezrei büszkén vallottak mesterüknek. Boleman a tudományos élet mellett, szerteágazó érdeklődési körrel rendelkezett. Szerette a természetet, a gyalogtúrákat. Érdeklődéssel fordult a térképek és útleírások felé. Művelte a komolyzenét, maga is fuvolázott. Tanítványai sorsát figyelemmel követte, velük haláláig levelezett. Becsület, kötelességtudás, a szakma mérhetetlen szeretete: ezt tanította Boleman Géza professzor, aki haláláig Sopronban élt. Mint sok más selmeci, ő is a Lővérek alján talált rá újra elvesztett hazájára, szülőföldjére. 1961. december 20-án állt meg a szíve. A soproni Szent Mihály-temetőben helyezték örök nyugalomra. Tisztelői nevében Sébor János professzor búcsúztatta az elhunytat. A főiskola botanikus kertjében 1966-ban állították fel mellsozbrát, Kalló Viktor szobrászművész alkotását.

ifj. Sarkady Sándor

Botvay (Schumacher) Károly (1897–1958)

Bácskában a Tisza-menti Ada községben született. Ez az alföldi és folyóparti szülőhely meghatározóvá vált későbbi pályafutásában is. Hasonlóképp, mint Újvidék, és Szeged ahol középiskoláit járta. Több évig diákoskodott a Tatra alatt fekvő, történelmi levegőjű kisvárosban, Lőcsén is. Rövid ideig katonáskodott az I. világháborúban. 1917-ben iratkozott a selmecbányai akadémiára, de erdőmérnöki diplomáját már a főiskola új székhelyén, Sopronban vette át 1924-ben. Örült, amikor igen szerény fizetésű szakdíjnokként álláshoz jutott a Sopron város erdeit kezelő erdőhivatalban. Oktatás és kutatás iránti elhivatottsága vitte a főiskola felé, ahol Vági mellett először tanársegéd majd adjunktus volt. Közben hosszabb időt tölthetett ösztöndíjasként Münchenben, az ottani erdészeti kutatóintézetnél. Botvay megismerte az intézményben folytatott talajfizika-kutatásokat, amelyeket hazatérése után előnyösen kamatoztatott. Korán felismerte, hogy a hazai szárazabb klímaviszonyok között a termőhely és azon belül a talaj vízgazdálkodása szabja meg az erdők növekedését és produktívóját. A talajok vízháztartását alapvetően befolyásoló

mechanikai összetétel vizsgálatára új szedimentációs mérleget készített. Kutatási eredményei közül a homoktalajok kapilláris vízelelésére vonatkozó megállapítása érdemel említést. E szerint az általában szokásos 5 órás vízeleléshez képest a 2 órás vízelést tartotta a homok vízvezető képességének jellemzésére a legjobb mutatónak (1955). Részletesen vizsgálta az akácok talajigényeit is (1956), közben olyan tapasztalatokkal gazdagodott, aminek birtokában nagy energiával kapcsolódhatott az Alföld-fásítás ügyéhez. 1947-ben nevezték ki Vági helyére tanszékvezető tanárnak, és 1958-ig oktatott. Talajtani oktatásának fontos értéke az, hogy az addigi időkig jobbára külföldön megismert folyamatok és talajtípusok helyett inkább a hazai sajtóosságok bemutatását tartotta fontosnak. A magyar talajviszonyokról készített összefoglaló munkájában (1943) a hangsúly a talajkolloidikai és talajkémiai ismereteken nyugszik. De már jelentkezik benne a talajok vízellátottsága és a növény vízigénye közötti kapcsolat tárgyalása is, elsősorban az erdők és a vízkészlet-gazdálkodás összefüggéseinek méltatásával. A munka második részében Sigmund Elek talajrendszerét mutatja be. Itt már az erdészeti kapcsolódások is megjelennek. Meteorológiai oktatásában hasonlóképpen megjelentek az erdészeti kapcsolódások. Idevágó jegyzetében valamennyi időjárási tényező bemutatása után külön fejezet rész foglalkozik ezek erdészeti vonatkozásával. Csodálni való az a fölényes biztonság, amivel a dolgokat, kapcsolatokat láttatni tudta és ugyanezzel a tárgyyszerű pontos előadással adta tovább tudását hallgatóinak. 1958. szeptember 10-én halt meg Sopronban. Méltán mondhatta róla az őt az 1958-ban ravatalánál búcsúztató Magyar János, hogy „Szenvedélye csak egy volt: a tudománya, a termőhelyismerettan. Ez valósággal lenyűgözte”. Hasonlóan ide kíváncsnak Mihályi Zoltán Botvay munkásságát értékelő sorai (1959) is: „Termőhelyismerettani tankönyvének anyagát fáradhatatlanul, szigorúan rostálva, önmagát állandóan bírálva, évek óta gyűjtögette. Ebben a munkájában is csak a kitűzött célt: a magyar erdőgazdaság fejlesztését látta; a felületesség, pongyolaság veszélyét sem anyagi, sem személyi

előnyért nem vállalta. Ez az oka annak, hogy könyvének sajtó alá rendezését – az erdészeti szakoktatás mérhetetlen kárára – már nem végezhette el”.

Szodfridt István–Bidló András

Csiby Lőrinc (1849–1903)

1849. augusztus 6-án született Ditrón, Csík megyében. Középiskoláit Csíksomlyón, Marosvásárhelyen, Székelyudvarhelyen végezte. 1870-ben került a selmeci akadémiára erdészhallgatónak, ahol 1873-ban végzett. 1874. szeptember 14-én a besztercebányai jószágigazgatósághoz került erdőrendezőnek, mint I. osztályú erdőgyakornok. 1878-ban Pozsonyban erdőbecslő, 1881-ben alerdőfelügyelő a horvát-szlavon végvidéki erdők becslésénél, majd ott erdőrendező is lett. 1883-ban Lugoson, 1887-ben Orsován volt erdőrendező. 1892-ben a besztercebányai erdőigazgatóság erdőrendező főnöke lett erdőmesteri címmel 1895. október 22-ig. Szécsi Zsigmond halála után lett a selmecebányai akadémia Erdőhasználat–Iparműtan tanszékének tanára és vezetője. *Erdőhasználatant, Erdészeti iparműtant, Gátak és gerebek szerkesz-*

tését, *Mezőgazdasági enciklopédiát*, *Halásztant*, *Vadásztant* és *Fegyvertant* adott elő. Munkássága során sokoldalú tevékenységet folytatott. Részt vett az erdészeti műszótár munkálataiban, megalapította az akadémiai gyümölcsfa iskolát, öszeadó gépet, delejtű nélküli szögrakót, egyetemes felrakó műszert, egyetemes felrakó mérőműszert szerkesztett. Vízépítészeti munkássága is jelentős volt. Elsőként alkalmazta a fotogrammetriát az erdészetben. 1896-ban az erdészeti államvizsga bizottság tagjává nevezték ki. 1897-ben lett rendes akadémiai tanár, erdőtanácsos. Munkásságáért elismerő oklevelet kapott. Az országos millenniumi kiállítás és az 1900. évi párizsi világkiállítás erdészeti kiállításainak megrendezésében tevékenyen vett részt. Szakirodalmi tevékenysége jelentős, főként az *Erdészeti Lapok*ban publikált. Selmecbánya–Bélabánya szabad királyi városok törvényhatóságának választott bizottsági tagja volt. 1903. március 23-án halt meg Selmecbányán.

Mastalírné Zádor Márta

Dobos Tibor (1931–2008)

1931. november 16-án született a Somogy megyei Csombárd községben. Erdőmérnöki oklevelét 1954-ben szerezte Sopronban, ezt követően a somogyvári erdészet erdészetvezetőjeként dolgozott. 1958. január 1-től kezdődően nyugdíjazásáig (1992) az Erdőmérnöki Kar oktatójaként dolgozott. Oktató- és kutatómunkáját az Erdőtelepítés és Fásítástani Tanszéken kezdte, ahol előbb egyetemi tanársegéd, majd 1961-től egyetemi adjunktus, 1967-től egyetemi docens volt. Kandidátusi fokozatát 1965-ben szerezte, *Az erdeifenyő csemete vízgazdálkodása és telepítési technológiája* címmel elkészített disszertációja alapján. A következő évektől kezdődően tevékenységében olyan szakterületek kaptak egyre nagyobb szerepet, amelyek az akkori erdészeti kutatásban és oktatásban addig egyáltalán nem, vagy csak érintőlegesen voltak jelen. Az erdőtelepítéstan témakörétől indulva előbb a védőfásítások, a parktervezés, az extrém termőhelyek fásítása témáiban publikált, majd az

1970-es évektől kezdődően a tájrendezés, a táj- és térségtervezés, a környezetértékelés módszertani fejlesztése került tudományos munkája középpontjába. Az 1971/72-es tanév tavaszi félévétől kezdődően kezdeményezésére került bevezetésre az *Erdészeti tájrendezés és környezetvédelem* tantárgy, melyet aztán 1991-ig oktatott. Ugyancsak kezdeményezésére és vezetésével született meg az Erdészeti tájrendező és környezetvédő szakmérnöki szak, melynek első évfolyamán 1975-ösén indult az oktatás. 1976-ban Dobos Tibor – valamint az általa oktatott témakörök, tárgyak – átkerült(ek) az Erdőrendezéstani Tanszékre, ahol aztán tanszékvezetőként irányította az erdőrendezést, a tájrendezés és tájfejlesztés oktatását, valamint a számítástechnika oktatásának bevezetését. 1982-ben – akkor már beosztott docensként – Tájfejlesztési és Környezetgazdálkodási Kutatócsoportot hozott létre. Az 1982–1989 között vezetésével működő kutatócsoport a természet- és tájvédelem területén (tájtervezés, tájesztétika, természetvédelmi értékelés illetve környezet- és természetvédelmi információs rendszerek kifejlesztése témáiban) végzett jelentős kutatásokat, melyek a kar mai szakjainak tu-

dományos megalapozásában is fontos szerepet töltek be. Ezen időszakban számos tanulmányt, egyetemi jegyzetet publikált. Közülük kiemelkedő jelentőségű – addigi kutatásainak, fejlesztőmunkájának összefoglalásának is tekinthető – az a négykötetes szakmérnöki jegyzet-sorozata, melyet 1984–1985-ben *Tájrendezés és környezetfejlesztés* címmel publikált (I. Ökológiai vonatkozások, II. Környezetvédelmi vonatkozások, III. Környezettertelési vonatkozások, IV. Táj- és környezettervezési vonatkozások). Kezdeményezésére az Egyetemi Tanács 1986-ban Környezetvédelmi Tanszéket létesített „a tájfejlesztés, tájvédelem, tájrendezés, környezetvédelem, természetvédelem oktatására”. Dobos Tibor e tanszék munkáját tanszékvezetőként 1991-ig irányította. Tudományos munkásságát a több mint 100 publikáció, a *Környezetgazdálkodás értelmező szótára*, *A környezetgazdálkodás az emberi lét alapja* valamint *A természet védelme és a vadászat* című könyvei jelzik. Bejegyzett szabadalmi a duzzasztott perlitben történő növénytermesztés témaköréhez kapcsolódnak. 1974-ben *Kiváló Feltaláló arany fokozat* kitüntetését kapott, 1989-ben az MTA a tudományok doktorává avatta.

Pájer József

Doppler Christian (1803–1853)

(Keresztneve egyes forrásokban Keresztély András) Christian Andreas Doppler 1803. november 29-én született Salzburgban, negyedik gyermekként. Apja a bécsi Művészeti Akadémián a híres osztrák szobrász, Johann Hagenauer (1732–1810) tanítványa volt, aki művészi munkáit Augsburgban, Landshutban, Münchenben és Passauban valósította meg. Miután Christian a kőfaragáshoz testileg gyenge volt, apja különböző iskolákba küldte, ahol korán kitűnt zsenialitása, a matematika iránti érdeklődése. 1822–1825 között a bécsi Polytechnisches Institut (a mai bécsi műszaki egyetem jogelődje) hallgatója volt, majd a bécsi egyetemen francia, olasz és angol nyelvi tanulmányokat folytatott, pszichológiát, matematikát, fizikát és számvitelt hallgatott. 1829–1832 között

a bécsi műegyetemen volt tanársegéd; itt kezdte meg tudományos tevékenységét. 1832-ben elvesztette tanári állását és az akkori osztrák-magyar határ menti Bruck an der Leitha településen egy fonodában könyvelőként dolgozott, de e munkáért nem lelkesedett, inkább a tudomány érdekelte. Miután tanári állásra nem kapott ajánlatot, elhatározta, hogy kivándorol Amerikába. Már majdnem útnak indult, amikor két ajánlatot is kapott, Bern és Prága közül az utóbbit választotta és 1835-től a prágai reáliskola matematika tanára lett. 1836-ban nősült, felesége egy salzburgi aranyműves lánya, Mathilde Sturm. Öt gyermekük született, akik Bécsben és Prágában nőttek fel. 1837-től Prágában, a Műszaki Tanintézet (Technisches Institut, a mai prágai Műszaki Egyetem elődje) tanára, ahol 1841-ben a matematika és a gyakorlati geometria professzorává nevezték ki. Ugyanebben az évben a Cseh Királyi Tudományos Akadémia tagjává választották. Első dolgozatai matematikai tárgyúak voltak. Matematikusként a lánctörtekkel, analitikus geometriával és az euklideszi párhuzamossági posztulátummal foglalkozott 1842-ben Prágában közzétette *Über das farbige Licht der Doppelsterne und einiger anderer*

Gestirne des Himmels (A kettőscsillagok színes fényéről és az égbolt más csillagairól) című tanulmányát. Ez tartalmazza a Doppler-effektus első leírását. Christian Doppler 1848-ban az Osztrák Tudományos Akadémia rendes tagja lett. 1847-ben professzori kinevezést nyert a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia Matematika–Fizika–Mechanika tanszékére, bányatanácsosi ranggal, a kor magyarosító szokásának megfelelően Christian helyett Keresztély keresztnévvel. 1849-ben korábbi helyére, a bécsi Műegyetemre tért vissza, ahol a gyakorlati geometria professzora lett. Majd 1850 januárjától a bécsi egyetem újonnan alapított Fizika Intézetének igazgatójává nevezték ki. Doppler tüdőbetegségben szenvedett, amely már évek óta korlátozta munkájában és amelyről az gyanítható, hogy az édesapja porral teli kőfaragó üzemében kezdődött, ahol fiatal korában sokat tartózkodott. 1852 októberében tüdőproblémája miatt arra kényszerült, hogy a Habsburg Birodalomhoz tartozó, enyhe klímájú Velencébe menjen. Ott azonban egészségi állapota tovább romlott és 1853. március 17-én meghalt.

Papp György

közmegelegedésre töltötte be. A háromévenkénti ismétlődő választásokon újra és újra ő került az akadémia élére, összesen hatszor, szolgálati ideje végéig. Kiváló szervező volt, élharcosa az akadémiai tanulmányi szervezet átalakításának. Tevékenyen részt vett az *Erdészeti Lapok* megalapításában, az erdészet „megmagyarosításában”, az *Erdészeti Múszótár* megalkotásában. A minisztérium megbízásából Wagner Károllyal együtt kidolgozta az akadémia újjászervezésének tervzetét 1867-ben. 1871-ben ismét őt bízták meg a végleges újjászervezés tervének elkészítésével, amely tervzetet elfogadták és 1872-ben életbe léptették. Fő törekvése volt az akadémiai oktatás színvonalának emelése, az oktatás körülményeinek és a tanári kar helyzetének javítása. Neki köszönhető, hogy elkészült az akadémia 1892-ben felavatott új erdészeti palotája, s a kisiblyei erdészeti tanulmányi gazdaság fejlesztése. Az oktatás céljaira több épületet is vásárolt és újjátartott fel, többek között a Fritz-házat, Schulek Frigyes tervei alapján. Szakírói tevékenysége igen jelentős. Sok tanulmánya jelent meg az *Erdészeti Lapok*ban, és a *Bányászati és Kohászati Lapok*ban, amelynek 1881–1892 között szerkesztője is volt. Schenek István tanártársával együtt világitó-

Farbaky István (1836–1928)

Farbaky István György Imre 1837. augusztus 15-én született Nyíregyházán evangélikus papcsaládban. Elemi és algimnáziumi tanulmányait itt, de a középiskola felső négy osztályát az eperjesi evangélikus kollégiumban végezte el. 1854–1858. között volt a selmecbányai akadémia bányászati és kohászati tanfolyamának hallgatója. Ezután a csehországi Przibramba került bányászgyakornoknak. 1859-ben visszatért az akadémiára, ahol a Matematika és Mechanika Tanszék „assistense” lett eleinte ideiglenes, később végleges minőségben. 1867-től a tanszékot vezette, rendes tanári minőségben. 1872-ben az újonnan szervezett Általános és Vasgyári Géptani Tanszék élére került, s bányatanácsosi címet kapott. Ebben az évben választotta meg az akadémia tanácsa „aligazgatóvá” is. 1876-ban pedig az akadémia igazgatója lett. Ezt a tisztséget kiválóan,

gáz fejlesztő készüléket szerkesztett, s később egy világszerte szabadalmaztatott nagyteljesítményű akkumulátort készített. Foglalkozott fogaskerekek számításával is. 1892-ben több mint 33 évi szolgálat után vonult nyugalomba. 1891–1901 között Selmecbánya országgyűlési képviselője lett. Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület kezdeményezője és alapítója, alelnöke és ügyvezető alelnöke volt. Sok társadalmi szervezetben és egyesületben tevékenykedett még nyugdíjas éveiben is Selmecbányán. Közben 1889-ben elnyerte a főbányatanácsosi címet, 1892-ben a *III. osztályú vaskoronarenddel* tüntették ki, 1906-ban pedig a miniszteri tanácsosi címet is megkapta. 1928. december 3-án hunyt el Selmecbányán.

Mastalírné Zádor Márta

Farkas Vilmos (1915–1983)

Győrben született gyári munkás családból. 1937-ben kapott erdőmérnöki oklevelet. 1938 és 1945 között magán erdőbirtokon volt üzemi segéderdőmérnök, majd erdőrendező. 1945–1949-ben a Szombathelyi Erdőgazdaság birtokpolitikai előadó-

ja, majd anyagforgalmi osztályvezetője volt. 1946-ban közgazdaságtudományi doktorátust szerzett 1947-ben egyetemi adjunktusként tevékenykedett az Erdőrendezési Tanszéken. 1949-től az újjászerveződő Erdészeti Tudományos Intézet Soproni Kísérleti Állomásán üzemgazdasági kutatásokat végzett. 1950-ban műszaki doktori címet szerzett az Erdőmérnöki Karon. 1951-től ő volt az első vezetője az újonnan létrehozott Üzemtani Tanszéknek. Megkezdte a hazai viszonylatban csaknem teljesen új tudományágnak: az erdőgazdasági üzemtannak az oktatását, kidolgozta a tárgy jegyzeteit. A tantárgy keretében oktatta a munkajogi ismereteket, valamint a számviteli alapismereteket is. 1956-ban családjával együtt ő is nyugatra indult, de Ausztriában rájött, hogy nem tudja elhagyni a hazáját. Vilmos fia főiskolás társaival együtt Kanadába ment. A család többi része hazatért. 1957-ben a földművelésügyi minisztérium által az oktatók ügyeinek a kivizsgálására létrehozott bizottság helyettes vezetője volt. Így lehetősége nyílt sok kollégájának a megmentésére. Ennek is tudható be, hogy 1959-ben politikai okok miatt eltávolították az egyetemről. 1959-től 1963-ig a Tanulmányi Állami Erdőgazdaság központjában dolgozott felügyeleti munkakörben. 1963-tól 1967-ig vezette az Erdészeti Tudományos Intézet újonnan megalakuló Erdészeti Gazdaságtani Osztályát. Kutatási területe az operációkutatás és ezen belül elsősorban a lineáris programozás volt. A *lineáris programozás matematikai alapjai* című 3 kiadásban megjelent könyve a tématerület magyar alapművének számít. 1969-ben a bécsi földművelési főiskolán egy féléven keresztül oktatta a lineáris programozást. Több nemzetközi konferencián vett részt, adott elő, tanulmányt küldött. Sajnos eredményei a hazai szakmai vezetés körében nem élveztek egyértelmű elismerést, ezért újra váltania kellett. 1971-től a szombathelyi Nyugat-magyarországi Fűrészek üzemgazdasági elemzője volt. Innen vonult nyugdíjba 1975-ben. A sors iróniája, hogy ez a kitűnő ember néhány kisebb elismerésen kívül sem állami, sem társadalmi vonalon komolyabb kitüntetésben nem részesült. Kitüntetései: 1952. *oklevél*, 1961. *kiváló dolgozó*, 1972. *emlékérem*, 1975. *kiváló dolgozó*. 1993-ban

az egyetem rehabilitálta, postumus egyetemi tanári címet kapott. Dr. Farkas Vilmos 38 évi aktív munkaviszonyának mintegy felét a gyakorlati, felét az oktatói, kutatói pályán töltötte. Mindig fő feladatának tekintette azonban a közgazdasági szemlélet erősítését és elterjesztését az erdészet és a faipar területén. 1983 februárjában Sopronban halt meg.

Héjj Botond

Fehér Dániel (1890–1955)

A talajmikrobiológiai kutatások kimagasló alakja, az erdészeti növényntani oktatás karizmatikus egyénisége 1890. október 27-én született a Győr megyei Teke-pusztán. Középiskolai tanulmányait Budapesten a Barcsai-utcai gimnáziumban végezte. A selmecbányai Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola elvégzése után 1912-ben szerzett erdőmérnöki oklevelet. 1913-ban a berlini tudományegyetemen folytatta tanulmányait. 1914-ben az I. világháború kitörésekor be kellett vonulnia katonának, ahonnan csak 4 év múlva szerelt le. 1918. augusztus 21-től a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Növényntani Tanszékén tanársegéd, majd adjunktus. 1920-ban Bécsben növénytanból és kémiából Richard Wettstein professzornál egyhangú kitüntetéssel doktorált. 1923. december 23-tól főiskolai rendkívüli tanár és a Növényntani Tanszék vezetője. 1926-tól főiskolai rendes tanár, 1934-től egyetemi nyilvános rendes tanár. Sopronban a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola új, végleges helyét 1922 őszén foglalta el. Fehér Dániel a következő év tavaszától már megkezdte az épületeket körülvevő mintegy 10 hektár területű parkból a Botanikus kert kialakítását, s a későbbiekben is nagy gondot fordított a kert fejlesztésére, illetve a növényntani oktatást szolgáló gyűjtemények létrehozására. 1926-ban hathónapos tanulmányutat tett Dániában, Finnországban, Norvégiában és Svédországban, 1932-ben ismét beutazta Finnországot és Svédországot. 1930-ban a Lappföldre magyar–norvég, 1934-ben Algériába magyar–francia, 1936-ban a Szaharába ugyancsak magyar–francia expedíciót vezetett. 1938-ban Olaszországban tett tanulmányutat.

Számos kongresszuson vett részt, így 1929-ben az Erdészeti Kutató Intézetek Nemzetközi Szövetségének stockholmi kongresszusán, az 1933. évi nancyi kongresszusán, 1941-ben a berlini Nemzetközi Biológiai kongresszuson, 1950-ben a VII. Nemzetközi Botanikai Kongresszuson, ahol az ökológiai szekció alelnökévé választották. Tagja volt több tudományos társaságnak, többek között a Finn Tudományos Akadémiának is. 1951-ben – koholt vádak alapján – megfosztották a tanszékvezetéstől és a katedrától, ettől kezdve a Magyar Tudományos Akadémia Sopronba kihelyezett talajbiológiai kutatócsoportjának lett a vezetője. A Magyar Tudományos Akadémia 1951-ben a kiemelt tudósok közé sorolta, 1952-ben elnyerte a biológiai tudományok doktora fokozatot, 1954-ben pedig levelező taggá választották. 1955. február 17-én halt meg Sopronban. Munkásságának középpontjában kutatóéveinek első két évtizedében a hazai erdőtalajok biológiai vizsgálata állott, amelyet az 1940-es években a mezőgazdasági talajokra is kiterjesztett. Számos kísérletsorozatot végzett a talajok összetételének, széndioxid légzésének, szervesanyag-termelésének, nitrogén-körforgalmának, foszfor- és káliumgazdálkodásának, baktérium életének, a biológiai folya-

matok időbeli periodicitásának, az erdei talajjelző növények talajkémhatás-igényének, a moszatflóra és a gombavilág összetételének megállapítására. Élete utolsó másfél évtizedében megragadta az a gondolat, hogy az összes elem sugárzást bocsát ki, s ez a növények görbülésével tesztelhető. Ezen fölvetéséért akkor és a későbbiekben is sok támadás érte. Tudományos munkásságát hét magyar, egy német és egy francia nyelvű szakkönyv, valamint 270 eredeti értekezés jelzi. Fő művei közé tartozik a Vági Istvánnal közösen írt *A szerves vegytan elemei* (1930) és *A talajtan elemei* (1931), a Mágocsy-Dietz Sándorral megújított, de be nem fejezett *Erdészeti növénytan I-II-III.* (1928–1935), valamint az *Untersuchungen über die Mikrobiologie des Waldbodens* (1933) és a Ch. Kilian algíri professzorral közösen kiadott *Recherches sur la microbiologie des sols désertiques* (1939). Élete utolsó fél évtizede hányattatott időszakában még volt ereje a közel 1300 oldalas *Talajbiológia* (1954) című hatalmas összefoglaló mű megírására, amely a maga területén, világviszonylatban nézve is, ma is egyedülálló.

Bartha Dénes

Feistmantel Rudolf (1805–1871)

1805. július 22-én született Ottakringben, Bécs egyik elővárosában, ahol a bécsi ügyvéd édesapjának birtoka volt. Gimnáziumi tanulmányait az akkori szokás szerint filozófiai kurzussal fejezte be. 1825-ben iratkozott be a mariabrunni erdészeti tanintézetbe, ahol 1827-ben kitüntetéssel végzett. Az alsó-ausztriai legfelsőbb országos vadászmeisteri hivatalhoz került. Hadersdorfban és Allandban eltöltött öt évi szolgálat után erdőmérnökként a főerdőmester maga mellé rendelte Bécsbe, s ezzel az *erdészeti vezérkarhoz tartozónak tekintették.* 1835 áprilisában kinevezték az erdészet tanárának Selmezbányára, Wilckens utódjául. Megkapta a bányatanácsosi címet, s a főkamagrófi hivatal is tagjává választotta. 1835. június 22-én tette le hivatali esküjét. Ettől kezdve az erdészeti oktatás fejlesztésén és az oktatás körülményeinek javításán fáradozott. Tanársegédjével együtt zökkenőmente-

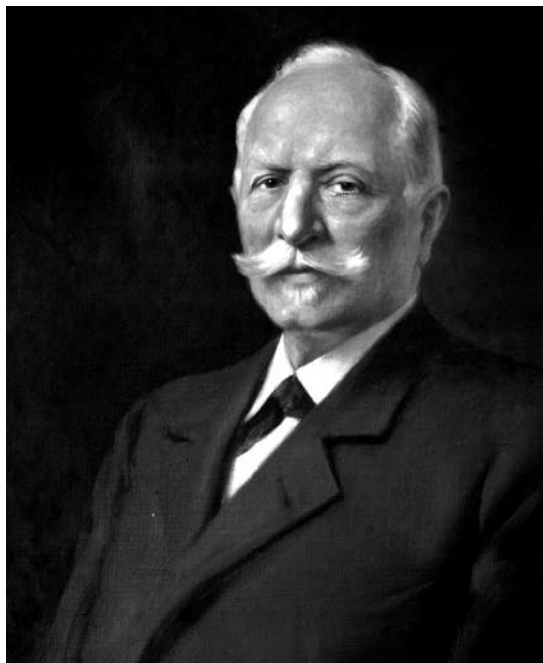
sen ellátta feladatát. Diákjai tisztelték és szerették. Hírét elvitték messze földre. Nagy gondot fordított a gyakorlati oktatásra. Botanikus kertet, tanulmányi erdőt létesített, s az oktatást segítő gyűjteményeket alapított és fejlesztett. Az udvari kamara által megvásárolt úgynevezett „Fortuna házat” az erdészeti oktatás központjává tette. Tantermeket, gyűjteményi helyeket és lakásokat alakíttatott ki benne. Az ő javaslatainak és jelentéseinek köszönhetően rendelte el az udvar 1846. október 6-án a Bányászati és Erdészeti Akadémia létrehozását, vagyis az erdészeti és bányászati tanintézet egyesítését. Szerteágazó tudományos munkásságot is folytatott oktatói tevékenysége mellett. Négy kötetes erdészettudományi tankönyvet írt, s elkészítette az osztrák-magyar állami erdők kezelésének, az erdészet megszervezésének és felépítésének tervezetét, valamint az erdők államosítására vonatkozó javaslatait. Megromlott egészségi állapotára való hivatkozással eltávozni kívánt az akadémiáról. Kérését teljesítve 1847. április 1-jén a bécsi császári és királyi udvari kamarához rendkívüli szolgálattételre osztották be. 1848-ban az újonnan alapított Mezőgazdasági-, Pénzverészeti és Bányászati Minisztériumhoz került osztálytanácsosként, miniszteri, majd később

udvari tanácsosként. Kezdeményezője és alapítója volt az ausztriai majd az első magyarországi erdészeti egyesületnek (Ungarische Forstvereine, 1851). Az Osztrák Birodalmi Erdészeti Egyesület elnöke, a Bécsi Mezőgazdasági Társulat alelnöke volt. 1856-tól a birodalmi erdészeti ügyek irányítója lett, az osztrák erdőtörvényt fő kidolgozója. Eredményesen fáradozott a máriabrunni erdészeti tanintézet akadémiai rangra emelésén. 1864-ben megkapta a Lipót rendet és lovaggá ütötték. 1868-ban kérte nyugdíjazását. Ezután is még aktív munkásságot folytatott. 1871. február 7-én Bécsben hunyt el.

Mastalírné Zádor Márta

Fekete Lajos (1837–1916)

A magyar erdészeti oktatás és kutatás kimagasló alakja Tordán született 1837. június 18-án. Elemi és középiskolai tanulmányait Tordán ill. a kolozsvári unitárius gimnáziumban végezte. 1856–1859 között Selmecbányán tanult erdészetet. 1859–1867 között a kolozsvári kincstári jószágigazgatóságnál teljesített szolgálatot. Az erdészeti államvizsgát Kolozsvárott 1862-ben tette le. 1867-ben Wagner

Károly meghívta az akadémiai tanári karba. Oktatói pályafutását, mint erdőgyakornok és helyettes segédtanár 1867. október 11-én kezdte meg. *Nemzetgazdaság- és pénzügytant, Erdőérték-számítástant, Állattant, Erdészeti rovartant, Talajtant és Éghajlattant* adott ekkor elő. 1871 májusában rendkívüli tanár lett, 1872 július-augusztusában németországi tanulmányutat tett. 1873-ban – Illés Nándor távoztával – a *Növénytan, Növényélet- és növényboncztan, Állat- és rovartan, Erdőtenyésztéstan, Talaj- és klímástan, Erdővédelem, Erdészeti, vadászati és úrbéri törvények* c. tantárgyak oktatását vette át. Mindezek mellett a botanikuskertek gondozása, valamint a kisiblyei akadémiai pagony erdőművelési és kísérleti ügyeinek az intézése is az ő kezeibe jutott. 1877-ben az ő felvetésére fogadták el az erdőőri szakiskolák létesítésének javaslatát. 1878-ban rendes tanárrá lépett elő, ebben az évben – saját költségen – svájci tanulmányúton vett részt, 1881-ben erdőtanácsos lett. 1881 és 1889 között minden nyári szünidőben az ország különböző részeiben növényföldrajzi és növénytenyésztési tanulmányokat folytatott. 1891-ben az apácalepke kártételének tanulmányozására Bajorországba utazott. Ez év szeptember 15-én – minisztériumi intézkedésre – megvált a Növényteni Tanszéktől, s a Soltz Gyula távoztával megüresedő Erdőrendezéstan Tanszék vezetését vette át. 1892-től *Erdőbecsléstant, Erdőrendezéstant, Erdőérték-számítástant, Erdészeti statisztikát* és *Erdészeti irodalomtörténetet* adott elő. Az 1892/93 tanévben az akadémia aligazgatói, az 1897/98. és 1899/1900. tanévekben igazgatói tiszttét töltötte be. 1894-ben főerdőtanácsos lett. 1896-ban – az Erdészeti Kísérleti Állomások Nemzetközi Szövetségének munkaterve alapján – megszervezte az erdészetileg fontos fa- és cserjefajok növényföldrajzi szempontú felmérését. E munka gyümölcse csaknem két évtizeddel később érett be, amikor Blattny Tiborral közösen megjelentette *Az erdészeti jelentőségű fák és cserjék elterjedése a Magyar Állam területén* c. nagyszabású művét, amelynek adatgyűjtésébe a kincstári erdészeket is bevonta. A millennium évében a közügyek terén szerzett érdemeiért a III. osztályú vaskorona rendet kapta. 1906. október elején – saját kérésére, az örökös

munkában elgyengült szemei miatt – miniszteri tanácsosként vonult nyugalomba. Szakmai munkássága legnagyobb elismerése 1910-ben következett be, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai sorába fogadta. Székfoglaló előadása *Az északi szélesség hatása a fajok természetes elterjedésének magassági hatáira Magyarországon* címmel 1911. június 19-én hangzott el. Selmecbányán 1916. június 29-én hunyt el, földi maradványai az evangélikus temetőben porladnak. Fekete Lajosban az utolsó erdész polihisztort tisztelhetjük. Nincs az erdészeti szaknak egyetlen olyan speciális szakterülete sem, amelyben tevékenysége ne hagyott volna maradandó nyomokat, fáradhatatlan munkabírását és párját ritkító szorgalmát hosszú szolgálata alatt teljes odaadással a magyar erdészetnek szentelte. Élete során 35 szakkönyvet jelentetett meg, 191 tudományos és ismeretterjesztő cikk született a tollából. Jelentősebb könyvei: *A közerdész, Erdőértékszámítástan, Erdővédelemtan, Erdészeti rovarstan, Erdészeti talajtan, Az erdőbecsléstan kézikönyve, A tölgy és tenyésztése, Erdőrendezéstan, Erdészeti növénytan I–II*. Kiemelendők még az OEE megbízásából párbeszédese formában írott népszerűsítő könyvei is, amelyek az egész erdőgazdaság alapvonalait felölelik. Több találmánya is van, mint az 1888-ban általa szerkesztett elmésen egyszerű tolokás magvető.

Bartha Dénes

Fekete Zoltán (1877–1962)

Selmecbányán született, 1877. április 18-án. Édesapja Fekete Lajos volt, a Bányászati és Erdészeti Akadémia nagy tudású erdészprofesszora, a magyar nyelvű erdészeti szakirodalom megalapítója, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. Érettségi után beiratkozott a Bányászati és Erdészeti Akadémiára. Tanulmányainak befejezése után az államerdészeti szolgálatot 1889 őszétől a zarnócai állami erdőhivatalnál kezdte meg. Erdészeti államvizsgáját 1900 októberében tette le, kitüntetéses minősítéssel. Erdészjelöltként a lipótújvári főerdőhivatalhoz került. 1901-től 1907-ig tanársegédként, majd adjunktusként dol-

gozott a Bányászati és Erdészeti Akadémia Erdőrendezéstani Tanszékén. 1907-től 1911-ig a zarnócai állami erdőrendezőseget vezette. Kiterjedt összehasonlító vizsgálatokat végzett a mintateres fatömegmeghatározási módszerek gyakorlati használhatóságára és megbízhatóságára vonatkozóan. 1911-ben a Bányászati és Erdészeti Főiskola Erdőrendezéstani Tanszékének rendkívüli, majd 1913-ban rendes tanára lett. Mint főiskolai, majd egyetemi tanár megszakítás nélkül tanított 1946 őszéig, nyugállományba vonulásáig. A tanítást ekkor sem hagyta abba, még 1952-ben is tartott *Erdőbecsléstan* előadásokat. Amikor az erdészeti felsőoktatás 1918 végén Sopronba költözött, az áttelepülés és az újjászervezés munkáiból jelentősen kivette részét. Tevékenyen vett részt a főiskola, illetve a kar igazgatásában is: a főiskola prorektora (1928–1930), rektora (1932–1934), és a kar dékánja (1925–1926). Szakirodalmi munkássága rendkívül szerteágazó. Az önállóan, illetve a folyóiratokban megjelent dolgozatai főként faterméstani, faállomány-szerkezetani, erdőbecslési és erdőrendezéstani témájúak. Emellett azonban számos publikációja jelent meg egyéb, az erdészetet érintő témában is, mint pl.: az erdészeti szaknyelvel

foglalkozó írásai. A hazai erdőgazdálkodás, illetve erdőrendezés fejlesztése érdekében rendszeresen állást foglalt, s kifejtette véleményét csaknem minden elvi jelentőségű kérdésben. A Magyar Tudományos Akadémiának 1941 óta volt levelező tagja. Levelező akadémiai tagsága mellett az akadémia Erdészeti Bizottságának elnöke is volt. A II. világháború előtti években a főiskola képviselőjeként az akkori szabályoknak megfelelően tagja volt a felsőháznak. Kiterjedt közéleti és tudományos tevékenysége révén számos szervezetnek volt tagja, például levelező tagja volt a Finn Erdészettudományi Társaságnak, tiszteletbeli tagja volt az Országos Erdészeti Egyesületnek, tagja az Országos Felsőoktatási Tanácsnak, az Országos Természettudományi Tanácsnak, a Mezőgazdasági Szakoktatási Tanácsnak. Vérbeli pedagógusként szerette a tanuló ifjúságot. A hozzá tanácsért forduló fiatal nemzedéket legjobb tudása szerint igazította útba, szívből örült sikereiknek. Sopronban halt meg 1962. április 4-én.

Gál János–Veperdi Gábor

Fodor (Mayerhoffer) László (1855–1924)

Fodor László 1855. január 25-én született a Nyitra megyei Szakolcán. Középiskolai tanulmányait Szakolcán a gimnáziumban kezdte el, majd Pozsonyban, a királyi katolikus gimnáziumban végezte. 1873-ban érettségizett kiténtetéssel. Budapesten a műegyetemen kezdte meg felsőfokú tanulmányait, melyeket egy év múlva a bécsi műegyetemen folytatott. Először mérnöki szakon tanult, majd mennyiségtant és ábrázoló geometriát. Középiskolai tanári oklevelet szerzett az előbbi tárgyakból 1878-ban Bécsben, majd 1883-ban Budapesten. 1878-tól a besztercebányai főgimnázium tanára. Színvonalasan oktatta a *Rajzoló geometriát*, a *Díszítményes rajzot* és a *Szabadkézi rajzot*. Több könyvet írt társszerzővel középiskolások számára. A kolozsvári egyetemen doktorált matézisből, kísérleti fizikából és elméleti asztronómiából, 1887-ben bölcséleti doktorrá avatták. Legjelentősebb matematikai eredménye ebből az időszakból származik. *A körkonoid metszete lappal* c. cikke a

körkonoidfelület síkmetszeteit osztályozza. 1887-től a Bányászati és Erdészeti Akadémia Ábrázoló mértan Tanszék vezetője. Az akadémián *Ábrázoló geometriát* és *Rajzot*, *Grafosztatikát*, *Elemző tér-mértant*, *Térképrajzot* és *Szabadkézi rajzot* tanított. Ábrázoló geometriából tankönyvet írt az akadémián tanuló diákok számára, egy szilárdságtan témájú tankönyvben a grafosztatika részt írta, valamint az ábrákat rajzolta. Közéleti szereplése igen jelentős. 1904-ben az akadémia 4 éves főiskolává alakult, melynek élén a rektor állt. Az 1904-től 1906-ig terjedő időszakban ő lett a főiskola első rektora. 1906–1908 között prorektor volt. A főiskola vezetőjeként is küzdött a magas színvonalú oktatás fenntartásáért. Véleménye, mely egyben a tanári testület állásfoglalása is volt, a következő. *„A főiskola feladata eszerint: lerakni azt az alapot, mely a későbbi gyakorlati ismereteknek biztos látással való megszerzésére és tudatos fejlesztésére képesít. Minél erősebb, minél szélesebb az alap, annál biztosabb, annál tágabb a rajtanyugvó épület: minél többet képes a tudományos kiképzés a főiskolán nyújtani, annál élesebb lesz a szemünk, tágabb a látókörünk, biztosabb az ítéletünk és termékenyebb az alkotóképességünk. Más szóval: a tudományos nevelésnek a*

főiskolán többet kell felölelnie, mint amennyit a későbbi speciális tevékenység megkíván.” Mint rektor szorgalmazza a főiskola fejlesztését. Rektorsága idején nyílik meg a főiskolán egy 40 fős könyvtári olvasóterem. Az 1910/12. tanévekben ismét rektor, majd az ezt követő két évben prorektor. Selmecbányán társadalmi életében is részt vesz, a Katolikus Egyházközség elnöke, az Atlétikai Klub ügyvezetője, a Pisztolylövészeti Egyesület elnöke. 1919-ben a cseh megszállás miatt a főiskolával együtt elhagyja Selmecbányát. Ezekben a nehéz időkben is vállalt köztisztviselést, a Főiskolai Segélyező Egyesület és a Menzasegélyek és Internátus Helyeket kiosztó Bizottság elnöke volt. Utolsó tanéve az 1923/24-es tanév volt. 1924. augusztus 17-én halt meg Sopronban. Budapesten temették el. Dr. Fodor László a hazai középiskolai és főiskolai ábrázoló geometriai oktatás úttörője, jelentős személyisége volt. Tankönyveit többször, némelyiket húszszor is kiadták és idegen nyelvre is lefordították. Munkáit nagy didaktikai érzékkel írta meg, nyelvezte tiszta, érthető, a mai olvasó számára is. Magas színvonalon oktatott, nagy tanáregyéniség volt. Ezen kívül jelentős, vezető szerepet játszott az akadémia, majd a főiskola közéletében Selmecbányán és Sopronban.

H. Temesvári Ágota

Gál János (1928–2001)

1928. november 8-án született Honton. Elemi iskoláit szülőfalujában végezte, gimnáziumi tanulmányait pedig Ipolyságon kezdte, majd Balasagyarmaton fejezte be 1948-ban. Ugyanebben az évben felvételt nyert a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Erdőmérnöki Karára. 1952-ben erdőmérnöki oklevelet szerzett az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karán. Egyetemi tanulmányai után rövid ideig a Diósjenői Állami Erdőgazdaságnál dolgozott műszaki vezetőként, majd az Állami Gazdaságok és Erdők Minisztériumának titkárságára nevezték ki előadói munkakörbe. 1953–1957 között a harkovi Dokucsajev Mezőgazdasági Intézet Erdőmeliorációs Karán mint aspiráns dolgozott,

majd szerzett kandidátusi minősítést az öntözéses erdőgazdálkodás témaköréből. Az aspirantúra után néhány hónapig az Erdészeti Tudományos Intézetben volt igazgató-helyettes, majd 1957 őszén a soproni Erdőmérnöki Főiskola Erdőtelepítés- és Fásítástani Tanszékére nevezték ki tanszékvezető docensnek, s emellett megbízták a főiskola igazgató-helyettesi teendőinek ellátásával. Két év múlva már a főiskola főigazgatója, majd 1962-től egyetemi tanárként az újonnan alakult Erdészeti és Faipari Egyetem rektorává nevezték ki. Ezt a funkciót még többször (1969–1972, 1981–1984, 1984–1989) is betöltötte, 1966–1969 között pedig rektorhelyettesként tevékenykedett. Tanszékének, majd 1985-től tanszékösszevonás után az Erdőműveléstani Tanszéknek 1989-ig, nyugalomba vonulásáig volt vezetője. Sokrétú tudományos tevékenysége közül kiemelkedik a mezővédő erdősávok hatásvizsgálata és telepítési technológiáik kidolgozása. Ebben a témakörben készítette el és védte meg akadémiai doktori értekezését, megszerezvén a mezőgazdasági tudományok doktora címet. 18 szak-, tankönyvet illetve egyetemi jegyzetet írt, 97 szakcikke jelent meg. Oktató és tudományos tevékenysége mellett, mint egyete-

mi vezető hatalmas munkát végzett az Erdészeti és Faipari Egyetem fejlesztése érdekében. Vezetői tevékenysége alatt 8 hektárral bővült a botanikus kert, megépült az Ifjúsági Ház, a Sportcsarnok, a Levelező Otthon, az új kollégiumok Sopronban és Székesfehérváron, az egyetemi menza, a keszthelyi és a zánkai üdülők, a Fertő-tavi víkendtelep és több mint száz oktatói lakás. Az egyetemi sport – főleg a kosárlabda – lelkes és önzetlen támogatója volt, sportköri tanárelnökként is tevékenykedett. Az ilyen hatalmas teljesítményhez hatékony szakmai és tudományos kapcsolatokkal kellett rendelkezni bel- és külföldön egyaránt. Számos tudományos, szakmai és közéleti szervezetnek volt tagja vagy vezetője. Magas állami és szakmai kitüntetései közül kiemelkednek: *Szocialista Munkáért Érdem érem* (1957), *Oktatásügy kiváló dolgozója* (1962), *Munka Érdemrend arany fokozata* (1967), *Eötvös Lóránd-díj* (1980), *Április 4. Érdemérem* (1985), *Heinrich Cotta Emlékérem* (1986), *Magyar Népköztársaság Csillagrendje* (1989). A Soproni Egyetem 1997-ben díszdoktorává avatta. A nagy munka megrendítette egészségét, alkotó erejének teljében 1989-ben, 61 évesen nyugállományba vonult. Hosszú, nagy türelemmel és méltósággal viselt betegség után 2001. október 11-én hunyt el Sopronban.

Koloszár József

Gunda Mihály (1918–1989)

1918. október 24-én született Rozsnyón. Édesapja bányász, majd kohómunkás, édesanyja a háztartási munkák mellett alkalmi munkákat vállalt. Kilencen voltak testvérek, szülei korán elhunytak. Felesége tanárként dolgozott, két lányuk és egy fiuk született. Elemi és középiskolába Rozsnyón járt, 1941-ben érettségizett és beiratkozott a soproni Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kar bányamérnöki karára. 1946-ban szerzett bányamérnöki oklevelet. Az oklevél megszerzése után 1946. október 1-től az egyetem Ábrázoló Geometria Tanszékére került gyakornokként, majd 1948-tól egyetemi adjunktusként oktatatta az erdő- és faipari mérnök, valamint faipari üzemmérnök hallgatókat az *ábrá-*

zólo geometriai és a géprajzi ismeretekre. Másodállásban 1949–1952 között elvállalta a Tanulmányi Osztály vezetését. 1960. szeptember 1-jén egyetemi docensnek nevezték ki és 1963-ban megbízást kapott az Erdészeti és Faipari Egyetem Ábrázoló Geometria Tanszékének vezetésére, melyet nyugdíjazásáig, 1983. december 31-ig irányított. 1966-ban a mezőgazdasági (erdészeti) tudományok kandidátusa címet szerzett meg és 1967 júniusától egyetemi tanárrá nevezték ki. 1969 és 1972 között a Faipari Mérnöki Karon dékánhelyettesként tevékenykedett. Szakmai és kutató munkája mellett a közösségért is dolgozott munkahelyén, az egyetemen és lakhelyén, Sopron városában. Szakmai és társadalmi munkájáért több kitüntetésben, elismerésben részesült. Birtokosa volt az *Oktatásügy kiváló dolgozója* (1959), a *Munka Érdemrend bronz, ezüst és arany fokozata* (1960, 1973, 1983), a *Mezőgazdaság kiváló dolgozója* (1962), a *Patantyús Ábrahám Géza alapítvány ezüst fokozata* (1964), a *Műszaki és Természettudományi Egyesület Szövetsége (MTESZ) díj* (1970) és a *Pro Urbe Emlékérem* (1977) kitüntetéseknek. 1989. október 30-án Kapuváron, 71 éves korában hunyt el.

Németh László

Győrfi János (1905–1966)

1905. március 13-án született Keszthelyen, alap- és középfokú tanulmányait is itt végezte. 1924 őszén iratkozott be a Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola Erdőmérnöki Osztályára, ahol 1929 februárjában kapott erdőmérnöki oklevelet. Friss diplomásként szakdíjnok a Kelle Arthur vezette Erdővédelemtani tanszéken, ahol rovar-tani és erdővédelmi kutatásokat folytat. 1936-ban tanársegéd, 1939-ben kitüntetéses műszaki doktor fokozatot kap az *Adatok a fűrészdarazsak erdészeti jelentőségéhez c.* értekezése megvédése után. 1940-től adjunktus, 1944-ben Az erdei rovarok ökológiája tárgykörben *Fűrészdarazs kutatásaim eredménye, különös tekintettel a mellékgazda kérdésre c.* habilitációs dolgozata alapján az eljárással járó kollokviumok alól felmentve kapott egyetemi magántanári címet. Részt vett a II. világháború eseményeiben, a fronton töltött idő alatt az orosz erdőkről szerzett tapasztalatait közleményben jelentette meg a *Bástyánk* egyik számában 1943-ban. 1946-ban egyetemi rendkívüli tanárnak nevezték ki. Oktatott tárgyai: *Erdészeti állattan, Növénykörtan, Állatföldrajz, Erdővédelemtan* az erdőmérnök hallgatók részére, *Általános állattan* és *Részletes állattan* a

bányamérnök hallgatóknak. Számos egyéb téren is tevékenykedett: részt vett a világháború utáni föld-reform telekkönyvezési munkálataiban: 160 000 katasztrális hold adminisztrációját végezte el, ismeretterjesztő méhészeti előadásokat tartott, biológiai ismereteket oktatott munkástanfolyamokon. Tanár-előnként 1947–1950. között a diákmenza vezetését is ellátta. 1951-ben az Erdészeti Tudományos Intézethez helyezték át, ahol az Erdővédelmi Osztály vezetésével és megbízták. 1952-ben megszerezte a biológiai tudományok kandidátusa, 1954-ben pedig a biológia tudományok doktora címet a *Fenyőtoboz és fenyőmag-károsítók és azok parazitái c.* disszertáció megvédésével. Ezután a gapyaslepke és a cserebogár kártételével, és az ellenük alkalmazható védekezési eljárásokkal foglalkozott. Részt vett az országos fény-csapda hálózat felállításában, a begyűjtött rovaranyag feldolgozásában, megalapozva ezzel az erdővédelmi prognózis alapelveit. 1962-ben tudományos főmunkatársi beosztást kapott. Tagja volt a Finn Rovartani Társaságnak, a Magyar Biológiai Társaságnak, a Magyar Rovartani Társaságnak, a Fertőkutató Társaságnak. Állandó kapcsolatban állt Európa fűrészdarazs kutatóival. Gazdag szakirodalmi munkásságára az Akadémiai Kiadónál megjelent *Erdészeti rovar-tan* és *Erdővédelemtan* című könyveivel tette fel a koronát. Mindkét szakmai mű az erdészeti oktatás és gyakorlat alapművének számított évtizedeken keresztül. Betegsége 1953-tól korlátozta munkájában, ennek ellenére – állapota súlyosbodása miatt – csak 1963-ban ment kényszerből nyugállományba. Számos új rovarfaj felfedezése és leírása, szakmai ismereteit összefoglaló két könyve, rovarparazitológiai kutatási eredményei, az erdővédelem biológiai lehetőségeinek kidolgozása a mai napig meghatározó ismeretei szakterületének. Írásban megjelent 149 publikációja – köztük több idegen nyelven – őrzi széleskörű tudományos tevékenységét. 1947-ben a természettudományi területen kiemelkedő eredményeket elért kutatókat elismerő Szent István Akadémia tagjává választották. 1963-ban az *Erdészet kiváló dolgozója*, 1965-ben a *Magyar Rovartani Társaság Frivaldszky emléklakettjét* kapta elismerésül. 1966. október 9-én halt meg Sopronban, ahol Szent Mihály-temetőben nyugszik.

Varga Szabolcs

Haracsi Lajos (1898–1978)

Haracsi Lajos 1898. április 19-én született Toponáron, több generációra kiterjedően erdész családból. 1920 márciusában iratkozott a Selmecebányáról frissen Sopronba települt Bányászati és Erdészeti Főiskolára, ahol 1924-ben kapott erdőmérnöki oklevelet. Az Erdővédelemügyi Tanszéken kezdett dolgozni tanársegédként. 1927-től a miskolci, majd a kaposvári erdőigazgatóságon dolgozott. 1933–1935 között a Pázmány Péter Tudományegyetemen biológus képzést szerzett. Itt nyerte el 1937-ben a doktori fokozatot is az *Adatok a levéltetvek biológiájához* című disszertációjának megvédésével. 1935-ben a soproni Erdészeti Kutató Intézethez került, 1943-ban magántanári képzést szerzett. Egy ideig a Tanulmányi Erdőgazdaság irányítását is ellátta. 1945-ben áthelyezték a Kaposvári Erdőegyesüléshez, melynek vezérigazgatója volt. Kiváló emberi kapcsolatot tartott munkatársaival, felkészültségére, szakmai ismereteinek magas szintjére jellemző, hogy a „tudós” igazgató jelzővel emlegették munkatársai. 1950-ben az FM Erdészeti Főosztályára kerül osztályvezetőnek. 1951-ben tanszékvezetőként kap meghívást az Erdővédelemügyi Tanszékre egyetemi tanár beosztásba. 1951-ben az MTA a mezőgazdasági tudományok kandidátusa fokozatot adományozta részére. 1959–1961 között az Erdőműveléstan Tanszékét is vezette, e tanszéken is tartott előadásokat. Tudományos dolgozatai az erdőművelés területén Magyarország erdőterületeivel, az általa kialakított erdőtipológiával, a homoki erdők problémáival, a nyárfagazdálkodással; míg az erdővédelem terén a cserebogár pajor károsításával, a csertaplóval, a nyárok betegségeivel, álgesztesedésével foglalkoznak. 1966-ban készül el az *Erdészeti növénykórtan* című könyve, mely az első magyar nyelvű erdészeti növénykórtani munka, majd hamarosan az *Erdővédelem* újabb kiadása is napvilágot látott. A gyakorlati múlt magas szakmai felkészültséget biztosított számára az oktatásban is. Az erdészeti szakterület minden ágában jó felkészültséggel rendelkezett, tudományos munkájában kiválóan alkalmazta gyakorlati tapasztalatait, a gyakorlati élethez közelálló jegyzetet írt az *Állattan I–II.* tantárgyakból. Példamutató oktató és nevelő volt; sokat, és szívesen

foglalkozott a hallgatókkal, a fiatal oktatókkal, utóbbiak közül ketten a szakmában elsőként szereztek kandidátusi minősítést. Előadásait mindig hallgatókkal teli tanteremben tartotta, bármely tárgyról is volt szó. A hallgatóság, és oktatótársai kiemelt megbecsülését vívta ki emberi közvetlenségével, mély humánumával, segítőkészségével. 1952–1954 között volt az Erdőmérnöki Főiskola igazgatója, mely tisztségből saját kérésére mentették fel. Az 1956-os forradalom után kiemelkedő szerepe volt az oktatás újraindításában. Két cikluson keresztül volt az Országos Erdészeti Egyesület elnöke, hosszú ideig Az Erdő szerkesztőbizottságának tagja, a Mikológiai Szakosztály elnöke. Ötvennél több könyv, könyvrészlet, egyetemi jegyzet, szakcikk, tanulmány jelent meg tollából, megőrizve széleskörű érdeklődésének és kutatásainak eredményeit. 1955-ben az *Erdőgazdaság kiváló dolgozója*, 1961-ben az *Erdészet kiváló dolgozója* kitüntetést, ezévből a *Szocialista Munkáért Érdeméremet*, 1968-ban a *Munka Érdemrend arany fokozatát*, 1966-ban az Országos Erdészeti Egyesülettől a legmagasabb szakmai díjat, a *Bedő Albert-díjat* kapta elismerésül. 1970-ben az Alma Mater díszdoktorává avatta. 1978. március 10-én hunyt el Sopronban.

Varga Szabolcs

Herneckzi István (1920–1986)

1920. január 1-jén született Sátoraljaújhelyen. Egyetemi tanulmányait a Közgazdasági Egyetem Gazdasági Szaktanárképző Intézetében folytatta. Szaktárgyként közgazdaságtant, könyvvitelt, jogot, kereskedelmi levelezést és gyorsírást tanult, ezen kívül lehallgatta az összes matematika órát is. 1943-ban szerezte meg diplomáját. Dolgozni helyettes tanárként az Egri Kereskedelmi Középiskolában kezdett. 1947-ben pályázat útján került a Győri Állami Közgazdasági Technikumba. Okleveles könyvvizsgálói képesítést 1959-ben szerzett. 1959–1961 között a közgazdasági technikumok üzemi gyakorlati oktatásának országos szakfelügyelőjeként tevékenykedett. 1961-ben pályázat elnyerésével került az Erdészeti és Faipari Egyetem Üzemtani Tanszékére egyetemi adjunktusnak. Munkaköre a faipari mérnök hallgatók gazdaságtani jellegű tárgyakra való önálló oktatása volt. 1964-től mindkét karon tanította a *Könyvviteltan* tárgyat. A középiskolai, majd később az egyetemi oktatómunkája mellett a gyakorlati szakemberek oktatására indított tanfolyamokon is tanított, így a Pénzügyminisztérium által rendezett képesített könyvelői és mérlegképes könyvelői tanfolyamok állandó előadója volt. *Számvitelt, terv és statisztikát, iparvállalatok tervezése és szervezés* tárgyat, valamint a *vállalati pénzgazdálkodást* tanította e tanfolyamokon. 1965-ben elvégezte a Programozási módszer a közgazdasági tudományokban című egyéves tanfolyamot. Az 1966–1968 között tanévekben a Közgazdasági Egyetem továbbképző Intézetében tervmatematikai továbbképzésben vett részt. Jó szakmai felkészültsége, képzettsége és kiváló oktató munkájának elismeréseként 1965-ben egyetemi docensi kinevezésben részesült. 1966. június 1-től az Üzemtani Tanszék ideiglenes megbízott vezetője volt, majd 1967-től 1975-ig tanszékvezetői megbízatást töltött be. Tanszékvezetőként nagy hangsúlyt helyezett arra, hogy erdőmérnöki és faipari mérnöki diplomával rendelkező beosztottjai a közgazdasági egyetemi képzettséget is megszerezzék. Vezetése alatt a Tanszék bekapcsolódott a MÉM, a Közgazdasági Társaság megbízásos

kutató munkáiba. A tanszék munkájára felfigyeltek az üzemek, igénybe vették tanácsaikat. Fő kutatási területe a fűrészipari technológia és a szervezés kapcsolata, illetve az erdő- és fafeldolgozó vállalatok információ rendszere és gazdasági elemzésének sajátossági volt. 1965-ben *A Faipar kiváló dolgozója* kitüntetést kapott. 1966-ban 3 hónapos tanulmányúton vett részt a Csehszlovák Szocialista köztársaságban. 1971/72-ben IREX ösztöndíjjal 11 hónapot töltött az Amerika Egyesült Államokban. Tapasztalatait az oktatásban és a tanszéki kutatási jelentéseinél hasznosította. Irodalmi tevékenységét illetően meg kell említeni, hogy társszerzője az *Iparvállalatok tervezése és szervezése* c. technikum tankönyveknek. Szakköri füzetet írt *Iparvállalatok termelésének tervezése* címmel. Több tankönyv lektorálását végezte. Az egyetemen Faipari üzembizdaságtan címmel jelent meg jegyzete. A *Mérnöktoábbképző tanfolyam* jegyzetanyagában *A fűrész- és lemezipari jövedelemvizsgálat, önköltség és eredményszámítás* valamint a *Munkafolyamatok gépesítésének és a gépek összekapcsolásának gazdaságossági kérdései* című részeket írta. A MÉM Mérnök- és Vezetőképző intézet *Vállalati gazdaságtan* c. jegyzetében szerzője volt a matematikai mód-

szerek alkalmazásával kapcsolatos fejezetnek. Az egyetemen beindított MAVOSZ tanfolyam számára megírta *A vadászat gazdaságtana és könyvvitel* c. jegyzetét. Tagja volt a MTESZ Ipargazdasági Bizottságának és a SZOT mellett működő Közgazdasági Bizottságnak. A Közgazdasági Társaság Győr-Sopron megyei csoportjának vezetőségi tagja és a Társaság országos választmányának tagja volt.

Stark Magdolna

Herpay Imre (1924–2007)

1924. augusztus 23-án született Vajszlón. Az erdőmérnöki oklevelet 1949-ben szerezte meg Sopronban. Diplomája megszerzése után 1949-től 1950-ig a MÁV Pécsi Osztálymérnökségén szakaszmérnökként dolgozott. 1950-től 1951-ig az FM Erdészeti Főosztályának 8. sz. Erdőrendezőségén Pécsen erdőrendezőként tevékenykedett. 1951-ben pályázat útján tanársegédi kinevezést kapott az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karának Erdőfeltárási és Gépesítési Tanszékére Sopronba. Ettől kezdve itt, illetve a jogutód intézményeknél dolgozik egyre magasabb beosztásokban. 1951-től

1954-ig tanársegéd, 1954-től 1962-ig egyetemi adjunktus, 1962-től 1976-ig egyetemi docens, 1976-tól 1984-ig, nyugállományba vonulásáig egyetemi tanár. 1975-től 1978-ig az Erdészeti Szállítástani, 1977-től 1982-ig az Erdőhasználati, 1982-től 1984-ig az Erdőhasználati és Erdőfeltárási Tanszék vezetője. Egyetemi oktatóként több mint három évtizeden keresztül kiváló eredménnyel oktatta az *erdészeti utak tervezésével és építésével, a talajmechanikával, az erdészeti anyagmozgatással, a fakitermelési folyamatok idő- és költségelemzésével, a fakitermelés és az erdőfeltárási komplex tervezésével* kapcsolatos ismereteket mind a nappali tagozatos hallgatóknak mind a gyakorlati szakembereknek a mérnöktovábbképzés keretében. Kimagasló oktatómunkája mellett széleskörű oktatásfejlesztést és tudományszervezést is végzett. Ennek elismeréseként 1978 és 1984 között két ciklusban az Erdőmérnöki Kar dékánjává választották. Első tudományos eredményeit a talajstabilizáció erdészeti útépítésben való alkalmazhatóságának vizsgálatával érte el. Kezdetben az erdészeti útépítés területén minden talajstabilizációt maga tervezett meg. Közreműködött az ERFATERV Talajmechanikai Laboratóriumának létrehozásában. Ennek működtetésében tevékenyen bekapcsolódott, tapasztalatai átadásával. Kutatásainak eredményeit ezzel az erdészeti gyakorlat széles körében hasznosította. Több éven keresztül irányította a mezőgazdasági utak és úthálózatok fejlesztésére irányuló kutatásokat. Ennek a témának a keretében vezette azokat a kutatásokat, amelyeket a Német Demokratikus Köztársasággal együttműködve egy kísérleti úton a pályaszerkezetek tönkremenetelét vizsgálta. Jelentős tevékenységet fejtett ki és ért el eredményeket az erdőfeltárási, a fakitermelés és a faanyagmozgatás területén. A IUFRO erdészeti munkacsoportjának témavezetője, a fa szállítása munkacsoport társelnöke volt. Az Országos Erdészeti Egyesületnek 1979–1990 között elnöke volt. Számos kitüntetésre kiemelkedő a *Bedő Albert-díj*, a *Munka Érdemrend arany fokozata* valamint a *Bernhard-Edouard Fernow Plakett*. A Soproni Egyetem tiszteletbeli doktora 2007. szeptember 4-én Sopronban halt meg.

Kosztka Miklós

Hiller István (1934–1993)

1934. április 25-én született Sopronban tisztviselő családban. A bencés gimnáziumban kezdte meg középiskoláit, de a Berzsényi Dániel Gimnáziumban érettségizett 1952-ben. Azután Budapesten végezte el az Idegen Nyelvek Főiskolájának sajtó és könyvkiadó szakát, ahol 1955-ben német fordító és tolmács oklevelet szerzett. A kötelező gyakorlati idő után, az Erdőmérnöki Főiskola Könyvtárába hívták. 1957. október 1-jén került ide könyvtári előadónak. A könyvtáros pálya csaknem minden munkaterületén dolgozott és fokozatosan jutott el a magasabb tudományos, illetve legmagasabb beosztásokig. Az Erdészeti és Faipari Egyetemen 1967. október 16-tól töltötte be a könyvtárigazgatói, majd 1977. szeptember 1-től a könyvtári főigazgatói tisztelet 1992. augusztus 1-ig. Ezután a győri Széchenyi István Műszaki Főiskola Könyvtárának igazgatója lett. Munkálkodása során állandóan képezte magát. 1962-ben ELTE–OSZK kiegészítő felsőfokú könyvtárosi képzést, 1964-ben okl. erdőmérnöki oklevelet szerzett. Számos szak- és továbbképző tanfolyamon vett részt. Egyetemi műszaki doktori értekezését, amelyet magyar és

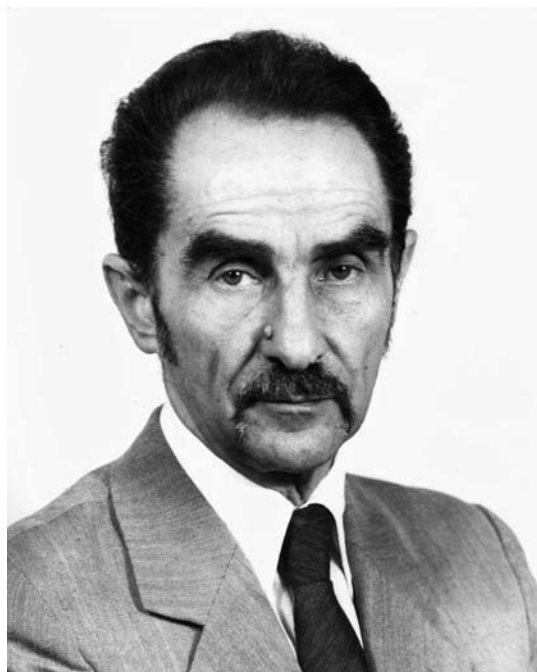
német nyelven is elkészített *Az erdőgazdálkodás és az erdészettudomány mint faipari szakművelődésünk és felsőbb faipari szakoktatásunk bölcsője* címmel 1968-ban védte meg, ebben a „műfajban” elsőként. Az Alma Materben eltöltött 35 év alatt neve egyégy forrt az intézmény könyvtárával, a magyar erdészeti és faipari könyvtárügy szolgálatával, fejlesztésével és a tudománytörténeti, főként az erdészeti–faipari oktatás és szakmatörténeti, valamint a helytörténeti kutatások ügyével. Fáradhatatlanul küzdött az egyetem új könyvtárépületének megvalósításáért, a könyvtár valódi kutatóhellyé, országos jellegű tudományos szakkönyvtárrá, információs központtá fejlesztéséért, egy szakmatörténeti gyűjtemény, a múzeum és egy szaklevéltár létrehozásáért. Törekvéseit siker koronázta. Az új könyvtárépület 1977-ben készült el. Az *Erdészeti- Faipari- és Földmérés-történeti Gyűjtemény* 1982-ben, az egyetemi szaklevéltár *Erdészeti és Faipari Egyetem Levéltára* névvel 1984-ben kezdhetette meg működését. *Könyvtárhasználatot, Szakirodalmi forrásismeretet* oktatott. Később az *Agrártörténet* majd az *Erdészettörténet* c. tárgyakat is előadta. A főiskola–egyetem kulturális életének szervezője, rendezője is lett. Sok akadályt legyőzve igyekezett visszahozni, újraéleszteni az ifjúság körében a selmeci hagyományokat. Hivatásánál fogva szolgálta, támogatta és segítette az oktatókat, hallgatókat, kutatókat. Nagyszerű nyelvtudásával az egyetem és a könyvtár nemzetközi kapcsolatait építette és mélyítette el. Közreműködésével 1980-ban az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ 4. kihelyezett Fordító Irodája jött létre. Megszervezte és létrehozta a Könyvértékesítő Vállalattal karöltve 1986-tól a könyvtárban az Egyetemi Könyvesboltot Rövidebb ideig az egyetemi Jegyzetsokszorosítót is vezette. Rendkívül termékeny szakíró volt. Több száz publikációja között számos könyv, könyvrészlet, könyvismertetés, tanulmány, cikk és jegyzet van. Szinte számon sem lehet tartani hazai és külföldi tudományos és ismeretterjesztő előadásait, riportjait. Mint közéleti ember a város életében, annak javára, szerteágazó területeken tevékenykedett. A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat soproni városi szerveze-

tének másfél évtizedig titkára volt, majd elnöke lett. A soproni helytörténeti folyóirat a *Soproni Szemle* szerkesztőségi titkára, szerkesztőbizottságának tagja, technikai szerkesztője volt. Számos hazai és külföldi szervezetnek volt tagja, sőt tisztségviselője. Munkásságát többször ismerték el kitüntetésekkel, amelyek közül a legfontosabbak a következők: *Szabó Ervin emlékérem* (1975), *Munka Érdemrend ezüst fokozata* (1987), *Das Große Ehrenzeichen des Landes Burgenland* (Burgenland Nagy Érdemérem 1989). 1993. november 11-én váratlanul és hirtelen halt meg Sopronban.

Mastalírné Zádor Márta

Igmándy Zoltán (1925–2000)

Igmándy Zoltán 1925. október 9-én született Hajdúnánáson pedagógus családból. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bányakohó és Erdőmérnöki Karának Erdőmérnöki Osztályára 1943-ban iratkozott. Tanulmányait a háború miatt megszakította, ezalatt fizikai munkásként dolgozott. 1948-ban kapott erdőmérnöki diplomát. Az 1945–1946-os tanévben – annak betöltése előtt – az Ifjúsági Kör utolsó elnöke volt. Szakmai életét a Debreceni Erdőrendezőszéknél kezdte, majd a Püspökladányi Erdőgazdálkodásnál beosztott mérnök, 1949 júniusától a Szolnoki Erdőgazdálkodásnál erdőgazdálkodó. 1950-ben az ERTI Soproni Erdővédelmi Csoportjába helyezték át. 1953-ban az Erdőmérnöki Főiskola Erdővédelemtani Tanszék-re tanársegédként kinevezéssel kerül, ahol 1955-ben adjunktus, 1960-ban docens, 1969-ben egyetemi tanár. Kezdetben gyakorlatokat vezetett, majd docens kinevezésétől kezdve az *Erdészeti növénykórtan*, az *Erdészeti állattan I–II.* előadásokat tartotta, a *Faanyagvédelemtant* a faipari mérnök hallgatóknak is. Vezető oktatóként is tartott gyakorlatokat, az önálló munkára helyezett nagy hangsúlyt, a gyakorlati feladatokat e célnak megfelelően alakította ki. Előadásait a nagy szakmai tudás, a gyakorlati problémák ismerete, fanyar egyéni humora jellemezte. A hallgatókkal kiváló kapcsolatot tartott, és ez nem szakadt meg a végzésük után sem. Okta-

tóként az Alma Mater múltjának kiváló ismerője, a selmeczi hagyományok egyik őrzője, a hatvanas évek végétől a hallgatóság körében terjesztője volt. Kidolgozta az erdészeti növényvédelmi szakmérnök képzés programját, majd megszervezte az oktatást, vezette a szakmérnöki kurzusokat két és fél évtizeden át. 1968-tól vezetője az Erdővédelemtani Tanszéknek nyugdíjazásáig. Tagja volt a Kar Tudományos Bizottságának, 1965–1969 között dékánhelyettes, 1981–84-ig rektorhelyettes, 1984–1989. október 1-jéig – egészségének megromlásáig – az Erdőmérnöki Kar dékánja. Fő kutatási területe a fenyő csemeték dőlése, a farontó gombák ökológiája és biológiája, a kitermelt, raktározott és beépített faanyag gombakárosítói elleni védekezés. Ezen túl a nemesnyárasok egészségi problémáival, és a kocsánytalan tölgy állományok pusztulásával foglalkozott behatóan. A *cseresek növénykórtani vizsgálata* című kandidátusi disszertációja megvédésével 1957-ben a biológiai tudományok kandidátusa, 1960-ban egyetemi doktori fokozatot szerzett. 1982-ben a *Hazánk csövestapló (Polyporaceae s. l.) flórája és a fajok növénykórtani jelentősége c.* dolgozata alapján a mezőgazdasági tudományok doktora akadémiai fokozatot nyert el. Tagja volt az

MTA Növényvédelmi Bizottságának, és Erdészeti Bizottságának, a Faanyagvédelmi Szakbizottságának, elnöke a Faanyagvédelmi Szabványbizottságának, alelnöke a OEE Mikológiai és Faanyagvédelmi Társaságának, elnökségi tagja az OEE-nek, a Magyar Madártani Egyesületnek, elnöke az OEE Soproni Csoportjának. Öt könyv, könyvrészlet, számos egyetemi jegyzet, 41 tudományos dolgozat mellett több ismeretterjesztő cikke, szakmai körökben tartott előadása után 1991-ben jelent meg az Akadémiai Kiadó gondozásában fő műve *Magyarország taplógombái* címen. 1962-ben a *Kiváló dolgozó*, 1966-ban a *Mezőgazdaság kiváló dolgozója* kitüntetésben részesült. 1966-ban *Clusius Emlékérmét*, 1986-ban *Eötvös Lóránd-díjat* kapott. Az OEE *Bedő Albert-díj*át 1983-ban, 1989-ben *Albert Einstein diplomát*, 1990-ben az *Emberi környezetért kitüntetés*t, ezévbén *Magyar Köztársaság csillagrendje* kitüntetését kapott. 1992-ben az Erdészeti és Faipari Egyetem legmagasabb elismerését, a *Honoris Causa Doktori* címet nyerte el. 2000. december 10-én hunyt el Sopronban, a régi Szent Mihály-temetőben nyugszik.

Varga Szabolcs

Illés Nándor (1836–1907)

Illés Nándor 1836. május 15-én, a Hont vármegyei Királyfia-pusztán született. Az erdő és a természet szeretetét az erdész édesapjától örökölte. A gimnáziumi éveit Selmecbányán és Rozsnyón töltötte. Illés Nándor 1854-ben iratkozott be a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémiára, 1864-ben államvizsgázott. Első munkahelye a Coburg-uradalom volt, de ebben az időszakban kezdődött el szakírói tevékenysége is. Részt vett a Divald Adolf és Wagner Károly által fémjelzett erdészeti műszótár szerkesztési munkálataiban is. 1868-tól, mint tanársegéd *növénytant*, *erdőtenyésztést*ant, *vadászattan* és *iparműtant* kezdett oktatni a Selmecbányai Akadémián. Tevékenyen vett részt az akadémia botanikus kertjének a fejlesztésében is. 1870-ben Heidelbergben növényteni tanulmányokat folytatott, majd 1871-ben megjelen-

tette az *Erdőtenyésztéstan* című könyvét. Ez, a sok tekintetben még ma is alaplőmőnek számító munka volt az első magyar nyelven megírt, az erdőművelés általános és részletkérdéseivel foglalkozó, nyomtatásban megjelent szakkönyv. Már 1870-ben a tölgyfajok elterjedésének országos vizsgálatára hívta fel a figyelmet, s ezzel megtette az első lépéseket a hazai erdészeti növényföldrajz megalapítására. Anyagi nehézségek, és hivatali előmenetelének kilátástalansága miatt elhagyta az akadémiát, s először a Nyírségben, majd 1879-től pedig az Esterházy hercegi uradalomban dolgozott. Majd 1880-ban visszatért Budapestre, ahol erdőfelügyelőként, a következő évtől a minisztérium erdőfelügyeleti osztályának vezetőjeként dolgozott 1891-ig, amikor is nyugalomba vonult. Vadászati tárgyú írásai közül kiemelkedő az 1895-ben megjelent *A vadászat kezelése és gyakorlása* című könyve, mely *A vadászati ismeretek kézikönyve* című háromkötetes könyv harmadik köteteként jelent meg. Az 1907-ben napvilágra került *A vadőr* című könyve sokáig az erdőőri szakiskolák tankönyve volt. A hivatali élettől visz-

szavonulva Illés Nándor Losoncon telepedett le, ahol egyre többet foglalkozott szociális kérdésekkel. Szegények és árvák gyámjaként a város egyik legtiszteltebb polgára lett; az erdészeti oktatással, kutatással való kapcsolatát a szakcikkekén kívül az egyesületi választmányi tagsággal, illetve az erdészeti államvizsga-bizottságbeli tisztevel haláláig megtartotta. Illés Nándor 1907. május 2-án hunyt el Palánkán. Illés Nándor a magyar nyelvű erdészeti tudomány egyik előfutárának tekinthető. Az erdészeti terminológia számos kifejezésén kívül az *erdőművelés* első összefoglalása fűződik a nevéhez. A hazai erdészet különleges feladatai között a homokfásítási kérdéseket teljes nagyságukban leelőször szintén ő tárta a szakmai közönség elé. Az erdők óriásai és aggastyánjai érdekében mozgalmat indított megóvásuk érdekében, s így a hazai természetvédelem egyik első szószólóját is tisztelhetjük benne. Vadászat témájú művei az erdei életközösség összefüggéseiről, egyes elemeiről készített tanulmányai szintén alapművek az egykori és a mai szakközönségnek.

Frank Norbert

Jablánczy Sándor (1908–1999)

Jablánczy Sándor 1908. december 1-jén született a felvidéki Ipolyságon. (Szülei: Jablánczy Sándor és Forster Ilona). Középiskolai tanulmányait 1918–1926 között Ipolyságon végezte. A trianoni békeszerződés következtében az újonnan alakult Csehszlovákia fővárosában, Prágában, a Műszaki Egyetem Erdőmérnöki Karán szerzett diplomát 1931-ben. Végzése után ugyanitt, 1931–1932 között, jogi tanulmányokat is folytatott. Az első bécsi döntésig Szlovákia területén magántulajdonú erdőgazdálkodóknál dolgozott, ahol erdőtervezési és erdőgazdálkodási munkákban vett részt. Sorkatonai szolgálatának (1934) letöltése után Pozsonyban jelentkezett az erdőgazdálkodási és erdőtervezési államvizsgára 1936-ban. A volt magyar területek visszacsatolása után először Balassagyarmaton dolgozott mint erdőfelügyelő, majd átkerült Busyaházára, ahol az erdőgazdálkodás gyakorlati

feladataival foglalkozott. 1942-ben a Királymezei Erdészet erdőgondnoka lett, mely funkciót 1944-ig töltötte be. A világháború befejeztével 1948-ban az Esztergomi Erdészeti Szakiskola tanára, majd igazgatója lett. Eztán felkérték a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Főosztályának vezetésére. Az Erdőközpont tervosztályának először vezetőjének (1949), majd pedig helyettes vezetőjének (1950) nevezték ki. Dr. Magyar Pál távozása után, 1951-ben átvette az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kar Erdőművelési Tanszékének vezetését. Bár az erdészeti szaknyelvet Prágában tanulta, hallgatói szerint ezt sohasem lehetett érezni előadásain. A tudományos és oktatási munkát mindig is a szíven viselő Jablánczy 1954-ben erdőművelési témakörben kandidátusi fokozatot szerzett a Magyar Tudományos Akadémián. Az 1956-os forradalom után ő is – mint oly sok kollégája és tanítványa – külföldre, Kanadába távozott, ahol 1961-ig a Soproni Divízió hallgatóinak erdőműveléstan tanára volt. A Brit Kolumbia Egyetemen (University of British Columbia) posztdoktori tanulmányokat folytatott 1958–1960 között, majd 1964-ben ugyanitt PhD fokozatot szerzett. A Soproni Divízió megszűné-

se után Maritime Forest Research Laboratory of the Canadian Forest Service-nél dolgozott, mint kutató. Nyugdíjba vonulása után 1974–1979 között New Brunswick és Nova Scotia tartományok területén erdőművelési munkák tervezésével és kivitelezésével foglalkozott. A *Sustainable silviculture: redefining fundamental issues* c. tanulmányában (*The Trumpeter, Journal of Ecosophy* Vol. 6. No.2., 1989.) a következőket írja: az erdőművelés értelemszerűen magában foglalja az erdők kezelésében a fenntarthatóság lényegét is. Ez tekinthető szakmai ars poeticájának. Dr. Jablanczy Sándor 1999. március 8-án hunyt el Vancouverben.

Frank Norbert

Jankó Sándor (1866–1923)

1866. február 28-án született Vasváron. Az elemi iskola első öt osztályát Vasváron végezte, majd 1877-től két évig a kőszegi bencés gimnáziumban tanult. A középiskola további hat osztályát a soproni főreáliskolában tette le, és egyre javuló tanulmányi előmenetele révén érettségije is fényesre sikerült. 1886-ban iratkozott be a selmeci akadémia erdészeti szakára, ahol négy éven keresztül kitűnő eredményt ért el. Erdészeti tevékenységét a lugosi kerületi erdőigazgatóságnál kezdte, majd a zalaegerszegi erdőhivatalhoz került, de rövid idő múlva már a Földművelésügyi Minisztérium Erdőrendezési Ügyosztályának építészeti referense. 1895-ben jelent meg az *Erdészeti Lapok*ban első publikációja: *Körszelvényes útkanyar kitűzése szög-tükörrel*. 1901-ben főerdésszé nevezték ki, 1906-ban pedig egyidejűleg erdőtanácsosként a selmecbányai akadémia erdészeti földmérés professzora lett. A geodéziai tanszék létrehozása és korszerű kiépítése szinte kizárólag az ő erőfeszítéseinek köszönhető. A századforduló időszaka a földi és légi fotogrammetria kifejlődésének hőskora volt. Jenei Jankó Sándor számos tanulmányt publikált az *Erdészeti Lapok*, a *Kataszteri Közlöny*, valamint a *Köztelek* hasábjain és tehetséges tanítványai segítségével elmélyült az új tudományos területen. Az első világháború idején a hadvezetés is felfigyelt

a gyors tájékoztatást nyújtó lehetőségre, ezért felszólították e tárgykör kézikönyvének elkészítésére. Az 1917-ben megjelent *Fotogrammetria* c. könyv e témában az első magyar nyelvű összefoglaló alkotás és egyben az első magyar nyelvű fotogrammetriai tankönyv is. Kutatásainak legismertebb területét a háromszögelési hálózat hibaelméletének témaköre alkotta, de az erdészeti szállítóberendezések komplex szemléletű (műszaki-gazdasági-erdészeti) vizsgálata terén is alpművet publikált. Életében igazi törést jelentett az 1918–1919 évek fordulója az I. világháború befejezésének időszaka, amikor a főiskolát Sopronba menekítették. A trianoni katasztrófa miatt a Selmecről menekülő akadémia átköltöztetésében jelentős szerepet játszott. A Sopronba letelepedett akadémia tanácsa Jenei Jankó Sándort rektornak választotta. Két évig töltötte be a felelősségteljes tisztséget, de a túlfeszített, rendszeresen éjszakába nyúló munka következtében 1922 augusztusában agyvérzést kapott, s így hosszabb pihenőre szorult. 1923. május 14-én a Vas megyei Vönöckön hunyt el.

Kosztka Miklós

Káldy József (1920–1983)

1920. augusztus 28-án született Iharosberényben. Az elemi iskolát szülőfalujában, a középiskolát a soproni Evangélikus Líceumban végezte. Az érettségi után a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem soproni Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán folytatta tanulmányait, ahol 1942. október 3-án szerzett erdőmérnöki oklevelet. 1942. október 10-től állami szolgálatba lépett, előbb a Besztercei Állami Erdőgazdaságnál, majd a Marosvásárhelyi Állami Erdőigazgatóságnál tevékenykedett. Utóbbi helyen mint építésvezető dolgozott, útpépítéseknél és magasépítéseknél. Részt vett a Görgényi Havasok feltárási munkáiban, valamint a szászrégeni erdészeti lakótelep építésében. 1944-ben bevonult katonai szolgálatra, a II. világháború végén hadifogságba került. Hazatérése után a Pécsi Erdőigazgatóságon folytatta tevékenységét, ahol előbb műszaki osztályvezető, majd igazgatóhelyettes, később igazgató lett. Itteni munkája során a Baranya és Tolna megyei fatelepek, vasutak, iparvágányok és telefonhálózatok újjáépítésében és tervezésében működött közre. 1949-ben az újjáalakult Pécsi Erdőgazdasági Nemzeti Vállalat

vezérigazgató-helyettesévé nevezték ki. Az ő érdeme is, hogy ebben az időben az erdőgazdaság az ország első három erdészeti vállalata közé került. Az erdőgazdaságok újabb átszervezése során, 1950-ben, a Földművelésügyi Minisztérium Erdőgazdasági Főosztályára nevezték ki főmérnöknek. Ezt követően az Állami Erdők Üzemi Központjába (az Erdőközpontba) került, ahol előbb a Műszaki Osztályt, majd a Műszaki Fejlesztési Osztályt, végül pedig az Erdőgazdasági Osztályt vezette. Itteni tevékenységének eredményeként tovább korszerűsödött az erdőgazdaságok feltárási hálózatának tervezése, létrejött egy erdőgazdasági építővállalat utak, épületek kivitelezésére, elindult az erdőgazdaságok gépesítése, az erdészeti gépállomások szervezése, létrejött az Erdőgazdasági Tervező Iroda. Erdőközponti osztályvezetőként felügyelte az Erdészeti Tudományos Intézet és Faipari Kutató Intézet munkáját. Már ebben az időszakban tagja volt a Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti-, valamint Faipari Főbizottságának, az *Erdőgazdaság* című folyóirat szerkesztőbizottságának, és részt vett az erdészeti technikai tankönyvek összeállításában. 1954-ben a Sátoraljaújhelyi Erdőgazdaság főmérnökévé nevezték ki. 1959. szeptember 1-jével a soproni Erdőmérnöki Főiskola Erdészeti Géptani Tanszékére kerül, tanszékvezető egyetemi docensként. A főiskolán beindította az újonnan felállított Erdészeti Géptani Tanszék oktatási és kutatási tevékenységét, megteremtette annak technikai hátterét, és a tanszékot haláláig nagy hozzáértéssel irányította. 1976–1977-ben – az Erdészeti Géptani Tanszék mellett – az Erdőhasználati Tanszék is vezette. 1962–1965 között az Erdőmérnöki Kar dékánhelyettese, majd 1965–1969 között dékánja volt. 1962-ben megszerezte a mezőgazdasági (erdészeti) tudományok kandidátusa címet. 1963-ban egyetemi tanári kinevezést kapott. 1972-től 1981-ig az egyetem tudományos rektorhelyettese, közben 1977–1978-ban megbízott rektora is. Ezt követően továbbképzési osztályvezetői feladatokat látott el nagy hozzáértéssel. Gazdag és ismert szakírói munkássága. Számos országos és egyetemi bizottságnak, tanácsnak volt tagja, illetve vezetője, köztük az Országos

Erdészeti Egyesület Gépesítési Szakosztályának elnöke 1967-től 1983-ig. Egész életét az erdőgazdaság gépesítésének, műszaki fejlesztésének szentelte. A biztonságtechnika és munkavédelem terén is jelentős eredményeket ért el. Közel negyed százados egyetemi oktatói és kutatói tevékenység után, 1983. február 24-én, 63 éves korában, aktív szakmai tevékenysége közben, még tervekkel tele, szívroham következtében hunyt el, váratlanul. A soproni evangélikus temetőben nyugszik. Az erdészeti tudomány, az erdészeti gépesítés nemzetközileg is elismert, kiemelkedő tudósa és oktatója volt.

Horváth Béla

Kecskés Sándor (1926–2000)

1926. szeptember 14-én született Alsóbereckben. Érettségije után 1951-ig, különböző helyeken közgazdászati alkalmazottként dolgozott. 1951–1956 között a Budapesti Műszaki Egyetem Építőmérnöki Karán hallgatója. Mérnöki oklevelét 1956-ban szerezte meg. 1956. május 1–1958. február 1. között a Magyar Államvasutaknál dolgozott, ahol a geodéziai, híd-, út- és vasútépítési munkálatokat

vezetett. 1958-tól a Budapesti Műszaki Egyetemen tanársegéd, adjunktus, majd 1967-től egyetemi docens lett. Ez utóbbi munkakört 1978. július 1-ig töltötte be. 1962-ben a BME Közlekedésmérnöki Kar Gazdasági Mérnöki Szakán okleveles gazdasági mérnök oklevelet szerzett. 1966-ban a műszaki tudományok kandidátusa, majd 1973-ban a műszaki tudományok doktora tudományos fokozatot szerezte meg. Tudományos kutatási eredményeit a nagyvasutak területén hasznosították. 1974. február 1–1978. július 1. között az MSZMP KB Ipari, Mezőgazdasági és Közlekedési Osztályán volt politikai munkatárs, ahol közlekedési, tudománypolitikai, környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozott. 1978. július 1-től az Erdészeti és Faipari Egyetem Szállítástani Tanszékének egyetemi tanára. Az *Erdészeti útépítést* adta elő. Ebben az időszakban munkatársaival elkészítették a tantárgy jegyzeteit. Törekedett arra, hogy a tanszék és az erdőgazdaságok között szoros kapcsolat alakuljon ki. 1978–1981. június 30-ig az Erdészeti és Faipari Egyetem rektora volt. Megbízatása alatt sok területen új szemléletet valósított meg, amely az adott időben nem volt zökkenőmentes. 1981-től ismét a BME oktatója lett, a Vasútépítési Tanszéken. Elvégezte a katolikus teológiát, belépett a premontrei rendbe, áldozópappá szentelték. Gödöllőn élt és ott halt meg 2000. augusztus 21-én.

Kosztka Miklós

Kelle Arthur (1882–1945)

Kelle Arthur 1882. július 18-án született a Torontál vidéki Perjámoson. Szegeden érettségizett, majd 1900-ban iratkozott a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémiára. Az akadémia elvégzése után erdőgyakornokként a liptóújvári erdőőri szakiskolánál helyezkedett el, majd államvizsgáinak letétele után 1908-ban ugyanitt erdészjelöltté nevezik ki, de az iskolában tanárként is dolgozott. 1912-ben került a Bányászati és Erdészeti Főiskola Erdőművelés Tanszékére tanársegédnek, ahol ekkor az erdőrendezést adta elő. Ettől kezdve haláláig az Alma Mater keretében folytatta oktató te-

vékenységét. 1915-ben erdőmérnökké és főiskolai adjunktussá nevezték ki, 1919-ben főerdőmérnök, 1921-ben erdőtanácsosi címet kapott. A Vadas Jenő által pár hónapja alapított és szervezett Erdővédelmi Tanszék vezetésével Vadas halála után bízták meg 1923-ban. 1924-ben főiskolai rendes tanárrá nevezték ki, 1934-ben nyilvános rendes tanár beborolást kap. A Főiskola 1919-ben Selmecbányáról Sopronba menekülése során nagy gonddal mentette át az Erdőművelés Tanszék felszerelését, múlhatatlan érdemeket szerezve ezzel a selmeci anyagok megmentésében. Korabeli visszaemlékezések szerint neki köszönhető, hogy a tanszék mintaszerűen összeállított berendezése, gyűjteményei, értékes műszerkészlete szinte károsodás nélkül jutott el a főiskola új színhelyére. Ugyancsak neki tulajdonítható, hogy az Erdővédelem Tanszék értékei – amelyek a korabeli Magyarország egyik legértékesebb és legépebben megmaradt állattani, rovar- és erdővédelmi gyűjteményei voltak – a második világháború után is szolgálhatták az oktatást, és azokat mintaszerűen berendezett környezetbe juttatta. Az *Erdővédelem* tárgykörét kora fiatalságától kezdve kitűnően ismerte, tanársegédként is e témakörrel foglalkozott. Tanszékvezetőként magas színvonal-

ra fejlesztette az ott folyó oktató munkát, folyamatosan fejlesztette a gyűjteményeket. Az erdővédelem legelső magyar tanára volt, erdőmérnök generációk sorát készítette fel a gyakorlati védelmi munkára. Előadásait nagy gonddal és felkészüléssel tartotta, hallgatói megbecsüléssel vették körül. Energiájának nagy részét az oktatás, és az oktatásszervezés kötötte le, sokat dolgozott, de keveset publikált. Eredményeinek közlésében igényesége, visszafogottsága még akkor is visszatartotta, mikor azok már közlésre teljesen éretté váltak. Meggyőződéssel hirdette, hogy az erdővédelmi problémák nagy része abból következik, hogy az erdőművelés a gazdálkodás során eltávolodott a természetes folyamatoktól, a gazdasági érdekek befolyása miatt fafajainkat nem a nekik megfelelő termőhelyre, környezetbe ültetjük, és ebből adódnak a legnagyobb problémáink. Szorgalmazta az elegyes erdők, a természetes állapot létrehozását az erdőket fenyegető veszélyek elkerülése érdekében. A tölgyek golyvabetegségeivel, a szilek pusztulásával foglalkozott behatóan, ez utóbbi nemzetközi elismerést hozott számára. 1939–1940-ben egyhangúan választotta a kar dékánjává, mely feladatot gyengülő egészségi állapota ellenére példás szorgalommal és lelkiismerettel látta el. 1943-tól elhatalmasodó betegsége alatt is folytatta munkáját a tanszéken. 1945. január 8-án hunyt el Sopronban, végakarata szerint az ágfalvi temetőben nyugszik.

Varga Szabolcs

Király László (1930–2004)

Dr. Király László 1930. március 23-án, Szilvásváradon született, erdőmérnök család sarjaként. Az erdőmérnöki oklevelet 1952-ben szerezte meg. Szakmai pályafutását erdőszetvezető helyettesként kezdte. Két év sorkatonaság után a Sajóvölgyi Erdőgazdaság központjában volt tervelőadó, illetve tervcsoport-vezető. Az erdőgazdaság megszűnése után 7 éven át terepi erdőrendezőként dolgozott. 1961 nyarától üzemterv-ellenőrzési, minisztériumi igazgatási, számítástechnikai, termőhely-feltárási, fotogrammetriai és erdőrendezési fejlesztési

munkakörben dolgozott, a főhatósághoz vezényelve, illetve háttérintézmény keretében – 1965 elejétől csoportvezetőként, majd osztályvezetőként – 18 éven át. 1978-tól egészen nyugállományba vonulásáig, 1995 végéig, az Erdészeti és Faipari Egyetem oktatójaként tevékenykedett, 1979-től kinevezett tanszékvezető egyetemi tanárként *Erdőrendezéstant*, *Számítástechnikát* (illetve informatikát), *Dendrometriát* és *Faterméstant* oktatott, továbbá irányította az Erdőrendezéstani Tanszéken folyó kutatómunkát, szervezte az erdőtervezői és erdőfelügyelői mérnöktovábbképzést. Oktató munkája során a fent említett diszciplínák mind-egyikében maradandót alkotott. Külön kiemelendő a hosszú távú erdészeti termelés-szabályozás terén végzett kutatómunkája, mely széles körű nemzetközi elismerést is kapott. A Földművelésügyi Minisztérium, illetve az FM Erdőrendezési Szolgálat szakértőjeként közreműködött az erdészeti politika alakításában, valamint az erdőtervény és a kapcsolódó jogszabályok (végrehajtási rendelet, szabályzat) előkészítésében. Aktívan részt vett az MTA Erdészeti Bizottsága Erdészetpolitikai Munkabizottságának, majd Erdőgazdálkodási Albizottságának, az Állami Erdészeti Szolgálat

Faterméstani Bizottságának, valamint az Országos Erdészeti Egyesület több szakosztályának munkájában. Szakértőként segített az Állami Erdészeti Szolgálat új Erdőrendezési Útmutatójának elkészítésében. Kiemelkedő szakmai munkássága elismeréseképpen 1988-ban *Bedő Albert-émlékéremmel* tüntette ki az Országos Erdészeti Egyesület, 1992-ben megkapta a *Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét*, 1995-ben *Pro Silva Hungariae kitüntetésben* részesült. 1996-ban az Erdészeti és Faipari Egyetem Egyetemi Tanácsa Professor Emeritus címet adományozott részére. Király László professzor a magyarországi erdőrendezés és a hozzá kapcsolódó szakterületek – dendrometria, fatermés tan – fejlesztésének és oktatásának meghatározó egyénisége volt. Az Állami Erdőrendezőségek, majd az ÁEMI fejlesztési osztályvezetőjeként számtalan újítása közül nevéhez kapcsolódik olyan alapvetően meghatározó elméleti kérdések kidolgozása, mint pl.: a növedék és a növekmény fogalmának elkülönítése, a hozamszabályzás egyes kérdéseinek kidolgozása. Király professzor neve fémjelzi a fatér fogat-táblák függvényesítését, mely függvények használata napjainkra már országosan is általánosan elterjedt, nem csak az erdőrendezésben, hanem a szakma minden területén, a tudományos kutatástól a magánerdő-gazdálkodói tevékenységig. Az erdőrendezési gyakorlatot segítik az általa kifejlesztett fatermési nomogramok. Meghatározó szerepe volt az üzemtervek számítógépes feldolgozásának bevezetésében is. Emeritus professzorként 2003-ig aktívan közreműködött az Erdőrendezéstani Tanszék oktató-kutató munkájában, valamint a doktorandusz-képzésben, melyben az *Erdővagyon-gazdálkodás* alprogram irányítója volt. Húsz évig tartó tanszékvezetői és professzori munkássága során tevékenyen részt vett az egyetemi közéletben. Értékes gondolataival, javaslataival, hozzászólásaival támogatta az egyetemi tantervek, oktatási és egyéb szabályzatok kidolgozását. Aktívan közreműködött az új *Erdőtörvény*, annak végrehajtási rendelete, valamint az ahhoz kapcsolódó *Erdőrendezési Szabályzat* kimunkálásában. 2004. július 25-én hunyt el.

Veperdi Gábor

Kiss Ignác (1900–1969)

1900. október 7-én született Sopronban. Kiss Ignác háromgyermekes, szorgalmas munkáscsaládban nevelkedett. Sopronban végezte középiskolai tanulmányait. Jó képességei és szorgalmának eredményeként 1919-ben érettségizett és felvételt nyert a Bányászati és Erdészeti Főiskolára. A Selmecbányáról Sopronba áttelepedett főiskolán ez évben kezdődött meg a tanítás, és Kiss Ignác, mint kohómérnök-hallgató, a főiskola Sopronban meginduló első évfolyamának hallgatója volt. 1923-ban hallgatói kötelezettségének befejeztével az állami bányászat kezelési létszámában segédmérnöknek nevezték ki, és szolgálattételre a főiskola Vaskohászati Tanszékére helyezték. 1924-ben tette le az államvizsgát és kitüntetéssel szerezte meg a vaskohómérnöki oklevelet. Kiváló képességeire felügyelve külföldi ösztöndíjban részesítették. 1926–1927 tanévben a berlini tudományegyetem bölcsészeti karán az alkalmazott matematika körébe vágó előadásokat hallgatott, majd 1928 és 1929-ben néhány hónapra szabadságot és alkalmat biztosítottak számára, hogy Berlinben még két nyári félévet lehallgasson. Említésre méltó, hogy külföldi

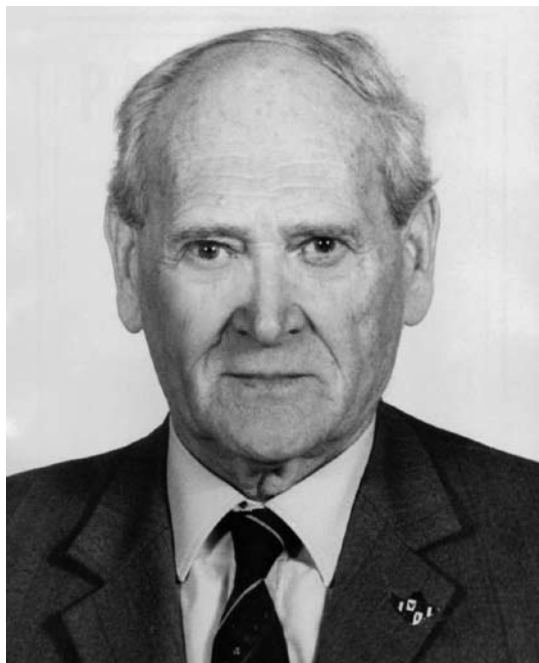

tanulmányai során alkalma volt Albert Einstein és Max Planck világhírű tudós professzorok előadásait hallgatni. Ez idő alatt, 1927-ben tanársegédnek nevezték ki és a főiskola Matematikai Tanszékére helyezték. 1933-ban lett adjunktus, majd 1947-ben egyetemi docens. 1952-ben dr. Walek Károly, egyetemi tanár, a Matematika Tanszék akkori vezetőjének tragikus hirtelenséggel bekövetkezett halálakor Kiss Ignác kapta meg az ideiglenes megbízást a Matematika Tanszék vezetésére, majd 1954-ben kinevezték tanszékvezető egyetemi docensnek. 1962-ben kapta meg az egyetemi tanári kinevezést és 1968-ban vonult nyugalomba. Az Erdészeti Főigazgatóság az oktatásban kifejtett munkája megbecsüléseként 1962-ben a *Faipar kiváló dolgozója* című kitüntetést adományozta neki. Tagja volt az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek. A Bolyai János Matematikai Társulat helyi csoportjának elnöki tisztségét is ellátta. Irodalmi munkái magyar és német nyelven jelentek meg, hazai és külföldi folyóiratokban. Szakreferense volt az egyik legnagyobb német nyelvű matematikai szakfolyóiratnak: *Zentralblatt für Mathematik und ihre Grenzgebiete*. Nagy kedvvel foglalkozott matematika történeti adatok gyűjtésével, de sok érdekes adatot gyűjtött össze egyetemünk történelmi múltjából is, amely adatok segítségével roppant színessé tudta tenni mind az egyetemi oktatás keretében, mind a másutt elhangzott előadásainak mondanivalóját. Kutatásainak szintézisét *Emlékbeszéd a Matematikai Tanszék megalapításának 200. évfordulóján* című munkájában foglalta össze. 45 éves oktatói munkája alatt változatlanul az alkalmazott matematika kivánalmi által vezérelve dolgozott. Ő félreismerhetetlenül rendelkezett egy pedagógusnak szükséges ama kincsnek felérő tehetséggel, hogy a vele szemben lévő hallgatóság szellemi szintén átlátva, azt megértve, vagy megérezve adja át ismereteit. Előadásait a világos áttekintés és célszerűség mellett modorának egyszerűsége, szerénysége és közvetlensége jellemezte. Mint embert néha túl szerénynek is láttuk, vagy zárkózottnak találtuk, mindig tudott bölcsen emberi és nagyvonalú lenni. 1969. május 13-án hunyt el Veszprémben.

Mastalírné Zádor Márta–Tompáné Székely Zsófia

Koch Gyula (1916–1998)

1916. július 20-án született Győrött, francia–német szakos középiskolai tanári oklevelét 1939-ben szerezte a pécsi tudományegyetemen. A második világhétség küszöbén katonai kiképzésre vonultatták be, és csak 1943 júniusában szerelhetett le. Tanári pályáját 1943 szeptemberében kezdte a győri Kereskedelmi Leány Középiskolában, ahol a háborús megszakításoktól eltekintve 1957 októberéig tanított. A pályakezdő tanár nem elégedett meg a kiváló filológusi ismeretekkel, már a pálya kezdetén is bővítette tudását, törekvése, hogy mindig valami újat sajátítson el, végigvonult életén. Középiskolájának jellegéből adódóan 1947-ben közgazdasági szaktanári átképzésen vett részt, elsajátítja a német kereskedelmi levelezés fortélyait, majd a nyugati nyelvekre elkövetkező nehéz időkben 1951–1953 között orosz nyelvi átképzésben tanulja az orosz nyelvet. 1957 októberétől az akkori Erdőmérnöki Főiskolán, a megüresedett lektorátuson veszi át attól a Hegedüs Jánostól, (aki 1956 novemberében Ausztriába menekült és ott egyetemi könyvtári főigazgatóként Hofrat-i címmel vonult nyugdíjba), a vezető lektori megbízást, és dr. Strausz

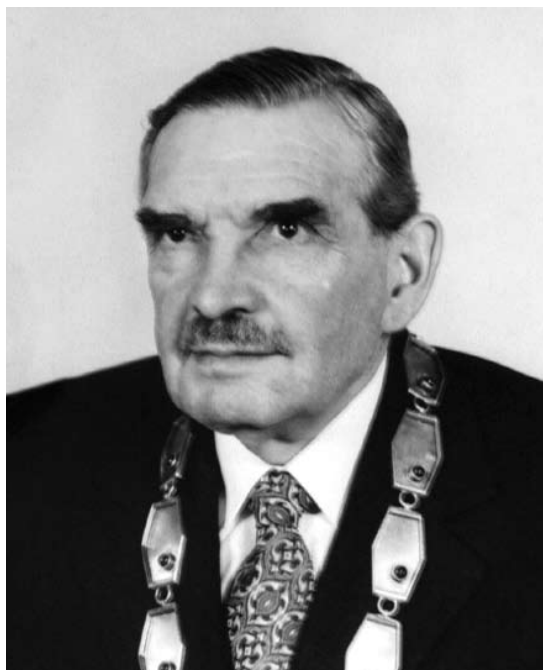

Józsefnével együtt mindent megtettek azért, hogy az orosz nyelv mellett a nyugati nyelvekkel is megismertessék a hallgatókat. Koch tanár úr a '60-as és '70-es években oktatási munkája mellett önzetlenül segítette az egyetem oktatóit a tudományos fokozat megszerzéséhez elengedhetetlenül szükséges idegen nyelvi ismeretek elsajátításában és azok alkalmazásában. Szakszöveg-gyűjteményeiből évtizedeken át tanultak az erdő- és faiparimérnök-hallgatók. Oktatói munkásságát az Alma Mater több kitüntetéssel ismerte el. Tanári pályáját hivatalosan 1978 júliusában történt nyugdíjazásával fejezte be. Ezt követően is szívesen tanított és segített kollégáinak szakmai tanácsaival. 1990-től haláláig elismert vizsgáztatója volt az Állami Nyelvvizsga Bizottság soproni tagozatának. Életének 82. évében váratlanul távozott az élők sorából. Utolsó útjára 1998. február 23-án kísértük a soproni Szent Mihály-temetőben. Felejthetetlen alakját emlékpád őrzi az egyetem botanikus kertjében.

Krisch Imre

Kovács Illés (1919–1997)

1919. december 24-én, vasutas családban született a Máramaros megyei Bilin. Elemi iskolába – édesapja többszöri szolgálati hely változása miatt – Bagon, Turgonyban, Nyírbaktán és Bihar-keresztesen járt. A középiskolát – tanítványokat vállalva – Debrecenben, a Fazekas Mihály Gimnáziumban végezte. 1941. szeptember 12-én iratkozott Sopronba erdőmérnök hallgatónak, ahol szülői támogatás nélkül, saját erejéből, csupán a nyári szünidei munkával megszerzett pénzből és az államerdészeti vizsontszolgálatos ösztöndíjből végezte tanulmányait, ruházkodott és tartotta fenn magát. Mivel vizsgahátraléka sohasem volt, a nyári szünidőt teljes egészében külső üzemi gyakorlattal tudta tölteni, és így minden nyáron, 2–3 hónapon keresztül élet közelből bővíthette erdőgazdálkodási ismereteit. Az erdőmérnöki oklevelét 1946-ban kapta meg Sopronban. A mezőgazdaság (erdészet) kandidátusi címet 1964-ben szerezte meg. Ezzel egy időben a tudományos

fokozat alapján egyetemi doktori címet is kapott. Hallgató korában 1945–1946-ig, mint díjas gyakornok részt vett az oktatásban, így az egyetemmel 1945. szeptember 1-jétől volt folyamatos a munkaviszonya. Először az Erdőhasználati Tanszéken teljesített szolgálatot, amelyhez a *Fatechnológia* oktatása is tartozott, közben egy évig *Erdőművelési gyakorlatokat* is vezetett. 1949 és 1951 között megszervezte és vezette a Tanulmányi Osztályt. 1946–1948-ban egyetemi tanársegéd. 1947 és 1949 között, megtartva egyetemi álláshelyét, a MÁLLERD kaposvári erdőigazgatóság buzásaki erdőgondnokságánál, mint ideiglenes napibéres erdőmérnök dolgozott. 1948–1950: egyetemi adjunktus, 1950–1959: egyetemi intézeti tanár, 1959–1966: tanszékvezető egyetemi docens, majd 1966–1984 között tanszékvezető egyetemi tanár a Fatechnológia Tanszéken, ahol a faipari mérnök hallgatóknak *Faanyagismerettant*, *Fűrészipari technológiát*, az erdőmérnök hallgatóknak *Faipari ismereteket* oktatott és irányította a tanszéki kutatásokat. A Faipari Mérnöki Karon megszervezte és több, mint egy évtizeden keresztül vezetője volt a kar Tudományos Diákkörének, szervezte és vezette a konferenciákat. Több egye-

temi doktori és kandidátusi munka konzulense, vagy opponense volt. Tagja, majd vezetője volt a Magyar Szabványügyi Hivatal faanyagismereti és fűrészipari témáival foglalkozó bizottságnak. Tanszéki kutatásaiban kiemelten foglalkozott a homoki fenyvesek, az artéri nyárasok faanyagának tulajdonságaival. Részt vett a Zempléni-hegységben jelentkező tölgypusztulás okainak felderítésében, a faanyag tulajdonságainak vizsgálatával. Tanszéki munkatársaival részt vett több kutatóhely közös elméleti kutatási témájának kidolgozásában is, köztük a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium finanszírozásában a Faipari Kutató Intézet és az Erdészeti Tudományos Intézet állomásaival. Közös munkákban legtöbbször közvetlen feladat a faanyag tulajdonságainak vizsgálata volt. Aktívan bekapcsolódott az 1970-es években lezajlott fűrészipari rekonstrukciós munkába, mint szakbizottsági tag. Publikációi közül a *Faanyagismerettan* c. tankönyve alaplúnak számít a faanyagismeret oktatásában és a faanyag tulajdonságainak kutatásában. Munkájának elismerései között jelentős a nyugdíjazása évében kapott Munka Érdemrend bronz fokozata, valamint a halála évében kapott (posztumusz) *Pro Silvicultura Arte Lignaria et Geodesia* kitüntetés. 1997. július 30-án halt meg Sopronban.

Hargitai László

Kóhalmy Tamás (1936–2003)

Sárosdon (Fejér megye) született 1936. február 16-án idősebb vitéz Kóhalmy Tamás általános iskolai tanító harmadik gyermekeként. 1952–1955 között középfokú erdészeti tanulmányokat folytatott, majd erdész-technikusi oklevelet szerzett a Soproni Erdészeti Technikumban (1955). Erdőmérnöki oklevelét a Soproni Erdőmérnöki Főiskolán 1960-ban vette kézhez. A Kaposvári Erdőrendezősnél töltötte le a kötelező erdőrendezői gyakorlati időt (1960–1961), majd apróvadas vadászati előadó volt (1961) a Mezőföldi Erdőgazdaságnál (Székesfehérvár). 1962–1965 között a Balaton-felvidéki Erdőgazdaságnál (Veszprém) és annak jogutód-

jánál a HM Veszprémi Erdőgazdaságánál dolgozott a Zirci Erdészet fahasználati műszaki vezetőjeként. Később a központba került fahasználati előadói munkakörbe (1966). 1967–1968 között a HM Budapesti Erdőgazdaságának Lovasberényi Erdészetének erdészetvezetője, 1968–1976 között a Gemenci Állami Erdő- és Vadgazdaság (Baja) vadászati osztályának vezetője. Részt vett az 1971-es budapesti Vadászati Világkiállítás mongol kiállítási anyagának válogatásában és kialakításában. 1971–1996 között 9 expedícióban vett részt, vagy vezetett expedíciót Mongóliában. Még gemenci osztályvezetőként, 1973-ban egyetemi doktori címet szerzett *A hidrológiai viszonyok szerepe vadállományunk környezeti kapcsolataiban* c. értekezésével. 1976-ban elnyerte az Erdészeti és Faipari Egyetem Vadgazdálkodási Tanszékének tudományos főmunkatársi álláshelyét. 1979-ben tanszékvezető egyetemi docensi kinevezést kapott, miután megvédte *A főbb környezeti tényezők értékelése a mongol vadgazdálkodásban és hatásuk a nemzetközi együttműködésre* című kandidátusi értekezését. Az 1993-ban sikeresen megvédett akadémiai doktori értekezésének címe: *A faállománytípus csoportok cserjeszintjéből felvehető téli vadtakar-*

mány korosztályok szerinti dinamikája. 1994-ban az egyetem elsőként habilitált oktatója lett. E feltetelek teljesítése után 1994-től egyetemi tanári kinevezést kapott. A Vadgazdálkodási Intézetnek (korábban Tanszéknek) 21 éven keresztül volt vezetője. Nevéhez fűződik a Vadgazda Mérnöki Szak Soproni és Csíkszeredai Tagozatainak alapítása, a Vadgazdálkodási Doktori Alprogram majd Program megalapítása, mindkettő elsőként Magyarországon. Intézetigazgatóként és két cikluson keresztül az Erdőmérnöki Kar dékán-helyetteseként meghatározó személyisége volt a kar fejlődésének. A Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanácsnak (C.I.C.) 1987-től bejegyzett szakértője, 1991-től a magyar delegáció tagja és 1996-tól ugyanezen szervezet Európa–Ázsia Nagyvad Bizottságának alelnöke lett. A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya Erdészeti Bizottságának tagja, a Vadgazdálkodási Albizottság elnöke volt. Tagja – korábban elnöke – volt a VEAB Vadgazdálkodási Munkabizottságának, az OMVV Egyesületi Tanácsának, a Vadászati Kulturális Egyesületnek, az Országos Erdészeti Egyesületnek, a Millenniumi Vadászati Bizottságnak, tagja, egy-egy ciklusban alelnöke, majd elnöke volt az Országos Vadgazdálkodási Tanácsnak, bejegyzett szakértője volt az Igazságügyi Szakértői Kamarának, tagja volt az Országos Erdészeti Egyesületnek, az Országos Vadvédelmi és Vadgazdálkodási Társaságnak, kuratóriumi tagja a Vadászati Irodalomért Alapítványnak, valamint a MAVAD Vad- és Természetvédelmi Alapítványnak. Termékeny szak- és szépíró volt. Írásainak száma 289, amelyek között találunk könyvet és könyvrészletet (10), értekezést (3), egyetemi jegyzetet (7), szakcikket, recenziót, megemlékezést (122) egyaránt. Publikációiból 21 jelent meg idegen nyelven, főleg németül. Munkájának elismeréseként többször részesült kitüntetésben. Tulajdonosa volt a *Pro Silva Hungariae Díj*nek, a *Nimród Emlékérem*nek, a *Hubertus Kereszt arany fokozat*ának, a *Bársony István-émlékérem*nek, a *Magyar Nemzeti Vadászrend*nek és a *Köztársasági Arany Érdemkereszt*nek. Sopronban halt meg 2003. szeptember 10-én.

Faragó Sándor

Kövesi Antal (1876–1961)

1876. augusztus 31-én született Tápiósápon. 1894-ben iratkozott be a budapesti József Nádor Műegyetem Gépészmérnöki Karára. 1898-ban kitűnő minősítésű gépészmérnöki oklevelet szerzett. 1901. január 1-től tanársegéd Selmechányán a Bányászati és Erdészeti Akadémia gépészeti tanszékén, 1903-tól pedig adjunktus. 1906-ban megbízták az újonnan szervezett Mechanika Tanszék vezetésével és főiskolai rendkívüli, 1907-ben rendes tanári kinevezést kapott. A Mechanika Tanszékét 1947-ig vezette, s bár nyugdíjba vonult, a *Mechanika* és *Hidraulika* tárgyakat oktatta, még 1952-ig tanított. Igen nagy szigorúsággal vizsgáztatott. Tette ezt akkor is, amikor 1944-ben gettóba költöztették és diákjai ott keresték fel vizsgázás céljából. A Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolának az 1916/17–1917/18. tanévében volt rektora. Az erdőmérnök-hallgatók az *Erdészeti géptan*, majd a *Mechanika I-et*, a *Hidraulikát*, a *Tartók sztatikáját* hallgatták nála. Fő művei: *Erdészeti géptan* (1907), *Grafosztatika és vasszerkezetek* (1910), *Szilárdságtan* (1927, 2. kiadás 1951) és *Hidraulika* (1946) Főbb kutatá-

si területei: hidraulikai kisminta kísérletek, víztározók hidrosztatikai viszonyai, öntödei daruk mechanikai vizsgálata, mozgó terhelésű többtámaszú tartók mechanikája. Több évtizedes kiváló munkájának elismerésül 1950-ben a *Magyar Népköztársasági Érdemrend IV. fokozatával* tüntették ki. 1952-ben a műszaki tudományok kandidátusa lett. 1957-ben pedig aranydiplomát kapott. 1961. november 1-jén halt meg Sopronban.

Zilahi József –Szalai József

Kövessi Ferenc (1875–1945)

Érolasziban (Bihar megye) született 1875. március 18-án. A reáliskola elvégzése után tanulmányait az 1891–1894. években a debreceni gazdasági tanintézetben folytatta, majd 1894–1895-ben a budapesti felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyamot is elvégezte. Ezután 1897-ig a Földművelésügyi Minisztérium szőlészeti és borászati ügyosztályán dolgozott. Eközben 1896–1897-ben az egyetem bölcsészeti karának is hallgatója volt. 1896-ban a millenniumi kiállítás szőlészeti részét ő rendezte. 1897-ben szőlészeti és borászati felügye-

lővé nevezték ki, s egyúttal állami ösztöndíjjal külföldi tanulmányútra küldték, amelyről csak 1901-ben tért haza. Hosszú tanulmányútja alatt egész Közép-Európát és Angliát beutazta, főleg a növénykísérleti állomásokat és botanikai intézeteket tekintette meg. Ugyanakkor több egyetemen növénytani, állattani és geológiai tanulmányokkal foglalkozott. Közben a párizsi Sorbonne egyetemen doktorátust szerzett. Tanulmányútja alatt több botanikai, növénykórtani állomáson és laboratóriumban dolgozott, többek között a híres Pasteur Intézet bakteriológiai kurzusát is hallgatta. Az 1901. évben hazaérkezvén a központi szőlészeti és borászati állomáson és az ampelológiai intézetnél működött. Munkája mellett a budapesti egyetemen matematikai, kémiai és fizikai kollégiumokra járt, hogy ezen területekből is doktorátust szerezhessen. 1904-ben a földművelésügyi miniszter, ideiglenes minőségben, a Selmezbányán akadémiából főiskolává szervezett intézmény rendkívüli tanárává nevezte ki, és megbízta a Növénytani Tanszék vezetésével. Itt egy elsőrendűen felszerelt tudományos intézetet szervezett meg. 1906-ban rendes tanár lett, s e minőségében működött Sopronban 1933-ig. Selmezbányán nagy gondot fordított a botanikus kertek fejlesztésére, többek között egy modern üvegházat is létesített. Nagy érdeme van abban, hogy a Sopronba való átköltözéskor az értékes növénytani gyűjtemények nem szenvedtek különösebb kárt. Sopronban 1923-tól a Növénytani Tanszékből kivált Növényélet és -kórtani Tanszékét vezette. 1934-ben – az 1933-ban bekövetkezett, kissé megmagyarázhatatlan soproni nyugdíjaztatását követően – a budapesti Műegyetem Mezőgazdasági Osztályának Növényélet és -kórtani Tanszékére egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezést kapott. 1939–1940-ben a Mezőgazdasági és Állatorvosi Kar dékánja, majd prodékánja volt. Budapesten, az ostrom alatt, hosszas betegség után, 1945. január 13-án halt meg. Pályája kezdetén főleg szőlészeti kérdésekkel, így a szőlővessző beérésével, a szőlő elfagyásával, az amerikai szőlőhibridekkel, a szőlőfürtök betegségeivel foglalkozott. Ezek az átlagos problémafejlesztések azonban nem elégítették ki tudományos

ambícióit. Egyre azt az alapelvet kereste, amelynek segítségével az életjelenségeket egységesen és szigorúan tudományos alapon meg lehetne magyarázni. Elképzelése szerint az életjelenségek megértésének kulcsát csak az energetikai alapon nyugvó tárgyalás adhatja meg, ezek matematikai összefüggéseit kutatta. Életének fő munkálatairól a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában megjelent, de a tizedik közleménynél halála miatt megakadt *Az élőlények fejlődése szabályosságának a magyarázata* c. tanulmányosorozata számol be. Ezen túl elméleti biológiai kutatásokkal, illetve növényfiziológiával és mikrobiológiával is foglalkozott. A pályatársakkal gyakran polemizáló, sok eredeti gondolatot magáénak mondható, rendkívüli precizitással jellemezhető Kövessi Ferencet tekinthetjük a hazai biofizikai kutatások megalapozójának. Közel 70 tudományos publikációja közül sok idegen nyelven, jórészt franciául, többnyire a Francia Tudományos Akadémia támogatásával látott napvilágot. Külön említésre méltók francia és magyar nyelven írott könyvei, jegyzetei, önálló kiadványai. A Magyar Természettudományi Társulat Növénytani Szakosztályának alelnöke volt, a magyar turistaság elkötelezett hívét tisztelhetjük benne.

Bartha Dénes–Mastalírné Zádor Márta

Krippel Móric (1867–1945)

Kátlócon, Pozsony megyében született 1867. szeptember 5-én. Középiskoláit Pozsonyban végezte. Tanulmányait a selmezbányai akadémián 1887–1890 között folytatta. A besztercebányai erdőigazgatóságnál lépett állami szolgálatba, majd 1893-ban a gyergyószentmiklósi erdőgondnokság vezetője lett. Ebben az évben tette le az erdészeti államvizsgát. 1904-ben főerdésszé nevezték ki és csíkszeredai erdőhivatalhoz került. 1907-ben erdőmester lett. 1908-tól az Erdőhasználati Tanszékre helyettes, majd rendes tanárnak nevezték ki, Téglás Károly utódjául. 1919-ben főerdőtanácsos lett. Az Erdőhasználati Tanszékét 1938-ig vezette, 1926-tól már nyugdíjasként. A főiskola rektora volt 1914–1916 között, 1922–1923-ban

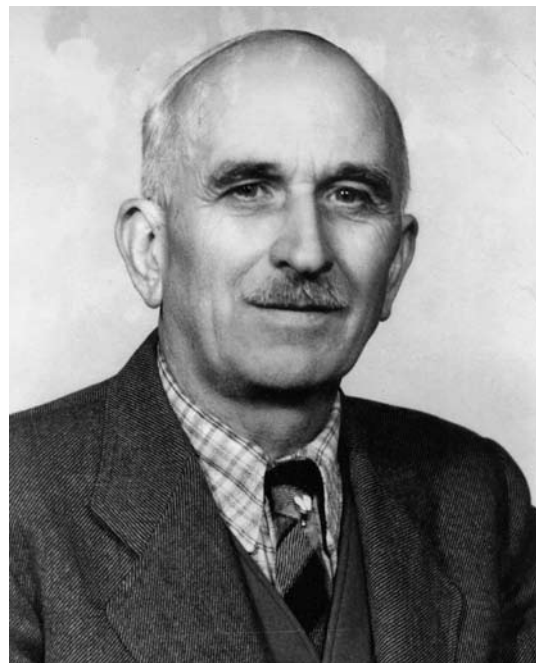
prorektora, több éven át pedig az erdőmérnöki osztály dékánja. 1920-ban Sopronban favizsgálati laboratóriumot alapított. A fa keménységi határozóinak megállapítására új eljárást dolgozott ki. Sokat újított a földmérő műszertechnika területén is. Sokat publikált. Fő munkái: *Az erdőhasználat vázlatja* (Selmecbánya, 1908); *Fakereskedelem* (Selmecbánya, 1909); *Mező- és legelőgazdaságtan* (Selmecbánya, 1910); *Vadászat- és fegyvertan* (Selmecbánya, 1912); *Erdőhasználat és erdészeti iparműtan* (Selmecbánya, 1914); *Adatok a helyes magyar erdészeti szaknyelvhez* (Sopron, 1939); *Erdészeti kereskedelemtan* (Sopron, 1930); *Erdőhasználat I–II.* (Sopron, 1920–1921). 1945. november 23-án Sopronban halt meg.

Mastalírné Zádor Márta

Lámfalussy (Mihalovits) Sándor (1890–1975)

Topolyán, Zemplén vármegyében született 1890. szeptember 11-én. Gimnáziumi tanulmányait Ungváron végezte el 1908-ban, jeles rendű érettségivel. 1908-ban iratkozott be Selmecbányán a Bányászati és Erdészeti Főiskolára, ahol 1912-ben

fejezte be az erdészeti tanulmányait. Az erdőmérnöki oklevelét 1914-ben szerezte meg – a sikeres államvizsgát követően. Szakmai munkáját az államerdészeti szolgálatban Erdélyben, Zalatnán kezdte mint az erdőgondnokság vezetője. Az 1912 és 1919 közötti állami erdőmérnöki szolgálat közben, kétévi szolgálat után, 24 éves korában, mindjárt az első világháború elején behívták katonának. 1919-ben jelentkezett ismét szolgálattételre a Földművelésügyi Minisztériumban. Az erdészet akkori vezetője a Bányászati és Erdészeti Főiskolára, az Erdőhasználati Tanszékre osztotta be. Lámfalussy Sándor hat szemeszteren keresztül adhatta elő az *Erdőhasználat* tananyagát. 1919-től 1921-ig a fiatal tanársegéd különösen a fűrésztelepek tervezésének és vezetésének tanulmányozásában mélyült el. Képességei és gyakorlatias érdeklődése azonban a gyakorlatban is mérhető, alkotó munkavégzésre csábították – így került a zalai erdőkre. 1921-ben elhagyta a főiskolát és Esterházy herceg alkalmazásába, annak hitbizományi uradalmaiban magánerdőmérnöki szolgálatba állt. 1921-től 1945-ig az Esterházy-uradalomban végigjárta az egész szakmai ranglistát. Kezdetben a lenti és a csömödéri fűrészüzemeket vezette, továbbá írá-

nyitotta öt erdőgondnokság munkáját. 1938-tól 1945-ig pedig az erdőbirtokok soproni központjában dolgozott mint igazgató. Nevéhez fűződik a lenti fűrészüzem tervezése, építése és üzembe helyezése; de ő tervezte, építette és irányította 1923 és 1937 között a csömödéri, a kaposvári és a soproni fűrészüzemeket is; öt erdőgondnokság és két erdei iparvasútüzem vezetése mellett. Igazgatóként ő irányította a Magyarországon levő 100 000, és a Burgenlandban levő 50 000 katasztrális hold erdő sorsát, a bennük folyó termelést egészen 1945-ig, a második világháború végéig. 1945-től 1947 végéig az államerdészet szolgálatában állt, előbb mint főerdőtanácsos, később mint miniszteri tanácsos, az erdészeti kutatóintézethez beosztva. 1946-ban hívták meg a főiskolára előadónak. 1947-től az Erdőhasználati Tanszéken folytatta munkáját egyetemi tanárként, majd 1948. január 1-től 1961-ig, nyugállományba vonulásáig tanszékvezetőként is. 1962-ig adta elő az *Erdőhasználatant*. 72 éves korában önként vonult nyugalomba. Négy éven keresztül ellátta a Fatechnológia Tanszék vezetését is. Így az *Erdőhasználatant* mellett a *Fakereskedelemtant*, a *Fűrészüzemtant* és a *Hazai fák anatómiája* című tárgyat is tanította. Oktatónevelő munkáját a lelkiismeretesség, az igényesség, az alapos szakmai felkészültség; s korszerűség, és főként a melegszívű, mély humanizmus jellemezte. Tudományos és oktató munkáját fémjelzi a közel 30 tudományos dolgozat és szakcikk, valamint az 1953-ban kiadott *Erdőhasználatant I–II.*, illetve az 1960-ban megjelent, átdolgozott és bővített *Erdőhasználatant I.* című egyetemi jegyzet. Tagja volt a Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Bizottságának; az Országos Erdészeti Egyesület soproni helyi csoportjának pedig több éven át volt elnöke. Választmányi tagja volt a Faipari Tudományos Egyesületnek és az ERTI tanácsának. A Szabványügyi Hivatalnak 10 éven át volt véleményező tagja. Munkájának elismerésül a Kormány a Munka Érdemrenddel, 1973 augusztusában pedig az Országos Erdészeti Egyesület Bedő-díjjal tüntette ki. Lámfalussy professzor szakmai tevékenysége az 1961-ben történt nyugállományba vonulása után sem sokat változott. Üzemlátogatások, tanulmány-

utak szervezése, előadások és tanácsadások sorozata jelentette akkori szakmai tevékenységét. Veszprémben, 1975. augusztus 4-én, 85 éves korában hunyt el. Sopronban helyezték végső nyugalomra.

Rumpf János

Lázár Jakab (1824–1895)

1824. január 19-én született az erdélyi Alvincen. A gyulafehérvári gimnázium és a kolozsvári líceum elvégzése után 1844–1846 között tanult erdészetet Selmecebányán. 1846–1848-ban Budán a magyar udvari kamaránál teljesített szolgálatot erdőgyakornokként, majd „álladalmi erdőfelügyelősségi fogalmazó segédként”. Részt vett az 1848-as márciusi forradalomban és a további eseményekben. A selmeci erdészhallgatók 1848 októberében kérvényezték a magyar előadások tartását, s erre fel a közoktatásügyi minisztérium 1848. december 7-én kinevezte (pályázat nélkül) „erdészeti mellettes tanárnak s egyszersmind akadémiai könyvtárnoknak helyettesképen”. Ő volt az első tehát, aki a selmeci akadémián az erdészeti magyar nyelvű előadásokat tartotta. A szabadságharc bus-

kása után az akadémiát rövid időre bezárták, Lázár felelősségre vonták, de a büntetést megúsza, azonban el kellett hagynia az akadémiát. Állami szolgálatba lépett, s Bélabányán lett erdész. Azután a fogarasi erdőhivatal főnöke lett főerdészként, s 1861-ben Zalatnára került erdőmesternek. 1867-ben a kiegyezés után a selmecebányai akadémiára hívták erdészeti tanárnak. Az első magyar tanári kar tagja lett. Wagner Károllyal, Fekete Lajossal, Illés Nándorral és Szécsi Zsigmonddal együtt az erdészeti akadémiát 3 év alatt magyarrá alakították át. Az Országos Erdészeti Egyesület pályázatára beadott és dicséretet kapott *Erdészeti kézikönyv* c. munkája 1871-ben jelent meg. Ez a mű lett „a magyar erdészeti tanügyi irodalom első szülöttje s uttörője”. Lázár 1871-től selmecebányai erdőmester, s 1872-ben már a fogarasi gazdasági és erdészeti hivatal vezetője lett, majd a fogarasi uradalom jószágigazgatója. A köztisztviselői állású ember sok egyesület és társadalmi szervezet tagja és tisztségviselője volt. Munkásságát a királyné elismerő oklevéllel tüntette ki. 40 évi állami szolgálat után 1886-ban vonult nyugalomba. Többnyire Bécsben, de nyaranta Selmecebányán tartózkodott. Bécsben halt meg 1895. február 1-jén.

Mastalírné Zádor Márta

Lesenyi Ferenc (1887–1962)

Lesenyi Ferenc a Soproni Erdőmérnöki Főiskola nyugalomba vonult tanára, 39 éven át Sopron város lakója, az erdészeti szakágazat terén kifejtett több mint 50 éves munkálkodás után, élete 75. évében 1962. szeptember 6-án elköltözött az élők sorából. Lesenyi Ferenc 1887. április 28-án született Geletneken, Bars megyében. Az 1905/1906-os tanévre iratkozott be a selmecebányai főiskolára. Tanulmányait 1909-ben fejezte be az akkor szokásos államvizsgát, amelynek alapján okleveles erdőmérnök avatták, 1912-ben tette le. Eleinte Selmec környékén dolgozott erdőmérnök gyakornoki minőségben. 1911-ben Kolozsvárra, majd 1912 áprilisában a Görögnyeszentimrei Állami Erdészethez helyezték. Ezen az állomáshelyén

nyerte el a segéderdőmérnöki kinevezést is 1913 januárjában. 1914-ben Besztercére helyezték át, az aranyosvölgyi vasútvonal építési munkálataihoz. Lesenyi Ferenc képességei hamar kitűntek, részt vett az 1914-re tervezett budapesti nemzetközi erdészeti kongresszus szervezésében. 1917 szeptemberében erdőmérnökké nevezték ki. Ezt követően a minisztériumba került, ahol eleinte a Faértékesítő Hivatalban, majd pedig Kaán Károly titkáráként tevékenykedett. Kaán Károly mellett figyelme egyre inkább a közgazdasági tárgyú erdészeti problémák felé irányult. Elvégezte a műegyetem közgazdász-mérnöki szakát, s az itt töltött évek alatt átfogó képet kapott a magyar erdőgazdálkodás akkori helyzetéről. Már főerdőmérnök volt, amikor 1923. december 15-én rendkívüli tanári kinevezéssel újra az Alma Mater falai közé költözött és kiváló pedagógiai érzéssel megállított tanára lett a soproni főiskolának. Előadásait igyekezett mindig élvezetessé tenni hallgatósága számára. 1923-tól az Erdőgazdasági Politikai Tanszék, majd 1939-től az Erdőgazdasági Politikai és Jogi Tanszék vezetője. Az *Erdőgazdasági politika* című tárgy mellett 1926-tól oktatta a *Nemzetgazdaságtan*, az *Erdészeti adminisztráció*, 1927-től az

Erdészeti jog, 1939-től a *Közgazdaságtan*, 1940-től az *Erdészeti igazgatás* című tárgyakat is. Tanári pályáján gyorsan haladt előre, hiszen 1927. április 14-én főiskolai rendes tanárnak, 1934. július 18-án egyetemi nyilvános rendes tanárnak nevezték ki. 1951 augusztusában nyugdíjazták, utána meghívott előadóként oktatta tovább az *Erdészeti jog* című tárgyat 1959-ig. Oktató munkája mellett kiterjedt irodalmi munkásság is fűződik a nevéhez. Főleg a hazai erdőgazdálkodás történeti feldolgozásával foglalkozott behatóan, számos dolgozatából kitűnik azonban, hogy nem kevésbé kereste a legcélravezetőbb erdészeti gazdaságpolitika kialakításához vezető utat. Kiemelkedő munkái: az 1936. évi Nemzetközi Erdészeti Kongresszus részére írt műve *A magyar erdőgazdaság története és mai helyzete*, valamint az 1958-ban megjelent munkája *A Selmechányai Erdészeti Tanintézet története (1808–1946)*. Ezekon kívül mintegy 15 fontosabb dolgozata jelent meg az erdészeti szakajtó hasábjain, köztük: *A magyar erdőgazdaság*, *Die Lage der ungarischen Forstwirtschaft und das neue Forstgesetz*, *A centenárium évszázada és az erdőgazdaság*, *Általános üzemtani ismeretek*, *Erdészeti jog*, *Erdészeti enciklopédia*. Lesenyi Ferenc, aki életében oly nagy szorgalommal és szeretettel kutatta Alma Materét és a magyar erdőgazdaság múltját, 1962. szeptember 6-ával maga is belekerült volt intézete, Sopron város történelmi alakjai közé.

Somkuti Elemér

Magyar János (1911–2006)

Magyar János Csomádon született 1911. október 14-én. 1934-ben kapta kézhez erdőmérnöki oklevelét. Szakmai praxisát 1935-ben báró Waldbott Kelemen erdőhorváti erdőgondnokságán kezdte meg, mint uradalmi segéderdőmérnök. 1936-ban lépett állami hivatalba, ahol összesen 46 évet töltött el a köz szolgálatában. Első állami munkahelye is az Alma Materhez vonzotta, hiszen 1940-ig az Erdőrendezéstani Tanszék, illetve az Állami Erdészeti Kutatóintézet havidíjas erdőmérnöke lett. 1940-től 1952-ig főhatósági munkaköröket töltött

be. Előbb az Állami és Koronauradalmi Erdőigazgatóság Erdőrendezőségén lett segéderdőmérnök, ahonnan egy év után a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Főosztálya Üzemrendezési Osztályára került. A háborút követően az újonnan létesített Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek Központi Igazgatóságán állami főmérnöknek, az Erdőbirtokpolitikai Főosztály vezetőjének nevezték ki. Vezette az Erdőközpont Erdőrendezési és Erdőtelepítési Főosztályát, majd az Állami Gazdaságok és Erdők Minisztériumában az Erdőtervezési Osztályt. E munkája során tanulmányt készített a magyar erdőgazdálkodás helyzetéről a párizsi béketárgyalásokra, a magyar magánerdők állami tulajdonba vétele után kimunkálta az ország egész területére az erdőigazgatósági, illetve erdőgondnoksági beosztást és az országfásítás helységhatáros kerettervét. Életre hívott 11 állami erdőrendezőiséget. Széleskörű tapasztalatait értékelték és használták fel akkor is, amikor 1952-ben az Erdészeti Tudományos Intézet igazgatójává nevezték ki. Ezen idő alatt életre keltett 2 erdészeti kísérleti állomást és 4 újat szervezett. Fellendítette a nyárfakutatást, és szorgalmazta a kutatások eredményeinek rendszeres publikálását.

Vezetői és kutatásszervezési eredményeinek elismeréseként hívták meg és nevezték ki 1954. március 16-i hatállyal tanszékvezető egyetemi tanárnak az Erdőmérnöki Főiskola Erdőrendezéstani Tanszékére. E tisztségét 1976-ig töltötte be. Az 1956-os forradalom bukása, a tanárok és hallgatók nagy részének kényszerű emigrálása után, az intézményért felelős kormányzati szervek Magyar János professzort bízták meg a főiskola vezetésével. 1962-ben az Erdészeti és Faipari Egyetemnek Magyar János lett a tudományos rektorhelyettese. Vezetőként meghatározó szerepet töltött be az erdészeti felsőoktatás egységes nyolc, kilenc, majd tíz szemeszteres tanterveinek kidolgozásában és a Faipari Mérnöki Kar alapításában. Tudományos munkássága jelentős része az egyetemen született, de természetesen már ide is gazdag szakmai múlttal, számos kimagasló, maradandó eredménnyel érkezett. Még a két világháború előtti időszakban Magyar János új eljárást dolgozott ki a fatermési osztályok alakítására 1938-ban (kijelölve ezzel az újabb típusú fatermési táblák szerkesztésének alapelveit), továbbá az egykorú faállományok fagyedeinek osztályozására (1941-ben), és a faállományok felsőmagasságának meghatározására (1942-ben). Magyar János nevéhez fűződik az első korszerű nyár fatermési táblának a szerkesztése 1954-ben, és a sarjeredetű bükk fatermési tábla publikálása 1958-ban. Meghatározó szerepet töltött be az 1955. évi *Erdőrendezési Utasítás* kidolgozásában. Új alapokra helyezte továbbá az erdőtervezést a vágásérettségi kor erdőrésztlenként történő megállapításával. Az erdőállomány-gazdálkodás alapelvei közül ő határozta meg a szükséglet-fedezés fogalmát. Ugyancsak ő dolgozta ki a tartamosság definícióját is. Az 1970-es évek elején szerkesztette meg az általános nemesnyár fatermési tábláját. Faterméstani kutatásait nyugdíjas éveiben is rendszeresen folytatta. Akadémikus, a soproni egyetem díszdoktora, rubinokleveles erdőmérnök, többek között a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjének és a műszaki doktori vasoklevélnek is birtokosa volt. 2006. január 17-én Budapesten hunyt el.

Veperdi Gábor

Magyar Pál (1895–1969)

Magyar Pál 1895. március 27-én született Cegléden. Elemi és középiskolai tanulmányait is itt végezte, majd a Selmecbányai Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolára iratkozott be erdészhallgatónak. 1915-ben vonult be katonának, s került az orosz frontra, ahol 1916-ban fogságba került. Csak 1918-ben jött haza, s tanulmányait folytatva 1920 májusában államvizsgázott, és szerzett mérnöki oklevelet Sopronban. Első munkahelye az Országos Faértékesítő Hivatal volt, de ősztől már a Földtani Intézetben folytatott agrometeorológiai és talajtani vizsgálatokat. Röviddel ezután, 1921 ősztől a Pázmány Péter Tudományegyetem Növényrendszertani és Növényföldrajzi Intézetében, Tuzson János irányítása alatt kezdett el dolgozni. 1922-ben segédmérnöki kinevezést kapott a Budapesti Erdőfelügyelőséghez, de továbbra is részt vett a növényföldrajzi, növényrendszertani, ökológiai kutatásokban. A Püspökladányi Szikfásítási Kísérleti Telep vezetőjének 1924-ben nevezték ki. *Az Adatok a Hortobágy növényzociológiai és geobotanikai viszonyaihoz* címmel doktori disszertációt készített, és szigorolt 1930-ban Debrecenben,

Soó Rezsónél. Időközben, 1927 februárjában áthelyezték Sopronba az Erdészeti Kutatóintézetbe, mint tudományos kutató. 1935-ben a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán magántanári képesítést szerzett a *Szikes talajok növénynövelkezetei, különös tekintettel fásításukra* című tárgy körében. 1938-ban kinevezték főerdőmérnöknek, majd két éven át tanulmányúton vett részt Európa több országában. Hazatérése után, 1941-ben erdőtanácsos lett, és kinevezték az Erdészeti Kutatóintézet vezetőjévé. A második világháború után (1946) került az egyetem Erdőműveléstani Tanszékére helyettes tanári beosztásban. 1951 októberétől az időközben megalakult Erdészeti Tudományos Intézetbe helyezték át, az Erdőtelepítési Osztály vezetőjének. AZ MTA Tudományos Minősítő Bizottsága 1952-ben a biológiai tudományok doktora cím viselésére jogosította fel. 1954-ben az Erdészeti Tudományos Intézetben belül a soproni kísérleti állomásra került át, s itt dolgozott az *Alföldfásítás* című kétkötetes könyvében, mely 1960–1961-ben jelent meg. A Munka Érdemrend ezüst fokozatát kapta e fent említett művéért 1964-ben. 1965. áprilisában ment nyugdíjba. 1967-ben életművéért Bedő Albert díjban részesült. 1969. április 18-án hunyt el Sopronban.

Frank Norbert

Majer Antal (1920–1995)

1920. január 3-án Kálózon született. Hat elemi iskola után a veszprémi piarista gimnáziumban tanult, ahol 1940-ben jelesen érettségizett. Erdőmérnöki diplomáját 1944-ben szerezte meg Sopronban, ugyancsak jeles minősítéssel. Gyakorlati munkáját 1944-ben a Veszprémi Erdőhivatalnál kezdte mint segéderdőmérnök. 1945-ben a Szentgáli Erdőgazdálkodás vezetője, 1946–1947-ben üzemvezető a Franciavágási Fűrész- és Vasútüzemnél. 1948–1950 között az Ugodi Erdőgazdálkodás vezetője, majd 1953-ig az Ugodi Erdőgazdálkodás igazgatóhelyettes-főmérnöke volt. 1953-ban került az Erdészeti Tudományos Intézetbe, ahol 1957–1961 között az erdőművelési osztályt vezette. 1961-ben az Alma Mater hívó sza-

vának engedelmességgel visszatért Sopronba. 1985-ig, nyugállományba vonulásáig az Erdőműveléstani Tanszéken dolgozott mint tanszékvezető egyetemi tanár (1962–1965 között rektorhelyettesi teendőket is ellátott). Már gyakorló erdőmérnök korában elkezdte erdőművelési kutatásait a Magyar Tudományos Akadémia ösztöndíjával. 1960-ban kandidátusi, 1974-ben akadémiai doktori fokozatot szerzett. 1988-ban az Erdészeti és Faipari Egyetem díszdoktorává avatta. Kilenc önálló könyv, 18 könyvrészlet és 312 tanulmány jelent meg neve alatt. Legismertebb könyvei *Magyarország erdőtársulásai* (1968), *A Bakony tisztafása* (1981), *Fenyves a Bakonyalján* (1988) – az Akadémiai Kiadó gondozásában jelentek meg. További 3 ismert szakkönyve a magyarországi viszonyokra sajátosan kialakított erdőtípológiával foglalkozik, amelyre mint alapokra épültek a táji erdőművelési irányelvek és gyakorlati alkalmazásuk. Az erdő esztétikájával foglalkozó művei közül az utolsót, *Az erdő poézise* c. verskötetét 1994-ben adta ki az Országos Erdészeti Egyesület. Kutatási témáinak és eredményeinek ismertetéséhez, sőt felsorolásához is külön tanulmányt kellene írni. Elsősorban a Bakonyban, Sopron környékén és országszerte kialakított és felújított (Roth Gyula által létesített)

kísérleti területein az erdei ökoszisztémák, az erdők természetes felújítása, az erdőnevelés és a faállomány-átalakítás vizsgálatával foglalkozott. Szinte nincs olyan területe az erdőművelés tudományának, amelyben maradandót ne alkotott volna. Szigorú, de emberséges tanár volt, sokat követelt, de igen sokat is adott. Előadásából sugárzott az erdő, a természet szeretete. Hatalmas szakmai tudásához elmélyült humán műveltség is tartozott, amivel mindenkor magával ragadta hallgatóságát, mintegy másfélezer erdőmérnököt, akik tőle sajátították el az erdőművelés tudásanyagát. Tíz egyetemi, illetve szakmérnöki jegyzete ma is alapvető és nélkülözhetetlen oktatási eszköz az erdőmérnök-képzésben. Élete során 20 alkalommal részesült magas állami és szakmai kitüntetésekben, ezek közül kiemelkedők: *Erdőgazdaság kiváló dolgozója* (1957), *Vadas Jenő Emlékérem* (1968), *Bedő Albert-díj* (1973), *MTESZ Díj* (1977), *Pro Natura Díj* (1978), *Eötvös-díj* (1982), *Pro Urbe Sopron Emlékérem* (1983), *Munka Érdemrend arany fokozata* (1984), *Ember az erdőért emléklap* (1993), *Pro Silva Hungariae* (1994). Gazdag életútja Szombathelyen ért véget 1995. december 29-én.

Koloszár József

naturális és ökonómiai hozamlehetőségeinek vizsgálatára, az erdőtervek tudományos előkészítésére, fejlesztésére, a természeti erőforrások értékelésére, az erdőérték-számítási módszerek erdőrendezési alkalmazási területeinek feltárására terjedtek ki. Több, a gyakorlatban is alkalmazott műszert fejlesztett ki, mint például a róla elnevezett dendrométert, illetve – társalkotóként – az élő fák belső szerkezetének vizsgálatára napjainkban is használatos Fakopp műszert. Az erdőértékszámítás témakörében summa cum laude doktori szigorlattal *Az erdőértékszámítás felhasználása az erdőtervezésben* címmel 1992-ben védte meg doktori értekezését. 1993-ban egyetemi adjunktussá nevezték ki az Erdőrendezéstani Tanszékre. *Az erdőérték-számítási, erdővagyon-értékelési eljárások felhasználása az erdőtervezésben* című értekezés megvédését követően 1994-ben a mezőgazdasági tudományok kandidátusává avatták. 1994-ben egyetemi docenssé, majd tanszékvezetővé nevezték ki az Üzemtani Tanszékre, ahol az *Erdészeti Üzemgazdaságtan II.*, később az *Erdőérték-számítás, az Erdészeti politika, az Erdővagyon-gazdálkodás, a Vadászati ökonómia és a Védett területek ökonómiája* tantárgyakat oktatta. 2000. júniusában habilitált doktorrá avatták, 2000. július 1-től

Mészáros Károly (1954–2007)

Mészáros Károly 1954. május 6-án, Csór községben született. Erdőmérnöki diplomáját 1978-ban szerezte meg. Ezt követően a Győri Közúti Építő Vállalatnál helyezkedett el. 1981-ben az Erdőmérnöki Kar Erdőrendezéstani Tanszékén megalakuló Környezetvédelmi Kutatócsoportba tudományos segédmunkatársként nyert felvételt. Az Erdészeti és Faipari Egyetemen 1984-ben okleveles útépítő és üzemeltető szakmérnök képzettséget szerzett, 1986-ban okleveles tájrendezési és környezetvédelmi szakmérnök oklevelet vehetett át. 1987-ben az Erdőrendezéstani Tanszékre tudományos munkatársként nevezték ki, közreműködött számos kutatási programban, amelyek az új fatermési és dendrometriai mérési eljárások vizsgálatára, fejlesztésére, az országos erdőállomány rendszerszemléletű vizsgálatára, az erdőállomány-prognózisok

a Köztársasági Elnök egyetemi tanárrá nevezte ki. Az erdőértékeléssel robbant be a szakmai közéletbe, Márkus László szellemi útmutatásait követve. Erdő- és kárérték-számítási tanfolyamokat szervezett. Az erdőérték-számítás fontosságát rehabilitálta az állami tulajdonú erdő értékeléseivel (1994, 2000), a Nemzeti Földalap (NFA) részére készített irányelvvel, illetve a számtalan felülvizsgálattal. Az erdészeti politikában, annak elméleti és gyakorlati megújításában is sokat, és eredményesen dolgozott. Felismerte a nemzetközi trendet, és több évi irányító munkával vett részt a Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram kidolgozásában, kormányhatározattá formálásában. Az erdészeti ökonómia kapcsán az Intézet nevében is hallatta szavát az erdészeti finanszírozás kérdésében, a megújítás, az EU konform megoldások bevezetése mellett foglalt állást meggyőződéssel, következetesen. Részt vállalt a Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskola programjának, az Erdővagyon-gazdálkodási alprogram tantárgyainak kialakításában. Oktatott és témavezetőként is közreműködött a Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskolában. Szerteágazó munkásságának eredményeit 11 könyvben és könyvrészletben, 8 jegyzetben, 21 idegen nyelven megjelent publikációban, 44 magyar nyelvű publikációban, számos magyar és nemzetközi konferencián megtartott előadásban, 122 szakvéleményben és kutatási jelentésben tette közzé. Az egyetemen számos vezetői tisztséget töltött be, 1994-től az Erdészeti Politikai és Ökonómiai Tanszék vezetője, 1998-tól az Erdővagyon-gazdálkodási Intézet igazgatója volt. 2000-ben az egyetem oktatási és intézményfejlesztési rektorhelyettesévé választották, 2006-tól haláláig az egyetem általános rektorhelyettese, 2001-től 2006-ig az Erdőmérnöki Kar dékánja volt. Munkássága különböző kitüntetésekkel, díjakkal nyert elismerést: *Kiváló Ifjú Szakember* (1980), *MTA VEAB akadémiai I. díj* (1992, 1994), *Széchenyi Professzori Ösztöndíj* (1998–2002), *Pro Silva Hungariae FVM miniszteri kitüntetés* (2001), *Akadémiai Díj* (megosztva, 2004), *Fehér Dániel emlékérem* (2005), *Alföldi Erdőkért Emlékérem* (2005). 2007. június 25-én hunyt el.
Lett Béla–Veperdi Gábor

Mihalovits János (1877–1939)

A nyitrai Privigyén született 1877. május 31-én. Nyitrán és Sopronban végezte a gimnáziumot. Budapesten jogi tanulmányokat folytatott, 1901-ben avatták államtudományi doktorrá. 1902–1905 között Selmezbányán bányászatot tanult, s bányamérnöki oklevelet szerzett. Gyakornoki idejét a kapnikbányai bányánál töltötte. 1906–1911 között Aninán, Gölnicbányán és a zágrábi bányakapitányságon bányaesküdt, majd bányabiztos volt. 1912 őszétől a selmezbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia bányajogi tanszékének vezetője lett. Az 1904-ben létrehozott tanszéken Pauer János és Bartha Béla utódként oktatta a jogi tárgyakat, ugymint: a *nemzetgazdaságtant*, a *bánya- és vízjogot*, az *erdőtörvényeket*, a *gyakorlati közigazgatást*, a *bányászati adminisztrációt*, a *közigazgatási jogot*, a *magán-, kereskedelmi- és váltójogot*. 1923-ban megszervezte az erdőgazdaságpolitikai tanszékét. Új tárgyakat is tanítani kezdett: *A bányászat története* és a *Munkáskérdés* címmel. Az 1923/24. tanévben a főiskola rektora volt, s 1926-ban az országgyűlés felsőházi tagjává választották. 1924–1927 között az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesül-

let (OMBKE) alelnöke volt. Kiváló előadó és szónok volt. Jelentős szakirodalmi munkássága. A *Magyar Erdészeti Jog* c. könyve, amely a birtokrendezéssel kapcsolatos törvényekkel és rendszabályokkal, s a magyar erdőtörvényekkel foglalkozik, nélkülözhetetlen volt a gyakorlati szakemberek számára. Összefogalta és megismertette azokat a tudnivalókat, amelyek a jog helyes értelmezése szempontjából fontosak és szükségesek voltak. Az *első bányatiszt-képző iskola alapítása Magyarországon* c. és *A Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola* c. munkái alapján méltán nevezhetjük Alma Materünk története első szakavatott kutatójának és megírójának. Magyarra fordította és kiadta *Agricola: De re metallica*-jának első öt könyvét, valamint *Delius Traugott Kristóf geológiai és bányagazdaságtani tanulmányait*. Váratlanul, hirtelen halt meg Sopronban 1939. január 3-án.

Mastalírné Zádor Márta

Modrovich Ferenc (1887–1947)

1887. április 28-án született Magyaróvárott. 1905-ben érettségizett és iratkozott be a selmecebányai Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolára. Főiskolai tanulmányai kezdetén kitűnt kiváló matematikai képességével és a fizika mechanikai ága iránti készségével. Érdeklődése középpontjába már ekkor az erdészeti szaktudományok közül a faanyagok szállításával összefüggő műszaki problémák kerültek. 1909-ben befejezte főiskolai tanulmányait, 1911. október 31-én erdőmérnöki oklevelet szerzett. 1909. október 13-án a Felvidéken, a Besztercebányai m. kir. erdőhivatalhoz kapott beosztást, mint m.kir. erdőmérnök-gyakornok. 1912. november 11-én áthelyezték Erdélybe, a besztercei m. kir. erdőigazgatóságához. Ott dolgozott két éven át, az első világháború kitöréséig. 1914. augusztus 1-jén bevonult katonának. A háborúnak mind a négy évét végigharcolta. 1918. november 20-án berendelték, majd 1921. február 5-én áthelyezték Budapestre a Földművelésügyi Minisztérium erdészeti műszaki ügyosztályára. Ott rövidesen megbízták az akkoriban problematikusvá vált szinavölgyi erdei vasút végleges terveinek kidol-

gozásával és a vasút megépítésével. Ezen dolgozott 1919–1923 között. Az alsó-hámori Mélyvölgyet viadukttal átvágta, s ezzel a problémát, amely mások számára megoldhatatlannak tűnt, megoldotta. Munkájával országos hírnévre tett szert. Trianon, és az ország nagy részének, az erdős Kárpátoknak elvesztése után a megváltozott helyzet új követelményeket támasztott az erdészeti felsőoktatással szemben. Ezért a Sopronba átköltöztetett főiskolán 1923-ben jelentős átszervezést hajtottak végre. Ennek során Kaán Károly javaslatára 1923 közepén őt is áthelyezték Sopronba, az Erdészeti Kutató Intézethez, egyúttal megbízták a főiskola Út- és Vasútépítéstani Tanszékének vezetésével. 1923. december 22-én pedig át is helyezték a főiskolához, és kinevezték főiskolai rendkívüli tanárnak. Négy évvel később, 1927. április 14-én már főiskolai rendes tanárrá, majd a Főiskolának 1934-ben a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemhez, annak Bánya-, Kohó-, és Erdőmérnöki Karaként történt csatolása után, 1938. július 18-án egyetemi nyilvános rendes tanárrá nevezték ki. A Beszterce-völgyi erdei vasút tervezése és építése emelte őt fiatalon az ország elismert erdőmérnökévé. Gyakorlatban alkalmazta és továbbfejlesztette

a keskeny nyomtávú erdei vasútépítés elveit. Kezdetől fogva három tantárgyat kellett oktatnia. Alapozó tantárgyként a *Mechanikát*, amelyet később *Tartók Statikájának*, majd *Alkalmazott Szilárdságtannak* neveztek. Fő tantárgyként pedig a *Víz- és hídépítést*, valamint az *Út- és vasútépítést*, melynek tárgykörét később *Erdészeti Szállítóberendezésekre* bővítették. A tudományos alapok megadása mellett elsősorban gondolkodásra nevelt. A talajmechanika növekvő gyakorlati jelentőségét felismerve, 1944-ben előrelátóan az első talajmechanikai laboratóriumot is berendezte. Három nehéz időszakban vállalt vezető szerepet, amikor az 1932/33. és az 1933/34. tanévben a főiskola Erdészeti Osztályának, az 1941/42. és az 1945/46. tanévben pedig a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karának dékánjává választották. Jelentős harcot folytatott az erdőmérnökök műszaki képzésének elismertetéséért. Elsősorban neki köszönhető, hogy az okleveles erdőmérnököket nem csak az erdészet, hanem a közlekedés, az út-, vasút- és kötélpálya tervezés és építés területén, valamint másutt is jól képzett, gyakorlati ismeretekben felkészült mérnököknek ismerjék el. Sopronban 1947. július 15-én bekövetkezett haláláig rendkívül nagy energiával, lelkiismeretességgel és szeretettel dolgozott az erdőmérnöki hivatás elismertetéséért.

Kosztka Miklós

Moór Arthur (1923–1985)

Moór Arthur 1923. január 8-án született Budapesten. Édesapja magyar–német szakos középiskolai tanár, aki magyar lektorként dolgozott a berlini egyetemen, majd a szegedi Polgári Iskola Tanárképző Főiskolán a német nyelv tanára lett. Így természetes az, hogy Moór Arthur kitűnően beszélt németül. 1941-ben kezdte el tanulmányait a szegedi egyetem matematika–fizika szakán. A háborús események miatt 1947-ben szerzett matematika–fizika szakos tanári diplomát. Tagja volt az Eötvös Kollégiumnak, ahol tanára Kalmár László. Az egyetemen tanárai voltak: Riesz Frigyes, Haar Alfréd, Kerékjártó

Béla, Szőkefalvy-Nagy Gyula. 1947–1950 között a szarvasi Tanítóképző Intézet tanára. Itt kezdte el tudományos munkásságát. Dolgozataira figyelt fel Varga Ottó, a magyar differenciálgeometriai iskola megteremtője és vezetője. Segítségével került a debreceni Révai Gimnáziumba tanárnak, közel az egyetemhez, személy szerint, Varga Ottó professzorhoz. 1953–1956 között aspiráns, vezetője Varga Ottó. Már az aspirantúra megkezdésekor annyi és olyan súlyú tudományos eredményei voltak, ami alapján a kandidátusi fokozatot megkaphatta volna, de a nyugodt tudományos munka végzésének lehetősége érdekében, csak 1956-ban védte meg kandidátusi értekezését, a matematika tudomány kandidátusa lett. Aspirantúrája után – bár szeretett volna a debreceni egyetemen dolgozni – a szegedi egyetemen kapott állást, egyetemi adjunktusi, majd docensi beosztásban. 1964-ben megvédi az akadémiai doktori értekezését, melynek címe: *Geometriai vizsgálatok általános metrikus vonal-terekben*. Így megkapta a matematikai tudomány doktora címet. 1968-ban került Sopronba, egyetemi tanárnak az Erdészeti és Faipari Egyetemre és egyben megbízást kapott a Matematikai Tanszék vezetésére, amelyet haláláig vezetett. 17 évig tanította mindkét

kar hallgatóit a matematika tudományára. Oktatói munkáját a matematikai precizitás jellemezte és azt vizsgákon meg is követelte. Előadásaihoz jegyzeteket írt, nem egyszer át is írta azokat. Moór Arthur egész életében igen aktívan, napi rendszerességgel dolgozott. Tudományos munkáját a differenciálgeometria és ezen belül a FINSLER geometria területén végezte. Már Sopronba kerülésekor is a FINSLER geometria nemzetközileg elismert kutatója volt. Kutatásait Sopronban is tovább folytatta. E területen végzett munkáját 106 többségében német nyelven megírt dolgozata is bizonyítja. Akkor a FINSLER geometria legtöbbet idézett kutatója volt, de ma is hivatkoznak eredményeire. Sopronban két tanítványa (F. Nagy Györgyi és Sz. Kirkovics Magdolna) a matematikai tudomány kandidátusa fokozatot szerezt. Moór Arthur cselekedeteit elvi megfontolások irányították. Kialakult erkölcsi és cselekvési normáiból nem engedett még akkor sem, ha azok számára hátrányosak voltak. Szüve-
rén egyéniség volt. Véleményét mások tetszésétől, vagy nem tetszésétől függetlenül alakította. Moór Arthur nemzetközileg elismert tudós volt, a Geometriai Konferenciák meghívott előadója, felkért elnöke. A Bolyai János Matematikai Társulat Soproni Tagozatának elnöke. Neves kutatók látogatták Őt Sopronban. Azt hiszem nem túlzás azt mondani, hogy az ő személyiségén keresztül lett az egyetem Matematika Tanszéke ismert az egész világon. 1985. augusztus 26-án váratlanul elhunyt Sopronban. Budapesten a Rákoskeresztúri köztemetőben nyugszik. Halála nagy veszteség nemcsak Egyetemünknek, hanem az egész matematikus közéletnek.

Horváth Jenő

Muzsnay Géza (1865–1935)

Kercsedén, Torda-Aranyos vármegyében született 1865. augusztusában. 1883–1886 között tanult erdészetet Selmecen. 1888-ban tett államvizsgát. Állami szolgálatát 1886-ban mint műszaki díjnok kezdte meg a lippai magyar királyi főerdőhivatalnál, itt lett 1887-ben erdőgyakornok. 1890-ben innen került a Földművelésügyi Minisztériumba. 1891-

ben bízták meg a zsarnócai m. kir. erdőrendezőség vezetésével, és itt érte 1897-ben a főerdészi kinevezés. 1901-ben vette át a kolozsvári erdőrendezőség vezetését, 1903-ban erdőmesterré nevezték ki, és mint ilyen került 1905-ben a Földművelésügyi Minisztériumba. 1906 szeptemberében nevezték ki Selmecre főiskolai rendes tanárrá. 1911-ig az Erdőrendezéstani Tanszék vezetője és tanára volt. Másfél évtizedes erdőrendezési tapasztalatait két alapvető könyvben foglalta össze: *Erdőrendezésünk fejlesztéséről* (1911), *Erdőrendezéstan* (1912). A viszonylag rövid időn belül harmadikként megjelenő tankönyv megírását azzal indokolta, hogy „erdőrendezési rendszerünk, amelyhez pedig a tanítás és a gyakorlat igényeit szolgáló magyar erdőrendezéstannak többé-kevésbé alkalmazkodnia kell, a két korábbi mű megjelenése óta bizonyos módosításokon ment keresztül, és még számos olyan lényeges módosításra szorul, amelynek az erdőrendezéstannak keretében való tárgyalása hazai erdőrendezésünk további fejlesztése érdekében szintén kívánatos”. Munkássága az erdőrendezés elveinek és gyakorlatának kidolgozásában alapvetőnek számít. Publikációs tevékenysége több témakörre is kiterjedt: számos cikkben fejtette ki a természetes felújítással, a fokozatos felújító vágás-

sal kapcsolatos gondolatait, több cikket publikált a különböző erdőbecslési eljárásokról, az erdészeti felsőoktatás fejlesztéséről, illetve az őserdőkről. 1911-ben, mint magyar királyi erdőtanácsos, visszatért a gyakorlati erdőgazdálkodáshoz, mint a zsarnócai erdőhivatal főnöke. Itt érte 1912-ben a főerdőtanácsosi kinevezés, és innen vonult 1918-ban nyugdíjba. Publikációs tevékenységét nyugdíjas éveiben is folytatta. Utolsó cikke – *Néhány szó az őserdőkről* – 1933-ban jelent meg az *Erdészeti Lapok*ban. Aradon 1935. november 19-én halt meg.

Mastalírné Zádor Márta – Veperdi Gábor

Nemky Ernő (1909–1986)

1909. március 3-án született Diósgyőr-Vasgyárban, erdőmérnöki oklevelét 1933. november 29-én szerezte meg Sopronban. Az ezt követő csaknem húsz évben sok helyen és sokféle beosztásban a gyakorlati életben szolgált. 1933. december 9. és 1934. október 1. között a Miskolci Erdőgazdaságnál – mint napszámbéres – üzemtervezéssel, a lillafüredi pizstrángtelep megtervezésével és építésével, erdei vasúti munkákkal foglalkozott. 1934 októ-

berétől 1935. szeptember 29-ig katonai szolgálatot teljesített Miskolcon, de leszerelése után egészen 1941-ig minden évben behívták még egy hónap szolgálatra. 1935–1936-ban Sopronban az Út- és Vasútépítéstani Tanszéken ideiglenes megbízású tanársegédként helyettesített. 1936. november 17-én a Budapesti Állami Erdőfelügyelőség keretében Monorra került, ahol alföldfásítási munkákkal foglalkozott. 1939. január 1-jén a Gödöllői Állami Erdőigazgatóság igazgatósági osztályára helyezték át, majd 1941 áprilisától az év végéig Bácskában a Palánkai Erdőgondnokság megszervezése és vezetése volt a feladata. 1942-ben a Budapesti Erdőfelügyelőségre helyezték át, majd még ebben az évben a Földművelésügyi Minisztériumba rendelték a birtokpolitikai osztály előadójaként. 1943 júniusában a Nagymarosi Erdőgondnokság vezetésével bízták meg, ahol leghosszabb gyakorlati időszakát töltötte egészen 1949. augusztus 1-ig. 1949 őszétől a Mezőgazdasági Tudományos Központban lett erdészeti előadó, itt ismerkedett meg a tudományos munka jelentőségével. 1950 nyarán a Magyar Tudományos Akadémia adminisztrációs hivatalába helyezték erdészeti előadónak. Fő feladata az erdészeti vonatkozású kiadványok szakmai és politikai felügyelete volt. Ezek után 1951. október 1-től végső munkahelyére, az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karának Növénytan Tanszékére került, ahol docensi beosztásban a tanszékvezetői feladatokkal is rögtön megbízták. 1954. november 4-én *Az erdeifenyő csemeték növekedése, különös tekintettel a változó fényviszonyokra* c. értekezésével megszerezte a biológiai tudományok kandidátusa fokozatot, s ez alapján 1955. március 13-án egyetemi tanárrá léptették elő. 1960. július 14-én a műszaki doktori (dr. techn.) címet is megkapta. *A tölgymakk és a tölgycsemete öko-fiziológiája, tekintettel a tölgymakk természetes felújítására* címen 1973-ban készült értekezése alapján 1975-ben – némi késleltetés után – a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora fokozatot nyerte el. Tanszékvezetői feladatát egészen 1975 nyaráig látta el, 1976. január 31-én vonult nyugdíjba. 1986. augusztus 25-én halt meg Sopronban, majd Nagymaroson helyezték örök nyu-

galomra. Oktatói munkássága során 5 tantárgy tematikáját dolgozta ki, amelyekhez jegyzetet is írt. Emellett – mint a Botanikus kert igazgatója – jelentős tevékenységet folytatott a kert növényanyagának fejlesztésében, területének gyarapításában. 1952 és 1975 között küzdelmes időszakban volt a Növénytani Tanszék vezetője, érdekérvényesítő képességének köszönhetően tanszékvezetése első időszakában lényegesen emelkedett az oktatandó növénytani tantárgyak óraszámja és a tanszék oktatói létszáma, a későbbiekben azonban ennek a fordítottja következett be. Követve a Növénytani Tanszék évszázados hagyományát következetes és szigorú oktató, vizsgáztató volt. 1968-ban az ő szerkesztői tevékenysége eredményeképpen látott napvilágot a Mezőgazdasági Kiadónál az *Erdészeti növénynevelés* c. szakkönyv, amely a hazai erdészeti nevelési munka korszakos összegzése. Oktatói pályafutása alatt 9 főiskolai/egyetemi jegyzetet, 1 erdészeti technikai tankönyvet (*Erdészeti biológia*) írt, továbbá 16 szakcikket és 6 egyéb cikket jelentetett meg. Az egyetemi sportkör tanárelnöke volt hosszú ideig. 1972-ben, a magyar erdészeti kutatás 75. évfordulóján megkapta a *Vadas Jenő emlékérmét*.

Bartha Dénes

Neuwirth János (1909–1975)

Neuwirth János 1909. október 7-én született Sopronban. Szüleit már gyermekkorában elvesztette, ezért anyai nagymamájánál nevelkedett. A soproni erdő és a természet szeretete indította el az erdészpályán. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Erdőmérnöki Karán 1936-ban szerzett erdőmérnöki oklevelet. Az első munkahelye Sopron Város Erdőhivatala volt, ahol mint napi béres tevékenykedett, eztán Széchenyi Bertalan felsősegedi erdőbirtokán üzemtervezett, majd a Kecskeméti Erdőfelügyelőségénél, mint alföldfásító, a Pápai Földmérési Felügyelőségénél, mint tiszteletdíjas gyakornok dolgozott. A Kárpát környéki területek visszacsatolása után a Bustyaházi Erdőfelügyelőségén vállalt munkát

1939–1945 között. A háború befejeztével a Zalaegerszegi Erdőgazgatóság és annak jogutódjainál előbb erdőmérnök, majd erdőgondnok, szakelőadó, erdőművelési előadó, főmérnök beosztásban tevékenykedett. Neuwirth János 1957. november elején került az egyetemi docensi beosztásban az Erdőmérnöki Főiskola Erdőművelési Tanszékére. *Gyakorlati munkatársai mindenhol becsülték és szerették, mert csendes, és jó modorával mindenkivel jó szakmai kapcsolatot tartott. Irányító és tanácsadó munkáját mindenki szívesen fogadta, mert meggyőződtek róla, hogy alapos és komoly szaktudása van.* – írta jellemzésében Dr. Magyar János. Neveltetése és családi kötődése következtében a német nyelvet tökéletesen beszélte, így nem okozott számára nehézséget a német szakirodalom tanulmányozása, az elért eredmények oktatásban történő ismertetése. 1959-től újra az erdészeti gyakorlatba került; először egy rövid ideig a sárvári majd – mivel családja Sopronban lakott – a Soproni Tanulmányi Erdőgazdaságban dolgozott, mint erdőművelési ágazatvezető egészen nyugdíjazásáig. Az erdőművelés elméleti és gyakorlati szakembere volt. Sokoldalú erdőgazdasági ismerete, a mindig elmélkedő egyénisége, egyszerűsége tette közked-

veltte. Közleményeiben, dolgozataiban az erdőművelési gyakorlati kérdéseivel foglalkozott; különösen szívesen emlékezett a zalai erdőkben eltöltött éveire. 1975. november 12-én halt meg Sopronban.

Frank Norbert

Pallay (Plauder) Nándor (1903–1983)

Pallay (Plauder) Nándor a mezőgazdasági – erdészeti – tudományok kandidátusa, a Fatechnológiai Tanszék tanszékvezető professzora 1903. január 1-jén született a Somogy megyei Lábodon. Négy fiúgyermek közül ő volt a legkisebb a családban. 1921-ben Kaposváron érettségizett, majd 1926-ban megszerezte erdőmérnöki oklevelét. Ezt követően, 1927. január 1-től május 28-ig a m. kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Erdőrendezéstani Tanszékén – mintapidíjas – teljesített szolgálatot. E bevezető gyakorlati feladat után 1927. július 10-től tanársegédi kinevezést kapott a főiskola Erdőhasználati Tanszékére. A tanársegédi feladatok ellátása mellett azonnal bekapcsolódott a tanszéki kutatómunkába Krippel Móric professzor és vitéz Török Béla adjunktus vezetésével. Négy évi

kutatómunka eredményeként 1934. decemberében kitüntetéssel megvédte doktori értekezését, aminek témája: *Négy fontosabb fajajunk néhány főbb műszaki tulajdonságának változása a víztartalom szerint, szöveti szerkezet figyelembevételével*. Az eredményes kutatómunka meghozta a gyümölcsöt. Az 1934–1936. tanévre a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől 400 pengős belföldi ösztöndíjat kapott fakeménységi vizsgálatok végzésére. A belföldi ösztöndíjon túl fél évig volt a Deutscher Akademischer Austauschdienst ösztöndíjasa Eberswaldeban. A külföldi tanulmányút alatt és ezt követően itthon is főleg fakeménységi vizsgálatokkal foglalkozott, s ekkortájt tett javaslatot a tanszéken kialakított új keménységi vizsgálat bevezetésére, melyet a tanszékvezető professzorról „Krippel eljárásnak” nevezett el. Ezt a munkáját nemzetközi figyelem is övezte. 1939. február 1-től (saját kérésre) a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium ideiglenesen nyugállományba helyezte, mely kérésnek kizárólag anyagi okai voltak. 1927-ben családot alapított, két leánya született, valamint szüleit és felesége szüleit is neki kellett támogatnia, amihez a tanársegédi fizetés kevésnek bizonyult. Ekkor az Esterházy Hercegi Hitbizománynál helyezkedett el, mint erdőrendező. Ebben a beosztásban alkalma nyílt tanulmányozni a gyakorlati nagyüzem gazdálkodását, fahasználati, fafeldolgozási, erdőművelési, erdővédelmi tevékenységét. Kutatómunkáját a magánuradalmi alkalmazás idején is tovább folytatta. 1940-ben katonai szolgálatra hívták be a győri III. utász zászlóaljhoz, 1944. október 23-án szerelt le véglegesen. 1945, a magánuradalmak államosításával új fordulatot hozott Pallay Nándor életében. Először az Állami Erdőgazdasági Üzemek Szombathelyi Erdőigazgatóságánál, ipari osztályvezetői minőségben dolgozott, majd 1948-tól a műegyetem Erdőmérnöki Kara felkérésére megkezdte a Fatechnológiai Tanszék tárgyainak oktatását, helyettes tanári minőségben. 1949-ben a kormányzat kutatási bázist létesített: az Erdészeti Tudományos Intézetet. Dr. Pallay Nándor ekkor kapott „kísérleti igazgatói” kinevezést az ERTI soproni állomására. Időközben megpályázta az újonnan megszervezett és meghirdetett Fatechnológiai Tanszék vezetését és

1951-ben tanszékvezetői egyetemi tanári kinevezést kapott. Egyetemi tanári működése alatt nagy gondot fordított az oktatóanyag időszerűségére, az abban előadottak gyakorlati felhasználhatóságára, ezért folyamatosan írta jegyzeteit. 1951-ben a MTA Minősítő Bizottsága a mezőgazdasági tudományok kandidátusa fokozatot ítélte oda Pally Nándornak. Az ötvenes években kutatómunkássága is kiteljesedett. A vörösfenyő kutatási program mellett foglalkozott a nyárak ipari felhasználhatóságával, majd a magyarországi bükk állományok komplex kutatására helyezte a hangsúlyt. Szívügyének tekintette a faipari mérnökképzés soproni megszervezését: 1953-ban olyan javaslatot készített a Könyvnyúipari Minisztériumnak, mely szerint a képzés beindításához a Faipari Géptani Tanszék létrehozását, a Fatechnológiai, a Kémia és a Fizika Tanszékek bővítését tartotta célszerűnek. Az önmagát nem kímélő munkavégzés folyamatosan felőrölte egészségét. A *Magyarországi vörösfenyők műszaki tulajdonságai* c. akadémiai doktori értekezését 1955. július 28-án benyújtotta, de a kíméletlen betegség a fokozat jogos megszerzésében megakadályozta. Pally Nándor professzor 1927–1957-ig, 30 éven át oktatta az erdőmérnök hallgatókat és fáradhatatlanul folytatta kísérleteit. 1958-tól 1983. december 5-én bekövetkezett haláláig idejét – beszédében és mozgásában korlátozva – családja körében töltötte.

Molnár Sándor–Wesztergom Viktorné

Pankotai (Iby) Gábor (1914–1997)

1914. augusztus 11-én született Szöllösön, Arad megyében. Gimnazista korában elkerült a szülői háztól és ettől kezdve saját erejéből végezte tanulmányait. 1934-ben iratkozott be a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Erdőmérnöki Karára. 1940. június 28-án szerezte meg erdőmérnöki oklevelét. Ezt megelőzően gyakornokként az Erdőrendezéstani Tanszéken dolgozott dr. Fekete Zoltán professzor irányításával. Diplomája kézhezvétele után 1940. november 21-ig tanársegédi beosztást kapott ugyanezen a tanszéken. 1940. decembertől 1944 októberig a bustyaházai m. kir. Er-

dőigazgatóságon teljesített szolgálatot a Taracközi Erdei Vasút üzemvezetőjeként. A háborús időben jelentős teher és személyszállítást lebonyolító 144 km hosszú vasútvonal üzemeltetését példászerűen szervezte meg. 1944–1945. augusztus 20-ig katonai szolgálatot teljesített. A katonaságot követően 1948 augusztusáig a Pusztamaróti Erdészeti vezetője volt, ahol az erdészeti megszervezését is sikeresen megoldotta. 1948–1950 között az Országos Tervhivatal erdészeti előadója, majd az erdőgazdaságok központjának tervfőosztály vezetője lett. 1950 júniusától az Erdőrendezési Intézet főmérnöke, ahol megszervezi az Erdőterv magját képező tervezőirodát. Ennek 1957 februárjáig tervezőmérnöke volt. 1957 februárjától 1958 novemberéig az Országos Erdészeti Főigazgatóság osztályvezető-helyettes főmérnöke lett. 1958. október 21-től az Erdőmérnöki Főiskola Erdészeti Szállítástani Tanszékének tanszékvezető egyetemi docensévé nevezték ki. Egyetemi tanárrá 1962. augusztus 12-én nevezik ki. 1962. január 25-én a mezőgazdasági (erdészeti) tudományok kandidátusi fokozatot szerezte meg. 1966–1969 között az Erdészeti és Faipari Egyetem rektora. 1969–1972-ben rektorhelyettes, 1972–1975 között dékán volt. Az erdészeti szállítástannal, erdőfeltárással és az erdészeti

útépítéssel kapcsolatos tantárgyak oktatását új alapokra helyezte. *Erdészeti Szállítástan* című tankönyve amit Herpay Imrével közösen írt, hosszú éveken keresztül volt a hallgatók tankönyve. 1967-től átvette a *Vízgazdálkodástan* oktatását, amelynek tananyagát átdolgozta és korszerűsítette. Szigorú, következetes oktató volt, aki az erdőmérnök hallgatókat a mérnöki munkára nevelte. Mindennek ellenére támogatta a hallgatók törekvéseit, segítette a selmeci hagyományok felélesztését. Nevéhez fűződik a díszkorso adományozás hagyományának megteremtése. Munkájának köszönhetően erdőmérnök generációk váltak sikeressé az erdőgazdálkodás területén kívül eső műszaki szakterületen is. Előadásainak anyagát, gyakorlati tevékenysége során szerzett tapasztalatait számos publikációban adta közre. Az egyetem tiszteletbeli doktora. 1975. december 31-én vonult nyugállományba, élete utolsó éveit Hegykőn töltötte. 1997. szeptember 27-én halt meg Sopronban.

Kosztka Miklós

Pántos György (1924–1986)

Pántos György 1924-ben született Salgótarjánban. Az agráregyetem elvégzése után az egyetem Talajtani Tanszékén dolgozott. 1952-től Moszkvába utazott, és a Timirjazev-Akadémia mikrobiológiai tanszékén szerezte meg kandidátusi fokozatát. 1956 januárjától az MTA soproni Talajbiológiai Kutatólaboratóriumának osztályvezetője, majd igazgatója volt. Munkája során elsősorban a mezőgazdasági növények rizoszférájában élő baktériumokkal foglalkozott, de szoros kapcsolata volt az Erdőtelepítési Tanszékkel, amellyel közös kutatási témán, a csatornák mentén telepítendő erdők talajának vizsgálatán dolgozott. Ez évtől félállású oktatóként az egyetemen mikrobiológiát tanított. 1960. január 1-től lett a Termőhelyismerettani Tanszék vezetője. Ezzel egyidőben áthelyezték az MTA mikrobiológiai intézetét a Növénytani Tanszékéről a Termőhelyismerettani Tanszékre. Irányítása alatt – a Fehér Dániel által letett alapokon – a kor egyik legfontosabb hazai talajbiológiai kutatóközpontja működött Sopronban. Pántos kap-

csolatai révén modern laboratóriumot sikerült kialakítani, amely felszereltsége nemzetközi összehasonlításban is megállta a helyét. Kiemelten foglalkozott mikrobiológiával, így az ő javaslatára került be az erdőmérnök oktatás tantervébe az erdészeti talajmikrobiológia. Kidolgozta az *Erdészeti talajtan* programját is. A tantárgy oktatása során a hallgatóknak olyan ismeretanyagot próbáltak átadni, amely lehetővé tette, hogy egyrészt az ország faanyagszükségletének kielégítése érdekében a meglévő erdőkben tovább javuljon az erdőművelési munkák színvonala, másrészt a hallgatók rendelkezzenek a mezőgazdaságban gazdaságosan nem használható területek fásításához szükséges ismeretekkel. Jegyzetei alapján látható, hogy műveiben erősen támaszkodott a szovjet (akkoriban világszínvonalú) talajtanosok munkájára. A hallgatók részére készült jegyzetei magas szakmai színvonalat képviselnek. Az általa vezetett tanszék részt vett az erdősítések és a mezővédő erdősávok tervezésében, illetve a talajterképezési munkákban. Vizsgálta a fás növények rhizoszférájában élő mikroorganizmusokat, illetve nyárasokban a szerves és műtrágya határfokát. Kutatási témája volt még a mezőgazdasági és ipari szennyvizek bioló-

giai derítésének lehetősége, a hígtrágya hatásának vizsgálata a talaj mikroszervezeteire. A Szarvasi Állami Gazdaság kísérleti területein a hígtrágya elhelyezésében szerzett tapasztalatok alapján 60 hústermelő üzem tervezési munkálataiban vett részt 1975-ig. 1975. szeptember 5-től betegsége miatt átmeneti időre felmentették az oktatási munka alól. Bár 1978-ban a Kari Tanács többször támogatta Pántos tanszékvezetői státuszának meghosszabbítását, az Egyetemi Tanács ezt minden esetben elutasította. A '80-as évek elején a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter dr. Pántos György egyetemi tanárt saját kérelmére felmentette az egyetemi tanári munkakör ellátása alól, és tudományos tanácsadói munkakörbe helyezte a rektor közvetlen irányítása és felügyelete mellett. Ekkor helyezték át a Termőhelyismerettani Tanszék személyi állományából a Rektori Hivatal személyi állományába. 1984-ben vonult nyugállományba. 1986. január 9-én halt meg Sopronban.

Varga Zsófia–Bidló András

Romwalter Alfréd (1890–1954)

Romwalter Alfréd (Sopron, 1890. április 22.–Sopron, 1954. szeptember 7) 1912-ben a Pázmány Péter Tudományegyetemen vegytanból, fizikából és ásványtanból doktori oklevelet nyert, majd 1913-ban vegytan–természetrész szakos középiskolai tanári oklevelet, 1914-ben felsőkereskedelmi iskolai szaktanár képesítő bizonyítványt szerzett. Oktatott a budapesti főreáliskolában, a József Műegyetem Kémiai-technológiai Tanszékén, a fiumei Kiviteli Akadémián és a soproni Állami Felsőkereskedelmi Iskolában. 1928-ban a Pázmány Péter Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kara magántanárnárá fogadta. 1928. május elsejével kinevezték a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolára főiskolai rendkívüli tanárnak, és megbízták az Elemző Vegytan Tanszék vezetésével. 1940-ben egyetemi nyilvános rendes tanár lett. 1948-tól vezette az Általános és Fizikai Kémiai Tanszékét és az Elemző Vegytan Tanszékét. Ebben az időszakban bányászoktat és kohászokat oktatott. 1951–1954 között az Er-

dőmérnöki Kar Általános Kémia Tanszékének vezetője volt, ebben az időszakban ő adta elő a *kémia* tárgyat az erdőmérnök hallgatóknak. Gazdag és igen magas színvonalú szakirodalmi munkássága főleg a bányászattal és a kohászattal kapcsolatos. Különösen jelentősek az ásványi szén kémiai és technológiájával, a szénemesítéssel, szénlepárlással és a szénesezés folyamatával foglalkozó kutatásai. Szakmai munkásságát elismerve a Magyar Tudományos Akadémia 1941-ben levelező tagjává választotta. 1949-ben tanácskozó taggá degradálták. 1951-ben megkapta a *Magyar Népköztársasági Érdemrend ezüst fokozatát*, 1952-ben a kémiai tudomány kandidátusa lett, 1953-ban *Kossuth-díjjal* tüntették ki. Akadémiai tagságának folyamatosságát az MTA Elnöksége 1989-ben visszaállította. Sopronban, 1902. március 26-án távozott az élők sorából.

Albert Levente

Roller Kálmán (1913–2003)

Borsodnádason született 1913-ban. Gimnáziumi éveit Ózdon kezdte, majd a premontrei rendgödöllői középiskolájában folytatta, itt is érettsé-

gizett. Erdőmérnöki oklevelét 1937-ben szerezte meg, majd Miskolcon kapott alföldfásítói megbízást, Tiszapalkonyán kezdte tevékenységét, majd a Nyírségben folytatta. A háború után Heves megyében kapott erdőgondnoki állást. 1949-ben felkérték az erdészeti kutatás újjászervezésére. Megalapították az Erdészeti Tudományos Intézet budapesti központját, amelynek igazgatója lett. 1951-ben ki-nevezték az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara Erdőtelepítési és Fásítási Tanszékének vezetőjévé. Az Erdőmérnöki Főiskola igazgatójává 1954-ben nevezték ki. Nevéhez fűződik a főiskola oktatásának megreformálása, a tíz féléves tanulmányi idő bevezetése. Tevékenysége alatt az oktatás színvonala nőtt. Ezt a tanártársaival, szakmával és diákokkal történő tanácskozások megszervezésével és az ott elhangzottak oktatásban történő hasznosításával érte el. Az 1956-os forradalom leverése után az Ausztriába menekült oktatók egy része és az erdőmérnök hallgatók többsége, az ő vezetésével Kanadába vándorolt ki, ahol erdőmérnöki tanulóyaikat magyar nyelven folytatták, illetve fejezték be. Közbenjárására ugyanis a kanadai kormány mintegy 200 erdőmérnök hallgatóval és számos oktatótársával, azok hozzátartozóival együtt befogadta és Van-

couverben lehetővé tette számukra, hogy a selmeci hagyományok szellemében, magyar divíziót alkotva tanulhassanak. 1961-ig a vancouveri University of British Columbia Magyar Divíziójának dékánjaként munkálkodott. 1963-ban Winnipegben kutatói állást vállalt a Kanadai Erdészeti Szolgálatnál. Kutatómunkája a genetika területén nemzetközileg elismert. A manitobai egyetem tiszteletbeli kutató-professzorának választotta. Az Egyesült Államok Nemzeti Tudományos Alapítványa a botanikai rendszertan és az Abies genus szakértőjeként ismerte el. 1970-ben áthelyezték Fredericktonba, Kelet-Kanadába, ahol kutatómunkáját az erdőtelepítés területén folytatta. 1978-ban ment nyugdíjba. A Kanadai Erdészeti Szolgálat főigazgatója, R. J. Bourchier ez alkalomból köszöntőlevelében méltatta „*hosszú, sikeres kutatómunkáját és bátor, fáradhatatlan, jövőbetekintő szemléletét*”. 1983-ban tagja lett a North American Poplar Council-nak. A British Columbiái Erdészeti Egyesület tiszteletbeli tagjának választotta. Tudományos munkásságát nyugdíjazása után is folytatta. Konzultációs irodát nyitott, és szaktanácsadóként dolgozott. Összesen több mint száz tanulmányt, cikket és három angol nyelvű szakkönyvet írt. Hosszabb időt töltött el Hollandiában és Kolumbiában. E tanulmányutak eredményeképpen jelentős munkái születtek meg. Így a holland megrendelésre készített, könyv alakban megjelent, nyárfahibridek rendszerező osztályozása és a dél-amerikai földcsuszamlásos területek stabilizációs lehetőségeinek vizsgálata. Torontóban élete végéig aktívan részt vett a helyi soproni csoport életében. Széleskörű levelezésben állt mintegy száz közéleti személyiséggel, szakemberrel és sok volt soproni diákjával. A Soproni Divízió történetét angol és magyar nyelvű könyvekben írta meg. (*Sopron Chronicles* és *Mi is voltunk egyszer az Akadémián*). 1998-ban az Erdészeti Tudományos Intézet *Vadas Jenő Emlékéremmel* tüntette ki. A Magyar Köztársaság elnöke 2002-ben a „*kanadai magyarság érdekében, a magyar mérnökök szakmai hírnevének öregbítésében végzett tevékenysége elismeréseként*” érdemrendet adományozott neki. A British Columbia Egyetemen „*az erdészeti tudományok és egyetemi oktatás területén elért kimagasló eredményeiért*” díszdok-

torrá avatták. A Nyugat-Magyarországi Egyetemről 2003 decemberében díszpolgári kitüntetést kapott, amit örömmel nyugtázott, de személyesen már nem vehetett át. Ontarióban, 2004. január 4-én hunyt el.

Grátzer Miklós–Náhlík András

Roth Gyula (1873–1961)

Roth Gyula, a hazai és nemzetközi erdészeti tudomány meghatározó személyisége 1873. szeptember 26-án született Sopronban. Édesanyja Hackstock Emília, édesapja Roth Gyula, jól ismert soproni pék. Középiskolai tanulmányait a soproni Evangélikus Líceumban végezte. Érettségi vizsgái után önkéntesként szolgált, majd letette a tiszti vizsgát és tartalékos hadnagyként szerelt le. 1893-ban beiratkozott a selmecbányai Erdészeti és Bányászati Akadémiára. Lugoson 1896. október 15-én kezdte el az állami szolgálatot, majd a gyakornoki két év letelte után 1898. október 29-én Budapesten tette le az erdészeti államvizsgát. Jelentős fordulatot hozott számára az 1900-as év; áthelyezték Görgényszentimrére, ahol az oktatáson kívül megbízták a szabédi erdészeti kísérleti állomás veze-

tésével is. Vadas Jenő indítványozására 1904-ben átkerült Selmecbányára, az erdészeti kísérleti állomás központjába, ahol 1911-ben kinevezték főerdőmérnökke, valamint a kísérletügy adjunktusa is lett. Vadas Jenő halála után 1922. március elsejétől az Erdőművelés-, Vad- és Halgazdálkodási Tanszék vezetésével bízták meg; 1923. december 23-tól nyilvános rendes tanárként dolgozott tovább. Az erdészeti kísérleti állomás vezetését 1924-ben vette át, 1926-ban pedig újra megindította az *Erdészeti Kísérletek* című szakfolyóiratot, mely gyorsan ismertté vált egész Európában. Az 1929-ben Stockholmban rendezett VII. Erdészeti Kutató Intézetek Szövetségének kongresszusán alelnökké választották, s mint elnök köszönthette az 1936-ban Magyarországon megrendezésre került IX. kongresszust. A Rómában 1953-ban megrendezett Erdészeti Kutatóintézetek Nemzetközi Szövetsége XI. kongresszusán a szövetség tiszteletbeli elnöke megtisztelő címet kapta. 1922-1944 között az Erdőműveléstani Tanszék vezetője volt, de nyugdíjba vonulása után még 1947-ig ellátta a tanszékvezetői feladatokat. Az 1956-os forradalom után az Erdőműveléstani Tanszék oktatók nélkül maradt, és a Főiskola Tanácsa 1956. november 12-től ismét felkérte Roth Gyula professzort a tanszék vezetésére, a hallgatók vizsgáztatására. Ez a megbízás 1957. október 15-ig tartott. Kutatói és oktatói tevékenységéért számos kitüntetésben részesült, így többek között 1954-ben a *Munka Érdemrend arany fokozatát*, 1955-ben a *Kossuth-díj II. fokozatát* kapta meg, valamint a finn erdészeti egyesület tiszteletbeli tagjaként a *Fehér Rózsa-rend* elismerést is. Roth Gyula professzor, a hazai és nemzetközi erdészeti kutatás egyik legnagyobb alakja, Sopron város megbecsült polgára, 1961. január 7-én halt meg Sopronban.

Frank Norbert

Schwartz Ottó (1847–1910)

Schwartz Ottó 1847. szeptember 29-én született Bezdánban (Bács-Bodrog megyében). Édesapja kir. mérnök, aki beosztása miatt gyakran változtat- ta lakhelyét. Bezdánból Temesvárra, majd Budára,

végül Besztercebányára költözött. Schwartz Ottó középiskolai tanulmányait Temesváron kezdte és Budán érettségizett 1865-ben. A tehetséges fiatal a Helytartó Tanács ösztöndíjjal (315 konvencionális Ft) külföldre küldte tanulni, azzal a kikötéssel, hogy a tanári oklevél megszerzése után 10 évig Magyarországon tanít. 1865–1869 között Bécsben tanult matematikát és fizikát. Jeles minősítéssel tanári diplomát nyer. 1871-ben bölcsész (fizika) doktorátust szerez. Közben 1869-től tanársegéd a selmeci akadémia Fizika–Kémia Tanszékén. 1870-ben segédtanár (adjunktus), 1872-től rendkívüli, 1878-tól másodosztályú rendes tanár, 1890-ben bányatanácsos, 1892-ben első osztályú rendes tanár, 1894-ben főbányatanácsos. Tanári és tudományos munkája elismeréseképpen 1900-ban a király III. oszt. Vas-koronarenddel tüntette ki. 1909-ben nyugállományba vonulásakor Miniszteri Tanácsos címet kapott. 1869-től 1873-ig a *Természettant* adta elő. 1872-ben létesítették az önálló Mennyiségtan Tanszékét, ennek vezetésével is megbízták. 1873–1895-ig a *Mennyiségtan (I. II.)* és a *Kísérleti Természettant*, 1895–1904 között a *Mennyiségtan (I. II.)*, *Természettant* és az *Elektrotechnikát*, 1904–1909-ig a *Mennyiségtan (I. II.)* adja elő. 1872–1873-ig az ifjú Schwartz

Ottó dolgozta ki a *Mennyiségtan (I. II.)* tantervét, majd 1904-ben az akadémia főiskolává alakításakor szintén kidolgozta (átdolgozta) a *Mennyiségtan (I. II.)* tantervet. Foglalkozott más tárgyak oktatásával is. 1876-ban az ő javaslatára (vita után) fogadták el, hogy az *előadott tantárgyból félévente kötelező vizsgák legyenek és az államvizsga az illető szakra nézve 2 év után teendő le tisztán csak a szaktárgyból*. Tanártársai négy alkalommal (1896, 1898, 1900, 1902) választották meg az Akadémia igazgatójának, háromszor pedig aligazgatónak (1897, 1899, 1901). Tudományos működése a tanári tevékenységhez szorosan kapcsolódott. Sokat olvasott, figyelemmel kísérte a természettudományok fejlődését és a selmeci bányai Tudományos Egylet ülésein előadást tartott szakembereknek, néha a nagyközönségnek. Foglalkozott csillagászzal, 9 éven át figyelte a hullócsillagokat és adatait közzétették a Magyar Tudományos Akadémia kiadványaiban. 1871-től 1909-ig vezette a főiskola Meteorológiai Megfigyelő Állomását. Foglalkozott a föld nehézségi erejének meghatározásával, ezt bányában is mérte. 1891-ben megírta *Selmecbánya klimatológiáját. Hőmérsékleti viszonyok a selmeci bányákban* c. nagyobb dolgozatát angolra lefordították. Megfigyelte a mádrvonulásokat is. Tagja volt a város Törvényhatósági Bizottságának, széleskörű tudásával és higgadt-ságával hathatósan támogatta azt. 1909 őszén vonult nyugállományba. Az addig egészséges Schwartz Ottó betegeskedni kezdett, gyógyíthatatlan betegség támadta meg és 1910. március 16-án halt meg. Március 18-án a Főiskola oktatóin és hallgatóin kívül is nagy számú közönség kísérte utolsó útjára. Befejezésül néhány idézet Sobó Jenő nekrológiájából a hallgatók „Schwartz apójáról”. „*Higgadt bölcsesség, józan okosság, bő tapasztalat, tiszta tudáson alapuló, egészséges ítélőképesség és a tudós szerénysége voltak tanári karakterének fő vonásai.*” „*Mint ember eszményien tiszta, önzetlen és minden ténykedésében szigorú, következetes.*” „*Szerepléseiben semmi más szándék nem vezette, mint a szigorú kötelességérzet és a közjó szeretete.*” „*Mint embert szerette és tisztelte mindenki egyenessége, nyíltsága, nemes egyszerűsége, tiszta karaktere, becsületessége és jószívűsége miatt.*” „*Teljes 40 éven át egyengette ő is az utat, hártgatta az akadályo-*

kat, s amikor már az összes munkatársa kidőlt, vagy kiálltak oldala mellől, egyedül folytatta a munkát.”

Horváth Jenő–Mastalírné Zádor Márta

Schwarz Frigyes Ignác (?–1866)

(Arcképe nem ismeretes)

Bécsben született, sajnos dátuma nem ismeretes. 1834–1838 között tanult először bányászatot-ko-hászatot, majd erdészetet a selmeci akadémián. 1838-ban két évre kinevezték tanársegédnek. 1840. május 5-én az udvari kamara beszüntette az erdészeti tanársegédi állást, ezért ideiglenes adjunktus-sá nevezte ki Schwarzot, azzal a feladattal megbízva, hogy az 1840/41. tanévtől a bányász hallgatók részére kötelezően előírt erdészeti előadásokat tartsa meg. A hivatali esküt 1840. május 21-én tette le. A könyvtár kezelésével is megbízták 1841-től. Elő-adásait azonban csak a következő tanévben kezdte el. 1846. október 6-án kelt rendelettel már „végleges” tanársegéddé nevezték ki. A Feistmantel által oktattott erdészeti tárgyak – *Erdészeti természetrajz, Erdőműveléstan, Hivatalszervezés* – előadásában volt köteles segédkezni. 1847-ben Feistmantel utóda lett, helyettesi minőségben, majd 1848. január 13-án az erdészet rendes tanárává és bányatanácsossá nevezték ki. Az 1848-as forradalmi események során 1848. szeptember 2-án elhagyta Selmecbányát, mert a tanári karból – valószínű osztrák származása miatt – egyetlenként, nem volt hajlandó hivatali esküt tenni az alkotmányra. A hallgatóság egyébként sem viseltetett bizalommal iránta, s előadásait nem kívánta látogatni. Az események során, amikor már a minisztertől eltávolítását kérték az akadémiáról, mert „*honunk irányában elleséges indulattal viseltetik*” 1848. november 27-én mégis letette az esküt a magyar alkotmányra. 1849. január 6-án Bécsbe utazott, betegsége miatt. Február 25-én felszólították, hogy térjen vissza állomáshelyére az előadások megtartására. Azonban Bécsben nagyobb biztonságban érezte magát és maradt. Az akadémia bezárása, majd újbóli megnyitása során 1849/50. tanévben a bécsi Földművelésügyi és Bányászati Minisztérium ismét Schwarzot nevezte

ki az erdészet tanárává. 1851-ben az Ungarischer Forstverein felkérte egy új felsőbb erdészeti tanintézet, aztán több alsófokú erdészeti iskola létrehozási tervének kidolgozására. A felsőbb intézet tervezetét benyújtotta, de nem aratott vele sikert. Az alsófokú iskolák tervét egy bizottság tagjaként készítette el, szintén eredménytelenül. 1859. február 1-jén Wagner Károly lett a tanársegédje, aki átvette Schwarztól a *Növénnytant, az Erdőhasználatant, az Erdőrendezést* és az *Erdőismeretek alapelveinek* oktatását. Munkáját Belházy Jenő is segítette. 1861-ben a könyvtár felügyelője lett. Ezt a munkáját odaadással végezte. 1865-ben miniszteri tanácsosként vonult nyugdíjba. 1866 decemberében halt meg.

Mastalírné Zádor Márta

Sébor János (1890–1965)

Sébor János a Trencsén megyei Facskó községben született, 1890. december 27-én. Elemi iskolát a Gömör megyei Barkán, középiskolát a zentai főgimnáziumban végzett. Főiskolai tanulmányait Selmecbányán, a Bányászati és Erdészeti Főiskolán végezte. Oklevelét kétévi államerdészeti gya-

korlat után kitűnő minősítéssel szerezte meg. Első gyakorlati munkái az erdészet műszaki problémáihoz kapcsolódtak: birtokrendezési, felmérési munkákat végzett. Besztercebányára kerülve megépítette a kisgaram–rezsóparti és a kisgaram–cserpataki 20 km hosszú erdei vasutat. 1917-ben Bustyaházán építéstervezői munkakörben dolgozott. Megszerzett gyakorlata és kiváló képességei alapján Selmecebányára került az erdészeti földmérési tanszékre, Jankó Sándor professzor mellé. A főiskola Sopronba helyezéseivel Sébor János is Sopronba került, ahol 1922 januárjától ideiglenesen megbízták a tanszék vezetésével, majd 1923 júliusában, Jankó Sándor halálával, arra végleges megbízást kapott. 1923-tól 1965-ig, 42 esztendőn át vezette önállóan az erdészeti földmérési tanszékét. 1925–1927 között a bécsi műegyetemen mélyítette el geodéziai ismereteit. Időközben Pannonhalma, Szabadszentkirály, Rőjtök, Erdősokonya, Rábakecöl stb. községek határában készített erdőtérképeket, itthon és Ausztriában háromszögelési munkákban vesz részt. 1938-ban Corum törökországi város felmérési munkáit irányította. 1943–1944 közötti igen nehéz időkből a Bánya- Kohó- és Erdőmérnöki Kar dékánja, 1944–1945-ben prodékánja. Rendkívüli emberi helytállásának köszönhető, hogy a kar kiürítési parancsának ellenállt és ezzel a kar felszerelését, könyvtárát az utókornak megmentette. 1947–1948-ban ismét dékán. 1948–1949-ben a Bánya- Kohó- és Erdőmérnöki Kar, az 1950–1951. tanévben az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara prodékánja. Az 1949-ben induló önálló földmérőmérnök-képzés megszervezése Sopronban nevéhez fűződik. A Budapesti Műszaki Egyetem Karaként működő Földmérőmérnöki Karnak 1949-től 1955. szeptember 1-ig volt megbízott vezetője. A földmérő mérnök-képzést 1959-ben Budapestre helyezték, addig azonban ő oktatta a Földmérőmérnöki Karon is az általános geodéziát. Az erdőmérnökök számára három tárgyat oktatott: *Erdészeti földmérés*, *Erdészeti meliorációt* és *Fotogrammetriát*. Oktatói munkásságának jelentős állomása volt az *Általános geodézia* című tankönyv megjelenése 1953-ban és 1955-ben. Kiváló oktató, nevelő

és közéleti munkája elismeréseként megkapta a *Magyar Népköztársaság Érdemérem arany fokozatát*. Az Erdészeti és Faipari Egyetem tiszteletbeli doktora. 1965. február 26-án halt meg Sopronban.

Kosztka Miklós

Simonyi Károly (1916–2001)

1916. október 18-án született Egyházásfaluban (Sopron vármegye, Csepregi járás). Édesapja Semadam Károly (1877), édesanyja Balics Teréz (1885), egyszerű, falusi iskolát járt, értelmes, okos, tisztességes és megbecsült emberek voltak. Tanulmányait szülőfalujában kezdte, ahol már korán feltűnt kiváló képességeivel. Érettségi után a gépészmérnöki pályát választotta és egyetemi éve alatt jogi végzettséget is szerzett Pécsen. Friss diplomás mérnöként (1940) a műegyetem Villamos Gépek és Mérések Tanszékén kezdett dolgozni, de hamarosan kapcsolatba került az akkor szerveződő Atomfizika Tanszékkel, ahol először kezdtek el Magyarországon foglalkozni a részecskegyorsítás, ill. az atommag-átalakítás gondolatával. 1948-ban megpályázta és elnyerte a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi

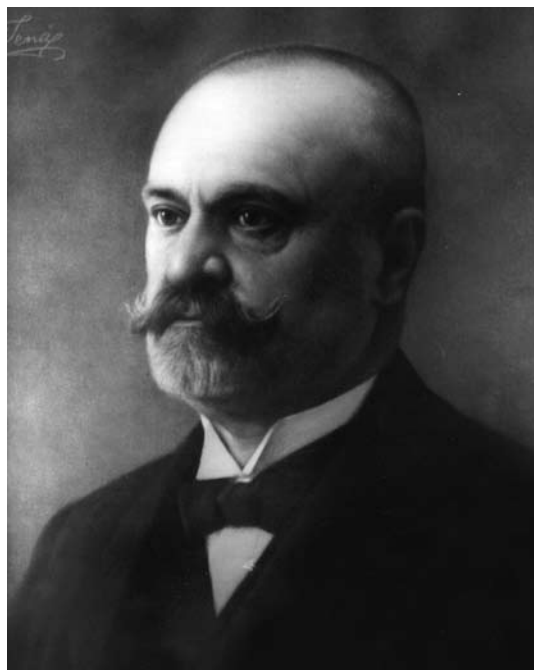

Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karán a Fizika-Elektrotechnika Tanszék professzori állását Sopronban. Itt munkatársaival először hoztak létre Magyarországon atommag-reakciót mesterségesen gyorsított részecskékkel, 1951-ben. 1952-ben a Bánya- és Kohómérnöki Kar Miskolcra költözött, Simonyi Károly pedig a Központi Fizikai Kutatóintézetben folytatta Sopronban megkezdett atomfizikai kutatásait. 1952-ben elnyerte a fizikai tudományok kandidátusa címet és megkapta a *Kossuth-díj II. fokozatát*. Ebben az időszakban jelentek meg pedagógiai munkájának Sopronban már jegyzetként kiadott eredményei könyv formában. A legfontosabbak: *Elméleti villamosságtan* (Tankönyvkiadó, Bp. 1951. 12. átdolgozott kiadás 2000), *Villamosságtan* (Fodor György társszerzővel, Akadémiai Kiadó, Bp. 1954. 1957. 5. kiadás 1983), *Elektronfizika* (Tankönyvkiadó, Bp. 1965. 5. javított kiadás 1987). Tankönyveit számos nyelvre lefordították és a világ villamosságtan oktatásának alapkönyvei lettek. A hallgatók ösztönzésére kezdte el kutatni a fizika történetét. 1978-ban a Gondolat Kiadó megjelentette *A fizika kultúrtörténete* c. könyvét. Sem a hazai, sem a külföldi fizikatörténeti könyvek között nem található hasonló stílusú és szemléletű munka. A fizika fejlődését, felfedezéseit a történelemmel, a gazdasággal, a filozófiával, a művészetekkel, általában az „emberi környezettel” kapcsolatban szemlélte és írta le. Élete vége felé *A magyarországi fizika kultúrtörténete XIX. század c. művén* dolgozott. Hatalmas tudását, töretlen alkotóképességét, tiszteletreméltó emberségét 2001. október 9-én szakította meg a halál. Simonyi Károly szobrot kapott szülőfalujában, egykori, egyházasfalui általános iskolája kertjében, mely mára az ő nevét viseli.

Szalai József

Sobó (Staudner) Jenő (1853–1920)

Hodrusbányán született 1853. március 15-én. Középkisbányán végezte, majd 1874-ben a selmecebányai Bányászati és Erdészeti Akadémia vaskohász hallgatója lett, 1877-ben fejezte be tanulmányait. Gyakornoki idejét Kisgaramon,

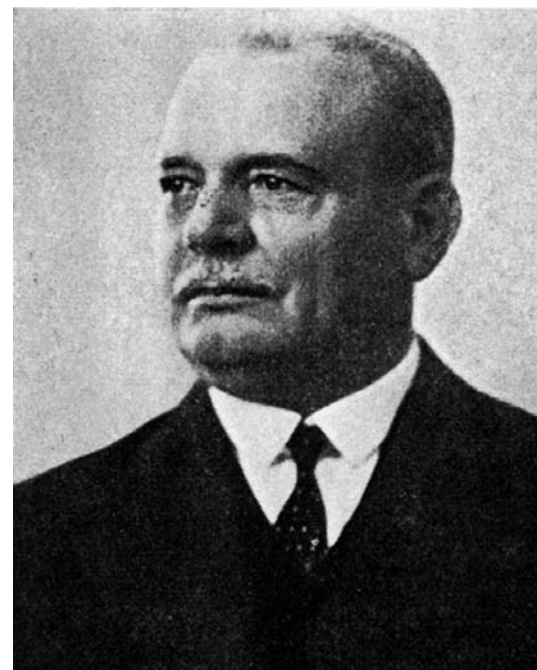
Budapesten és Zólyombrezón töltötte. 1880-ban tette le az államvizsgát. 1880-ban a kabolapolyánai kincstári vasmű ellenőre. 1881–1884 között a zólyombrezói vasgyár újjáépítését vezette, 1885-ben főmérnök és hivatali főnökhelyettes lett. 1881–1885 között megtervezte és vezette a zólyom-brezói vasgyár teljes rekonstrukcióját. Mindez kellő építészeti jártasságot adott neki a tanszék vezetéséhez. 1892-ben kinevezték a Bányászati és Erdészeti Akadémia Középítészeti tanszékére rendes tanárnak. A *Középítéstant*, az *Út- és vasútépítéstant*, a *Víz- és hídépítéstant* adta elő. Hatalmas szakmai tudásának bizonyítéka a most is korszerű – a mai Építéstan Intézet által nemrégiben újra megjelentetett – átfogó munkája, az *Erdészeti Építéstan* című kétkötetes mű. Könyvét először 1899-ben adták ki Selmecebányán. A könyv Joerges Ágost özv. és Fia könyvomójában készült és az egykori M. Kir. Bányászati és Erdészeti Akadémia hallgatóinak nyújtott segítséget a mérnöki tudományok elsajátításában. 1900-ban az *Út- Vasút- és Hídépítéstan* c. harmadik kötet csatlakozott az előző kettő sorába. A hatalmas terjedelmű, közel négyezer képpel illusztrált munka az első teljes körű, magyar nyelven megírt épületszerkezettani

tankönyv volt. Az önálló, magyar nyelvű építészeti szakirodalom viszonylag rövid történetre tekinthet vissza. A kiegyezés utáni időkben jelentek meg az első, magyar nyelvű építész szakfolyóiratok. Mindenek előtt a megfelelő magyar szakkifejezéseket kellett megalkotni, hiszen az építész szakma az építészeti fogalmak megjelölésére idegen nyelvekből – leginkább a németből – kölcsönzött szavakat használt. Sobó Jenő bátorságára jellemző, hogy nagy terjedelmű szakkönyvét kizárólag magyar kifejezések felhasználásával ízes, ma is élvezhető nyelven írta meg. Pedig a könyv irodalomjegyzékébe felvett irodalom egytől egyig németül, franciául vagy angolul íródott. Sobó Jenő hosszabb ideig a Párizsi Világkiállítás magyar előkészítő bizottságának tagjaként a francia fővárosban tevékenykedett, így a kor legkorszerűbb technológiáit és a szakma legújabb irodalmát nagyon jól ismerte. Igen tevékeny részt vett a korszerű selmeci oktatási épületek megtervezésében és fölépítésében (1899, 1908, 1911). Sobó elismertségét mi sem mutatja jobban, minthogy 1903-ban a főiskolai tanács aligazgatóvá választotta, később a rektori méltóságot is felajánlották neki, azonban ezt a tisztséget egészségi állapotára hivatkozva elhárította. Halála előtt két évvel, 1918-ban miniszteri tanácsossá választották. Nemcsak tudományos vonalon volt igen aktív: részt vett különböző társadalmi szervezetek tevékenységében, és többek között vezette a korponai városháza építését is, 1901 és 1902 között az OMBKE ügyvezető alelnöke volt. 1920. október 31-én halt meg Sopronban.

Mastalírné Zádor Márta–Szabó Péter

Solt (Spissák) Béla (1877–1958)

Szomolnokon született 1877. február 17-én. Rozsnyón járt középiskolába, ott is érettségizett 1897-ben, s még ebben az évben beiratkozott a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémiára. A két évi kötelező gyakornoki év letelte után 1903-ban fémkohómérnöki oklevelet szerzett jeles eredménnyel. 1903-ban nyert kohómérnöki oklevelet a selmecbányai akadémián. A végzést követően

Kapnikbányán és Horgospatacán dolgozott, majd 1911-ben tért vissza a Bányászati és Erdészeti Főiskolára, ahol Sobó Jenő jobbkeze lett. Építészeti tudásának tökéletesítése érdekében Zürichben folytatott ösztöndíjas tanulmányokat, de 1914-ben haza kellett jönnie katonai szolgálatot teljesíteni. Hadifogságból tért haza 1918-ban. Selmecbányán Sobó Jenő mellé nevezték ki helyettes tanárrá, majd 1920-ban – Sobó halála után – megbízták a tanszék vezetésével. Közben több új tanszéket létesítettek: ezek egyike volt az Út- és Vasútépítészeti Tanszék, melynek vezetésével Mordovich Ferencet bízták meg. Az ő tanszékéhez került át az 1923-as tantervreform után az *Út- és vasútépítészeti* és a *Víz- és hídépítészeti* oktatása, Solt Béla ettől kezdve csak a *Középítészeti* tanította. 1923-ban főiskolai rendes tanárrá nevezték ki. Előadta az *Építészeti I–II.* és a *Középítészeti I–II.* című tárgyakat. A Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Kohómérnöki osztályának az 1927–1929 tanévekben volt dékánja. A főiskola új, soproni székhelyén a volt katonai akadémia épületállományának átalakításában és kibővítésében tevélegesen vett részt: az ő irányítása alatt épült a mai „D”-épület (faipari pavilon), hajdani nevén a Vaskohászati Anyagvizs-

gáló és Ércelőkészítési Pavilon. 1927/28-1928/29-es tanévekben a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola dékánja volt. Emberségét tükrözi, hogy évekig volt a Műegyetemi Diákjóléti Intézmények Soproni Bizottságának ügyvezető alelnöke: a hallgatóság ügyes-bajos dolgaikkal hozzá fordulhattak. A második világháború után nehéz időszak következett a felsőoktatási intézmények életében: állami utasításra leépítéseket hajtottak végre a tanszemélyzetben, és a koruk alapján nyugdíjra „érett” tanárokat elküldték. Solt Béla ekkor már a 69. életében volt, tanárságának utolsó két éve alatt sokat betegeskedett, így 1946-ban nyugdíjba küldték. Az 1956/57. tanévben egy időre ismét munkába állt, a bányamérnök-hallgatók részére tartott előadásokat *Építéstani enciklopédia* címmel. Sopronban halt meg 1958. szeptember 2-án.

Zilahi József–Szabó Péter

Sóltz Gyula (1837–1913)

Iglón, Szepes megyében született 1837. március 11-én. Gimnáziumi tanulmányait Iglón, Rozsnyón és Késmárkon végezte. 1858–1861 között a sel-

mezbányai akadémián erdészetet tanult. 1862-ben a körmezbányai erdőhivatal ideiglenes erdészjelöltje lett. 1863-ban Budán letette az államvizsgát s szolgálati helyén erdőgyakornok lett. 1865-ben Bélabányán helyettes erdész, 1867-ben Selmezbányán a főbányagrófi hivatal helyettes fogalmazója, majd 1868-ban fogalmazója, végül 1869-ben erdőrendezője lett. Azután a diósgyőri koronauralom erdőmesterévé nevezték ki. 1871-ben már ideiglenes erdészeti tanár a selmeci akadémia, s 1872-ben már rendes tanár és erdőtanácsos. Az erdőrendezéstani tanszéket vezette 1871–1891 között. 1878-ban, 1881-ben, 1884-ben, 1887-ben és 1890-ben az akadémia aligazgatója volt. 1872-ben erdőtanácsos, 1884-ben főerdőtanácsos lett. A magyar erdészeti szakoktatás és szakirodalom egyik megteremtője volt. A tudomány és az oktatás fejlesztését szívügyének tekintette. *Erdőrendezéstant*, *Erdőértékszámítástant*, *Erdőbecslést*, *Erdészeti statisztikát*, *Irodalomtörténetet* oktatott. 1893-ban a máramaros-szigeti erdőigazgatóság vezetésével bízták meg, megbízott erdőigazgató és címzetes miniszteri tanácsos címmel. 1895-ben a Földművelésügyi Minisztériumba hívták ügyosztályvezető, majd állandó főosztályfőnöki-helyettes, végül főosztályfőnöki állások betöltésére. 1907. július 15-től országos főerdőmester lett, egyúttal az erdészeti államvizsga-bizottság elnöke. Hivatalát 1904 májusáig viselte. Szakirodalmi munkái közül a Fekete Lajossal együtt 1882-ben kiadott *Erdőbecsléstan* könyve a legjelentősebb. A közügyekből is mindig és mindenhol lelkesen kivette részét. 1913. szeptember 16-án Budapesten hunyt el.

Mastalírné Zádor Márta

Somkuti Elemér (1923–2004)

Somkuti Elemér 1923. október 25-én született Ózdon, Miskolcon érettségizett 1941-ben. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kara Erdőmérnöki Osztályán Sopronban szerzett diplomát 1949-ben. Ezt követően a Debreceni Erdőigazgatóságnál, majd a Miskolci Erdőrendezőségnél dol-

gozott. Tudományos pályafutása 1952-ben vette kezdetét a Moszkvai Erdőipari Egyetemen, ahol a Magyar Tudományos Akadémia aspiránsaként V. G. Nyeszterov akadémikus tanszékén dolgozott. *Az erdeifenyő növekedésének néhány sajátossága* című kandidátusi értekezését 1955-ben védte meg Moszkvában, és ezzel elnyerte a mezőgazdasági (erdészet) tudomány kandidátusa tudományos fokozatot és a doktori címet. Hazaérkezését követően, az Erdőmérnöki Főiskola Üzemtani Tanszékére 1958-ban történt kinevezéséig, az Erdészeti Tudományos Intézet igazgató-helyettese, majd a KGST Fa és Cellulóz Állandó Bizottságának megválasztott nemzetközi titkára volt. Egyetemi tanárrá 1961-ben nyert kinevezést. A Sopronban folytatott oktatói és tudományos tevékenysége egyéb feladatok miatt megszakadt: 1966–1969 között a budapesti Faipari Kutató intézet igazgatójaként tevékenykedett, majd 1969–1975 között a KGST moszkvai titkárságán faipari külszolgálati megbízást látott el. 1976-ban tért vissza Sopronba, és lett újra az Erdészeti és Faipari Egyetem Üzemtani Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára. 1985-ben szerezte meg a Magyar Tudományos Akadémián a *mezőgazdasági (erdészeti) tudomány*

doktora tudományos fokozatot *Erdészeti termelés a fejlesztési feladatok tükrében* című disszertációjával. A megengedett korhatár eléréséig, 1988-ig vezette a tanszéket, de ezt követően is megbízást kapott az erdészeti üzemgazdaságtani tárgyak további gondozására. 1962–1965 között Somkuti professzor töltötte be az Erdőmérnöki Kar dékáni tisztségét és átmenetileg az egyetem helyettes vezetői tisztségét. 1976-tól nyugdíjazásáig a Kari Tanács tagja és 1978-tól 1981-ig rektor-helyettesként tevékenykedett. Tagja, illetve elnöke volt a Magyar Tudományos Akadémia különböző bizottságainak és testületeinek. Tudományos munkásságát számos publikáció dokumentálja. Társ szerzője 6 szakkönyvnek, és a szaksajtóban több mint 80 cikket publikált. Magyarország gazdasági átalakulásával kapcsolatban az erdőtörvény, a föld forgalom és az erdőgazdaság szervezeti és tervezési feladatainak újonnan fellépő problémái foglalkoztatták. Kiváló orosz és német nyelvtudását a nemzetközi tudományos kapcsolatok kiépítésében kamatoztatta. Elismert tagja volt a szláv nyelvterületen működő erdészeti és faipari ökonómiával foglalkozó tanszékek rendszeres tudományos konferenciáinak. Somkuti professzor meghatározó résztvevője volt a göttingeni egyetem erdészettudományi kara és a soproni egyetem Erdőmérnöki Kara között 1984-ben kötött, a tudományos együttműködésre vonatkozó megállapodásnak. A két erdészeti fakultás tudományos együttműködése terén nyújtott szolgálatai és az erdészeti ökonómia területén végzett kiemelkedő kutatómunkája elismeréseként 1990-ben átvehette a göttingeni egyetem erdészettudományi kara által adományozott *Heinrich–Christian–Burckhardt Emlékérmét*. Eredményekben gazdag munkája elismeréseként több kitüntetésben részesült. 1961-ben az *Erdészet kiváló dolgozója*, 1963-ban a *Szocialista Munkáért Érdemérem* tulajdonosa lett. A *Munka Érdemrend ezüst fokozatát* 1968-ban vehette át, 1974-ben *KGST Jubileumi Emlékérmét* kapott. 2004-ben a Minisztérium *Életfa emlékplakettet* adományozott számára. 1991. július 1-jén vonult nyugállományba, de továbbra is szinte napi kapcsolatban állt a tanszék munkatársaival és aktív résztvevője maradt a hazai és kül-

földi tudományos fórumoknak. Lankadatlan tettvágyának és szellemi frissességének köszönhetően nyugdíjasként is jelen volt a társadalmi és szakmai közéletben. 2004. november 19-én halt meg.

Stark Magdolna

Stasney Albert (1889–1971)

Stasney Albert 1889. november 16-án született Déván. Szülei kereskedők, édesapja korán meghalt. 1907-ben érettségizett a dévai Főreálban. Egy évi katonai szolgálat után kezdte el tanulmányait a Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Főiskolán Selmecbányán fémkohómérnök hallgatóként. 1912-ben fejezte be tanulmányait és november 1-től kinevezték az általa nagyon tisztelt Fodor László professzor tanársegédjének. 1917 márciusában teszi le a fémkohómérnöki szak államvizsgáit és fémkohómérnöki minősítést nyer. Oktatói munkássága 1914-ben az I. világháború miatt megszakadt, behívták katonának, ahol súlyosan megsebesült. Minimum 50%-os hadirokkant. 1917–1918-ban másfél évig a Fischameni Katonai Repülőgép és Motorgyár öntödéjében volt műsza-

ki vezető. Itt nem kisebb világnagyságokkal, mint Kármán Tóddal és Asbóth Oszkárral szolgált együtt. A háború befejezése után visszakérült a főiskola Ábrázoló Mértan Tanszékére tanársegédnek. A cseh megszállás után a főiskola Sopronba költözött. Az átköltözés irányítását Stasney Albert tanársegédre bízta. Fodor László 1924-ben bekövetkezett halála után az Ábrázoló Geometria Tanszék ideiglenes vezetésével bízta meg. 1925-ben adjunktus, 1926-ban főiskolai rendkívüli, majd 1932-ben főiskolai rendes tanári kinevezést kapott. 1934-ben egyetemi nyilvános rendkívüli, majd 1937-ben egyetemi nyilvános rendes tanárrá nevezték ki. A tanszéket nyugdíjazásáig, 1963-ig vezette. Stasney professzor legfontosabb feladatának az oktató-nevelő munkát tekintette. Az *Ábrázoló geometria* mellett oktatott *Műszaki rajzot* és *Géprajzot*. 51 éven át fáradhatatlanul és töretlenül végezte oktató munkáját, bánya-, kohó-, erdő- faipari-, földmérő, geofizikus és geológus mérnökök több generációja került ki kezei alól, akik a gyakorlati életben jól megállták helyüket. Tanítványai az ő oktatásán keresztül ismerték meg először a mérnöki gondolkodásmódot és annak rajzban való kifejezését. Igazi tanítómester volt. Eredményesen teremtett kapcsolatot az üzemi kívánalmak és az egyetemi oktatás között. Okosan, céltudatosan bánt az ifjúsággal. Tudta, hogy nem az elnézés és a liberális módszer használ az ifjúságnak. Tudatosan alkalmazta azt a módszert, hogy feladatokkal kell ellátni a hallgatóságot és a feladat teljesítését meg is kell követelni. Jelentős munkát végzett a faipari mérnök-képzés megszervezésében, beindításában. Számos társadalmi szervezetnek volt tagja. Így a Bányászati és Kohászati Egyesületnek, a Mérnök és Építész Egyletnek, a Frankenburg Irodalmi Körnek, a Soproni Városépítő Egyesületnek, a Hadirokkantak Országos Szövetségének. Munkája elismeréseként 1953-ban kapta meg a *Munka Érdemrend arany fokozatát*, majd az erdőmérnök-képzés terén elért eredményeiért az *Erdészet kiváló dolgozója* kitüntetést, valamint az oktatásban és kutatásban elért eredményeiért a *Mikovinyi Sámuel-émlékérmét*. 1962-ben az egyetem által adományozható legnagyobb

kitüntetésben részesült, díszdoktorrá avatták. Ugyanebben az évben vehette át fémkohómérnöki aranyoklevelét. 1963-ban történő nyugdíjazása után is rendszeresen bejárt az egyetemre. Stasney professzor 1971. szeptember 28-án halt meg. Temetése október 4-én volt. Stasney Albert professzor, a hallgatók kedvelt Staszi bácsija, volt az utolsó soproni tagja annak a nagy professzori nemzedéknek, amelynek gyökerei még a selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémia, majd Főiskola szellemi talajába nyúlnak vissza, átmentve a tanintézet legjobb hagyományait Sopron falai közé.

Mastalírné Zádor Márta–Horváth Jenő

Szendrey István (1922–2005)

Szendrey István (Karcag, 1922–Sopron, 2005) erdőmérnöki oklevelét 1948-ban a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Erdőmérnöki Karán szerezte. 1948–1949 között a Termőhelyismerettani Tanszékén volt tanársegéd, majd adjunktus. 1950–1955 között a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen adjunktusaként műszaki doktori címet szerzett. 1955–1957 között

az Erdészeti Tudományos Intézet tudományos munkatársa volt, részt vett az Izotóp Laboratórium szervezésében és kutatásaiban. 1957-től az Erdőmérnöki Főiskola Kémia Tanszékén dolgozott mint adjunktus, tanszékvezető docens, majd 1964-től 1988-ig mint tanszékvezető egyetemi tanár. 1975–1976 az Üzemtani Tanszék, 1981-től 1983-ig a Termőhelyismerettani Tanszék megbízott tanszékvezetője, 1972–1975 között az Erdőmérnöki Kar dékánhelyettese, 1975–1978 között dékánja volt. 1960-ban vegyész-kandidátusi tudományos fokozatot, majd 1966-ban oklevelet szerzett az izotópok és izotópos műszerek alkalmazása területén. 1969–1970 között UNESCO ösztöndíjas tanulmányúton vett részt Bécsben. Tanszékén megteremtette az oktató–kutatómunka feltételeit, beleértve az izotópos kutatást is, és bekapcsolta a távlati kutatási tervekben kitűzött erdészeti és faipari feladatokkal összefüggő kutatómunkába. Kiepítette a faipari üzemekkel a kapcsolatot és egyes témákban a szakmai együttműködést. Eredményesen működött közre a reformtanterv összeállításában, elősegítette a karon a posztgraduális képzés megszervezését és hatékony működését. Részt vett az oktatási reform alapdokumentumainak kimunkálásában, a kar tudományos munkájának megszervezésében. Minden, általa oktatott tárgyhoz a kor követelményeinek megfelelő tantárgyi jegyzeteket írt. Kiváló előadó, a tananyag számonkérésében igényes oktató volt. Szakmai, tudományos eredményeiről széleskörű szakirodalmi publikációs tevékenysége tanúskodik. A műszeres analitika, a radioizotópok erdészeti alkalmazása, az ipari fahulladékok hasznosítása, a műanyagok alkalmazása a faiparban és a gyorsnövésű fafajok biokémiája tudományterületeken alkotott maradandót. Részt vett a Nemzetközi Atomenergiái Ügynökség erdészeti jellegű nemzetközi munkájában, a lignin- és elfásodás biokémiájának kutatásában, tanulmányozta a cellulózipar fejlesztésének lehetőségeit az erdei biomassza jobb hasznosításával kapcsolatban. Több tudományos testület, az Országos Erdészeti Egyesület, a Magyar Kémikusok Egyesülete, a MTESZ választotta vezetői közé: tagja volt a MÉM Tudományos Kutatási Főosztály Izotóp Alkalmazási Szakértő Bizottságának, az MTA

Erdészeti Bizottságának és a VEAB Kémiai Szakbizottságának. Az Alma Mater 2003 szeptember havában életműve elismeréseként doctor honoris causa címet adományozott neki. A selmeci hagyományok hűséges őre, a szakestélyek felejtethetlen aktív résztvevője mára maga is hagyományaink részévé vált. 2005. március 3-án halt meg Sopronban.

Albert Levente

Szécsi (Nikel, Nikl) Zsigmond (1841–1895)

Szécsi Zsigmond, a magyar erdészeti felsőoktatás, szakirodalom és szaknyelv egyik megteremtője, neves erdészeti és vadászati szakíró, kiváló akadémiai tanár Kisgaramon, Zólyom vármegyében született, 1841. október 6-án. Középiskoláit Besztercebányán végezte el 1859-ben. Tanulmányait 1860-ban a selmecbányai erdészeti akadémián folytatta, és fejezte be 1862-ben. Az erdészeti államvizsgát 1864-ben Budán tette le. A fiatal erdómérnök már 1862-ben állami szolgálatba lépett a selmeci kincstári bánya-, erdő- és jószágigazgatóságnál, ahol 1867. április 9-én erdőgyakornokká nevezték ki. 1867. július 28-án helyettes erdösszé rendelték ki Óhegyre,

ahonnan még ugyanazon év október 7-én Selmecbányára hívták segédtanár-helyettesnek. 1868-ban nevezték ki a besztercebányai erdőhivatalhoz erdösszének, de továbbra is az akadémián maradt. 1868. az első magyar erdészeti tanári kar felállításának éve, s köztük van Szécsi Zsigmond is. 1871. május 2-án rendkívüli erdészeti tanárnak nevezték ki. Az *Erdőhasználat*ant, a *Köz-, víz- és útépítést* és az *Általános mezőgazdaságtant* adta elő. Az 1872-ben elsők között alakult önálló erdőhasználati tanszék vezetője volt haláláig. A király 1872. december 5-én nevezte ki tanszékvezetőnek. 1878-ban rendes tanár lett. 1881-ben Nickel családi nevét Szécsire változtatta. 1887-ben megkapta az erdőtanácsosi, majd 1893-ban a kir. főerdőtanácsosi címet. 1867-ben az akadémia megmagyarosítása idején ő is sokat fáradozott tanártársaival együtt a magyar nyelv szellemének megfelelő szakkifejezések megalkotásán, nemkülönben a tantárgyak anyagának összegyűjtésén, szerves egésszé való összeállításán. 1885-ben, a budapesti erdészeti kiállítás rendezése körül szerzett érdemeiért a *Ferenc József-rend lovagkeresztjével* tüntették ki. A kiállítás alkalmából Selmecen megjelentette a *Selmeczi Magy. Kir. Erdészeti Akadémia Értesítőjét*. Mint az országos erdészeti egyesület igazgató-választmányi tagja is fontos tevékenységet fejtett ki, s az *Erdészeti Lapokat* sokszor igen tanulságos cikkekkal gazdagította. Részt vett a selmecbányai új erdészeti akadémia épületének tervezésében és kivitelezésében is. Sok nagy munka fűződik Szécsi Zsigmond professzor nevéhez. Ő tagolta szét az *Erdőhasználat*ant – akkoriban nagyon helyesen – három külön tantárgyra: *Erdőhasználat*tanra, *Erdészeti iparműtan*ra és *Gátak és gerebek szerkesztésére*. A mesterséges *Haltenyésztést* és a *Vadászat-fegyvertant* ő iktatta be mint rendes tantárgyat a tantervbe. Bámulatos türelme és nagyszerű érzéke folytán 1885-től olyan erdőhasználati gyűjteményt hozott létre, amellyel akkoriban egyetlen külföldi ország sem versenyezhetett. Fontosabb kutatási területei: robanószerekkel tuskófa kitermelése; a fa zsugorodása, rugalmassági és szilárdsági viszonyai voltak. Nagy barátja volt az ifjúságnak, amellyel különösen a vadászat és céllövészet kapcsán volt állandó kö-

zelségben. Tanítványai is szerették őt, hisz minden idegszálával értük dolgozott. Ő alapította az akadémiai lövészkeretet, lövészhelyiségeket rendezett be az akadémia erdejében, Kisiblyén. Ugyanott pontytenyésztésre szolgáló halastavakat létesített, amelyek később híressé váltak, és mind a mai napig hirdetik munkájának eredményét. Megérdemli, hogy több mint egy évszázad távlatából is fejte hajtsunk szelme és emléke előtt. Hisz hazája, s a nemzet nap-számosa volt. Önálló művei: *Az erdőhasználatlan kézikönyve* (100 arannyal jutalmazott munka; első kiadás Budapest, 1884, második kiadás Selmechbánya, 1894) – a tantárgy oktatásának fontos segéd-eszköze volt hosszú időn keresztül; *A vadászati ismeretek kézikönyve* című, Belházy Jenővel és Illés Nándorral közösen írt négykötetes műben a II. kötet, *A hazai vadak természetrajza* rész (Budapest, 1892); a Fekete Lajossal közös munka, *Az emberi trágya a mezőgazdaságban* (pályadíjat nyert munka, 1881); a Pallas Nagy Lexikonába (1897) írt erdészeti témájú cikkei. Selmechbányán 1895. október 8-án halt meg.

Rumpf János

Sziklai Oszkár (1924–1998)

Vancouveri–soproni egyetemi tanár, a soproni egyetem tiszteletbeli doktora. Életpályájában benne van a huszadik század keserű magyar tragikuma, de benne van az akaraterő és elszántság is, amely oly sok külföldre sodródott magyart kiűntet. Répáshután született 1924. október 30-án, szlovák gyökerű, több generációs erdész családból. Sopronban 1946-ban szerzett erdőmérnöki oklevelet. 1947-től két évet a szanyi erdőgondnokságon és ugyanennyi időt az ERTI Budakeszi Kísérleti Telepén dolgozott. 1951-től nevezték ki az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara Erdőtelepítési Tanszékére adjunktusnak. 1956-ban a tragikus soproni egyetemi exodus részeseként távozott Ausztriába, ill. Kanadába a Brit Kolumbia Egyetemre, az ott megalakult önálló Soproni Karra. Nevéhez fűződik az ott megszervezett erdészeti genetikai oktatás. Emellett erdőtelepítést és magzardádkodást is tanított. 1959-ben a magyar kar

megszűnt. Sziklai Oszkárt a vancouveri Brit Kolumbia Egyetem (UBC) saját állományába vette át. Egyetemi tanárként 1971-től 1990-ben bekövetkezett nyugdíjba vonulásáig meghatározó egyénisége maradt nemcsak a Karnak, hanem az egyetemi és a vancouveri közéletnek is. 1982–1985 között a UBC Erdészettudományi Intézet vezetői teendőit is ellátta. Kiemelkedő kutatói munkásságát mintegy 30, Amerikában megjelent tanulmányban foglalta össze. Többségük a duglászfenyő genetikájával és nemesítésével foglalkozik. A magyar olvasó számára Tompa Károllyal közösen írt *Erdészeti növény-nemesítés* c. könyvével (1981) alkotott maradandót. Évtizedekig foglalkozott duglászfenyő és csavarttűjű fenyő törzsfák szelektálásával. Széleskörű érdeklődése, remek kapcsolatteremtő egyénisége a világ minden sarkában megnyitotta előtte a kapukat. Számos országban, többek között Svédországban, Egyiptomban és Kínában nemzetközi programokban tanácsadóként tevékenykedett. Minden lehetőséget megragadott, hogy szakmai, rokoni, baráti kapcsolatait a hazaiakkal fenntartsa. Már 1961-ben létrehozott Bánó Istvánnal egy duglászfenyő származási kísérletet Szombathely–Kámonban, melyet később további telepítések követtek a Bükkben és

a Nyírségben. Még életében a soproni egyetemre hagyta könyveit, kéziratait. A genetikából legjobban teljesítő erdőmérnök hallgatók számára pénzjutalmat ajánlott fel. Otthona számos utazó magyarnak biztos réve volt. A Soproni Egyetem 1996-ban díszdoktori címmel ismerte el széleskörű tevékenységét és segítőkészségét. 1998. szeptember 18-án, Sopronban életpályája ott ért hirtelen véget, ahol kezdetét vette: a soproni Alma Mater falai között. Végso nyughelyét azonban választott hazájában, a Csendes-óceán partján találta meg.

Mátyás Csaba

Téglás Károly (1864–1916)

Téglás Károly erdőmérnök, szakíró, akadémiai és főiskolai tanár, minisztériumi vezető, Sepsiszentgyörgyön, Háromszék vármegyében, 1864. március 15-én született. Tanulmányait Déván, a főreáliskolában végezte, ott érettségizett, majd 1882–1885 között a selmecbányai Erdészeti és Bányászati Akadémián tanult, mint erdészeti hallgató. Az akadémiát elvégezve, 1885-ben műszaki díjnok, majd 1885–1886-ban, egyéves önkéntes szolgálata idején a három-

széki Erdővidék tölgyeseinek növekedési viszonyait tanulmányozta. 1887 októberétől 1888 novemberéig erdőgyakornok volt Zsarnócán. Az államvizsgát 1888 őszén, Selmecebányán tette le, jeles eredménnyel. Ezt követően előbb a szinevárpolyánai uradalom átvételét irányította, melyet az állam akkor vásárolt meg; majd első oszt. gyakornokká előléptetve, a szinevárpolyánai erdőgondnokság ideiglenes vezetését bízták rá. 1890 májusában a selmeci akadémia asszisztense lett Fekete Lajos tanár mellett, a Növénytan Tanszéken. Az akadémián töltött 3 év alatt kitartó szorgalommal főképp az erdővédelem körébe tartozó tanulmányokkal foglalkozott, s ezek alapján megírta az *Erdővédelemtan* című jeles művét, melyet a tárgy előadásánál tankönyvként használtak. Ezen a helyen 1893-ig főleg az erdészetre káros gombák tanulmányozásával foglalkozott. Ilyen irányú dolgozata az *Erdészeti Lapok*ban jelent meg. Egy ideig az Erdőhasználat Tanszéken, helyettesi minőségben előadásokat is tartott. Bár jól indult Téglás tanári karrierje, 1893-ban visszatért szülőföldjére, és erdőgondnokként tevékenykedett 1896-ig az erdélyi Topánfalván. 1895 őszén Brassóba alerdőfelügyelőnek nevezték ki. 1898 végén a községi erdőbirtokok részére szervezett brassói állami erdőhivatal élére került, 1899 januárjától erdőmesteri minőségben. Itt 1903-ig tevékenykedik. 1903-ban a selmecbányai főiskolához, az Erdőhasználati Tanszékre nevezték ki, erdőtanácsosi minőségben. Téglás Károly Csiby Lőrincről veszi át a tanszéket, s annak vezetője 1908-ig. Az *Erdőhasználat*at, a *Fa technológiáját* (*Faanyagismerettant*) és a *Vadászat- és fegyverismerettant* oktatta, többek között. Az erdőhasználaton belül *Téglás faipari ismereteket* is oktattott. Így például a *fák megmunkálhatósága; faipari eszközök; a fa égetése, telítése, szenítése; a fa áztatása, szárítása, párolása...; a műfa alkalmazása részletesen* – képezte az oktatási anyagot. 1908-ig maradt Selmecebányán, s ez alatt az idő alatt újabb tankönyvei születtek. Téglástól Krippel Móric vette át a tanszéket. Téglást az alapos tudás, a fiatalság szeretete, az igazságos szigor jellemezte. Kiváló előadó volt; de ugyanazokat adta elő, mint az elődei. Kitűnő közgazdasági szemléletű volt, a belterjesebb házi kezelés híve. Szécsi Zsigmond

tankönyveit ezzel a témakörrel egészítette ki az előadásain. Részletekig menő pontossággal határozta meg az egyes erdei választékok és fagyártmányok méretbeli és minőségi feltételeit. 1908 után, mint főerdőtanácsos a Földművelési Minisztériumban teljesít szolgálatot. Az erdészet gazdasági ügyeit intéző osztály vezetője, majd 1911-től főosztályvezető. 1912-től mint miniszteri tanácsos dolgozik ott 1916-ig. Önálló kutatásai és gyakorlati szakcikkei az *Erdészeti Lapokban*, a *Magyar Erdészben* és a külföldi szaklapokban, valamint kisebb röpiratokban jelentek meg. Munkái: *Erdővédelemtan* (Selmecbánya, 1893.); *Mezőgazdasági enciklopédia* (Selmecbánya, 1907.); *Erdőhasználat* (Selmecbánya, 1908.); *Vadászattan és fegyvertan* (Selmecbánya, 1908.); *Elődói tervezet az Országos Erdészeti Egyesület által a legelőgazdasági törvény megalkotása érdekében teendő javaslat*hoz (Budapest, 1905.). Budapesten hunyt el 1916. június 30-án.

Rumpf János

Tihanyi Zoltán (1931–2003)

Tihanyi Zoltán 1931. augusztus 22-én született Gyulán, ott végezte iskoláit, 1949-ben tett érettségi vizsgát. A Budapesti Műszaki Egyetem Erdő- és Földmérnöki Kar Erdőmérnöki Osztályára még az évben iratkozott. 1951-ben hamis váddal a negyedik szemeszterben több hallgatótársával együtt a főiskoláról kizárták. A félbehagyott soproni tanulmányokat Budapesten földmérő technikus tanfolyammal igyekezett pótolni, innen hívták be katonai szolgálatra. Két év után szerelt le, majd négy év különböző helyen és munkakörben folytatott munkaviszony után csak 1957 februárjában folytathatta Soponban a mérnök képzést. Erdőmérnöki oklevelét 1960-ban vehette kézbe, majd – szinte a jogtalan eljárás miatti kárpótlásként – mérnökként a szolgálatot a főiskola Erdőtelepítéstani Tanszékén kezdte mint kutató. Szakmai-oktatói tevékenységét e tanszék és jogutódjai keretében folytatta egészen nyugdíjazásáig. 1977-ig gyakornok, majd tudományos munkatárs, 1964-től a kutatási munka mellett tevékenyen részt vesz az oktatásban is. 1969-ben

Az óriásnyár telepítésének lehetőségei a balaton-nagyberek lóptalajon c. disszertáció megvédésével műszaki doktori címet kap. 1977–1985-ig tudományos főmunkatárs, a tanszéken gyakorlati oktató, a *Szaporítóanyag-termesztés és Erdősítéstani* gyakorlatokat tartja az erdőmérnök hallgatóknak. 1984-ben a *Gyorsan növő fajok fatermése és a szennyvízhasznosítás összefüggései* c. disszertációja alapján mezőgazdasági tudomány kandidátusa fokozatot szerez. 1985-ben kap egyetemi docensi kinevezést az Erdőtelepítéstani Tanszékre, bár ekkor már húsz éve oktat. 1986-tól összevonás miatt az Erdőműveléstani Tanszéken dolgozik. Hallgatóit az alapos ismeretek elsajátítására, a mérnöki pontosság, igényesség betartására tanítja. Szakmai gyakorlatát, az oktatott szakterületen való jártasságát mind a hallgatók, mind oktatótársai elismerték és becsülték, a tervezői tevékenység során szerzett tapasztalatait az oktatásban is hasznosította. A kutatás, oktatás mellett rendszeresen vállalt az egyetemen egyéb feladatokat: a Kari Tanácsnak és a Dékáni Tanácsnak 5 évig, az Egyetemi Tanácsnak 9 évig volt tagja, közben szakszervezeti bérfelelős, az egyetemi doktori bizottság, a kutatásszervezési és könyvtári bizottság, a tudományos diákköri bizott-

ság tagja. 1987–1990 között az egyetem tudományos rektorhelyettese; 1989-től nyugdíjba vonulásáig, 1991-ig az Erdőművelés Tanszék vezetője. Utolsó aktív évében a nyugdíjba vonulásra készülve éri a szívinfarktus, melyből szerencsésen felgyógyulva élvezhette a megérdemelt nyugdíjas éveket családjában. Megromlott egészsége miatt 1992. január 29-én saját kérésére vonult nyugdíjba. Két tudományos disszertáció mellett hat egyetemi jegyzet, 47 tudományos dolgozat, kiviteli műszaki terv, szakértői munka, kutatási jelentés szerzője. Fő kutatási területei: az erdősávok komplex hatásának vizsgálata, a láptalajok erdőgazdasági hasznosítása, a fenyők termesztése-fenyőgazdálkodás, erdei mellékhasználatok, szennyvíz–szennyvíziszap és hígtrágya elhelyezés faültetvényeken. Ez utóbbi témában 59 kiviteli terv készítésében vett részt, többnyire vezető tervezőként. Számos útfásítási terv is fűződik nevéhez. Tagja volt különböző országos hatáskörű szabványosítási és műszaki irányelveket kidolgozó bizottságnak, munkacsoportnak. Tudományos munkásságát 1966-ban az *Erdészet kiváló dolgozója*, 1982-ben *Kiváló Munkáért kitüntetéssel* ismerték el. 2003. szeptember 21-én hunyt el Sopronban.

Varga Szabolcs

Tompa Károly (1923–2002)

Tompa Károly 1923. július 1-jén született Kisbácsonban, a Baróti Havasok tövében hét fiúgyermekes református lelkészi családban. Középiskolai tanulmányait Sepsiszentgyörgyön végezte, kitüntetéssel érettségizett 1942-ben. A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bányakohó- és Erdőmérnöki Karára 1942-ben iratkozott, 1947. júniusában kapott erdőmérnöki oklevelet. A végvizorlat letétele előtt már a Zalacsányi Erdőgazdálkodásnál dolgozik, majd a diploma birtokában a Zalaegerszegi Erdőgazdálkodás kereskedelmi osztályára kerül. 1949. év elejétől a Szegedi Erdőgazdaság kereskedelmi osztályvezetője, az 1950. év közepétől a Tompai Erdőgazdálkodás erdőgazdálkodó, ahol 900 hektár erdőtelepítés kivitelezését, és egy 28 hektáros csemetekert létesítését irányította.

1951-ben került vissza Sopronba az Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Karára tanársegédnek, majd 1952-ben az Erdőtelepítés és Fásítástani Tanszékre adjunktusi kinevezést kapott. Az 1951-ben alapított tanszék első kinevezett alkalmazottja, a tanszék felállításának és berendezésének szervezője. Közreműködött az *Erdőtelepítéstan* tantárgy bővített tananyagának összeállításában, a gyakorlati tematika kidolgozásában. 1956-ban a forradalmat követő időkben egyedül maradt a tanszéken, az új tanszékvezető kinevezéséig egyedül adta elő a tantárgyat és vezette a gyakorlatokat. 1962 novemberétől egyetemi docens, 1977 júliusában egyetemi tanár. Oktatómunkája során kiemelt feladatának tekintette a hallgatói tanulmányutak szervezését és azoknak a gyakorlatban alkalmazható ismeretekkel való megtöltését. A tudományos diákkörben több általa vezetett tudományos diákmunka nyert országos díjat, egyéb elismerést. Kutatási területe kezdetben az erdei fafajok magjának gyűjtési módszerei, a magtermés becslés, a magkezelési eljárások, majd később fűzek nemesítése, a fűzvesző termelés. Ettől kezdve az erdészeti nemesítés a fő szakterülete, de emellett az út- és bányahányó-fásítás, a szennyvíz és hígtrágya faültetvényeken való

elhelyezésének lehetőségeit is vizsgálta. Az intenzív csemetetermesztés terén a tőzegágy, a fenyő tűavar, a polietilén tasak, a papírcella alkalmazhatóságát is kutatta, és eredményeit a gyakorlat számára átadta. 25 évig oktatta az *Erdészeti növénynevelés* tantárgyat, megírta társszerzővel tankönyvét. A Tájérendező és környezetmérnöki szakmérnöki tagozaton a *Mérnökbiológia és erdészeti melioráció* tantárgy kidolgozója, jegyzetének írója. A *fűzvesző-termelés néhány kérdése* c. dolgozata alapján 1960-ban kandidátusi, 1989-ben *A fűzek természetése* c. disszertációjának megvédésével a mezőgazdasági tudomány doktora fokozatot kapott. Három államilag elismert fűz fajta társnevelője. Az Erdőmérnöki Kar Tanácsának tagja egy ciklusban, dékánhelyettes 1981–1984 között. 1979-től az Országos Mezőgazdasági Fajtaaminósító Tanács Erdészeti Szakbizottságának tagja, később a szennyvízelhelyezéssel foglalkozó szakmaközi bizottság tagja, a Veszprémi Akadémiai Bizottság tagja 20 évig, ahol az Erdőgazdálkodási Munkabizottság titkára, elnöke több ciklusban. 250 nyomtatásban megjelent tanulmány, értekezés fűződik nevéhez, ebből 20 könyv, könyvrészlet. Az általa szerkesztett *Erdészeti alapismeretek* c. könyv három kiadást ért meg. Ezen kívül 20 egyetemi jegyzet, jegyzet rész, 110 kutatási jelentés, szakvélemény, 6 könyvnyi szakfordítás, 106 tudományos bírálat és számos szakmai előadás is része tudományos munkásságának. Szakmai, tudományos és oktatómunkája elismeréseként 1955-ben az Erdőgazdaság kiváló dolgozója, 1964-ben *Kiváló Dolgozó* miniszteri kitüntetés, 1976-ban az *Oktatásügy kiváló dolgozója*, 1981-ben *Fásítási Emlékérem*, 1984-ben a *Munka Érdemrend bronz fokozata* kitüntetéseket kapta. 2002. október 8-án hunyt el Sopronban.

Varga Szabolcs

Török Béla (1894–1934)

1894. március 31-én született a Temesvár melletti Vadászerdőn. Édesapja és nagyapja nyomdokán a gimnáziumi éveket követően erdőmérnök hallgatónak iratkozik Selmecbányára. Tanulmányait

a világháború kitörésekor félbeszakítja, és a temesvári tűezérezrednél harctéri szolgálatot teljesít. Hősies szolgálataért 1919-ben vitézzé avatják. 1920-ban fejezi be főiskolai tanulmányait, Sopronban. Innen gróf Eszterházy Ferenc tatai birtokára kerül, majd felveszik 1923-ban a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Út- és vasútépítés, majd az Erdőhasználati Tanszékére. 1926-ban adjunktusként megbízták a Fatechnológia Tanszék vezetésével. Haláláig, 8 éven keresztül irányította a tanszéket. Külföldön képezte tovább magát, és 1933-ban kitűnő minősítéssel, mint az egyetem történetének első saját nevelésű doktorát, avatták az erdősztudományok doktorává. Faanyagismereti kutatásai közül kiemelkedik doktori értekezése, mely a csonka Magyarország lucállományait vizsgálja. Részletesen kitér az alaki, a szöveti és a fizikai–mechanikai tulajdonságokra, valamint feltárja ezek összefüggéseit. A feltárt jellemzőket összehasonlítja a luc „igazi” termőhelyéről származó faanyag tulajdonságaival. Munkatársával, Pally Nándorral, nagyszámú időtanulmányt készített, melyek jó elméleti alapot szolgáltak a

fakitermelés szervezésének korszerűsítésére. A faipari szakirodalom egyik legelső és legjelentősebb művét alkotta meg *Fűrésztelepek tervezése* címmel. A könyv komplex mérnöki szemléletben készült, bemutatja a tervezés teljes keresztmetszetét. Érdekelték a matematikai, műszaki és gépészeti problémák is. Elsőként oktatta a fakitermeléssel, szállítással, fűrészeléssel kapcsolatos gépészeti ismereteket. 1934. május 21-én halt meg.

Molnár Sándor

Vadas (Vlkolinszky) Jenő (1857–1922)

1857. április 2-án Felsőhámoren született. Családi neve eredetileg Vlkolinszky volt. Hermann Ottó nevelte, mert édesapját korán elvesztette. 1874-ben érettségizett Selmecebányán. 1878-ban végzett a selmeci akadémián. 1881-ig a Máramarosszigeti Erdőigazgatóságnál dolgozott, ahonnan az Földművelésügyi Minisztériumba rendelték fel szolgálattételre. 1882 végén az Óvizi Erdőgondnoksághoz került. Ebben az évben jelent meg első szakcikke az *Erdészeti Lapokban*. A szakoktatás kezdettől fogva érdekelte. 1885-ben megnyitották Vadászterdön az erdőőri szakiskolát. Ennek első igazgatójává nevezték ki. Hozzá tartozott 1230 kh erdő, 24 kh növénykert, 26 kh csemetekert és 12 200 kh vadászterület. 1891-ben a selmeci akadémia Növényntani Tanszékére került, ahol *Növénytant, Állattant, Erdőművelést és Erdővédelmet* oktatott három évtizeden keresztül Selmecebányán. 1893-ban Németországban és Svájcban tanulmányozta az erdészeti kísérletügyet. 1893-ban ő is részt vett Bécsben az IUFRO első kongresszusán. 1895-ben Boszniában, 1897-ben Svédországban járt tanulmányúton. 1893-ban létesítette az első „kísérleti” csemetekertet. 1897-ben alapították az Erdészeti Kísérleti Állomást az Erdőőri Szakiskolát a selmeci akadémia bekapcsolásával. A vezető Vadas Jenő lett, tanszékének megtartása mellett. 1899-ben jelent meg az általa alapított és szerkesztett tudományos folyóirat az *Erdészeti Kísérletek*. 1898-ban jelent meg *Erdőműveléstan* c. könyve. 1911-ben adta ki *Az akácfa monográfiáját*. Számos

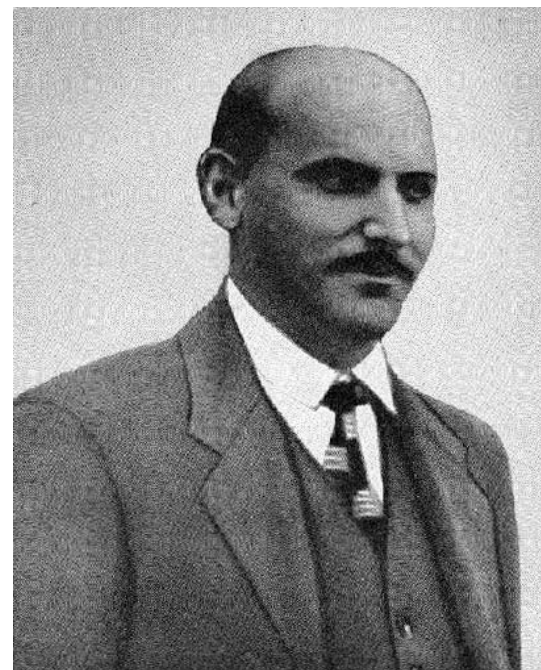

tanulmánya jelent meg az *Erdészeti Lapokban* és az *Erdészeti Kísérletekben*. 1910-ben az IUFRO VI. Nagygyűlésén a szövetség elnökévé választották. Bund Károllyal összeállította *Magyarország erdészete. Az erdészeti kísérletügy Magyarországon* című négy nyelvű kiadványt. Az első világháború idején a Reichani Vadásztanyára vonult vissza. 1918-ban Budapestre utazott. 1922-ben még összeállította az alföldfásítási kutatás célkitűzését. 1922. július 21-én Budapesten halt meg. 1930-ban Sopronban tiszteletére szobrot állítottak. 1933-ban a Szinva-völgyben emléktábla elhelyezésével tisztelegtek előtte. 1970-ben az Erdészeti Tudományos Intézet Vadas Jenő emlékérmét alapított és adományozott a kutatás során kiváló személyiségeknek. Vadas Jenő nemzetközi hírű tudós volt. Megszervezte a hazai erdészeti kutatást, megalapította az *Erdészeti Kísérletek* c. folyóiratot. Az erdészeti szakoktatás kiváló képviselője volt. Életműve visszatükrözte Hermann Ottónak, nagybátyjának a tanítását „*értelemből való szeretettel kell közeledni mindnyájunk szülő anyjához a természethez...*”

Führer Ernő

Vági István (1888–1960)

Vági István (1888–1960) rendes tanár 1923-ban lett az Erdészeti Vegytani Tanszék vezetője. Már az I. világháború időszakában Bencze helyettese volt, 1914-től azonban a harctéren szolgált. Vági elsősorban a vegytani oktatást tartotta fontosnak. Az első háború idején Vági lőporszakértő volt a hadseregben és ez magyarázza, hogy ezt a témakört még erdész hallgatóinak is kimerítő részletességgel ismerniük kellett. Hallgatóit előadásával nem tudta magával ragadni. „Tudott meggyőzően és lelkesen magyarázni, de voltak rém unalmas órái is. Akinek nem volt magával hozott vonzalma a kémia iránt, az nála nem kedvelte meg”. Bosnyák származású volt, ezért a magyar nyelvet is erős á-zó akcentussal használta és ezzel adott jellegzetes hanghordozást megszólalásainak. Ezt a vonását sok jóízű diáktörténet is megörökítette. Emberi vonásait Szász Tibor foglalta össze a következőképpen (1995): „Ő igazi zseni volt. Olyan tudós, aki a hétköznapi eseményeket nem az átlagember szemével nézte. A szakmai túlfűtöttség, az állandó erős gondolkodás kikapcsolta a környezetéből”. Szakmai munkájában kiemelkedő helyet kaptak a növény-fiziológus és talaj-mikrobiológus Fehér Dániellel közösen végzett kutatásai. Ezekben a munkákban Vági a kémiai, Fehér a mikrobiológiai, fiziológiai vonalat képviselte. Nehéz lenne mindegyik közös munkájukat megnevezni, ezért a teljesség igénye nélkül sorolunk fel néhányat: *A klorofil és a növényi asszimiláció* (1922), *A nitrátok hatása a növekedésre* (1926), *A szikfásítás biokémiai vonatkozása* (1925), *A nátriumkarbonát hatása a növények csirázására és növekedésére* (1925 és 1926). Vági önálló munkái közül kiemelkedik a hallgatói számára írott *Termőhelyismeret I. rész* (1926) és az *Agriculturchemia és trágyázástan elemei* (1927), továbbá az *A talajtan elemei tekintettel az erdőgazdaságra* és az *A meteorológia és éghajlattan elemei* (1929) címen készített tankönyvei. Vizsgálódásaiból nem hiányzott az akkor egyre több kutató által sok szempontból vizsgált szikes talajok elemzése sem. Elsősorban a hortobágyi szikesek kémiai vizsgálatait foglalkoztatták (1924). Meteorológiai tankönyve inkább általános, mint sem erdészeti meteorológia. Könyvében az erdő és csapadék kap-

csolata már külön fejezetet kapott és arra is rámutatott, hogy egyes fajok kapcsolódnak a klímához, ezért egyes klímatispusokat bükk-klíma, olajfa-klíma, nyár-klíma és tölgy-klíma elnevezéssel szerepeltette. Vági 1945-ben külföldre távozott. Nem volt szélsőséges náci érzelmű, bár a német hadsereg sikereihez érzelmileg erősen kötődött. Diákjai ezért jobbra akkor jelentkeztek nála vizsgára, ha a németek jelentősebb hadi sikert értek el, és kihalt volt a vizsgázók helye, ha éppen a vereség órái következtek. Vági félt az oroszoktól, bejövételüket kívánta megelőzni távozásával. Utolsó éveiről már alig tudunk valamit. Chilébe került és Santiagóban katedrát kapott, néhány évig tanított, 1960-ban hunyt el.
Szodfridt István–Bidló András

Várhelyi István (1925–2007)

Várhelyi István 1925. szeptember 11-én született a Pest megyei Nagybörzsönyben. Első munkahelye szolgáltató gyerekként uradalmi-erdésznél volt, amely két évig tartott. A szülői háztól távol egy erdei településen, kolónián dolgozott. Az egyik uradalmi erdész szerettette meg vele a szakmát, látta el szak-

könyvekkel. Munka mellett, esti tagozaton elvégezte a négy polgárit, ami lehetőséget adott arra, hogy 1942–1945 között erdész gyakornok, majd a kerületvezető erdész (katonai bevonulásával) megüresedett helyét betöltse a Hercegprímási Uradalomban. 1946 közepén Szombathelyre, az Állami Erdészeti Igazgatósághoz került, ahol tisztviselőként (adminisztrátori, statisztikusi szakelőadói beosztásban) öt évig dolgozott. Ez idő alatt végezte el a négy gimnáziumot és érettségizett le (magánúton), és elkezdte tanulmányait a Közgazdaságtudományi Egyetemen, ahol csak egy szemesztert végzett el. 1950-től több mint 10 évig a KPVDSZ (Kereskedelmi és Magánalkalmazottak Szakszervezetében), illetve annak Megyei Bizottságán dolgozott. Ez idő alatt fejezte be levelező tagozaton (6 éves volt) az erdőmérnöki főiskolát, és 1961-ben okl. erdőmérnöki képesítést szerzett. Ezután kötelezően beiskolázták a Politikai Főiskolára (nappali tagozat), amely lehetőséget adott arra, hogy mellette Budapesten, esti tagozaton másoddiplomát adó ipari szakon elvégezzék a Közgazdaságtudományi Egyetemet, ahol 1966-ban vehette át diplomáját. A harmadik diploma birtokában először az ERTI-hez ment dolgozni tudományos munkatársként, majd visszakért Szombathelyre az Erdészeti és Faipari

Vállalathoz, és mint gazdasági vezető 7 évig állt itt alkalmazásban. Közben 1972-ben, két év kutatói munka után védte meg *A munka termelékenysége az erdőgazdaságban* című doktori disszertációját. A munkatermelékenység vizsgálatával kapcsolatban új vállalati módszereket dolgozott ki, és rendszeres elemzéseket végzett a Szombathelyi Erdőgazdaságnál. A kombinát megalakulásakor szűnt meg itt a megbízatása és pályázat útján 1974-ben nyert egyetemi docensi kinevezést, kapott tanszékvezetői megbízatást a soproni Erdészeti és Faipari Egyetemre. 1989. december 31-én vonult nyugállományba. Egyetemi oktatóként a munkatermelékenység és a hatékonyság ágazati kutatásainak vizsgálata állt tudományos munkájának középpontjában. E munka eredményeként kidolgozta egy speciális kollégium tananyagát, valamint elkészítette kandidátusi értekezését. 1982-ben szerezte meg a Magyar Tudományos Akadémián a közgazdaságtudomány kandidátusa tudományos fokozatot, amely alapján egyetemi tanári kinevezésben részesült. Eredményes munkája elismeréseként több kitüntetésben részesült. 1955-ben a *Munka Érdemérem*, 1957-ben a *Magyar Szabadság Érdemérem*, 1962-ben a *Szocialista Munkáért Érdemérem* tulajdonosa lett. A *Faipar kiváló dolgozója* kitüntetést 1970-ben, a *Munka Érdemrend ezüst fokozatát* 1971-ben vehette át. *Miniszteri dicséretet* 1972-ben, *Honvédelmi Érdemérmét* 1973-ban és 1986-ban, *Szocialista Kultúráért kitüntető jelvényt* 1989-ben kapott. Az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottság Gazdaság-, Jog- és Társadalomtudományi Szakbizottságán belül alapító tagja volt a mosonmagyaróvári kollegákkal együtt létrehozott Mező- és Erdőgazdálkodási Munkabizottságnak, amelynek éveken át elnöke volt, majd a tagság örökös tiszteletbeli elnökének választotta. A Társadalmi Szakbizottság elnökeként több tudományágot fogott össze, a térség szakembereivel aktív kapcsolatot tartott, tudományos konferenciákat alapított, és a kiadványokon keresztül publikációs lehetőséget biztosított a térségben folytatott kutatások eredményeinek közzétételére. Tevékenysége elismeréseként a VEAB 2006-ban *Ezüst fokozatú emlékéremben* részesítette. 2007. december 17-én búcsúztak tőle a soproni Szt. Mihály temetőben.

Stark Magdolna

Vörös József (1915–1996)

Testnevelő tanár volt, az Erdőmérnöki Főiskolán a Testnevelés Tanszék megszervezője, a SMAFC elnökségi tagja és ügyvezető elnöke; az Alma Mater kiváló torna tanára 1942 és 1978 között. 1915. október 30-án született Sárvárton. A szombathelyi premontrei gimnáziumban tett, sikeres érettségi után, 1937-ben felvették a Testnevelési Főiskolára. Tanulmányait az egyéves katonai szolgálat után 1938–1942 között folytatta Budapesten. Katonaként szolgált az erdélyi bevonulás idején. Tanári oklevelét 1942. május 16-án vehette kézbe. A soproni Széchenyi Gimnáziumhoz nevezték ki tanárnak, majd áthelyezéssel került a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-Kohó- és Erdőmérnöki karára mint rendes testnevelő tanár. 1944 júliusától 1945 tavaszáig a fronton küzd mint tartalékos zászlós. 1945 májusában angol hadifogságba esett. 1952 szeptemberében nagy lelkesedéssel, szinte a semmiből hívta létre az új Testnevelés Tanszékét. Hallgatóival, sportoló tanítványaival társadalmi munkában állította helyre a háborús károkat szenvedett sportlétesítményeket, és új pályákat hozott létre, hogy ismét

sportolhasson az ifjúság. Vörös József az 1950-es években közérdekű sporttevékenységet fejtett ki mint a Társadalmi Atlétikai Szövetség, a Megyei Kosárlabda-, Atlétika- és Sízövetségek elnökségének tagja. A Megyei Edzők Tanácsának tagja volt, s egyidejűleg a Haladás Sportkör oktatási vezetője. 1956. november 4-én családjával együtt Ausztriába menekült, de rövid külföldi tartózkodás után visszatért a főiskolára. Mint az Erdészeti és Faipari Egyetem testnevelő tanára óriási munkabírással dolgozott. A négygyermekes édesapa egyedüli testnevelő tanárként mindkét kar I–II. évfolyamán vezette a kötelező, valamint a III. IV. V. évfolyamokon a fakultatív testnevelés órákat. Heti elfoglaltsága meghaladta a húsz órát. Az egyetemi tömegsport keretében megszervezte az évfolyamok közötti bajnokságokat. Hallgatóit a sport és testnevelés odaadó szeretetére nevelte. A SMAFC szakosztályainak ügyvezető elnökeként irányította a sportkörök sokrétű, szerteágazó munkáját. Feladatát lelkiismeretesen, nagy hozzáértéssel, igazi hivatásszeretettel végezte. Minden eredménynek örült, amit hallgatóink értek el – akár a versenysportok területén, akár a tömegsportban. 1960-ban a „Jó sportmunkáért”, 1964-ben „A testnevelés és sport területén végzett eredményes munkájáért” kitüntetésben részesítették, és díszoklevelet kapott. Az 1960-as években a sport rajongók számára rendszeresen tartott „sportakadémiai előadásokat” az akkori Ady Endre kultúrházban. 1968. júliusában az Erdészeti és Faipari Egyetem Testnevelési Tanszékének vezetésével bízták meg. 1968–1971 között a Textiles Sportkör női kosárlabdacsapatának edzői feladatkörét látta el, s 1971-ben – átvette a Magyar Testnevelési és Sport szövetség Elnökségének határozata alapján – *A Testnevelés és Sport kiváló dolgozója* kitüntető jelvényt. A hetvenes években vezette a SMAFC Atlétikai szakosztályának edzéseit is. 1978-ban, nyugállományba vonulásakor, tanári életműve elismerésül a *Kiváló Munkáért kitüntetésben* részesült. Vörös József 35 évig volt az Egyetemi Ifjúsági Sportkör a (SMAFC) elnökségének tagja, és húsz esztendeig dolgozott a sportkörért mint annak ügyvezető elnöke. 13 működő szakosztályt adott át utódjának.

E közül három (a kosárlabda-, a vívó- és a tájékozódó futó szakosztályok) országosan is kimagasló eredményekkel büszkélkedhettek. Nyugdíjasként az újonnan alakult Erdészeti-Faipari és Földméréstörténeti Gyűjteményben dolgozott egészen haláláig. 1996. augusztus 17-én hunyt el Sopronban.

Ifj. Sarkady Sándor

Wagner (Vágner) Károly (1830–1879)

1830. október 8-án született a Máramaros megyei Aknasugatagon erdész családban. Középiskoláit 1850-ben Szatmáron végezte. Ezen év októberében már a selmeci akadémia hallgatója lett. 1850–1854 között bányászatot-kohászatot, 1854–1855 között erdészetet tanult. 1855–1859-ben Besztercebányán és Dobrocson teljesített szolgálatot. Erdőrendező volt, majd gyakornokká léptették elő. Pozsonyban 1856-ban tette le az erdészeti államvizsgát. 1859-ben saját kérésére, a selmeci akadémia erdészeti segédtanára, egyúttal könyvtárosa is lett. Az erdész hallgatóknak *Növénytant*, *Erdőhasználatant*, *Erdőrendezéstant* és az *Erdőismeretek alapelveit* adta elő. Ezenkívül megtartotta az úgynevezett

kis-gyakorlatokat. A magyar erdészeti irodalom és erdészeti szaknyelv megteremtése érdekében folytatott küzdelem és az e körül szított bonyodalmak következtében 1864. augusztus 8-án Nagybányára helyezték főerdésznek. Rövid ideig maradt csak itt, mert 1866 októberében már a keszthelyi gazdasági tanintézet erdészeti tanárává nevezték ki. A kiegyezés után 1867 októberében erdőtanácsosi címmel ismét a selmecbányai erdészeti akadémia vezértanárának nevezte ki a magyar felelős minisztérium. Ekkor *Erdőbecsléstant*, *Erdészeti hozamszámítástant*, *Földméréstant* és *Erdészeti irodalomtörténetet* adott elő, s tartotta a tárgyakhoz tartozó gyakorlati foglalkozásokat is. Megmagyarosította az akadémiát, és tantervét a kor igényei szerint teljesen átalakította. 1871-ben a pénzügyminisztérium erdészeti osztályának osztálytanácsosává nevezték ki, s egy év múlva főerdőtanácsossá léptették elő. Amennyire fájdalmas volt az akadémia szempontjából állásváltogatása, annyira hasznos és üdvös volt az ország erdészeti ügyeinek intézése és erdőgazdálkodása szempontjából. Munkássága igen széleskörű volt. Számos publikációja jelent meg. Mérei és Sugatagi álnéven is írt. Tevékenységének középpontjában azonban mindig a magyar erdészet és erdészeti nyelvújítás, a szaknyelv megteremtése állt. (Nevének írásmódját is magyarosította egy időben.) Ezért alapította meg szerkesztőként és kiadóként *Vágner Károly* néven 1862-ben az *Erdészeti Lapok*at, amely első évfolyamának első számán *Főmunkatárs: Divald Adolf* volt. (Később a lap *Erdészeti Lapok* címen jelent meg, s szerkesztője és kiadója is változott.) Több társával együtt fáradhatatlanul harcolt az *Erdészeti Műszótár* létrejöttéért. Küzdelmét siker koronázta, hisz 1868-ban megjelent a *Magyar-német és Német-magyar Erdészeti Műszótár* szintén Divald Adolffal együtt szerkesztve. Bár Wagner és Divald is tagjai voltak az 1851-ben alapított Ungarischer Forstvereinnek, sőt Wagner választmányi tagja is volt, mindenképpen nyelvében, nevében és szívében is magyar erdészegylet létrehozására törekedtek. Az egyesület 1866-ban Országos Erdészeti Egyesület lett. Első, egyik alelnöke volt a magyar Országos Erdészeti Egyesületnek 1866-tól haláláig. Az 1879-es magyar

erdőtörvény egyik megalkotója is volt. Váratlanul és fiatalon 1879. december 21-én halt meg Budapesten. Bedő Albert ezt írta róla: „...*kidőlt közülünk a hazafiságban előljáró, itéletben elfogulatlan, tanácsban bölcs és tudományban gazdag vezér!*”

Mastalírné Zádor Márta

Walek Károly (1878–1952)

Walek Károly 1878. szeptember 13-án született Pécsen. Édesapja a szénbányában gépkezelő, több testvére volt. 1897-ben érettségizett a pécsi Főreálban, majd Selmecbányára iratkozott be bányamérnök hallgatónak a Magyar Királyi Bányászati és Erdészeti Akadémiára. Az akadémia kiváló hallgatója volt. Leckekönyvében (index) a bejegyzett 108 érdemjegy közül mindösszesen 8 db jó, a többi jeles. A főiskola befejezése után (1900) egy évig a nagybányai bányakerületben gyakornok. Kivételes matematikai képessége és mérnöki tudása alapján 1901-ben a pénzügyminisztérium az akadémia Mennyiségtan Tanszékére asszisztensnek nevezte ki. 1903-ban szerzett bányamérnöki diplomát jeles minősítéssel. 1905-ben tanársegédi kinevezést kapott. 1904-ben a Főiskola Tanácsának javaslatára a pénzügyminisztérium 3 évre Münchenbe küldte a K. Ludwig-Maximilians Egyetemre, ahol kiváló tanárai voltak. Így Lindemann, Röntgen, Voss, Weber és a többiek, a kor legjobb matematikusai közé tartoztak, akik koruk matematikáját a legmagasabb szinten művelték. Doktori értekezését *summa cum laude* minősítéssel 1907-ben védte meg. Témája az elméleti geometriához tartozik. Visszatérve Selmecbányára az elismerés sem maradt el. 1908-ban adjunktus, 1910-ben rendkívüli főiskolai tanár lett. Rá egy évre, 1911-ben, pedig rendes tanárrá nevezték ki. 1910-ben megbízást kapott a Mennyiségtan Tanszék (később Matematikai Tanszék) vezetésére, melynek haláláig (1952) vezetője volt. Walek Károlyt 1934-ben a Vallás- és Közoktatási Miniszter az elsők között nevezte ki a műegyetem nyilvános rendes tanárává. Későbbi dolgozatának témája az alkalmazott geometria témakörében tartozik. Látható, hogy a téma kiválasztásában Tárczy-Hornoch

Antallal való kapcsolata volt a döntő. Tárgyukat a geodézia, a bányászat köréből vette. Walek Károly legfontosabb feladatának az oktatást tartotta. Ez látható gondosan megírt jegyzeteiből. Ezeket többször átírta. A matematikát „*minden mérnöki tudomány tartóoszlopának*” tekintette. A matematika tanítás iránti szeretete és egyben aggodalma érződik az 1935. október 20-án dékáni székfoglalójában is. Írja, hogy „*bár a matematika 6000 éves múltra tekinthet vissza, melyek művelői közül sokak neve közszájon forog – mégis az e lángelmék dicsőségének alapját képező ismeretvilág a társadalom alsó rétegeiben, de igen gyakran a szellemileg előkelő osztályokban is idegenkedő érzéssel találkozik – és amelyet általában népszerűtlenség vesz körül*”. Székfoglalójában bemutatja a matematika fontosságát az élet különböző területein. Részletesen tárgyalja a matematika fontosságát a mérnökök számára. (l. *Erdésznyagyjaink Arcképcsarnoka 11.*) Walek Károly többször töltött be vezető funkciót. Jelentős érdeme van abban, hogy a Sopronba költözés után az oktatás hamar elkezdődött. 1935–1936-ban Walek Károly volt a Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kar dékánja. Választmányi tagja volt az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek, sőt néhány évig alelnöke a Soproni Tagozatnak. Elnöke volt a Diákjóléti Bi-

zottságnak is, ha nem volt dékán. 1952. szeptember 3-án váratlanul meghalt, szeptember 5-én kísérték utolsó útjára a soproni Szent Mihály-temetőbe.

Horváth Jenő

Wilckens Heinrich David (1763–1832)

(Arcképe nem ismert, vezetéknevének írása

az egyes forrásokban nagyon változatos:

Wilckens, Vilkens, Wilcken, Wilke, Wil(c)ke, stb.

Saját aláírásában mindig így szerepel: Wilckens.

Keresztneve több forrásban is: Henrik Dávid)

1763. november 14-én született a braunschweigi hercegségben lévő Wolfenbüttelben, a hercegi pincemester negyedik gyermekeként. Iskoláit, a hercegi gimnáziumot itt látogatta. 1782. augusztus 24-én kezdte meg tanulmányait a braunschweigi Collegium Carolinumban, ahol két évet töltött. Aztán a helmstedti egyetemre iratkozott a Julia Carolinába. Orvosi tanulmányait itt fejezte be. 1787. június 6-án felvételét kérte a freibergeri Bányászati Akadémiára mivel a bányászati tudománnyal is meg kívánt ismerkedni. Bányászhallgatóként került kapcsolatba az erdészettel. Johann Matthäus Bechstein oktatónak hívta meg erdésziskolájába, amely kezdetben a thüringiai Waltershausenben, majd később Dreissigackerben a Coburg–Meiningen hercegségben működött. Valamennyi erdészeti tárgyat ő adta elő. 1788. április 22-én a göttingeni egyetemre is beiratkozott. Tudatosan képezte magát polihisztorrá. Sok nyelven beszélt. 1789. augusztus 1-én doktorált és a filozófia magisztere lett. 1790–1791 között a göttingeni egyetem magántanáráként *matematikát, kémiát és természettant* tanított. Utána Saarbrückenben gyógyszerész volt, majd 1795–1799 között a thüringiai Kemnoteben erdésziskolai tanár lett. Tanulmányai és munkálkodása közben sok, különböző tematikájú tanulmányt írt és jelentetett meg. Kidolgozta a Meiningenbe tervezett erdésziskola programját és az ilsenburgi erdésziskola reorganizációs tervét. A selmecebányai akadémia 1807-ben meghirdetett erdészeti tanári állását megpályázta és három jelentkező közül ő nyerte el azt, köszönhetően többek között nemzetközi hírne-

vének. 1807. december 17-én kelt határozatával a király kinevezte az Erdészeti Tanintézet tanárává, bányatanácsosi rangban. Szakavatott erdészek, erdőtiszték képzése és a bányászhallgatók erdészettel való megismertetése lett a feladata. A magyar udvari kancellária 1808. január 5-én értesült a kinevezésről. Viszonylag hosszú, akadályoktól sem mentes szervezési és berendezkedési idő után 1809. február 12-én tartotta meg ünnepélyes keretek között első előadását. Wilckens kidolgozta az erdészeti felsőoktatás rendszerét, megalapozta oktatási módszerét, megszervezte a gyakorlati képzést. A bányász és erdész hallgatóknak tartott előadásai kéziratban, lelkes tanítványainak lejegyzéseiben maradtak fenn. Működése során a gyakorlati élet kívánalmainak megfelelően több tanterv módosítást is végrehajtott. Az udvari kamara azonban nem mindenben értett egyet elképzeléseivel. Talán ez, valamint a hallgató-ság fegyelmetlenkedései miatti küzdelme mondták ki vele, hogy Selmecebánya nem alkalmas erdészeti tanintézet számára. Sok külföldi tudós társaságnak és egyesületnek volt tagja. 1831-ben egészségi állapota megromlott, sokat betegeskedett, előadásait nem tudta megtartani. Felsőoktatásunk első tanára 1832. május 25-én halt meg Selmecebányán.

Mastalírné Zádor Márta

Winkler Oszkár (1907–1984)

1907. január 19-én született Sopronban. 1925-ben iratkozott be építészmérnök hallgatónak. 1930. február 5-én szerezte meg építészmérnöki oklevelét Budapesten, a Műegyetem Építészeti Osztályán. Ezután Csehszlovákiában, Lengyelországban, Németországban és Olaszországban tett hosszabb-rövidebb tanulmányutakat. Sopron város ösztöndíjával vendéghallgató volt a berlin–charlottenburgi egyetemen. 1932–1935 között budapesti tervezőirodában volt beosztott tervező mérnök. 1935–1936 között Sopronban, mint tervező-kivitelező tevékenykedett. 1936–1945 között önálló tervező, tanácsadó építészmérnöki tervezőirodát tartott fenn Sopronban. 1938–1944 között többször teljesített katonai szolgálatot. 1945 júliusától–1948 feb-

ruárjáig az Országos Építésügyi Kormánybiztosság Sopron és Vas megyei Kirendeltségét vezette, ahol az újjáépítést irányította. 1948 májusában a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karának Építéstani Tanszékére nevezték ki tanszékvezető egyetemi tanárnak. Az *erdészeti építéstan* tárgyait adta elő, de oktatott *Statikát, Alkalmazott szilárdságtant, Város- és községrendezést, Fa- és fa alapanyagú épületek tervezésének ismereteit, Faipari üzemek épületeinek tervezését* is. 1948 augusztusában megbízást kapott az első vidéki állami tervezőiroda megszervezésére Sopronban, amelynek vezetője is lett 1957-ig. 1963. március 4-én műszaki tudományok kandidátusa fokozatot szerzett. 1965–1969 között a Faipari Mérnöki Kar dékánja volt. Gyakorlati szakemberként lakótelepeket, lakóépületeket, iskolákat, egyetemi épületeket, művelődési házat, mozit, egészségügyi és sportlétesítményt, gyártelepet és üdülőt tervezett. Szeretett szülővárosának mindenütt elismerést és támogatást szerzett. Társadalmi egyesületeknek volt tagja, számos állami és társadalmi kitüntetést kapott. Szakirodalmi tevékenységét könyvek, jegyzetek, tudományos dolgozatok jelzik. 1975-ben vonult nyugdíjba. 1984. december 19-én hunyt el Sopronban.

Mastalírné Zádor Márta

Felhasznált irodalom

- A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Osztályainak Tájékoztatói. 1934–1949.
- A Magyar Királyi Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Évkönyvei az 1923/24. tanévtől az 1933/34. tanévig
- ADAMOVICH L.–SZIKLAI O.: *Foresters in Exile – the Sopron Forestry School in Canada*. Vancouver, BC, Canada, Broadway Printers Limited, 1970. 66 p.
- Az Agrártörténet oktatására vonatkozó iratanyag a Központi Könyvtár irattárából.
- Az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karának tanácsülési jegyzőkönyvei 1962–1999 között.
- BARABITS É.: *Magyar fenyőújdonosságok*. In: Az Erdészeti és Faipari Egyetem Tud. Közl., 1965. 1–2. sz. p. 53–67.
- BARTHA D.: *Az Erdészeti Botanikus Kert Selmecbányán*. In: Botanikus Kertek múltja, jelene, jövője. Tudományos Konferencia 1996. Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron, 1996.
- BENKOVITS K.–BESSENYEI Z.–KISS L.: *A m. kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola botanikus kertje*. Átdolgozott különkiadás. Sopron, 1929. 20 p.+15 ábra
- BENKOVITS K.: *A m. kir. Bánya és Erdőmérnöki Főiskola botanikus kertje és Növénytan Intézete*. In: Botanikai Közlemények, 24. 1927. p. 183–199.
- CSÁKY K.: *Híres selmecbányai tanárok*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 2003. 218 p.
- CSÁKY K.: *Jeles elődeink*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum, 2002. 183 p.
- CSAPODY I.–BARTHA D.: *Fehér Dániel (1890–1955) élete és munkássága*. Erdésznapjaink Arcképcsarnoka 14. Sopron, NyME Erdőmérnöki Kar, 2000. 28 p.
- CSERPES T.–KOCÓS M. (szerk.): *Index Plantarum*. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1996. 128 p.
- DÁVID Zs.: *A levelező oktatás új rendezése*. In: Felsőoktatási Szemle, 1956. p. 487–493.
- DIETZ S.: *A selmecbányai m. kir. erdőakadémia növénykertjei*. In: Erdészeti Lapok, 20. évf. 1881. 6. sz. p. 423–430.
- Emlékezés (1921–1931). M. Kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola Ifjúsági Köre. Sopron, 1932. 116 [8] p.
- ENDRESZ I.: *Erdő a történelemben*. In: Természet Világa, 121. évf. 1990. 1. sz. p. 25–27.
- FALLER G.: *A Selmeczi M. K. Bányász- és Erdész-Akadémia évszázados fennállásának emlékkönyve 1770–1870*. Selmecz, 1871. 351 p.
- FALLER J.: *A ballagásról*. In: Bányászati Lapok, 1965. p. 499–502.
- FALLER J.: *A Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók Ifjúsági Körének múltjából*. In: Bástyánk, 1943. 8. sz. p. 5–7.; 9. sz. p. 4–6.; 10. sz. p. 7–9.; 11. sz. p. 1–2.; 12. sz. p. 7–9. és 1944. 1. sz. p. 3–4.; 2. sz. p. 13–15.; 3. sz. p. 13–15.; 4. sz. p. 17–20.; 5. sz. p. 15–18.
- FALLER J.: *Feledésbement selmeci diákszokások*. In: Bástyánk, 1942. 11. sz. p. 10–12. és 1943. 1. sz. p. 3–4.
- FALLER J.: *Selmeci valétakönyvek és valétaívek*. In: Bányászati Lapok, 1963. p. 184–185.
- FEHÉR D.–BESSENYEI Z.: *Vizsgálatok egyes hazai és külföldi fák és cserjék fagyállóságáról*. In: Erdészeti Kísérletek, 33. évf. 1931. 3–4. sz. p. 158–156.
- FEHÉR D.–KISS L.: *A Műegyetem Erdőmérnöki Osztályának Botanikus Kertje Sopronban. 1923–1948*. In: Műszaki Egyetem Növénytan Intézetének közleményei, 1949. H. 20. p. 1–13.
- FEHÉR D.: *A Főiskola Botanikus Kertjében*. In: Erdőgazdaság és Faipar, 1958. 9. sz. p. 12–13.
- FEHÉR D.: *A Műegyetem Erdőmérnöki Osztályának újjáépült botanikus kertje*. In: Erdészeti Lapok, 1949. 1. sz. p. 43–44.
- FÜR L.–PINTÉR J.: *Magyar Agrártörténeti életrajzok. I–P. Kövessi Ferenc (1875–1945)*. Budapest, Magyar Mezőgazdasági Múzeum, 1988. p. 287–288.
- GYULAY Z.: *A magyarországi bányatisztképzés és a selmeci Bányászati Akadémia*. In: Kőolaj és Földgáz, 1971. 1. sz. p. 1–8.

- HAFNER, Fr. (red.): *Österreichs Wald*. Wien, Österreichischer Agrarverlag, 1983. 292 p.
- HERPAY I. (szerk.): *Mindnyáján voltunk egyszer az Akadémián... Sopron 1919–1969*. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1970. 331 p.
- HILLER I.–IGMÁNDY Z. (szerk.): *Mindnyáján voltunk egyszer az Akadémián... Sopron. II. kötet*. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1983. 189 p.
- HILLER I.–MASTALÍRNÉ ZÁDOR M.–TOMPA Zs.-NÉ: *Nyugat-Magyarországi Egyetem Központi Könyvtára*. Sopron, NYME Központi Könyvtára, 2000. 56 p.
- HILLER I.–ZSÁMBOKI L.–ZSIDAI J.: *A műszaki felsőoktatás első könyvtára Magyarországon 1735–1985*. Selmecebánya–Sopron–Miskolc. Miskolc, Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára, 1989. 348 p.
- HILLER I. (szerk.): *A bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatás múltja, jelene és jövője*. In: *Vivat Academia...* Budapest, OMBKE–OEE, 1985. p. 101–229.
- HILLER I. (szerk.): *Tisztelegés Wagner Károly előtt*. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1980. 137 p.
- HILLER I.: *150 éves javaslat az erdők államosítására*. In: *Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészettörténeti Szakosztálya Közleményei*, 1987. XV. sz. p. 94–106.
- HILLER I.: *A magyar erdészeti és faipari felsőoktatás 30 éves története*. In: *Az Erdészeti és Faipari Egyetem tudományos közleményei*. Erdészet–Faipar–Geodézia, 1975. 2. sz. p. 53–128.
- HILLER I.: *A magyar erdészeti és faipari oktatás másfél évszázada*. In: *Béldi F. (et al.) Alma Mater Sopron*. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1970. p. 1–17.
- HILLER I.: *A soproni egyetemi hallgatók mozgalmi és két világháború között*. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1975. 257 p.+28 fol.
- HILLER I.: *A Soproni Nyári Egyetem a műszaki fejlesztés és a tudományos tapasztalatcsere szolgálatában*. In: *Újítók Lapja*, 1966. 11. sz. p. 5.
- HILLER I.: *A Soproni Nyári Szabadegyetem*. In: *Felsőoktatási Szemle*, 1965. p. 765–766.
- HILLER I.: *Adatok a magyar erdészeti kísérletiügy fejlődéséhez az első világháborúig*. In: *Az Erdő*, 1965. p. 220–223.
- HILLER I.: *Az 1872. évi erdészeti oktatási reform*. In: *Az Erdészeti és Faipari Egyetem tudományos közleményei*. Erdészet–Faipar–Geodézia, 1973. 3. sz. p. 95–102.
- HILLER I.: *Az agrártörténet című tantárgy bevezetése az Erdészeti és Faipari Egyetemen*. In: *Felsőoktatási Szemle*, 1981. p. 205–210.
- HILLER I.: *Az Alma Mater a reformok és nagy változások időszakában (1895–1919)*. In: *Hiller I.–Igmándy Z. (szerk.): Mindnyáján voltunk...* II. köt. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1983. p. 29–70.
- HILLER I.: *Az erdészet története*. In: *Vivat Academia...* Budapest, OMBKE–OEE, 1985. p. 51–67.
- HILLER I.: *Az Erdészeti és Faipari Egyetem Könyvtára a szakmai nemzetközi együttműködés szolgálatában*. In: *Felsőoktatási Szemle*, 1976. p. 364–368.
- HILLER I.: *Az Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtára*. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1978. 37 p.
- HILLER I.: *Az erdészeti és faipari egyetem központi könyvtárának kutató és oktató tevékenységéről*. In: *Felsőoktatási Szemle*, 1989. p. 493–498.
- HILLER I.: *Az erdészeti tudományok oktatása Keszthelyen*. In: *Erdőgazdaság és Faipar*, 1983. 7. sz. p. 14.
- HILLER I.: *Az erdészettan oktatása a 18. század második felében 1–2*. In: *Erdőgazdaság és Faipar*, 1983. 5. sz. p. 14–16., 6. sz. p. 6–7.
- HILLER I.: *Birodalmi érdek volt a selmeci Erdészeti Tanintézet megalapítása*. In: *Erdőgazdaság és Faipar*, 1983. 8–9. sz. p. 8–9.
- HILLER I.: *Dr. H. D. Wilckens. Az erdészettudomány első professzora Magyarországon*. In: *Az Erdészeti és Faipari Egyetem Közleményei*, 1. sz. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1983. 222 p.
- HILLER I.: *Egy ismeretlen kézirat emlékszed Wilckens Henrikről*. In: *Erdőgazdaság és Faipar*, 1983. 10. sz. p. 8–9.
- HILLER I.: *Egyetemünk és Sopron városa*. In: *Herpay Imre (szerk.): Mindnyáján voltunk...* Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1970. p. 25–48.
- HILLER I.: *Erdészeti kultúránk Mária Terézia korában. Erdőrendtartás 1770*. Faksimile kiadás. Miskolc, Péch Antal Miniaturkönyv Gyűjtők Klubja, 1983. p. 13–40.
- HILLER I.: *Erdészettörténet. Fejezetek a magyar erdőgazdálkodás és faipar történetéből*. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtára, 1985. 141 p.
- HILLER I.: *Hazánk első szakkönyvtárának kialakulása. Az Erdészeti és Faipari Egyetem Könyvtárának története*. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1975. 291 p.
- HILLER I.: *Információs és könyvtári együttműködési lehetőségek a szocialista országok egyetemei között*. In: *Felsőoktatási Szemle*, 1978. p. 634–637.
- IGMÁNDY Z.–KÁRPÁTI L.–WINKLER A.: *Hagyományaink*. (Kézirat) Sopron, 1981. 54, 7 p.
- IGMÁNDY Z.–WINKLER A.: *Egyetemi évek (1962–1982)*. In: *Hiller I.–Igmándy Z. (szerk.): Mindnyáján voltunk...* II. Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1983. p. 71–82.
- IGMÁNDY Z.: *25 év krónikája*. In: *Herpay I. (szerk.): Mindnyáján voltunk...* Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1970. p. 93–111.
- ILLYÉS BENJAMIN: *Soproni diákok voltunk...* Sopron, Nyugat-Magyarországi Egyetem, 2006. 175 p.
- KILLIAN, H.: *Kennen Sie Rudolf Feistmantel?* In: *Österreichische Forstzeitung*, 1996. 4. sz. p. 45.
- KISS L.: *A fenyőfélék fagyállósága és visszaszerzőképessége*. In: *Erdészettudományi Közl.*, 1959. 1. sz. p. 59–75.
- KOCSÓ M.: *Az erdészeti felsőoktatás Soproni Botanikus Kertje*. In: *Vivat Academia. A Nyugat-Magyarországi Egyetem lapja*, 2006. július–augusztus, p. 8–9.

- Kocsó M.: *Sopron. Botanischer Garten der Universität. Tájak–Korok–Múzeumok Kiskönyvtára. 537A. sz.* Budapest, TKM Egyesület, 1998. 24 p.
- Kocsó M.: *Sopron. Egyetemi Botanikus Kert. Tájak–Korok–Múzeumok Kiskönyvtára. 537. sz.* Budapest, TKM Egyesület, 1996. 24 p.
- Kocsó M.: *Sopron. The Botanical Garden of the University. Tájak–Korok–Múzeumok Kiskönyvtára. 537B. sz.* Budapest, TKM Egyesület, 1999. 24 p.
- Kocsó M.: *Volt diákjaink adományai.* In: Erdészeti Lapok, 2006. CXLI. évf. 11. sz. p. 368.
- KOZÁK A.: *Részletek az „1956: Híd a Világ és Magyarország Erdészeti és Faipari Tudományossága Között” című tudományos emlékülésen megtartott (Sopron, 2006, október 20.) előadásból.*
- Központi Bányászati Múzeum Könyvtára diákújságjai
- KRUG L.: *A selmeci Főiskola menekülésének története.* In: Bástyánk, 1943. 12. sz. p. 2–5.
- LEIPOLD Á.: *Emlékezés Mak Domonkosra.* In: Erdészeti Lapok, 2005. p. 375–376.
- LESENYI F.: *A selmecbányai Erdészeti Tanintézet története (1808–1846). Az Erdészettudományi Közlemények 1958. 2. száma mellékleteként. Bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatásunk története 1735–1935. 6. füzet.* Sopron, Erdőmérnöki Főiskola, 1958. 118 p.
- LESENYI F.: *Erdészeti szakművelésünk és felsőbb erdészeti szakoktatásunk történelmi alapjai. – Bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatásunk története 1735–1935. 5. füzet.* Sopron, M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karának Könyvkiadó Alapja, 1940. 78 p.
- MAGYAR J.: *Emlékezés Wagner Károly halálának 100. évfordulójára.* In: Hiller I. (szerk.): *Tisztelgés Wagner Károly előtt.* Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1980. p. 11–37.
- MAJER A.: *A Főiskola az erdészeti kutatás bölcsője.* In: Herpay Imre (szerk.): *Mindnyájan voltunk...* Sopron, Erdészeti és Faipari Egyetem, 1970. p. 113–128.
- MAJER A.: *Az erdő- és faipari mérnökképzés reformmunkálatai.* In: Felsőoktatási Szemle, 1965. p. 65–71.
- MAJER A.: *Hol ringott hazánkban az erdészsképzés bölcsője? I–II.* In: Erdőgazdaság és Faipar, 1988. 1. sz. p. 16–17., 2. sz. p. 14–16.
- MAJER A.: *Jubileumi ünnepség Zólyomban.* In: Erdőgazdaság és Faipar, 1977. 12. sz. p. 7–9.
- MASTALÍRNÉ ZÁDOR M.: *In Memoriam. Soproni egyetemi tanárok életrajzai.* Kézirat
- MÉSZÁROS GY.: *Szemelvények a magyar erdészeti oktatás kezdetéhez.* Az Országos Erdészeti Egyesület Erdészettörténeti Szakosztálya Közleményei, 1989. XVII. sz. p. 78–84.
- MÍHALOVITS J.: *A selmeci Bányászati Akadémia alapítása és fejlődése 1846-ig. Bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatásunk története 1735–1935. 2. füzet.* Sopron, M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karának Könyvkiadó Alapja, 1938. 67 p.
- NEMKY E.–BARABITS E.: *Az Erdészeti és Faipari Egyetem dendrológiai kertje.* In: Természettudományi Közl., 1964. 6. sz. p. 278–280.
- NEMKY E.–VANCURA R.: *Az erdészeti felsőoktatás botanikus kertjének története.* In: Erdészeti és Faipari Egyetem évkönyve. 1970. p. 276–278.; p. 279–283.
- Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdészeti Múzeuma, Központi Könyvtára és Levéltára, Rektori Hivatala és Erdőmérnöki Kar Dékáni Hivatala tárgykörhöz csatlakozó letéti állománya.
- OROSZI S.: *Wagner Károly élete és munkássága.* In: Erdészettörténeti Közlemények, 1992. VI. p. 86–133.
- ÖTVÖS I.: *Részletek a „Visszatekintés, a Jövő Kilátásai: a Kanadai és Magyar Erdészet Múltja és Jövője” című konferencián megtartott (Vancouver, 2007. június 15.) előadásból. Pajtás! Szerencse fel! A bányász-, kohász- és erdészhallgatók ifjúsági szervezeteiről a 19. és a 20. században.* Budapest, 1987.
- PANKOTAI G.: *Az erdészeti felsőoktatás a két világháború között.* In: Herpay Imre (szerk.): *Mindnyájan voltunk...* Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron, 1970. p. 77–91.
- PAUER J.: *A selmeczbányai magyar királyi Bányászati és Erdészeti Akadémia története, alapításától, vagyis 1770. évtől kezdve az 1895–96-iki tanév végéig.* Selmeczbánya, 1896. 364 p.+2 t.
- PODÁNYI T.: *Adatok 200 éves ifjúsági életünkről.* In: Bástyánk, 1942. 2. sz. p. 20–22.
- PODÁNYI T.: *Balekfogadás.* In: Bástyánk, 1942. 3. sz. p. 19–21.
- PODÁNYI T.: *Balekvizsga.* In: Bástyánk, 1942. 4. sz. p. 21–23.
- PODÁNYI T.: *Költözködés.* In: Bástyánk, 1942. 5. sz. p. 18–19.
- RÁCZNÉ SCHNEIDER I.: *Selmeci és soproni diákújságok.* Kézirat. Sopron, 2005.
- ROLLER K.: *„...mi is voltunk egyszer az Akadémián” – Soprontól Vancouverig 1956–1996.* Toronto, Ontario, Canada, Thorn Press, 2001. 319 p.
- ROTH GY.: *A selmeczi diákéletről.* In: Bástyánk, 1943. 10. sz. p. 12–14.; 11. sz. p. 4–7.; 12. sz. p. 9–11.
- ROTH GY.: *Hol állott Selmecen a „Schacht”?* In: Bástyánk, 1944. 5. sz. p. 19.
- SÉBOR J.: *Erdőmérnöki Főiskolánk 10 éve.* In: Az Erdő, 1955. p. 170–173.
- SÉBOR J.: *Javítsuk meg az oktató–nevelő munkát.* In: Felsőoktatási Szemle, 1952. p. 307–310.
- SÍK L.: *Mindnyájan voltunk egyszer az akadémián... Visszaemlékezések a selmeci–soproni főiskolás diákéletre 1735–1985.* Pécs, 1984. 237 p.
- Sopron Alumni U.B.C. *Sopron Chronicle – Hungarian Forests in the Western World. 1919–1986.* Toronto, Ontario, Canada, Rákóczi Foundation Inc., 1986. 204 p.
- SZEMEREY T.: *„A mi nótáink” története.* Miskolc, 1985. 71 p.
- TARR L.: *Az ezredév.* Budapest, Magvető Kiadó, 1979. 463 p.

- Tilia* vol. IV., szerk.: Bartha D. Erdészeti és Faipari Egyetem, Növénytani Tanszék, Sopron, p. 1–129.
- VADAS J.: *A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője*. Budapest, Pátria Irod. Váll. Részvénytársaság Könyvnyomdája, 1896. 383 p.
- VITÁLIS GY.: *Száz éve lett főiskola a selmeczbányai m. kir. Bányászati és Erdészeti Akadémia*. In: *Bányászati és Kohászati Lapok*, 2005. p. 5–7.
- Vivat Academia... Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület és az Országos Erdészeti Egyesület Emlékkönyve a Bányászati, Kohászati és Erdészeti Felsőoktatás 250. évfordulójára 1735–1985*. Budapest, OMBKE–OEE, 1985. 350 p.
- ZIVUSKA J. (szerk.): *A selmeczi m. kir. Bányász- és Erdész Akadémia Ifjúsági Körének millenniumi emlékirata*. Debrecen, 1896. 79 p.
- ZSÁMBOKI L.–HILLER I.: *A bányászati, kohászati és erdészeti felsőoktatás múltja, jelene és jövője*. In: *Vivat Academia...* Budapest, OMBKE–OEE, 1985. p. 101–229.
- ZSÁMBOKI L. (szerk.): *A selmeci Bányászati és Erdészeti Akadémia oktatóinak rövid életrajza és szakirodalmi munkássága*. Miskolc, Nehézipari Műszaki Egyetem, 1983. 370 p.

Tartalom

Rektori köszöntő (Faragó Sándor)	5
Dékáni köszöntő (Náhlik András)	7
Előszó (Albert Levente)	9
Erdészeti felsőoktatás története 2000-ig (Mastalírné Zádor Márta).....	15
Bevezetés.....	15
Előzmények. Bányatisztképző iskola – Bányászati Akadémia.	
A bányászat és erdészet kapcsolata. Az erdészeti oktatás szükségessége	17
Az Erdészeti Tanintézet megalapítása – 1808 – H. D. Wilckens az erdészeti oktatás első tanára	21
Erdészeti Tanintézet Wilckens halála után – Feistmantel Rudolf – Bányászati és Erdészeti Akadémia	
Magyarosítási törekvések – Millenium – Utolsó selmecbányai évek – 1832–1918	28
Szervezeti változások 1. – Sopron és a két világháború között 1919–1939.....	50
Szervezeti változások 2. – II. világháború és az első békeévek	52
Agrártudományi Egyetem Erdőmérnöki Kara – Erdőmérnöki Főiskola – Erdészeti és Faipari Egyetem	64
A kar élete az oktatási reformok közepette 1967–1975.....	76
Az 1975. évi oktatási reform és a kar élete	83
Az Erdőmérnöki Kar élete 1980-tól.....	87
Soproni Egyetem.....	99
Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar 2000–2008 (Náhlik András)	103
Sopron Divízió Kanadában (Kozák Antal)	113
Nemzetközi kapcsolatok (Mastalírné Zádor Márta)	135
Az Erdészeti felsőoktatás botanikus kertjei (Kocsó Mihály).....	147
Központi Könyvtár és Levéltár	167
Központi Könyvtár (Mastalírné Zádor Márta–Tompáné Székely Zsófia).....	167
Központi Levéltár (Szemerey Tamásné)	173
Erdészeti-, Faipari- és Földméréstörténeti Gyűjtemény (Varga Tamás)	179
Diákélet (Ráczné Schneider Ildikó)	185
Selmeci diákélet	185
Soproni diákélet	193
110 éves az intézményes erdészeti kutatás, erdészeti „kísérletügy” (Führer Ernő–Solymos Rezső)	209
In Memoriam – Kiemelkedő erdészoktatók életrajzai.....	221
Felhasznált irodalom.....	305

